

Rêza Barzanî ji Nivîstên Kurdî 2

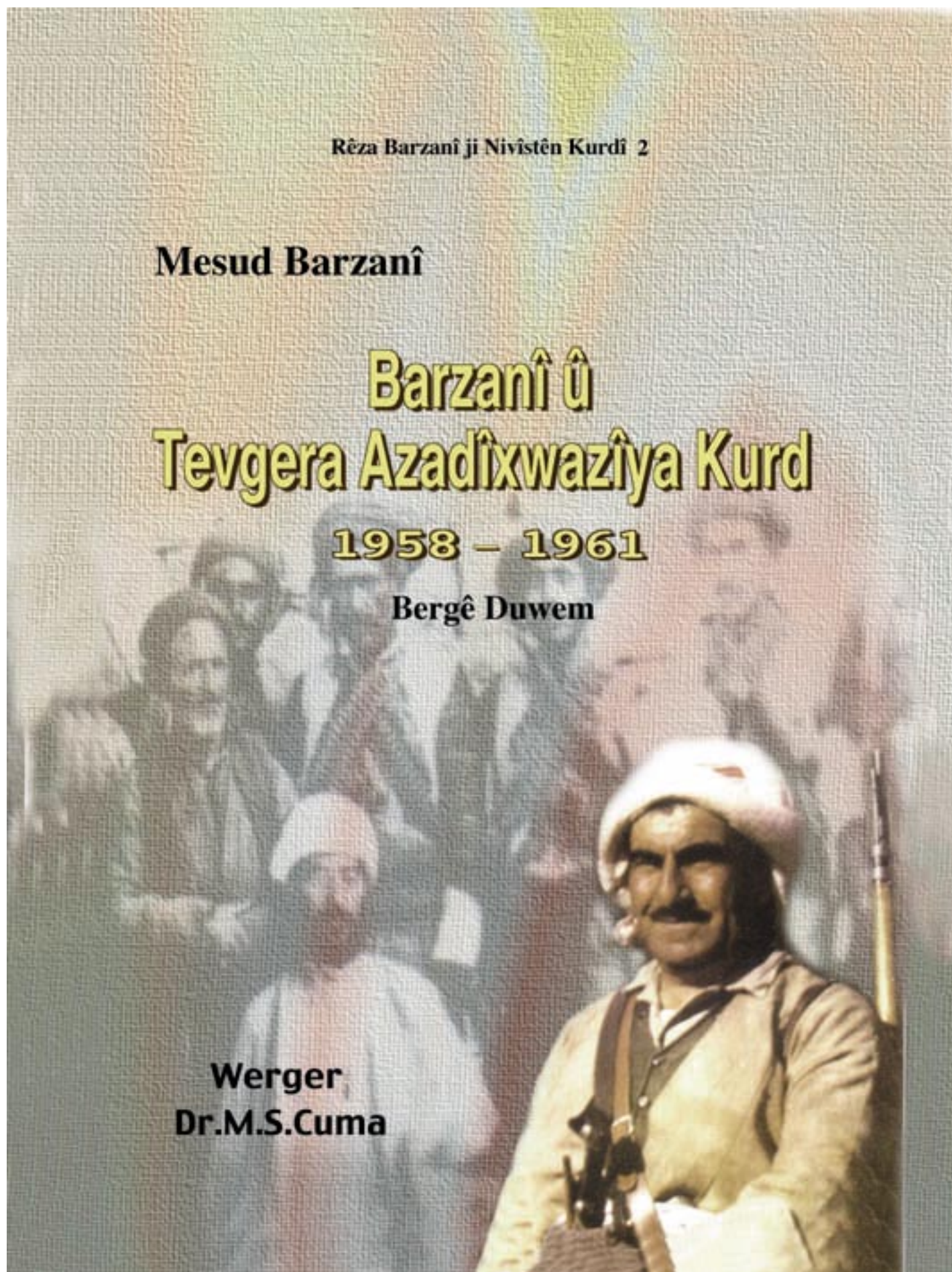
Mesud Barzanî

Barzanî û
Tevgera Azadîxwaziya Kurd

1958 – 1961

Bergê Duwem

Werger
Dr.M.S.Cuma

Mesud Barzanî

Barzanî û
Tevgera Azadîxwazîya Kurd

1958 - 1961

Navnîşan : Barzanî û Tевgera Azadîxwazîya Kurd - Bergê Duwem
Nivîskar : Mesud Barzanî
Werger : Dr. M.S. Cuma
Rastker : Fawzi Ased
Disayner : Govend M. Husên û Barzan Ehmed
Berg : Serdem
Çapa yekem : Kurdî - Kurdmancî - 2000
Çapxana : Perwerde - Hewlêr - Kurdistan
Dane : 2000

Mafeyê Çapkirinê parastîye - 2000
Jimara spardinê (157) li sala 2000

Bi kurtî ve Jîyannama Barzanîyê Nemir

- * Di roja 14. 3. 1903 de di Gundê Barzan de ew hate bizayîn.
- * Di sala 1906 li temenê Sê salî de ew ligel Dayika xwe de li Bendxana Musilê de hatibûn bibendkirin.
- * Di navbera aalên 1917-1919 de Şêx Ehmedê Barzanî Birayê wîyî gewre wî ligel Şêx Ab-Dul-Rehmanê Şernexê de ji bona likarxistina kar û barên şûreşê ji bona nava Kurdistanê Jorîn dide birêkirin. Li bajarê Muşê de çavên Barzanî bi Şêx Eb-Dul Qadirê Nehrî û Şêx Seidê Pîran ve têtin bikevtin.
- * Di sala 1919 de bi fermana Şêx Ehmedê Barzanî ve bi Serokîtiya Hêzekê ve ew ji bona hewara şûreşa Şêx Mehmudê nemir ve hate binardin. Beşek ji Hêza wî li Dola Piyaw de û beşê din di nava Navçeya Balek de hatin biderbaskirin. Di rê de ew tûşî şer û mer ligel Eşîrên dostên Ingilîz de hatin bikirin û wan çend Gorîvan jî dane bigorîkirin. Tanî ku berên hêzên wî bi Navçeya Sulêmanyê ve hatin bigihaştin, şûreşa Şêx Mehmud kotahî pê hatibû bidan û Şêx Mehmud bi xwe jî ve bi dîlî ve hatibû bigirtin.
- * Di navbera salên 1920-1921 de ew ligel hêzekê de ji bona hewra Entranikê Paşayê Ermenî li Turkiyê de hate biçûyîn. Wî ew û çendî Havalên wîyî Ermenî jî li kuştara Ermenîyên Turkiyê de dane birizgarkirin. Wî Entranik bi mala wî ve di rêya Zaxo re ji bona Surî date biderbaskirin. Wî di vê hewara Ermenîyan de bermabrî Supahê Turkî 14 Gorîvan dane bipêşkeşkirin.
- * Li 9. 2. 1931 de Li Raperîna Yekemî Barzan de li şerê Berqî Bege de bi heştê Barzanîyan ve wî Supahê Dewletê date bişikenandin. Dujmin

126 Kuştî li du xwe de date bihiştin. Wî di vî şerî de pênc Gorîvan dane bipêşkeşkirin.

- * Li şevên 3/4 de li şerê Dole Vajî de wî Supahê Day date bipirtirkirin. Wî beramber bi 12 Gorîvanan ve 235 Kuştîyên Dujmin li gorepanan şer de datin bicîhiştin.
- * Li roja 22. 6. 1933 de ew ligel hemû malên Barzanîyan de bi penahinde ve ji bona xakê Turkî hate biçûyîn.
- * Li buhara sala 1933 de Serdarîya Turkîyê Şêx Ehmedê Barzanî date bivegerandin û wê ew ji bona Serdarîya Iraqê date biberdestkirin. Mustefa Barzanîyê Nemir bi xwe û malên Barzanîyan ve bi yarmetîya Birayên Kurdên Tukîyê ve xwe derbasî navçeya Barzan dane bikirin. Wî Serdarîya Iraqê date bineçarkirin, ku ew di kotaya gelavêja sala 1933 de Şêx Ehmedê Barzanî jî bide biazadkirin û ew ji bona Barzan bête bivegerandin.
- * Li navrasta sala 1936 de ew ji bona gift û bêjê ji bona Musilê hate biçûyîn. Li wêderê de dest bi ser ve hate bidanîn û ji layê Parêzgerê Musilêyê wê çaxê de Jehêr pê hate bidan. Bi derberzî ve ew ji mirinê li paş bê hişbûna du hefteyan de hate birizkarkirin. Her li kotaya wê Sale de ew bi xwe û Birayê wî Şêx Ehmed ve ligel hemû malên Barzanîyan de ji bona Begdadê û Bajarên din hatin biveguhestin û dest li ser wan de hatin bidanîn.
- * Di 12.7. 1943 de Barzanîyê Nemir baş çendîn sal derbiderî û destbiserî ve bi yarmetîya Partîya Hîwa û çend Kasên Welatperwer ve ji Sulêmanîyê ji bona nava Şinoya Kurdistana Iranê de hate biderbaskirin. Serdarîya Iraqê û Iranê her Yekê ji wan pêncî hezar dînar padaşt ji bona anîna serê Barzanî dane bitirxankirin. Belam Barzanî di 28. 7. 1943 de ji bona Navçeya Barzan hate bivegerandin. Li maweyê du mehan de wî bêtir ji du hezar Pêşmerge li dora xwe de dane bikomkirin û şûreşa Barzan ji sala 1943-1945 de date bidestpêkirin.
- * Di 2. 10. 1943 de şerê bi nav û bangê Şander ve hate bilidarxistin.
- * Di 12. 10. 1943 de şerê bi nav û bangê Xêrozok ve hate bilidarxistin.
- * Di 6. 11. 1943 de şerê bi navê û bangê Kuretu ve hate bilidarxistin.
- * Di 10. 11. 1943 de şerê bi nav û bangê Mezne ve hate bilidarxistin.
- * Di 29. 11. 1943 de gift û bêjê ligel Serdarîyê de date bidestpêkirin.
- * Di 15. 1. 1945 de wî Encûmena Azadîyê date bipêkanîn.
- * Di 25. 8. 1945 de şer date bidestpêkirin.

-
- * Di 5. 9. 1845 de şerê bi nav û bangê Meydane Morik ve hate bilidarxistin. Beramber bi pêşkeşkirina pênc Gorîvanan ve Dewletê heştê Dîl û 480 Kuştî li dû xwe de dane bicîhîştin.
 - * Di 11. 10. 1945 de ew ji bona Kurdistanana Iranê hatin bigihandin.
 - * Li 29. 4. 1946 de şerê bi nav û bangê Qarawa ve li Navçeyê Seqiz de û bergîrîkirina li Komara Mehhabê de di vî şerî de heştê Serbaz û Efserên Supahê Iranî hatin bikuştin û sed û bîst jî ji wan hatin bidîlkin, bi bê ku hêzên Barzanî hiç ziyakê bidin bidan.
 - * li 15. 5. 1946 şerê gewreyê bi nav û bangê Melqerne yanjî Mameşah ve hate bilidarxistin.
 - * Di 16. 8. 1946 de Partîya Demokratî Kurdistanana Iraqê hate bipêkhatin.
 - * Di Hefteya Yekema Avdara sala 1947 de şerê Nelosê hate bilidarxistin.
 - * Di 13. 3. 1947 de şerê Kocar hate bivêxistin.
 - * Di 18. 3. 1947 de şerê bereyê Sino û Nexede hate bidadan.
 - * Di 24. 3. 1947 de şerê Qarne li Navçeya Xane de hate bilidarxistin.
 - * Di 25. 3. 1947 de şerê Hevres û Helec li Navçeya Mergever de hate bilidarkevtin.
 - * Di 3. 4. 1947 de şerê Nêrkê -Berezer- hate bivêketin. Barzanî bi xwe jî ve di vî şerê hanê de bi sivikî ve hate birindarkirin.
 - * Di 19. 4. 1947 de ew ji bona nava Xakê Iraçe hate bivegerandin.
 - * di 25. 5. 1947 de ew bi Gundê Bay ve li Kurdistanana Turkiyê de hate bigihandin.
 - * Di 27. 5. 1947 de bi Gundê Cîrmê ve li Kurdistanana Iranê de hate bigihandin.
 - * Di 9-11. 6. 1947 de şerê mezinî Çiyayê Susenê û Deşta Mako sê roj û şevan date bidirêjkin. Bi bê westandin Supahê Iranê bi Top, Tank û Firokan ve di vî şerî de likarbû. Supahê Iranê di demeke pêştir de xwe ji bona vî şerê hanê dabû bilikarxistin. Lebelê Barzanîyan ew datin bişikenandin û cigêh ji sedan Kuştîyan ji wan de 271 Kes Dil jî dane bigirtin.
 - * di roja 18. 6. 1947 de Barzanîyê Nemir duwayî Kesê hêza xwe bû, yê ku ew di nava Çemê Aras re hate bibuhurandin û ew ji bona nava xakê Sovyêtê hate biçûyîn.
 - * Di 29. 9. 1947 Barzanîyê Nemir ji şarê Nexşivanê li Komara Erministanê de ji bona barê Bakoyê Paytextê Komara Ezirbêcanê hate biveguhêstin.

VII

- * Di 19. 1. 1948 de Li Konfirensê Giştî de, yê ku têde hemû Awarvanên Kurdistana Iraq û Iranê hatibûn bibeşdarîkirin, Serkirdayetîyeke Siyasîyî Hevbeşî ji bona Bizava Kurdîniyê hate bihelbijartin û Barzanî bi Serokitî ve ji bona wê Serkirdayetîyê hate bihelbijartin.
- * Di 29. 8. 1948 de Barzanî û Hevalên wî ji Bako ji bona bajarê Taşqendê Paytextê Komara Ozbikistane hatin biveguhastin.
- * Di 13. 3. 1949 de Barzanî ji Hevalên wî dane bibirîn û ew bi xwe ve ji bona Goma Oralê dane biveguhastin û li wêderê de dest li ser de hate bidanîn.
- * di 1. 9. 1951 de ew ji bona Tasqend hate bizîvirabdin.
- * Di meha 5. 3. 1953 de Sitalin hate bimirin û Xuroşov ji bona ser kar hate birûniştin. Wî Barzanî ji bona Mosko date biveguhastin û çend carekî jî çavên Barzanî bi Xuroşov ve hatin bikevtin.
- * Di 6. 10. 1958 de li paş şûreşa Tîrmehê de li paş bêtir ji duwanzdeh salên derbird de ew ji bona Begdadê hate bizîvirandin.
- * Li seretayê avdara sala 1960 de ew bi yekcarî ve ji bona Barzan hate bivegerandin.
- * Di 11. 9. 1961 de şureşa mezinê Ilulê date bidestpêkirin
- * Di 8. 2. 1963 de di dema Wergêrkirina Serdarîya General Qasim de ji bal Partîya Basî de Barzanîyê Nemir Dergehê Kurdistana Azadkirî ji bona parastina hemû Welatperwerên Ereb, Kurd û Kêmanîyên Milîyên din ji qirkirina Basîyan date bivekirin.
- * Di 11. 3. 1970 de Ewtonomî ji bona Kurdistana Iraqê de date bidestxistin.
- * Di 29. 9. 1971 de Dujminên Kurd û Kurdistanê tepeke mezin ji bona ku tîna wî dabûn bidanîn. Lebelê ew bi derberzî ve jê hate birîzgarkirin.
- * Di avdara sala 1974 de wî dest bi şerê bergîriyê ve date bikirin.
- * Di avdara sala 1975 de li Encamê bi rêkvevtina Cezair û Pîlana Nav Dewletan de şureşa Ilula mezin hate bikevtin û ew û bi sed hezaran ve ji Kurdên Iraqê ve ji bona Kurdistana Iranê hatin biçûyîn.
- * Di 1. 3. 1979 de di Welatên Yekgirtiyên Emerîka de bi nexweşîya Kevjal ve hate bimirin.
- * Di 5. 3. 1979 de li ser temîniya wî de ew li Kurdistana Iranê li bajarê ino de li ser sînorê Kurdistana Iraqê û Turkiyê de ji bona xakê pîrozî Kurdistan hate bisipartin.

- * Di 6. 10. 1993 de Termên Bezanîyê Nemir ligel Idrîsê Xweşevist ji bona Kurdistanê Jêrîn hatin biveguhastin. Bi hezaran sed hezaran Tudên gund û bajarên Kurdistanê çî li Kurdistanê Îranê û Iraqê de pê_wazî li Qehremanên Serxwebûna xwe de dane bikirin. Li Kurdistanê Jêrîn de di nava Dewleta Meyî Federalîyî Demokrasî de bi gelemperîya gel ve û bi dil û cav ve hatin bipêşewazîkirin.
 - * Di 8. 10. 1993 de bi Ala Sêrengîn ve Xakê Barzanîyî perest Barzanîyê Nemir û Idrîsê şêrîn Şêrên Serxwebûna Kurdistanê me di nava xwe de dane bipêçan û bipoşandin û ew ji bona nava bextê mêjûwê dane bihilanîn û bispartin.
- Hezar silav li Canê pakê Barzanîyê Nemir be!
 - Hezar silav li Yar û Dolsozên wîyî Rêya Azadîya Bizava Kurdistanê bin!

(Ji bal Dr. Cuma de ji Çapemenîyên Partîya Demokratî Kurdistan hatîye biwergerandin).

Berlin, di 18. Avada 1994 de.

Berlin, di 17. 6. 1999 de

Kurtîya jîyana min di nava çend rêz û dêran de

Ez di dawîya gulana sala 1937 de li gundê Kêstek de li Herêma Cezîrê de li Kurdistana Surî de ji malbata Başokê Yezîdîyî Musulman de hatime bizayîn; jiber ku fermana Bav û kalên min li ser destên Selteneta Osmanî de der sedsalê nozdehan de li Şingalê de hate birakirin û bi darê zorê ve gumgume bi destên me ve dane bihilgirtin.

Min xwendina xweyî dibustanê li bajarê Qamişlo û Şamê de ji sala 1946 tanî sala 1959 de di nava hin dibustanên Suryanî de date bidawîkirin.

Di pêşî de di payîza sala 1959 de min li bajarê Şamê de di zanistgeha wê de di berê felsefê de date bixwendin.

Di pişt re di buhara sala 1960 de li Elmanya Fêderalî de li bajarê Monîx de di zanistgeha wê de di berê zanistîyên dewletê de tanî sala 1963 de date bixwendin.

Di payîza sala 1963 de bi saya Partîya Demokratî Kurdistan ve xwendin li Elmanya Demokratî de bi destên min û neh Hevalên dinî Partî ve hate bikevtin û min li Berlina Rojhilat de di Kolêca Aburî de aburîya siyasî date bixwendin.

Di tîrmeha sala 1967 de min têde Diplom di zanistîya mêjûwa aburîya siyasî de date biwergirtin û herwehaji têde di rêşmeha sala 1972 de min Doktora di zanistîya mêjûwa aburîya siyasî de date biwergirtin.

Ji sala 1972 - 1975 de min di warê wergerandinê de didate bikarkirin.

Ji sala 1975 tanî sala 1992 min li zanistgeha Hombold de li bajarê Berlin de di berê mêjûwa aburîya siyasî de bi giştî ve û di mêjûwa aburîya siyasîya Dewletên paşkevî de bi taybetî ve didate bikarkirin.

Ji sala 1953 de min xwe bi zimanê meyî şêrîn û perest ve didate bimijûlîkirin û wî û herwehaji mêjûwa me tevaya bala min bi ser xwe ve didatin birakişandin. Bi xewna zarotîya min ve dihate biderkevtin, ku ez di warê wî û herwehaji mêjûwa me de bidim bikarkirin û wan bidim bipêşvexistin, da ku miletê Kurd ji sedsalên navîn û bendîtîyê de bête birizgarîkirin û bi serxwebûnê ve di nava Kurdistanê de bête bitackirin; jibervêjî ve ez ji bona xwendekarîyê ji bona Ewropa hatim biçûyîn.

Cihanbînîya min di têgihîştina diyalêktîka jînê de li ser felsefa Zerdeştî, Aristo, Xanî, Hegel û Marx de tête bibingehkirin û têgihîştina min di çarekirina pîrsa kurd de û pêkanîna Dewleteke Milîyî ser bi xwe ve di nava Kurdistanê de li ser rêbazê Barzanî û felsefa Xanî de tête bicî û biwarkirin.

Ji sala 1953 de û hêjî ez bi Endamê Partî ve têtîm biderkevtin û her û her ez bi jêhatî ve di nava rêzên wê de bi mîna Endamekî ve didim bikarkirin.

Di nava salên 1979 tanî sala 1993 de bi Endamê Komitîya Nawendî û Endamê Mekteba Siyasî ve dihatim biderkevtin.

Di sala 1996 de ez bi Nişana Barzanî ve hatim bixelatkirin û herwehaji bi Rawêjkarê Siyasî ve ji bona Mesud Barzanî hatim bidestnîşankirin.

Ji sala 1964 de min jinek Elmanî dayite bianîn û lawekî me bi navê Ciwan ve tête bidîtin, yê ku ew bi yekekî ve ji Zanistvanên Gencên Elmanî ve di Zanistîya Elektironik de tête biderkevtin.

Min di jîna xwe de ji xwe re bi zimanê Erebi, Ingilîzî, Suryanî, Farisî, Elmanî û Rusî ve dayête bixwendin; belam min Suryanî û Rusî dane bijibîrakirin.

Li vêderê de ez hinek ji karên xwe li ber destên Xwendevanên giramî de didim bidanîn û ew jî evin; tevî ku armanca min di jînê de tête biderkevtin, ku ez sed nivîstan bi Kurdî ve bi zaravayê kurmançî ve ji bona nivîstxana Kurdî bidim binivîsandin:

Barzanî û Tevgera Azadîxwazîya Kurd
1931-1958
Mesud Barzanî

Barzanî û Tevgera Azadîxwazîya Kurd
1958 - 1961

Mesud Barzanî

Kurtîyeke Mêjûwa Kurd û Kurdistanê
Ji Destpêkirina Mêjûwê Tanî vê Rojê
Mohemed Emîn Zekî Beg

Mêjûwa Dewlet Ê Mîrneşîniyên Kurd Di Pêla Musulmantîyê De
- Bergê Duwem Ji Kurtîya Mêjûwa Kurd Ê Kurdistan -
Mohemed Emîn Zeki Beg

Pirsiyarîya Kurd
Mêjûwa Kurdan û Neha Wan
(Civata Xweyîbûnî Kurdîyî Welatperwer)
-Belavoka Pêncem -
Dr. Bilêc Şêrkoh

Kurd
Rûnkirin û Dîtin
Kurd Nevîyên Mîdîyan
V. F. Mînoriskî

Kurdîstana Turkî di Navbera Herdu Cengan de
Profîsor A. Hesretyan

Der Barê Sîtratîciya Siyasî û Sipahîya
Tevgera Welatîyî Kurd
-Temaşekirinek ji bona Mêj û Neha, herwehajî yekeke din ji bona
Ayinde jî de-
Doktor Ismet Şerîf Wanlî

Zanistîya Mêjûwê li Ewropa de, Felsefa wê, Şeweyê wê, Pêşkevîna
wêna, Rûnkirinên li ser Mêjûwa Kurdistanê û Dîroknivîsandina
Rojhilatê de
Doktor Ismet Şerîf Wanlî

Tevgera Kurd di serdema nuh û neha de
Akadîmiya Zanistîya Yeketîya Sovyêtê û Akadîmiya Zanistîya
Ermeniya Sovyêtê; Mosko, di sala 1987 de

XIII

Mîr
Nikolo Mikavili

Peymana Civakî
Jean-Jacques Rousseau

Pêşkevîna Sosyalistîyê ji Otopîyê tanî Zanistîyê
Friedrich Engels

Rola Kar di Veguhertina Meymûnan de ji bona Merovan
Friedrich Engels

Derbarê Mafeyê Netewan di Nîşankirina Çarenûsa xwe de
Lenin

Sê Kanî û Sê Pêkhatinên Markisistîyê
Lenin

Zîneta Zimanî di nava Heremên Kurdî de
R. I. Tissabolov

Li ser rêya azadîya Kurdistanê de
-Çend bîr û bawerî li ser hin rudanên siyasîyê de ji sala 1956 - 1975
de-
Dr. M. S. Cuma

Şerefnama Şeref Xanê Bedlîsî (li ber dest ve têtê berderkevîtin û dê
ew di vê payiza hanê de bête biçapkirin).

Herrwehajî min di sala 1966 de namilkeyek di bin nav û nîşana: Li
ser tirba Pêro de date bibelavkirin

Herwehajî min Manêsta Partîya komunist ji bal Karl Marx -
friedrich Engels de di sala 1975 de ji bona zimanê Kurdî zaravayê
kurmancî date biwergerandin û ew di weşanên Ronahî de di sala 1976
de hate biçapkirin.

Herwehaji min di gelaveja sala 1986 de: Si sal mejuwa Komela Xwendevên Kurd li Ewropa date binivîsandin. Ew ji bal Komela Xwendevanên Kurd li Ewropa de di gelaveja sala 1986 de li bajarê Berlina Rojava de hate biçapkirin.

Dr. M.S.Cuma

Selah-Eldîn, di 28. 7. 1999 de

Pêşgotin

Xwendevanên hêja û berêz!

Ez gelekî bi kêfxweşbûn û bextîyarî ve neha ji bona nava destên we wergerandina her çar nivîstên Mesud Barzanî di tevgera azadîxwazîya Kurd ji sala 1931 - 1961 de bi Zarvayê Kurmancî ve didim bidanîn. Bêgûman dê kur û kêmanî di nava vê wergerandina hanê de bêtin bidîtin, ez ji dil û can hêvîya lêbuhuranîne ji we didim bikin û ez hêvîdarim, ku dê wergerandinên tên deha bi baştir ve û bi rêk û pêktir ve bêtin biderkevtin.

Belê ez jî mîna her Welatperekî Kurd li ser Mêjûwa xebata Barzanî û Barzanîyan de dihatim biagehdarîkirin; belam bi rastî ve newetov bi regekî bingehî ve agehdarîyên min dihatin biderkevtin. Pir pêl û dem di vêxata giringî giran de di mêjûa welat û mîletê me de ji min re hêjî bi veşartî ve yanjî newetov qûl û kûr ve dihatin bidîtin.

Pîştî Xwendekarîyên van Nivîstên Mesud pir rûpelên veşartî û hêjîbêtir netomarkî di nava rûpelên mêjûwa mîletê meyî xunavî de ji min re veşartoka wan hatin bivekirin û dewlenmendbûna zanebûna min di têgihîştina mêjûwa wê pêle de hate bibêtirîkirin; jiber vêjî min ji dil date bixwestin, ku ez wergerandina van her çar nivîstên pir bi nêrx û hêjayî Mesud Barzanî ve ji bona Xwendevanên hêja bidim biwergewrandin.

Her Merovk, yê ku ew van nivîstên hanê ji xwe re dide bixwendin, yanjî ji xwe re dide bixwendekarîkirin, li ser mêjûwa xebata qehremanî Barzanî û Barzîyan pir bi başî ve tête biagehdarîkirin û hejîbêt mêjûwa mîlet û welatê xwe ji bona

XVII

rizgarîkirina wîna têtin biagehdarîkirin; jiber ku Mesud Barzanî wan reûdanên wê pêlê di mêjûwa miletê me pir bi dilsozî û piştrastî ve dûr ji dilbijandinê û kînê ji bona vî nifşê me û nifşên tên dide binivîsandin û bitomarkirin. Mesud wetov pir bi hêsanî û sadebûn ve wan rûdanên giringî giran û hêjbêtir kêrdar di mêjûwa me de li ber destên Xwendevanên xwe dide biraxistin; jiber ku şeweyî nivîsandina wîna di wan nivîstan de bi şeweyekî mêjûyîyî rojhilatî ve hatîye binivîsandin. Belê Merov dikare bide bigotin, ku armanca Mesud Barzanî di nivîsandina mêjûwa wê pêlê de pir bi başî ve û hêjbêtir pir bi kêr ve di liberxistina Law û Kecên Kurdistanê di vî pelê veşartî de di mêjûwa welat û miletê wan de hatîye bicîhatin. Hêjbêtir dê ev nivîstên Mesud Barzanî bi belgeyên mêjûyîyî pir nêrx ve ji bona Lêgerandinvanên mêjûwa welat û miletê me di pêleke mêjûyîyî taybetî û giring ve bêtin biderkevtin.

Mesud Barzanî agehdarîyên kanîyên xwe ji kanîyên pir hêja û rast ve dide biwergirtin, ji yên ku ew bigir li ber destên tu kesî din ve nikarin bêtin biderkevtin. Ev bi xwe jî ve nêrxbûn û hêjabûna mêjûyîyî van nivîstên hanê bi taybetî ve dide biderxistin.

Ez hêvidarim, ku ez dê jî piçekî bi vî karê wergerandina van nivîstên hanê ve beşdarî di têgihiştin û liberkevtina Law û Keçên Kurdistanê ji bona vê pêla mêjûyî bidim bikin.

Dr. M. S. Cuma

Mesud Barzanî

Barzanî û
Tevgera Azadîxwazîya Kurd

**Diyarî ji bona Gorîvanên
Azadîyê li her Cihê de**

4 Barzanî û Tevgera Azadîxwazîya Kurd 1958 - 1961

**Kurd û Şûreşa 14 Tîrmeha Sala 1958 - 11 Ilûla sala
1961**

Kurdistan, di 15 befirbara Sala 1991 de

Werger Dr. M. S. Cuma

Berlin, di 14. 9. 1998 de

6 Barzanî û Tevgera Azadîxwazîya Kurd 1958 - 1961

Navrok

Pêşgotin.....	11
Derîyê Yekem	21
Kurdistan di bin sîberîya pêla Padîşahî de	21
Destûra Irqê der sala 1925 de.....	25
Serjimara Xelkên Iraqê li gora amara sala 1957 de	26
Derîyê Duwem	29
Likarxistina Şûreşa 14 Tîrmehê de	29
Partîyên Hemberên Rêstikê.....	31
Berê Yekîtîya Welatî.....	32
Efserên Azadîxwaz	35
Ermanc û bîr û bawerîyên şûreşê mîna ku jêre Efserên Azadîxwazan dabûn bidanîn.	36
Derîyê Sêyem.....	38
Destpêkirina Şûreşa 14 Tîrmeha 1958 de	38
Daxuyanîya Pêşîyî Şureşê.....	40
Helwesta Navdewletî ji bona Şûreşê.....	43
Ebdul-Selam Arif li ser serê Şandekê de serdana Şamê date bikin.	44

8 Barzanî û Tevera Azadîxwazîya Kurd 1958 - 1961

Derîyê Çarem	53
Partîya Demokratî Kurdistanî	53
Partîya Demokratî Kurdistanî û Şureşa 14 Tîrmehê	57
Barzanî û Şureşa 14 Tîrmehê	67
Vegera Barzanî ji Mosko ji bona Begdadê	70
Dengê Kêra vegerandina Barzanî ji bona Welêt di hundurû û derve de	78
Kêrkirin li derve de	80
Barzanî serdana Qahire dide bikirin û ligel Serokê Barkirî Cemal Ebdul-Nasir tête birûniştin.	83
Vegerandina Hevalên bi rêveçûna mêjûyî ve ji bona welêt	84
Derîyê Pêncem	89
Pevçûn di navbera Rêberên Şûreşê de	89
Pevçûn di navbera Partîyan de û herifandina Berê Yekîtiya Welatî	93
Derîyê Şeşem	98
Partîya Demokratî Kurdistanî piştî şureşa 14 Tîrmehê	98
Helwesta Serokên Eşîrên Kurd beramberî Şureşa 14 Tîrmehê û Partî	102
Derîyê Heftem	106
Partî û Partîyên Kurdistanîyê Xweh	106
Derîyê Heştem	108
Partî û partîya Komonistî Iraqî	108
Bergirê Gelêrî	118
Dadgeha Gel	119
Derîyê Nehem	121

Azadîya Rêxistina Siyasî	121
Derîyê dehem	123
Partîya Demokratî Kurdistan û Demokrasî	123
Helwesta Partîya Demokratî Kurdistanî beramberî Yekitîya Erebî	128
Derîyê Yanzdehemîn.....	133
Tevgera Şewaf.....	133
Liberrabûna Şêx Reşîdê Lolan	138
Rûdanên Kerkukê.....	140
Bi pêrabûna kuştina Ebdul-Kerîm Qasim ve	146
Derîyê Duwanzdehemîn.....	149
Destpêkirina nobûna pêwendîyê di navbera Barzanî û Ebdul-Kerîm Qasim de	149
Derîyê Sêzdehemîn	153
Bangkirinên ji bona bijavtina milîbûna Kurd	153
Derîyê Çardehemîn	168
Devjihevberdan	168

10 Barzanî û Tevgera Azadîxwazîya Kurd 1958 - 1961

Pêşgotin

Şûreşa 14 Tîrmeha sala 1958 bi berê xebateke tal ve dihate biderkevtin, ya ku milletê Iraqê bi Ereb, Kurd û Kêmanîyên xweyî milî ve li pênavê azadîyê, rûmetê û rizgarîkirinê ji bestandina ligel Bêgane de didate bikin. Bi serûştî ve dihate biderkevtin, ku ew bi zayîna demjimara xwe ve dihate biderkevtin; lêbelê di berê de berî vêketina wêna bi demeke dirêj ve jê re dihate bipilankirin.

Bi rastî jî ve ew bi şûreşa Milet û Sipahê Iraqê ve dihate biderkevtin. Ew ji bal Cemawerên fireh de bi kêm nimûne ve di mêjûwê de dihate bipiştgirtin. Vê piştgirtina gelêrîyî fireh ji bona Sipah û Rêberên şûreşê benedê sengînî dijî her kesekî date bidurustkirin, ji yê ku wan dixwestin distdirêjîyê, yanjî devavêtinê ji bona şûreşê di rojên wêyî pêşî de yanjî vîlikan di pişt re li ser serên wê de bidin bikin. Herwehajî bi serkevtina wêna bi wê lezê ve û bigir nebûna li berxwedanekê de nîşaneke din li ser resenîya şûreşê û goncalek kûr de di navbera rêstika Padîşahyê de û Milet û Sipah de dide biderxistin.

Şûreşa 14 tîrmehê asûyên fireh li ber milletê Iraqê de datin bivekirin û wê bingehekî baş ji bona biratîya herdu milîyên gewre Ereb û Kurd û herwehajî ji bona kêmanîyên milî û ayîniyî din li Iraqê de date bidanîn. Herwehajî şûreşê gavên giring di warên hundurû û derve de datin biavêtin.

Di derbarê pirsê Kurd de Rêberîya şûreşa tîrmehê guhpêdaneke mezin pê date bidan; evjî bi diyar ve ji nava wan bîr û bawerîyan tête biderkevtin, ji yê ku ew ji bal Efserên Azadîxwaz de di livandina wan de di dema amadekirina şûreşê de hatin bidanîn. Ev guhpêdana hanê jî tevde di piştî bi serkevtina şûreşê ve di benda sêyem de ji destûrê dihate

12 Barzanî û Tevgera Azadîxwazîya Kurd 1958 - 1961

bigewdekirin, ya ku di nava metnê wê de dihate biderkevtin,"ku Ereba û Kurd di xakê Iraqê de bi hevbeş ve têtin biderkevtin". Evaya jî tevde bi saya kêr û alîkarîya Berê Yektîya Welatî ve û bi taybetî ve bi saya Mamosta Kamil Çadirçî û Husên Cemîl dihate biderkevtin, yên ku wan serokîtiya Encumenda danîna destûrê didatin bikirin.

giringbûna vê pêrûniştina hanê têtê biderkevtin, ku ew ji bawermendiyê û bi dilbûnê ve û ne di bin kêrana givaştinê yanjî tirsê de hatîye biderkevtin. Belê ev di encamê li berkevtina Rêberîya şûrêşê de bi giringbûna pirsê Kurd ve û bi giranbûna kêra wêyî mezin ve di Iraqê û heremê de dihate biderkevtin. Wetov wê bi vê gava hanê ve ji xwe re evîndarî û piştgirtina hemû Lawên netewê Kurd datin bigirtin, yên ku ew ji bona piştgirtinê û sipahê amade hatin biveguhertin, da ku ew xwe ji bona şûreşa tîrmehê bidin bigorîkirin.

gava ku ez giringbûna biryardana di hevbeşbûnê û mafeyên miliyî Kurd de didim bibîrxistin, ku ew di encamê baweriyê de û ne di bin kêra givaştinê de hatîye bikirin, ez wetov herdu alîyan didim bimebestkirin, ku ne serdarî û ne jî mîletê Kurd di wê demê de di zînetê şer de ligel hevdû de dihatin bidîtin, ku alîyek ji wan li ser aliyê din de mercên xwe bide bineçarîkirin; lêbelê herdu alî ligel hevdû de ji liberkevtina xwe de li ser giringbûna biratiya Ereba û Kurd de di xurtbûna Iraqa nuh de hatin bilihevhatin.

li gora serpehatîya min û bawerîya min de, ku ew pêwendiyên li ser bingehe baweriyê de neyêtin biavakirin, ew nikarin bêtin bidirêjîkirin û bêtin bipêşkevtin, lêbelê dê ew bi neçarî ve li bin duhê diwarekî xurt de ji dijwarîyan bêtin bikevtin û ew dê nikaribin xwe jê bidin biparastin. Bawerî bi bingehe pêwendîyan ve di navbera mîlet û serdarîyê de têtê biderkevtin, mîna ku ew bi bingehe pêkhatîna pêwendîyan jî ve di nava Merovan de têtê biderekevtin. Ev bawerîya hanê bi bingehe ve di navbera mîletê Kurd û serdarîya şûreşa 14 tîrmehê de di pêla wêyî pêşî de dihate biderkevtin¹. Belam ew bawerîya hanê hate bitemirandin, piştî ku hemû

¹Ev peyvên hanê li ser baweriyê de di warê sincî de pir bi xweş ve têtin biderkevtin; belam cihê wan di warê siyasî de nayêtin bidîtin. Pêwendiyên siyasî bes û bi tenha xwe ve li ser tirazûkirina berjewendîyan û hêzên kêrdarî li pişt wan de ji bona ragirtina wê tirazûkirinê têtin biderkevtin. Her Merovekî, yê ku ew ji dil û can di warê jinê de bes û bi tenha ve bi vê ve bide bibawerîkirin, dê ew di encamê dadwî de bi dilşikestî û

ji ser rêya şûreşê de hatin biderkevtin. Nebes temê Ebdul-Kerîm Qasin bi tenha xwe ve ji ser rêya şûreşê hate biderkevtin, mîna ku hinek ji xwe re didin bivegotin û tevaya giranbûna karên xwe û reftarên xweyî şaş bi bê rewayî ve bi ser wî ve didin biavêtin.

Jibervêjî ve cudabûna di navbera bi destkevtina milê Kurd ve di şûreşa 14 tîrmehê de û bi destkevtina wî ve di 11 avdarê de tête biderkevtin, ku milê Kurd di şûreşa 14 tîrmehê de ligel serdarîyê de xwe di serhildanê de nîddate bidîtin, Barzanî jî hêj li Sovyêtê de dihate bidîtin û Partîya Demokratî Kurdistan xwe wetov di wê demê de bi desthilat ve didate bidîtin, ya ku wî belkî bikarîba Rêberîya şûreşa tîrmehê ber bi tirsê ve bida bixistin, da ku jê mafeyên Kurd bida bisitandin, herger jî bi çî regekî jî ve bi nivîsandî jî ve pê bihata birûniştin. Di 11 avdara sala 1970 de partîya Bees bi pêrûniştina serdarîkirina Ewtonomî ve ji bona milê Kurd li Kurdistanê de li jêr givaştina şûreşa Ilûlê de û mezinbûna desthilatîya wêna de li jêr Rêberîya Partîya Demokratî Kurdistanî de û li jêr Serokitiya Barzanî de hate bineçarîkirin; jiber ku piranîya heremên kurdistanê hatibûn birizgarîkirin û ew li derveyî desthilatîya serdarîya navînî de dihatin biderkevtin. Partîya Bees di sala 1970 de xwe di nava tirsê herifandinê û windakirina desthilatîyê ji nava destên xwe de didate bidîtin. Hîc karîne din li ber de nedihate bidîtin, ji bil ku ew bi rastîya li rastê de bête bipêrûniştin û ew bi pêrûniştina mafeyê milê Kurd ve bête bisertewandîkirin, bêyî ku ew pê bide bibawerîkirin, ji bil jimareke kêma ji Rêberên wî mîna Ebdul-Xaliq Samurayî pê didatin bibawerîkirin. Partîya Bees bi vî karê hanê ve ji xwe re didate bixwestin, ku ew ji xwe re bêtir demê bide biwergirtin, da ku ew zînetê xwe bide bihîmkirin û di paş re ew wergerandinê li ser lihevhatina xwe de ligel Rêberîya Şûreşa Kurdî de bide bikirin. Bi rastî jî ve evaya bi rastî ve hate bikirin.

Tevîjî ku Rêberîya Şûreşa 14 tîrmehê benda sêyem ji destûrê neda bicîanîn û herwehaji wê ji xwe re bernameyeke diyar ji bona dana mafeyê milê Kurd nedate bidanîn; belam bawerîya pêkahtî di nava

xapandî ve bête bidîtin.

Feylesufê Firensîyî bi nav û bang ve Dêkart dide bigotin: Gûmankirin bi nivê rastîyê ve tête biderkevtin. Lenin dide bigotin: Bawerîpêkirin bi baş ve tête biderkevtin, bela çavdêrlêkirin bi baştir ve tête biderekevtin. Cuma

14 Barzanî û Tevgera Azadîxwazîya Kurd 1958 - 1961

miletê Kurd û Rêberîya Şûreşa 14 tîrmehê de di pêla pêşî de pir ji aliyên kêmanîyên hebûyî de di pêwendîyan de date bipoşandin

Di gava ku Peymana 11 avdara sala 1970 de li ser bernameyeke diyar û giştî de didate binivîsandin, ya ku ew bi rastî ve bi destkevtineke mêjûyîyî mezin ve dihate biderkevtin, ya ku pê Partîya Demokratî Kurdistanî her û her têtê biserbilinkirin, ya ku wê Rêberîya Şûreşa Ilulê didate bikirin. Belam li vêderê de divê bête bigotin, ku ew peymana hanê ji perçê bawerîya pêwist ve dihate bibêparkirin. Jibervêjî ve Merov ji xwe re didate bidîtin, ku her rûdanek çendjî bi biçûk jî ve bihata biderkevtin û ew li vêderê jî de yanjî dera hanê jî de bihata birûdan, ew her û her ji bal herdu aliyên li hevhatinê de bi çavekî ne baş ve lê dihate bitemaşekirin. Jiber nebûna bawerîyê di navbera herdu alîyan de peymana avdarê nikarîbû xwe bida biragirtin. Ez li ser me Kurdan de didim bidîtin, ku em serpêhatîyan ji xwe re ji herdu serpêhatîyên çûyî de ji serpêhatîya 14 tîrmeha sala 1958 de û ji serpêhatîya 11 avdara sala 1970 de bidin biwergirtin.

Ez rê bi xwe ve didim bidan, da ku ez rûnkirinên xwe bidim biderxistin. Herwehaji ez hêvîya lêbuhurandinê ji hemû Xebatvanên Partîya Demokratî Kurdistanî û milletê Kurd didim bixwestin, ji yên ku ew di wê pêlê de bi rola xwe ve dihatin birabûn. Li min de nedin bigirtin, jiber ku ez dixwazim bi eşkere ve bidim bigotin, ku belê bi şaşbûneke mezin ve dihate biderkevtin, ku rê bi nebaşîyan ve bête bidan, da ku ew li ser başîyan de di pêwendîyan de ligel Ebdul-Kerîm Qasim de bêtin biserkevtin. Vanan date bihiştin, ku vîlika Peya Sento û Noke-rên wê di hundur de ji Şovînîyan bête biserkevtin. Herwehaji wanan goncaleke gewre di navbera Ebdul-Kerîm Qasim û Partîya Demokratî Kurdistanî de datin bidurustkirin. çijî li ser vî Merovê hanê jî de bête bigotin, ew bi Rêberekî mezin ve dihate biderkevtin û qenciyeke wîyî mezin li ser me Kurdan de têtê biderkevtin, ya ku divê em wê tucarî nedin bijibîrakirin. Hiç gûman têde nayête bidîtin, ku wî mêldarîya çînîya Hejar û Xebatkeran didate bikirin. Herwehaji wî pir evîndarî û hêjabûn ji bona milletê Kurd didate biderxistin, ew bi Welatperwer ve di-hate biderkevtin û wî ji Iraqê û Iraqîyan didate bihezkin; Jibervêjî reftarî û liberkevtina li ber wî de dikarîbû bihata bikirin, heger ku bi başbûn ve bihata bihêjakirin.

Nav bi dû Ebdul-Kerîm Qasim ve bi jirêderkevtinê û Diktatorîyê ve têtê biderkevtin; belam ez ji xwe didim bipirskirin, magelo bi bext ve têtê biderkevtin, ku destdirêjî li ser mafe û rastîyê de dê bête bikirin? Vî Merovê hanê Şûreşeke şîşman date beajotin, ya ku wê tirazûkirina hêzan di Rojhilata navînî de date biveguhertin û ya ku wê Cemawerên heremêyî tî ji bona azadîyê û serxwebûnê date biagirskirin û yê ku wî Wizareta pêşî di pêla Komarî de ji Rêber û Wênerên Partîyên Berê Yekîtîya Welatî ji Hemberên rêstika Padîşahî date baidurustskirin û hemû Partî bi zadî ve bi jêhatîbûnên xwe ve dihatin birabûn. Lêbelê divê em bi dadwer ve bêtin biderkevtin û em ji xwe jî bidin bipirskirin, kî li ser kê hate biwengerandin?

Hinekan ji partîyan bi lez û pele ve ji bona kara xweyî partîyî tesk li ser kîsê yên din ji xwe re didate bikarkirin. Jidêlva ku partîyên Ber li ser hev girtina xwe de bidin biparastin, ya ku ew bi girawskirin ve di hate biderkevtin, da ku ew rê li ber Ebdul-Kerîm Qasim de ji her jirêderkevtinekê bide bigirtin, wan dest bi pevçûna di nava xwe de dane bikirin. Hêjîbêtir hinekan ji wan date bixwestin, ku ew li ser serdarîyê de bêtin bizalkirin û Ebdul-Kerîm bidin bipengizandin. Wan ji xwe re pêşîbûnên erkên welatî datin bijîbîrakirin.

Ez didim bidanîn, ku hemû partî berpirsiyarîyeke mezintir ji Ebdul-Kerîm Qasim bêtir derbarê jirêderkevtina li ser birêveçûna şûreşa 14 tîrmehê de didin bihilgirtin; heger ku partîyan li ser hev girtina xwe de bidana biparastin û wan hemû kar û barên xwe ji bona Iraqê, hemû Iraqê û yekîtîya wêyî welatîyî rastteqîne bidana biterxankirin, wêçaxê nema ne dikarîna Ebdul-Kerîm Qasim yanjî yekekî din de di hate biderkevtin, ku ew ji bîr û bawerîyên şûreşê bêtin biderkevtin.

Ebdul-Kerîm Qasim ji bona dunya din dayite bikoçskirin, jêre bi rûmet ve têtê biderkevtin, ku Dujminên, yên ku wan ew wetov bi wî rengê bêbextî ve dane bikuştin, yek belge bi destên wan ve nehate bikevtin, ku ew wî bi nokerîyê ve, yanjî bi genîbûnê ve bidin bitawanbarîskirin. Ew hatin bineçarîskirin, ku jêre bi pakbûnê û welatperwerîyê ve bêtin bimukurhatin. Dilovanîya Xwedê lê bête bikirin².

²Pir li ser Ebdul-Kerim Qasim de bi başî û nebaşî ve hatiye binivîsandin. Herwehaji ji roja şûreşa 14 tîrmeha sala 1958 de tanî roja wergerandinê li ser Ebdul-Kerim Qasim de

16 Barzanî û Tevgera Azadîxwazîya Kurd 1958 - 1961

Min tucarî kîndarîya Ebdul-Kerîm Qasim nedidate bikirin, gava ku wî jî nijdên asmanî jî ji bona bombebarandina me didatin binardin; jiber ku ez di wê bîr û bawerîyê de têtîm bidîtîm, ku wî gelekî ji me re mîna miletekî û binemalekî dayite bipêşkeşkirin û herwehaji ew bi tenha xwe ve berpirsiyarîya bi gihandina kar û baran ve ji bona wê zînetan hanê nade bihilgirtin. Hêjî ez didim bibawerîkirin, ku ew ji baştirîn kes têtê

di 8 reşmeha sala 1963 de Komela Xwendevanên Kurd li Ewropa de pir bidûr û dirêjî ve û bi şeweyekî zanistîyî pir bilind ve li ser wê pêlê de dayite binivîsandin. Cavpêxîstînek li ser wan belgeyan de dê bi sûd ve ji bona rûdanên mêjûyî di wê pêlê de bête biderkevtin.

Ez naxwazim li vêderê de bidûr û dirêjî ve li ser hemû alîyekî Ebdul-Kerîm Qasim de bidim biaxivtin; jiber ku vê derê ne bi cihê wê ve têtê biderkevtin. Li ser başiyên Ebdul-Kerîm Qasim piraniya Jêhatîvanên Beşdarên wê demê bi aghdar ve têtîm biderkevtin. Belam bi kurtî ve ez dixwazim bidim bigotin:

1. Rûdanên mêjûwê ne li gora dawxaz û kêfa Merovan yanjî partîyan têtîm biderkevtin û ew her û her bi azad ve ji daxwazên Merovan têtîm biderkevtin.
2. Di seranserî mêjûwa Merovanîyê de her û her Serdar bi berpirsiyarê pêşî ve di her rûdanekê û şeweyê çarekirina wê de di nava welêt de têtê biderkevtin.
3. Ebdul-Kerîm Qasim di rûwên bi hezaran sedhezaran ji Mirovan de didate biqêrîn û bihewarkirin: Ezim, Serokê bi serê xwe ve têtîm bidîtîm. Weha Ebdul-Kerîm Qasim bi nexweşîyeke nemanêyî vegirtî ve hatibû bikevtin, ya ku jêre nexweşîya şêtbûna meznahiyê têtê bigotin.
4. Kê dev ji kê date biberdan? Kurdan dev ji Ebdul-Kerîm Qasim datin biberdan, yanjî Ebdul-Kerîm dev ji Kurdan date biderdan. Barzanî dev ji Ebdul-Kerîm Qasim date biberdan, yanjî Ebdul-Kerîm Qasim dev ji Barzanî date biberdan û kê ji wan xwest, ku ew yê dîn bide bikuştin? Dostên Ebdul-Kerîm Qasim dev jê dane biberdan, yanjî wî dev ji Dostên xwe date biberdan? Dostên wî Dujminên wî li dora wî dane bikomkirin, yanjî wî Dujminên xwe li dora xwe de dane bikomkirin? Kê li ser kê de dixset bide biyarîkirin? Bi hemû bedbextiya nezaniya xwe ve Ebdul-Kerîm Qasim didate bixwestin, ku ew li ser Dost û Dujminên xwe de bide biyarîkirin; jiber vê bedbextiya nezaniya xwe jî ve ew di encamê dawî de ji ser rûwê zemînê de bi pepûkî û rebenî ve û bi bêkes û kosî ve hate bipengizandin, bihêrandin û bidêrandin. Cuma

biderkevtin, ji yên ku wan ji bona Iraqê tanî niha jî dane biserdarîkirin.

Pevçûnên di navbera partîyan de û perçekirina wan bi xwe jî ve di nava xwe de rê li ber Kêserestan û Şovînîyan date birastkirin, da ku ew xwe li dor û berên Abdul-Kerîm Qasim de bidin bikomkirin û wî ji hêzên dilsoz de bidin bitenhakirin. Jibervêjî ve divabû li ser hêz û partîyên welatîyî dilsoz de ku ew nehêlin, ev bi carekê ve bihata bikirin. Vê pevçûna hanê rê li ber her rûdaneke jirêderkevtinê de date bitextkirin, hêjabûn hatin biwindakirin û di dawî de wergerandina reşî di 8 reşmeha sala 1963 de û wergerandinên dinî reş li dû de hatin birûdan. Wetov bi serên Iraqîyan ve hate biderkevtin, ku ew hemû nebaşîyên Serdarên berê jiber hoyên van tawankariyên hanê de bidin bijibîrakirin, ji yên ku ew derbarê wan de ji destpêka wergerandina reşî di 8 reşmeha sala 1963 de û bi taybetî ve piştî wergerandina 17 tîrmeha sala 1968 de û tanî vê roja me jî hatine birûdan; çî ji yên ku ew derbarê miletê Iraqê de yanjî dermabrê serwerîya Welatî de hatine bikirin.

hemûyên ku ew ji bal Nurî Seid û Abdul-Kerîm Qasim de di tevaya pêla serdarîkirina wan de hatine bidarvekirin, ew bi nivê jimara bi Darvekirvanan ve di rojekê de ji rojên serdarîkirina niha de nayêtin biderkevtin. Belê Rêberên partîya Bees jî ji nemakirina bi komel ve nehatin birizgarîkirin, mîna ku ev di serbirîna giştî de der sala 1979 de hate birûdan, ya ku têde ji baştirîn Xebatvanên Partîya bawermendî hatin bigorîkirin û li ser serên van jî de Xebatvanê bi rûmet ve Abdul-Xaliq Samurayî tête biderkevtin.

Miletê Iraqê bi têra xwe ve jan û derd dane bikişandin û wî di jîna xwe de ne azadî û ne jî serxwebûna bi rastî ve ji xwe dane bidîtin. Wî xwe di tevaya dirêjbûna mêjûwê de li jêr serdarîkirina Walîyekî Turkî, yanjî Serdarekî Ingilîzî de û yanjî xwe li jêr serdarîkirina desteyekî kêr de didate bidîtin, yê ku wan xwe ji bona ser serdarîkirinê di rêya wergerandineke sipahîyî xwînavî de dabûn biçengkirin.

Miletê Iraqê Parlemana xwe bi carekê ve ne bi azadîya xwe ve daye bihelbijartin û wî jî carekê bi azadîya vîna xwe ve dilsozîya xwe ji bona Padîşahekî nedaye biderxistin û ne jî carekê ji caran jî wî bi azadîya xwe ve Serokekî Komara xwe dayîte bihelbijartin. Ew bi miletekî talankirî ve ji mafeyê xwe tête biderkevtin. Bi navê wîna ve tête biserdarîkirin, bi navê wîna ve didin bikuştin, bi navê wîna ve didin

18 Barzanî û Tevgera Azadîxwazîya Kurd 1958 - 1961

biwêranîkirin, bi navê wêna ve cengan didin bivêxistin û bi navê wîna jî ve li ser serwerî û serxwebûna wîna de didin bibazarkirin. Di van tevan de jê re bi mafê ve bi carekê ve nayête biderkevtin, ku ew bîr û bawerîya xwe bide biderxistin. Ev tevde têtê birûdan û li Iraqê de partîyek ji xwe re dide biserdarîkirin, ya ku ew ji xwe re dide bivegotin: "ku ew bi hilgîrvana ala yekîtîyê, azadîyê û civakkirinê ve têtê biderkevtin" û ya ku wê Pêşîyên xwe bi nokerîyê, bêbextîyê û diktatorîyê ve dane bitawanbarkirin.

Di payîna payînî de ez dixwazim bidim binîşandan, ku nivîsandina mêjûwê bi pêspartinekê ve têtê biderkevtin, ku divê li ser wan kesan de wê bi dilsozî ve bidin binivîsandin, ji yên ku wan biryara nivîsandina wêna ji xwe dane bidan. Ez ne bi dijî derxistina bîr û bawerîyekê ve û yanjî bi gotinekê ve li ser rûdanekê de têtîm biderkevtin, ya ku ew ne li gora bîr û bawerîya Nivîskar de têtê biderkevtin; lêbelê têkdana rastîyan û mêjûwê bi karekî bêbextî ve bi serê xwe ve têtê biderkevtin.

Di nava van salên dawî de jimarek ji nivîstan de li Iraqê de hatine biderkevtin. Herwehajî pir bîdiyra ve têtê biderkevtin, ku dam û destgehên asayîşê û parastinê û li Iraqê de li ser Danervanên wan de bi nivîsandina li ser pir danavan de dane bineçarîkirin. Herwehajî hinekan ji Efsereyên gewreyên dam û destgehên asayîşê û parastinê bi xamên xweyî qirêj ve nivîst dane binivîsandin, da ku ew mêjûwa Iraqê û hêzên wêyî welatperwer bidin bitêkûpêkdan. Herwehajî têtê biderkevtin, ku perçeyekî giring ji mebesta wan Kîndaran de di têtê û pêkdana mêjûwa tevgera azadîxwazîya Kurd û Rêberên wêyî mezin de têtê biderkevtin. Herwehajî ew dixwazin mîletê Kurd bidin biderxistin, ku ew bi Bêgane ve têtê bibestandin û şûreşên wî bes û bi tenha ve bi fermana Impiryalîyê ve hatine bivêkevtin. Ew xwe jîbîradikin, yanjî ew xwe didin bijîbîrîkirin, ku Impiryalîyê bi xwe ve mîletê Kurd ji mafeyê wîyî rewa di pêkanîna dewleta wîyî serbixwe ve dayite bibêparkirin û herwehajî wê Impiryalîyê bi xwe jî ve ji wan Kesên Şovînî re dewlet dane bidamezirandin, di yên ku ew têtê li ser hostuwên mîletên xwe de têtîm bizalkirin.

Ew nivîsandina Barzanî ligel Berpirsiyarên Ingilîz de bi nokerîyê ve û bi bestandineke lêgûmankirî ve didin bidanîn. Tevî ku ez naxwazim

ligel nivîsandinên wetov de, yanjî ji yên ku ew dê ji bal wan Kesan de bêtin binivisandin, bidim bigiftûgokirin, ji yên ku ew ji bal xwîngembûn û payebûna milî de hatine bikorkirin; jiber ku ez di wê bîr û bawerîyê de têtin biderkevtin, ku xebata milletê Kurd û gorîkirinên Rêberên wî bi gelekî ve bi bilindtir ve têtin biderkevtin, ku dê ew xamêyen gemarî bikaribin ziyane bi wan ve bidin bigihandin, jiber ku rastî ji ber wan Kîndaran tete biveşartin. Ingilîz di dema nivîsandina Barzanî ji bona wan ew bi Serdarê Iraqêyî rasteqîne ve dihatin biderkevtin. Magelo dê çi kar ji bona nardina nameyekê ji bona Wezîrekî, yanjî Serok Wezîr û yanjî ji bona Padîşah bihata biderkevtin, ji yên ku hîç tu tişt di destên wan de bi bê pêrûniştina Balyozê Ingilîzî ve nehate biderkevtin. Jibervêjî ve bi gelekî ve bi baştir ve û bi kurtkirina demê ve û hêjbêtir bi seruşî ve dihat biderkevtin, ku xweser ji bona Ingilîzan nivîsandin bihatana binardin.

Em ji xwe re pirseke din ji wan Kîndarên Şovînî didin bikirin, magelo Pêşîyên we çi ji xwe re didatin bikirin, gava ku balafirên Ingilîstanê herema Barzan û Sulêmanîyê bi ber bi bomban ve didatin bibarandin û wan Pîrek û Zarokên Kurdistanê ji xwe re didatin bikuştin? yanjî magelo ew li kû derê de dihatin bidîtin, gava ku şureşa bîstîyî mezin hate bidan?

Hîç gûman tede nayête bidîtin, ku ew Kîndarên hanê ji nijada wan Kesan têtin bidakevtin, ji yên ku ji wan koleyên pîs ve têtin biderkevtin, ji yên ku wan koletî ji bona Berpirsiyar û Efserên Ingilîzan didatin bikirin, yên ku wan şureşa milletê Kurdistanê û şureşa bîstan didatin bitemirandin. Pir bi başî ve ji wan Şovînîyan re tete biderekevtin, ku ew ji xwe re mêjûwê baş bidin bixwendin û ew ji xwe re dosîyên Wîzareta Derveyî Ingilîstanê û dosîyên parastina wêna lê bêtin bivegerandin, ji bona ku ew ji xwe re li wêderê de rastîyên pêwendîyên Lorans Paşa ligel Bav û Bavpîrên xwe de bidin bidîtin, da ku ji wan re bête bidiyarkirin, magelo kî bûn, yên ku ew di rûwên Impiryalîya Ingilîstanê de hatin birabûn û desthilatîya wê datin binayînkirin? û herwehaji magelo kî bûn, yên ku wan jê re didatin binokerîkirin û jê re tevaya dilsozîya xwe bi carekê ve li ser kîsî rûmetê, bîr û bawerîya û welatperwerîyê de didatin biderxistin?

Ez bi pir ve didim bitirskirin, ku nîşê Kurdîyî nihhatî ji reweştê

20 Barzanî û Tevgera Azadîxwazîya Kurd 1958 - 1961

bêtin biderkevtin û ew nav bi dû Rêberên xweyî pêşî de bidin bixistin; jiber ku wan "nermbûneke têrkî" ligel Ingilistana biserkevtî piştî cenga cîhanîyî yekem de nedane bikirin û herwehaji wan nikarîbûn zînet bi başî ve bidana bihêjakirin, heger na "dê Kurdistan dewleteke bi serê xwe ve û bi xwedanê serwerîyê ve bihata biderkevtin"³.

Di vî bergê hanê de min dayite bihewildan, ku ez ronahîyê li ser pêleke hestayar û pir girng de di jîna miletê Kurd û bi taybetî jî ve li ser Partîya Demokratî Kurdistanî de ji pêla 1958 - 1961 de bidim biavêtin.

Min dayite bihewildan, ku ez wan hemû belgeyên bi destkevtî de di derbarê wê pêla hanê de bidim bibelavkirin. Herwehaji min dayite bixebatkin, ku ez wan rûnkirên bi pêwîst ve bidim biderxistin û ez bi xwe ve bes û bi tenha ve berpirsiyariaya wan didim bihilgirtin. Herwehaji dê ezê gelekî ji her kesekî bidim bisipasîkirin, ji yê ku ew ji bona min her yarmetîyekê ji bona rewşenkirina her veşartinekê yanî rastîkirina her şaşbûnekê bide bipêşkeşkin.

Kurdistan, di 15. 12. 1990 de

³Mesud kûrbûn û dûrbûna pirsê sadeyî diyalîktîkiyî pir girng dide bidîtin. Hiç gûman di vir de nayête bidîtin, nebes tenê nişê nuhatî herwehaji hemû Zanevan û zanistvanên Kurdistanê dê li ser vê pirsê kirî ji bal Mesud de bidin biremankirin. Dê pir li ser vê pirsê de li ser bingehên belgeyên belavkirî de lê bête bikolandin û bilêgerandin; jiber ku ev pirsê hanê hiç gûman têde nîye, ku ew tevaya têgihîştina zanebûn û serpêhatîya Bav û kalan di çarekirina pirsê welatî de bi herdu milên xwe ve di milê milî û civakî de dide biderxistin.

Hêjîbêtir di vê kûrbûn û dûrbûna pirsê Mesud de ronahîyê geş û xweş bi mizgînî ve ji bona hemû Welatperwerên Kurdistanê di pêla mêjûyîyî nişankirî de li Kurdistanê iraqê de di reftarkirina rast û durust de û hêjîbêtir bi pêwîst ve ligel Dewletên Hevalbedan ji bona çarekirina pirsê Kurd tete biderkevtin.

Wetov bi neçarî ve, bi darê zorê ve û hêjîbêtir bi hinera qanûnên jînê ve bi rast û durustî ve ligel dewletên Hevalbedan ji bona çarekirina pirsê Kurd û di encamê dawî de ji bona serxwebûn û pêkanîna dewletheke milî di seranserî Kurdistanê de didin bireftarîkirin. Cuma

Derîyê Yekem

Kurdistan di bin sîberîya pêla Padîşahî de

Piştî payînbûna cenga cîhanîyê yekem di 1914 - 1918 de Imperatoriya Osmanî hate biherifandin û dewletên Hevalbend maldarîyên wê di nava xwe de ji xwe re dane biparvekirin û ji nûve neqşa heremê hate binigarîkirin, ya ku ew bi qazancên Impiryalîyê ve û ne bi qazancên miletên heremê ve dihate biderkevtin. Wetov jî ev di derbarê netewê Erebb û netewê Kurd jî de hate biderkevtin. Lêbelê cudabûn di navbera herdu netewan de wetov hate biderkevtin, ku jimarek ji dewletan di nava welatê Erebb de hate bidurustkirin, di gava ku hîç tu dewletek di hîç perçeyekî Kurdistanê de nehate bidamezirandin; lêbelê hêjîbetir Impiryalîyê her perçeyek ji Kurdistanê bi dewletekê ve ji dewletên heremê bi dijî vîna miletê Kurdistanê ve date bipêvekirin.

Ev parvekirina duwemî nerewa di Kurdistanê de piştî cenga cîhanîyê yekem de bi hoyê janên miletê Kurdistanê, derdên heremê û pevçûnên wî ve tete biderkevtin û dê evjî bêtin bibayîn, tanî ku çarekirineke rewayî ji bona vê pîrsa hanê neyete bidîtin.

Iraq jî di nava wan hebûnên lawaz de dihate biderkevtin, ji yê ku ew ji bal Impiryalîya Ingilistanê de hatibûn biçêkirin û wan li ser miletê Iraqê de serdarîyek dane biçiqandin, ji ya ku jêre Merovên bestayî bi reman û canê xwe ve bi Ingilîzan ve dane bihelbijartin û di pêşîya van jî de Nurfî seîd dihate biderkevtin, yê ku pê bi pîrbûn ve pêla Padîşahî bi pêla wî ve dihate bipesinandin. Herwehaji Ingilîzan ji xwe re Feysel Kurê Husên Şerîfê Mekê dane bianîn, û wan ew li ser Iraqê de bi Padîşah ve dane biçiqandin. Ev bi pêrabûna hanê ve bi serê xwe ve bi sermezariyekê ve ji bona miletê Iraqê tete biderkevtin.

Piştî zalbûna hêzên Ingilistanê li ser piranîya xakên Iraqê de û

22 Barzanî û Tevgera Azadîxwazîya Kurd 1958 - 1961

sitendina wan ji hêzên Turkî Karmendên siyasîyî Ingilîzî datin bidestpêkirin, ku ew hoy û destikan bidin bilikarxistin, da ku ew dewleteke Iraqî bidin bidamezirandin. Gava ku hate bibiryarîkirin, ku pirskirina millet li ser şeweyê serdarîkirina wîyî xwestî bête bikin, Piraniya pir ji Xelkên Kurdistanê di wê pirsirinê de nehatin bibeşdarîkirin.

Dijwarî di navbera Ingilistan û Turkî de bi payînbûna cengê ve nehatin bidawîkirin; lêbelê hêjî biserdejî ve Pirsê Musilê mîna pirsê nuh hate biderkevtin, ya ku çarekirina wêna bi dijwarî ve dihate biderkevtin, tanî ku herdu alî li ser de hatin bilihevhatin, ku ew wê ji bona ser Hevgirêdana Netewan bidin biavêtin, ya ku wê li ser nîşankirina Encumeneke Dewlî di 30. 9. 1924 de date bibiryarîkirin, da ku ew li ser Pirsê Musilê bide bixwendekarîkirin û temînîyan ji bona Hevgirêdana Netewan bide bipêşkeşkirin, da ku ew jî biryara xwe bide biderxistin.

Encumen ji bona Begdadê di 16. 1. 1925 de hate bigihandin û ew bi gerekê ve ji bona herema Kurdistanê hate bipêrabûn, da ku ew bîr û bawerîyan Xelkên wê ji xwe re bide binaskirin. Di dema pirsirinê de Kurdan dildarîya xwe ji bona serxwebûnê datin biderxistin; belam Ingilistan li dijî dildarîya wan de hate birawestandin; jiber ku ew dildarîya hanê ligel berjewendîyên Impiryalîyê de nedihate bilehevkirin. Weha Kurdistanê jêrîn bi Iraqê ve hate bipêvekirin û pêrejî girawkirinên rasteqîne ji bona Kurdan hatin bidan, ku ew dê bi mafeyên xweyî serpereştîyê û zanyarîyê ve bêtin bigihandin.

Li vêderê jî de divê bête binişandan, ku Kurd ji alîyê xwe jî de letekî mezin ji berpirsiyarîyê ji bona ser milên xwe didin bihilgirtin; jiber ku wan bi nebaşî ve zînetên nav xweyî û zînetên nav dewletî datin bihêjakirin.

Edmonds Rawîşkarê Siyasî di nameya xwe de ji bona Sêr Henri Dubis pê tete birûniştin, ku Kurdan gewdeyê Iraqê dane birizgarîkirin û ew dide bigotin: "Serdana Encumenê ji bona hesta milîyî Kurd piştgirtineke mezin date bikin, ya ku wê di rêya xwe de jimareke pir ji Bedbînan date bimalandin, ji yê ku wan pêşbînîya jimareke mezintir ji Piştgirtvanên Turkî didatin bidîtin. Wetov bi vê hestbûna hanê ve jimarek pir ji bona piştgirtina benda dijî Turkan hate biderkevtin. Hemû

pirsên dirêj bigir bi carekê ve û bi hev re bi berekî bêtirî milî ve dihatin biderkevtin; belam wan bi giştî ve serûştîyeke cihêbûnê ji xwe re nedan bigirtin. Kurdên Sulêmanîyê pir giring di xebata parastina hebûna Iraqê de datin bilîztin. Wan baş didatin bizanîn, bê ka ew çi didin bikirin. Magelo dê serdarîya Iraqê bi vî karê hanê ve çavên xwe bide bivekirin û magelo dê ew siyaseteke bi nerx û dûr ve beramberî Kurd bide bicîanîn⁴?

⁴Edmonds di vê nameya xwe de du bîr û bawerîyan dide biderxistin. Şabaşbûna wîna ji bona Rêberên Kurd ji bona bicîanîna qazanc û berjewendiyên dewleta Ingilistanê di hiştina Iraqê de ji bona bîst û pênc salan de di bin zalbûna Impîryalîya Ingilîzî de û talankirina Nefta kurdistanê de di Kerkukê de dide biderxistin, herwehaji ew rastîyeke din jî nala amojgarîyeke mêjûyî ji bona mana dewleta Iraqê dide biderxistin, ku ew di siyaseteke durî merd de beraber bi Kurdan de divê bête biderkevtin. Dewleta iraqê ev amojgarîya mêjûyî date bitarûmarkirin, mafeyên Kurd date bipêlêkirin û şer û ceng li ser man û nemana Kurdan date bivêxistin. Bêtir ji Holakô û Teymorleng xwîn û talanî di Kurdistanê de date bikirin. Bêtir ji çar hezar gundên Kurd dane binabûdîkirin, erebkirina Kurdan date bidestpêkirin û hêjî bi serdejî ve di 17 cotana sala 1987 de bombên kimyayî û biyolocî ji bona nava Kurdistanê date biavêtin û di 16/17 avdara sala 1988 bajarê sipehiyî biçûkî ji cihê şarisatîya Kurdistanê bi bibombên kimyawî û biyolocî date bibarandin. Di kurtbûna bihekê ev Bajarê kevna xweşik ji jîndariyê hate biqirkirin. Dewleta Iraqê nebes tenê talankirina dewlemendiya welat, erbkirina wîna, kole û bendkirina miletê me didate bixwestin, lêbelê jî wê biryara qirkirina kurd û jîndariyê di nava Kurdistanê bi avêtina bombên kimyayî û biyolocî ji tevaya dunyayê re date bidazanin. Wê siyaseta hêtlê beramberî Cuhana di cenga cihanî duwem de ji nû ve di Kurdistanê de biramber bi miletê Kurd ve date biderxistin.

Li ser encamê vê siyaseta hanê dewleta fêderalîyî Kurdistanê di sala 1992 de hate bipêkhatin. Iro ev dewleta kurdistanêyî federalî roj bi roj ve tete bixurtkirin û di encamê dawî de ji nû ve pîrsa Musilêyî di bin kayê de serê xwe dide biderxistin. Pîrsa Musilê der sala 1924 de di navbera Ingilîz, Turkî û Iraqê de bibêbeşdarbûna Kurdan ve di hate bigerandin. Pîrsa Musilêyî niha dê di navbera Kurdan, Turkî û Iraqê de bête bigerandin û dê ew ji nû ve li ser bingehê parvekirina neftê, avê û Kurdistanê de bête bigerandin. Heger ku Dewleta iraqê bi taybetî û Ereba bi giştî ve pîrsa Kurdistanê bi şeweyekî dîrbînî li ser bingehê pêrûniştina mafeyê Netewê Kurd di Çarenûsa wî de pê neyêtin birûniştin, mîna ku Edmonds ji dewleta iraqê re di nameya xweyî jorî dayete biamojgarîkirin, bi neçarî ve dê serpêhatîya Ismailê Sefewî û peymanê sala 1515 di nava Kurdan û Turkan de bête bicîanîn. Di warê hanê de Dr. Ismet Şerif Wanlî pir bi zanistîyek bilind ve ev rastîya pîrsa Musilê di nameya xweyî vekirî de ji Lozan, di 1. 5. 1992 de ji bona Serekê dewleta Turkî Turgut Özal û Serek wezîrê wêna Sulêman Demirêl date binivîsandin. Divê Kurd û Ereba bi hev re wan bîr û bawerîyên wê nameya

24 Barzanî û Tevgera Azadîxwazîya Kurd 1958 - 1961

Raporta Encumena Hevgirêdana Netewan piştê hêvîyên Kurd date bigirtin. Piştî ku wan Iraq di metirsîtirîn bêhnê di mêjûwa wê de datin birizgarîkirin û bi wergirtina biryara peymanê Angilo-Iraqî ve di wê şeva mêwjûyî de di 10 axlêva sala 1924 de hate bikirin, careke din wan bi wê helwesta xweyî mayîn de di Sulêmanîyê de welat ji parvekirinek malwêran ve datin birizgarîkirin.

Rêberên bîr û bawerîya giştîyî Kurd dikarin ji bona tevaya dunyayê bêtin biserbilidîkirin, ku wan ji xwe re ji bona dewletekê nedane bixwestin, ku ew ji bona wêna bi Neşîvanên wêyî serjêrkirî bêtin biderkevtin"⁵.

Encumenê raportek ji bona Hevgirêdana Netewan date bihildan, ku têde rastîya "Xêza Biroksêl"⁶ dide biderxistin û wê temînîya pêveki-

hanê ji xwe re bidin bixwedekarîkirin, da ku ew bêtir di pêwistîya çarekirina pirsê de bêtin biliberkevtin. Ev nameya hanê bi zimanê Elmanî ve di Kovara "Kurdistan Heute", Nr: 2/ 92, Oktober/ November hatîye bibelavkirin.

Serpêhatîya dewletan di mêjûwa merovanîyê de dewletên wetov nala dewleta Iraqê bedkar, hovber û nezan ji ser rûwê zemînê hatine bimalandin û ew li ser sergoyê mêjûwê de hatine bicî û biwarkirin. Cuma

⁵S. G. Edmonds: Kurd, Turk û Ereb, wergerandina Erebî ji bal Cercîs Fethu-Elah, çapa Tayms, Begdad, di 1971 de, r. 386 -bi zimanê Erebî ve-

⁶Xêza Biroksêl

Piştî girêdana Peymana Lozanê Girêdana Netewan ji bona encumeneke kamas li Broksêl de date bixwestin, ku ew sînor di navbera Turkî û Iraqê de bide bineqşkirin. Di pişt re Civata Girêdana Netewan encumeneke ji sê Endaman ji Têlkîyî Hungarî, Fêrêse Siwêdî û Bolîsê Belçîkî date bidurustkirin, da ku ew pîrsa sînor bide bixwendekarîkirin. Encumen di 16. 1. 1925 de ji bona Begdadê hate bigihaştin. Piştî ku Endamên wê bi serdanîya serdarîya Ingilîsatn û Turkî dane bikirin, Endamekî Turkî li Turkyaya de ligel wan de hate bitevlêkirin, herwehaji Endamekî Iraqî li Begdadê jî de ligel wan de hate bitevlêkirin. Ew bi geşteke giştî ve ji bona tevaya alîyên wilayeta Musilê hate biçûyîn û wan raportek di 16. 7. 1925 de ji bona Civata Girêdana Netewan de date bibilindkirin, ku wan têde li ser başbûna Xêza Biroksêl de ji bona bi sînorbûna niha ve di navbera Turkî û Iraqê de datin bidubarekirin û wilayeta Musilê di nava erdên Iraqê de hate bikevtin. Herwehaji encumenê ji bona parastina berjewendî û mafeyên Kurd date bitemînîkirin; belam dewletên bi wan ve girêdayî hîç bi vê temînîya hanê ve nedane

rina herema jêrî Xêza Biroksêl bi carekê ve ji bona iraqê date bikin, belam divê du merc bêtin bipêguhdarîkin:

1. ku divê Iraq di bin çavdêrîya Ingilistanê de bi dirêjbûna bî-stûpênc salan ve bête bihiştin,
2. ku berjewendîyên Kurdan di kar û barên serpereştîyê de bêtin biparastin û divê zimanê dadgehîyê û fêrbûnê di dibustanan de bi zimanê kurdî ve bête bikin, ya ku ew divê li wê derê de bi zimanê mîrî ve bête biderkevtin, heger na bi başî ve têtê biderkevtin, ku herem di bin serwerîya Turkî de bête bihiştin.

Destûra Irqê der sala 1925 de

Pirojeyê vê destûra hanê li London de hate bidanîn û ew ji bal Civata Damezrandîneke Iraqî de hate biqanûnîkin, beyî ku hîç veguhertinek li ser de bête bikin. Ew destûra hanê wetov hatibû bidanîn, ku ew ligel bendên peymanê sala 1922 de dihate bilihevkin, ya ku ew Iraqê bi Ingilistanê ve dide bibestandin û herwehajî ew xwe bi dijî berjewendîyên çînîya serdar ve nayête biderkevtin.

Qanûna Bingehê li ser hinek diyarên demokratîyê de di rêstika serdarîyê de dide binivîsandin; belam mîletê Iraqê nedikarîbû bi azadîyên xweyî demokratî ve pê bête birabûn, herwehajî ligel mîletê Kurd de ne li ser wî bingehê de dihate bireftarîkin, ku ew bi milîbûna duwem ve li Iraqê de piştî milîbûna Ereb têtê biderkevtin, herwehajî hêjbêtir di destûr de pê nehate biguhpêdan, ku nivîsandîneke bi taybetî ve di derbarê mafeyên milîyî Kurd de ji bona nava wê destûrê bête bikevtin.

bikirin. Edmonds di nivîsta xwe de Kurd, Turk û Erb dide bigotin: "Têlikî bi xurtî ve beramberî her pêşneyarekî têtê birawestandin, ya ku ji bona duparkirina Menalekî dide biarmanckirin, da ku herdu Dê bêtin bidilxweşkin".

Bi kurtî ve Xêza Biroksêl sînorê dewlî niha di navbera Iraq û Turkîyê de dide biderxistin.

26 Barzanî û Tevgera Azadîxwazîya Kurd 1958 - 1961

Wêner ji bona Civata Qanûnguzarîyê de ji bal Ingilistanê û Şahneşîniyê de dihatin bidanîn. Ji damezrandina Civatê û tanî 14 şûreşa tîrmehê de hîç Cîvegîrekî ji Cotkaran û Kargeran de ji bona nava wê nehatin bikevtin, tevejî ku wan piranîya pir ji miletê Iraqê de didatin bidurustkirin. Civata Cîvegîran bes û bi tenha xwe ve ji bona Bestvanên rêstikê ji Derebegan û Dewlemendan dihate biterxankirin.

Miletê Iraqê di pir hatinan de dilxelandina xwe li ser zînetê siyasî de didate biderxistin û wî tûrebûna xwe di rêya xwepêşandanê û serhildanan de didate biderxistin, mîna ku ev di rabûna Kanûna sala 1948 de û di serhildana Tişrîna sala 1952 de hatin birûdan.

Ingilistan bi Serdarê rastteqîneyî Iraqê ve çî di dema çavdêriyê de yanjî di piştî wê re dihate biderkevtin. Di pêla Padîşahiye de pêncîûneh Wizaret ji 25. 10. 1920 tanî şûreşa 14 tîrmeha sala 1958 de hatin bidurustkirin. Herwehaji di wê pêlê de şanzdeh Civatên Cîvegîran hatin bidurustkirin û herwehaji di wê pêlê jî de şanzdeh caran Qanûnên jî rêderkevtî hatin bidazanîn. Di bin perda şerkirina ligel komonistîyê de rêstika padîşahiye her û her şer ligel hêzên siyasîyî hember de didate bikirin. Herwehaji di 22. 8. 1948 de fermandarîyek bi jêsitendina neşînvaniya Iraqî ve ji her kesekî hate biderkevtin, ji yê ku ji bal desthilatîyên karnas de bi komonistîyê ve nav bi dû wî ve tete bikevtin.

Serjimara Xelkên Iraqê li gora amara sala 1957 de

Serjimara Xelkên Iraqê li gora amara 1957 bi şeş milyon û nîv kes dihate biderkevtin, ku tede Musulman piranîya pir didatin bipêkanîn, herwehaji Kurd ji alîyê milî de di rêza duwem de li piştî Ereb dihatin biderkevtin. Ji bil herdu milîbunê serokî de ji Ereb û Kurd di Iraqê de kêmayên Milî mîna Turkumanan û Aşûrîyan têtin bijîyandin.

Lês Zubeydî li ser zînetên civakî de li Iraqê de dide bigotin: "Serjimara Xelkên Iraqê li gora amara sala 1957 de bi şeş milyon û nîv kes tete biderkevtin. Piranîya pir ji wan ji kokeke Erebî têtin biderkevtin û ew 80% ji tevaya Xelkê didin bidurustkirin û serjimara wan bi 5180962 kes ve tete biderkevtin, yê ku ew li ser tevaya her çardeh

Parêzgehên deverê de têtin biparvekirin; belam serjimara Kurdan bi 1042774 kes ve têtin biderkevtin û ew li ser her çar Parêzgehên jorî de têtin biparvekirin..."⁷. Herwehaji serjimara Kêmanîyan bi 236806 kes ve tete biderkevtin.

Bi pirbûna gûmankirinê ve Lês Zubeydi li ser tomarên kokiyî amara 1957 de ji xwe re nehatibû biagehdarîkirin; lêbelê ew li ser tomakirinên sextekarîkirî de ji bal rêstikê de di piştî peymanê avdarê de hatibû biagehdarîkirin, da ku ew pê rastîya milî û mêjûyî li Kerkukê û hin heremên dinî Kurdiyê bestandî de bi Parêzgehên Musilê û Diyala bide biveguhertin.

Kurd niha 27 % ji tevaya Xelkên Iraqê didin bidurustkirin û heger mercên serûştî ji bona pêrabûna amareke pak bête bipeydakirin, bê gûman dê endazîya Kurd bi gelekî ve bêtir bête biderkevtin.

Rêstika Padîşahî bigir kurdistan bi carekê ve di ser guhên xwe re didate biavêtin û wê rê li pêşkevtina milletê Kurd de didate bigirtin. Herwehaji wê di derbarê wî de siyaseta zordarîya rehperestî didate bikaranîn û hêjbêtir wê ji bona temirandina rapêrînên wî destên xwe ji bona destkên din didate biavêtin, yên ku ew pir bi tirs ve dihatin biderkevtin, da ku pê ligel awatên milletên Kurd de bidin bişerkirin; jibervêjî ve ew di peymanê Seed Abad de di sala 1937 de hate bibeşdarîkirin û herwehaji wê peymanek ligel Turkî de der sala 1945 de date bigirêdan û di piştî vê jî re wê peymanê Bagdadêyî şûm date bigirêdan.

Hîç tu gûman tede nayête bidîtin, ku wan hemû peyman û hevgerêdan di pêşîya pêşî de ji bona lê tengkirina gewrîyê li ser tevgera azadîxwazîya Kurd de ji hemû aliyekî didatin biarmanckirin, da ku ew bi komel ve bête binabûdîkirin.

Nebes tenê rêstikê bi destikên sipahî ve şerê milletê Kurd didate bikirin; lêbelêji wê destikên bi tirstir ve didatin bikaranîn, ku ew li ser siyaseteke bi mebestkirî ve ji bona bê behrkirina milletê Kurd ji fêrbûnê, bilindkirina endazîya bêsewadîyê û hiştina vegirtina nexweşîyê di nava Zarokên wê de dihate biçûyîn. Herwehaji wê herem di serguhên xwe re

⁷Lês Zubeydi: Şûreşa 14 tîrmeha 1958 de, r. 29, çapa yekem, 1979.

di warên karên ji bona tendurûstîyê, danîna pirojeyên çandinîyê, abûriyê û yîn din de dabû biavêtin.

Rêstika Padîşahîyê miletê Kurdistan di ser guhên xwe re dabû biavêtin û wê destyek ji Derebegan ji xwe re dabû bihembêzkirin û wê ji bona wan serbarên pir dabûn bidan û herwehaji wê ji bona wan rê ji bona çewisandina Cotkaran bi pîstirîn çewisandin ve dabû bidan.

Herwehaji wê bi çanîna qanûna zimanên cih di ser serê xwe re ji bil hin cihên kêr de dabû biavêtin. Wî bikaranîna zimanê Kurdî nala zimanekî mîrî di dam û destgehan de date biqedexekirin. Herwehaji wê wergirtina Xwendevanê Kurd di Kolêcan de date bisînorkirin. Ew li ser siyaseteke regezperestî de di derbarê nîşankirinê de di karmendîyên serdarîyê de û bi taybetî ve di navînîyên Wizaretan û sipah de dihate biçûyîn. Herwehaji wê li ser miletê Kurd de derkirina her rojnameyêke siyasîyî kurdî date biqedexekirin, hegerjî ku berê bi çî jî ve bihata biderkevtin. Wetov vê siyaseta rehperestîyî mebestkirî mêletê Kurd ji pêşvekevtinê date bipaşvexistin.

Raste, ku hinek ji Kurdan ji bona cihên bilind di serdarîyê de hatin bigihaştin; belam ew Merovên hanê bi wan cihan ve ne nala wênerên Kurdan, lêbelê ew nala Neferên dilsoz ji bona Ingilistanê û Şahneşîniyê pê hatin bigihaştin. Ew Mirovên hanê ji xwedîyê malê bi dilsoztir ve dihatin biderkevtin û wan hîç tu kar ji bona miletê xwe nedane bipêşkeşkin.

Belê miletê Kurd di bin sîbera pêla Padîşahî de ne bes tenê ew ji mafeyê xweyî milî de bi bê pişk û behr ve dihate biderkevtin; tevlivêjî de ez ji bona rastîyê jî didim bigotin: ku Miletê Kurd kişandina janên derdên derbiderkirinê, bierebkinê û kuştina bi komel ve di bin sîbera pêla Komarî de bi gelî ve deha bêtir ji wan janên derdên kişandî de di bin sîbera pêla Padîşahê de dihatin biderkevtin.

Derîyê Duwem

Lîkarxistina Şûreşa 14 Tîrmehê de

Rêstika Padîşahî bi piştgirina gelêrî ve bi perîşan ve dihate biderkevtin û wê di bingehe de piştta xwe bi parastina Impiryalîyê ve didate bibestandî û ew li ser siyaseteke bestekîyî bi carekê ve ligel Impiryalîyê de dihate biçûyîn. Wê abûrîya Iraqî bi abûrîya Rojavayî ve didate bigirêdan û ew ji bona nava peymanên sipahî de bi dijî vîna milletê Iraqê ve hatibû bikevtin û ew bi helwesteke dujminatî ve beramber bi pirsên tevgera azadîxwaz ve di cîhanê de û bi taybetî ve di cîhana Erebî de dihate birawestandî. Di hundur de wê piştta xwe bi çînîya Derebegan û Dewlemendan ve didate bigirêdan û wê ji wan re pir kêş li ser kîsên Xebatkêşan de didate bidan. Herwehajî wê kêş ji bona Borcuwazîya didate bidan, ku ew Cemawerên Xebatkêşan ji xwe re bidin biçewisandin. Herwehajî wê Cotkar, Karger, Zanevanên Şûreşgêr di ser guhên xwe re didatin biavêtin û bes û bi tenha ve guhpêdana wêna ji bona bi dewlemendikirina Fermadarên Sipah ve dihate bidan, ji yê ku ew bes û bi tenha ve ji bona rêstikê bi dilsoz ve dihatin biderkevtin.

Zînetên siyasî, abûrî û civakî her û her ber bi nebaşîyê ve dihatin bidakevtin û zînetên navxweyî bi carekê ve bi alîkar ve ji bona peqandinê dihatin biderkevtin. Herwehajî millet xwe li dor û berên partiyên xweyî welatî û milî de date bikomkirin û wî xebatek tal li pênavê wergirtina serxwebûna welatî de bi carekê ve didate bikirin û wî gorîyên pir mezin ji bona wê yekê dane bipêşkeşkirin. Li teniştta kirdarên hundurê de kirdarên derve jî ji bona bi lezkirina vexistina şûreşê ve dane biyarmefîkirin û ji giringên wan jî ev bûn: Firehbûn û berzbûna tevgera azadîxwazîya Ereb, pirsê Filestîn, Şûreşa Yulyo li Misrê de û vexistina

30 Barzanî û Tevgera Azadîxwazîya Kurd 1958 - 1961

şerê sê qolî li ser wê de der sala 1956 de dihatin biderkevtin. Herwehaji pêkanîna peymanê Bagdadê û pêkanîna yekîtiya Haşimî di navbera Iraqê û Ordun de dihatin biderkevtin. Herwehaji cenga sar di navbera dewletên gewre, berberîya Engilo - Emerîkî de di heremê de, berzbûna tevgerên azadîxwaz di cihana sêyem de û nêzîkbûna di navbera dewletên Sosyalistî û hin ji dewletên Erebi de dihatin biderkevtin.

Belam di hundur de neqşa siyasî ne li qazanca rêstikê de dihat biderkevtin; jiber ku li ser temaşegêha siyasî de partiyên bes bi nav ve bestayî bi siyaseta Ingilistanê û pîlanên wê ve dihatin bidîtin, ji yên ku ew ji wan re tu bingeheên gelêrî ne dihatin bidîtin û ji van partiyên jî Partiya yekîtiya destûrî di bin serokîtiya Nurî Seid de, partiya Netewî Sosyalistî li jêr serokîtiya Salih Cebir û partiya Azadîxwazan li jêr serokîtiya Tewfîq Siweydî dihatin bidîtin.

dibe, ku hinek cudabûn jî di nava van partiyên jî de bihata bidîtin; belam ew hemû di cewhera xwe de li ser yek bernamê de û remanên kevneperestî de pir bi nêzîkî hev ve dihatin biderkevtin û hevsarên wan ji bal Impiryalîyê de dihatin bikişandin. Di nava Rêberên van partiyên de yanî di nava bingeheên wan de kesên Welatperwerîyê wetov bi gelêrî ve nedihatîn bidîtin. Belam rêxistinên wan bes û bi tenha ve li ser Dewlemendan, Derebegan û hin ji Serokên Eşîran de dihatin bitirxankirin. Ev pêkhatinên hanê bi bingeheê rêstikê ve dihatin biderkevtin, di gava mîlet bi dijî wê ve dihat biderkevtin.

Partîyên Hemberên Rêstikê

Partîyên welatî, milî û demokratî xebata miletê Iraqê bi dijî Impiryalyê û Rêstika Padişahîyê date biajotin û ew di likarixista şureşê de hatin bibeşdarîkirin û ev jî ew Partîyên hanê bûn:

1. Partîya Welatî Demokratî
2. Partîya Serxwebûnê
3. Partîya Komonistî Iraqî
4. Partîya Basî Erebyî Sosyalistî
5. Partîya Demokratî Kurdistanî

Di dema vêkevtina şureşê de ev partîyên hanê dihatin bidîtin û ew bi xwedanê bingehekî gelerîyî fireh ve dihatin biderkevtin û di nava wan de pêwendîyên wan ligel hevdû de di zîneteke liberkevtinê û lihevkerinê de dihatin bidîtin û şerkiririna rêstika Padişahî ji bona her yekê ji wan ne bi mîna hev ve dihate biderkevtin û para şerkirina rêstika Padişahîyê ji bona Partîya Komonist û Partîya Demokratî Kurdistanî ji yên din bi bêtir ve di bidûkevtinê û bigirtinê de dihate biderkevtin. Dibe, ku hoyê vê jî di gûmankirina rêstikê de dihate biderkevtin, ku hersê partîyên din bi piştgirtinê ve çî di hundurê Iraqê de yanjî di derveyî wî de dihatin biparastin.

Berê Yekîtiya Welatî

Piştî ku Berê Welatîyî Hevgirtî hate bisarîkirin, ya ku ew der sala 1954 de hate bipêkhatin, Partîyên Welatî ligel havdû de dane bidanûsitendin, ji bona ku ew Berekî Welatîyî nuh bidin budurustkirin, da ku ew bi Rêberîya xebata cemaweran ve bête bipêrabûn.

Xebatkirina wan di rêsmeha sala 1957 de bi serkevtinê ve hate bitackirin û Berê Yekîtiya Welatî ji van Partîyên tên hate bidazanîn: Partîya Komonistî Iraqî, Partîya Serxwebûnê, Partîya Welatîyî Demokratî û Partîya Basê Erebiyî Sosyalistî.

Hoyên ji bona pêkhatina Ber ev bûn:

1. Rewşên hundurû û nebaşbûna zînetên siyasî, abûrî, civakî û nekarîna çakkirina rewşa heyî û ne jî pêşvexistina Welêt.
2. Kêra aliyê milî; jiber ku Gewreyên tevgera Welatîyî Iraqî datin bihestkirin, ku li paş dewletên dinê Erebi de têtin bikevtin û ew di bin kêra şûreşa Yulyoyî Misrî, şûreşa Cezair û zînetê Surî û Libnanê de dihatin bidîtin.
3. Kevtina Iraqê ji bona nava peymanên dualî û pîrî de nala Peymana Begdadê, ya ku wê ji bona kara dewletên Impiryalî didate bikarkirin.

Daxuyanîya pêşîyî Berê di 9 avdara sala 1957 de hate biderkevtin, ya ku têde ev daxwazên welatî dihatin biderkevtin:

1. Avêtina Wizaereta Nurî Seid û ji hevxiştina Civata Wêneranîyê.
2. Derkevtin ji peymanê Begdadê û bi yekkirina siyaseta welatên Erebiyî azadîxwaz ve.
3. Li berxwedana beramberî Impiryalîyê de bi hemû reng û kanîyên wê ve û çûn li ser siyaseteke Erebiyî serbixwe de, ya ku ew li ser Siyaseteke bi Bêlayînîyî Başîtî ve têtê bibingehkirin.

4. Rêdan bi azadîyên demokratîyî destûrî ve.
5. Hilanîna serpereştîya ji rêderkevtî ve û berdana hemû zindanvan, Girtî û Destliserdanîvanên siyasî û herwehajî vegerandina Mamostan, Karmendan û Xwendevanên derkirî ji ber hoyên siyasî.

Pêkhatina Berê Yekîtiya Welatî ji bona pêkanîna Encumena Bilindî Efserên Azadixwazan date biyarmetîkirin.

Di destpêka sala 1958 de Encumena Bilindî Efserên Azadîxwazan ji Berê Yekîtiya Welatî date bipirskirin, tanî çi qederî amadebûna beşdariya wan di serdarîkirine dê bête biderkevtin, heger ku şûreş bête biserkevtin?

Durustkirina Ber bi destkevtineke pir gewreyî miletê Iraqê ve dihate biderkevtin û wê rewaniya sipah date biberzkin. Herwehajî hêjî carekê ji caran jî di berê de hêzên tevgera welatî wetov kar û barên xwe nedabûn biyekkirin, birêxistin û bilihevhatîkirin, mîna ku wan ew di pêkanîna Berê de dane bikin. Serpêhatîyan başbûna şeweyê pêkanîna Berî datin biderxistin; jiber ku hîç bi karîna partîyekê bi tenê ve nikare bête biderkevtin, ku ew tevaya desteyên milet bide biwênerîkirin; hegerjî çend jî ew bi xebatvan û gorîvanî jî ve bête biderkevtin; jibervêjî ve milet xwe li ser komekê ji partîyan de dide biparvekirin û hîç di karîna partîyekê bi tenê ve nikare bête biderkevtin, ku ew bi hemû erkan ve dikare bête birabûn.

Partî Demokratî Kurdistanî di pêşî de ji bona nava Ber nehate bikevtin; jiber ku Partîya Bees bi beramber ve hate birawestanîn û herwehajî helwesta Partîya Komonistîyî Iraqî ne bi navtêdan ve ji bona kevtina Partîya Demokratî Kurdistanî ji bona nava Ber dihate biderkevtin; belam gava ku ji Partî berî demeke kurt ji destpêkirina şureşê de hate bixwestin, ku ew ji bona nava Ber bête kevtin, Partî û bi taybetî ve Sikretêrê wê piçekî bînfirêhbûn ji bona wergirtina biryara

34 Barzanî û Tevgera Azadîxwazîya Kurd 1958 - 1961

kevtina wê ji bona nava Ber date bixwestin, tanî ku şewirdariya Serok Cemal Ebdul-Nasir bête bikin. Tevlivêjî de Partî li gel Ber de bi pêwendîyên lihevkerî ve hate bimayîn⁸.

⁸Ev jî li gora aghdarîyên Mamosta Elî Ebdu-Lah de têtin biderkevtin.

Efserên Azadîxwaz

Serbaz di Iraqê de ji siyasetê bi dur ve nehatin biderektin; lêbelêjî ligel karê xweyî serbazîyê jî de di piranîya caran de bi renekî xweser ve wan destdirêjîya xwe ji nava wergirtina biryarên siyasî tevî bê vîna Siyasîvanan jî didatin bikirin.

Pir bi kêmî ve Kurê Dewlemendekî di nava sipah de dihate biderkevtin; jiber ku wan Zarokên xwe ji bona berên zanistîyî din de çî li Iraqê û çî jî li derve de didatin binardin; jibervêjî ve sipah bi pirbûna xwe ve ji Zarokên çînîya hejar û navrastî ve dihate bipêkhatin. Vêjî date bihiştin, ku ew tanî radeyekî mezin jî li ser rewşên derdên millet de bêtin biagehdarîkirin.

Bêzarîbûn di nava guruhên cudayî de û herwehaji di nava sipah de bi xwe jî ve hate bizalbûn; jibervêjî ve komên ji Efseran dane bihewildan, ji bona ku ew ji xwe re bend û rêxistinandin bidin bidurustkirin, da ku rê ji bona bi pêrabûna şûreşê ve bidin biamadekirin, tanî ku ew di dawîya dawî de ji bona pêkanîna Encumeke Bilind ji bona bi rêvebirin û rêxistinana Efserên Azadîxwaz hatin biserkevtin. Herwehaji pêkhatina Berê Yekîtîya Welatî kêreke wêyî mezin li ser pêkhatina wê Encumenê de dihate biderkevtin.

Serdar Cengoş Abdul-Kerîm Qasim bi serokê Encumenê ve hate helbijartin; jiber ku ew bi paydarbûna xwe ji tevan ve bi bilindtir ve dihate biderkevtin, ya ku jimara Endamên wê bi 15 Efseran ve dihate biderkevtin, di dema ku jimara Efserên Azadîxwazan di nêzîka dusedî de dihate biderkevtin û di nava wan jî de jimarek ji Efserên Kurdan de nala Sertîp Abdul-Lah Seid, Sertîp Fetah Şalî û Mayor Mustefa Ezîz dihatin bidîtin.

Efserên Azadîxwaz ji bil kêmbûnekê ji wan ew bi tu partîyan ve nedihatîn birêdan; lêbelê ew hemû di wê bîr û bawerîyê de dihatin biderkevtin, ku ew bi niyazmendî poşandîneke siyasî ve têtin biderkevtin û ev poşandîna hanê jî di Berê Yekîtîya Welatî de dihate biderkevtin. Herwehaji Ber dihate biliberkevtin, ku ne di karîna wê de dihate biderkevtin, da ku ew bi şûreşekê bi bê sipah ve dê bikaribe pê bête birabûn.

**Ermanc û bîr û bawerîyên şûreşê mîna ku jêre Efserên
Azadîxwazan dabûn bidanîn.**

1. Hilanîna rêstika Padişahî û damezirandina rêstika Komarî.
2. Nemankirina Derebegîyî û parvekirina erdan li ser Cotkaran de.
3. Vegerandina mafeyê Iraqêyî neftî û ber tengkirina li ser berên karên Kompanîyên Neftêyî Bêganê de û damezirandina çêkirineke neftî.
4. Derkevtina ji herema Istêrlînî û rizgarîkirina abûrîya Iarqî ji bestandina Ingilistanê.
5. bi cîanîna yekîtiya welatî ve di navbera Zaroyên milletê Iraqê de li ser bingehê ku Kurd û Ereb di welêt de bi hevbeşî ve têtin biderkevtin û girawkirina mafeyên Kêmayên biratî.
6. Pêkanîna Civata Rêberîya Şûreşê ji Endamên Encumena Bilind û ew Civata hanê bi kar û barên deshilatîya Qanunguzarîyê ve tanî bi pêrabûna helbijartîne ve tete bipêrabûn.
7. Bi cîanîna dadwerîya civakî û tengkirina cudabûnên çîneyetî di navbera Zaroyên milletê Iraqê de.
8. Berdana Zindevanên siyasî bi carekê ve û herwehaji berdana azadîyên gişitî.
9. Pêkanîna serdarîyeke bajarî ji Siyasetmedarên bi nav û bang ve bi karnasîyên xwe ve û bi helwestên xweyî welatî ve.
10. Derkevtina ji Peymana Begdadê.
11. Derkevtina ji Yekîtiya Haşimî.
12. Rizgarîkirina Welatî, hilanîna wargehên sipahîyî Ingilizî û derkevtin ji hemû lihevhatinên sipahî de, ji yên ku ew ji serwerîya Iraqê de li ser zemîna wêna de didin bikêmkirin.
13. Yekîtiya Erebî bi armanceke çarenûsî ve tete biderkevtin, ya ku divê ji bona wêna bête bixebatkin; belam heger ku Iraq tuşî hêrîşeke derveyî ji bona vegerandina rêstika padişahî hate

bikirin, wêçaxê dikare ji bona yekîfîya dest bi cî ve ligel Komara Erebyî yekgirtî de bête bibangkirin.

14. Piştgirtina mîletê Felestînî bi hemû karînan heyî ve, da ku ew erd û azadîya xwe bide bivegerandin.
15. Çûn li ser Siyaseta Bêlayîniyî Başîtî de.
16. Damezrandina pêwendîyên diplomasî ligel hemû dewletên Sosyalistî de.

Deriyê Sêyem

Destpêkirina Şûreşa 14 Tîrmeha 1958 de

Di berbeya çardehê tîrmeha sala 1958 de roja azadiyê li ser miletê Iraqê de hate bihilatin û Izgeha Begdadê mizgînîya pêkhatina Komara Iraqî û nemanbûna Rêstika Padîşahîyê date bidaweyandin. Belê evaya bi rojeke mayînîyî ve di mêjûwa Iraqê de tete biderkevtin⁹.

⁹Di vê roja pîroz û bextiyar de ez xwendevanbûm û li bajarê Şamê de di dibustanê de bûm. Ez di danê sibehê de ji taxa Qesa ji bona nava Bajêr ji bona Mercê bi basê ve dihatim bicûyîn.

Li nêzîka Mezreyê de di nava basê de ji pêşiyê ji bona paşiyê piste pistek di hate bikirin û deng hêdî hêdî di hate biberzkirin û bi yek carê ve dengê rabûna şureşê li Iraqê de li ser Rêstika Padîşahîyê û Nurî Seid de ji bal Sipah de hate bilindkirin û tevaya Rêweyên di pasê de bi kêf û xweşî ve li hevdu de didatin bipîrozkirin.

Ez jî him nala Merovekî azadîxwaz û hêjbêtir nala Welatperwerekî Kurd û Endamê Partî dilê min bêtir û bêtir di wê bêhnê de bi xweşiyê û bextiyariyê ve di hate bilindan; jiber ku gewretin kabosê zordariyê ji ser miletê Kurd û Ereb hate biherifandin û herwehaji di nava serê min şahî, govend, dilan, semawend û dengê dahol û zuma sor di tevaya Kurdistanê Iraqê û hemû Kurdistanê de bi pîrozbaya vêkevtina vê şureşa haneyî mêjûyî, xweş û geş di hate bilidarxistin.

Belê ev roja 14 tîrmeha sala 1958 ji bona mêjûwa Kurd di xurtkirina xebata wiyî milî de û di kêrên pêşkevtina wêna de cihekî wêyî giring, gorang û diyar tete biditîn.

Pir Mêjûvan dê bidin bigotin, ku şureşa 14 Tîrmehê zengilê serxwebûna Kurdistanê û pêkanîna dewleteke milî li seranserî Kurdistanê date bilêdan, tevî ku şureş jî mîna hemû şureşên din di mêjûwa Merovanîyê de bi armancên xwe ve nehate bigihandin; belam wê bêtir ji bona geşbûna xebata milî Kurd nebes tenê li Kurdistanê Iraqê de, lêbelê jî li seranserî Kurdistanê de wê date bikêrin û bi saya serê Barzanî û rêbazê wîna ve şiyarbûna milî li seranserî Kurdistanê de hate bitacûxelatkirin û serxwebûna Kurdistanê roj bi roj ve tete bi him û biwarkirin û bi hezar hezaran ji Kurd

Hîç mîletê Iraqî rojek rojan wetov bi bextiyarî ve mîna roja 14 tîrmehê nehatibû bijîyandin û li Kurdistanê de cemawer hemû hatin birabûn, da ku ew piştgirtin û dilxweşiyê ji bona şûreşê bidin bidazanîn, ya ku wê ji bona nava dilên wan hêvî dane bixistin û wê hevbeşbûna wan ligel cemawerên Ereb di Iraqê de date bibiryardan û herwehaji pêrejî wê baştirîn û qencirîn bingehên biratiya milî date bidanîn û herwehaji wê biratiya Ereb û Kurd date bipetkîrin.

Iraqî bi rabûna şûreşê ve hatin bimizgînîkîrin û wan têde hemû hêvîyên xwe û ayendeya xweyî dilşadiyî geş datin bidîtin. Ma kê di wê rojê de didate bizanîn, ku dê ew xweşîya hanê bi pir ve nede bidirêjkîrin, ya ku wan lê didatin bipêşbînîkîrin û yên ku çavdêriya wan di bin sîbera rêstika Komarî de ji zordariyê, çavsoyîyê, fetisandinê û sawê de dê bi gelekî ve bêtir bêtin bidekevtin, ji hemû wan serpehatiyên tîrş û talî wan de di pêla Padîşahiye de bêtin biderkevtin.

ve durujmê: Kurdistan yanji neman dane biberz û bibalakîrin.

Hîç gûman têde nayête biderkevtin, ku dê Zanistvanên Kurd pir bi pîrozî ve tevî li hemû tîrş û talbûnan de û hêjbêtir bi dûr û dirêji ve li ser birêveçûna vê şûreşê de, li ser kêr û encamên wê de ji bona xebata serxwebûna Kurdistanê di dewleteke milî de bidin binivîsandin. Cuma

Daxuyanîya Pêşîyî Şureşê

Miletê Iraqîyê Merd!

Piştî palpêdana bi Xwedê ve û bi yarmetîya dilsozên Lawên Milet û Hêzên Welatperwerên Çekdar ve me dest bi rizgarîkirina welatê şêrîn ji zalbûna desteyê çavsorî genî date bikirin, ya ku ew ji bal Impiryalîyê de ji bona serdarîkirina millet hatibû biçiqandin, da ku ew bi karînen millet ve ji bona berjewendîya Impiryalîyê û herwehî ji bona qazancên xweyî taybetî jî bidin biyarîkirin.

Birano! Sipah ji we ye û ew ji bona we ye. Ew bi wî karî ve hate birabûyn, yê ku we ew didate bixwestin. Wî çînîya zordar date bihilanîn, yê ku wê li ser mafeyên millet de didate bipêlêkirin. Ji we têtê bixwestin, ku hûn piştî sipahê xwe di gulebarandina wî de û di topkirina wî de û di gurmija dengê wî de ji bona ser Qesra El-Rihab û Qesra Nurî Seid de bidin bigirtin.

Bizanibin, ku biserkevtin bes û bi tenha ve bi xurtkirina wê ve û bi parastina wê ve ji bal vîlikên Impiryalîyê û dûvikên wê de têtê bikin; jibervêjî ve em vê banga xwe ji bona we didin bikin, da ku hûn deshilatîyan li her Genîyekî, li ser her Xerabekî û li ser her Bêbextekî de bidin biagehdarîkirin, da ku ew bêtin binabûdkirin. Em hêvîdarin, ku dê hûn bi yek dest ve bêtin biderkevtin, da ku hûn wan kesan bidin binabûdkirin û xwe ji şêrên wan bidin birizgarîkirin.

Neşînavanon! Di dima ku em di we de canê welatperwerîyî çengkirî û karên hêja didin bimezinkirin, em we ji bona aramîyê, bêdengîyê, bi pêgirtina bi rêk û pêkbûnê ve, bi yekîtiyê ve û bi yarmetîya ligel hevdu de lipênavê karê bi ber ve ji bona berjewendîya welêt didin bibangkirin.

Miletno! Me sûnd dayite bixwarin, ku em dê xwîna xwe û hemû şêrînen berdilê xwe ji bona we bidin birijandin. Bawerbikn û piştrastbin, ku dê em li ser vî karê hanê de ji bona we bêtin biçûyîn. Herwehî divê ku serdarîkirin ji bona serdarîyekê bête bisipartin, ya ku ew ji nava milletê Iraqê têtê biderkevtin û ya ku ew bi tîna nava dilê wî ve dide bikarkirin. Ev jî bes û bi tenha ve dikare bête bikin, heger ku Komare-

ke Gelêrî bête bipêkhatin, ya ku ew xwe bi yekitîya Iraqêyî bi carekê ve dide bibestandin, ya ku ew xwe bi benê biratîyê ve ligel dewletên Ereb û Musulmanan de dide bigirêdan, ya ku ew li ser bîr û bawerîyên Netewên Yekgirtî de dide bikarkirin, ya ku ew bi hemû soz û peymanan ve li gora berjewendîya welêt de û bi hemû biryarên Kongirê Bandong ve têtê bipêrûniştin; jîbervêjî ve serdarîya welatî ji niha û pê ve bi Komara Iraqî ve têtê binavkirin û ji bona bi cîanîna daxwaza millet ve me Serokitîya wêna bi renekî demî ve ji bona Civata Serwerîyê dayite bisipartin, ya ku ew bi desthilatîya Serokê Komarê ve têtê birabûn, tanî ku di rêya pirsikirina millet de Serok bête bihelbijartin.

Em ji Xwedê didin bihêvîkirin, ku ew dê me di karên me de ji bona karê welatê meyî şêrîn bide biserxistin. Xwedê bi guhdar ve û bi alîkar ve têtê biderkevtin.

Begdad di roja Bîstûşêşê meha Zil-Huce 1377 de, li gora roja Çardehê meha tîrmeha sala 1958 de¹⁰.

Serdarê Giştîyê Hêzên Çekdarîyê Welatî

Bi bihîstina Lawên millet ve bi daxuyanîyê ve hemû ji bona ser şeqaman hatin biherikandin û wan piştgirtina xweyî bi carekê ji bona şureşê dane bidazanîn û wan dilxweşîya xwe bi vê serkevtina mezin ve dane biderxistin û wan bi qîr ve durujmê: bijî piştgirtina sipah û millet ligel hevdu de didatin bivegerandin.

Belê pêla Padîşahî hate binemankirin û Iraq ji bona nava qonaxeke nuh di jîna xwe de hate bikevtin.

Izgeha Begdadê daxuyanî û ferman didatin bibelavkirin û herwehajî wê pêkanîna Civata Serwerîyê ji van Mîrzayên tên date bidazanîn:

1. Mohamed Necîb El-Rebiî Erebê Sunî
2. Mohamed Mehdî Kube Erebî Şîî
3. Xalid El-Neqîşbendî Kurd

¹⁰Curcîs Fethul-Lahê dadyar: Iraq di pêla Ebdu-Kerîm Qasim de -Bîr û Bawerî û Bibîrkevtin-, rûpelên 88 û 582, Xaniyê Nebez ji bona çap û belavkirinê li Siwêdê de di sala 1989 de.

Herwehajî bi çavekî jî ve li vê pêkhatina hanê de li suwarkirina mîlî û ayînî jî de li Iraqê de hate bitemaşekirin. Herwehajî li ser pêkhatina Wizareta pêşî jî de hate bidazanîn, ya ku ew ji 13 Endaman di hate bipêkhatin û di nava wan jî de sê Efser jî di hatin bidîtin û ew jî ev bûn: Ebdul-Kerîm Qasim, Ebdul-Selam Arif û Nacî Talib û herwehajî di nava wan Wezîran de du Kurd jî di hatin bidîtin û ew jî ev bûn: Baba Elî Şêx Mehmud û Doktor Mohamed Salih. Yê mayî ji Endamên Wizaretê ji Rêberên Partîyên Berê Yekîtîya Welatî û Kesatîyên Welatperwer û Serbixwe ve di hatin bipêkhatin. Herwehajî listeyên bi navên Serdarên sipah ve hatin biderkevtin, ji wanên ku ew ji sipah ji bona rûniştina nava malê hatin biderkevtin û ji yê ku ew ji nûve di nava sipah de hatin binîşankirin.

Helwesta Navdewletî ji bona Şûreşê

Cemal Ebdul-Nasir piştî şûreşê ji çaxa dazanîna rabûna wêna ve date bigirtin û ev helwesta hanê bi giring ve di cîhana Erbe de dihate biderkevtin. Herwehajî Ebdul-Nasir ji dilbijandinên milletê Iraqê ne bi dûr ve dihate biderkevtin; jiber ku wî pêwendî ligel Berê Yekîtiya Welatî de û rêya wê jî de ligel Efserên Azadîxwazan jî de didate bikirin. Belê Mîrza Sedîq Şenşil û Husên Cemîl ji bona Qahire ji berê de hatibûn biçûyîn û ew ligel Ebdul-Nasir de li ser kar û barên şûreşê de hatibûn biaxivtin û herwehajî ew ligel wî de li ser dûrbûna piştgirtina pêwistî de jê re di rojên wêyî pêşî de dabûn biaxivtin.

Ebdul-Nasir bi piştgirtina şûreşê ve neda bitêrkirin; lêbelê ew xweser ji bona Mosko hate biçûyîn, da ku ew piştgirtina Sovyêtê û Ordugeha Sosyalistîyê ji bona şûreşa 14 tîrmehê bide bigirtin. Evaya jî jêre hate bicîhatin. Mosko ferman ji bona sipahê Sovyêtî de datin biderkirin, ku ew yekaneyên sipahî ji bona sînorên hevbeş ligel Turkî û Iranê de bide binardin û herwehajî divê ku ew înanûbirinên sipahî li ser sînor de bidin bikirin. Ev karê hanê bi xwe jî ve bi nala nameyeke diyar ve ji bona herdu dewletan dihate biderkevtin, ji bona ku ew ji xwe re tu remanan nedin bikirin, da ku ew bi karekî ve bi dijî şûreşa milletê Iraqê ve bêtin birabûn.

Piştî bi pêrûniştina Komara Erebîyî yekgirtî û Yekîtiya Sovyêtî ve bi serdarîkirina Komariyî nuh ve di Iraqê de li dûhevdû de pêrûniştina dewletên din bi Begdadê ve dihatin bihatin; yên ku wan bi pêrûniştina xwe ve bi serdarîkirina nuh ve dihatin bidazanîn.

Ebdul-Selam Arif li ser serê Şandekê de serdana Şamê date biki rin.

Di heştdehê tîrmeha sala 1958 de Rêberîya Şûreşê ji bona nardina Şandekê di bin serokîtiya Ebdul-Selam Arif de û bi Endametîya Mîrzan ve Sedîq Şeşil Wezîrê Amojgarîyê, Ebdul-Cebar Comerd Wezîrê Derve, Mohamed Hedîd Wezîrê Darayî û bi serdejî ve ligel wan bi jimarek ji Efseran ve date bibiryardan.

Şand pir bi germî ve ji bal Serok Cemal Ebdul-Nasir¹¹ de û herwehaji çî bi gelêrî û Mîrî jî de lê hate bipêşewazîkirin. Çûna Şandê bi morkirina li ser lihevhatinekê de di navbera herdu welatan de hate biderkevtin, ku tê de ev hatine binivîsandin:

1. Dubarekirina li ser bi hevgerîdanên di navbera herdu welatan de ji peymanan û hevpeymanan de û di pêşîya wan jî de hevpeymanan Komela Erebi de û hevpeymanan li berxwedana hevbeşî de di navbera dewletên Erebi de têtin biderkevtin.
2. Dubarekirina li ser dazanîna herdu serdarîyan de li ser pêwendîyên xurtî di nava wan de beramberî helwestên navdewletan de û pêgîrîya wan li ser rawestandîna wan de mîna yek welatî ji bona li berxwedana dijî her şerekî de li ser her yekekî ji wan de û dest bi cî ve wergirtina hemû gavên karîyî pêwîst divên bêtin bigirtin.
3. Hevkarîya ligel hevdûyî bi carekê ve di dohêla navdewlî de da ku mafeyê herdu welatan bête biparastin û herwehaji karkirin ji bona piştgirtina hevpeymanan Netewên Hevgirtî de û herwehaji piştgirtina aşîyê di Rojhilata Naverast û cîhanê de.

¹¹Cemal Ebdul-Nasir ji serdana xwe ji bona Mosko hatibû bivegerandin, ya ku ew bi taybetî ve ji bona girawkirina piştgirtina Sovyêti ji bona Şûreşa 14 tîrmehê pê hatibû birabûn. Ew di rêya vegeza xwe de li Şamê de li paytextê de vera jorî de ji Komara Hevgirtîya Erebi de hatibû bipeyabûn.

4. Wergirtina hemû gavên bi lez ve ji bona şînkirina hevkarîya abûrî û zanyarî di nava herdu welatan de.
5. Hevkarî û şewirdarîya li dû hevdû de di navbera herdu welatan di hemû beran de, ji yên ku ew ji bona wan bi giring ve têtin biderkevtin.

Hîç gûman têde nayête biderkevtin, ku ev peymanan hanê li jêr wan zînetên hanêyî hestiyar de cihê şûreşê di Iraqê de û herwehaji di cihanê de date bixurtkirin.

Belam helwesta Emerîkî, Ingilistanê, Turkî û Iranê bi dijî şûreşê ve dihate biderkevtin. Herwehaji ji birûskên veguhestî di nava dewletan de tete biderkevtin, bê kanî çawan wan dihatin bipilankirin, ji bona ku ew bi karekî ve bêtin birabûn, da ku şûreş di rojên xweyî pêşî de bête biberavêtin.

Wer tete biderkevtin, ku Turkî ji van hemû dewletan bêtir bi gertir ve dihate biderkevtin, da ku ew bikarekî ve bête birabûn, herwehaji wê di vê pêla hanê de çavdêriya helwesta Kurd li Kurdistana Iraqê de didate bikirin û wê xwe didate biamadekirin, da ku ew her hewildanek Kurd bide bixistin, ya ku ew dixwazin pê bêtin birabûn û wê dixwest, ku ew devera iraqîyî jorî bi beramberî sînorên xwe ve bide bivegirtin. Di vî babetê hanê de Şahbenderê Ingilîzî li Istanbulê de date binivîsandin:

Veşartî

Balyozxana Ingilistanê

Istanbulê

18 tîrmeha 1958 de

1. Wer tete biderkevtin, heger ku ev navbidûxistinên hanê bêtin birastderkevtin, ew didin bigotin, ku Kurd li Iraqê de beramberîya xwe ji bona serdarî şûreşgêrî li Begdadê de didin biderxistin. Dibe, ku li wêderê de ji aliyê wan de hewildanek bête bikirin, da ku xwe ji Iraqê bidin bicihêkirin û ew dewleteke bi xwedan ewtonomî ve di heremê de bidin bidurustkirin, ya ku

jêre niha bi Kurdistana Iraqê ve tete binavkirin.

2. Heger ku tişteki wetov hate bikirin, dê serdarîya Turkî -dibeji serdarîya Iranî ji- bêgûman pir betin bibêzarîkirin û ew pir di bin tîrsa kêra wê de li ser Kurdistana Turkîyê û Iranê de û bi berzbûna remana kevna ji bona pêkanîna dewleta Kurdistanêyî serbixwe ve tete biderkevtin. Herwehaji dê tîrsên wan hêjîbetir betin bikûrkin, heger ku Nasir û Rus ji, yê ku ew di izgehên xwe de nûçeyên li serpêrabûnên wêrankirên Kurda de didin bibelavkirin, vê tevgera hanê ji bona berjewendîya xwe bidin bikaranîn û jê ji xwe re sûdbexşi bidin bigirtin.
3. Di vê zîmeta hanê bi dûrî ve nayete biderkevtin, ku serdarîya bi xwedekarîya danava vegirtina devera Iraqêyî beramberî sinorê Turkî ve pê bête birabûn, ji bona ku ew nehêle tu tevgerê Kurd ji bona serxwebûnê Kurd pê bête birabûn. Dibe ji, ku Turk bi vê ve danava "Musilê" bidin bigûrkin, yê ku wan tucarî ew nedane bijîbîrkin. Dibe ji, ku ew ji vê zîmeta tevlihevdu de ji xwe re bidin bisûdwegirtin, da ku ew sinorê xwe bi xistina Musilê tede bidin biguhertin. Dibe ji, ku ew ji xwe re li danav firehkirina daxwazên xwe de ji bona xistina Kerkukê ligel zevîyên wêyî neftê û xelkên wê de, yê ku ew bi turkî didin biaxivtin, ji bona nava xwe bide bixistin.
4. Ev remanên hanê bi carekê ve ne bi diyar ve û herwehaji ji xwe re bi xwestî ve di vê qonaxa hanê de tetin biderkevtin û hîç nîşanek pê nayete bidiyarkirin, ku dê Turk hewildanekê ji bona bi cîanîna wan gavan ve bidin bikirin, ji yê ku min li jor de ew dabûn bibîrxistin. Herwehaji tu nîşan di hîç rojnameyeke Turkî de li ser pîrsên wetov nayete bidîtin. Bes û bi tenha ve tanî niha ew nîşana hanê tete bidîtin, ya ku Mîrza Zorlu ji bona Balyoz di 16 tîrmehê de li ser divabûna parastina Kêmayan li Iraqê de ji bona 200000 Kesî date bikirin, ji yê ku ew ji kokeke Turkî tetin biderkevtin û ew li Iraqê de tetin birûniştin.

5. Bi diyar ve tète biderkevtin, ku em didin bihêvîkirin. ku dê rewş bikaribe li Iraqê de bête bivegerandin; jiber ku mîna van pêşkevtinên hanêyî li jor de bi navkirî ve di navrokên xwe de dê bi ziyar ve bêtin biderkevtin. Heger ku zînet ji alîyekî din de ber bi nebaşbûnê ve bêtin biçûyîn, dê pir tîşt bivên bêtin bigotin, da ku mafeyê neft di jorî Iraqê de ji bona çûna Turkî bête bigirawkirin û herwehaji divê Nasir ji hebûnên Iraqîyî giranbuha bi kêmanî ve bête bibêbehrkirin¹².

Herwehaji Wizareta Derveyî Ingilîzî ev birûska hanê ji bona Balyozê li Tehranê de dabû binardin.

Bi sînorkirî ve Ji wizareta Derve ji bona Tehranê

Ev di demjimara 7,15 bi jimara 1148 de û ji bona Enqera bi jimara 2399 de

Vegerandi ji bona Eman, Beyrud, Waşinton û baregehê hêzên Riojhilata Naverast bi nîşandankirina herdu birûskên berê ve.

General Bextiyar li ser dibûna pêrabûna Komara Erebîyî Hevgirtî de ji bon pêkanîna dewleteke Kurdîyî pêve bestandî date biaxivtin, da ku ew pireke bejayî di nava xwe û Yekîtiya Sovyêtî de bide bidurustkirin û wan benda 3 ji nameya Balyozxana Istanbulê mêjûkirî di 18 tirmehê de ji xwe re didatin biwergirtin, ya ku ew ji bona destgeha serpereştîkirina Rojhilatî hatibû binardin. Em bi sersûrayî ve têtin biderkevtin, ji ne pêrabûna Turk û Iranîyan bi amadebûnan ve ji bona livandina ber Kurdîstana Iraqê ve têtin biderkevtin, bi armanca ku ew wê di nava xwe de bidin biparvekirin.

Ez dê bi gelekî ve bi sipas ve li ser rexneyên we de bêtim biderkevtin¹³.

¹²Dr. Welid Mohamed Seid El-Ezemî: Şureşa 14 tirmehê û Ebdul-Kerîm Qasim di belgeyên Ingilîstanî de, r. 48, Dar El-Erebiye, Begdad.

¹³Kanîya Pêşî, r. 49.

Balyozê Ingilîzî li Enqera de bersiva birûska Wizareta Derve bi vî corê hanê ve date bidan:

Veşartî

Ji Enqera ji bona Wizareta Derve

Demjimara 12,30 piştînivro, roja 16 gelavêja 1958 de, jimare 1286, vegerandî ji bona Tehran, Beyrud, Eman, Waşinton ji bona agehdarîyan.

1. Li ser ronahîya bersivkirinên weyî bi lez ve û ne bi navtêdan ve ji bona remana kokîyî Turkî bi destdirêjkirinê ji bona nava Irqê - Benda 3 ji herdu nameyên jimarkirî 8585 di 25 tîrmehê de - ez bi gelekî ve bi lêgûman ve têtîm biderkevtin, ku dê Turk bi hewildana careke din ve bi pêrabûna nala vê dîbûna hanê ve di mîna vê zîneta hanê de bidin biremankirin.
2. Ji alîyekî din de, heger ku nala vê metirsîya rastî hate biderkevtin, bi pêkanîna dewleteke Kurdîyî bestandî hate bidîtin, yanjî heger ku Iraq ji bona Komara Erebyî Hevgirtî hate bitevlêkirin, dibe ku wê çaxê jî zîneteke din bête biderkevtin. Belê remana pêkhatina Dewleteke Kurdîyî serbixwe ve, çî jî mêldarîya wêyî siyasî jî bête biderkevtin, ew bi xwe ve bi veşartokekê ve ji bona Turkan tête biderkevtin. Hîç nayête biderkevtin, ku dê Turk rê bi deverên jorî ve ji Iraqê bidin bidan, jî yên ku pîrîya Neşîvanên wêna bi Turk ve têtîn biderkevtin¹⁴, ku ew bi beşekî ve ji Komara Erebyî Hevgirtî bêtin bikin, bêyî ku Turk bi dijî wê ve neyêtin birabûn.

¹⁴Ne bi diyar ve tête biderkevtin, bê kanî çima Nivîsvanê raportê vê şaşbûna hanê dide bikin? Dibejî, ku wî vê ji qazî ve dide bikin?

Bi herawayekî jî ve çî jî bi mebestên Nivîsvanê raportê ve bêtin biderkevtin, rastî wetov tête biderkevtin, ku Turkuman bi Kêmayeke milî ve têtîn biderkevtin û ew di nava birayên xweyî Kurd de li Kurdistanê de têtîn bijiyandin.

3. Di Zînetzeke wetov de ez didim bibawerîkirin, dibe, ku Turk ji xwe re wê remanê bidin bigirtin, da ku ew xweser ji bona destdirêjîyê di nava Iraqê de bidin bikirin, herwehajî dibe, ku ew ligel Iranê de bi hev re bi vî karê hanê ve bêtin birabûn. Hîç nikare bête bidîtin, ku dê ew xwe bidin bilivandin, bi bêyî ku girawkirina pêşkeşkirina piştgirtinê ji bal Emerîka de neyête bidîtin. Dibejî, ku ew parvekirina jorî Iraqêyî niha di navbera Turkî û Iranê de bidin bibiryarîkirin. Turkî dê ji xwe re deverên Musilê û Kerkuk bide bibirin û dê ew deverên dinî Kurdî ji bona Iranê bidin bihiştin.
4. Mîrza Zorlo Serokê Wizaretê di 10 gelavêjê de date bigotin, ku pir ji Turkîyê re ji giringtirîn pirs li Iraqê de Kêmatîya Turkî li jor de tête biderkevtin. Serdarîya Turkî gilîyek yanjî du gilî li ser rûdanên dijî Kêmatîya Turkî de date bipêşkeşkirin, ku bersiv li ser wan de bi rengêkî dostanî ve hate bidan; belam tevlivêjî de hêjî zînet bi tevlîhev ve tête biderkevtin¹⁵.

Derbarê helwesta Emerîkî de di dibûna destdirêjîya Turkî de ji bona jorî Iraqê de Balyozê Ingilîzî li Waşinton de bi agehdarîya Wizareta Derveyî Ingilîzî ve li ser rastîya helwesta Emerîkî de li ser danavê de hate bipêrabûn û wî date bigotin:

Pir bi veşartî ve
Ji Waşinton ji bona Wizareta Derve Lord Hord
 Jimare 1962
 19 Tirmeha 1858 de
 Destbicî û pir veşartî

Birûska weyî jimarkirî 4795: Turî û Iraq

¹⁵Dr. Welid Mohamed Seid El-Ezemî: Şureşa 14 tîrmehê û Ebdul-Kerîm Qasim di belgeyên Ingilistanî de, r. 50, Dar El-Erebiye, Begdad.

50 Barzanî û Tevgera Azadîxwazîya Kurd 1958 - 1961

1. Ferman wetov hatin bikurtkitin, yê ku Emerîkanan ji bona Balyozê xwe li Enqera de di van herdu birûskên hanê de dane binardin û ew nehatin binardin, tanî ku min ji boa wan pêrûniştina xwe neda bidan.
2. Emerîkî bi carekî ve bi du dilî ve dihatin biderkevtin, da ku ew hîc mehneyek ligel Turkan nedin bikaranîn, ku destdirêjîya Rusan ew bi hoy ve têtê biderkevtin, da ku ji pêrabûna her karekî bi dijî Iraqê ve dest jê bête biberdan. Ji wan du hoy têtin biderkevtin; jiber ku ew di pêşî de bi dijî siyaseta bi tirsdanê ve têtin biderkevtin û hegerjî ku ew hate bicîhatin û ji bona Turkan ev hate bigotin, bêgûman dê ew ji bona Rusan bête bigihandin; jiber ku veşartina agehdarîyan li nik Turkan de nayête bidîtin.
3. Emerîkî pir bi piştraste ve têtin biderkevtin, ku dê Turk bi hîc karekî ve di Iraqê de bi tenha xwe ve neyêtin birabûn, heger ku Emerîkî ji wan re bi pêşkeşkirina yarmetîyê ve nedin bisozdan.

Evaya bi birûskeke din ve têtê biderkevtin, ya ku Balyozê Ingilîzî li Waşinton de ji bona Wizareta Derveyî Ingilîzî dayite birêkirin¹⁶.

Pir bi veşartî ve

Ji Waşinton ji bona Wizareta Derve Faykont Hord

Jimare 1963

19 Tirmeha 1858 de

Destbicî û pir veşartî

Nîşankirina xweser bi herdu birûskên minî berê ve

Ji Balyozê Emerîkî hatîye bixwestin, ku ew ji bona agehdarîyên bêtirî din li ser pılanên Turkî û texmînkirinan de ji bona zîmeta li Iraqê de

¹⁶Kanîya Pêşî, r. 53.

bide bipirskirin. Li nik serdarîya Emerîkî de hîç tu agehdarî li ser hebûna liberxwedaneke bi rêxistî ve beramberî rêstika nuh de li Iraqê de nayêtin bidîtin. Ew dide bibawerîkirin, ku dê milletê Iraqî û herwehaji hêzên Iraqî jî libexwedanê beramber bi hêzên Turkî ve bidin bikirin. Herwehaji ew di sudbexşîya reftara Turkî de ji ber alîyê sipahî de û herwehaji himjî ji alîyê serûştîya erd de li ser sînorên Iraqî - Turkî de lê tete bigûmankevtin. Tanî ku ew -Serdarîya Emerîkî- agehdarîyên dinî bi dirêjtir ve li ser pîlanên Turkî de û herwehaji li ser karînan de ji xwe re nede biwergirtin, di gava ku Iraq bi destdirêjîya Turkî ve dilxweşîya xwe nede biderxistin, dê Serdarîya Dewletên Hevgirtî bide bibawerîkirin, ku hêjî bi zû ve û bi berî dema xwe ve ji bona wan tete biderkevtin, ku ew ji bona reftarî Turkî bidin binavtêdan¹⁷.

Wer hatibû bibiryardan, ku Civata Peymana Begdanê li Istanbulê de di 14 tîrmeha sala 1958 de li ser endazîya Serekên Serdarî û Dewletên Endam tede de bihata bigirêdan; belam şûreşê ber li ber de date bigirtin. Dewletên Endam di Peymanê de daxuyanîyek dane biderxistin, ya ku ew tede rudanên şûreşê didin bitawanbarîkirin û wan ew date bipesinkirin, ku ew "di bin kêreke wêrankirîyî ji derve hatî de hatîye bivêkevtin û Rêberên Wergerandîne remanên xwe ji dewletên Bêgane didin biwergirtin"¹⁸.

Herwehaji Serdarîya Turkî jî di wê rojê bi xwe jî de daxuyanîyek date biderxistin, ya ku tede ev hatîye bigotin:

"Ji Serxweçûyên Siyasîyên li Iraqê de ji pişt pêrabûna Wergerandina xwe de bi nemankirina Peymana Begdadê ve didin bidaxwazîkirin, ya ku ew bi kanîya aşîtîyê ve di Rojhilata Naverast ve tete biderkevtin. Herwehaji helbijartina roja civîna Civata Peymanê ji bona bicîanîna vê Wergerandina hanê bi baştirîn eşkerebûn ve li ser de tete biderkevtin"¹⁹.

¹⁷Kanîya Pêşî, r. 54.

¹⁸Lês Zubeydi: Şûreşa 14 tîrmeha 1958 de, r. 240, çapa yekem, 1979.

¹⁹Kanîya Pêşî, r. 240.

Yekenyên sipahê Turkî xwe ber bi sînorê Iraqî ve date bilivandin û li ser vê jî de Yekîtîya Sovyêtê bivêbûnek ji Turkî re di 18 tîrmehê de date birûkirin. Wê têde serdarîya Turkî bi berpirsiyarîya her karekî dujminatî ve pê date bihilgirtin, yê ku ew bi dijî Rêstik nuh ve li Iraqê de pê bête birabûn.

Peymana Begdadê di bingehê xwe de bi dijî tevegêra azadî-xwazîyê ve di heremê de û bi taybetî ve bi dijî tevegêra azadîxwazîya Kurd ve dihate biderkevtin. Tirs û sawa bi Turkî kevtî ve ji şûreşa 14 tîrmehê de ew ji bona liberkevtina wêna ve dihate bivegerandin, bê çî qasî ev şûreşa hanê bi dûrbûn ve dikare li ser zînetê Miletê Kurd de û bi taybetî ve li ser wî perçê hanê de bide bikêrkirin, yê ku ew li jêr zalbûna Turkî de tête bidîtin û yê ku Şovînyên Turkî Miletê Kurd têde bi - Turkên Çiyayî ve- didin binavkirin. Ne pêrabûna Turkî di wê roja hanê de bi karekî sipahî ve ji bona tîrsa wê ji liberxwedanê Miletê Kurd de ji bona her hêrîşekê dihate biderkevtin û herwehaji jiber ku dewletên din ne li ser bîr û bawerîya wêna de dihatin biderkevtin.

Li Iranê de Şah şîndarîya giştî ji bona heşt rojan li ser canên Kuştîyên Gomgumên Rêstîka Padîşahî de di şûreşa 14 tîr mehê de date bilidarxistin. Herwehaji wê jehatbûnên Parastinên Iranî datin bigûrkirin, ji bona ku ew Peyan ji bona nava Iraqê de bide binardin, da ku ew bi karên wêrankirinê û Kuştinê ve bêtin birabûn.

Belam Miletê Kurd di Iraqê de ji bona liberxwedana Komara xwe bi gernasî û mêrxasî ve hate birawestan û herwehaji ew bi dijî her pêrabûna hêrîşekê ve ji bal Bêgane de û ji kîjan kanîyê jî de dihate birawestandin.

Derîyê Çarem

Partîya Demokratî Kurdistanî

Partîya Demokratî Kurdistanî di 16 gelavêja sala 1946 de di zînetên hestyarî nuhkirî de piştî cenga cîhanîyî duwem, nabûdkirina Nazîyê û vekirina asûyên nuh ji bona miletên tîdar ji bona azadîyê û jîyaneke xweştir hate bidamezirandin û li ber miletê Kurdistanê asuyên fireh û bi taybetî ve piştî damezirandina Komara Mehabadê hatin bivekirin.

Bi armanca bi yekkirina rêzên tevgera Kurd li Kurdistana jêrîn de -Kurdistana Iraqê de- Barzanî û Hevalên xwe²⁰ li Mehabadê de şêwirdarî ji xwe re dane bikin, ku di encam de bi nardina Mîrza Hemze Ebdul-Lah ji bona Kurdistanê de hate bibiryardan û wî nameyek ji Barzanî ji bona Rêberên Şûreş û Rizgarî û herwehaji ji bona Kesatîyên Welatperwer, Serbixwe ve û Serokên Eşîran didate bihilgirtin, ji yê ku wan remanên welatperwerîyê ji xwe re didatin bihilgirtin. Barzanî ji wan bi divabûna pêrabûna karekî welatîyî mezin ve date bixwestin, yê ku ew ligel daxwazên qonaxê de dide bilihevkirin û wî damezrandina Partîya Demokratî Kurdistanê date bipêşneyarkirin, da ku ew xebata azadîxwazîya milîyî Kurd bide birêberîkirin.

Piştî dan û sitendinê di navbera Rêberên Şûreş û Rizgarî de bi wergirtina biryara ji hevexistina xwe û durustkirina partîyek nuh ve pê hatin bigihaştin, ya ku ji bona damezrandina wêna di Kongirê wêyê girêdayî de di 16. 8. 1946 de hate bidazanîn û Barzanî bi Serokê Partî ve hate bihelbijartin.

²⁰Mustefa Barzanî, Hemze Ebdul-Lah, Mîrhac Ehmed, Izet Ebdul-Ezîz, Xeyrul-Lah Ebdul-Kerîm, Mustefa Xoşnaw, Mohamed Mehmud Qudsi û Nurî Taha.

Miletê Kurd di Impiryalya Ingilîzî de bi berpirsiyarê xweser ve ji bona talîyên mêjûyî dide bidîtin, ji yên ku ew bi ser serên wî ve hatin bihatin û herwehaji ew xweser bi Berpirsiyarê parvekirina Kurdistanê ve bi dijî vîna Xelkên wê ve tete biderkevtin; jibervêjî ve pir bi serûştî ve di wê pêlê de dihate bidîtin, ku milletê Kurdistanê li Yekîtiya Sovyêtê de bi çavê Dostê Rizgarvan lê bide bitemaşekirin; jiber ku ew bi Hemberekî xurt ve ji bona Impiryalya Rojava dihate biderkevtin. Vêna ji bona Rêxistinên Kurdistanî date bipalpêdan, ku ew ji xwe re Markisîyê - Leninîyê bidin biwergirtin yanî ku ew li ser ronahîya wê de di bernameyên xwe de bêtin biçûyîn. Evaya bi pîrsekê ve tete biderkevtin, ku Merov dikare wê bi kîndariyê ve beramber bi Ingilistanê ve bêtir ji pîrseke bîr û bawerîyê bide bidanîn. Wetov ev pîrsa hanê ji hinekan re dihate biderkevtin, belam hinekan jî pê didatin bibawerîkirin²¹.

²¹Ev pîrsa hanê dê pir zanistvan û Mêjûvanên Welatên li Paşvemayî de bide bikarkirin. Bersiva vê pîrsê divê di çarçopê pêşvekevtina mêjûwa Mirovaniyê de û bi taybetî ve di kêra Şûreşa Firensî de der sala 1789 de û herwehaji Şûreşa Oktober der sala 1918 de di nava van millet û Welatan de bête kirin. Şûreşa Firensî kêra wêna pir bi giran ve li ser civakên milletên Rojava de hate biderkevtin û wê bigir tevaya gemara Padişahiya Derbegiyê di Ewropa de date bimalandin û wê rê ji bona Şûreşa Çêkirinê li sernaserî Ewropa de date rastkirin. Herwehaji wê di nava welatên Rojhilat jî de li Misrê de di pêla Mohamed Alî Paşa de ji 1805/1848 de, li Iranê di dema Şureşe de di 1907 de, li Selteneta Osmanî de di pêla şureşa Gencên Turkî de der sala 1908 , li Çapan de di şureşa 1862 de, li Çînê de di şureşa 1912 de di pêla Senyan Sit de ..hed de date kêrkirin; belam jibil Çapan pê ve ew wetov mîna Ewropa nehate biserkevtin.

Belam Şûreşa Oktober kêra wêna bêtir û xurttir di nava milletên li paşkevîyî de dihate biderkevtin, jiyên ku ew li jêr rêstika Kolonyaliyê û Impiryaliyê dihatin bidîtin. Di nava van milletan jî de milletê Kurdistanê jî dihate bidîtin. Heger ku Şureşa Firensî tevaya rêstika genîyî Derebegiyê li seraserî Ewropa de date birûxandin, wetov jî Şureşa Oktober tevaya rêstoka Kolonyaliyê û Impiryaliyê di nava milletên lipaşvbemayî de date bitarûmarkirin û xebata azadîxwazîya pîraniya wan milletan di serxwebûna wanî milî de date bitacûxelatkirin.

Hemû Şiyarvan û Welatperwerên Ewropa bi carekê ve ji bona Şureşa Firensî û Firensa didatin bilîlandin û bişabaşkirin. Wetovjî hemû Şiyarvanên Rojhilat û Welatperwerên wê jî ji bil hestîkojan û Xwefiroşan pêve ji bona Remanên Şureşa Oktober û Dostaniya Sovyêtê didatin bibangkirin.

Li vê derê de careke din ji nû ve ez ji Xwendevanan didim bihêvîkirin, ku ew di vî warê hanê de û li ser her pîrsekê de ji bona çarekirina pîrsa Kurdîyî welatî de bi herdu milên xwe ve ji pîrsa milî û civakî de ji xwe re li pêşgotina Xanî de ji berî bêtir ji

Partîya Demokratî Kurdistanî ligel partîyên dinî welatper de li Iraqê de bi xebata dijî Impiryalyê û pêla Padîşahîyê ve hate birabûn û wê xebata miletê Kurd bi karîn ve didate biajotin. Herwehajî wê bi karî ve di raperînên miletê Iraqî de û xwepêşandinên wî de didate bibeşdarîkirin, di yên ku milet têde tûrebûn û nayînkirina xwe ji bona desthilatîya Padîşahî didate biderxistin. Pir caran jî xwîna Kurd û Ereb dihate bitevlihevkirin.

Armancên partî bi diyar ve dihatin biderkevtin û ew wetov dihatin bikurtkirin, ku ew di xebatê de ji bona herifandina Rêstika Padîşahî de, di rizgarîkirina Iraqê de ji Impiryalyê, Hevalbedîtîyan û Peymanên Çavsorî de û di pêkanîna Rêstikeke Demokrasî de dihatin bidîtin. Herwehajî partî hergav li ser giringbûna hevalbendîtîyê de di navbera tevgera azadîxwazîya

Kurd û Ereb de didate bidubarekirin û wê bi jêhatîbûn ve ji bona xurtkirina biratîya Ereb û Kurd û Kêmayetîyên biratî li Iraqê de didate bikarkirin.

Herwehajî partî ji bona nehiştina bêsewadiyê, divakirina fêrkirina bingehî, vekirina bêtir ji dibustanan, Fêrgehên û Kolêcan didate bixebatkirin. Partî ji bona rizgarîkirina Jinê ji bendên kevneperestîyê û wekhevbûna wêna ligel Peye de didate bixebatkirin. Wê ji bona mafeyên Kargeran û başkirina zînetên jîyana wan û pêkanîna Komelan ji bona wan didate bixebatkirin. Herwehajî wê ji bona berzîkirina endazîya tevgera Cotkaran li Kurdistanê de û pêkanîna komelên Cotkarî didate bixebatkirin, da ku ew bi rola xwe ve di herdu beran de berê çandinîyê û welatî de pêtin birabûn. Herwehajî di bin rêberîya wê jî de Rêxistinên Demokrasi hatin bipêkhatin.

Nasîna partî di benda duwem de di bernama wêna de wetov hatîye binivîsandin: "Partîya me bi partîyeke demokratîyî pêşrevîyî

sêsed salî de ji Mem û Zînê de bi wiryayî û kûrî ve lê bidin bitemaşekirin. Bersiva derd û hemû serpehatîyên talîyên Kurd di wir de tête bidîtin; jiber ku Merov û Milet bi destên xwe ve mêjûwa xwe didin bidurustkirin. Bedbextîya Kurd bes û bi tenha ve di nezaniya wî de tête biderkevtin. Bedbextîya me nezaniya me ye û nezaniya me bedbextîya me ye. Cuma

56 Barzanî û Tevgera Azadîxwazîya Kurd 1958 - 1961

şûreşgêrîyî tête biderkevtin û ew berjewendîya Karkeran, Cotkaran, Xebatkeran, Destkaran û Zanevanên Şûreşgêrî li Kurdîstana Iraqê de dide biwênerîkirin".

Partî di belavkirina şiyarbûna milîyî welatîyî demokratî de li Kurdîstanê de hate biserkevtin. Li gora bîr û bawerîya min de ji giringtirîn bi serkevtinê wê ve têtin bidîtin, ku bi saya xebata wêna ve û bi piştgirêdana wê ve ligel cemawerên Kurdîstanê wê nasîna milîyê Kurd date biparastin. Ji dibustana partî bi hezaran ve ji Kadirên karîvan ve hatin biderkevtin, ji yê ku wan cihên rêberîyê di partî de û herwehaji di partîyên di pişt re durustkirî de ji xwe re dane biwergirtin. Herwehaji bi saya qencîya wêna ve hemû pîlanên Şovîniyan û Kevneperstan ji Ereba u Kurdan hatin biserkevtin, da ku ew Şûreşa Ilulê ber bi cenga Erebi Kurdî ve bidin birakişandin.

Partî bi xebata berî ve didate bibawerîkirin; jibervêji ve wê her û her ji bona beşdarbûnê di Berê Hevgirtina Welatî de didate bixebatkirin; tevîji ku ew ligel wê de di destpêka pêkhatina wê de nehate bikevtin; belam wê ligel Ber de di rêya Partîya Komonist de kar û bar didatin birêkxistin. Partî roleke berz ji bona dagirtina cemawerên Kurdîstan date bilîstin, da ku ew piştgirtina şûreşa 14 tîrmehê ji rojên wêyî pêşî de bidin bigirtin.

Evaya bi kurtî ve bi mêjûwa partî ve tête biderkevtin, vê partîya ku wê Şûreşa Ilula Welatîyî Mezin di bin Serokîtiya Mustefa Barzanî de dayite birêberîkirin û herwehaji wê ji Rêstika Begdadê bi pêrûniştina Ewtonomî ve ji bona Kurdîstanê di 11 avdara sala 1970 de date bisitandin. Ligel van bi serkevtin û bi cîanînên wêna jî ve ew berpirsiyarîya pêşî ji bona wan hemû şaşbûnan û nebaşîyan li ser çûna rêya xebata milletê Kurdîstanê de dide bihilgirtin; jiber ku ew bi partîya zikmakî ve tête biderkevtin.

Partîya Demokratî Kurdistanî û Şureşa 14 Tîrmehê

Di destpêka dazîna rabûna şûreşê de partî xweser piştî wêna date bigirtin û Komitîya Nawendî birûskeke piştgirtinê ji bona Rêberîya şûreşê date binardin û wê cemawerên Kurdistanê ji bona liberxwedana şûreşê de dijî her yekî datin bidagirtin, ji yê ku ew ji xwe re dixwaze çî ji hundur yanî ji derve bi dijî wê ve bête birawestandin.

Di 16 tîrmeha sala 1958 de partî ev daxuyanîya hanê date biderkirin:

Daxuyanî ji bona miletê Kurd

"Partîya Demokratî Kurdistanîya pêşrewa tevegêra azadîxwazîya Kurd ew bi çavekî giring ve li karên xweyî mêjûyî de ji bona gewrekirina hêza tevgera miletê Erebiyî azadîxwaz û bi serkevtina wêna ve û bi rizgarîkirina Iraqê ji serdarîkirina Padîşahîyî genîyî dilxelandî ve û herwehaji ji bona durustkirina Rêstika Komariyî rizgarîkirî û xwe kişandîna Iarqê ji Peymana Begdagê, ya ku wê berê kevanên ji bona nava dilê netewê Kurd dayite bivekirin, dide bitemaşekirin. Ev tevde bi carekê ve bi hev re xurttirîn bingehan ji bona pêkanîna jîneke tije bi xweşiyê, bi azadîyê û bi wekhevbûnê ve di navbera miletên Ereb û Kurd de dide biamadekirin. Jibervêjî ve partî date bibiryarîkirin, ku ew bi hemû hêz û karînen xwe ve liberxwedanê ji bona Komara Iraqî, ji bona bi hîmkirina wêna ve û bi geşkirina wêna ve bide bixebatkirin. daku ev mebesta hanê bête bicîhatin, partî tevaya Endam û Layîngerên xwe nala Canpêşkeşan ji bona Komara Iraqê ji bona liberxwedana Impiryalîyê, vîlikên wê û Nokerên wê de dide bidanîn".

Herwehaji Barzanî Serokê partî gelek caran piştî vegêra wîna ji Sovyêtê didate bidazanîn, ku ew xwe bi Serbazekî ji Serbazên şûreşa 14 tîrmehê ve dide bidîtin û ew xwe li jêr rêberîya Ebdul-Kerîm Qasîm de dide bidanîn.

Partî Şandîyên ji heremên Kurdistanêyî cudan ji bona amadebûnê li Begdadê de date birêkûpêkxistin, da ku ew pîrozbayê ji bona

Rêberên şûreşê bidin bipêşkeşkirin û da ku ew ji bona wan piştgirtina xurtî Xelkên Kurdistanê bidin biderxistin. Weha Begdadê gewretirîn dagirtineke Kurd di 27 tîrmehê de ji xwe re date bidîtin. Di gava ku Rêberên şûreşê pêşewazîya Şandîya Kurdistanîyî gewre di bin serokîtiya Ibrahîm Ehmed, Elî Ebdul-Lah û Nûrî Ehmed Taha datin bikirin²², Ibrahîm Ehmed Sikretêrê Partî peyvdarîyeke giring date bigotin, ya ku wî tede li ser destana miletê Kurd de di bin sîbera pêla Padîşahî de date biaxivtin û herwehaji wî li ser helwesta partî û miletê Kurdistanî piştgirtî de ji bona şûreşê date biaxivtin û evjî bi metnê wê ve tete biderkevtin:

Serwerê Serokê Civata Serwerîyê

Sewerê Serokê Wizaretê û Serdarê Giştîyî Hêzên Çekdar

Çavpêxistinek ji bona birêveçûna pêwendîyên Kurd û Ereb ji pêla kevtina Kurdan ji bona ayîna Musulmantîyê ji me re bi diyar ve dide biderxistin, ku herdu miletên li tenîştê hevdu de her û her dostanîyeke xurt di navbera wan de dihate biderkevtin û li ser pêwendîyên wan de aşîfî û dostanî dihatin bizalkirin. Di pêla Musulmantîyê de pêwendîyên wan li ser bîr û bawerîyên Musulmantîyê de dihatin birêkûpêkxistin, ji yên ku ew li ser wekhevîyên de di navbera Musulmanan de dihatin bipêkhatin û ku di nava wan de cudabûn di navbera Erebekî û Bêganeyekî de bes û bi tenha ve li ser bipêrabûnên wan de bi karên ayînî ve û li ser bipêrabûnên wan de bi karê baş de dihat biderkevtin. Di pêla Osmanî de herdu miletan pir rengên cudan ji nizimbûnê, zordarlêkirinê, birçîbûnê û bêbehrbûnê ji destên Dijminekî didatin biwergirtin, yê ku wî welatên wan bi embarkirinekê ve dabû bikirin û ji miletên bi serbazxaneyekê ve dabû bikirin, da ku ew wan ji bona tenûra cengên xweyî li dûhevduyî vexistî de bide bipêşkeşkirin.

Pistî cenga cîhanîyî yekem Dewletên Impiryalîyî bi serkevtî ve welatê Ereb û Kurdistan di nava xwe de dane biparvekirin, da ku ew bi wê parkirina hanê ve wan bidin bitalanîkirin. Ingilîzan piştî dazanîna şerragirtinê Wilayeta bi Musulê ve bi navkirî ji xwe re date bivegirtin, ya

²²Mamosta Elî Ebdul-Lah dide bigotin, ku Partîya Serxwebûnê û bi taybetî ve Mamosta Sidiq Şenşil alîkarîyeke bi sipasî ve di wê rojê de ji bona bi rêxistina dîtinê di navbera Şanda Kurd û Rêberên şûreşa 14 tîrmehê bilikarxistin.

ku tède bi pîrbûn ve Rûniştvanên wê ji Kurdan têtin biderkevtin. Wetov bi vî rengê hanê ve Pîrsek bi navê pîrsa Musilê ve hate bipeyda kirin û ew di dema xwe de, weku ku ew bi diyar ve tète biderkevtin, di rêya bilêpirskirina giştî de hate biçarekirin, ya ku tède perçeyekî mezin bîr û bawerîya xwe dane bidan, Hinekan jî wan bîr û bawerîya xwe ji bona pêkanîna dewleta Kurd dane bidan û hinên din jî wan bîr û bawerîya xwe ji bona jîyana ligel Erb dane bidan, bi mercekî ve ku ew bi rengêkî serpereştîya Nenawendî ve bêtin bixelat kirin²³

²³di vir de Ibrahîm Ehmed tevaya daxwaza Kurd di lêpirskirina milî de bi serû-binîhevdû ve dide bikirin; jibervêjî ve jî xwe re li ser Pîrsa Musilê de bidin bitemaşekirin, mîna ku ew di "Kurtîyeke Mêjûwa Kurd û Kurdistanê Ji Destpêkirina Mêjûwê Tanî vê Rojê" jî bal Mohemed Emîn Zekî Beg" de hatîye binivîsand:

"Pîrsiyarîya Musilê

Pîrsiyarîya Kurd bi tenha ve bi ser welatê Musilê ve hate bivegivaştin, Ku ew bi kê ve bête bigirêdan, divabû ew jî bal Hevgirêdana Netewan de bihata binîşankirin.

Di dawî de Hevgirêdana Netewan jî bona lêgerandinê li daxwazên Ingilîzî, Turkî û Pîrsyarîkirina Arezoî Xelkê wê de bi pêkanîna binardina Encûmenekî lêgerandinê di 30 kewçêrika sala 1924 de date bibiryarî kirin.

Civata Hevgirêdanê di 13 çêrya duwem de di sala 1924 de ev Encûmena hanê date bipêkxistin. Ev pêkhatina hanê jî Peyayekî Gewreyî Mecercistanê Kont Tilîki, jî Siwêdê Misyô F. Wîrson û Kolonêl Bolis jî sipahê Belçîkî ve hate bipêkhatin.

Evan li dawîya çavpêketina wan de ligel dewleta Ingilîzî û Turk de di 16 rêbenda sala 1925 de bi Bexdê ve hatin bigihaştin.

Herwehaji Wênere Turk jî ligel wan de bû. Li Bexdadê Wênerekî dewleta Îraqê jî tev li wan bû. Ew tev de jî bona lêgerandinê jî bona welatê Musilê û hemû cîgehêkî geryan. Li dawîya bidawîanîna Karmendîya xwe de ew vegeyîyan û di 16. tîrmeha sala 1925 de Raportekî dûr û dirêj jî bona Civata Hevgirêdana Netewan dane bipêşkeşkirin û wan di vî Raportê hanê de derbarî Kurd de û welatê Musilê de datin bigotin:

"Divê guhpêdan derbarê nişankirina Karmendên Kurd jî bona serpereştîya welatê wan û xwendinê di dibustanan de, dadkirin û liberxwedan bi zimanê wan ve bi arezuwa

60 Barzanî û Tevgera Azadîxwazîya Kurd 1958 - 1961

Vê zînetê hanê ber bi vêkevtina şûreşên Kurdî ve date biajotin,

Kurdan ve bête bikirin û zimanê Kurdî bi zimanê mîrî pê bête birûniştin. Encûmen di wê bîr û bawerîyê de ye, heger li dawîya çar salan de li paş wergirtina peymanê Ingilîz û Îraqê de û hêlsana Çavdêriya Hevgirêdana Netewan ji ser Îraqê de ji bona pêkanîna serpereştîyêke cihî peyman ji bona Kurd pê neyêtin bidan, beşê zor ji Kurdan serpereştîya Turkî di ser serdariya Ereb de didin bigirtin" (P. 111, Benda 7. Movika 2 ji wergerandina Raportê Encûmenê).

Civata Hevgirêdanê li ser vî Raportê hanê de li 16 rênda sala 1925 de hin mercên hilanê dane bibiryarkirin. Welatê Musilê ji bona dewleta Îraqê date bidan. Wergerandina Benda Sêyemî vê biryaryê jî eve ye:

"Dewleta Ingilîzê ji ber ku ew dewleta dest li ser Îraqê de ye, divê ew bicihanînen pêrabûnên xwe beramber peymanên derbarê Serpereştîya Cihî de ji bona Kurdên Îraqê ji bal Encûmena Lêgerandinê û ji encamên dawîyî temînîyên wê de li ser Civata Hevgirêdanê de bide biraxistin".

Li ser daxwaza Wezîrê Koloniyên li 3 kewçêrînkê 1926 de bi peyveke dirêj ve pêrabûnên başbûna nêta dewleta Îraqê derbarê Mafeyê Kurdê Îraqê de li ber Hevgirêdanê de date biraxistin û giraw wî ji bona wê ji bona bicihanîna wan jê re date bikirin".
Cuma

. Wetov Wilayeta Musilê û di nava wê jî de Kurdistana jêrîn bi Îraqê ve bi rengekî mîrî ve der sala 1926 bi pê ve hate bigirêdan. Wetov jiber ku destûra Iraqîyê kevin berî wê demê hatibû bidanîn, tu metnî dustûrî beramber bi mafeyên Kurdîyû milî ve û herwehaji ji bona wê serpereştîya taybetîyî daxwazî jî ji bal Kurdan de tete nehate bikevtin. Bes û bi tenha ve mafeyên Kurdan û girawkirina wan li ser hinek peyvdarîyan hate bitirxankirin, ji yê ku Berpîrsiyarên Ingilîzî û Iraqî di hantinan de didatin bigotin, yanî ew di nava hin sozan de di hate biderkevtin, ji yê ku Ingilistanê li ser xwe de beramber bi Hevgirêda Netewan de bi ser mîletên xwe ve der sala 1922 de dabûn bihildan û herwehaji pêrejî ev di qanûnekê de di hatin biderkevtin, ya ku ew di bin navê qanûna zimanên cihî de hate biderkevtin. Belam bi tevî jî li hêç û pûçbûna van mafeyên hanê jî ve Ingilîzan û herwehaji kêmtîya serdarîyî Iraqî, ya ku wê bi fermana Ingilîzan ve didate bifermendarîkirin, nedane bihiştin, ku Kurd ji xwe re wan mafeyan jî bidin bikaranîn. Wetov Kurd di seranserî wan salên dirêj de, ya ku tede welat ji bal Merovên pêla nemayî de di hate biserdarîkirin, bi du rengên zordariyan û çewisandinan ve di hatin birûkirin. Di pêşîya pêşî de wan ligel hemû mîletê Iraqê de di wê pêlê de beşdariya perîşanîyê, nezaniyê û nexweşîyê didatin bikirin, ya ku tevaya gelê Iraqî di bin de ji zordariyê û sitemê didatin biahînkirin. Herwehaji biservêjî ve mîletê Kurd di bin zordariya milîyî taybetî de û bê behrîkirina wî ji mafeyên wîyî milî de di hate bijiyandin.
Cuma

yên ku hûn wan didin binaskirin û yên ku Impiryalvavan û Nokerên wan pir dev ji bona wan didatin biavêtin û bi pir pesnên bed didatin binavkirin. Geh wan ew bi tevgerên cihêbûnê ve, gehjî bi tevgerên ser bi Ingilîzî ve û gehjî bi tevgerên ser bi Komonistîyê ve didatin binavkirin, di dema ku ew bes û bi tenha xwe ve bi tevgerên milîyî azadîxwazî ve dihatin biderkevtin, yên ku wan rizgarîkirina welêt ji Impiryalîyê û Nokerên wan û ji nûve avanîkirina pêwendîyên Erebî Kurdî li ser bingehên xurt de ji bal herdu miletan de didate biarmanckirin, bêyî ku Impiryalî destên xwe di nava wan de bidin bidirêjkirin û wê siyaseta xweyî Impiryalî "belavkirin û zalkirinê" ji xwe re bidin bicîanîn. Herwehajî Impiryaliyan û Nokerên wan ji her kesî jî bêtir didatin bizanîn, ku ev şûreşên hanê ji bal Kurd de ne ji bona cihêbûnê dihatin bivêkevtin; jiber kurdan didatin bizanîn, ku cihêbûn zîyanê bi pirsê wan ve dide bigihandin û helwesta wan dide bilawazîkirin û herwehajî ew zîyanê ber bi berjewendîyên miletê Ereb ve dide bixistin û ew helwesta wî dide bilawazîkirin. Herwehajî Impiryaliyan ji her kesî bêtir jî didatin bizanîn, ku ev şûreşên hanê ne bi destên wî ve hatine bidurustkirin; heger na, ma çima ew wan bi wê hovîtî û diranîya hanê ve dide binabûdîkirin û ew ji bona wê mebesta hanê hemû karînen xwe li jêr destên Nokerên xweyî Serdarên Iraqî de didin bidanîn. Ma çima jî dê Ingilîz Kurdan li ber Nokerên xwe de bide birakirin, yên ku ew ji peyên wan ji wan re bi dilsoztir ve têtin biderkevtin û ma dê çima jî wan dijî zînetekî bidin birakirin, ya ku ew bi baştirîn zînet ve ji wan re têtê biderkevtin, ya ku ew têtê dikarî jî xwe re dilbijandinên xweyî Impiryalî bidin bicîanîn? Hegerjî ku ev tevgerên hanê ji bal Impiryalîyê de bihatana bipiştlêgirtin, magelo dê çi li ber bi serkevtina wan ve bihatana birawestandin?

Hêjbêtir magelo ne hêzên Impiryalî bi xwe ve beramberî parvekirina welatê Kurdan têtin biberpirsiyarîkirin? Belê Impiryaliyan û Nokerên ji her kesî bêtir didatin bizanîn, ku ev şûreşên hanê ne bi Komonistî ve dihatin biderkevtin; jiber ku bi pêşvekevtina abûrî, civakî û siyasîyî miletê Kurd ve ne di wê qonaxê de dihate biderkevtin, ya ku wî têtê dê bikarîba bi tevgereke Komonistî ve bihata birabûn. Belam ev vegotinên virî hanê ji bal Impiryaliyan û Nokerên wan de, yên ku ew dihatin bigotin, didatin bixwestin, ku ew pê hêrîşên xwe li ser Kurdan de

62 Barzanî û Tevgera Azadîxwazîya Kurd 1958 - 1961

bidin biderbaskirin, yên ku wan pê şûreş didatin binabûdîkirin, navên wan pê didatin bixerabkirin û kîndarîya Ereba pê beramberî Kurdan didatin bigûrkin, da ku ew wê siyaseta Impiryalî "belavkirin û zalkirin" bidin bicîanîn. Nebes tenê Kurd bi şûreşên xwe ve dihate birabûn, lêbelêji wî di hemû serhiladên azadîxwazîyên gelê Iraqî de bi giştî ve didate bibeşdarîkirin. Wî zindanî, dûrîkirin, derbiderîkirin û kuştin bi hohêyên van beşdarbûnan ve didate bixwarin û bi serdejî ve wî derdên dijwar di encamê şûreşên xwe de ji kuştinê û derbiderîkirina bi komel ve bi bedtirîn reng ve didatin bixwarin, mîna ku ev bi serê Eşîra Barzanî mêrxas ve û bi ser welatê wanî sipehî ve hate bikirin, jiber ku ew bi tevgerê geke azadîxwazî dijî Impiryalîya zordar, zînetên genî û desteyê serdarîkirina rizyayî ve hate birabûn.

Desteyê serdar di pêla genîbûnê de ligel pêrabûnên wêyî tawanî de beramberî serhildanên gelê Kurd de destên xwe ji bona destikên din ji bona şerkirina wan serhildanan date biavêtin. Di pêşî de ew ligel Peymana Seed Abad de hate bibeşdarîkirin. Di pişt re wê lihevhatina Turkî - Iraqî der sala 1946 de date bigirêdan û herwehaji di pişt re wê Peymana xwe ligel Peymana Begdadê de date bigirêdan. Ew peyman û lihevhatinên hanê ji aliyekî de bi dijî tengkirina gorîya tevgera azadîxwazî Kurd ve ji hemû layekî de dihatin biarmanckirin, da ku ew wê bi komel ve bidin binemanîkirin. Ji aliyê din de wê destê xwe ji bona bergirtin û bi pêşveexistina Kurd ve date biavêtin, ev jî bi çuna li ser siyaseteke zordarîyî regezperest de bi beramberî wan ve dihate biderkevîtin, ku hêjî şopên vê siyaseta hanê ji çend nimûnan tete biderkevîtin, ji yên ku ez dê wan bes û bi tenha ve ji bona nimûbe bidim biraxistin:

Yekem: Hembêzîkirina desteyekî kêma ji Nokeran û Bêbextên Cavorsan ji Kurdan û razîkirina wan û di serguhên xwe re avêtina mîletê Kurd.

Duwem: Hewildana bi nemankirina li ser zimanê Kurdî de û nehiştina bi karanîna wêna nala zimanekî mîrî ve di dam û destgehên mîrî de û herwehaji ne bi cîanîna qanûna zimanên cihî ve ji bil di hin cihên kêma de, da ku berê bi

cînanîna wê bête bitengkirin.

- Sêyem: Veguhertina navê Kurdistanê bi navê Jorbûnê vê û navê Kurd bi Jorvanan ve di her hatinekê de.
- Çarem: Nardina jimareke kê m ji Kurdan ji bona Xwendekarîya Derve û wergirtina jimareke pir kê m ji Xwendevanên Kurd di Kolêcên Iraqî de bêyî ku hîç li endazîya serjimara Kurdan de bête bitemaşekirin, vêna date bihiştin, ku jimareke kê m ji Zanevanên Kurd di karmendîyên serdarîyê de bidin bikarkirin.
- Pêncem: Çûn li ser siyaseteke rehperestî de di derbarê nîşankirinê û karmendîkirina serdarîyê de.
- Şeşem: Çûn li ser siyaseteke rehperestî de di sipah de di derbarê bilindkirinê de dipayebûnên taybetî de û herwehaji pir bi kê m ve wergirtina Kurdan di Kolêca Cengoş de.
- Heftem: Hîç tu rê bi Kurdan ve nehatîye bidan, da ku ew ji xwe re bi karanîn mafeyekî siyasî ve pê bêtin rabûn, herwehaji ew nikarin ji xwe re tu rojnameyeke siyasî ji bidin biderxistin, hegerji çi ji mêldarîya wê yanji berê wê ji bête biderkevtin.

Vê siyaseta rehperestî şaşî mebestkirî paşvekevtina kurd ji pêşkevtinê date bikin. Wetov miletê Kurd di pêla genîbûnê de bi zordarîyeke dualî ve dihate bizordarîkirin; jibervêjî ve wî ji bona du armancan didate bixebatkitin: 1. Da ku ew Iraqê ji Impiryalîyê û ji rêstika serdarîya genî de bide birizgarîkirin û 2. Da ku ew mafeyê xweyî milî bide bicîanîn û bigirawkirin.

Azadîxwazên Kurd bi mil ve li teniştê Azadîxwazên Ereba de di hemû beran de û di hemû şeran de didate bixebatkin. Ew ligel Azadîxwazên Ereba de ji bona nava zindanan de hatin bikevtin, ew hatin bikuştin û ew hatin bidûrkin. Wan bi carekê ve didatin bihêvîkirin û

bibawerîkirin, ku bi nemankirina Impiryalî û Nokerên wîyî Bêbext ve de girawkirina xurttirîn bingehên pêwendîyan di navbera milîbûna Ereba û milîbûna Kurd de bi canekî biratî û wekhevîbûnê ve bêtin bidurustkirin, yê ku wî li ser pêwendîyên wan de di dirêjbûna mêjûwê de dihate bizalkirin. Herwehaji Azadîxwazên Kurd bi hemû bawerîyê ve didatin bibawerîkirin, ku her bi serkevtîneke wergirtî ve ji bona milîbûna Kurd di xebata wîyî azadîxwazî de bi serkevtînekê ve ji bona milîbûna Ereba bi giştî ve tete biderkevtin. Herwehaji ku bi nabûdîkirina Impiryalîyê û Pêyên wêna ve li Iraqê de ew bi serkevtînekê ve ji bona pîrsa herdu milîyên Ereba û Kurd bi rengekî taybetî ve tete biderkevtin²⁴.

Li ser vî bingehê hanê de û bi vê bawermendîya hanê ve Kurd di vê şûreşa pîroz de hatin bibeşdarîkirin, yê ku sipahê Iraqî ew ligel piştgirtina mîletê Iraqê de date bicîanîn, da ku ew pê desthilatîya Taqîmê serdarî genî bidin binabûdîkirin.

Li ser vî bingehê hanê de û bi vê bawermendîya hanê jî ve Kurd bi amade ve tete biderkevtin, ku ew li ber azadîya xweyî nihhatî de bi xwîn û canên xwe ve bidin bidan. Metnê nivîsandî di destûra demî de bi

²⁴Belê Kurdan ji dil û can bi van bîr û bawerîyên bilind û bi nex ve beramberî Milîbûna Ereba didatin bibawerîkirin; belam ratstîya tîrş û talîya serpehatîya jînê zû Kurd datin bişiyarkirin, Regezperestên Ereba bi gelekî ve ji Impiryalîyan bi hovtir û bi dirtir ve dihatin biderkevtin û wan li ser hemû qencîyên Kurd de bi kurtî ve Kurd bi Bombên Biyolocî û Kemyawî ve der 16/17 avdara sala 1988 de bi qîrkirina bajarê Helebçe ve, bi wêrankirina bêtir ji 4500 gund û wargehan û biryara qîrkirin, kole û bendekirina Kurd, talankirina dewlemendî û Erebkirina Kurdistanê dane bixelatkirin. Belê ew bîr û bawerên Xebatvanên Kurd ji pakbûna dilê wan de dihatin biderkevtin; belam di rastîya rastî de bi hemû tîrş û talîyên wan serpehatîyan de ew di netêgihîştina wan de di mêjûwa wan de dihatin biderkevtin.

Sadî Şerazî bi saya serê Segê Esfehanê ve mîletê xwe ji van xwe xapandinan û bedbextîyan date biparastin. Heger me jî ji xwe re nivîsta Encam bidata bixwendin û bi hûr û kûrî ve li ber serpehatîyên pîr bi derd ve û pîr bi tîrş û talîyî Yaran ve bihatana bikevtin, dê bêgûman meyê jî xwe nala mîletê Iranê ji wan xwe xapandinan û bedbextîyan bidana biparastin.

Pîr bi pîrî ve li vê derê de ez dikarim li ser wan serpehatîyên tîrş û tal ligel Rom, Ereba û Eceman de bidim binivîsandin, dibe ku ez rojekê li cihekî din de li ser wan serpehatîyên tîrş û tal de bidim binivîsandin. Cuma

biryardanê ve li ser mafeyên milîyî Kurd de û bi danîna Ereba û Kurd bi hevbeş ve di vî welatê hanê de ew bi berê xebateke hevbeşî ve tête biderkevtin û herwehaji hêjbêtir ew rastîya çûna rêya Azadîxwazên Ereba û Azadîxwazên Kurd dide biderxistin, ku xebatên miletan bi livandineke bi xelekên bi hev re girêdayî ve têtin biderkevtin. Em bi gelekî ve bi vê destpêka bextiyarî ve di vê pêla meyî Komarîyî nuh de têtin bimizgînîkirin. Em hêvîdarin, ku dê yasayên pêwest ji bona bicîanîna wî metnê di destûr de bi navkirî ve bêtin biderkevtin. Herwehaji em didin bihêvîkirin û bibawermendîkirin, ku her gaveke avêtî ji bal Komara meyî nuhhatî de derbarê xurtkirina pêwendîyan ligel dewletên Ereba azadîxwaz de dê pêrejî sed der sed gavekê jî bêtir firehtir ji bona mafeyên milîyî Kurd bête biavêtin. Weha ku her gaveke avêtî ji bal milîya Ereba de tête biavêtin, da ku ew xwe bêtir bi nêzîkî armancên xwe ve bide bikirin, wetov jî di wê demê jî de divê Kurd jî xwe bi nêzîkî armancên xwe ve bide bikirin. Bes û bi tenha ve û bi vî rengê hanê ve wetov em dikarin hemû kulekan di rûwê Impiryalîyan û Nokerên wan de bidin bidadan û herwehaji dê pê emê nimûneyekî bidin bipêşkeşkirin, bê kanî çawan du milîbûnên bira di bin sîbera Rêstika Komarîyî Demokrasî azad de dikarin ligel hevdu de bidin bijîyandin.

Ez pir sipasîya milête Kurd di rêya wênerîya vê Şandîya hanê de li ser wî metnê hatî de di destûra demî de didim bipêşkeşkirin, herwehaji ez tevaya dilsozîya hestyarîya bilind didim biderxistin, yên ku miletê Kurd wan beramberî Komara meyî nuhhatî de, Rêberên wêyî Azadîxwaz û Sipahê wêyî gerans didin biderxistin. Kurd bi amade ve ji bona liberxwedana Komara xwe de û herwehaji ji bona liberxwedana mafeyên xweyî milîyî wergirtî de bi xwîna xwe ve, bi canê xwe ve û bi malê xwe ve tête biderkevtin.

Bijî Komara Iraqî, Komara Ereba û Kurd!

Helwesta partîyî piştgirtîyî ji bona şureşê di bêhna pêşî de ji dazanîna wêna de û bi derkevtina bi hezaran ve ji Zaroyên miletê Kurd di bajar û bajarokên Kurdistanêyî cudan de ji bona ser şeqaman li jêr rêberîya rêxistinên partî de bi derxistina piştgirtina xwe ve ji bona şureşê ve û bi amadebûna xwe ve ji bona liberxwedanîya wêna de pir kêreke mezin li ser aramîkirina zînetê giştî de ji bona berjewendîya şureşê li

66 Barzanî û Tevgera Azadîxwazîya Kurd 1958 - 1961

Kurdistanê de date bikirin; jiber ku jimareke pir ji Efseran, Serbazan û Polîsan ji Kurd bûn û ew ji Endamên Partî bûn û yanjî ji Layîngîrên Partîya Demokratî Kurdistanî bûn, yê ku ew bi roleke karkirî ve ji bona zalbûna li ser yekaneyên sipahîyî girêdayî li Kurdistanê de pê hatin birabûn û wan datin bihewildan, ku tu li berrabûn de di nava wan yekaneyên hanê de neyêtin bikirin.

Barzanî û Şureşa 14 Tîrmehê

Şûreşa Tîrmehê hêvî û vîyanên Barzanîyan didate bigewdekirin, yê ku wan li jêr sîbera pêla Padîşahîyê de tucarî hestyarî bi asayîşê û aramîyê ve nedidatin bikirin; jiber ku herema Barzan ji bona sê hêrîşên sipahîyî fireh di salên 1932, 1943 û 1945 de hate bitûşkirin, gava ku Barzanîyan bi şûreşê ve bi dijî pêla Padîşahîyî genî, Serwerên wan û Damezirandvanê wanî Ingilîzî ve hatin birabûn. Efserên Ingilîzî bi serdadanên sipahê Iraqî ve mîna General Robson di livandinên 1932 de û General Renten di 1945 de didatin birêberîkirin. Herwehajî Balafirên hêza asmanîyî Padîşahî Ingilistanê R. A. F. beşdarî di şeran didatin bikirin û wan gundên aram, Pîrek û Zarokên bêguneh bi bêdilovanî ve didatin bibombebarandin.

Ligel van hemû bi serdadên sipahî ve destpêkirinên firehî girtinan û dîrkiranan ji bona Zaroyên heremê dihatin bikirin. Herwehajî serdarîya Iraqî herema Barzan ji pêşkeşkirina hemû kar û barên fêrkirinê, tendurustîyê û çandinîyê date bibêpişk û bibêbehrkirin.

Ebdul-Ilah, Nurî Seid û Edmonds Rawîşkarê Ingilîzî bi kîna xweyî kûr ve beramberî Barzanîyan dihatin binavûbangkirin; jiber ku wan Barzanî bi Komonistîyê ve û bi bestandina wan ve ligel Sovyêtê de didatin bitawanbarkirin.

Jîbervêjî ve şûreşa tîrmehê date bikirin, ku ew wan ji sitembarîyê, derbiderkirinê û perçeperçekirinê bide birizgarîkirin û ew ji bona wan avrûwê bide bivegerandin.

Şêx Ehmed Barzanî²⁵ di nava zindana Begdadê de dihate birûniştin, gava ku şureş hate bivêxistin û birayê wî Mustefa Barzanî ligel 500

²⁵Der sala 1947 de Şêx Ehmed bi darvekirinê ve hate bidadkirin; lêbelê serdarîya Iraqî bi cîanîna dadkirinê ve date birawestandî. Şêx Ehmed hîç tu daxwaza lêbuhurandinê ji bona Rasipêr yanjî Nurî Seid neda bikirin; tevî ku Ingilîzan beramberî sozên pir jê re ligel wî jî de dane bihewildan. Ew di zindanê de tanî şûreşa 14 tîrmehê de hate bimayîn.

Hevalên xwe ve bi Penahinde ve li Yekîtiya Sovyêtê de dihatin bidîtin. Herwehaji hin ji malên wan di bin rûniştina zordariyê de li Begdadê de û hinên din li Hewlêrê de dihatin bidîtin.

Barzanî pir bi hêjabûn û dildariya miletê Iraqê û Rêberên wiyî Siyasiyên Welatperwer ve jiber xebata wanî talî dijî serdarîkirina Osmanî û di pişt re jî bi dijî pêla Padîşahî û Impiryaliya Ingilîzî ve hatin bixelatkirin. Jibervêjî ve Rêberîya Şûreşa 14 tîrmehê ji roja wêyî pêşî de bi ser bala xwe ve date bihiladn, ku ew wê sitembariyê û wê bêbextiyê bide bihilanîn, yên ku ew bi wê Eşîra gerans ve hatibûn bikevtin. wê gavên bi karkirî ve ji bona bicîanîna hilanîna wan bi serhatîyan ve date biwergirtin. Wê bi berdana Şêx Ehmed ji zindanê ve date bidestpêkirin û ev gava hanê ji bona Barzanîyan gelekî bi giringî ve dihate biderkevtin. Gava ku Şêx Ehmed ji zindanê hate biderkevtin û wî berê xwe ber bi xaniyê xwe ve li Iwadiyê de date bivedan, ew bi hêjabûn ve ji bal komên Kurdan de lê hate bipêşewazîkirin, ji yên ku ew ji heremên cudan ji Kurdistanê ji bona vê beşdarbûna bi bextiyar ve bi vê hatina hanê ve hatibûn binardin.

Şêx di roja 21. 7. 1958 de ji zindanê hate biderkevtin û ew di roja paş de bi serdana Wizareta Liberxwedanê ve hate biçûn, da ku ew sipasî û piştgirtina xwe ji bona Rêberên şûreşê bide bipêşkeşkirin. Ebdul-Kerîm Qasim bi hêjabûn û rêz ve lê date bipêşewazîkirin û di cara pêşî de bû, ku Şêx Ehmed Barzanî dilsoziya xwe ji bona serdariya şûreşê û Rêberê wêna date bidazanîn. Belam Ebdul-Selam Arif li dîtinê de nehate biamadebûn; lêbelê li ser zimanê wî de hate biveguhêstin, ku heger ew li wêderê de bihata biamadekirin, dê wî ji Şêx Ehmed re bida bigotin: "Kake biro, biro".

Şêx Ehmed Barzanî duwanzdeh salan di zindanên pêla Padîşahî de hate bimayîn û wî serê xwe nedate bitewandin û herwehaji wî tu nivîsandîneke lêbuhurandinê ne ji bona Padîşah û neji ji bona Nurî Seid date bipêşkeşkirin.

Di payîna meha tîrmehê de serdariya şûreşê destûr ji bona Şêx Ehmed, birayên wî û malên wan bi vegerandin ji bona Barzan date bidan û herwehaji wê ji wan re destikên veguhestinê date bilikarxistin. Hiç Merov nikare pesnê pêşewazîya cemawerayî mezin bide bidan, ya ku ew ji bona Şêx Ehmed û Hevalên wîna ji bal Cemawerên Kerkuk û Hewlêrê

de hate bikirin.

Barzanîyan di cara pêşî de ji xwe re dane bihesyarîkirin, ku ew bi Neşînvânên Iraqî ve têtin biderkevtin û ew bi xwedanê mafeyê jîyanê di vî welatê hanê de têtin biderkevtin. Herwehajî ji wan re di wê bêhna mayînî de hate bidubarekirin, ku gorîyên wanî pir di berangarîya beramberî Impiryalîya Ingilîzî û pepûka wanî çêkirî ji serdarîya Padîşahî de ne bi ber ba ve hatin bikevtin û ew niha berên wê ji xwe re didin biçîn.

Bi rastî jî ve divê bête bigotin, ku Rêberîya şûreşa 14 tîrmehê bi dadwerî ve ligel Barzanîyan de date bireftarîkirin û wê ji bona wan alîkarîyên pir date bipêşkeşkirin, da ku bi çakî ve li wan de bête bivegerandin, ji wan zîyanên ku ew bi wan ve di pêla Padîşahîyê genî de hatibûn bikevtin. Herwehajî ji bona pirojeyên cudan ji bona bi pêşvekevtina heremê ve hate bipilankirin.

Herwehajî Barzanî jî ji alîyên xwe de ji bona Serbazên dilsoz hatin biveguhertin, da ku ew li ber şûreşa tîrmehê de bidin bidan û di pir hatinan jî de wan bi xwîna xwe ve li ber wê de dane bidan. Bawerî di navbera Ebdul-Kerîm Qasim û Barzanî de pir bi berz ve tanî dawîya sala 1959 de dihate bixurtkirin. Di piştî vê dema hanê de bawerî di navbera wan de hêdî hêdî ji ber hoyên pir de dihate bilawazîkirin, ji yên ku ez dê li ser wan de di derîyê tê de bidim biaxivtin.

Vegera Barzanî ji Mosko ji bona Begdadê

Barzanî ji me re didate bigotin, ku wê nûçeya rabûna şûreşê li Iraqê de ji peyvîneke telefonî de ji xwe re ji Mîrza Voloşin date biwergirtin, yê ku ew yekek ji Kadirên Sikretêriya Komitîya Nawendîyî Partîya Komonistî bû û ew ji Merovên Xoroşov bû.

Barzanî li Mosko de dihate birûniştin û wî jî ji aliyê xwe de ev xebera rabûna şûreşeyî hanê li Iraqê de bi Hevalên xweyî din ve date bigihandin, ji yên ku ew di nava bajarên din de li Yekîtiya Sovyêtê de dihatin bibelavkirin. Pêwistîya Merov pir bi remankirinê ve nayête biderkevtin, bê kanî çî qasî ji wan re kêvxweşî bi mezin ve dihate biderkevtin, ya ku ew hemû pê dihatin bipoşandin û herwehaji hêvîya vegerandinê ji bona welatê şîrên ji bona wan dihate biderkevtin, piştî dûrbûna jê bi bêtir ji duwanzdeh salan ve dihate biderkevtin.

Barzanî ji Mosko di 21. 8. 1958 de berê xwe ber bi Romanya ve ligel herdu Hevalên xwe Mîrhac Ehmed û Es-ed Xweşevî de date bivedan. Li wêderê de Serokê Romanî pêşewazî lê date bikirin. Herwehaji wî ji Buxarêst di rêya balyozxana Komara Erebiyî Hevgirtî de birûskek ji bona Ebdul-Kerîm Qasim date binardin, ya ku ew têde wî bi serkevtina şûreşê ve dide bipîrozîkirin û ew ji wî rêpêdana vegeerê ji bona Iraqê ji bona xwe û Hevalên xwe dide bidaxwazîkirin.

Ji Buxarêst Barzanî ji bona Pirag hate biçûyîn û ew li wêderê jî de ji bal Serokê Çîkoslovakya Mîrza Entonî Nivotnî de hate bipêşewazîkirin, yê ku wî bi pêwendîyên dostaniya xwe ve ligel Barzanî de tanî rojên xweyî dawî jî de didate biparastin. Ji Piragê ev nameya haneyî tê ji bona Ebdul-Kerîm Qasim hate binardin:

Gewreyê Rêberê meyî şêrin Serdarê Cengoş Ebdul-Kerîm Qasim
Qehremanê Şûreşa Iraqîyî pîroz!

Bi navê birayên minî Kurdên Iraqîyê derkevtî ve di nava serdarîyên Sosyalistî de ez li we silavdikim û şûreşa milletê Iraqîyî xebatvan pîrozdikim, ya ku we û Hevkarên weyî Qehreman ew datin bipêşkeşkirin, ya ku wê Impiryalîya lanetkirî û Padîşahîya genî date

binabûdîkirin û herwehajî wê komên miletê Iraqê bi Ereb û Kurd ve ji nizimbûnê, ji zordariyê û ji bendîtiyê date birizgarîkirin. Wetov bi vî rengê hanê ve we rûpelekî mayînî di mêjûwa xebata gelê Iraqêyî comerd de û bi taybetî ve di mêjûwa tevgerên azadîxwazîyên cîhanî de di vê serdema hanê de bi giştî ve date bitomarîkirin.

Bi dazanîna we ve bi Komara Iraqî ve we armanca daxwestî date bicîanîn, ya ku ji bona wêna miletê Iraqîyî gernas ji şureşa Iraqêyî bi nav û bang ve -1920- didate bixebatkin, tanî ku ew li ser destên we de biserkevtina pîroz hate bidîtin. Azadîxwazên Kurd li Iraqê de kêlek bi kêlekê ve ligel birayên xweyî Azadîxwazên Ereb de didatin bixebatkin, da ku ew vê mebesta bi avrû ve bidin bicîanîn.

Şûreşên Barzanîyan bi xwe jî ve bi perçeyekî ve ji zincîra xebata miletê Iraqê bi dijî Impiryalîyê û Padîşahîya genî ve di welatê şêrîn de dihatin biderkevtin, tanî ku di encamê vê xebata dijwarî dirêj de û li jêr zînetan de, yên ku di nava wan de Impiryalî di nava welatê me de û bi saya Nokerên wan ve bi Zaldar ve dihatin biderkevtin, em bi derkevtina jî welêt ve bi neçarîkirin. Em li ser xebata xwe de bi dijî Impiryalîyê û Nokerên wî ve li derve de û ji nava xakên dewletên Sosyaliştîyî azad de dihatin biçûyîn. Me ji dil û can didate bibawerîkirin, ku dê Impiryalî û Nokerên xwe bêtin bişikenandin û ew dê ji nava welatê me bêtin biderkin, mîna ku ew ji deverên dinîyî Erebîyî birayî rizgarkirî ji Mîsrê, Surî, Yemen û yên din hatine biderkin.

Belê roja 14 tîrmehê bi berbeyaneke nuh ve tete biderkevtin, ya ku tede hêvîyên me hatin bicîhatin û ya ku tede evîndariya me ji bona vegera me ji bona welatê meyî şêrîn hate bigeskin, da ku em kar ji bona miletê xwe bidin bikirin û liberxwedanê li ber Komara xweyî nuhatî bidin bidan. Me dan û sitendin ligel Balyozê Komara Erebîyî Hevgirtîyî bira de li Komara Romanîyî Gelêrî de û herwehajî li Komara Çikoslovakîyî Gelêrî jî de di rojên pêşîyî şureşê de datin bikirin, ji bona ku ew ji bona me Pasportan bidin bidan, da ku em ji bona welatê xwe bêtin bivegerandin; lêbelê tanî niha jî hêj me tu bersiv ji wan ji bona xwe nedaye biwergirtin.

Em vê mebestê ji bon Gewrebûna we didin bipêşkeskin û em bihêvîdarîn, ku dê hûn yarmetîya me ji bona vegerandina me ji bona welatê meyî şêrîn bidin bikirin, da ku em ligel Neşînvânên dilsoz de di

kar de ji bona Komara me bêtin bibeşdarîkirin.

Di dawîya dawî de ez ji Xwedawend hêvîdarim, ku ew dê we ji bona pakkirina welêt ji Nokerên Impiryalîyê bi carekê ve bide biservexistin û herwehaji dê ew we ji bona çakkirina zînetên milletê Iraqîyê gernas û ji bona pêşvexistina welêt di berztirîn pêşkevîtin û bajartîyê de bide biservexistin, ji yê ku pêla Padîşahî ew dabûn bigenîkirin. Herwehaji ez ji bona hêjabûna weyî merd û Hevkarên weyî Qehreman tendurustiyê û xweşbûnê didim bihêvîdarîkirin.

Herbijî Komara Iraqîyê mayî û herbijî Rêberên Qehremanên şureşa Iraqîyê pîroz û herbijî Serdar Cengoş Ebdul-Kerîm Qasîm û Hevkarên wîyî Azadîxwaz. Herbijî Biratîya Erebiyî Kurdî di jêr sîbera yekîtiya Iraqî de.

Ez hêvîdarim, ku hûn bizanibin, ez niha li Komara Çîkoslovaki de li bajarê Lêdîs de ligel Hevkarên xwe Mîrhac Êhmed û Es-esd Xweşevî de têtîm bijîyandin²⁶.

Morkirin
Birayê we û Kolê milletê Iraqê
Mustefa Barzanî
Pirag di 29. 8. 1958 de

Ebdul-Kerîm Qasim li ser birûsk û nameya Barzanî de wetov date bibersivkirin:

Me birûsk û nameya we bi dilxweşî ve datin biwergirtin. Em bi xêrhatina we tevan ve ji bona Iraqa şêrin didin bikirin. Me hemû kar û bar dane bikirin, da ku lêbuhurandin bête biderkevîtin û hatina we, Mîrhac, Es-ed Xweşevî û heryekê din ji Neşînvânên me ligel we de bête bihêsanîkirin. dan û sitendîne ji xwe re ligel balyozxana Komara Erebiyî Hevgirtî de li Pirag - Çîkoslovakya de bidin bikirin, da ku ew vegeadina we ji we re bide bigirawkirin²⁷.

²⁶Xelîl Ibrahîm Hisên, Şûreşa Şewaf, r. 184, çapa yekem.

²⁷Kanîya pêşî, r. 186.

Serdar Cengoş
Ebdul-Kerîm Qasim
Serokê Wizaretê
di 2. 9. 1958 de

Di wê rojê bi xwe jî ve Wizaretê Derve ji bona Balyozxana Komara Erebîyî Hevgirtî de li Piragê de date bibirûskirin, da ku ew vegerandina Barzanî û Hevalên wîna bide bihêsanîkirin.

Min di nava kaxezên Barzanî de daneyek ji birûska dawî date bidîtin, ya ku wî ew ji bona Ebdul-Kerîm Qasim de dabû birêkirin û wî têde sipasîya xwe li ser rêpêdana ji bona wî û Hevalên wî de bi vegeê ve ji bona welêt dabû biderxistin. Ev jî metnê wê ye:

Serwerê Rêberê Miletê Mezin Serdar Ebdul-Kerîm Qasim!

Bi navê xwe û hemû birayên xweyî Kurdên Xebatvan ve em careke din wê pîrozdikeyn û herwehaji em Miletê Iraqî bi Ereb û Kurd ve bi şureşa wîyî pîroz de didin bipîrozkirin, ya ku wê Impiryalî, Kevneperestî û Zordariya Padîşahiyyî genî date binabûdîkirin. Vê şureşa hanê rê li ber Milet de date bivekirin, da ku ew li ser rêya azadiyê, demokrasî û aşîtyê de bête bipêşkevtin.

Ez û Hevkarên xwe bi navê Miletê Kurd ve soz ji we re didin bidan, ku dê emê xebatê ji bona piştgiirtina hebûna Komarê û parastina wêna bi piştgiirtinê ve ligel birayên xweyî Ereb de dijî hemû pêrabûnên Impiryaliyyê û Nokerên wê bidin bikirin.

Ez xwe û Hevkarên xwe nala Serbazan di pêşrewa Xebatvanan de ji bona liberxwedana Komara meyeî nuhhatî de, Komara Ereb û Kurd li jêr Rêberîya we de didim bidanîn.

Serwerê Serokê Milet: Ez vê kêsê ji xwe re didim biwergirtin, ji bona ku ez ji bona we paktirîn sipasîya xwe û sipasîya Hevkarên xweyî barkirî ji bona nava welatên Sosyaliştî bi rêpêdana vegeê ve ji bona welatê meyi şêrîn bidim bipêşkeşkirin, da ku em bi rûmet ve di berxwedana li ber pirsê Miletê xweyî Mezin de pirsê liberxwedana li ber

74 Barzanî û Tevgera Azadîxwazîya Kurd 1958 - 1961

Komarê û pêşkevtina wêna de bêtin bibeşdarîkirin.

Bijî Serdar û Rizgar Ebdul-Kerîm Qasim.

Her û her bijî biratîya Ereb û Kurd.

Mustefa Barzanî

10. 9. 1958 de

Partî Şandek ji bona çûna Piragê date bidurustkirin, da ku ew hevrîyê ligel Barzanî de ji bona vegeza bi serkevtî ve ji bona welêt bide bikin. Şand ji van Mîrzan dihate bipêkhatin: Ibrahîm Ehmed, Nurî Ehmed Taha, Sadiq Barzanî, Ebeydul-Lah Barzanî û her wehajî Mîrza Salih Mîran li Qahire de bi Şandê ve hate bitevlêkirin.

Herwehajî birûskên piştgirtinê ji Partîyan û Kesatîyên Welatperwerên Ereb û Kurd bi ser Ebdul-Kerîm Qasim ve hatin bibarandin, yên ku ew wî didin bisipasîkirin û li wî de di birayara wî de ji bona rêpêdana vegeandina Barzanî û Hevalên wî ji bona Iraqê didin bipiştgirtin.

Di pişt re hate bidiyarîkirin, ku Ebdul-Selam Arif birûsk û nameya Barzanî ji ber Ebdul-Kerîm Qasim û Civata Wizaretê dabû biveşartin, jibervêjî ve mayîna Barzanî li Romanya û Çikoslovakya de hate biderengîkevtin; jiber ku wan nêzîka mehekê çavdêriya bersiva serdarîya şureşe didatin bikin.

Barzanî di dawîya kewçîrînkê sala 1958 de hate biderkevtin û wî berê xwe ber bi Qahire ve date bivekirin. Cemal Ebdul-Nasir pêşewazîyeke pir bi germî ve di mala xwe de lê date bikin. Wetov Barzanî kelpîçê pêwendîya mêjûyî ligel Rêberê tevgera mîlîyî Erebî date bidanîn.

Di dawîya dawî de û piştî dûrbûneke bêtir ji duwanzdeh salan de Barzanî di roja 6. 10. 1958 de ji bona Begdadê hate bigihandin. Ew bi rengekî mîrî û gelêrî ve hate bipêşewazîkirin, ku ji kevtina nava seryan bi derbû. Bi dehan hezar ji Zaroyên mîletê Iraqî ji Ereb, Kurd û Kêmayan de ji bona Balafîrxana Mesna hatin biamadebûn û wan Barazanî nala Pehlewanan datin bipêşewazîkirin. Wan didatin bibangkirin:

Barzanî bi xêr û bêrî hafî bo milletê Iraq bi kêfhatî

Hemû partîyan di wê pêşwazîya mezin de datin bibeşdarîkirin, belam divê li vêderê de bête binîşandan, ku partîya Komonist ji tevan bêtir gewretirîn jimar ji Endam û Layîngîrên xwe ve date bidagirtin.

Barzanî li Mêvanxana Semîramîs de bi Mêvandarê serdarîya şureşê ve hate bidakevtin. Ew di demjimara dehê berbeyanîya roja 7. 10. 1958 de bi serdana Serdar Ebdul-Kerîm Qasim ve hate birabûn û wî jêre sipasî û hêjabûnên xweyî mezin dane bipêşkeşkirin û herwehaji wî jêre di vê dîtinê de date bigotin: "Ew xwe bi Serbazekî ji Serbazên şûreşa tîrmehê ve û li jêr fermanarîya Serdar dide bidanîn".

Vegerandina Barzanî ne bi rûdaneke sad ve dihate biderkevtin. Ew hate bivegerandin û pêrejî wî xebata netewê Kurd didate bigedekirin û wî hêza Kurd bi ser hêza Ereb ve ji bona liber xwedana Komarê didate bibêtirikirin. Herwehaji di vegerandina wêna de bawerî di navbera milletê Kurd û serdarîya nuh de hate bixurttirikirin û biratîya Ereb û Kurd hate bihîmtirikirin. Barzanî ji bona Iraqê nala durujmê xebata netewê Kurd hate bivegerandin û wî ligel xwe de evîndarî û dilsozîya Kurd li hemû perçên Kurdistanê de ji bona şureşa 14 tîrmehê û Rêberê wêna didate bihilgirtin.

Amadebûna Şandên gelêrî ji heremên cudan li Iraqê de ji Kurdistan, ji Naverast û ji Jêr de ji bona Begdadê li dûhevdû de dihatin bigihandin, da ku ew bi xêrhatinê ve li Barzanî de bidin bikirin û wî bi vegerandina wîyî biserkevtî ve ji bona welatê şêrîn bidin bipîrozîkirin. Barzanî gotineke kurt ji bona Şandîyan date bi gotin, ji yên ku ew di baxê mêvanxana Semîramîs de hatibûn bikomkirin û evaya jî metnê wê ye:

Lawên Welatê minî şêrîn!

Hûn dizanin, ku ez û Hevalên xwe bi derkevtina ji welêt ve di encamê xebata meyî çekdarî de di nava rêzên millet de bi dijî zordarîya serdarîkirinêyî genî ve di pêla rizyayî de û axayên wanî Impiryalî de hatin bineçarîkirin.

şêrîntirîn awatên me di tevaya jîna wan salên dirêj de -Yanzdeh Salan-, yên ku me ew di xebatê de bi dijî Impiryalîyê û Nokerên wî ve

datin bibuhurandin, di bicîanîna hêvîyên milletê Iraqê de di serxwebûnê, azadîyê û aşîtîyê de dihatin biderkevtin.

Me xwest, ku em ji bona Iraqê bêtin bivegerandin, di gava ku me nûçeyên şureşa Iraqîyî pîroz di rûja wêyî pêşî de date bibihistin, da ku em jî di avrûwa liberxwedana Komarê de ji zayîna wêna de bêtin bibeşdarîkirin. Ez ji bona Peyên şûreşê didim bisipasîkirin; jiber ku wan rê ji bona vê kêsa hanê ji me re dane bivekirin. Ez ji we re li ber millet de didim bisozûbeymankirin, ku dê ez û Hevkarên xwe di pêşrewîya Xebatvanan de bêtin biderkevtin, ji yên ku ew dê li ber vê Komara nuhhatî de li pênavê pêşkevtin û geşbûna wêna de bidin bidan. Herwehaji dê emê di yek rêzê de bi Ereb û Kurd ve li jêr rêberîya Kurê milletî pak de Serwerê Serdar Abdul-Kerîm Qasim de bêtin birawestandin. Bijî Komara Iraqî! Bijî biratîya Ereb û Kurd²⁸!

Rojnamevanê Sovyêtîyî bi nav û bang ve Dêmcenke di dema vegerandina Barzanî de li Begdadê de dihate bidîtin û wî pêşewazîya mezinî jê re girtî li wêderê de bi vî rengê hanê ve date bipesindan: "... di berbeyanîya wê rûjê de dengên berzî bilindî li ser şeqaman de ez datim bişiyarkirin. Rêz bi rêz ve ji Otombêlên bi kirê girtî ve û bi alên Iraqî û cawên sipî ve hatibûn bixemilandin, ji yên ku li ser wan cawan de durujim bi Erebî û Kurdî ve hatibûn binivîsandin. Wan Otombêlan bi zor ve dikarîbûn rêya xwe di nava wan komên komkirî de ji cemawaran bidin bivekirin, ji yên ku wan Wênerên hatî ji Kurdistana Iraqê de di nava xwe de didatin bibarkirin, da ku ew li Qehremanê xweyî milî de bidin bipêşewazîkirin. Ew bi şevê ve hatibûn birêkevtin, da ku ew di dema dakevtina Balafîriyî biryarkirî de bi balafîrxanê ve bêtin bigihandin. Wan didatin bibangkirin: Her bijî dostanîya Ereb û Kurd û bi hezaran ji Xelkên rêzkirî ve li ser tengalên rêyan û piran de ew durujmên hanê didatin bivegerandin. Herwehaji depên sade hatibûn biberzîkirin, ku li ser wan de wêneyên Serbaz û Cotkarên ji Ereb û Kurd hatibûn binigarîkirin, yên ku destên wan di nava hevdû de dihatin bikevtin û wan bi germî ve silav li hevdû de didatin bikirin. Ev bidurujmê yekîtiya milîetê Iraqê de dihate biderkevtin. Mîna van cawên sipîyî nivîsandî li ser

²⁸Ji Arşîva partîya Demokratî Kurdistanî

pir avanîyan de ji bona nîşa pêşewazîya hatina Barzanî pîroz de dihatin
bibierzkirin...²⁹.

²⁹Pavil Pavanoviş Dêmenke: Kurdistana Iraqêyî Gûrbûyî, r. 8, bi zimanê Erebî ve,
Wergerandina Dr. Cercîs Hesên, çapa Xebat.

Dengê Kêra vegerandina Barzanî ji bona Welêt di hundurû û derve de

Ew pêşewazîkirina mezin ji bona Barzanî di Balafîrxana Begdadê de û beşdarbûna bi hezaran ve têde ji Lawên milletê Iraqî de ji Erebb, ji Kurd û ji Zaroyên Kêmayan de bi baştirîn bersiv ve li ser tevaya wan zimandirêjan de ji Şovîniyan û Kevneperestan de tête biderkevtin, ji yênan ku wan didatin bixwestin û hêjî tanî vê roja hanê jî didin bixwestin, ku ew ji giringbûna wê pêşewazîya hanêyî mezin bidin bikêmkirin û ew wê bes û bi tenha ve ji bona jêhatîbûnên herdu partîyan, partîya Demokratî Kurdistan û Partîya Komonistî Iraqî didin bivegerandin. Bêyî ku ew pê bêtin biliberkevtin, ku ew bi van goyên xwe ve baştirîn belge ji bona mezinbûna qewara kêra herdu Partîyan didin bipêşkeşkin.

Miletê Iraqî di wê roja pîroz de gotina xwe date bigotin û hîç kes nikarin bi armancên xwe ve bêtin bigihaştin, ji yênan ku ew dixwazin di mêjûwê de bidin bisextekarîkirin. Rastî nayête binemankirin; belkî ew li jêr giranbûna sawê û bêbextîyê de bête biveşartin; belam ew dawîya dawî de wêneyê xweyî sipî dide bivegerandin.

Rehberên Partîyên Welatperwer bi xêrhatina Barzanî ve dane bikirin û pêwndîyên dostanîyê û hevkarîyê di nava wan de hatin bidurustkirin û ez ji wan jî bi taybetî ve Mîrza kamil Çadirçî didim bibîrxistin.

Belam ji wanên ku ew ji hatina Barzanî dihatin bitirsandin, ew bi jimareke kêma ve ji Kîndaran, Derebegan dihatin biderkevtin û herwehaji ew ji wan Kurdan jî dihatin biderkevtin, ji yênan ku wan her û her ji bona Nurî Seid û Ingilîzan di dirêjbûna jîna xwe de didatin binokerîkirin û wan ji xwe re bêbextî bi kar ve dabûn bikirin. Hîç ev bi lihevraştati ve nedihate biderkevtin, ku wan Merovên hanê ligel Şovîniyên Erebb de didane bilihevkin û helwesta wan ligel helwesta Ingilîstanê, Turkî û Iranê de dihate bisuwarkirin.

Jimarekê ji Dadyarên Iraqî birûskek ji bona Ebdul-Kerîm Qasim datin binardin, ya ku ew têde piştgirtina biryara wergirtî li ser vegerandina Barzanî û Hevalên wî de ji bona Iraqê didin bikirin. Evaya

jî metnê wê ye:

Serwerîya Serdarê Cengoş Ebdul-Kerîm Qasimê hêja!

Bi biryara weyî mezin ve ji bona bi xêrhatina vegerandina Xebatvanê mezin Mele Mustefa Barzanî, yê ku wî serê xwe di rûwê Rê-sitika Impiryalîyî Padîşahîyî genî de date birakirin, dengedaneke wêyê mezin û şahîyeke wêyî kûr di nava cerg û hinavên tevaya Lawên millet de ji Ereb û Kurd de hate biderkevtin.

Vegeandina Şureşvanê mezin Mele Mustefa Barzanî, Birayên wî di xebatê de û hemûyên ligel wî de, ji yên ku ew ji ber xebatên xweyî welatî hatibûn biderkirin, tanî radeyekî mezin canê xebata hevbeşî di navbera herdu milletan de ji Ereb û Kurd dide bixurtkirin û ew piştgirtina Komara nuhatî di pêşkevtinê de û di parastina wêna de ji her destekî gemarî de dide bigirtin, herwehaj ew asûwên nuh di azadîyê de, di serxwebûnê de û di jîyaneke bi avrû de dide bivekirin.

Bi navê dadyaran ve em avêtina gava weyî mezin ji bona bi xêrhatina vî Neşînvânê mezin ve ji bona welatê wî didin bipîrozkirin.

Her bijî Komara nuhatî, her bijî Serwerîya Qehreman Ebdul-Kerîm Qasîm.

Her bijî biratîya Ereb û Kurd³⁰.

Li ser vê birûska hanê de 52 dadyaran dabûn bimorkirin. Di nava wan de ev Mîrzayên hanê jî dihatin biderkevtin: Tewfîq Munîr, Kamil Qezançî, Emir Ebdul-Lah, Ebdul-Rehîm Şerî, Ebdul-Setar Nacî, Bedîî Omer Nezmî, Dawid Xemas, Dawid El-Sayix, Qusey El-Qadî, Wirya Elî Kanî Maranî û Nurî Talebanî.

Herwehajî jimareke pir ji birûskan û nameyan ji bona ser Barzanî hatin bibarandin, ku di wan de pîrozkirina wî ji bona vegeandina welêt dihate biderkevtin. Em hin nimûna ji wan di belgeyên -1, 2, 3, 4 û 5- de di pêvekirina Belgan de didin bibelavkirin³¹.

³⁰Xelîl Ibrahîm Hisên, Şûreşa Şewaf, r. 187, çapa yekem.

³¹Ji Arşîva partîya Demokratî Kurdistanî

Kêrkin li derve de

Derbasbûna Barzanî di rêya vegera xwe de ji bona welatê xwe di ser Qahire re û dîtina wîna ligel Serok Cemal Ebdul-Nasir de bi xêrhatina Komara Erebiyî Hevgirtî ve ji bona Barzanî û vegera wî dide bibarekirin. Herwehaji Yekîtiya Sovyêti û dewletên Sosyalişti bi vegera wî ve hatin bidilxeşkirin; jiber ku ew bi Dostekî wan ve dihate biderkevtin û ew di nava diyarên wan de yanzdeh salan hatibû birûniştin û ew ji bona nava welatê xwe piştî bi serkevtina şureşeke welatîyî demokrasî ve tete bivegerandin.

Belam helwesta Ingilistanê, Turkî û Iranê bi dijî vegerandina Barzanî ve dihate biderkevtin. Evayajî bi tişteki serûştî ve û herwehaji bi pêşbînî jî ve dihate biderkevtin. Merov dikare bi hûrbûn ve helwestên van dewletan di nava agehdariya li ser raportên wan de bêtin biliberkevtin, yê ku Ingilîzan di wê pêlê de ji bona Wizareta Derve didatin bihildan û herwehaji ji wan pêyvên gotîyî General Teymur Bextiyar bêtin liberkevtin. Herwehaji em dikarin ji wan gotarên rojnamên Iranî bêtin liberkevtin, yê ku ew di nava destên me de têtin bidîtin û yê ku ew ji bal General Teymur Bextiyar Cîgirê Serokê Wizareta Iranî û Serokê dam û destegehê Savak dihatin biderkevtin:

"Zînet li Kurdistanê de ne bigirawkiî ve tete biderekevtin û serdariya Iranî çavdêriyê li Mele Mustefa Barzanî de dide bikirin, yê ku wî serdana Qahire daye bidan û ew niha li Begdadê de tete bidîtin, da ku ew nav di Kurdan de bide bidan û Sovyêt jî yarmetîya wî dide bikirin"³².

Kovara Tereqî di jimara xweyî 831 de û di 15. 12. 1958 derketî de gotarek li jêr navûnîşana: Iraq navîniya vîlikan li dijî Iranê de. Ew tete hêrişeke xurt li ser Barzanî û li ser serdariyaIraqê de dide bikirin; jî ber ku wê rê bi vegera Barzanî ve dayite bidan.

³²Xelîl Ibrahîm Hisên, Şûreşa Şewaf, r. 187, çapa yekem.

Raportê Balyozê Ingilîzî Maykil Rayt li Begdadê de nîv li dûhevdû de, demkirî di 22. 9. tanî 2. 10. 1958 de

Di movika duwem de ji vî raportê hanê wetov hatîye binivîsandin: "Di êvara 6 çîrya yekem de Mele Mustefa Barzanî ji bona Iraqê hate bivegerandin, piştî ku wî serdana berêyî Serok Cemal Ebdul-Nasir dabû bidan. Li Balafîrxanê de pir Xelk dihatin bidîtin, da ku ew pêşewazîyê li wî û Hevalê pê re bidin bikin.

Bi diyarî ve têtê biderkevtin, ku gelek ji Jîrvanên Iraqî bi tirs ve li vegerandina Mele Mustefa didin bimeyzekevin û ew didin bibawerîkirin, ku ew biryara Wezîrê Derve bi rêdana vegeerê ve jê re bi karekî ne bi hiş ve têtê biderkevtin. Wetov bi vî rengê hanê ve careke din Xwedîyê Bangvanê ji bona Kurdîstaneke serbixwe ve û Xwedîyê pêwendîyeke xurt ligel Yekîtiya Sovyêtê de hate bidiyarkirin. Tevî sozên hingivînê û girawkirinan ji bal Mele Mustefa jî de bi piştgirtina yekîtiya Erebiyî - Kurdî jî ve di nava Iraqê de pir kesan ji Xelkê jî vegeandina wîna bi navtêdaneke xweser ve ji bona Partîya Komonist dane bidanîn. Dibe ku bêtê biderkevtin, ku di pişt re jî jimarek ji Hevalbendên Mele Mustefayî Penahinde ji Peyên Eşîran bi wî ve dê bêtin bigihandin.

Wî di Balafîrxanê de di şeşê çîrya yekem de date bigotin, ku pêncsed ji wan du deverên Orduwa Sovyêtî de têtin bijîyandin"³³.

Di birûskeke de ji bal Şahbenderê Ingilîzî Sam Fol de li ser giftûgoyên gotî de di dîtinekê de ligel Wezîrê Ragiyandina Iraqî Sediq Şenşil de di mala wî de wetov hatîye binivîsandin:

Bagdad di 7 çîrya yekem de sala 1958 de

Jimara 16658.1013

Sînorkirî

"Li ser danava Kurd de wî metirsîya xwe nedidate biderxistin. Wî didate bibawerîkirin, ku ew dê ligel serdarîyê de bidin bialîkarîkirin. Herwehajî wî li ber biryara vegeera Mele Mustefa barzanî de didate bidan û wî

³³Dr. Welid Mohamed Seid El-Ezemî: Şureşa 14 tîrmehê û Ebdul-Kerîm Qasim di belgeyên Ingilîstanî de, r. 96, Dar El-Erebiye, Begdad.

82 Barzanî û Tevgera Azadîxwazîya Kurd 1958 - 1961

careke din jî didate bibawerîkirin, ku dê pir bi dijwarî ve bihata biderkevtin, heger ku rê bi Penahindeyekî wetov ve ji bona vegerandina welatê xwe pê nehata bidan; jiber ku dê biryareke wetov dilmayîneke bêtir di nava Kurdan de ji nebûna Barzanî di nava wan de bidaya biafirandin"³⁴.

Herwehaji di movika pêncan de ji raportê balyozxana Ingilîzî de li Begdadê de di mêjûkirina 16. 12. 1958 de, jimara 58.180.1013 weha hatîye binivîsandin:

"Niha Barzanî ji bona Begdadê hatîye bivegerandin û ew mêvandarîyên pir di baregeha rûniştina cihê xwe de li yekekê ji Mêvaxanan de ji bona jimarên mezin ji Kurdan dide bilidarxistin. Evaya bi xweji ve avê bêtir dide bişelûkirin; tevîjî di dema niha de tu metirsîyeke xweser ji bal Kurdan de nayête biderkevtin. Bi herawayekî ve ew bi tirseke alîkarîyî berkirî ve ji bal Komonistan de tete biderkevtin; jiber ku serdarîyê bi renekî mezin ve piştî xwe bi arîkarîya wan ve ji bona derkirina Arif dayite bipêdan. Ayinde ne bigirawkirî ve tete biderkevtin û ez naxwazim tu falan di çawabûna çûnên ayinde de bidim bidîtin"³⁵.

³⁴Kanîya Pêşî, r. 102.

³⁵Kanîya Pêşî, r. 103.

Barzanî serdana Qahire dide bikirin û ligel Serokê Barkirî Cemal Ebdul-Nasir tête birûniştin.

Balyozxana Emerîkî li Qahire de dîtina Barzanî ligel Serok Cemal Ebdul-Nasir di birûska xwe de ji bona Waşington bi vî rengê hanê ve dide bipesindan:

7 çîrya yekem 1958

"Mele Mustefa Barzanî ligel Kurdên din de, ji yê ku ew ligel wî de di penahindebûnê de dihatin bidîtin, di rêya vegeza xwe de ji bona Iraqê ji Piragê ji bona Qahire hate bigihandin. Ebdul-Nasir di roja din de pêşewazî li wan de date bikirin.

Barzanî nebes tenê li Rusya de dihate bimayîn, lêbelê ew di navbera Romanya, Polonya û Çikoslovakya de dihate bigerandin, da ku ew ragiyandinê bi dijî Reştika -Padîşahîyî- Zordar ve bide bikirin.

Barzanî date bigotin, bê kanî çilo Kurdên Penahinde di derkirinê de li ser şureşa Misrî de hatin biagehdarîkirin û canê jîyanê di nava wan de date bivejandin. Barzanî date bigotin, ku hestyarîya wî mîna hestyarîya her Erebeke dihate biderkevtin; jiber ku derdên me ligel Impyalyê û genîbûnê de bi mîna hev ve têtin biderkevtin. Me bi serkevtina şureşa pîrozî Misrî bi serkevtin ji bona hemû milletên Erebe ve di Rojhilata Nêzik û Navrast de date bidanîn. Herwehajî Qahira şureşgê ew bi navînîya çurûskan ve ji bona milletên Rojhilata Naverast tête biderkevtin. Dilên me her gotineke Serok Ebdul-Nasir didin bibîrxistin û dengê wî bi nîşana serkevtinê ve dihate biderkevtin. Weha hêvîyên me hatin bicîhatin, gava ku şureşa Iraqê hate bivêkevtin.

Barzanî hêvîya gihandina xwe ji bona Bgdadê dide bikirin, da ku ew ligel Rêberê şureşê Ebdul-Kerîm Qasim de bête birûniştin, herwehajî dê ji bona Iraqê 147 Kurd bêtin bigihandin, ji yê ku ew bi mirinê ve hatibûn bidadkirin³⁶.

³⁶Kanîya Pêşî, r. 51.

Vegerandina Hevalên bi rêveçûna mêjûyî ve ji bona welêt

Di Yekîtîya Sovyêtê de 500 ji Hevalên Berzanî di birêveçûna mêjûyî de hatin bimayîn, ji ya ku Barzanî der sala 1947 de ew didate biajotin û ya ku ew têde di nava sînor û sipahên sê Dewletan, dewleta Iraqê, Iranê û Turkî de hate biderbasbûn, da ku ew ji bona Yekîtîya Sovyête bête bigihandin.

Gava ku Barzanî ji bona Begdadê hate bi vegeradnin, destbicî ve wî ji bona girawkirina vegerandina Hevalên xwe date bikarkirin. Serdarîya Iraqê bi hemû pêrabûnên qanûnî û teknîkî ve ji bona girawkirina vegerandina wan bi leztirîn dem ve pê hate birabûn. Barzanî Mîrhac Ehmed û Es-esd Xweşevî ji bona Mosko datin binardin, da ku ew li ser kirina vegerandinê de bidin birêxistin û biserpereştîkirin.

Yekîtîya Sovyêti jî ji aliyê xwe de hemû hêsanîkirinên pêwist date bipêşkeşkirin û wê keştîya Gurozya ji bona veguhestina Baraznîyan date bigirawkirin. Keştî ji bendera Odîsa di despêka meha cotana sala 1959 de hate birêvekevtin û li ser piştê wê de 784 kes ligel Pîrek û zarokan de dihatin biderkevtin.

Keştî ji bona bendera Besra di 11 cotana 1959 de di nava pêşewazîyeke cemawerîyî mezin de ji bala Xelkên bajarê Besrayî Ciwanmêr de hatin bikirin. Ji Besra Xebatvanên Vegervan û malên wan bi tirênê ve ji bona Begdadê ve û di piştê re jî ji bona Hewlêrê hatin biveguhêstin. Li her cihekî rawestandinê de ew ji bal Xelkên Iraqê de bi baştirîn reng ve dihatin bipêşewazîkirin. Şêx Ehmed bi xwe ve ji bona bajarê Hewlêrê hate biamadebûn, da ku ew pêşewazîyê li wan Pehlewan Vegerî de bide bikirin, ji yê ku ew bi tîyê dîtina wî ve dihatin biderkevtin.

Serdarîya şureşê çavên xwe bi carekê ve bi wan Xebatvanên hanê ve date bidan û wê ji bona karnasên wan kêsên kar di serpereştî û dam û destgehên serdarîyê de date biamadekirin. Herwehajî wê ji bona Pîrên wan hemû destikên jîneke hêja date bilidarxistin. Wetovjî wê ji bona wan diyarî datin bipêşkeşkirin, ji yê ku ew li gora gorî û xebata

wan de dihatin biderkevtin. Herwehaji wê lêbuhurandina giştî ji bona Barzanîya date biderkirin, ji yên ku di derbarên wan de dadkirinên bi darvekirinê ve yanî bi sindanîkirina demên cudan ve di pêla Padişahî de hatibûn biderkevtin.

Evaya bi metnê biryara lêvegerandian rûmetê ve ji bona Gorîvanên şureşa Barzan tête biderkevtin:

Metnê biryara encumena lêbuhurandina giştî ji bona lêvegerandina rûmetê ji bona Gorîvanên şureşa Barzan.

Civata ji rêderkevtiyî sipahê li Hewlêrê de li ser giriftara yekgirtî de li jêr jimara 98/45 de 19 dadkirin bi darvekirinê ve ji Serokê yekemî li malrûniştî de Izet Ebdul-Ezîz, Serok Mustefa Xoşnaw, Serok Xeyrul-Lah Ebdul-Kerîm, Sitvan Mohamed Mehmud Qudsî li gora benda 11 de ji fermana serpereştîya ji rêderkevtiyî jimar 18 der sala 1935 de hate biderkevtin, herwehaji bi sitendin û firtona hemû malên wan ve çî malê veguhestî yanî yê nevegheştî tête biderkevtin, da ku biuhayên wan ji bona xiznê ji dilva ziyane pêgihandî bêtin bidan, yên ku ew ji bal tevegêra bi Dakirvanên li ser wan de li gora dadkirinê benda 3 û 4 ji fermana pêvegirêdana fermana serpereştîya sipahiyî ji rêvederkevtî li jêr jimara 60 der sala 1941 de hatibûn bipêvekevtin.

Weha dadkirin bi darvekirinê ve tanî mirinê li ser wan de bi rengê veşartî ve di nava zindanê de der mêtûkirina 19 . 6. 1947 de hate bicîhatin.

Weha Nedîme Keça Ebas û Dêya Gorîvan Mohamed Mehmud Qudsî pêşniyaza xweyî mêtûkirî di 21. 9. 1958 de ji bona vê encumena hanê date bipêşkeşkirin, ya ku ew tede xelatekê ji bona Lidûhiştvanên Zaroyên rewayî Kurê xwe dide bixwestin. Herwehaji Dadyar Hemze Ebdul-Lah Cîgerê giştîyî daxwazîyan ji bona Salihe Mirza Menaf Jina Gorîvan Xeyrul-Lah Ebdul-Kerîm daxwazek ji bona vê encumena hanê date bipêşkeşkirin, da ku ew ji dêlvekê bide bitexmînkirin, ya ku ew divê ji bona mala Gorîvan ligel xelatekê jêre û mûçeyekî malrûniştîne bide bitirxankirin.

piştî lêvenerandinê, mîna ku dadkirina derkevtî derbarê Serokê yekem Izet Ebdul-Ezîz, Serok Xeyrul-Lah Ebdul-Kerîm, Serok Mustefa

86 Barzanî û Tevgera Azadîxwazîya Kurd 1958 - 1961

Xoşnaw, Sitvan Duwem Mohamed Mehmud Qudsî bi dadkirina wan bi darvekirinê ve tanî mirinê dabû bikirin û ew bidadkirinên hanê derbarên wan de hatin bicîhatin û ew bi ber berê benda yekem ji qanûna jimara 23 der sala 1958 de tête bikevtin, hate bibiryardan, ku ew û Hevalêv xwe di giriftara bi navkirî ve hemû ber bi lêbuhurandina giştî ve bêtin bikevtin, herwehaji hate bibiryardan, ku divê ew ber bi dana xelatan ve ji bona Lidûhiştvanên wan rewayî bêtin bikevtin, herwehaji ji bona wan bi mafe ve divê bête biderkevtin, ku ji bona Lidûhiştvanên wan vegerandina hemû malên wanî veguhestû û yê nevegustîyî sitendî li gora wê dadkirina bi navkirî ve ev jî li gora bendên sisyan û heftan û movika a ji benda 11 jê bête bivegerandin. Biryar bi lihevhatinê ve di mêjûkirina 25. 2. 1959 de li gora rastkirina jimara 19 sala 1959 de hate biderkevtin³⁷.

Serok: Ebdul-Emîr El-Ikeylî

Endam: Fexrî El-Sûz, Dadvan

Endam: Ebdul-Xaliq El-Durubî, Rawêşgerê dadwerî di Wizareta
Liberxwedanê de

Endam: Ibrahîm Hemudî, Serpereştê Mafeyî di Wizareta
Navxweyî de

Biryara lêbuhurandina giştî 101 tevaya Xebatvanên Beşdaravan di şureşa Barzan de bi ber xwe ve date bixistin.

Bi hatina vegerandina Hevalên Barzanî ve bi hêjakirin û bi rêzlêgirtinê ve ji bona welêt Barzanî ev nameya bi sipasîyî hanê ve ji bona Serdar Ebdul-Kerîm Qasim date binardin:

Serwerê Serokê meyî yekane Ebdul-Kerîm Qasim!

Serokê Civata Wizareta Komara Iraqê û Fermandarê giştîyî hêzên çekdar!

³⁷Kovara Rizgarî jimara 2 û 3, di yekê cotana sala 1959.

Bi xêrhatina pêşewazîya germ ve ji bona birayên minî Barzanîyan, ji yên ku ew ji bal Serdarên pêla Padîşahîyî genî de, yên ku wan bi fermanên Mirzayên xweyî Impiryalîyê ve didatin bikarkirin, ji bona derkevîna ji welêt hatibûn bineçarîkirin, careke din ji tevaya cîhanê re date biderxistin, ku biratîya Ereb û Kurd bi hêzeke bûjen ve têtê biderkevîna, ya ku ew nayête bişikandîna û ev biratîya hanê ne bi zayîneke lihevraştatî ve têtê biderkevîna; lêbelê ew di derbasbûna salan de hate bipêkhatin û bipêşvekevîna.

Ragiyandinên li wan de bi gûmankirî ve, yên ku ew bi berî hatina wan Neşînvanan ve dihatin biderkevîna, mebest ji wan dihatin biderkevîna, da ku ew bîr û bawerîya cîhanê bidin bixapandin rastîyan bidin bişaşûmaşokirin û yên ku rastê ew bi derew ve dabû biderxistin. Komkirina bi hezaran ve ji Neşînvane Komara Iraqî di Besra de date bixuyanîkirin, ku ew pêşewazîyê li Neşînvanan de didin bikin, ji yên ku dûrbûna wan ji welêt hatibûn bidirêjkirin û ne mîna ku hêzên Impiryalî li ser Hatînvanan de derew didatin bitevinkirin û buxtan didatin bihûnandin, ku ew Hatîvanên hanê ji bona Iraqê ji Sovyêtê hatine bihatin.

Bi navê hemû Barzanîyên Hatîyên ji bona welatê şêrin û bi navê hemû Kurdên bi rûmet ve û herwehaji bi navê xwe ve ez ji bona serwerîya we û milletê Iraqîyê mîrxas tevaya sipasî dilxweşîya xwe didim bipêşkeşkirin. Ev sipasîya me Merov nikare wê bi gotinan ve bide biderxistin, lêbelê ji dêlva gotinan de ez di ber birayên xweyî Vegerandî de ji bona serwerîya we didim bisozdan, ku dê em li ber hebûna Komara xweyî serbixwe ve û rûmeta welêt bi hemû karînen xwe ve û bi dilsozî ve bidin bidan û dê em tepên Dilbijandvanan bidin bivegerandin û dê em hemû vîlik û dekan bidin binabûdîkirin, yên ku ew ji kîjan alîyî jî bêtin biderkevîna. Ev jî tevji dê li jêr Rêberîya weyî şehreza de û bi piştgirtina xurtî bi carekê ligel birayên meyî Erebên gernas de bêtin bikin, da ku em bi hev re hîmên komara xweyî mayînî bidin xurtkirin û wê her û her bidin bipêşvexistin.

Di dawîya dawî de ez hêvîdarim, ku hûn tevaya sipasîya me û mezinbûna dilxweşîyên me ji bona wan karên weyî kirî li pênavê vegerandîna Barzainîyan û girawkirina xweşîya wan bidin bigirtin. Bijî Komara Iraqî bi azadî û demokratî ve!

Bijî biratîya mayînîyê xurt di navbera Ereb û Kurd de!
Biji Serdarê Yekane ji bona tevaya Iraqîya Ebdul-Kerîm Qasin,
Hevalbendê aşîtîyê û Demokrasîyê³⁸!

Dilsoz
Mustefa Barzanî

Jiber ku Ebdul-Kerim Qasim di şerên şureşa Barzan de der sala 1945 de hatibû bibeşdarîkirin, wî ji nêzîkî ve nîşan û mêrxasîyên Barzanîyan didate bijnaskirin û wî ji bona xwe li ser wan de wergirtineke baş dabû bigirtin û herwehaji wî canê xwe gorîkirîne û xwe ragirtîne li nik wan de didate bihêjakirin. Pêwendîyên dostanîyê germ di navbera Ebdul-Kerîm Qasim û Mustefa Barzanî de li ser bingehên xurtî bawerîya bi hev ve hatin bipêkhatin. Belam mexabin, Şovînî û Kevneperest ji bona konkirina diwarê vê bawerîya hanê bi hev ve hatin biserkevtin. û di pişt re ew rûdanên hanê hemû hatin birûdan.

³⁸Ji Arşîva partîya Demokratî Kurdistanî

Deriyê Pêncem

Pevçûn di navbera Rêberên Şûreşê de

Cudabûn di navbera Endamên Encumena Bilindî Efserên Azadîxwaz de di berî vêkevtina şûreşê de dihate bidîtin. Di roja pêşîyî vêkevtina şûreşê de pevçûnê di navbera Rêberên şûreşê de date bidestpêkirin; jiber ku Ebdul-Kerîm Qasim û Ebdul-Selam Arif bi tenha xwe ve biryar datin biwergirtin û nîşankirin didatin biderxistin. Weha wan girîngtirîn biryar di ser guhên xwe re dane biavêtin, ya ku ew di berê de li ser de ji bal Endamên Encumena Bilind de hatibû bilihevhatin, ew jî bi biryara durustkirina Civata Rêberîya Şûreşê ve dihate biderkevtin. Vê ne guhpêdana bi cîanîna vê biryara hanê ve dergeh li ber pevçûnê de date bivekirin.

Herwehaji di nava Civata Wizaretê de, ya ku ew di piştî şûreşê de hate bidurustkirin, kêmbûna lihevhatinê dihate biderkevtin û herwehaji bigir ne endazekî kêr jî ji yekbûna remanê di nava wan de dihate bipeyda kirin.

Wetov cudabûn di navbera Efseran de hate bigûrkirin, tanî ku wê jî sîbera xwe bi ser Civata Wizaretê ve û di pişt re jî ji bona ser partîyan û şeqamê jî date bivedan.

Di pêşî de pevçûnê di navbera Serbazvanan de jiber cudabûna bîr û bawerîyên wan li ser pirsên hundur û derve de û herwehaji li ser durustkirina Rêberîya nuh ji bona welêt hate bidestpêkirin.

Di roja pêşî de Ebdul-Kerîm Qasim û Ebdul-Selam Arif komek ji biryaran datin biwergirtin, ji yê ku bi wan ve piranîya Hevkarên xwe ji Efserên Azadîxwaz ji Begdadê dane bidûrkirin û ew di cihên kêr nêrx de dane binîşankirin; mîna ku ev bi beramberî Ebdul-Wehab El-Şewaf

hate biderkevtin. Di pêşî de ew bi Dadwerê Sipahê giştî ve hate binîşankirin û di paş de biryar di 15. 7. 1958 de hate bihilanîn û ew bi nala Serdarê Parêzgeha sipahîyê Musilê ve li jêr givaştina Ebdul-Selam Arif de hate binîşankirin; jiber ku cudabûneke wîyê kevin li gel Şewaf de dihate bidftin.

Gotinên Ebdul-Selam Arif û peyvdarîyên wî, çî yên ku wî ew di serdana xwe de ji bona şamê der 18 tîrmehê de, yanjî yên ku wî ew di dîtina xwe de ligel Cemal Ebdul-Nasir de û yanjî yên ku wî ew di gerên xwe de ji bona nava Parêzgehên deverê de dane bigotin, li dû xwe de dilmayîneke xurt di navbera wî û Ebdul-Kerîm Qasim de dane bihiştin. Herwehajî hewesta wîyê şovînî bi beramberî milletê Kurd ve date bihiştin, ku Kurd bi çavekî bigûmankirî û xwevegirtî ve lê bidin bitemaşekirin.

Ebdul-Selam Arif dixwest, ku ew xwe bide biberzkirin û ew wetov xwe bide biderxistin, ku wî şûreşa 14 tîrmehê dayite bicîanîn û rola yên din bes û bi tenha bi roleke sade ve tete biderkevtin. Hîç lê nayête bigûmankirin, ku Ebdul-Selam Arif bi roleke serokî ve ji bona bi cîanîna şureşê ve pê hatîye birabûn, belam di rastîya rastî de heger ku hevkarîya tevayî di navbera Efserên Azadîxwaz de û her yek jî di cihê xwe de nehata biderkevtin û herwehajî heger ku piştgirtina millet ji bona sipah nehata biderkevtin, dê ne dikarîna Merovekî bi tenha xwe ve bihata biderkevtin, ku ew şureşeke wetov mezin mîna şureşa 14 tîrmehê bide bipeqandin û herwehajî dê vê şureşa hanê nikarîba xwe li ber rabûn û metirsîyên hundur û derve jî de bida biragirtin.

Ebdul-Selam Arif didate bixwestin, ku ew rola Ebdul-Kerîm Qasim bide bisivikîkirin û wî ne dixwest, ku ew navê wîna di peyvdarîyên xwe de bide bianîn, belam wî li ser navê Cemal Ebdul-Nasir de didate bigirêdan. Vîna date bikirin, ku bêhn li Ebdul-Kerim de bête bitengkirin.

Avêtina awireke bi lez ve ji bona ser peyvdarîyên wî, yên ku wî ew di gerên xwe de di nava Parêzgehan de dabûn bigotin, bi eşkere ve tete bidiyarkirin, bê kanî ew çend bi paşkevî û nezan ve li ser sadetirîn rêzana siyasetê û rêberîyê de dihate biderkevtin. Ew bi rast û durust ve bi hîç û pûç ve dihatin biderkevtin. Evên tên hinek ji letên wergirtî ji wan

peyvdarîyan têtê biderkevtin³⁹:

"Komara me Sosyalistî ye, Welatî ye, Xwedawendî ye, Xakî ye, ne Kax û ne jî Kox ji bona Serdar û Jêrdest têtin bidîtin, ne Partî û ne jî Bend têtin bidîtin, Neteweyekî bi tenha xwe ye û Partîyeke bi tenha xwe ve têtê bidîtin.

Ne Rojhilatî ye û ne jî Rojavayî ye, ne Jêrî ye û ne jî Jorî ye, ne Conî ye û ne jî Con pîlî ye, lêbelê ew Hemd û Humudin, piştî iro nema Derbegî têtê bidîtin, nema kax, Sarde, Telifizyon têtin bidîtin, nema cudabûn, çîn, Gewrebûn, Meznahî têtin bidîtin; lêbelê Azadî, Dadwerî û Wekhevî têtin bidîtin".

Ev hevokên hanêyî bê sûd bes û bi tenha ve tiştêkî didin biderxistin, ku ew tevaya nezanîya Peyvdarên xwe di wê rastîyê de didin biderxistin, ya ku ew têtê têtê bijîyandin û herwehaji ew tevaya paşvekevtina wîna dide biderxistin. Ev dide bihiştin, ku her Merovekî wirya dilê wî bi miletê Iraqê ve bête bişewitandin, jiber ku ew li jêr desthilatîya Merovên wetov de dihate bikevtin.

Mohamed Hesenên Heykel di nivîsta xwe de: Di nava salên Kelandî de li ser dîtina Sediq Şenşil de ligel Ebdul-Nasir de li Şamê de di 18 tîrmeha sala 1958 de dide binivîsandin, ya ku wî ew jê re bi taybetî ve ligel Ebdul-Nasir de dabû birêkxistin: Ew dibêje: "... gava ku ev dîtina hanê hate biçîhatin, Cemal Ebdul-Nasir date bidestpêkirin û wî ji bona Sediq Şenşil date bigotin: Bûyînên li Begdadê de ji bona wîna bi xewnekê ve dihatin biderkevtin, ji yê ku ew nikarîbûn bihata biçîhatin. Ebdul-Nasir bi gotina Şenşil ve hate bibihetîkirin, gava ku wîna date bigotin. Serwerê Serok, belê ev li ser berê mîlî de wetov dikare bête biderkevtin; belam li ser berê welatê Iraqî de ew dikare bi kabûsekî giran ve bête biveguherandin. Behetîbûnê xwe li ser rûwê Cemal Ebdul-Nasir de date bidestpêkirin. Tevî bihîstinên wîna ji Ebdul-Hemîd Sirac jî de belam gotinên Sediq Şenşil jê re di niha de bi gelekî ve bi bedtir ve dihatin biderkevtin. Sediq Şenşil li ser gotina xwe de hate biçûyîn û wî date bigotin, ku niha li ser serê şûreşa Iraqî de du Merov têtin bidîtin, ku yê

³⁹Ehmed Fewzî: Ebdul-Selam Mohamed Arif, r. 80, çapxana Dîwanî, Begdad.

pêşî ew bi nîv Dîn ve têtê biderkevtin û yê duwem ew bi nîv Hiş ve têtê biderkevtin.

Li gora hêjakirina Sediq Şenşil yê nîv Dîn bi Serleşker Ebdul-Kerim Qasim Serokê Civata Rêberîya Şûreşê ve dihate biderkevtin û yê bi nîv Hiş jî ve bi hêjakirina wîna ve bi Sertîp Ebdul-Selam Arif ve dihate biderkevtin⁴⁰.

Mîrza Sediq Şenşil bi Wezîrê Ragiyandinê ve di wê Wizaretê de dihate biderkevtin, ya ku wî Serokê wêna bi nîv Dîn ve û Çîgirê wî jî bi nîv Hiş ve didate bipesinandin. Wetov Merov dikare ji xwe re kûrbûna cudabûnan û lihevnekirina di navbera Endamên Wizaretê de bide bidîtin. Herwehajî ji peyvên Şenşil jî de têtê biderkevtin, ku ew ne ligel Ebdul-Selam Arif de dihate biderkevtin.

Bi derbasbûna rojan ve kun di navbera Efserên Azadîxwazan de û bi taybetî ve di navbera Ebdul-Kerim Qasim û Ebdul-Selam Arif de hate bifirehkirin û pevçûna di navbera herduwan de bi xwevekişandina Ebdul-Selam Arif ji hemû cihên xwe ve hate bidawîkirin û ew bi gerandina vîlikan ve hate bitawanbarîkirin û ew ji bona dadgeha gel ve hate bipêşkeşkirin û bidadkirina bi darvekirinê ve di derbarê wî de hate biderkevtin. Belam Ebdul-Kerim Qasim li ser bicîanîna bidakirinê de nehate bipêrûniştin û wî bi avêtina wîna ve ji bona binê zindanê date bitêrkirin, tanî ku lê di dawîya sala 1961 de hate bibuhurandin.

Van cudabûnaên hanê destpêkeke bed ji bona bi rêveçûna şureşa 14 tîrmehê ve datin bidanîn û ew ji bona nava partîyan hatin bikevtin, yê ku ew jî di nava xwe de hatin biperçekirin, ji yê ku ew bi Piştgirtvanên û Beramberên Ebdul-Kerim Qasim ve dihatin biderkevtin. Bi vê yeka hanê ve berekî fireh li ber Kêsperestan û Kevneperestan de hate bivekirin, yê ku wan bi çarenûsa millet ve didatin biyarîkirin û wan rê li ber Şovînîyan de datin birastkirin, da ku ew serdarîkirinê ji xwe re bidin bigirtin û azadîyên millet ji xwe re bidin bitalankirin.

Ev diktatorî, sawkirin û zordarîya li Iraqê de, ya ku em wan ji xwe re îro didin bidîtin, ew ji zayîna pevçûna wê çaxê de têtin biderkevtin.

⁴⁰Mohamed Hesenên Heykel: Salên Kelandinê, r. 375, çapxanên Eham, 1988 -bi zimanê Erebi-

Pevçûn di navbera Partîyan de û herifandina Berê Yekîtiya Welatî

Partîyên Ber di nava pênc mehên pêşî de ji vêkevtina şûreşê de dikarîbûn xwe li ser yekîtiya rêzên xwe de bidin biparastin û ew ligel hevdu de ji bona dîrkirina Komarê ji metirsîyên hundurû û derve bidin bikarkirin; lêbelê Ber ji alîyê karî de di piştî wê pêlê de nemaze di piştî nobûna pevçûnê de di navbera Ebdul-Kerîm û Ebdul-Selam Arif û Şapê milîyî Erebi de hate bihilweşandin.

Di pêşîya cudabûnan de danavê yekîtiya xweserî ligel Komara Erebiyî Hevgirtî de dihate biderkevtin, ew yekîtiya ku Bangvanên Yekîtiya Erebi bi navnîşana pevçûna xwe ve ligel Ebdul-Kerîm qasim de date bidanîn; di dema ku Şapê Welatîyî Demokrasî Hevalbend ligel Ebdul-Kerîm Qasim de bi Yekîtiya Fêderalî ve didate bibangkirin.

Belam rûdanan di pişt re datin bixuyanîkirin, yê ku wan durujmê yekîtiya xweserî ji xwe re dabûn biberzkin, ew hîç bi rast ve ligel tu rengê ji rengên Yekîtiya Erebi de nedihatî biderkevtin. Ebdul-Selam Arif desthilatî û serdarîkirina Iraqê ji bona nava destên xwe bi rengê nîv bi serê xwe ve datin bixistin û di paşt re "Bees" ji bona serdarîkirinê di rêya wergêkirina sipahîyî 17 tîrmeha sala 1968 de hate bigihandin. Hêj ew bi destekî polayî ve serdarîkirinê li Iraqê de didin bikin. Magelo wan ji bona pênavê bicîanîna Yekîtiya Erebi çi dane bikin?

Cudabûn di destpêkê de bi sivikbûn ve dihatin biderkevtin û partîyan datin bixwestin, ku ew Berê Yekîtiya Welatî bidin bivejandin; jibervêjî ve her partîyekê pirojeyê hevpeymanî kar ji bona lênerînê û giftûgokirinê li ser de date bipêşkeşkin û di encamê dawî ew bi danîna hevpeymanî karê hevbeşî de di çîrya duwemî sala 1958 de hatin bigihandin û van her pênc partîyên hanê li ser de datin bimorkirin: Welatîyî Demokrasî, Serdwebûn, Bees, Komonistî, Demokratîyî Kurdistanî.

Di nava Hevpeymanî Ber de ev deqên hanê dihatin bidîtin:

94 Barzanî û Tevgera Azadîxwazîya Kurd 1958 - 1961

1. Iraq bi beşekî ve ji netewê Ereb tête biderkevtin û ew dê xebatê ji bona gihandina bi baştirîn û bi tewtirîn rengên bestandinan ve ligel Komara Erebiyî Hevgirtî de di ayinde de bide bikirin, da ku Yekîtiya Erebiyî Giştî bête bicîhatin.
2. Ber dê ji bona bicîanîna hatiyên di 27 tîrmeha sala 1958 de di destûra demî de derbarê bi taybetiyî mafeyên milîyî Kurd ve bide bixebatkirin.
3. Divê serdarî li ser siyaseteke welatî de û bicîanîna daxwazên millet di rizgarîkirina siyasî û abûrî de ji Impiryalyê bête biçûyîn.
4. Peymanê li ser piştgirtina Şûreşê û Komarê de, herwehaji li ser divabûna bi cîkirina jîyaneke demokrasîyî raste ve û bi dana mafeyê karê siyasî bi rengê eşkere ve ji bona partiyên siyasî date bidubarekirin⁴¹.

Ji bona vê hevpeymanê hanê tu biserkevtin û dirêjbûn jêre nehatin binivîsandin û careke din derd û bela hatin biderkevtin; belam vê carê bi rengê xurttir ji berê ve di pêwendiyên partîyan de didatin bikêrkin. Di reşmeha sala 1958 de Wezîrên milî vekişandina xwe ji wîzaretê datin bipêşkêşkin. Jîbervêjî ve Ebdul-Kerîm dikarîbû desthilatîya xwe li ser serdarîkirinê de bide bizalkirin û ew ji bal Partîya Welatîyî Demokratî, Partîya Komonistî û Partîya Demokrasîyî Kurdistanê de dihate bipiştgirtin. Partîya Basî ji bona karê veşartî bi dijî Ebdul-Kerîm Qasim ve hate biveguhêstin û Partîya Serxwebûnê bi helewesteke xwe vegirtî ve hate birawestandin. Pevçûn di nava Partîya Komonist û Basî de dihate bixurtkirin û di hin caran jî de ew bi xwînrijandinê ve dihate bigihandin. Her Partîyekê ji xwe re didate bixwestin, ku ew li ser şeqamê bête bizalkirin û ew bêtir bidestkevtina ji xwe re bide biwergirtin û vê pevçûna hanê du şap dane biderxistin, şapê

⁴¹Lês Zubeydi: Şûreşa 14 tîrmeha 1958 de, r. 462, çapa yekem, 1979.

milî li jêr serokîtiya Partîya Basî de dihate biderkevtin û şapê demokrasi li jêr serokîtiya Partîya Komonist de dihate biderkevtin.

Belê yekîtiya Erebî bi aramanceke mezin ve tete biderkevtin û ew bi pêwistî xebateke diyar ve ji bal Ereban de tete biderkevtin û ew bi berjewendîya netewê Ereb û Hevalê wê ve tete biderkevtin; belam Yekîti nikare bes û bi tenha ve di rêya bilindkirina durûjman û derkirina daxuyanîyan de bête bicîhatin. Herwehaji bi eşkere ve hate biderkevtin, ku hemû pêrabûnên ji bona Yekîtiyê nehatin biserkevtin; jiber ku ew ne li ser bingehên zanistîyî rast ve dihatin birabûn, lêbelê ew li ser encamê komekê de ji dildarîyan û rûdanên ji nişkê ve dihatin bihatin. Belê pir kesan xwe ji bona gorîkirina Yekîtiya Erebî dihatin bidiyarîkirin, gava ku ew li derveyî desthilatîyê de dihatin bidîtin; belam wan xwe ji ser yekîtiyê datin bidawerandin, gava ku wan desthilatî bi destên xwe ve dane bixistin.

Wer tete biderkevtin, ku Rêberê milîya Erebî Dilovan Cemal Ebdul-Nasir dihate biliberkevtin, ku nîr ji bona pêkhatina yekîtiya xweser ne bi başî ve dihatin bidîtin û ew ji bona wêna ne bi xwîngerm ve dihate biderkevtin û ev pir bi eşkere ve di peyva wî de ligel Sedîq Şinşil de li Şamê de di roja 18.7. 1958 de tete biderkevtin, mîna ku Mohamed Hesenên Heykel wê dide bigotin. Wî ew bi vî rengê hanê ve dayîte binivîsandin: "Cemal Ebdul Nasir ji Sedîq Şenşil re dide bigotin: Ez bi yekîtiyê ve ligel Surî de pê hatim birûniştin; jiber hoyên ku hûn didin binaskirin. Min wetov ji xwe re didate biwênekirin, ku dê emê bikaribin bi gavekê ve ber bi pêş ve bêtin bikevtin û dê emê piştî xêzan bidin bigirtin û dê emê bi hêdî ve hemû kuran bidin bigirtin. Belam ev nehatin bikirin û hêjî tanî nihajî xêzên me bi dirêj û bi eskere ve têtin biderkevtin, herwehaji kun hêjî bi vekirî ve û di bin tirsê de têtin biderkevtin. Tevî li hemû pêrabûna jî de divê ez ji bona te pê bêtim birûniştin, ku em wetov nehatin biserkevtin, mîna ku min ji xwe re didate biwênekirin, yanjî bihêvîkirin û ez naxwazim, ku ez serpehatîya yekîtiyê di navbera Surî û Misrê de bi barên van dijûnên heyî niha ve li Begdadê de bidim bihilgirtin. Jibervêjî ve tê min bi amade ve bide bidîtin, ku dê ez bi her karekî ve bêtim birabûn, da ku ez pê piştgirtinê li şureşê de bidim bikirin, da pê asûwên hevkarîya karîbûnê di navbera herdu welatan de bêtin bivekirin. Ez ji we didim bihêvîkirin, ku hûn tu

gavên ji bona yekîtîya niha nedin bidaxwazîkirin.

Mamosta Sedîq Şenşel jî date bigotin, ku ev bi rastî jî ve bi bîr û bawerîya wîna ve tête biderkevtin û ji bona Şamê hatîye bihatin, da ku ew bi rast û durust ve ligel Ebdul Nasir de ji bîr û bawerîya milî ve bide biaxivtin û heger ku li nik wî de berekî din bidata bidîtin, dê wî ew bi servajî wê ve bidata biamojgarîkirin; jiber ku yekîtîya di navbera Misir û Surî de xwe li ber fetisandina pêla xurt de dide bidîtin, ya ku ew niha Bedagê bi bin xwe ve dide bixistin; tevî ku ew jî bi carekê ve bi rastîya yekîtîya Ereb ve dide bibawerîkirin".

"Hesenên Heykel pêve dide biservekirin: ku Ebdul-Nasir ji Şandina Iraqî re di bin Serokîtîya Ebdul-Selam Arif re date bigotin, ku bi amade ve tête biderkevtin, ku ew her lihevhatinekê ligel Rêstika Şûreşgêrîyî li Iraqê de bide bimorkirin; lêbelê ew ne bi xwîngermî ve ligel her karekî yekîtîyê ve di nava van zînetên hanê de tête biderkevtin"⁴².

Cewherê pevçûnê di navbera Partîyan de ne di hoyê Hevgirtina xweser de yanî di Yekîtîya Fêderalî de dihate biderkevtin; lêbelê Basîyan û Perçeyên Milî xwe li dor û berên Ebdul-Selam Arif de datin bipêçandin, da ku ew bêtir bidesthilatîyê û kêrê bi destên xwe bidin bixistin û her alîyekî ji xwe re ji wan didate bixwestin, ku ew alîyê din ji xwe re ji bona mebestên xweyî taybetî bide bikaranîn, da ku ew ji xwe re desthilatîyê bide bidestxistin. li rexê din de Partîyên din ligel Ebdul-Kerîm Qasim de hatin bihevalbedkirin, da ku ew ji xwe re bêtir bidestkevtinan bidin biwergirtin. Ebdul Kerîm Qasim ji alîyê xwe jî de rawestandina hevalbendîtiya van Partîyan di rûwê hewildanên armanckirî ji bona lawazîkirin yanî avêtina wîna de ji xwe re date bikaranîn.

Wetov em dikarin pevçûnê di navbera Partîyan de bidin pesindan, ku ew bi pevçunekê ve li ser bidestkevtinên teskî partîyî de tête biderkevtin. Bi derbasbûna zeman re lêgûmankirinên Ebdul-Kerîm Qasim li ser Partîyan û mebestên wan him beramberî wî û himjî beramberî serdarîkirina wêna de hate bibêtirkirin. Wî dest bi siyaseeta

⁴²Mohamed Hesenên Heykel: Salên Kelandinê, r. 378, çapxanên Ehram, 1988 -bi zimanê Erebî-

kosetîyê ve ligel Partîyan de date bikirin û wî nav di pevçûnê de di nava wan de pê didate bidan. Herwehajî wî xwe bi niyazmendî wan ve nedidate bidîtin; lêbelê wî xwe di ser wan re didate bidîtin û herwehajî wî didate bibawerîkirin, ku wî bi gelekî bêtir ve ji karîna wan ji bona wan dabû bidan. Ji alîyên din de wan Partîyan didatin bidîtin, ku Ebdul-Kerîm Qasim dev ji sozê xweyî wergirtî beramberî wan bi dana azadîya Partîyan ve û bi beşdarîkirina wan di serdarîkirinê dayite biberdan.

Ebdul-Kerîm Qasin li ser pêwendîyeke xwe ragirtî de ligel hîç partîyekê de nedihate birawestîn; lêbelê wî ji xwe re didate bihewildan, ku ew her partîyekê li gora kêfa xwe de bide bikaranîn û herwehajî wî pir didate bixebatkirin, da ku ew perçekirinê di navbera rêzên her partîyekê de bide bidurustkirin. Ew di perçekirina Partîya Komonist û Partîya Welatîyî Demokrasî de hate biserkevtin; belam ew di perçekirina Partîya Demokratî Kurdistanî de nehate biserkevtin.

Bi herawayekî jî be pevçûna di navbera Partîyan de ji bona ji rêderkevtina Ebdul-Kerîm Qasim û lêgûmanîkirina wêna ji bona wan date biarîkarîkirin. Wî ev Partîyên hanê di rojên pêşîyî vêkevtina şureşê de didatin bidîtin, ku wan bê qam jêre pesin û şabaşîyê didatin bikirin û herwehajî wan ew pir bi rûçikên pehlewaniyê, mezinbûnê û pakîyê ve didatin bipesindan, di gava ku ev Partîya hanê di niha de jê tiştan didin bidaxwazîkirin, ji yê ku ew wan bi dijî xwe ve dide bidanîn û herwehajî ew wan Partîyan niha dide bidîtin, ku ew xwe ji helwestên xweyî berê de di beramberî wî de didin bivekişandin.

Ez didim bidîtin, ku hemû Partî berpirsiyarîyeke mêjûyî beramberî biserhatinên Iraqê de ji derd û belan didin bihilgirtin. Heger ku Partîyên Berê Yekîtiya Welatî dev ji bejewendîyên teskî partayetî de bidana biberdan, dê wan xwe û herweha miletê Iraqê ji gelek derd û destanên bi serhatî ve bidana biparastin, ji yê ku ew di wê pêlê de hatin birûdan.

Li ser wan Partîyên hanê de dihate biderkevtin, ku ew berjewendîya Iraqê bidin bihêjakirin, berî ku ew wê ji Ebdul-Kerîm bidin bidaxwazîkirin.

Derîyê Şeşem

Partîya Demokratî Kurdistanî piştî şureşa 14 Tîrmehê

Piştî vêkevtina şûreşa 14 tîrmehê û di cara pêşî de ji dema damezirandina partî de Partîya Demokratî Kurdistanî bi rengekî eşkere ve bi bêyî li dûgerandina wêna de ji bal Asayîşê û Polîsan de bi jêhatîbûna xwe ve dihate birabûn. Li dor û berên wêna de cemawerên Kurdistanê hatin bikomkirin û navûnîşana wêna bi taybetî ve hate biberzkerin, gava ku Serokê wêna ji Yekîtiya Sovyêtê hate bivegerandin.

Di dirêjbûna pêla serdarîkirina Padîşahî de Partî bi jêhatîbûna xwe ve bi rengekî veşartî ve pê dihate birabûn û wê hîç rêpêdaneke mîrî bi destên xwe ve nedate bixistin. Wê sê kongirê xwe ji damezirandina xwe tanî şureşa 14 tîrmehê dane bigirêdan.

Rêberîya Şûreşê guhpêdaneke bi taybetî ve bi Partî ve date didate bidan; jiber ku wê bi giringbûna rola Partî ve ji bona li berxwedana Komarê de didate bizanîn. Weha pêwendiyên germ û bi taybetî ve di navbera Serokê Partî de û Ebdul-Kerîm Qasim de hatin bipêkhatin.

Ji bil lidûkevtina dam û destgehên Asayîşê ji bona wê partî bi serdejî ve di nava xwe de derdên pêkhatina bendan di nava rêzên xwe de didate bikişandin, yên wan ku pir li ser pêşkevtin û pêşveçûna wêna de didatin bikêrkin.

Hindik mabû, ku Partî di nava xwe de di kongirê sêyem de bête biperçekirin, gava ku sarkirina Hemze Ebdul-Lah ji Partî hate bibiryarîkirin; jiber ku wî perek didate biajotin û Ibrahîm Ehmed perekî din didate biajotin. Tevlivantevanjî de Partî di parastina hebûna xwe de hate biserkevtin, ku ew bi ser rêya xebata xwe ve bête biçûyîn.

Mamosta Eli Ebdul-Lah dide bigotin: Li ser temîniya Barzanî de, ya ku ew ji bal Cela Talebanî de hatibû bihilgirtin, gava ku wî serdana Mosko dabû bikirin, careke din pêwendî ligel Hemze Ebdul-Lah hate bivegerandin û Rêberîya Partî li ser temîniya Barzanî de nemrbûneke bêtir ligel wî de date bikirin.

Di pişt re der sala 1957 de hinek ji Rêber û Kadirên Partîya Komonistî Iraqê⁴³ tev li Partîya Demokratî Kurdistanî de hatin bikirin. Bi armanca parastina yekîtiya partî û nehiştina rûdanên tu dijwarîyan ve hate bibiryardan, ku navê Partî ji bona Partîya Demokratîyî Hevgirtîyî Kurdistanê bête biveguhertin. Partî ji bona navê xweyî kokî Partîya Demokratî Kurdistanî di kongirê xweyî çarem de hate bivegerandin.

Piştî vêkevîna şûreşa 14 tîrmehê û vegeandina Serokê Partî Barzanî ji Yekîtiya Sovyêtê cudabûnên rûdayî di berê de dihatin bidiyarkirin û hêjî ew dihatin bihiştin û wan li ber pêşkevîna Partî û çilobûna wêna de li gora qonaxa nuh de ber didatin bigirtin.

Perê Hemze berekî bestandî ligel siyaseta Partîya Komonist de ji xwe re datin biwergirtin û wan Partîya Demokratî Kurdistanî bi nala Liqekî Partîya Komonist ve didatin bidanîn. Herwehaji wan Perê din bi Rastgerîyê ve û bi bestekîya Borcuwazîya Erebi ve didate bitawanbarkirin.

Barzanî di destpêkê de ji xwe re hewlwesteke navînî date biwergirtin û wî ji bona çarekirina cudabûnan di navbera herdu Peran de bi hemû destikên nermbûnê ve dida bikarkirin; belam Perê Hemze li ser berê xwe de dihatin biçûyîn û ji aliyekî din jî de hinekan ji Rêberên Partîya Komonistî û nemaze ji Kurdan bi rengê bêşermezarî ve destên xwe ji bona nava kar û barên Partîya Demokratî Kurdistanî de di rêya Hemze û Hevalên wî de didatin birakişandin, tanî ku ev cudabûnên hanê bi şînorekî ve bigihaştin, ku nema ew dikarîbûn bihatana bihilgirtin.

Perê Hemze li ser Partî de bi zal ve dihate biderkevîtin û wan ev zalbûna xwe dane bikaranîn, da ku ew jimarekê ji Merovên Perê Hemberên xwe de û ji wan jî mîna Ibrahîm Ehmed û Celal Talebanî bidin biderkirin, yanî bidin bisarkirin.

cudabûn bi şînorekî ve hate bigihaştin, ku wî Partî bi perçekirinê

⁴³Xesro Tewfîq, Salih Heyderî, Hemîd Osman, Nejad Ehmed û Kemal Fuad.

ve didate bitirsandin û ew nema bes û bi tenha ve di nava Komîtîya Nawendî de dihate bitirxankirin; lêbelê ji ew ji bona nava bingehên Partî jî hate bidakevtin. Di wêçaxê de Barzani date bibiryarîkirin, ji bona ku ew xweser destdirêjîyê bide bikirin, da ku ew sînorekî ji bona vê zîneta bi zîyan ve bide bidanîn. Biryarên tund di civîna Komîtîya Nawendî de hatin bigirtin, ya ku ew di 20 axlêva 1959 de hate bigirêdan. Di nava van biryaran de Hemze Ebdul-Lah û Hevalên wî Xesro Tewfiq, Nejad Ehmed, Salih Reşidî, Hemdî Osman, Salih Heyderî hatin bisarkirin. Di roja piştî civînê de desteyek ji Kadirên Partî û ji Pasevanên Barzanî ji bona baregehê Partî hatin biçûyîn û wan jê Merovên Hevalbendên Hemzeyî mayî dane biderkirin.

Çijî bi hoy û bi divabûna wergirtina nala van Biryaran jî ve bêtin biderkevtin, di encamê dawî de zîyanekê mezin bi Partî ve ji vê zîneta nuh hate bipêkevtin; jiber ku wê hinek ji Kadirên xweyî Karînvana ve datin biwindakirin.

Gelek carî ligel Hemze û Hevalên wî de hate bikarin, da ku ew ji bona civîna Komîtîya Nawendî bêtin biamadabûn; lêbelê wan amadabûna xwe tede datin binayînîkirin.

Hemze Ebdul-Lah nameyek ji bona Barzanî date binardin, ya ku ew tede wî ji Ibrahim Ehmed û Benda wîyî bi navkirî ve dide bibivêkirin û ew wan bi rastgerîyê ve û bi bê dilsozîyê ve ji bona Partî û Barzanî ... dide bitawanbarkirin. Ew nameya xwe bi vê peyva hanê ve dide bidawîkirin: "ku ez bi Amojgarekî dilsoz ve ji te re têtîm biderkevtin". Vê nameya hanê tevaya hêvîyan ji bona çarekirina cudabûnan date bipeqandin. Wê bi gelekî ve Barzanî date bibîntenkkirin. Ez di wê bîr û bawerîyê de têtîm biderkevtin, heger ku Hemze û Hevalên xwe ji bona amadabûna civînê bihatana bihatin, dê şeweyê biryarê bi rengê tir ve bihate biwergirtin.

Belê bi rastî jî ve tete biderkevtin, ku Hemze û Hevalên xwe Partî ber bi bestekîya bi carekê ve ji bona Partîya Komonist didatin biajotin; heger ku zînet wetov mîna di mehên pêşî de ji sala 1959 de bihata biçûyîn, dê partî serxwebûna xwe bidaya biwendakirin û ew dê ji bona Liqekî bestandî ligel Partîya Komonist de bihate biderkevtin.

Herwehajî bi rastî jî ve tete biderkevtin, ku destdirêjîya Barzanîyî bi xweser ve kar û bar ji bona berjewendîya serxwebûna Partî

date biçarekirin û wî ji bona Partî zalbûna wêna date vegerandin; lêbelê li gora bîr û bawerîya min de şêweyê pê çarekirina cudabûnê ne bi şêweyê nemûne ve ji bona bi çarekirina nala cudabûnên wisa ve tête biderkevtin û ez wê çarekirinê bi gelekî ve bi sert ve didim bidanîn.

Bi qencîr ve û bi berjewendîya Partî ve dihate biderkevtin, ku divabû pirs bi şêweyêkî bêtir nermtir ve û bi rêxistîr ve bihata biçarekirin. Herwehaji divabû tanî girêdana kongirê çarem bihata biçavdêrîkirin, yê ku girêdana wîna di destpêka çirya pêşîyî sala 1959 de hatibû bibiryardan, yanjî divabû ku dema girêdana wîna bihata bipêşvexistin.

Barzanî pir bi hêjabûn ve li Hemze de didate bitemaşekirin û wî ew di ser yên din re didate bigirtin. Barzanî di destpêkê de bi nermbûn ve ligel de dihate biçûyîn; belam Hemze ne berjewendîya xwe û neji berjewendîya Partî di wê pêla hestiyar de didate bihêjakirin, mîna ku ew divabû bihata bikirin.

Ew rûdanên wê pêla hanê bi beşekî ve ji mêjûwa Partî ve têtin biderkevtin û ez dixwazim bi pêwistî ve bidim binîşankirin, ku helwesta Hemze piştî wergirtina pêrabûnan di derbarê wî de bi helwesteke berpirsiyar ve dihate biderkevtin; jiber ku ew bi hîç karekî perçekirinê ve nehate birabûn. Weha divê Merov jêre li ser vê helwesta hanê de hêjabûnê bide bigirtin. Herwehaji wî bi vê helwesta xwe ve ji bona xwe hezkirin û hêjakirina Barzanî û Kadirên Partî date biwergirtin. Bi bîra min ve tête bikevtin, gava ku wêna serdana Barzanî di piştî 11 avdara sala 1970 de date bikirin, ku ji bona wî ji bal Bazanî de jêre hemû hêjabûn û rêz hate bigirtin.

Ez hêvîdarim, ku li belgeyên jimarkirî de ji 6-19 de bêtin bitemaşekirin⁴⁴.

⁴⁴Ji Arşîva partîya Demokratî Kurdistanî

Helwesta Serokên Eşîrên Kurd beramberî Şûreşa 14 Tirmehê û Partî

Şûreşa 14 tîrmehê asûwên fireh li ber miletê Iraqê de date bivekirin û ji bi destkevtinên şureşeyî giring ve danîna qanûna Çakkirina Çandinîyê der 30 kewçêrînkê sala 1958 de tête biderkevtin. Di vê roja hanê de Serdar Ebdul-Kereîm Qasîm zayîna qanûna jimar 30 der sala 1958 de date bidazanîn.

Li gora vê qanûna hanê de banê bilindî ji bona maldarîya Çandinîyê bi hezar Donimî ve ji bona erdên avdayî û bi duhezar Donim ji bona erdên dêm tête biderkevtin û erdên bêtir ji vî sînore hanê ve dê ew li ser Cotkaran de bi maldarîyên biçûk ve li jêr kêmtirîn sînore de bi sî Donimê avî ve û bi şêts Donimê dêm ve bête biparvekirin. Di berî şureşê de hîç sînorekî nîşankirî nedihate bidîtin, ji yê ku Merovekî bi serê xwe ve ji Derebegan ji xwe re erd bide bimaldarîkirin. Hinek ji Derebegan bi xwedanê yek Melyon Donim erd dihatin biderkevtin.

Tevîjî ku Derebegê li Kurdistanê jî de ligel Derebegeyê Hevalê xwe de li Navrastê û Jêr de di çewisandina Cotkaran de nedihate bicudakirin; lêbelê Derebegên Kurdistanê destikên Berkirinê ji xwe re nedidan bimaldarîkirin, ji yê ku ew ji bal Derebegên Ereba de dihatin bimaldarîkirin. Piranîya pir ji Derebegên Ereba zevîyên avdayî ji xwe re didatin bimaldarîkirin, ji yê ku ew ne li jêr veguhertinên avûbayê de dihatin biderkevtin. Herwehaji bi serdejî ve serdarîyê ji bona wan alîkarîyên fireh di berên kûrkirina teknîka çandinîyê de didate bipêşkeşkirin, ya ku wê zemîndarîya biçûk didate binabûdîkirin û biserhevdana erdan bi rengê bi lez ve di nava destên Zemîndarên mezin de didate binavînîkirin⁴⁵.

Qanûna Çakkirina Çandinîyê lêdanek xurt di destpêkê de bi Derebegan ve date bigihandin; belam wê tu veguhertinên rehî di zîneta Cotkarên Kurdistanê de nedate bikirin. Herwehaji serdarî bi cîanîna

⁴⁵Ş. C. Eşîryan: Tevgera Welatîyî Demokrasî di Kurdistana Iraqê de ji sala 1961 - 1968 de, r. 39, Wergerandina Welato.

qanûnê ve tède di serguhên xwe re date biavêtin, bi armanca ku ew Axan bi ser alîyên xwe ve bide birakişandin û wan bi dijî tevgera Kurd ve bide bikarkirin û herwehaji wê ji bona wan bi destkevtinên fireh li ser kîsên Cotkaran de date bipêşkeşkin.

Piştî vêkevtina şureşa 14 tîrmehê helwesta Serokên Eşîran ji heremekê û ya din dihate bicudakirin; hinekan ji wan dilsozîya xwe ji bona şûrerşa 14 tîrmehê dane bidazanin û wan piştî Partîya Demokratî Kurdîstanî datin bigirtin û bi Barzanî ve hatin bigirêdan. Hinên din ji wan bi servajî vê helwesta hanê de hatin birawestandin; hêjbêtir hin ji wan tev li Partîya Basî de ji ber kîna beramberî Ebdul-Kerîm Qasim û Partîya Demokratî Kurdîstanî de hatin bikirin. Hinên din jî ji wan xwe bi Bêgane ve dane bixapandin û wan serên xwe beramberî Rêstika Komarîyî Şûreşgêrî di Iraqê de dane birakirin, mîna ku ev ligel Şêx Reşîd Lolan de hate biderkevtin.

Tevîjî ku Derebegan detshilatîyên xwe ji nava destên xwe datin biwindakirin, lêbelê hêjî wan dikarîbûn Cotkar piştî vêkevtina şureşê û tanî dawîya sala 1959 de bidana biçewisandin û ew di rewaniya xwe de bi amadebûn ve dihatin biderkevtin, ku di her karekî de bi dijî Komarê ve tède bêtin bibeşdarîkin.

Belam reftarîkinên hinekan ji Tundruwan ji endamên Bergîrîya Milî û reftarîkinên hin ji Cotkaran, yên ku wan kêsek ji xwe re didatin bidîtin, ku ew tola xwe ji Derebegan bidin bisitandin, ji yên ku wan li wan de di demên dirêj de didatin bizordarîkin û ew li ser kîsê xwêdana anîyên wan de dihatin bidewlemendîkin, ji sînorên xwe de hatin biderkevtin. Ev reftarkirinên hanê ji berê hiş di pir caran de dihatin biderkevtin û ew bi sînorekî ve hatin bigihaştin, ji yê ku ew nema ji bal hinekan ji Derebegan de dikarîbûn bidana bihilgirtin.

Di her zemanekî de gava ku tède rêkûpêkitî di nava reftarîkirina çînîyên civakê de neyête bidîtin, ji bona her Merovekî mafeyê wî neyête bisînorkirin û qanûn ne bi navcîtî ve û Serwer ve neyête biderkevtin, hîç gûman tède nayête bidîtin, ku dê rastî tède bêtin biwindakirin û herwehaji dê tîkûpêkçûnî tède li ser tevaya berên jîyanê de bête bizalkirin. Ev jî bi xwe jî ve bi rast û durust ve di sala pêşîyî temenê şureşê de hate birûdan.

Li gora kevtina serê min de hoy di wir de di perîşaniya dewleta

nuh û partîyan de di karnasîyê û serpêhatîyê de dihate biderkevtin.

Jimarek gelek ji Serokên Eşîrên Pişder de ji bona Iranê hatin bibazdan û jimareke gelekî din ji wan ji heremên din de ji bona Turkîyê hatin bibazdan. Pêwindîyên Eşîrî di wê pêla hanê de pir bi xurtî ve dihatin biderkevtin.

Axa ne bi tenha xwe ve dihate biçûyîn; lêbelê ew ligel jimareke pir de ji Xelkên Eşîra xwe li ser rêyeke winda de dihatin biçûyîn, bêyî ku ew bi zanibin, bê ka çî çavdêrîya wan û Zarokên wan didin bikin. Ji alîyê din de dewleta Turkî û Iranî pir bi dil ve pêşewazî li wan Derebegan de didatin bigirtin û ew didatin biçekkirin û rê ji bona wan bi hêrîşbirinê ve ji nava xakên xwe ji bona ser Bingehên Pasevaniyî Iraqîyî li ser sînor de didatin bidan. Tevaya van karan metirsîyên mezin li ser asayîşa Şûreşê û Komara nûhahtî de didatin bidirustîkirin.

Ebdul-Kerîm Qasim ji Şêx Ehmed Barzanî date bixwestin, ku ew desthilatîya xweyî mezin bide bikaranîn û ew di navbera Axên bazdayî de ji bona Iranê bide binavcîtkirin û ew wan ji bona vegehandina wan ji bona Iraqê bide birazîkirin û herwehaji ew ji bona wan bi sozdana mafeyên wanî nîşankirî ve di qanûnê de bide bigirawkirin, herwehaji divê dam û destgehên dewletêyî karnas wê qanûnê bidin bicîanîn û ew rê li ber hêzên Bergîrê Milî de bidin bigirtin, ku ew destên xwe ji bona nava kar û barên wan nedin bidirêjkirin, bi mercekî ve divên ku ew dilsozîya xwe ji bona dewletê bidin biderxistin û ew xwe ji bona kar û barên jîyana xweyî taybetî bidin bivalakirin û ew her pêwendîyekê ligel Iran û Turkî de bidin bibirîn. Şêx Ehmed Barzanî tanî radeyekî mezin di navcîtîya xwe de hate biserkevtin û jimareke mezin ji Axayên bazdayî ji bona Iraqê hatin bivegerandin.

Bi sersûrayî ve dihate biderkevtin, ku pîvan bi dualî ve ji wê pêlê de û tanî vê rîja me jî de dihatin biderkevtin. Axayê, ku wî piştgirtina xwe ji bona Partîya Komonist didate bidazanîn, ew bi demokratî û pêşverû ve dihate biderkevtin û yê ku wîdildarîya xwe ligel Partî de didate biderxistin, nav bi dû wî ve bi "Kevneperestîyê û Bestekîyî" ve dihate bixistin û ji yê kêmen ku wan piştî Partîya Basî didatin bigirtin, ew bi "hevgerîvanan" ve dihatin pesinandin.

Di nava van hilat û dahatin pevçunan de di navbera hêzên siyasî de û herwehaji di navbera wan û desthilatîyê de Qanûna Çakkirina

Çandinîyê ji alîyê xweyî karî de hate bisarkirin û ew ne bi mîna hev ve di hemû hereman de dihate bicîanîn û di dawîya dawî de Qanûna Çakkirina Çandinîyê bi giranî ve li ser Cotkaran de hate birawestandin. Bes û bi tenha ve bi gelacîyekê ve ji bal Axê de Desthilatî bi amade ve dihate biderkevtin, ku ew Cotkar ji ser zevîyê wî bi navbidûxistina wî ve ligel Partî de, yanî ku ew nan ji bona Pêşmerge dide bipêşkeşkirin, piştî ku Şûreşa Ilulê hate bivêkevtin, bide biderkirin. Di pir caran jî de Cotkar bi fermana Axê ve dihate bikuştin, bêyî ku hîç serdarî xwe bide bilivandin. Di salên şêstî de Axan pir bi pîs ve tola xwe ji Cotkaran di nava heremên li jêr desthilatîya serdarîyê de datin biwergirtin.

Pir bi kêm ve ji wan Axan têtin biderkevtin, ji yê ku wan xwe bi helwestên welatperwerî ve didatin bigirtin û wan berjewendîyên xwe - li pênavê berjewendîya millet de didatin bigorîkirin. Herwehajî di nava piranîya Eşîran de beşekî jê xwe tev li şûreşa Kurd de date bikirin û beşê din jê xwe tev li serdarîyê de date bikirin.

Ez hêvîdarim, ku dê hûnê ji xwe re li belgeyên jimarkirî de ji 20 - 22 de bidin bitemaşekirin⁴⁶.

⁴⁶Ji Arşîva partîya Demokratî Kurdistanî

Derîyê Heftem

Partî û Partîyên Kurdîstanîyê Xweh

Cemawerên netewê Kurd di hemû perçên Kurdîstanê bi vêkevtina şûreşa 14 tîrmehê ve hatin bimizgînîkirin û Partîya Demokratî Kurdîstanîyê Iraqî û Kurdîstana Iraqê bi pişteke xurt ve ji bona Partîyên Xweh hatin bikirin.

Di wê pêla hanê de ev jimarên pir ji Partîyan di her perçeyekî ji perçeyên Kurdîstanê de nedihatî bidîtin, -mîna ku ew di îro de ew têtin bidîtin-; lêbelê li her yekî ji Iran û Surî de Partîyeke Demokrasî dihate bipeydakirin⁴⁷. Li Kurdîstan Turkî de Partîya Demokratî Kurdîstanê di sala 1965 de hate bipêkhatin û ew bi berî wê demê ve bi rêxistineke vegirêdayî ve bi Partî Demokratî Kurdîstanî -Iraq- ve dihate bigirêdan⁴⁸.

⁴⁷Partîya Demokratî Surî di sala 1956/1957 bi yarmetîya Partîya Demokratî Kurdîstanî -Iraqê -ve hate bipêkhatin. Navê wê di destûr û peyrewa wêyî pêşî de bi Partîya Demokratî Kurdîstana Surî de dihate biderkevtin. Belam ew destûr û peyrewa hanê bi lez û bez ji nava destên Endaman hate bikişandin û navê Partî di pişt re xweser bi Partîya Demokratî Kurd ve hate biveguhertin. Weke ku niha ev bi bîra min ve tete biderkevtin, ev jî li ser pêşneyar Ismet Şerîf Wanlî hate bikirin; jiber ku di wê çaxê de nuh Ismet Şerîf Wanlî ji bona Şamê hatîbû bivegerandin. Ev veguhertina hanê bes û bi tenha ve ji aliyên qanûnî de hate bikirin, da ku dijwarîyên bêtir ji bona Partî û Endamên wê neyêtin bipeydakirin. Destûr û Peyrew di navroka xwe de bi mîna xwe ve hate bimayîn. Cuma

⁴⁸Li gora zanebûna min de pêwendîyên Partî ligel Kurdîstana Turkî de di sala 1963 de li Ewropa de hate birêxistin û Kemal Fuad, Hemreş û min ji wan re destûrek ji bona Pêkanîna Partîya Demokratî Kurdîstan bi zimanê Kurdî Zaravayê Kurmancî ve date binivîsandin û binardin. Herwehajî berî vêjî Komela Xwendevanên Kurd pir pêwendîyên xurt ligel wan de dabûn bigirêdan. Cuma

Barzanî bi durujmê hemû perçan ve dihate biderkevtin û gotina wî dihate bixwarin. Piştî vegerandina wîna ji bona Iraqê Xebatvanên Kurd ji perçên din ji bona serdana wîna dihatin bihatin û wan ji xwe re jê û herwehaji ji Partî hemû yarmetî û piştgirtin didatin biwergirtin. Herwehaji Iraqa 14 tîrmehê bi penahêkî dilsoz ve ji wan re hate bikirin.

Benda sêyem ji destûra Iraqê, ya ku têde bi mafeyên milîyî miletê Kurd ve di Iraqê de hate bipêrûniştin, nav di Xelkên netewê Kurd de di perçên din de date bidan û wê di nava cerg û hunavên wan de hêvî û canekî nuh date bivejandin.

Zîmeta Hizba Demokratî Kurdistanî di Iranê de ji alîyê rêxistinê de bi baştir ve ji zîmeta herdu Partîyên din li Turkî û Surî de dihate biderkevtin. Ev hoyê hanê jî jiber ku Hizba Demokratî Kurdistanîyî Iranî şerezatî û serpehatîyeke berê ji xwe re didate biwergirtin û herwehaji di nava wê de Kadirên Rêberî dihatin bidîtin, ji yê ku wan partayetî ji demeke dirêj de didatin bikirin û hêjbêtir kêra Komara Mehabadê hêj dihat biderkevtin.

Rêberên Hizba Demokratî Kurdîstana Iranê piştî şûreşa tîrmehê ji bona Iraqê hatin bihatin û ew bi piştgirtina Partî ve bi roleke kirdar ve ji bona xurtkirina birêxistinên xwe hatin birabûn. Ji bona mêjûwê divê li vêderê de ji bona rola diyarî û jêhatîyî Gorîvan Ebdul-Lah Ishaqîyê bi vanê Ehmed Tewfîq Sikretêrê Hizib bête binîşandin. Wî pêwendîyên biratîyî xurt ligel Partîyên Xwehî din de date bidanîn. Ji jêhatîbûnên wîyî bi kêr ve di şûreşê de têtin biderkevtin, ku ew bi yê pêşî ve tete biderkevtin, yê ku ew ji bona Bêrudê hate biçûyîn û wî ligel xwe de Dana Simis Rojnamevanê pêşîyî Bêgane ligel xwe de ji bona serdana Kurdistanê di sala 1963 de date bianîn, yê ku wî li ser nûçeyên şûreşê de bi firehbûn ve date binivîsandin. Herwehaji jimareke mezin Endamên Hizbê di Şûreşa Ilulê de hatin bibeşdarîkirin.

Di perçên tên de dê emê li ser cudabûnan de bidin biaxivtin, yê ku ew di navbera van Partîyan de hatin birûdan. Herwehaji dê Xwendevanên Giramî bikaribin li ser dirêjbûnên pêwendîyan di nava Partîyên Xweh de û piştgirtinan de bêtin biagehdarîkirin, ji yê ku ew ji bal Partî de ji bona wan di nava belgeyên jimarkirî de bi 23 û 32 de dihatin bipêşkeşkirin⁴⁹.

⁴⁹Ji Arşîva partîya Demokratî Kurdistanî

Derîyê Heştem

Partî û partîya Komonistî Iraqî

Pêwendîyên di navbera herdu partîyan de di qonaxên cudan re hatin biderbasbûn; belam aliyê başbûnê bi pîrbûn ve li ser wan pêwendîyan de bêtir dihate bizalbûn.

Partîya Komonistî partîyeke Iraqîyî bi tenha xwe ve dihate biderkevtin, ya ku ew bi xwedan rêxistin partayetî ve li Kurdistanê de li teniştê rêxistinên Partîya Demokratî Kurdistanî de dihate bidîtin. Jibervêjî ve bi serûştî ve dihate biderkevtin, ku hevkarî di nava wan de bête bizalkirin û herwehaji pêrejî di wê demê de bi xwe jî ve dijayetî di navbera wan de bête binokirin, ya ku wê didate bikirin, ku di pir caran de di nava wan de dijwarîyên pir bêtin birûdan.

Gava ku Partîya Demokratî der sala 1946 de hate bipêkhatin, Partîya Komonist ew bi rêxistineke bi bêtir ve date bidanîn û wê tu pêwstî ji bona hebûna wêna nedidate bidîtin; jiber ku hebûna Partîya Komonist di nava Kurdistanê de dihate bidîtin. Lêbelê zînetê xebatî pêkanîna Partîyeke Milîyî Demokrasî didate bidaxwazîkirin, da ku ew xebata miletê Kurd bide birêberîkirin.

Ji yê ku di pêşî de ew li ber vê rastîya hanê de hatin bikevtin, Dilovanê Yusif Selman Yusif -Fehed- Sikretêrê Partîya Komonist hate biliberkevtin, yê ku wî di gotara xwe de ji bona Welatperwerên Kurd date bibangkirin, ku ew partîyeke wetov bidin bidurustkirin, ya ku ew di rojnama -El-Qaide- de di cotana sala 1945 de date bibelavkirin û tede wetov hatîye binivîsandin: " Ho Welatvanên Şiyavanên ji hemû çînîyên miletê Kurd pîrsa miletê we bi sipartinekê ve di hustên we de tete biderkevtin. Divê ku hûn erkên xwe bi beramberî miletê xwe ve bidin bikirin, yê ku wî hûn dane bizayînîkirin. Divê ku hûn wî bi ser wan

rêyan ve bidin bi ajotin, ji yê ku ew dê wî ji vê zînetê bed bidin birizgarîkirin, ji ya ku ew niha têde têde bidîtin. Ji xwe re Rêxistina Gelêrîyî Kurdî bidin bidurustkirin, ya ku ew li gora zînetên milletê Kurd de têde bilihevhatin, ya ku ew dê ji bona berjewendîyên wî bide bikarkirin. Divê hûn bizanibin, ku dê hûn her piştgirtinekê û yarmetîyekê ji xwe re ji Partîya me bidin bidîtin"⁵⁰.

Lêbelê Rêberên din di partîya Komonist de ev banga hanê di rastê de nedidatin bicîanîn. Ji giringtirên xalên cudabûna Partî ligel Partîya Komonist de di helwesta Partîya Komonist de ji "Netewê Kurd" dihate biderkevtin; jiber ku wê hêjî hebûna Netewê Kurd didate binayînîkirin, tanî ku hevpeymanek nuh li jêr navê hevpeymanan -Basim- de hate biderkevtin, ku têde rexneyekî tûnd li helwesta Partîya Komonist de derbarê pîrsa Kurd de û nemaze li benda dehem de ji bernameya Partîya Komonist hatîye bikirin, ya ku ew têde Kurd, Turkumanan, Aşûrîya, Yezîdîyan û Ermenîya bi hev re bi Kêmayetîyên Mîlî ve dide bidanîn. Evya bi xwe jî ve bi şaşbûneke mezin ve têde biderkevtin, ya ku Partîya Komonist têde hate bikevtin jiber ku Kurd Mîlîya duwem li Iraqê de didin bidurustkirin û herweh jî Yezîdî ji Kurdên resen ve ji alîyê milîbûna xwe ve têtin biderkevtin⁵¹.

Partîvanan her û her didatin bidubarekirin. ku Kurd bi Neteweyekî bi serê xwe ve têde bidîtin û ew ne bi kêmî Netewên din ve têde biderkevtin û ji bona wî jî ew mafên hanê bi xwe jî ve têtin

⁵⁰Celal Talebanî: Kurdistan û Tevgera Mîlîyî Kurdî, bi zimanê Erebi ve, r. 152, çapa duwem 1971, Dar El-Telîe ji bona çapkirinê û belafkirinê.

⁵¹Di vî warê hanê de ji xwe re li nivîsta Zubeyhî de bi zimanê Erebi ve der sala 1956 de: Kosmopolîtî bidin bitemaşekirin.

Ez li şamê de bûm, gav ev nivîsta hanê pir bi nerx ve bi alîkarîya Rewşen Bedîrxan ve hate biçapkirin û bibelavkirin. Wê dengêkî pir mezin date bivedan û hemû dahol û zumên Komonistan him li ser Zubeyhî de û him jî li ser Mîlîyên Welatperwerên Kurd de dihatin bilêdan. Belam tevîvêjî de gotinên Zubeyhî bi rast û zanistî ve dihatin biderkevtin û roj bi roj ev helwesta hîç û pûçî Komonistan dihate birûtîkirin û bitzîkirin û hêjî bi serdeji ew bi vê helwesta xwe ve dihatin birûsarûrûreşkirin; jiber ku ew bi nav ve Soyaslistî bûn; belam di kar de ew Şovînî bûn. Cuma

110 Barzanî û Tevgera Azadîxwazîya Kurd 1958 - 1961

bederkevtin û herwehajî mafeyê wîyî di çarenûsa wî de tête biderkevtin⁵².

Deqa cudabûna carek din di navbera herdû partîyan de jiber helwesta Partîya Komonistî Iraqî li ser durustkirina rêxistinên demokrasî li Lurdistanê de li jêr Rêberîya Partî de dihate biderkevtin; jiber ku Partîya Komonistî Partîya Demokratî Kurdistanî bi partîyeke Burciwazîyî milî ve didate bidanîn û wê pir bi pêgirî ve didate bixebatkin, da ku ew desthilatîya Partî bide bisnorkirin.

Piştî derbasbûna serpêhatîyên pir di ser pêwendîyên herdu partîyan de, herwehajî piştî ku Partî berdana rehên xwe di nava Kurdistanê de datin biqûlkin û herwehajî piştî ku Partîya Komonist ji helwestên xweyî sert de li ser xalên cudabûnêyî bi navkirî ve xwe jê di konfrensê xweyî girtî de der sala 1956 de date bivekişandin. Herdu Partî li ser van deqên giringî hanêyî hatî de hatin bilihevhatin:

1. Partîya Komonist date bibiryardan, ku Kurd bi Neteweyekî ve tête biderkevtin û mafeyê wî di çarenûsa wî de tête biderkevtin.
2. Mafeyê hebûna partîyeke milîyî pêşkevtî demokrasî di Kurdistanê de tête bidîtin.
3. Divê xebata milletê Ereb û milletê Kurd bi beşdarî ve dijî Impiryaliyê bête bikin.
4. divê bi pêrûnişta beramberî ve bi mafeyê çarenûsê û bi rewaya

⁵²Navê Kurd di kanîyên Somerî de di cara pêşî de ji berî 3000 sal ji berî zayînê de hatiye bitumarkirin. Ew bi yekekî ji kevnartirîn milletên Rojhilata Navîn de tête biderkevtin. Herwehajî Kurd di hemû hilat û dahatên Rojhilata Navîn de di seranserî mêjûwê de hatine bibeşdarîkirin. Bêyî liberkevtina mêjûwa Kurd Merov nikare bi başî ve li ber mêjûwa Rojhilata Navîn de bête bikevtin.

Aramî, asayî û aşîti di nava Rojhilata Navîn de nikare bête bihîmkirin, tanî ku milletê Kurd bi çarenûs û pêkanîna dewleta xweyî milî ve di seranserî Kurdistanê de neyête bixelatkin. Cuma

dilbijandina herdu miletan di rizgarîkirinê û yekîtîya mîlî de bête bikirin.

Herwehaji Partîya Komonistî di konfirensê xweyî girêdayî der sala 1956 de date bibiryarîkirin, ku Serxwebûna Navxweyî ew divê li gora yekîtîya bijartina biratî de bête bikirin û ew bi pêrabûneke demîyî girêdayî bi zînetan ve tete biderkevtin, ya ku ew berjewendîya miletê Erebi û miletê Kurd dide bidivakirin û herwehaji ew bi diyar ve berjewendîya miletê Kurd dide biderxistin. Wer bi vê tégihîştina hanê ve ev ne bi çarekirineke dawî ve ji bona pirsê milîyî Kurd tete biderkevtin û ew bi tu rengekî ve nikare ji dêlva mafeyê çarenûsê ji bona Netewê Kurd bête biderkevtin⁵³.

Piştî vêkevtina şureşa 14 tîrmehê desthilatîya Partîya Komonist hate bibêtkirin, tanî ku ew li ser şeqamê de di mehên pêşî de ji temenê şureşê de dihate bizalkirin û herwehaji Pêyên bi ser wê ve navînîyên hestiyar di dam û destgehên dewletê de bi destên wan ve hatin bikevtin, ku wê bi hêsanî ve di her bêhnekê de dikarîbû desthilatî ji bona nava destên xwe bida bixistin. Ez nizanîm, maçima wê ew kêşa hanêyê bêvegir ji nava destên xwe date biwindakirin?

Piranîya Rêberên Partîya Komonist di berê şureşê de bi girtî ve yanjî bi veşartî ve dihatin biderkevtin û wan tu carî di berê de xebata serpêhatîya bi eşkerebûn ve nedabûn bikirin. Weha ew jî nala yê din beramberî berzbûna geşbûna cemawerîyî şureşgêrî di piştî şureşê de hatin bikorkirin û wan pir şabûn jiber perîşanîya wanî serpêhatîyê dane bikirin.

Herwehaji Bergirê Gelêrî bi pir destdirêjîyan ve hatin birabûn, ya ku ew li jêr desthilatîya Partîya Komonist de dihate biderkevtin. Van destdirêjîyan pir navê Partîya Komonist ji alîyekî de date bibedkirin û ji alîyê din de Partîya Komonist di nava hilat û dahatên zînetan nuh de date bixwestin, ku ew zalbûna xwe li ser partîyên din de bide bineçarîkirin û wê didate bihewildan, da ku ew ji wan bi pêrûniştina rola Rêberîya Partîya Komonist bide bisitendin. Vêna date bihiştin, ku pir dijwarîyên

⁵³Raportê Komitîya Nawendîya Partîya Komonistî Iraqî, yê ku ew ji bal konfirensê wê de der meha keçêrînkê sala 1956 de hate biderkevtin, -bi zimanê Erebi ve-.

xerab di navbera wê û Partîya Demokratî Kurdistanî de di herema Kurdistanê de bêtin biberzkerin. Di pir caran de giftûgo di navbera Kadirên herdu Partîyan de bi pevçûnê ve dihate bidawîkirin û Endamên Bergirê Gelêrî destên xwe ji bona nava pevçûnê li qazanca Partîya Komonist didatin bidirêjîkirin. Hêjbêtir zîneta pêwendîyan di nava herdu Partîyan de dihate bitevlihevkerin; jiber ku Partîya Komonist destên xwe ji bona nava kar û barên hundurûyî Partîya Demokratî Kurdistanî date bidirêjîkirin, gava cudabûn di navbera herdu Perên bi navkirî ve bi Perê Hemze Ebdul-Lah ve û bi Perê Ibrahim Ehmed ve hate bivêkevtin.

Partîya Demokratî Kurdistanî di bîrwerîyekê de ji bona Partîya Komonist der 18. 10. 1958 de date bipêşkeşkerin, ya ku ew têde li ser helwestên Partîya Komonist de dide bigilîkirin⁵⁴. Li ser wê de danûsitendinan di navbera Rêberîyên herdu Partîyan de dane bidestpêkirin, ku di emcamê girtina wan de hevpeymaneke hevbeşî di 10 çirya yekemê sala 1958 de hate bigirêdan, li pêvanê ku benda duwen ji destûra katî de ji bona karê li rastê de bête biveguhertin. Encumena Bilindî Hevgarîya Welatî hate bidurustkerin û wê daxuyanîya xweyî pêşî di 5 reşmeha sala 1959 de date biderkerin, ku têde wetov hatiye binivîsandin: " Ho Zaroyên milletê Kurdistanî Qehreman!

Ho Xebatvanên di nava rêzên Partîya Komonistî Iarqî û Partîya Demokratî Kurdistanî de û ho Xebatvanên Bêlayîn!

Yekîtiya xwe bidin bixurtkerin. Bi lez û bez ve Encumên Hevkarîya Welatî di herderê de bidin bidurustkerin. Rê ji bona cudabûnê nedin bidan û nehêlin, ku Dujmin xwe ji bona têkevtina nava rêzên we bide bivedizandin. Şiyarbûna xwe bidin bicarkirin û dîdebanîyê li Bêbextên Dujminên welêt ... bidin bigirtina"⁵⁵.

Herwehaji peymanê hevkarîyê li ser parastina Komarê, xurtkirina berê wênayî demokrasî, pakkirina dam û destgehên dewletê ji Nokeran û Genîvanan, xurtkirina sipah, çekkirina wîna û derkirina

⁵⁴Ji xwe re li belgeya jimara 33 de di pêvekirînê de bidin bitemaşekirin.

⁵⁵Dr. Suad Xeyrî: Şureşa 14 Tîrmehê, r. 180, çapa yekem di 1. 10. 1981 de, -bi zimanê Erebi ve-.

Rawêjkarên Firensî jê, karkirin ji bona bicîanîna biratîyê û piştgirtinê di navbera Ereb û Kurd de û herwehaji di navbera millet û sipah de, derkevtina ji Peymana Begdadê, karkirin ji bona hevkarîya bê sînor ligel Komara Erebiyî Hevgirtî de, Xurtkirina piştgirtinê di nava milletên Erebî de, xurtkirina Pêwendîyan ligel Welatên Sosyalistan û Rizgarîxwazan û çûn li ser rêyeke welatî de di siyaseta derve de date binivîsandin. Herwehaji wê ji bona piştgirtina serdarîyê li pênavê bicîanîna Qanûna Çakkirina Çandinîyê de û ji bona bi nemankirina Derbegîtyê ve û berzkirina endazîya Cotkaran ji hemû alîyê de date bibangkirin.

Derbarê milletê Kurd hevpeymanê li ser vanê tînan de date bidubarekirin:

1. Bi pêrûniştina bingehî ve ji bona mafeyên milletê Kurd û pêrejî mafeyê wîyî di çarenûsa wî de.
2. berengarîkirina li reman û tevgerên cihêbûnê de û karkirin ji bona xurtkirina biratîyê û piştgirtinê di navbera herdu milîyên serokî de ji Ereb û Kurd.
3. bi pêgirtina benda sêyem ve ji destûra Komara Iraqîyî katî û karkirin li pênavê danîna wêna di cihê bicîanînê de, da ku yasayên din bêtin biderxistin, ji yênan ku ew mafeyên milî ji bona milletê Kurd didin bigirawkirin.
4. Karkirina ji bona parastina berjewendîyên milletê kurd û di nava wan jî de çêkirin, berzkirina berkirina çandinîyê û endazîya Jîyanî, civakî, zanyarî û tendurustî
5. Xurtkirina biratîyê di nava milletê Kurd û Kêmîyên milî de di Kurdistanê de û girawkirin ji bona wan Kêmîyan, da ku ew bi mafeyên xwe ve bi carekê ve bikaribin bêtin birabûn.

Herwehaji encumenê şaxî jî li parêzgehan de ji bona hevkarîyê hatin bipêkhatin û piştî vê hevalbendîyê duqolî Partî ji bona nava Berê

Yekîtiya Welatî hate bikevtin.

Herdu Partîyan daxuyanîyeke din di 24. 2. 1959 de li ser rêxistinên demokrasî de date biderkirin û ev tede hatîye binivîsandin:

Encumena Bilindî Hevkarîya Welatî date bibiryarkirin

Ji dema dazanîna herdu Partîyên me Hevpeymana Hevkarîya Welatî asûyên nuh li ber xebata herdû Partîyên meyî xebatkar de mil bi mil ve hatin bipeydakirin. Encumena Bilind û Encumenên Hevkarîyê li hinek bajaran de hatin bidurustkirin. Herwehaji durustkirina Encumên Lêgerandinê ji bona çarekirina cudabûnan hate bibiryardan, da ku ew hevkarîyê di navbera herdu Partîyan de bidin bihîmkirin. Herwehaji Rêxistinên me bi jimarekê ve ji karên hevbeşiyî bi ber ve hatin birabûn. Van tevan datin bidubarekirin, ku hebûna karinên fireh ji bona hevkarîyê tete bidîtin. Ji alîyekî din de bergirên nîşankirî beraberî hevkarîyê di navbera Partîyên me de hatin biberzkirin. Piranîya van bergiran têtin bipeydakirin; jiber ku jêhatîbûnên rêxistinên demokrasî li binguhên hevdû de têtin bikevtin, ji yên ku ew bi yek serûştîyeke civakî ve mîna hebûna du rêxistên Gencan li Kurdistanê de têtin biderkevtin.

Encumena Bilind ev bergirên hanê bi canekî biratîyî rastî ve û li ser ronahîya bîr û bawerîyên Hevpeymana Hevkarîyî Welatî de date bixwendekarîkirin, herwehaji wê serpêhatîya hêjayî derbasbûyî li ser tevgera Xwendevanan de date biraxistin. wê date bidîtin, ku divê li ser wê de ew bi vê biryara hanêyî başî ve bête bigihandin: ku xebat ji bona piştgirtina jîyana demokrasî û xurtkirina yekîtiya kar di navbera cemaweran de, yekîtiya xebata hevbeşî û xebat li pênavê piştgirtina hebûna Komara Demokrasî de û xwe ji metirsiyan vegirtin jiber pêkhatina Perekî Beramberîyê bi dijî desthilatîya serdarîya welatî de bi vê zînetê hanê de bête bikin. Ev tevde bi hevdû re didin bineçarîkirin, ku divê rê bi rêxistineke ne rêpêdayî ve bi pêrabûna jêhatîbûneke taybetî ve neyete bidan, gava ku karên hevbeşî têtin bikin, ji yên ku ew bi dijî jêhatîbûna rêxistineke demokrasîyê dinî rêpêdayî ve têtin biderkevtin, ku ew bi xwe jî ve ji wê serûştîya civakî ve tete biderkevtin. Rêxistina demokrasîyî rêpêdayî bes û bi tenha ve bi mafeyê wê tete biderkevtin, ku ew kesîtiya xwe di her berekî jî de bide biberzkirin; ji ber ku evaya

yekek ji nîşanên demokrasîya bi berkîrî ve têtê biderkevtin, ya ku herdu Partîyên me pê didin bibawerîkirin.

Piştî ku Encumena Bilind serpêhatîya tevgera Xendevanên vê dawîyê date biraxistin, wê date bidîtin, ku biryara Encumena Bilind ji bona Yekîtiya Xwendevanên Kurdistanê bi sarkirina jêhatîyên xweyî taybetî ve û ji bona karkirinê di nava Yekîtiya Xwendevanên Giştî de, ya ku ew bi şeweyekî demokrasî ve ligel parastina dîtina xweyî taybetî ve bi divabûna li ser hebûna gewdeyekî taybetî de ji bona Xwendevanên Kurdistanê de di ayinde de hatibû bipêkhatin, bi biryareke rast ve dihate biderkevtin, ya ku ji bal canekî dilsoz de ji bona qazanca xebatê li pênavê biserkevtina demokrasîyê dihate biderkevtin, ya ku bes û bi tenha ve di rêya wê de daxwazên rewa ji bona Xwendevanên Kurdistan dikarin bêtin bicîhatin. Encumena Bilindî Hevkarîya Welatî bi mafeyê her rêxistineke demokrasî ve dide bibawerîkirin, ku ew bi jêhatîbûnên xweyî taybetî ve divê bête birabûn; belam di dema karên hevbeşî de bes û bi tenha ve divê rê bi rêxistinên demokrasî yanjî Yekîtiyên Kargerên bi rêpêdayî ve ji bona berzkirina kesîtiya xwe yanjî ragiyandin ji bona armancên xwe bête bidan. Evaya nade biderxistin, ku bi jêhatîbûnên bi taybetî ve ji bal rêxistinên dinî ne rêpêdayî de ji derveyî karên hevbeşîyî biryarkirî de bêtin biqedexekirin, bi mercekî ve ku ev jêhatîbûna hanê ne bi dijî bîr û bawerîyên dazanîn ve di belgeyê hevkarîya welatî de di navbera herdu Partîyên me de bête biderkevtin.

Encumena Bilindî Hevkarîya Welatî dide bidîtin, ku pêşkeşkirina raportên rûniştinên civînên encumên hevkarîyên welatî kareke bi diyar ve ji bona bi rêveçûna van encumenan dide bidexistin; jibervêjî ve divê ew raportên hanê xweser piştî bi dawî hatina wan civînan ve ji bona Encumena Bilind bêtin bipêşkeşkirin⁵⁶.

Encumena Bilindî Hevkarîya Welatî

Di navbera Partîya Komonistî Iraqî û Partîya Demokratî Kurdistanî de

⁵⁶Ji Arşîva partîya Demokratî Kurdistanî

di 24 reşmeha sala 1959 de

Tevî ne başiyên pir di nava birêveçûna pêwendiyên herdu partîyan de, partîya Koministî Iraqê û Partîya Demokratî Kurdistanî de û herwehaji tevî pevçûnên remanî jî di nava wan de Partîya Komonist ji hemû Partiyên dinî Iraqî bêtir bi nêzîktir ve ji bona Partî û ji bona milletê Kurd hate bimayîn û ew rojekê ji rojan bi dijî raperîn û şureşên milletê Kurd ve nehate birawestandin. Herwehaji ew bêtir ji hemû Partiyên Iraqîyî Erebi bi aghedar ve li ser zîneta Kurdistanê de dihate biderkevtin.

Partîya Komonist di şureşa Kurd de li jêr Rêberîya Barzanî de ji sala 1963 û tanî sala 1973 de date bibeşdarîkirin.

Li gora bîr û bawerîya min de şaşbûna mezinî herdu Partîyan, ya ku ew tede hatin bikevtin, di razîkirina Partî de dihate bidîtin, yê ku Basî didate bivegerandin, ku Partîya Demokratî Kurdistan bi dirêjbûna Basî ve li Kurdistanê de û Basî bi dirêjbûna Partî ve di heremên Erebi de tete biderkevtin. Basî didate bidubarekirin, ku ne niyazmendî neji divê bi rêpêdana Partiyên din ve ji bona beşdarbûna bi avanîkirina aşîtiyê û asayişê ve tete biderkevtin. Bi pir gûmanî ve Partî ligel Rêberîya Partîya Komonist de li ser helwesta xurtî dijî Basî de li beşdarîkirina Partîya Komonist de di giftûgoyan de dayite biaxivtin, ya ku ew di navbera şureşa Kurd û Rêberîya Basî de der sala 1970 dihatin bikirin. Partîya Komonist pê hate birûniştin, ku ew niha tede neyete bibeşdarîkirin; jiber ku bicîanîna aşîtiyê ji her tiştekî din bêtir bi giringtir ve dihate biderkevtin. Belam tevlivêjî de divabû li ser Partî de ku ew vî berê hanê li ber Basî de nede bivekirin û herwehaji bi qenctir ve dihate biderkevtin, ku Partîya Komonist beşdarî di giftûgoyan de bida bikirin.

Şaşbûna Partîya Komonist di wir de tete biderkevtin, ku wê dev ji Partîya Demokratî Kurdistanî date biberdan û wê bi tenha xwe ve ligel Basî de li ser Hevpeymanî Karê Welatî de der sala 1973 de date bimorkirin.

Di encam de Basî di çirandina hevalbendîtiya xebatîyî di navbera herdu Partîyan, di navbera Partîya Komonist û Partîya Demokratî Kurdistanî de hate biserkevtin. Herdu Partîyan nerxekî pir giranbuha dane bidan. Hêjîjivêjî bi bedtir ve Basî di vexistina agirê gelacîyê de di

navbera herdu Partîyan de der sala 1973 de hate biserkevtin. Berengariyên çekdarîyî xurt di navbera hêzên herdu Partîyan de di piraniya heremên Kurdistanê de hatin bikevtin, di dema ku Basî ji xwe re li wan de didate bimeyze kirin û ew bi herduyan ve dihate bikenîn.

Evaya di cara pêşî de bû, ku pêwendî di navbera herdu Partîyan de bi qonaxa şer û rijandina xwînê ve bêtin bigihaştin. Partîya Komonist dev ji Kurdistanê date biberdan û Çekdarên wê tev li hêzên serdarîyê de hatin bikirin. Birîna dawî di navbera herdu Partîyan de hate bikirin û wê tanî sala 1979 de date bidirêjî kirin.

Divê li vêderê de bête binîşandan, ku Partîya Komonist di qonaxa birînê de tucarî di ragiyandinên xwe de ji bona ser Barzanî nedane bihêrîş kirin û wê her û her helwestên wîyî Merovanî di beramberî wan de di tarîntirîn zînetan de didatin bibîrxistin.

Hîç gûman têde nayete bidîtin, ku cudabûnan di navbera Partîya Komonist û Partîya Demokratî Kurdistanî de gelekî zîyan bi wan ve, bi milletê Iraqî û şureşa 14 tîrmehê ve date bigihandin û wan kunên pir datin bivekirin, ku di nava wan re Kevneperestên Erebi û Kurd xwe bidin bivedizandin û herwehaji wan rê li ber Wergêrkirina Reşmeha Reş de datin bixweş kirin.

Ji bona bi bêtir ve li ser dirêjbûnên li ser cudabûnên di navbera Partîya Komonistî Iarqî û Partîya Demokratî Kurdistanî de di pêla Qasim de bêtin biagehdarî kirin, ez hêvîdarim, ku li belgeyên jimarkirî de ji 33 tanî 39 de bêtin bitemaşekirin⁵⁷.

⁵⁷Ji Arşîva partîya Demokratî Kurdistanî

Bergirê Gelêrî

Armanc ji pêkhatina Bergirê Gelêrî dihate biderkevtin, ku millet bête biçekdarîkirin û ew li ser bikaranîna çekan de bête bifêrkirin, da ku ew ligel sipah de li ber Komarê de bi dijî metirsîyên derve ve bide bidan. Lêbelê ew ji bona dewletekê di hundurê dewletekê de hate biveguhertin û ew ji rola xweyî jêre danînê hate biderkevtin. Heger ku ne ji tawankariyên Pasevanên Mîlî ve di piştî Wergêrkirina Reşmeha sala 1963 de bana, dê milletê Iraqê nikarîbana destdirêjî û destavêtina Bergirê Gelêrî bidana bijibîrakirin.

Bergirê Gelêrî ji xwe re mafe di pêrabûnên desthilatîyên dam û destgehên dewletêyî bi taybetî ve di derveyê qanûnê de dabûn bidan û jiber ku ji bona Partîya Komonist roleke mezin di durustkirina Bergirê Gelêrî de dihate biderkevtin, destdirêjî û destavêtinên wîna bi ser wê ve hatin bibarkirin.

Bergirê Gelêrî li gora fermana livandinên sipahî de li jêr jimara 989 de di 22 tîrmeha sala 1958 de hate bidamezirandin û Sertîp Taha Bamernî bi Femandar ve li ser de hate binîşankirin û ew ji bona ser sê Femandariyên Jorî, Naverast û Jêrî hate biparvekirin. Rola Bergirê Gelêrî di hamû herên Iraqê de hate bibêtirkirin û destdirêjî û destavêtinên wî li ser Neşîvanan de bi sînorekê ve hate bigihaştin, ku ew nema dikarîbû bi serên Merovan ve tanî wê demê bihata bikevtin û bi taybetî ve piştî ku şikestina livandina Şewaf li Musilê de û rûdanên li Kerkukê de hatin biderkevtin. Vê date bihiştin, ku Ebdul-Kerîm Qasim fermana hilanîna Bergirê Gelêrî di tîrmeha sala 1959 de piştî rûdanên Kerkukîyî bi dilşewat ve xweser date biderxistin.

Li Kurdistanê de reftarên Bergirê Gelêrî bi kirdarekî giring ve di gûrkirina cudabûnan de di navbera Partîya Komonist û Partîya Demokratî Kurdistanî de dihate biderkevtin.

Dadgeha Gel

Dadgeha Gel bi navê dadgeha Mehdawî ve hate binavûbangkirin. Dibe jî, ku nivîsandina Mamosta Hesên Elewî li ser vê dadgeha hanê de bi hûrtirîn û bi xweşiktirîn nivîsandin ve têtê biderkevtin, ji yê ku ew tanî niha li ser de hatine binivîsandin, ji yê ku min ew tanî niha dane bidîtin, yanjî ji yê ku ew li gora bawermendîya min de têtin biderkevtin. ew dide binivîsandin⁵⁸: "Serdarîya şureşê dadgeheke sipahîyî taybetî date bidurustkirin, ji bona ku ew dadkirina Genîyên Rêstika Serdarîkirinê ji Merovên Pêla Padîşahîyê bidde bikin. Serokîtiya wêna bi Sertîp Fadil Ebas Mehdawî ve hate bipêspartin, yê ku ew bi Femandarê Parêzgeha sipahîyî El- Museyib ve dihate biderkevtin û ew yekek ji Efserên Azadîxwaz dihate bidîtin. Herwehaji ew bi merivîtiya xwe ve jî pir bi Ebdul-Kerîm Qasim ve bi nêzik ve dihate biderkevtin..."

"Civînên dadgehê di rêya bê re xwe ser ji bona ser perda televizyonê û pêlên izgehê dihatin biveguhastin.

Li gora bîr û bawerîya min de Mehdawî di vê xala hanê de bi xwe ve mêrxasîyeke bê şînor, bawerîyeke bi xwe ve û hilgirtina encaman li ser milên xwe de didate biderxistin. Hêjîbêtir wî alîyê demokrasîyî diyar tanî şînorê serberdayîtiyê didate biderxistin, ku wî migrofon û çavên kamera li jêr reftarîkirina Tawanbarekî de der barê gerandina vîlikekê li ser welêt de yanjî ji bona genîkirina Rêstika Serdarîkirinê de didate bixistin.

Veguhastinên zindî ji bona civînên dadgehê bi gaveke rewa ve têtê biderkevtin; tevî ku wê jî gelek ji westandinan ji bona şureşa 14 tîrmehê û Ebdul-Kerîm Qasim datin bianîn".

"Piştî derbasbûna bîst salan wer ev dadgeha hanê bi dadgeha şureşgêrîyî pêşî û ya dawî ve têtê biderkevtin, ya ku ew ji bona Tawanbar mafeyê liberxwedana li ber xwe de li gora dema daxwaza wî

⁵⁸Hesên Elewî: Ebdul-Kerîm Qasim dîtinek di piştî bîstan de, r. 43, ji belavokên Dar El-Zoraw, London der sala 1983 de - bi zimanê Erebi ve-

de û li gora dirêjbûna peyvên wî de pê dide bidan, yên ku ew mîna gotinên Giştdozxwaz û peyvên Serokê dagehê ji bona dunyayê têtin biveguhastin. Dibe ku ev bi dawîtirîn dadgeheke siyasî ve di Iraqê û heremê de bête bidîtin, ya ku ew bi vî rengê hanê ve dihate biderkevtin".

Weha dadgeha Mehdawî dihate biderkevtin, ya ku ew bi çavbînîya Merovekî ve têtê biderkevtin, yê ku ew bi dîjî Mehdawî ve dihate biderkevtin û yê ku ew bi Endamekî berz ve di nava rêzên Partîya Basî de dihate biderkevtin, yê ku ew di avêtina Ebdul-Kerîm Qasim de û bi darvekirina wî û Mehdawî ve dihate bibeşdarîkirin.

Belam niha çawan zînetê dadgehan li Iraqê de têtê bidîtin, magelo hîç Kesek tiştêkî li ser dadkirina Beramberekî siyasî de bi rengêkî eşkere ve yanjî bi veşartî jî ve dide bibihîştin? Magelo bi çend ve jimara wan Kesên winda têtin biderkevtin, ji yên ku xizim û kesên wan tu tiştêkî li ser carenûsa wan de nadin bizanîn, ji yên ku çarenûsa wan bi biryareke hîç û pûç ve hatîye bibiryarîkirin? Belê gelek binemal jî xwe re didin bihêvîkirin, ku ew bes û bi tenha ve ji xwe re cihê veşartina Zarokên xwe bidin binaskirin, ji bil ku ew bizanibin, bê kanî çawan ew hatin bikuştin.

Ez hêvîdarim, ku dê dadgeha Mehdawî ne bi dadgeha dawîyî siyasî ve li Iraqê de bête biderkevtin; lêbelêjî ez bendewarim, ku dê mîletê Iraqîyî gernas xwe bide bihelsandin û dê ew rûmeta xwe, payebûna xwe û mafeyê xwe di jîneke bextiyar de bide bivegerandin û ew dê dam û destgehên xweyî destûrîyî demokrasî bide biavakirin û dê têtê qanûn rola xwe bide biyarîkirin û dê ew li ser tevan de bête bizalkirin.

Di wê hingavê de dê qewara destanê bête bidiyarkirin, ya ku ew bi ser serê Iraqê ve di piştî Wergêrkirina 17 tîrmeha sala 1968 de hatibû bikevtin, di dema ku Bas serdarîkirina welêt ji bona nava destên xwe dabû bixistin. di wê gavê de dê nivîsta, ya ku ew ji bal Numan Mahir Kenanî de hatibû binivîsandin, li ser tawankarîyên "Bas" de di Iraqê de piştî Wergêrandina Reşmehê di deverê de bi dilopekê ve di derya de bête biderkevtin.

Derîyê Nehem

Azadiya Rêxistina Siyasî

Partîyên ligelhevdû de di Berê Yekîtiya Welatî de bi azadî ve bi jêhatîbûnên xwe ve piştî biserkevtina şûreşa 14 tîrmehê di nava çend mehan de pê dihatin birabûn. Rêberîya Şûresê li xwe bi xwe ve didate bidivakirin, ku ew di dema veguhestinê de dide bidîtin û ew dê bi rengekî mîrî ve rêpêdana Partîyan bide bidan. Belam qanûna bi rêpêdana Partîyan ve tanî rêbenda sala 1960 de hate bidanîn. wê qanûna bi navkirî ve Partî wetov didate binasînîkirin, ku ew "bi komelekê ve tête biderkevtin, ya ku ew bi xwedanê armancên siyasî ve tête biderkevtin".

Li ser Endamê Partî de hate bimerckirin, ku ew di tuxmê xwe de bi Iraqî ve bête biderkevtin û li ser Neferên hêzên Çêkdar, Karmendên dewletê ji rêzên Diplomasî û herwehaji ji Xwendevanên dibistanên bingehî û debîristanan ew nikarin ji bona nava Partîyan bêtin bikevtin.

Herwehaji ji bal qanûnê de li ser Damezirvanên Partî de hate bimerckirin, ku ew ji bona Wezîrê Navxweyî daxuyanîyeke morkirî ji bal pêncî kesî ve bidin bipêşkeşkirin, ji yê ku di wan de mercên Endametîyê têtin biderkevtin û ew piştgirtina xwe ji bona Partîyê didin bigirawkirin.

Tanî ku dema danîna qanûna rêpêdana Partîyan hate bidîtin, pêwendî di navbera Ebdul-Kerîm Qasim û Partîyan de bi Piştgirtingîrî ve û bi Beramber ve hatin biveguhertin. Di dema ku Partîya Bas ji bona avêtina Ebdul-Kerîm Qasim didate bibangkirin û wê jêre tepe kuştina wîna di 7. 10. 1959 de date bidanîn, Partîyên din pêwendîyên xwe bi rengekî din ve ligel Ebdul-Kerim didatin biparastin. Di wê pêlê de tu Partîyên din ji bil Partîya Basî pê ve bi bangkirina avêtina Ebdul-Kerim ve nehatibûn bigihandin.

Belam Ebdul-Kerim Qasim ji bona perçekirina Partîyan didate bixebatkirin û ew tanî radeyekî di xebata xwe de ligel Partîya Welatîyî Demokratî de hate biserkevtin; jiber ku Mirza Mohamed Hedîd ji Mamosta Kamil Çadirçî hate biperçekirin û wî partîyek nuh ji xwe re date bidurustkirin. Herwehajî Dadwid Sayix ji Partîya Komonist hate biperçekirin û wî ji xwe re Partîyeke Komonistîyî qelp date bidurustkirin. Belam ew di perçekirina Partîya Demokratî Kurdistanî de nehate biserkevtin, tevî ku wî ligel Barzanî de ji bona razîkirina wîna bi dûrkirina Ibrahîm Ehmed û jimareke din ji Rêberên Partî ve didate bihewildan û hin caran jî wî ligel Ibrahîm Ehmed didate bihewildan, ku ew ji partî û bi taybetî ve di gava girtina kongirê pênc de xwe bide biperçekirin.

Partîyan bi daxwazên ve ji bona Wizareta Navxweyî datin bipêşkeşkirin, da ku ew rê bi wan ve bide bidan. Di nava van Partîyan jî de Partîya Demokratî Kurdistanî jî dihate bidîn, ya ku jêre di cara pêşî de di mêjûwa Iraqê de rêpêdan hate bidan, da ku ew bi rengêkî eşkere ve bi jêhatîbûnên xwe ve bête birabûn. Herwehajî wê rojnameya xweyî nawendî "Xebat" date biderxistin⁵⁹.

⁵⁹Mecîd Xedurî di Nivîsta xwe de: Di Iraqa Komarî de, di rûpelê 195 de ji çapa yekem de der sala 1970 de -bi zimanê Erebî- dide bigotin: "Di rêbenda sala 1960 Mele Mustefa Barzanî û Ibrahîm Ehmed bi piştgirtina hinên din ve bi pîrbûn ve ji Eşîra Barzanî bi daxwazekê ve ji bona bi rêpêdana Partî ve ji bona Wezîrê Navxweyî datin bipêşkeşkirin..."

Ez nizanîm, bê kanî çima Mamosta Mecîd Xedurî di vê şaşbûna hanê de hatiye bikevtin û herwehajî ma wî ji kûderê de ev aghdariyên xwe dane bigirtin? Jiber ku ew bi yekekî Lêgervan, Mêjûvan û Akadîmî ve tête biderkevtin. da ku aghdariyên wî bêtin birastkirin em navên wan kesên didin bibîrxistin, ji yê ku wan bi daxwaza rêpêdana Partî ve ji bona Wizareta Navxweyî dane bipêşkeşkirin. Di nava wan de bes û bi tenha ve Barzanî ji Barzan dihate biderkevtin û yê din ew ji heremên dinî Kurdistanê de dihatin biderkevtin:

Mustefa Barzanî	ji Barzan
Ibrahîm Ehmed	ji Sulêmaniyê
Nurî Sediq Şawis	ji Sulêmaniyê
Omer Mustefa	ji Koye Sinceq
Eli Ebdul-Lah	ji Koye Sinceq
Salih Yusifî	ji Zaxo
Mele Ebdul-Lah Ismaîl	ji Hewlêr

Derîyê dehem

Partîya Demokratî Kurdistan û Demokrasî

Partî durujmê Demokrasî ji bona Iraqê û Ewtonomî ji bona Kurdistanê date bibilindkirin. Di vî durujmê hanê de nîşaneke dubarekî li ser dûrbûna pêgirtina Partî de bi demokrasîyê ve û herwehaji liberkevtina wêna bi giringbûna wî ve tete biderkevtin; jiber ku hîç miletê Kurd nikare di bin sîbera Rêstikeke Diktatorî de bi mafeyên xwe ve bête bigihaştin. Ev fêrbûna hanê em ji serpêhatîyên xwe ligel rêstikên li dûhevde hatî de ji bona ser serê serdarîkirinê li Begdadê de hatin bihînkirin. Belê dê miletê Kurd bi mafeyên xwe ve di bin sîbera rêstikekê de bête bigihaştin, ya ku ew bi demokrasîyê ve dide bibawerîkirin û wê li seranserî Iraqê de dide bikaranîn.

Bi rastî jî ve Partîya Demokratî Kurdistanî dikare bête biserbilindîkirin; jiber ku Kurdistana rizgarîkirî bi keleha hemû Xebatvanên Iraqî ve dihate biderkevtin, ji yê ku ew ji bona nava wêna hatibûn bipenakirin, ji yê ku ew ji xwe re li azadîyê û demokrasîyê de dihatin bigerandin, ya ku wan ew ji xwe re li Begdadê de dabûn biwindakirin.

Ez bi niyazmend ve nadim bidîtin, ku ez dirêjbûnan bidim biraxistin; jiber ku pir Çavbînên ji Ereb, Kurd û Kêmîyên mîlî û oldarî hêjî têtin bijîyandin.

Partî ji bona demokrasîyê di pêla Padîşahî de date bixebatkirin û ew di piştî rûxandina wê jî re li ser de dihate bicûn û herwehaji dê ew

Hilmî Elî Şerîf
Ismaîl Arif
Şems El-Dîn Muftî

ji Xaneqîn
ji Sulêmanîyê
ji Hewlêr

hêjî ji bona demokrasîyê ji bona Iraqê bide bixebatkin, tanî ku ew bi rastîyekê ve li rastê de bête biderkevtin.

Xebatkirina partî li pênavê demokrasîyê de ji şiyarbûn û ji liberkevtineke bi carekê ve bi tiştêkî nuh ve nayête biderkevtin; lêbelê ew ji bona roja durustkirina wê bi xwe ve têtê bivegerandin. Bi baştirîn nimûne ve li ser vê de têtê biderkevtin, ew gotara di rojnama Xebat Organê Komitiya Nawendî de di jimara 147 de û di mêjûwa 17. 1. 1960 de hatiye bibelavkirin⁶⁰: "Xebata tal ji bal milletê Iraqî de bi herdu milîbûnên xwe ve ji Erebi û Kurd bi dijî Impiryalîyê û Taqimê Serdarîyî nemankirî ve ji bona pêkanîna civateke demokrasî di nava restika xweyî siyasî, abûrî û zanyarî de didate biaramnckirin". Xebat di gotara xwe de bi ser ve dihate biçûn: "Demokrasî, ya ku ew di kevna de bi serdarîkirina millet ve li ser millet de têtê biderkevtin, ew ne bi malekî nîşankirî ve têtê biderkevtin, yê ku em wî ji derve ji bona welatê xwe didin bianîn; lêbelê têgihîştina wêna bi cudabûna welatan û zînetên mêjûyî ve têtê biderkevtin, ya ku ew di nava wan de têtê bipeyda kirin. Hêjbiserdeji ve bi hîç û pûç ve têtê biderkevtin, ku Merov regekî ji serdarîkirinê ji welatekî derveyî nîşankirî ji bona welatê xwe dide bianîn, tev ku biserdeji ve rêxistinên civakî bi zayîna niyazmendîyeke metiryalî ve di pêşkevîna welatekî nîşankirî de têtin biderkevtin û ew bi vîna miletan ve, bi karînen wan ve, di xebata hêzên çivakî, di nava mercên bi serên xwe ve û di mercên nanxweyî û cîhanî de têtin bigirêdan". Xebat bi ser ve têtê biçûyî: "Li ser ronahîyên rastîyî çûyî de û piştî xwendekarîkirina zînetên welatê me û rewşên wîyî bi taybetî ve Partîya Demokratî Kurdistanî ji bona vê rastîyê hatiye bigihaştin, ku Demokrasîya bi berkirî ve bi serûştîya wêyî Iraqî ve, ya ku ew ji zînetên me û ji rasta meyî Iraqî têtê biderkevtin, bi baştirîn rêstika demokrasî ve têtê biderkevtin, ya ku ew ji bona milletê Iraqê bi herdu milîbûnên wîyî Erebi û Kurd ve armancên wî û hêvîyên wî dide bicîanîn. Jibervêji ve benda çara ji bernama wê wer dide binivîsandin: "Em ji bona parastina Komara demokrasî, hîmkirina wêna, firehkirin û kûrkirina berê wêyî demokrasî li ser bingehê demokrasîya bi berkirî ve didin bixebatkin, ya

⁶⁰Celal Talebanî: Kurdistan û Tevgera Milîyî Kurdî, bi zimanê Erebi ve, r. 298, çapa duwem 1971, Dar El-Telîe ji bona çapkirinê û belafkirinê.

ku ew azadîyên Neferî û azadîya Giştî mîna azadîya derkirina bîr û bawerîyan, bawermendîyan, azadîya ronametîyê, rêxistina partî û pêkanîna civatên Komelayetî ji bona tevaya Neşînvanan dide bigirawkirin û ya ku ew destûreke hergavî dide bidanîn û herwehajî ku ew pêrabûna helbijartina demokrasîyî xweser dide bigirawkirin, ya ku ew tede her kesekî bi temenê heştdeh salî ji Neşînvanan nêr û mêyî gihaştî ve dide bibeşdarîkirin".

"Ji wê benda bi navkirî ve tete bidiyarkirin, ku Partîya Demokartî Kurdistanî ji bona rêstikeke demokrasîyî bi berkirî ve dide bibangkirin, ya ku ew tede azadîyê ji bona millet dide bigirawkirin û millet ji dujminên wî dide bivegirtin. Ev bi xwe jî ve ji divayên parastina Komarê û parastina bi destlevtinên millet ve di şureşa wîyî pîroz de têtin biderkevtin. Hêjîbiserdeji ve ev bi pêwistîyêke zor xwestî ve ji bona pêşvekevîna civaka me di warên abûrî, siyasî û zanyarî de tete biderkevtin, da ku aramî û piştrastbûn ji bona hemû Neşînvanan bêtin bimişekirin. Ji bingehên vê rêstika hanê peydakirina jîyaneke perlemanîyî li ser xwe de tete biderkevtin, ku tede azadîya helbijartina millet ji bona Wênerên xwe di perleman de tete bigirawkirin û herwehajî di pêkhatina Wezaretê de ji bal Parleman tete biderkevtin. Wehajî divê ku çavdêriyêke gelêriyî parlemanî li ser serdarîyê bête bikin, ya ku ew ji bal piraniyê de di parleman de tete bipiştgirtin.

Berjewendîya millet dide bineçarîkirin, ku divê hemû hêzên welatperweriyî dilsoz bêtin biyekkirin, da ku ew bi hev re di serdarîkirina welêt de di rêya Wizareteke ligelhevdû de yanî Civateke Rawêşgêrî de bêtin bibeşdarîkirin, ku tede Wênerên hêzên Welatperwer bêtin bidîtin; heger ku pêkhatina Berê Welatîyî Hevgirtî nikaribe bête bicîanîn, da ku ew hemûyan di serdarîkirinê û desthilatîyê de bide bibeşdarîkirin.

Bê gûman ku rêzlêgirtina ji bona azadîyên Neferî û Giştî û girawkirina wêna ji bona hemû Neşînvanan û bi hîmkirina jîyana partayetî û parlemanî û nivîsandina wê di destûra hergavî de bi bingehên Rêstika Demokrasîyî bi berkirî ve tete biderkevtin".

Xebat gotareke din di jimara xweyî 389 derketî de di 21. 12. 1960 de date bibelavkirin. Eve hinek jê têtin binivîsandin:"... Bê gûman bangkirin bi demokrasîyê û azadîyê ve di nava welatekî de ji welatan

nikare bête bikirin, ku tède bi milyonan ji xelkên wî ji mafeyên xweyî milî bi bê behr ve têtin biderkevtin. Divê ku em nedin bijîbîrakirin, ku ev miletên hanê bi rastî ve têtin biderkevtin, ku ew di rêya wê gotina mayînî de têtin bironahîkirin: Miletêkî azad miletekî din nade bijêrdestkirin⁶¹. Ji erkên Miletên Erebi, Turkî û Farişî têtin biderkevtin, ku ew li ber vê rastîya hanê de bêtin biliberkevtin, ku divê ew yarmetîya miletê Kurd di xebata wî de li pênavê mafeyên wêyî milîyî rewê bidin bikirin; jiber ku dê azadîya wan ne bi carekê ve bête biderkevtin, heger ku miletekî bira li jêr navê wan de bête bijêrdarîkirin û ev jî li jêr perda liberxwedana ji bona berjewendîyên wan tète biderkevtin".

Wetov Xebat ev der sala 1960 de û piştî sî salî dane binivîsandin. Belê em bi rast û durust ve wî tiştî bi xwe jî ve didin bivegerandin, bêyî ku em hîç gotinekê jê bidin biderkirin, yanjî gotinekê bi ser ve bidin bixistin. Bersiv dê li nik xwedan Bextan de ji Erebi, Farişî û Turkan bête bihiştin.

Partîya Demokratî Kurdistanî di derbasbûna xebata xweyî dirêj de di avanîkirina bingehên yekîtîya welatî de dayite bibeşdarîkirin; heger ku wê xwe bi vê yekîtîya hanê ve nedaya bigirêdan û herwehaji heger ku ew li ber giringbûna wêna de ji bona ayinda pêwendîyan di navbera

⁶¹Di cara pêşî de di mêjûwa Merovanîyê de Hegel di Felsefa Mêjûwê de der sala 1828 de di peyvdariyên xwe de di zanistgeha Berlin dide bigotin: "Civateke Azad Civateke din nade bijêrdestkirin". Di pişt re Marx di nava lênerîna tevaya jîna Mirovan de û di hemû qonaxên mêjûwê de û li ser bingehê wê remana bilindî Helgel de dide bigotin: "Miletêkî Azad miletekî din nade bijêrdestkirin". Magelo tanî kengî dê Rom. Erebi û Ecem li ber vê rastîya tîrşîya mêjûwê û serpehatîya Merovan nêyetin biliberkevtin. Rom. Erebi û Ecem xwe ji bona nava sedsalê bîstûyekem bi kole û bendekirina Kurd û Kurdistanê ve didin biavêtin, yê ku ew tède hêjîbêtir ji miletê Kurd di Kurdistanê dê pir bêtin biêşandin. Pîrsa Kurd û çarekirina wêna di bin serdariya wan de bi agirê bin kayê ve tète biderkevtin. Hêjîbêtir ew bi nexweşîya Kevjal ve bi bê derman ve di nava mejîyên wanî rehperestî genî de di vê serdema me de tète biderkevtin. Çarekirina pîrsa Kurd bi ezmîneke pir giran ve ji bona têgihîştina Welatperwerên Turk, Erebi û Farişan di pêşkevtin û geşbûna welat û miletên xwe ve tète biderkevtin. Çend ji wan re dê bi bedbextî ve bête biderkevtin, gava ku ev pîrsa hanê di rêya şer û cengan de di rêya xebata miletê Kurd de û bi piştgirtin wêna ve ji bal vê dewletê yanjî yandin ji bona berjewendî û qazanca xwe bête biçarekirin. Cuma

herdu Netewan de ji Ereb û Kurd nehata biliberkevtin, dê wê gelek kêsên hatî ji xwe re di nava van çil salên çûyî de bidana bikaranîn. Wê bi vê helwesta xweyî bawermendî ve beramberî bi pirsra demokrasîyê ve ji bona Iraqê pê yekitîya welatîyî Iraqî date biparastin.

Dê rastî her û her bête biçurusandin, hegerjî çiqasî jî Şovînyên Rehperest datin bixwestin, ku ew wê bidin bipoşandin. Hîç girawbûnek ji bona serxwebûnê, geşbûnê, aramîyê û xweşbûnê bêyî wergirtina milletê Kurd bi mafêyên xweyî milîyî rewa ve nikare bêtin bidîtin û herwehajî ew girawbûn nikare bête bidîtin, heger ku yekitîya welatî ji bona hemû Iraqîyan bi armanceke hevbeşî ve neyête bikin.

Helwesta Partîya Demokratî Kurdistanî beramberî Yekîtîya Erebî

Herdu Netewên Ereb û Kurd ji siyaseta turkkirinê di pêla Osmanî de û herwehaji ji parvekirina zordari di pişti payînbûna cenga cihanî yekem de li ser destên hêzên Impiryaliyê de azar dane bixwarin. Ev parvekirina hanê bi diji berjewendiyên herdu Netewan ve hate bikirin û ew bes û bi tenha ve ji bona berjewendiyên Impiryaliyê hate bikirin.

Hîç tu gûman bi serên min ve nayêtin bikevtin, ku dê yekîtîya Erebî li qazanca Netewê Kurd de bête biderkevtin, heger ku ev yekîtîya hanê bête bicîhatin, dê ew pir keleman ji ber vegerandina yekîtîya Netewê Kurd bide bihilanin. Irojî mîna ku tete bizanin, Ereb ji bona bêtir ji bîst dewletan têtin biparvekirin û Serdarên van dewletan di nava xwe de erd, millet û dewlemendbûnên Netewê Ereb didin biparvekirin û ew li gora kêfa xwe de bi çarenûsên millet ve didin biyarîkirin. Ji bona bîr û bawerîya giştîyî Erebî gotina wîna di biryarîyên wergirtî de ji bal Serdarên wîna de çi di derbarê wî de û yanji di derbarê yê din de ji milletên heremê de cih jêre nayête bidîtin.

Ji rexekî din de yekîtîya Erebî bi armanca cemawerên Netewê Erebî ve tete biderkevtin û ew ne bi armanca serdarîyan ve tete biderkevtin; jibervêji ve gava ku yekîtîya Erebî bête bicîhatin, ew wêçaxê dide biderxistin, ku vîna cemawerên Erebî hatîye biserkevtin. Hîç gûman lê nayête bikirin, ku cemawerên Erebî tu mebestên bed bi beramberî Netewê Kurd ve ji xwe re nadin bihilgirtin; lêbelê bi servaji vênaji ve ew bi amadebûn ve têtin biderkevtin, ku dê ew piştgirtinê ji bona Netewê Kurd li pênavê wergirtina mafeyên wê de bidin bipêşkeşkirin. Jiber ku ev cemawerên hanê bi başî ve têtin biliberkevtin, ku Netewê Kurd bi Neteweyekî kevnari kevnar ve bi xwedan xakê xwe ve tete biderkevtin û wî tu xakê kesekî nedaye bitalanîkirin û yanji ew bi biyanî ve di heremê de tete biderkevtin. Belê yê din mafeyên wî dane bitalanîkirin. Herwehaji li qazanca Netewê Erebî de tete biderkevtin, ku Netewê Kurd bi bêtir ji bîstûpênc milyonan ji serjimara xwe ve bi Dostê

Netewê Ereb ve bête biderkevtin û ew ne bi Dujminê wî ve bête biderkevtin.

Tiştê ku li ser me de dide bijankirin, ku Serdarên Iraqê li ser Kurd de di Kurdistana Iraqê de li jêr perda liberxwedana Erebitîyê û parastina ji bona yekîtîya Ereb de didatin û didin bizordarîkirin, di dema ku ew Serdarên hanê hatibûn bifêrkirin, ku ew mehnan ji bona xwe bidin bidîtin, da ku ew pê şikestin û tirsên xwe beramberî Dujminên xweyî xurt bidin bipoşandin.

Yekîtîya Erebî gava ku ew li ser bingehên rast de û bi dilbijanda cemaweran ve bête bipêkhatin, dê ew li berjewendiya herdu Netewan de ji Netewê Ereb û Kurd bête biderkevtin. Weha li ser Kurd de divê ku ew pê bidin bixêrhatin û piştî wê bidin bigirtin. Lêbelê heger ku ev bi Yekîtîya Serdaran ve bête biderkevtin, hîç gûman têde nayête biderkevtin, dê ew ji bona lêdana dilbijandinên cemawerên Erebî û Kurdî bi hev re bête bikaranîn û dê ew li ber wan de azadîyên wanî demokrasî, mafeyên wan û rûmetên wan bidin bihilanîn.

Kurd tucarî bi dijî Yekîtîya Erebî ve nehatine biderkevtin, mîna ku Şovînyên Ereb ji xwe re didin bixwestin, ku ew wan bi dijî wê ve bidin bipesinandin; jiber ku Yekîtîya Erebî berî her tiştî bi erkên Ereban ve bi xwe ve berî yêrî din têtê biderkevtin. Magelo ne ji mafeyê cemawerên Netewê Erebî û Dostên wan têtê biderkevtin, ku ew ji xwe bidin bipirskirin, ma kanî çî Serdaran ji bona wê dane bikirin?

Kurd bi dilsozî ve didin bihêvîkirin, ku Yekîtîya Erebî li ser bingehên rast û demokrasî de bête bicihanîn. Gava ku peyv li ser Yekîtîyê de li Begdadê di piştî şureşa 14 tîrmehê de hate bipirskirin û cudabûn di navbera hêzên Erebîyî cudan de li ser Yekîtîya xweser yanjî Yekîtîya Fêderalî -Hevgirtî- de hate binokirin, Partîya Demokratî Kurdistanî bîrwerîyek di 11. 9. 1959 de ji bona Ebdul-Kerîm Qasim û Ebdul-Selam Arif date bipêşkeşkirin, ku wê têde li ser helwesta xwe de bi vî rengê hanê ve date biderxisti: "Pirsa Yekîtîyê yanjî Yekbûnê ji du alîyan de berî her tistî ji bona me pê têtê biguhpêdan. Yekem: pileyê parastina wêna û bi cîanina wêna ji bona aramancên dûr û nêzîk ve têtê biderkevtin, ji yêrî ku milletê Iraqê ji bona wan bi tevayî ve dayite û hêj ew dide bixebatkirin. Duwem: Pileyê parastina wêna û bi cîanîna wêna ji bona bîr û bawerîya beşdarîbûna di welêt de û firehkirina wêna ji bona

mafeyên miletê Kurdîyî milîyî pêrûniştî di destûra Komara Iraqê de tête biderkevtin.

Di bil van herdu alîyên hanêyî bi serhev ve civandî ve em bi rengê bingehî ve didin bibawerîkirin, ku pirsê Yekîtiyê yanî Yekbûnê be û bi tenha ve di pêşî de bi miletê Ereb ve tête bigirêdan; ji ber ku ew bi perçeyekî ve ji mafeyê miletê bira di çarenûsa wî de bi xwe ve tête biderkevtin. Ew bi mafeyê bi serê xweyî mezin ve tête biderkevtin, yê ku ew ji bal Hevpeymana Mafeyên Merov de ji bona tevaya miletên li ser zemînê de hatîye bibiryardan û yê ku ew ji bal miletên Asyayî û Afrikayê de di kongirê Bandong de li ser de hatîye bidubarekirin û yê ku ew ji bal miletê Kurd de bi belgeyekî qanûnî ve di xebata wîyî rizgarî de tête biderkevtin.

Li ser vî bingehê hanê de em piştê wê bîr û bawerîya hanê didin bigirtin, ya ku li ser wê de bîr û bawerîya miletê Ereb di derbarê çarenûsa xwe û rengê wî de tête birawestandin, rengê ku ew ji xwe re dide bihelbijartin, da ku ew pê pêwendîyan di navbera perçên welatê Erebîyî perçekirî de bi rengê bingehî û bi serê xwe ve bide birêxistin. Belam di derbarê rewşa Kurdistana Iraqê de me berî vîna du alî dane bixuyanîkirin, ji yê ku ew di vî pirsê hanê de bi me ve têtin bigirêdan û em nikarin dev ji wan bidin biberdan. Da ku alî yekem ji parastina armancên dîr û nêzik bête bicîhatin, ya ku ji bona wîna miletê Iraqê dayite bixebatîkirin û daku xebat ji bona wîna bête bilezîkirin, em jê rêya rast di nelezbûna avêtina hîç gavekê de ji bona herdu alîyan de di Yekîtiyê û Yekbûnê de didin bidîtin. Berî hertîştî divê jêre xwendekarî û lêvenerîna pêwîst bête bikirin û ji bona gohandina wan divê hêdî hêdî gavên pêwîst jêre bêtin biavêtin û herwehajî divê di pirsê wetovî giring de û di nava zîneteke dewlî, Erebî û Iraqî de pirs bi miletê Iraqê ve bi têrkirî ve bête bikirin; jiber ku ji bona bicîanîna karekî wetovî giring divê bînfîrehbûn û hêdî hêdîbûn bête bidîtin, da ku hemû pêrabûnên jêre pêwîst bi rengê rast ve û dîr ji rehperestîyê, ji bêlêremankirinê û ji nişkê ve bêtin bikirin".

"... Di pêkhatina nuh de bi serûştî ve dê bi pêkahtinekê ve bête biderkevtin, ya ku tede dê Xelkên milîbûna Ereb bi zal ve bêtin biderkevtin û Kurd, yê ku ew di bin sîbera dewletê de têtin bijîyandin, dê endazîya wanî jimarî bi rengê pîr mezin ve bi beramberî pîrbûna pîrî

Erebî ve bête bidakevtin. Evaya bi xwe jî ve li ser wan de dide bihiştin, ku ew bi xurtir ve bi mafeyên xweyî milî ve bidin bigirtin û ew bi pitir ve bi hestiar û dildarî ve li her tiştekî de bidin bitemaşekirin, ji yê ku ew bi van mafeyên hanê ve bi nêzîk ve yanjî bi dûr ve têtê bibestandin û ew li hemû reftaran yanjî karên pêkhatinên nuh de bi vê hişbûna hanê ve û li ser ronahîya serpehatîyên xweyî tîrş û tal de û bi taybetî ve li ser serpehatîyên xwe de ligel Turkan de di bizava Kemalî de û herwehaji ligel Farisan de di pir hatinên pir de didin bitemaşekirin. Ev Zînetê hanê dide bihiştin, ku kêmtirîn şaşbûn, ya ku ew ji bal Berpirsiyan ve derbarê bi mafeyên Kurd ve bête bikirin, dê ew bi gewretirîn kêrên bed ve bête biderkevtin".

"... Her gavek, ya ku ew ji bal milîbûna Erebi ve ber bi armancêv xwe têtê biavêtin, divê ligel wê de firehbûnek bêtir di mafeyên milîyî Kurd de bête bitengalkirin û dê pir bi başî ve bête biderkevtin, ku divê gava pêşavêtina herdu milîbûnan li gora lihevhatina cihê wan û zînetê wan de bête biderkevtin û ji bona danîna vê rêzana hanê di cihê bicîanînê de em vanên tên didin bipişneyarkirin:

Yekem:

Di gava dilbijandina Iraqê de bi renegekî ve ji bona kevtina nava Fêdralyekeke de ligel dewletên Erebiyî rizgarkirî de divê bi renegekî ve ji Ewtonomîyî ji bona Kurdistanê di nava hevgerîna Iraqê de pê vête birûniştin.

Duwem:

Di gava dilbijandina Iraqê de bi renegekî ve ji bona kevtina nava Hevgerînekê ligel Komara Erebiyî Hevgerî de divê ji bona milîbûna Kurd di Iraqê de bête birûniştin, ku divê Kurdistan bi Endamekî Fêderalî ve di nava wê pêkhatîna nuh de bête biderkevtin"⁶².

Partî li ser pîrsa Yekîtiya Erebi de di hemû kongirên xwe de dayite biaxivtin; jiber ku ew li ber giringbûna wêyî sitratîcî ve dihate bikevtin, ya ku ew bi ayinda herdu Netewan ve dihate bigirêdan. Partî hêj û dê jî li Yekîtiya Erebi de û li pişthevgerîna û xebata hevbeşî de bi

⁶²Celal Talebanî: Kurdistan û Tevgera Milîyî Kurdî, bi zimanê Erebi ve, r. 315, çapa duwem 1971, Dar El-Telîe ji bona çapkirinê û belafkirinê.

132 Barzanî û Tevgera Azadîxwazîya Kurd 1958 - 1961

cavekî parêzî ve li ser berjewendîya herdu Netewên bira de bide bitemaşekirin. Di benda şeş de ji bernma partî de wer hatîye binivîsandin, ya ku ew ji bal kongirê Partîyî dehemîn de di befirbara sala 1989 de li ser de hatîye bibiryardan: "Jiber girêdana di navbera herdu tevgerên milîyî Erebî û Kurdî de, mafeyên wan di çarenûsa wan de û daxwazên xebata wanî hevbeşî de li pênavê rizgarîkirina mîli û pêşvekevîna civakî de her bi destkevînek, yanjî bi pêşkevîk, yanjî bi pêşveçûnek di tevegêra milîyî Erebî de di Iarqê de divê ligel wê de pêşkevîtin û pêşvecûn ji bona mafeyên milîyî meletê Kurd bête biderkevîtin".

Derîyê Yanzdehemîn

Tevgera Şewaf

Sertîpangoş Ebdul-Wehab Şewaf dihate binaskirin, ku ew bi yekî ve ji berztirîn Efserên Rizgarîxwaz ve û bi xwedan remanên demokrasî ve dihate biderkevtin û ew ji binemaleke naskirî ve dihate biderkevtin. Cudabûn di navbera wî û Ebdul-Selam Arif de di berî şûreşa 14 tîrmehê de dihatin biderkevtin. Gava ku şûreş hate bi vêkevtin, fermana nîşankirina Şewaf bi Serdarê Sipahîyî Giştî ve hate biderkevtin; belam li jêr givaştina Ebdul-Selam Arif de ferman di 15 tîrmeha sala 1958 de hate bihilanîn û ji dêlva wê ve ew bi Fermandarê Parezgeha sipahîyî Musilê ve hate binîşankirin. Şewaf ev karê hanê bi nala dûrkerinê ve ji Begdadê date bidanîn û herwehaji wî ew bi nerewayî ve û bi dijî xwe ve date bidanîn. Bi rastî jî ev weha dihate biderkevtin.

Şewaf bi karê xweyî nuh ve hate bigihandin; belam ew di nava dilê xwe de dihate bikelandin. Belam wî jî nala Hevkarên xwe ji Efserên Azadîxwazan di nava dilên xwe de jan û talî didatin biveşartin. Li vêderê jî de divê ji bona Endamên Encumena Bilind ji Efserên Azadîxwazan û herwehaji ji Efserên Azadîxwazan ji ber wan hilgirtinên wan bête birêzgirtin; ji yê ku wan ew ji bal Ebdul-Kerîm Qasim û Ebdul-Selam Arif de di wê demê de didatin bigirtin; jiber ku wan berjewendîya welat di ser berjewendiya re didatin bigirtin.

Vê girêka hanê xwe di nava binê dilê Şewaf de date bimeyandin û wî li rêyekê de ji bona tolwegirtinê ji Ebdul-Kerîm Qasim û Ebdul-Selam Arif didate biremankirin. Pir demeke dirêj bi ser ve nehate biderbasbûn, tanî ku Ebdul-Selam xwe ji hemû cihên xwe date bivekişandin û ew jî bi xwe jî ve hate bidûrvekirin; belam Ebdul-Kerîm

Qasim ji fermana xweyî berê di derbarê Şewaf de nehate bikişandun û wî ew ji bona Begdadê de neda bivegerandin, da ku têde berpirsiyarîyeke rêberî ji xwe re bide biwergirtin.

Ez didim bibawerîkirin, ku ev bi yekeke ve ji şaşbûnên Ebdul-Kerîm Qasim tête biderkevtin. Divabû ku wîna ji bona Şewaf ji dêlva wê neqencîya xweyî hanê qencîyeke baştir bida bivegerandin, ya ku ew divabû ji Ebdul-Selam Arif bihata bihînkirin.

Piştî nobûna pevçûnê di navbera Milîyên Ereb û Ebdul-Kerîm Qasim de Basîya û Milîyên Erebên din ji xwe re ji helwesta Şewaf dane bikarkirin û wan xwe li dor û berên wî de bi ser hev ve dane bidan û hêjbêtir wan nav têde didane bidan, da ku ew bi tevgerê ve bi dijî Ebdul-Kerîm Qasim ve bête birabûn. Di dawîya dawî de Şewaf bi serê Şewaf ve hate bikevtin, ku ew ji bona tevgera xwe li ser piştana xwe de bi Basîyan, Milîyên Erebî din û hinekan ji Serokên Eşîrên Ereb û kurd ve bide bipilankirin. Navrasta hevbeşî di nava van dijûnan de dujminatîya wan tevan ji bona Ebdul-Kerîm Qasim dihate biderkevtin. Hêjbêtir ji bona Serokên Eşîran hêvîya rawestanîna bicîanîna qanûna çakkirinêyî çandinîyê dihate biderkevtin, ya ku wê sînor ji bona desthilatîya Derebegetîyê di çewisandina Cotkaran de dabû bidanîn.

Herwehaji Komara Yekgirtina Erebî piştî ku pêwendîyên wê ligel serdarîya Iraqê de hatin bihilwesnsin, wê jî bi jêhatîbûn ve dijî Ebdul-Kerîm Qasim date bikarkirin û wê hevsarê Ebdul-Hemîdê Seracê Surî ji bona nardina alîkarîyên pêwist ji bona Şewaf û alîkarîya wîna di tevgera wîna de date biberdan. Evaya bi xwe jî ve bi destdirêjîyeke bêserm ve ji bona nava kar û barên hundurûyî Iraqê dihate biderkevtin.

Şewaf kêsa girtina Kongirê Hevalbendên Aştîyê li Musilê de di 5. 3. 1959 de ji xwe re date bigirtin, yê ku wî hestyarîya milî û ayînî ji bal pirbûneke fireh de ji Xelkên Musilê de didate bibirîndarîkirin.

Şewaf di roja 8. 3. 1959 de tevgera xwe date bidazanîn, ya ku ew bi piştgirtin û bi alîkarîyeke diyar ve ji bal Ebdul-Hemîd Seracê Wezîrê Navxweyî Devera Jêrî de dihate bigirtin. Tevgera wîna bêtir ji 24 demjimaran pê ve nehate bidirêjkin; jiber ku Şewaf di baregehê xwe de di roja paş de hate bikuştin û Efsêrên wîyî mayî ji bona Surî datin bibazdan.

Şewaf di roja pêşî de di tevgera xwe de her Efserek di tîpa xwe

de lê gûmankirî date bigirtin, ji yên ku ew ji bona Qasim bi dilsoz ve dihatin biderkevtin. Herwehaji wî pir ji Bajarvanên Dujminên xwe datin bigirtin. Efserên wî jimarek ji wan datin bikuştin, ji yên ku ew bi Dîl ve di nava destên wan de dihatin û di nava an jî de Kamil Qazançî dihate biderkevtin.

Piştî kuştina Şewaf û vegerandina Efserên Hevalbendên Ebdul-Kerîm Qasim zalbûna xwe li ser tîpa pêncem û bajarê Musilê de desteyên Bergirê Gelêriyî bestayî bi Partiya Komonist ve bi karên tolgirtineke hovîtî ve bi dijî Xelkên Musilê ve hatin birabûn û bi rabûna wan ve bi vî karê hanê jî ve liqê Partiya Demokratî Kurdistanî li Musilê de di bin rêberîya Çekdarên ji Xelkên Eşîrên Kurd yarmetîya wan datin bikirin, ji yên ku ew bi ser Musilê ve hatin birakişandin.

Şovîniyên Erebi dixwestin û hêjî ew dixwazin, piştigirtina wan karên nemerovanî bi Barzanî û Partî ve bidin bisipartin, yên ku ew di Musilê de di piştî temirandina tevgera Şewaf de hatin birûdan. Ew wetov wan karan didin birûdan, ku belê ew hatibûn bixwendekarîkirin û bipilankirin. Jibervêjî ve divê ev rastîyên hanê bêtin bidiyarkirin: Peyên Şewaf bi xwe jî ve tu kêma terxemî di kuştinê de, di azardanê de, di lêdanê li ser her Merovekî de nedane bikirin, ji yê ku wî berberîya wan didate bikirin. Herwehaji Efser û Serbazên Kurd di tîpa pêncan de pir rengê azariyê dane bixwarin. Herwehaji mîna ku dihate bizanîn, ku Barzanî, Partî û miletê kurd bi carekê ve liqel Ebdul-Kerîm Qasim de dihatin biderkevtin. Belê bi rastî jî ve di wê demê de ne li qazanca miletê Kurd û herwehaji nejî li qazanca miletê îraqî de dihate biderkevtin, ku Ebdul-Kerîm Qasim bête binemankirin. Belê Kurdan li ber Ebdul-Kerîm Qasim û şûreşa 14 tîrmehê de dane bidan û destên wan li ser vê de bête bixweşkirin; jiber ku ew helwesta hanê bi rast û durust ve dihate biderekvîtin. Weha Efser û Serbazên Kurd roleke berz di temirandian tevgera Şewaf de di nava baregeha tîpa pênc de date bilîstin. Ez hêvîdarim, ku hûn ji xwe re li belgeyê jimara 40 de bidin bitemaşekirin⁶³.

Belam rûdanên di piştî nemankirina Şewaf de ji karên kuştinê, rakişandinê li Musilê de bi carekê ve ne bi agehdariya hemû Rêberên

⁶³Ji Arşîva partîya Demokratî Kurdistanî

Partîya Demokratî Kurdistanî ve dihate biderkevtin û Barzanî bi xurtî ve ew rûdanên ji tawankariyan li musilê de date bitawanbarkirin. Belê ew rûdanên hanê bi beşekî ve ji mêjûwa Iraqê tête biderkevtin û ew kar û barên hanê di dema xwe de hatin bidawîkirin û ew bi niyazmendîya ne tawanbarîya tu kesekî ve, yanjî bi tawanbarî tu kesekî ve û yanjî bi dilê tu kesekî ve nayête biderkevtin. Lêbelêjî ev bi xwe jî ve bi rastîyê ve tête biderkevtin.

Lêbelêjî çî jî hoy bêtin biderkevtin, kar û barên pêrabûnên Şewaf û Efserên wî ji kar û barên kuştin û azardan, yanjî pêrabûnên tolgirtinê, yên ku ew piştî nemankirina tevgera Şewaf hatin bikirin, yên ku ew hêjî bi serttir û hovîtî ve dihatin biderkevtin, bi hîç rengêkî ve tu rewayî ji wan re nayête bidîtin û ew bi carekê ve nayêtin bidilkin.

Hîç gûman têde nayete biderkevtin, ku ew kar û barên tolgirtinê bi hoyekî girîng ve di rûdana dilmayînê de di navbera Ebdul-Kerîm Qasim û Partîya Komonist de dihate biderkevtin, ya ku wê gunehê reftarîkirina Serserîyan ji Bergirê Gelêrî di bin rêberîya Ebdul-Rehman Qesab û Ednan Çêlmêran didate bihilgirtin û bi taybetî ve ew rûdanên li Demlemace de hatin birûdan, yên ku ew bi serbirînê ve dihatin biberkevtin û yên ku ji ber wan rûwên Merovan bi rûreş û rûsar ve têtin biderkevtin.

Li dû rûdanên Musilê de rêzek ji pêşvekevtinên bi tirs ve hatin bikirin, yên ku wan dujminatî di navbera Partîyên Iraqî de û di navbera Milîyan û Ebdul-Kerîm Qasim de datin bikûrkirin. Yekek ji şaşbûnên mezin ji bal Ebdul-Kerîm Qasim de hate bikirin, gava ku ew li ser bidarvekirina Nazim Tebeqçelî û Rifet Hac Sirî de pê hate birûniştin. Tevî ku ew ligel Şewaf jî de dihatin biderkevtin; belam ew bi kar ve di tevgerê de nehatibûn bibeşdarîkirin û hêjbêtir ew ji Efserên Azadîxwazên pir nas ve dihatin biderkevtin û ew li nik sipah û xelkê de pir bi rêz ve dihatin biderkevtin. Barzanî ji bona vêna destdirêjî ji bona nik Ebdul-Kerîm Qasim de date bikirin û wî jê re date biamojgarîkirin, ku ew li ser bidarvekirina wan de neyête bipêrûniştin. Di wê demê de Barzanî serdana Birayê xweyî Şêx Ehmed li havîngeha Horê de didate bikirin û wî birazyê xwe Sadiq bi taybetî ve ji bona Begdadê date binardin, da ku ew nameya Barzanî ji bona Ebdul-Kerim li ser wê dana hanê de bide biveguhestin.

Rûdanên Musilê ji ser û pê de bi qonaxeke xwînavîyî nuh ve li Iraqê de dihate biderkevtin⁶⁴ û tu kesek ji gazinê û berpirsiyarîyê nayête birizgarîkirin. Milîyên Ereb, Komonist, Kurd û hemûyan bi hev re di derbarê xwe de, di derbarê welat û milletê xwe de hatin bişaşbûn û herwehaji ew di derbarê Iraqê jî de hatin bişaşbûn.

⁶⁴Rûdanên Musilê di 8. 3. 1959 de bi qonaxeke nuh ve herwehaji bi beramberî Kurd ve li Kurdistanê Surî jî de hate biderkevtin. Kurdan bi carekê ve piştê Ebdul-Kerim Qasim bi dijî Şewaf û siyaseta Ebdul-Nasir û Ebdul-Hemîd ve didatin bigirtin. Li Surî de dest bigirtina Rêberên Partî û Endamên wê ve hate bidestpêkirin. Siyaseteke Rehperestîyî bi diyar ve li seranserî Surî de û di her warekî de beramber bi Kurd ve hate biderkevtin û ew siyaseta hanê di dawî dawî de di derkirina qanûna amara jirêderkevtî û Kembera Erebî de der sala 1962 de hate biderkevtin. Herwehaji pêreji di hatina Basîyan de di 8. 1963 de ew siyaseta hanê hate biharkirin û ew di nivîsta Teleb Hilal de der sala 1963 de ji bona tar û markirina xebata gelê Kurd û bi erebkirina Kurd û Kurdistanê ve bi şeweyekî rehperestîyî faşî ve hate bitackirin. Cuma

Liberrabûna Şêx Reşîdê Lolan

Ji yê ku di pêşî de berjewendîyan wan di vêkevtina şûreşa 14 tîrmehê de hatin biziyankirin, ew bi Axayên û Derebegên Kurdistanê ve dihatin biderkevtin. Wan di pêla Padîşahîyê de Cotkar bi bê xet ve didatin biçewisandin. Belam di piştî şûreşa tîrmehê de û nemaze di sala pêşî de desthilatîya wan hate yanjî bigir dihate windakirin; jibervêjî ve vê çînîya hanê -çînîya Derebegan- date bixwestin, ku ew di rûwê bicîanîna qanûna çakkirina çandinyê ve bi hemû renekî ve bête birawestandin.

Şêx Reşîd ji xwe re li gundê Lonanê de dihate birûniştin, yê ku ew bi navçeya Sîdekan ve dihate bigirêdan. Ew bi Serokê Rêçî ve ji bona Eşîra Biradostî li Iraqê de dihate biderkevtin û pir Mirîdên wî li Kurdistana Turkî û Iranê jî dihatin biderkevtin. Herema Biradostan li ser sînorên Iranî û Turkî de dihate bikevtin; jibervêjî ve bi dijwarî ve nedihate biderkevtin, ku di navbera wî û herdu serdarîyan de pêwendîyên xweser bêtin bidîtin.

Herdu serdarîyan ji bona Peyên Şêx çek dane bipêşkeşkirin û wan nav ji bona rabûna wan bi livandinan ve bi dijî şûreşa 14 tîrmehê ve didatin bidan û herwejaî wan ji bona Şêx bi hemû renekî ve piştgirtin û parastina wîna jêre dane bisozdan.

Şêx Reşîd dihate binaskirin, ku wî kîndarîyeke pir beramberî Barzanîyan di binê dilê xwe de didate bihilgirtin û ev kînadîya hanê di binê dilê wî de tanî mirina wî jî pêre hate bimayîn. Belam tevlivêjî de rê li ber min de nayête bigirtin, ku ez hin rastîyan li ser wî de bidim bibîrxistin, ku ew ji tevaya Şêxên Kurdistanê bi bêtir ve bi bîr û bawerîyên xwe ve dihate bigirêdan û ew ne bi hejandî ve mîna yê din dihate biderkevtin û hêjabûnên bi nerx ve li nik wî de dihatin bidîtin, ku Merov wan li nik piranîya Derebegeyên din de û bi taybetî ve derbarê pirsên girêdayî bi namûsê ve nedidate bidîtin.

Tevîjî ku bi carekê ve amadebûn li nik wî û Peyên wî jî de -ji Soföyan- dihate bidîtin, ku ew bi liberrabûnekê ve bi dijî Komarê ve bêtin birabûn; belam reftarên Bergirê Gelêrî û destdirêjîyên wan ji bona

wan bi liberrabûna livandina wan ve datin bilezkin, ya ku ew pê hatin birabûn.

Wan di pêşîya gulana sala 1959 de çardorî li navînîya Sîdekan de datin bigirtin û wan hemû Neferên Bergiriya Gelêrî di heremê de bi hêrîşeke pir bi lez û bez ve dane bigirtin û herwehaji wan bose li ser serê Berdê de datin bidanîn, da ku tu hewar bi alîkarîya hêza çardorlêgirtî ve li Sîdekan de nikaribe bête bigihandin. Ebdul-Kerîm Qasin ji Barzanî date bixwestin, da ku ew helwestê bi pele ve bide biçarekin. Barzanî bi lez ve ji bona Rewanduz hate bilivandin û wî du hezar Çekdarên Barzanî di nava du rojan de û herwehaji nêzîka wê jimarê bi xwe jî ve ji Çekdarên Partîya Demokratî Kurdistanî ji heremên dinî Kurdistanê bi ser hev ve datin bikomkin. Di nava du rojan de ew li ser helwestê de hate bizalkirin û Şêx Reşîd û Peyên xwe ji bona Iranê dane bibazdan. Serdariya Iranî bi germbûn ve li Şîno de pêşewazî li wan de date bikin û wê ji bona wan hemû şeweyê jînananê dane biamadekin û herwehaji wê ew bi çekkirina wan ve dane bitêkin.

Di nava van şerên hanê de sê Barzanî hatin bigorîkin û herwehaji hin jî ji wan hatin bibirîndarkirin. Di nava wan hersê Gorîvanan de Sulêman Omer dihate bidîtin, yê ku ew hêjî nuh ji Sovyêtê hatibû bivegerandin û hêjî rê pê ve nehatibû bikevtin, ku ew Hevalên xweyî din bide bidîtin.

Belam Bergira Gelêrî birûskên xweyî pîrozbayê bi serkevtinên xweyî bicîhatî ve ji bona Ebdul-Kerîm didatin binardin û Serdarê leşkerê duwem Dawid Cenani bi rolek lêgûmankirî ve di veşartîna rola Barzanî û Partîya Demokratî Kurdistanî de didate bibiryarîkin. Heger ku ne bi saya serê Barzanî ba, dê ew bi vê serkevtina hanê ve nehata bikevtin. Bergiriya Gelêrî bi carekê ve tu rol di wan biserkevtina de nedabûn bilîstin. Liberabûnvan li Iranê de tanî payîza sala 1959 de hatin bimayîn û di pişt re ew ji bona Iraqê hatin bivegerandin, piştî ku Ebdul-Kerîm Qasim fermana biryara lêbuhurandina wan date biderxistin.

Di buhara sala 1960 de Sadiq Barzanî ji bona serdana Şêx Reşîdê Lonan hate birabûn, da ku ew wê dujminatîyê û kîne di navbera wî û Barzanîyan de bide bihilanîn û ew di wî karê xwe de tanî radeyekî hate biserkevtin.

Rûdanên Kerkukê

Bajarê Kerkukê ji xwe re giringbûnke bi taybetî ve ji hoyên pir dide biwergirtin û ji wan giringîyan tevan jî hebûna qederen mezin ji neftê têde têtin bidîtin û herwehaji cihê wêyî abûrî bi xwe jî ve didin bihiştin, ku ew ji bajarên Kurdî din bêtir li jêr metirsîya erebkirinê de têde bidîtin. Werjî cihê wêyî ciyografî ji giringbûna wêna dide bibêtirkirin.

Berî bi pêrabûnên rehperestîyî eşkere ve piştî sala 1957 de di nava bajarê Kerkuk de 80 % ji Kurd û yê mayî ji Erebb, Turkuman û Aşurîyan têde dihatin bijîyandin. Ew dikarûbû bi bajarekî biratî ve bihata biderkevtin, heger ku siyasetên serdarîyên Iraqî bi rastî ve bihata biderkevtin. Belam ew niha bi bajarê durujmê erebkirinê, barkirinê, zordarîkirinê û bi pêrabûnên zordarîyî ve têde biderkevtin, da ku pê rûçikên wêyî milî bêtin biveguhertin.

Bajarê Kerkukê bi dilê Kurdistanê ve têde berderkevtin; jibervêjî ve Kîndar û şovînî çavên xwe ji bona talankirin û veguhertina rastîya wêyî milî didin biavêtin. Belê Impiryalîya Ingilîzî jî gava ku ew li ser damezirandina dewleta Kurdistanê de di piştî cenga cîhanîyî yekem de li jêr Serokîtîya Şêx Mahmudê Hefîd pê hate birûniştin, Kerkuk ne di nava sînoren Kurdistanê de dihate biderkevtin.

Pişka milletê Kurdistan ji nefta Kerkukêyî derkevtî de ji xakê wî her û her bi derd û destanan ve dihate biderkevtin. Serdarîyên Begdadê her û her bi perên neftê çekên wêrankirinê didatin bikirîn û wan ew bi dijî Jîn û Zarokên Kurdistanê ve didatin bikaranîn, di gava ku wê zanistgeh, maristan, Karxane û vekirina rêyan di heremên dinî Iraqê de pê didate bidurustkirin. Jibervêjî ve bi rastî ve têde biderkevtin, Ku Merov dikare bide bigotin, ku nefta Kurdistanê bi destana milletê Kurdistanê ve têde biderkevtin.

Pirsa erebkirina Kerekukê ne karekî nuh ve têde biderkevtin; lêbelê bi pêrabûna rêstika Basîyan ve û bi wî rengê eşkereyî bi nav û bang ve di ser hemû pêrabûnên rêstikên berê de hatin biderkevtin, ji yên ku wan li ser Iraqê de didatin biserdarîkirin.

Di pêla serdarîkirina basîyî pêşî de di sala 1963 de xelkên 23 gundên Kurdan ji dor û berên Kerkukê hatin biderkirin, bi mehna ku pêwistîyên asayîşê wetov didin bixwestin û ji bona şûna wan malên Ereba ligel Şêx Hewas Sedîd de hatin biveguhestin. Ev pîrsa hanê bi yek xaleke cudabûna xurt ve di giftûgoyên sala 1966 de ligel Bezaz de dihate biderkevtin. Tahir Yehya sozê xwe bi veguhestina van malan ve ji heremê date bicîanîn û ku ew herema hanê bi valakirî ve bête bihiştin û kesek ne ji Ereban û ne jî ji Kurdan ji bona wê divê neyête bivegerandin; jiber ku ew bi nêzîkî navînîya Kompanîya neftê ve tete biderkevtin.

Herwehaji Kerkur bi xaleke cudabûnêyî bingehi ve di giftûgoyên sala 1970 de ligel basîyan de dihate biderkevtin. Di dawîya dawî de di navbera Rêberîya Şûreşê û Serdarîya Basî de li ser hate bilihevhatin, ku pişt bi amara sala 1957 ve bi nala bingehe ve ji bona çarekirina cudabûnê bête bidan; belam Basîyan destên xwe ji bona xapandinê û sextekarîya tomarên amarîyê dane biavêtin û di civîneke Giftûgoyê de di berî morkirinê de li ser peymanê 11 avdarê de Ebdul-Lah Samurayî gotina xwe bi rengê pîrsê ve date bigotin. "Ez dibêjim, ku Kerkuk ne bi Kurd ve tete biderkevtin, ma kî dikare bi servajî vêjî bide biderxistin?"

Di piştî vê gotina hanê de bayê civînê hate binokirin û Barzanî bi bîntengî ve lê date bivegerandin: "Kerkuk ji mayînê de bi bajarekî Kurd ve tete biderkevtin û gotina te bi bê hiç bingehekî yanî rastîyeke mêjûyî ve tete biderkevtin. Dê Kerkuk bi Kurd ve bête bimayîn, heger ku we xwest yanî we nexwest. Belê hûn dikarin wê ji bona demekî bidin bitalanîkirin; belam dê hûn nikaribin pêrûniştineke rewayî ji me li ser wê pêrabûna talanîya xwe de bidin bisitandin. Li ser Pîrsa Kerkukê de hiç dakevtinek nikare bête bidîtin û ez careke din nawxazim gotinên bi vî rengî ve bidim bibihîstin. Emê dê her hêjabûnekê ji bona Kerkukê bidin bigorîkirin".

Piştî peymanê avdarê rêstika Basî pilanekî bi xwendekarî ve ji bona veguhestina Kargerên Kurd di kompanîya neftê, şivên hesinî, kompanîya koka û dam û destegehane de date bidanîn û bi bramberî vê jî de wê Ereba ji bona cihên wan li ser belgeyên tomarên amarê de didatin biveguhestin, ya ku wan ew bi xwe ve dabûn bisextekarîkirin. Wê ji bona wan Veguhestvanan pîr bidestkevtin didatin bipêşkeşkirin, di dema ku wê li ser Kurdan de didate bigivaştin û wê ew ji bajarê Kerkukê de

didatin biderkîrin. Hîç gûman tède nayête biderkevtin, ku pêgirtina her alîyekî bi helwesta xwe ve ji Kerkukê ji giringtîrîn hoy ve tète biderkevtin, yê ku wî li ber bi rêveçûna paymana 11 avdarê de didate bikelemkîrin.

Piştî sala 1975 de di dema herifandina şureşa Ilulê de li ber rêstikê de berekî fireh azadîyeke bêtir hate bivekîrin. Wê pêrabûnên xweyî şovînî û regezperestî datin bibêtîrkîrin û ew bi veguhertina rastîya milî ve di Kerkukê de nehate bitêrkîrin; hêjbiserdeji ve pêrabûnên wê tevaya heremên dinî Kurdistanê bi ber xwe ve dane bixistin.

Dibe, ku rêstik ji xwe re bide biremankîrin, ku ew di vî karê xweyî bed de hatîye biserkevtin, yê ku wî pir zîyan bi pêwendîyên çarenûsî ve di navbera Ereb û Kurd de daye bikîrin.

Lêbelê ez dixwazim ji rêstikê re bidim bidubarekîrin, ku ev biserkevtina hanê bes û bi tenha ve bi demî ve tète biderkevtin û ew dê bi dûr ve, yanji bi nêzîk ve bête bihilanîn. Mêjûwê dayite biderxistin, ku Serdar têtin binemankîrin û bi taybetî ve gava ku ew bi sitembar û şovînî ve têtin biderkevtin; belam Milet têtin bihiştin.

Temînîya min ji bona her Kurdekî û herwehaji ji bona Nifşên têtin tète bikîrin, ku ew bidin bibîrxistin, ku rêstika basîyan bi erebkîrîna Kerkukê û heremên dinî pir ve ji Kurdistanê hatîye bipêrabûn; jiber ku ew bes û bi tenha ve ji dîtineke rehperestîyî kor ve dide bidestpêkîrin. Weha divê li ser wan de ku ew bi hemû hinerên xwe ve ji bona hilanîna erebkîrînê li Kurdistanê de bidin bixebatkîrin.

Belam hebûna Kêmbûneke Turkî di Kerkukê de bi rastîyekê ve tète biderkevtin û ku nayînkîrîna wêna divê neyête bikîrin û herwehaji li nik tenîştî vê Kêmbûna hanê de Kêmbûneke Aşurî ji tète bidîtin. Hinek ji Ereban ji di herema Huweyce de têtin birûniştin, yên ku ew ji bona wêderê de di pêla Medhet Paşa de di nava sedsalên çuyî de hatîne bihatin.

Di pir caran de em ji xwe re didin bixwendin û yanji didin bibîhîstin, ku Turkuman di bajarê Kerkukê de û di hin melbendên pêvê bestandî de piranîyê didin bidurustkîrin. Ez di vir de naxwazim li ser vê

deqa hanê de bidim biaxivtin; jiber ku ew pir ji rastê mîna dûrbûna erdê ji asman têtê biderkevtin. Belem tevlivêjî de heger ku me date bidanîn, ku evaya bi rast ve têtê biderkevtin, divê bête bidiyarkirin, ku Kerkuk di nava erdekî Kurdî de û ew ne di nava erdekî Turkî de têtê biderkevtin. Herwehajî divê bi carekê ve bi mafeyên birayên meyî Turkumanan ve bi nala Kêmbûneke Milî ve pê bête birûniştin û divê bi tu regekî ve mafeyên wan û herwehajî mafeyên kêmbûnên Milîyî din jî neyêtin binayînkirin.

Divê desthilatîya Kompanîya Neftê -I. P. C.- û kêra wê ve li ser Merovên bi desthilat ve di navbera Turkumanan de û herwehajî kêra Şahbenderîya Turkî li Kerkukê de li wan jî de pê neyête bisivikkirin; jiber ku ew her û her bi hoyên afirandina dijwarîyan ve di navbera Turkumanan û Kurdan ve di Kerkukê de dihatin biderkevtin. Herwehajî Toranî bi roleke bingehî ve di vêxistina dujminatîyê de û di şerkirina Kurdan de pê dihatin birabûn, yên ku wan fermanên xwe di vî warê hanê de ji Kompanîya I. P. C. û yanjî ji Turkîyê ji xwe re didatin biwergirtin û wan piştî xwe bi Merovên Toranî ve didatin bigirêdan, ji yên ku wan cihên giring di sipah û dam û destgehên asayîsî din de ji xwe re didatin bigirtin.

Tevîjî ku desthilatîya Toranîyan di piştî vêkevtina şureşa 14 tîrmehê de hatibû bilawazîkirin, belam ew hêjî bi xurt ve dihatin biderkevtin, da ku ew ligel Kurdan de bidin bişerkirin. Ji bona nimûne, gava ku Barzanî di serdaneke xwe ji bona baregeha girda duwem û dakevtina wîna di baregeha Efseran de di çirya duwem de di sala 1958 de yekekî ji Efserên Toranîyan bi navê Hidayet Erselan date bihewildan, ku ew bombeyeke demî di balafira Hêlokopter de bide bidanîn, ya ku dê wê Barzanî bida bihilgirtin; belam ew tepa hanê nehate biservekevtin, piştî ku Efserê Kurd pê hate biagehdarîkirin. Di piştî re xweser dilê Efserê Toranîyê bi navkirî ve hate birawestandin û ew pê bi kîna xwe ve hate bimirin.

Xebera vê rûdana hanê li Kerkukê de bi leza birûskê ve hate bibelavkirin, hîç nema bû, ku destaneke xwînavî bihate bikevtin; belam bi lez ve li ser zînetê de hate bizalkirin.

Bi hatina pîrozbaya sala pêşîyî şureşa 14 tîrmehê ve bajarê Kerkukê jî nala hemû bajarên mayî li Iraqê de xwe ji bona ahengên vê bi hatina pîrozî ve didate biamadekirin. Belam pir bi daxwe, birêveçûnên şahîyê û bextiyarîyê di Kerkukê de bi rêveçûnên xwînavî ve hatin biveguhertin, ku têde deqeke reş di mêjûwa biratîya Kurd U Turkumanan de hate bitomarîkirin.

Zalbûn ji destên tevan hate biderkevtin û bajar ji bona gorepaneke şerê bi rastî ve hate biveguhertin, ku têde Fermandarê girda duwem Dawid Cenabî alîkarîya vêxistîna gelacîyê bi bibêtir ve didate bivêxistin, ji dêlva ku ew wê bide bi temirandin, mîna erk li ser wî de didate bineçarîkirin. Wî hefsarê Serbazên gerda xweyî duwem û Endamên Bergira Gelêrî date biberdan, da ku ew li gora kêfa xwe de bidin bireftarîkirin. Herwehajî Liqê sêyemî Partîya Demokratî Kurdistanî jî xwe date bivegirtin, da ku ew bi rola xwe ve ji bona temirandina gelacîyê bête birabûn û herwehajî bi Desthilatvanên Turkumanan jî ve wetov dane bikirin; jibervêjî ve ew rûdanên hanê hatin bikirin.

Em bes û bi tenha ve dixwazin bidin bigotin: Ku di her zemanekî de û di her cihekî de divê şerê remanên şovîniyê û rehperestîyê bête bikirin û herwehajî divê li ser miletê Kurd de bi karîn ve di vî babetê hanê de bête biderkevtin; jiber ku ew ji her kesekî bêtir ji yên din ziyarên van remanên hanê dide binaskirin. Divê li ser wî de ku ew remanên demokrasîyî di nava civaka Kurdî de bide bihîmkirin û herwehajî divê ew li ber jîyana hevbeşîyî biratî de ligel Milîbûnên din de bête biliberkevtin.

Rudanên Kerkukê Ebdul-Kerim Qasim datin bihejandin. Wî fermana jihevxiştina Bergirê Gelêrî date biderxistin. Her alîyêki ji xwe re date bihewildan, ku ew gazinê bi ser yê din ve bide bixistin. Lêbelê ez didim bibawerîkirin, ku hemû berpirsiyarîyê ji xwe re didin bihilgirtin û hîç alîyek jê nayête bibêpişkkirin.

Di 20 tîrmeha sala 1959 de ez ligel Bavê xwe de di serdana wîna de ji bona Barzan dihatim biderkevtin û bi bîra min ve têtê biderkevtin, ku Şandek ji Turkumanên bi desthilat ve ji bona Şeqlawe hatibûn bigihandin û Barzanî ligel Şandê de li mala Salih Beg Mîran de hate birûniştin û wî ligel wan de bi canê biratî ve didate biaxivtin û herwehajî

wî bi xurtî ve tûrebûna xwe li ser rûdanên Kerkukê de date biderxistin û wî ji bona Şandê dilsozîya xwe ji bona pêwendiyên biratî di navbera Kurd U Turkumanan de date bidubarekirin.

Ez bihîvdarim, ku hûn ji xwe re bi dirêjtir ve li ser rûdanên Kerkukê de li belgeyên 41 - 45 de bidin bitemaşekirin⁶⁵.

⁶⁵Ji Kanîya pêşî

Bi pêrabûna kuştina Ebdul-Kerîm Qasim ve

Pêrabûna bi sernekevî ve ji bona Kuştina Ebdul-Kerîm Qasim di 7. 10. 1959 de di şeqama El-Reşî de de hate bikirin, ya ku ew ji bal Partîya Basî de hatibû bipilankirin û bicîanînkirin. Partîya Basî xwe bi vê pêrabûna hanê ve pir dide bipayebûnkirin.

Partîya Basî xwe ji bona cihê eşkereyî dujminatîya Ebdul-Kerîm Qasim piştî tevgera Şewaf di avdara sala 1959 de date biveguhertin. Hoyê rast û durustî pevçunê di armanca girtina desthilatîyê de dihate biderkevtin û ew ne ji ber helwesta yekîtîya dest bi cî ve dihate biderkevtin, ya ku Basîyan ew ji xwe re bi nav û nîşana pevçunê ve ligel Qasim û hêzên din de dabûn bidanîn; jiber ku rojên hatî datin biderxistin, piştî ku Basîyan desthilatî bi destên xwe ve du carî datin bixistin, cara pêşî di reşmeha sala 1963 de û cara duwem di tîrmeha sala 1968 de û hêjî ew serdarîkirinê li Iraqê de didin bikirin, wan hîç gaveke bi karî ve li pênavê yekîtîyê de nedane biavêtin û hîç Partîyeke dinî Erebi û yanjî Serdarîyeke Erebiyî din wetov bedbûn bi Yekîtîyê ve nedane bigihandin, mîna ku Partîya Basî û Serdarîya Basî pê dane bigihandin. Di bin sîbera serdarîkirina Basî de azardana Yekîtîvanan û Nasirîyan ji her azardaneke dinî bêtir di bin sîya her serdarîyeke din de dihate biderkevtin.

Gava ku Ebdul-Kerîm Qasim di şeqamekê de ji şeqamên Begdadê de dihate biderbasbûn, cemawer li ser herdu rexên şeqamê de dihatin birêzkirin wan bi dirêjbûna jîna Ebdul-Kerim ve didatin biqîrkirin û wan bi germî ve jêre çepik didatin bikutan. Bi rewêştî ve xudrûyeke pasevanîyê ligel wî de dihate bidîtin.

Min ji Ezîz Şerîf date bibihîstin: "Ebdul-Kerîm Qasim date bibiryarîkirin, ku ew bi xudrûyekê ve bi تنها xwe ve bi bê xudrûwa pasevanîyê ve bête biveguhestin, piştî ku wî gotarek ji Izgeha Dengê Erebi date bibihîstin, ya ku ew wî têde bi tirsonek û nemêr ve dide bipesinandin, ku ew ji tîrsa tolwergirtina cemawerên Iraqî de bi destyekî ve ji xudrûwên pasevanîyê tête bitengalkirin".

Li gora bîr û bawerîya Mamosta Ezîz Şerîf de Yawerê Ebdul-Kerîm Qasim Casim El-Ezawî ew amojgarîya hanê ji bona Dengê Ereba dayite bipêşkeşkirin; jiber ku bi dijî Ebdul-Kerîm Qasim ve dihate biderkevtin.

Ezîz Şerîf date biservekirin û wî date bigotin: "ku min ji bona Ebdul-Kerîm Qasim date biamojgarîkirin, ku ew tu guhê xwe bi dawêşandinên Dengê Ereba ve nede bidan; belam Ebdul-Kerîm tu pêt bi amojgarîyê ve neda bidan. Wetov ew di nava dehfen wan de hate bikevtin, mîna ku Dujminên wî jêre didatin bixwestin".

Di gava rûdana pêrabûna kuştinê de dengên helbijartina Komîtîya Nawendîyî Partîya Demokratî Kurdistanê dihatin bijimartin; piştî ku kar û barên Kongirê Çarem hatibûn bidawîkirin.

Hinek ji Beşdarên di pêrabûna kuştinê de hatin bigirtin û hinên din ji wan ji bona Surî û Misrê dane bibazdan û di nava wan kesên bazdayî jî de Sedam Husên Tekrîtî jî dihate biderkevtin.

Ji me re Mîrza Semîr Ezîz Necim di pêla giftûgoya 11 avdarê de dirêjbûnên bi pêrabûna kuştina Ebdul-Kerîm Qasim ve date bigotin û ew bi yekî ve ji wan kesên bi pêrabûna kuştinê ve dihate biderkevtin û herwehaji wî date bixuyanîkirin, bê kanî çilo ew û herwehaji Sedam hatin bibirîndarkirin û çilo Hevkarê wan Ebdul-Wehab El-Xerîrî bi gulên Hevalên xwe hate bikuştin.

Belê Basî ji bona bicîanîna armanca xwe di nemankirina Ebdul-Kerîm Qasim de nehatin biserkevtin; belam wan tanî radeyekî mezin piştgirtina hêzên milî û Dujminên Ebdul-Kerîm Qasim ji hemû alîyan de ji xwe re dane biwergirtin. Herwehaji helwesta Tawanbaran di pêla civînên Dadgeha Gel de ji bona dadkirina wan ji 26. 12. 1959 de bi helwesteke pir gernas û mîrxas ve dihate biderkevtin, ya ku wê cihê xwe di nava dilên Hemer û Piştgirtvanên wan de ji xwe re date bigirtin.

Belam piranîya pir ji Xelkên Iraqê, Partî û Hêzên Welatî û Demokrasî bi tundî ve tûrebûna xwe li ser pêrabûna kuştinê de dane biderxistin û wan dilsozîya xwe ji bona Ebdul-Kerîm Qasim û şûreşa 14 tîrmehê dane bidazanîn.

Ji dijûnên li nik Ebdul-Kerîm de têtin biderkevtin, ku wî li ser dadkirinên bi darvekirina Tawankaran de neda bimorkirin, ji yê ku ew ji bal Dadgeha Gel de derbarê Tawankarên Pêrabûnvanên kuştinê de

148 Barzanî û Tevgera Azadîxwazîya Kurd 1958 - 1961

hatibûn biderkevtin, di dema ku wî li ser dadkirina bi darvekirina Tebeqçelî û Rifet Hac Sirî de date bimorkirin.

Derîyê Duwanzdehemîn

Destpêkirina nobûna pêwendîyê di navbera Barzanî û Ebdul-Kerîm Qasim de

Ji bona piştgirtina Partîya Demokratî Kurdistanî û Eşîra Barzan ji bona şûreşa 14 tîrmehê û herwehaji ji bona Ebdul-Kerîm Qasim bi xwe ve kêrekê wêyî mezin ji bona ser cemawerên Kurdistanê û Eşîrên Welatperwer dihate biderkevtin. Kurdistan bi keleheke singîn ve ji bona şûreşê ve dihate biderkevtin û her kesekî, yê ku wî ji xwe re bi vîlikekê ve li ser şureşê de bida biremankirin, divabû wî ji xwe re li ser helwesta milletê Kurd de pir bida bibîrxistin. Vîlikvanên li ser Komarê de pir ji xwe re didatin bixebatkin, ku ew tovên cudabûnê û lêgûmankirinê di navbera Ebdul-Kerîm Qasim û hêzên Erebiyî Kurdîyî hevalbendên ligel wî de bidin biçandinîkirin.

Ebdul-Kerîm bi carekê ve di pêşî de guh bi wan pêrabûnên hanê ve neda bidan; belam di dawî de ew bi jêr giranbûna wan ve hate bikevtin. Reman û dîtinên şovînîyan pê didatin bikêrkirin, ji yên ku wan jê re dilsozîya xwe didatin bidiyarkirin. Wetov bi vî rengê hanê ve wan didate bixwestin, ku ew Ebdul-Kerîm Qasim ji xutrtirîn hêz û dilsoztirîn hevalên wî ji wê hêza bi serpêhatî ve bidin birûtûqûtkirin, ya ku wê dê xwe ji bona liberxwedana şûreşa tîrmehê bida bigorîkirin.

Dam û destgehên Sîxurên Ingilîzî, Turkî û Iranî di pêwendîyên xwe de ligel hinan de ji Serokên Eşîrên Kurdî de ji Nokerên Nurî Seid de bi alîkarî û hevgerêdaneke bi carekê ve ligel Berpirsiyarên serdarîyê de hatin bijêhatîkirin, ji yên ku wan cihên hestyar ji xwe re mîna Bedir El-Dîn Elî Parêzvanê Hewlêrê, Ismail Ebawî Serpereştvanê Polisê Musilê û hinên din ji dor û berên Ebdul-Kerîm Qasim de dihatin bigirtin.

Gava ku Barzanî ji Yekîtiya Sovyête de di sala 1958 de hate bi-

150 Barzanî û Tevgera Azadîxwazîya Kurd 1958 - 1961

vegerandin, Ebdul-Kerîm Qasim li ser wî de date bipêşneyarkirin, ku ew rûpelekî nuh ligel wan hemû Eşîran de bide bivekirin, ji yê ku wan çekên Nurî Seid bi dijî şureşa Barzan ve der sala 1945 de ji xwe re dabûn bihilgirtin. Barzanî ev pêşneyara hanê pir bi başî ve date bidîtin. Ebdul-Kerîm Qasim bi Femandarê girda duwem û Parêzvanê Hewlêrê ve date bisipartin, ku ew civîneke wetov li Hewlêrê de bidin bilidarxistin.

Piraniya Serokên Eşîran ji bil Kelhê Rêkanî û Ehmed Zêbarî di wê civînê de hatin biamadebûn; belam ew ji tevan bêtir jî dihatin biliberkevtin, bê kanî çiqasî wan tawankarî û bêbextî derbarê jar û hajaran de dabûn bikirin.

Civîn bi encamên pir baş ve hate bidawîkirin û pir ji hestiyarîyên berê hatin bihilanîn û herwehaji pir ji dujwarîyan de ligel wan kesane de hatin biçarekirin; ji yê ku li nik wan de mebestên dilsoz dihatin bipeydakirin.

Barzanî ligel Ebdul-Kerîm Qasim de date bihewildan, da ku ew fermanekê ji bona dana Kelhê û Ehmed zêbarî ber bi Dadgeha Gel ve li ser tawanbarîya kuştinên rast û durust de li ser wan de bide biderxistin. Wî ji bona wêna sozê derxistina wê fermanê date bidan; belam wî di dawîya dawî de derxistina wê fermana hanê di ser guhên xwe re date biavêtin.

Li hev de hate birasthatin, ku çar Barzanî li Musilê de li nêzîka (Dubistana Rojhilatî) de di 4. 11. 1959 de bi pêrgî Ehmed Zêbarî ve bêtin bihatin, wan gule bi ser ve dane bibarandin û wan ew di cih de dane bikuştin. Bi vî rengê hanê ve wan tola xwîna Merovên xwe û herwehaji xwîna sî Rebenên din dane biwergirtin, ji yê ku ew bi bêbextî vê û bi dizî ve li ser destên Peyên xwînrijên wî Sitemkarê hanê de hatin bikuştin.

Kevneperestan û karmendên Şovîniyên Kîndar dev li rîya xwe de didatin bikirin û wan dixwestin, ku ew ji vê rûdana hanê de mehneyekê bidin biderxistin, da ku ew tepên xwe li ser şureşa 14 tîrmehê de bidin bigerandin û di pêşîya wan jî de dûrkirina Welatperweran ji Ebdul-Kerîm Qasim dihate biderkevtin.

Di dawîya sala 1959 de û di pêşîya sala 1960 de poşandina sarbûnê xwe li ser pêwendîya Ebdul-Kerîm Qasim û Barzanî de date

bidestpêkirin. Ebdul-Kerîm Qasim bi desthilatîyên jirêderkevî ve ji bona Bedir El-Dîn Elî Parêzvanê Hewlêrê û Ismail Ebawî Serpereştvanê Polisê Musilê li jêr mahna veğerandian asayîşê û aramîyê de di heremên herdu Parêzgehan de date bidan. Bi eşkere ve di hate biderkevî, ku ev herdu Karmendên hanê bi carekê ve bi mêldarîya Dujminên Barzanî ve dihatin biderkevî. Wan dest bi çekkirina Eşîrên dor û berên Barzanîyan ve ji Zêbarîyan, Biradostan, Surçîyan û Rêkanîyan dane bikirin. Di buhara sala 1960 de Zêbarîyan şer li ser gundên herema Nizarîyî bestayî de ligel herema Barzan de dane bivêxistin; belam gava ku Barzanîyan bersiva wan datin bidan, raport ji bona Begdadê dihatin bibilindkirin, ku Barzanîyan ji alîyên xwe de dest bi şer ve dane bikirin. Gelek şerên wetov dihatin bikirin, bêyî ku serdarî destdirêjîyêke bi rastî ve ji bona çarekirina zînetê û danîna sînorekî jêre bide bikirin.

Şêx Ehmed Barzanî ji Ebdul-Kerîm Qasim date bixwestin, ku Encumenek Bêlayîn bête bidurustkirin, da ku ew li wan şerên vêkevî de bide bigerandin. Ebdul-Kerîm Qasim li ser pêşneyarê de hate bipêrûniştin û Encumeneke lêgerandinêyî bi taybetî ve ji bona Barzan hate biçûyîn û tede Sadiq Barzanî wênerîya Barzanîyan didate bikirin.

Gava ku Sadiq Barzanî di rêya xwe de ji bona Rewanduz di hate biçûyîn, da ku ew ligel Encumenê de ji bona herema deşta Hêrtê bête bicûyîn, Otombila wî di bin de di 23. 6. 1960 de hate biwergêrandin û ew bi wê rûdanê ve hate bikuştin. Piştî ku Encumen ji bona Begdadê hate bivegerandin, wê raportên xweyî bêlayîn datin bibilindkirin, ji yên ku ew bi cudanbûn ve bi dijî raportên berê ve dihatin biderkevî. Wetov rewş û zînet tanî radeyekî hatin biaramîkirin. Ebdul Kerîm Qasim du Birazîyên xwe bi taybetî ve ji bona Barzan datin binardin, da ku ew serxweşîyê ji bona Şêx Ehmed bi mirina Sadiq ve bi navê mamên xwe Ebdul-Kerîm Qasim ve bidin bipêşkeşkirin.

Tevî li hebûna metirsîyan jî de Şêx Ehmed di 29. 10. 1960 de bi serdanekê ve ji bona Begdadê hate birabûn û berî wî bi mehekê jî ve Barzanî ji bona Begdadê hatibû bivegerandin. Ew herdu bi hev re ligel Ebdul-Kerîm Qasim de hatin birûniştin û wan ji bona wîna tevaya amadebûna Barzan ji bona li berxwedana şûreşa 14 tîrmehê de dane biderxistin û herwehajî wan dilsozîya Barzanîyan ji bona wîna bi xwe jî ve dane bidubarekirin. Wan ji Ebdul-Kerîm qasim datin bixwestin, ku

152 Barzanî û Tevgera Azadîxwazîya Kurd 1958 - 1961

ew sînorekî dawî ji bona wan kar û baran bide bidanîn, ji yê ku ew dê wan ji wî bi neçarî ve bi dilên wan ve yanî ne bidilên wan ve bidin bid-ûrkin.

Ez hêvîdarim ku hûn ji xwe re li belgeyên jimarkirî ji 46 - 52 de bidin bitemaşekirin⁶⁶.

⁶⁶Ji Kanîya Pêşî

Deriyê Sêzdehemîn

Bangkirinên ji bona bijavtina milîbûna Kurd

Berî ku pêwendiyên di navbera milletê Kurd û serdarîya Iraqê bi dawîya birandina xweyî dawî ve di Kewçerînkê sala 1961 de bête bigihaştin, rêzek ji rûdanan hatin bivêkevtin, ji yê ku wan bi kar û bar ve ber bi nobûnê û peqandinê ve pê dane bipaldan. Serdarîyê xwe ji pêrabûnên xweyî başî beramberî bi Kurdistanê ve di derbarê mafeyên milletê Kurd de di biçîanîna benda sêyem de ji destûra demî date bivekişandin.

Di buhara sala 1960 şerên ji bal hin Eşîran de bi dijî Barzanîyan ve legel dema pêrabûnên dem û destgehên Asyîşê û Polisan de ji bona girtina Kadirên Partîya Demokratî Kurdistanî hatin biderkevtin.

Di mehên dawî de ji sala 1960 de bi diyar ve dihate biderkevtin, ku Ebdul-Kerîm Qasim ber bi birînê ve ligel milletê Kurd ve tete biçûyîn û ew bi jêr kêra ji hin çepelên Kîndar, Kêspere û Şovînî ve hatîye bikevtin. Di nava serê wî de kar û bar hatibûn bitevlihevkirin û wî nema dikarîbû di navbera Dost û Dujmnîna de jihev bida bicudakirin.

Wî Demokrat û Komonist ji dor û berên xwe dane bidûrkirin, herwehaji pêrejî wî dest bi çavtêvedanê ve ji bona Basîyan û Pîlankerên bi dijî xwe ve date bikirin, da ku ew dilên wan bide bixweşkirin. Wî di nava Kurdistanê de nav di Derebegan de didate bidan û wî ew didatin biçekkirin. Wî bes û bi tenha ve di rêya raportên Karmendên Kîndar de mîna Bedir El-Dîn Elî li Hewlêrê de û Ismail Ebawî li Musilê de didate bibihîstin û bidîtin. Belê li van destdirêjîyên hanê de ne ji bal Partî de û ne jî ji bal Barzanî de bi pêgîrî ve li wan de nidihate bitemaşekirin. Wan didatin bihêvîkirin, ku dê ew xwe ji wan bi hevkarîyê ve ligel serdarîyê de bidin bivegirtin; belam bi tirstirîna mezin ve ji bona Kurd nala

miletêkî di gotarekê de hate biderkevtin, ya ku ew ji bal rojnama Şureşê de hate bibelavkirin û ya ku ew bi ser Ebdul-Kerim Qasim ve dihate biderkevtin. Wê di wê gotara xwe de bi divabûna bijavtina milîbûna Kurd û hilandina wêna ve di nava şûşa netewê Erebb de didate bibangkirin û herwehaji wê ji bona vê kirina hanê bi karanîna hêzdarîyê di dema divabûnê jî de didate bidaxwazkirin.

Partîya Demokratî Kurdistanî bi mêrxasî ve û bi diyar ve li ber daxwaza bijavtina milîbûna Kurd hate bihelsandin û ev jî wehaji bi erkê wê ve dihate biderkevtin. Rojnama Xebat rêzek ji gotaran date bibelavkirin, ji yê ku wan ev daxwaza kevneperestî û rehperestî didate bitazîkirin û wan zîyana wêna li ser biratîya Erebb û Kurd de û herwehaji li ser yekîtiya welatî de didatin bieşkerekirin. Di gotarekê de di Xebat de di mêjûwa 9. 10. 1960 de di bin navnîşana: "Netewê Kurd û benda duwem ji destûra Iraqîyî demî" de wetov hatîye binivîsandin:

" di Benda duwem de ji destûra demî de hatîye binivîsandin, ku Iraq bi beşekî ve ji netewê Erebb ve tete biderkevtin. Ev peyva hanê bi serûştîya xwe ve bi bêtir ve bi dildarî ve tete biderkevtin û ew ne bi zanistî û hişmendî ve tete biderkevtin; jiber ku gotina Iraqê, mîna ku hemû didin bizanîn, ew niha li ser du têngihîştinan tete bikirin:

Yekem: ku ew di warê mêjûyî û ciyografî de bi welatîkî ve tete biderkevtin, yê ku ew bi perçeyekî biçûk ve ji Iraqa îro ve tete biderkevtin.

Duwem: yanjî ew bi nala nasîneke siyasî ve tete bikarkirin, ya ku pê welatekî pêkhatî di piştî cenga cîhanîyî yekem de tete bimebestkirin; ya ku ew di yekkirina perçeyekî mezin ji Iraqa mêjûyî de ligel perçeyekî ji jêrî Kurdistan de hatîye pêkhatin, yê ku jêre car caran jî bi Şehrezor ve, yanjî bi Wilayeta Musilê ve li gora parvekirinên serpereştîyên dewleta Osmanî de tete binavkirin. Dewleta Iraqê niha li ser perçeyekî ji kavlên dewleta Osmanî de hatîye bipêkhatin..., da ku pê armanc û mebestên Impiryalîya Ingilistanê bêtin bicîhatin, ji bona ku ew destên xwe li ser kanîyên dewlemendbûna welêt de û nemaze li ser zevîyên neftê û çavîyên wê de bidin bidanîn... Herwehaji ji bona ku ew zalbûna xwe li der rêya Hindistanê de bidin bigirawkirin.

Jibervêjî ve di bin vê zîmeta niha de Merov nikare Iraqê bi beşekî ve ji netewê Ereb ne bi têgihîştina siyasîyî dewletê ve û ne jî bi têgihîştineke ciyografî ve bide bidanîn.

Tucarî Kurdistan bi beşekî ve ji welatê Erb nehatîye biderkevtin, nejî ew bi beşekî jê ve hatîye biderkevtin û herwehajî nejî bi yekitîyeke ciyografî jê hate biderkevtin. Herwehajî perçê ji Kurdistanêyî bi ser Iraqê ve kevtî ve ji welatê Ereb nehatîye biderkevtin; lêbelê ew her û her bi perçeyekî ve ji Kurdistanê tete biderkevtin.

Di heyamên nîşankirî de di mêjûwê de hatîye biderkevtin, ku Kurdistan xwe bi giştî ve yanî perçeyekî jê di nava tara dewleteke Musulman de dayite bidîtin, mîna ku ev li nik jimarekê de ji dewletên Musulman de dihate biderkevtin. Di wê demê de bi xwe jî ve Kurdistan tucarî ji welatê Ereb nedihate biderkevtin.

Hîç gûman tede nayête biderkevtin, ku Kurdistan tucarî nikare bi perçeyekî ve ji welatê Ereb bête biderkevtin. Li ser vî bingehê hanê de bi divabûn ve tete biderkevtin, ku careke din ji nû ve nivîsandina wê benda hanê di destûra hergavî de bi renekî hûr ve bête binivîsandin, ya ku ew bi vê pîrsa hanê ve tete bigirêdan, da ku pê tu bedbûneke nebaş neyête bidan, yanî da ku tu cudabûn li ser de neyête bipey dakirin. Nivîsandina baş ji bona wê benda hanê divê wetov bête binivîsandin, ku Komara Iraqîyî mayînî ji perçê Kurdî -Kurdistan Iraqê- û ji perçê Erebî - Mizopêtamya- tete bipêkhatin.

Bes û bi tenha ve beşê Erebî bi perçeyekî ve ji welatê Erebîyî mezin tete biderkevtin, di dema ku perçê Kurdî jê bi beşekî ve ji welatê Kurdî û welatê wîyî Kurdistanê tete biderkevtin. Berjewendîyên rastî ji bona herdu milîbûnên Ereb û Kurd divên li ber çavan de di movikeke baş de bêtin bidanîn, da ku pê yekîtîya Iraqî bête bidubarekirin...

Di vir de em dijûneke bi diyar ve di navbera vê benda hanê û benda sêyem de di destûrê de didin bidîtin, ya ku ew dide binivîsandin: ... "ku Ereb û Kurd di vî welatê hanê de bi Beşdar ve têtin biderkevtin". Ev bi têgihîştina hanê tanî radeyekî mezin bi rast ve tete biderkevtin û ew benda duwem dide bihilanîn; belam heger ku Merov Kurdan bi Talankerên wî erdî ve bidin bidanîn, yê ku ew li ser wî de di Iraqa niha de têtin bineşînîkirin, ku ew erdê hanê di koka xwe de bi welatê Ereb ve dihate biderkevtin, wê çaxê ew benda duwem bi rast ve tete biderkevtin,

ku ev jî tucarîjî û di hîç pêlekê de ji pêlên mêjûwê de nehatiye biderkevtin"⁶⁷.

Li ser belavkirina vê gotara hanê de Femandarê Sipahîyî Giştî Sikretêrê Partî Ibrahim Ehmed ji bona lêpirskirinê û dadkirinê bi tawanbarîya benda 31 ve ji qanûna veguhertina ji veguhertina qanûna tawanbarîyê û ji benda 13 ji fermana Serpereştîya Jirêderkevtîyî Sipahî de û herwehaji ji fermana çapemenyan de date bipêşkeşkin.

Xebat pir gotarên din date bibelavkirin, ku wê di wan de li ser remana bijavtina kevneperestî û faşî de didate bigiftûgokirin. Herwehaji wê di gotareke derketî de di jimara 440 de di mêjûwa 22. 2. 1960 de di bin nav û nîşana: Pêrabûnên ji bona bijavtina milîbûna Kurd û encamên wêyî bi neçarî ve date bibelavkirin. Ew dide binivîsandin: "Milîbûna Kurd bi rastîyeke mêjûyîyî xurt ve tete biderkevtin, ya ku li ser wê de pêrabûnên tawankarî hemû ji tevlêkirinê, ji pêvekirinê û yên din de ji pêrabûnên Impiryalîyê di mêj de û Faşistiyê di niha de têtin bitarûmarkirin. Hemû pêrabûnên armanckirîyî perîşanîyî çuyî û yên tên ji bona bijavtina milîbûnan yanî tevlêkirina wan nikarîbûn bihatana biserkevtin û çend jî ku ew bi dir û hov jî ve dihatin biderkevtin".

Xebat encamên siyaseta bijavtinê û tevlêkirinê wetov didate bijimarkirin:

1. Pêrabûna bi siyaseta bijavtinê û tevlêkirinê ve kîndariyê û dujminatîyê dide bigûrkin û ew yekîtiya welatî de dide bipeqandin. Hêç nikare bête bikirin, ku dê Kurd li ser yekîtiyê de bidin biparastin, ya ku ew ji bona wan ji bil bendîtiyê û bê parkirina wan ji mafeyan nade bianîn û ya ku ew bi milîbûna wan ve dide binayînîkirin. Herwehaji ya ku ew ji bona wan bes û bi tenha ve agir û hesin, bend û zindanan dide bianîn.
2. Tevîjî ku ev siyaseta hanê di bicîanîna bijavtinê û tevlêkirinê de dê bête bikevtin, dê ew destanan, malwêrankiran û çengên navxweyî ji bona wê dewletê bide bianîn, ya ku ew wê siyaseta

⁶⁷Curcîs Fethul-Lahê dadyar: Iraq di pêla Ebdu-Kerîm Qasim de -Bîr û Bawerî û Bîbîrkevtin-, rûpelên 841, Xaniyê Nebez ji bona çap û belavkirinê li Siwêdê de di sala 1989 de.

hanê dide bikaranîn. Herwehaji dê ew siyaseta hanê bi wê dewletê ve gewretirîn zîyanên bûjenî û rewanî bide bigihandin.

3. Hebûna wê dewletê dê bi lawazî ve bête bîmayîn, ya ku ew bi mîna vê siyaseta hanê ve tete birabûn û dê ew xwe li ber tu ba û bahozan de nîkiribe bide bigirtin. Dewletên wetov jihev têtin bikevtin û biperçekirin, çi gava ku zînet têtin biveguhertin û kês têtin bipeydakirin.
4. Miletê wê dewleta, ya ku ew bi vê siyaseta hanê ve tete birabûn, dê ew her û her nexkirî li jêr nîrê bendîfîyê de û herwehaji li jêr bêşên giran de bête bîmexelkîrin. Herwehaji dê ew ji mafeyan û azadîyên demokrasî bête bibêbehrkîrin. Weha miletekî azad nikare miletekî din bide bibendekîrin.

Belê dilsozî ji bona yekîfîya welatî û herweahjî ji bona biratîya Erebi û Kurd di tawanbarîya pêrabûnên wetov vexistî de ji bona nemankîrîna li ser milîbûna Kurd tete bîderkevtin û herwehaji divê bi tûrbûn ve li ser nayînîkîrîna mafeyên milîbûna Kurd de bête bîderkevtin"⁶⁸.

Daxwazên ji bona bijavtîna milîbûna Kurd bi tûrebûn û pîskîrinê ve ji bal Partîyên Welatî û Demokrasî de hatin bîberamberkîrin. Partîya Komonîst di rêya rojnamefîya xwe de ji bona van daxwazên şovînî date bîberengarîkîrin.

Debera em ji xwe re bidin bidîtin, bê kanî çawan Basî pîrsa Kêmîyên milî di nava welatê Erebi de dide biçarekîrin, mîna ku ew di wê namîlkê de tete bîderkevtin, ya ku ew di çapxanên Dar El-Sewre de li Begdadê de di sala 1979 de hatîye bi çapkirin û ya ku tede li ser wê çarekîrinê de di kongîrê Milîyî Yanzdehemîn de hatîye bigiftûgorîkîrin û li ser jî de hatîye bîbîrîyarîkîrin: "... Mercê ku ew ji bal partîya Basî de hatîye bîpîsinandin, da ku Merov ji netewê Erebi bête berkevtin, yê ku ew di destûr de û di nava bîr û bawerîyên giştî de hatîye bînivîsandin,

⁶⁸Celal Talebanî: Kurdistan û Tevgera Milîyî Kurdî, bi zîmanê Erebi ve, r. 310, çapa duwem 1971, Dar El-Telîe ji bona çapkirinê û belavkirinê.

wetov ew têtê biderkevtin: Bi Ereb ve têtê biderkevtin, yê ku zimanê wî bi erebî ve têtê biderkevtin û ew di nava erdê Ereb de têtê bijîyandin, yanî ku ew wetov têtê li jîyanê de dide bitemaşekirin û ew bi vekirina xwe ve bi netewê Ereb ve dide bibawerîkirin.

Ev bi nîşankirina hanê nasîna giştîyî Erebî ji bona hemû Neferan yanî koman dide biderxistin, ji yên ku li ser wan de ew mercê hanê bi bê mercê regezperestîyê ve têtê bicîhatin, Ev berekî fireh li ber kûrbûna tevîkirina kêmiyên milîyî biçûk de di nava netewê Ereb de dide bivekirin. belam derbarê milîbûnên bi Xelkên xwe ve bi endazîyeke xweyî mezintir ve têtin biderkevtin, Ji yên ku ew di nava tara welatê Ereb de têtin bijîyandin û ew bi xwedan ziman û rûçikan ve têtin biderkevtin, ji yên ku ew ne ligel zimanê Erebî û rûçikên Erebî de têtin biderkevtin mîna milîbûna Kurd divê bi taybetîyên wanî milîyî bi cih ve bête birûniştin û herwehaji divê her dijûnek di navbera van taybetîyên hanê de û tevgera milîyî Erebî de bête biçarekirin; jiber ku mîna van milîbûnên hanê bi xwedan ziman û rûçikên cudayî ve ji ziman û milîbûna Ereb têtin biderkevtin. Di wê gavê jî de bi xwe jî ve bi şaşbûn ve têtê biderkevtin, ku ew milîbûnên cudan ji netewê Ereb bi wî endazî ve bêtin bidanîn, mîna ku Merov milîbûna Farisî, Hindî û yanî yên din ji milîbûnan dide bidanîn.

Jiber ku ev milîbûnên hanê, yên ku ew bi xwedan ziman û rûçikên xweyî cudan ve ji ziman û rûçikên Erebî têtin berderkevtin, di nava welatê Erebî de ji pêlên dirêj de mîna milîbûna Kurd têtin bijîyandin. Ew bi netewê Ereb ve bi rehên kûr rîş û rîçal ve hatine bigirêdan, belê ew di kokê de di dema pêkhatina xwe de têtê hatine bijîyandin. Ev rastîya hanê wî di erdî de têtê biderkevtin, yê ku ew di nava mêjûwê de bi navê welatê Ereb ve tevî cudabûna rûçikan jî di navbera perçên hatîye binaskirin. Herwehaji bi cudabûna navên wan dewletên ku ew li ser wî jî de hatine bidurustkirin. Ev bi pirseke giring ve têtê biderkevtin; jiber ev erdê, yê ku li ser de ev milîbûnên hanê têtin bijîyandin, ew bi perçeyekî ji dewletên Erebî ve têtê biderkevtin, yên ku ew berî bi hezaran sal ve hatine bipeyda kirin û yên ku di dawîya wan de bi dewleta Ebasîyî mezin ve têtê biderkevtin. Herwehaji di wê demê jî de bi xwe jî ve ev erdê hanê bi welatê wan milîyan ve têtê biderkevtin. Li se vî bingehe hanê de nasîna Erebî ji erd, ji yê ku ev milîbûnên hanê li

ser de têtin bijîyandin, ew ne di rêya zordarîyê de, yanjî kolonyalîyê de û yanjî di rê vegirtinê de hatîye bikirin; lêbelê ew di rêya encamê rastîya mêjûyî de hatîye biderkevtin, yê ku ew bi hezaran sal ve têtê bidirêjkin. Li ser vê de di tevaya pêlên mêjûyîyî dirêj de tu şer û pevcûn nehatine bikirin.

Ev milîbûnen hanê di nava qonaxên mêjûyîyî cudan de bi beşekî zindî ve di gewdeyê Erebi de dihate biderkevtin û ew bi pê ve him dihatin bibestandin û himjî ew bi pê ve dihatin bikêrkin. Ew ne bi laşekî biyanî ve û neji bi dij ve têtê dihatin biderkevtin.

Pêwendîyên dostanîyê di nava netewê Erebi û van milîbûnen hanê de bi endazekî pir kur ve û bi giştî ve di nava tara bawermendîya Musulmantîyê de hatin biderkevtin, yên ku ew bi çend sedsalan ve dihatin bidirêjkin".

Ev belgeyê hanê pir bi tirs ve têtê biderkevtin û ew wênerîya qotê bilindî remanên rehperestîyî genî dide bikirin. Ez hêvîdarim, ku dê Nivîskar, Lêgervan û Mêjûvanên Erebi û Kurd guhpêdaneke mîna pêwîst pê bidin bidan û ew dê li ser wî de xwendekarîyeke zanistî li gora hişmendîya mêjûyê û rastê bidin bikirin, yên ku ew bi rastîyan têtin bixurtkin û yên ku ew wan vebêjên derew bi derew ve didin biderxistin⁶⁹.

⁶⁹Ev daxwaza li ser xwe de, nerm, rast û durust ji bal Mesud Barzanî de tevaya kûrbûna dildarîya Kurd ji bona welatê wîyî Kurdistan û mafeyê wîyî rewşa di çarenûsa wî de di serxwebûn û pêkanîna dewleteke milîyî bi ser xwe ve dide biderxistin.

Gotinên Basîyan û karên wan beramber bi Kurd ve ne bes tenê destana Kurdan dide biderxistin, herwehaji pêrejî tevaya ew kûrbûna destana milîbûna regezpetestî Erebi dide biderxistin.

Di nava van salên çûyîyî kurd de û bi avêtina bobmên kimyawî û biyolocî ji bona qirkirina Kurd û talankirina Kurdistanê Basîyên Faşîyên Erebi û milîbûna wanî regezperest bi carekê ve ji tevaya dunyayê re hate birûtû qûtkin. Kurdistan bi Fêderalîyê ve hate bitacûxelatkin û Basîyên Faşî li ber man û nema xwe niha didin bikirin û hîç gûman têtê nayê bidîtin, ku dê ew dûr yanjî nêzik li ser sergoyê mêjûwê bêtin bicîwarkin.

Divê li vêderê de careke din ji bona Kurd û herwehaji ji bona Erebi bête bidubarekin: Dewleta Iraqê li ser talanîya nefta Kurdistanê de hate bipêkhatin û ew dê li ser neft û ava Kurdistanê de jihev bête bixistin û birûxandin, heger ku rep û rast bi çarenûsa Kurd ve di mafeyên wî de di serxwebûn û pêkanîna dewleta wîyî milî de pê neyê birûnîştin. Hêjibêtir dê bi serhatîyên Şah Ismailê Sefewî ve der sala 1514 de û

160 Barzanî û Tevgera Azadîxwazîya Kurd 1958 - 1961

Ji min re bi giringî ve têtê biderkevtin, ku ez bidim binîşankirin, ku Kurd ji bona nava musulmantîyê bi dilê xwe ve hatin bikevtin⁷⁰ û hîç li nik wan de tu bergir nedihatîn bidîtin, ku ew di nava şûşeyê Musulmantîyê de bihatana bibijavtin, heger ku miletên din jî wetov bi amadebûn ve ji bona bijavtina xwe di şûşa Musulmantîyê de bihatana biderkevtin. Gava ku Ereban bi navê Musulmantîyê ve didatin biserdarîkirin, Kurd bi giringtirîn rol ve datin bilîstin, ji bona ku ew hîmên serdarîkirina Musulmantîyê bidin bixurtkirin û baştirîn nimûne li ser vêna de têtê biderkevtin, ew kar û barên ku Selah-El-dînê Eyubî qehremanê Kurdîyî bi nav û bang ve bi wan ve hatîye birabûn. Belam gava ku daxwazên milî ji bal Ereban û yê din de hatin biderkevtin, Kurdan jî ji bona mafeyên xweyî milî dane bidaxwazkirin û ev jî bi mafeyekî seruşî ve têtê biderkevtin.

Gotina vî belgeyê hanê ku Kurd milîbûneke li ser xakê Ereb de têtê bijîyandin. Ev bi xwe ve sextekarîyeke li ser mêjûyê û rastîyê de têtê biderkevtin û herwehaji ew bi helwesteke korî milîyî xwîngermî ve têtê biderkevtin. Kurd bi neteweyekî kevnar ve ji hemû netewên din ve têtê biderkevtin û ew li ser erdê Kurdistanê de têtin bijîyandin. Kurd ne rojekê ji rojan û ne jî di pêla Ebasî de û herwehaji ne jî di hîç pêleke din de pê hatine birûniştin, ku Kurdistan bi beşekî ve ji welatê Ereb têtê

serpêhatîya welatên Ereb di der sala 1515 de ji nû ve belam pir bi xurtî û derd ve bêtin bidubarekirin. Herwehaji bi neçarî ve û li ser bingehê qanûnên jînê de dê dûr yanjî nêzik dê peymanê sala 1515 careke din bête bimorkirin. Cuma

⁷⁰Tevaya belgeyên Mêjûyî di sedsalê heftan de di dema belavbûna Musulmantîyê de di Iranê û Kurdistanê de didin biderxistin, ku Musulmantî di nava Iran û Kurdistanê de bi darê zorê ve û bi hinera şûr û serbirînê ve hate bibelavkirin.

Berî pênc Bavan em ji Yezîdîyên Şingalê û ji mala Başok dihatin biderkevtin. Fermana me Yezîdîyan ji bal Selteneta Osmanî de hate birakirin û bi darê zorê ve misin û gumgume bi me ve dane bihilgirtin û niha em ji Başokên Musulmanên Hevêrkî têtin biderkevtin. Cuma

biderkevtin û ew tucarî jî bi vê jî ve nayêtin bipêrûniştin.

Bi rastîyekê ve têtê biderkevtin, ku Kurd bi neteweyekî ve û erdê wî bi Kurdistanê ve têtê biderkevtin. Bi derkirina "Belgeyekî Zerî" wetov nikare netewê Kurd bide binemankirin. Ev hişmendîya hanê bi hişmendîyeke şovînî ve têtê biderkevtin û ew bi derbasbûna demê re hatîye bigenîkirin. Ev serdema me ne bi serdema raxistina remanên wetov pîs ve têtê biderkevtin, ji yên ku ew dê her û her bi bêber ve bêtin biderkevtin û dê ew di encamên xwe de bêtir ji rijandina xwînê, wêrankirinê û destanan him ji bona Erebb û him jî ji bona Kurd mîna hev bidin bianîn.

Divê li vêderê de bête bidiyarkirin, ku ev remanên regezperestî hanê ew bîr û bawerîyên Erebbên bi avrû ve nadin biderxistin, ji yên ku wan ji xwe re mêjû dane bixwendin û jê serpêhatî ji bona xwe dane biwergirtin.

Nimûne li ser van jî de: Helwesta Serok Cemal Ebdul-Nasir beramber bi pirsra Kurd ve her û hew ew ligel mafeyên milîyî rewayî milletê Kurd de dihate birawestandîn û ew bi mafeyê çarenûsa netewê Kurd ve dihate bipêrûniştin û wî ew pêrûniştina hanê bi qazanca netewê Erebb ve didate bidanîn. Ew li ser rastîyê de bû. Piranîya hêz û partîyên milî û demokrasî li Iraqê de ji Nasirîyan, Yekîtîyan, Serbixwevan û yên din bi mafeyê netewê Kurd di çarenûsa wî de pê dihatin birûniştin û hîç yekekî ji wan ne didate bigotin, ku Kurdistan bi beşekî ji welatê Erebb têtê biderkevtin.

Herwehaji Partîyên komonist û Kesatîyên rewşenbîr di nava welatê Erebb de bi mafeyê netewê Kurd di çarenûs wîna de pê hatin birûniştin.

Herwehaji Merov dikare bi peyvdarîyên Serheng Muemer Qezafî li ser netewê Kurd de bide bibîrxistin. Min bi guhê xwe ve di cara dawî de di avdara sala 1986 de lê didate biguhdarîkirin, gava ku ew di kongirê duwemî "Mesaba Elemî" de hate biaxivtin. Wî li ser resbûna netewê Kurd de didate bidubarekirin û wî tûrebûna xwe li ser pêrabûnên nemankirina milletê Kurd de date biderxistin û wî ji bona pêkanîna dewleteke Kurdîyî ser bi xwe ve date bibangkirin. Wî date bidubarekirin, ku ew ji vê jî bona qazanca netewê Erebb dide bidestpêkirin.

Em hin ji wergirtinan li vê derê de didin bitomarkirin, ji yên ku hinekan ji Zanevanên Erebi li ser danava pêwendîya di navbera netewê Erebi û Kurd de dane binivîsandin; da ku Kurdên dilsoz ji bona netewê xwe û pêwendiyên wî ligel netewê Erebi de li ser gotinên Ereben bi avrû ve di vî warê hanê de bêtin biagehdarîkirin:

Doktor Şakir xesbak dide bigotin: "Li gora bîr û bawerîya me de yekîtiya Erebiyî Kurdî divê li ber çavên xwe de vê rastîya giringî hanê bide badanîn; ev jî di pêrûniştineke rast û dust de bi carekê ve bi milîbûna Kurd ve tete biderkevtin û ne ku ew di pêrûniştineke sextekarî de tete biderkevtin, mîna ku serdarîyên çûyî ew didatin bikin. Yekîtkirina Kurd ligel Erebi de bijavtina milîbûna wan di nava milîbûna Erebi de nade biderxistin. Pir bi şaşî ve tete biderkevtin, ku em rastîyan bidin biveguhertin û şabaşî bi regezîya Erebi ve li ser kîşê milîbûna wan û regezîya wan de bidin bikin. Belam yekîtiya wan ligel Erebi de ji dilê wan de li ser wan de dide bihiştin, ku ew bi xurttirîn Hevalbendên Milîbûna Erebiyî azadîxwaz ve bêtin biderkevtin. Di zîneteke wetov de divê li ser Ereban jî de ku ew jî ligel wan de wetov bêtin biderkevtin û divê ew bi Hevalbendên rast û durust ve ji bona milîbûna Kurdîyî azadîxwaz bêtin biderkevtin. Pêwendî di navbera Kurd û Erebi de bi pêwendîyeke berjewendî û rewanî ve tete biderkevtin. Evaya bi xwe jî ve bi qanûnê ve tete biderkevtin, ya ku ew di pêwendîya her milîbûnekê de ligel ya din de di cihanê de dide biserdarîkirin. Pêwendiyên miletan li ser bingehên çewisandinê de nikarin bêtin bihîmkirin; lêbelê ew her û her li ser bingehên biratîyê û berjewendîyên hevbeşî de têtin bihîmkirin. Pêrûniştin bi milîbûna Kurdî ve bêgûman dê ew rîçalên yekîtiya Erebi û Kurdî bide bihîmkirin"⁷¹.

Şakir Xesbak pê de dire û ew dide bogoti: "Divê careke din bête bidûbarekirin, ku divê rê bi şaşbûnên çûyîyî vegerandî ve neyete bidan, ku ev jî dide neçarîkirin, ku em li ber çavên xwe de rastîya mêjûyî bidin bidanîn, ya ku ew Kurd bi kêmiyeke milî ve ji kêmiyem milîyî regezî de nade bidin, ji yên ku ew ji bona Iraqê hatine bihatin. Kurd bi Xelkên kokîyî van heremên hanê ve ji hezaran sal de têtin biderkevtin û divê

⁷¹Şakir Xesbak: Kurd û pîrsa Kurd di Iraqê de, r. 84, çapa yekem, reşmeha sala 1959 de, -bi zimanê Erebi-.

mafeyên wan bi carekê ve bi mîna mafeyên Ereb ve di Iraqê de bêtin biderkevtin. Jiber ku em li ser hevbeşîya vî welatê hanê de hatine bipêrûniştin; jibervêjî ve divê ku em li ser baştirîn rêyan de ji bona piştgirtina vê hevbeşîya hanê de bêtin biçûyîn.

Li nik me de nimûneyên diyar ji rêstikên dewletên Fêderalî de têtin bidftin, ji yên ku ew bi xwedanên milîbûnên pir jimar ve têtin biderkevtin, ji yên ku ew di berê pêşkevîna serpereştîyê de di pêşîya me de hatine bikevtin. Ji bona me bi başî ve têtê biderkevtin, ku em ji xwe re ji serpêhatîyên wan li ser ronahîya zînetên xwe de sûd bidin biwergirtin; heger ku me ji xwe re date bixwestin, ku em bingehe dewleta xwe li ser hîmên xurt de bidin biavakirin, ji yên ku ew ji bal hewesan û qazancên xweyî de nayêtin bihejandin û di xurtbûna wan de derbasbûna salan nikarin bidin bikêrkirin"⁷².

Mamosta Ezîz Şerîf Xebatvanê Demokrasîyî bi nav û bang ve û Dostê mîletê Kurd lêgerandînek bi nerx ve di sala 1950 li jêr navnîşana: Pirsra Kurd di Iraqê de date bipêşkeşkirin. Hin ji wergirtinên wê li vêderê de em didin bitomarkiri: "Ji bona mîletê Kurd mafeyê wî di çarenûsê wîna de mîna her mîletekî din di vê cîhanê de têtê biderkevtin û ew vî mafeyê hanê ji tu mafeyên regeztî ji xwe re nade biwergirtin. Herwehaji ji bona mîletê Kurd serberzî têtin biderkevtin, yên ku ew wan ji tu tuxmê regeztî de ji xwe re nade biwergirtin; belam ew wan ji xwe re di beşdarbûna xwe de ji bona pêşvexistina Şehristanîyê û di xebata xweyî pîroz de li pênavê azadîyê de dide biwergirtin.

- Gava ku Merov ji xwe re li ser pirsra Kurd de têtê bigerandin, hêrîş li ser azadîya mîletê Kurd de di çarenûsa wî de li jêr durujmê Yekîtîyê têtê bikirin.

Di nava Ereb û Kurd de nêzîkbûneke rewanî têtê biderkevtin, ya ku mêjûwa wanî hevbeşî di heyamên dirêj de ew li dû xwe de daye bihiştin. Erebê, yê ku ew piçekî ji mêjûwê dide binaskirin, Selah El-Dînê Eyubî bi Bavpirên xwe ve dide bidanîn, ji yê ku ew xwe bi wan ve dide biserbilindîkirin. Wehaji bi vî çavê hanê jî ve Kurd li Bavpirên xweyî baş ve ji Peyên Mêjûwa Musulmantîyê ji Ereban dide bitemaşekirin. Jînanîn di navbera Ereb û Kurd de bi bêtir ve ji jînanîna di navbera

⁷²Kanîya Pêşî, r. 86

164 Barzanî û Tevgera Azadîxwazîya Kurd 1958 - 1961

Ereban de bi xwe ve -çi Sunî yanjî Şîî- tête biderkevtin. Belam Ereban nasîna cewhera pîrsa Kurd bi rengekî şermezarî ve nadin binaskirin.

Bîr û bawerîya zalkirî li ser tevgera milî Kurdî de, yanjî ya ku ew tanî demeke nêzîk jî bi zal ve dihate biderkevtin, ew bi bîr û bawerîya mîrî ve dihate biderkevtin, ku Kurd "bi Iraqî ve" têtin biderkevtin û kurdên ku ew bi remaneke milîyî Kurdî ve didin biremankirin, ew bi Cihêvan ve û bi Dujminê yekîtîya Iraqê ve têtin biderkevtin û herwehaji car caran ji wan jî bi Nokerên Impiryalîya Ingilîzî ve dihate bigotin, ya ku wê bi xwe jî ve şerê milîbûna Kurd didate bikin û ya ku wê ew bi metirsîyekê ve li ser rêstikên kevneperest de di hersê deverên sînor de didate bidîtin.

Di nezanînkirina cemawerên Erebi de di demeke dirêj de li ser vê pîrsa hanê de sê hoyên serokî didatin bialîkarîkirin û ew jî ev bûn:

1. Dujminatîya Şovînîya Erebi ji bona Kurd
2. Ragiyanîna Serdarîyê
3. Piştgirtina bizava Kurd ji bal hinekan de ji Nokerên Ingilîz de".

Mamosta Ezîz Şerîf lêgerandina xwe dide bigivaştîkirin, ku çarekirina pîrsa Kurd di Iraqê de vê di nava xwe de dide bihilgirtin:

1. "Divê Xebata cemawerên Erebiyî xebatkêş li pênavê azadîya mafeyê çarenûsê de ji bona milîbûna Kurd bête bikin, ku herwehaji pêrejî tede jî cihêbûn û pêkanîna dewleteke bi serê xwe ve bête bidîtin.
2. Divê Xebata Pêşverûyên Kurd bi carekê ve bi dijî mêldarîyên bi tenêbûnê ve di nava cemawerên Kurd de bête bikin û divê ku ew ji bona wan ji bona yekîtîya bi azadî ve ligel Iraqê de di bin zînetên nihayî heyî de bidin bibangkirin".

Mamosta Ebdul-Rehman Bezaz li ser Kurd de dide bigotin: "Kurdên Iraqî bi beşekî ve ji netewê Kurd têtin biderkevtin, ji yê ku ew

di nava heremeke fireh de têtin bijîyandin û ya ku ew beşekî ji Anadolê, ji jorî rojavayê û jêrî rojavayê Iranê û beşekî biçûk ji jêrî Komara Erministanê ji Komarên Sovyêti û beşekî biçûktir ji jorî û jorî rojhilatî Surî dide bipêkanîn.

..... Şiyarvanên Kurd di Iraqê de mîna hemû Kurdên din îro bi milîbûna xwe ve didin bihestyarîkirin û ew bi vî rengî ve yanî yên din ji bona wê milîbûna hanê têtin bixwîngermkirin û bi taybetî ve piştî ku hestayariya milî di seranserî heremê de hate bişînhatin.

Di gava ku bi mafeyê Ereb, Turk û Iranîyan ve ji bona nimûne têtê derkevtin, yên ku ew bi Dirawsên Kurdan ve têtin biderkevtin û Kurd di van hersê heremên wan de bi Neşinvanên wan ve têtin biderkevtin, ku ew bi milîbûnên xwe ve bidin bihestyarîkirin, ew ji bona durujmên wê bidin bibangkirin, yanî ku ew ji bona bicîanîna armancên wê bidin bixebatkirin, dê pir bi nezanî ve û bi kêm bextî ve bêtê biderkevtin, ku wan daxwazên milîyê hanê ji bona Kurd bidin binayînkirin"⁷³.

Me hinek ji wergirtinên nivîsandinên Peyên remangîrên Ereb datin binîşankirin; belam ez dixwazim li ser vegotinên Şovînyên Ereb bidim bibersivkirin, ji yên ku xwîngermbûnê ew dane bikorkirin û wê li ber wan de rê li ber têgihîştin rasta jînê û mêjûwê de dayite bidadan.

Ez niha dixwazim bidim bidubarekirin, ku netewê Kurd bi neteweyekî heyî ve têtê biderkevtin û ew yekek ji netewên gewreyî di Rojhilata Navrast de bi renekî jêhatî ve têtê bijîyandin.

Ew bi neteweyekî bedbext ve di mêjûwê de têtê biderkevtin û ew bi perçebûneke bêbextî ve nala netewê Ereb hate birûkirin. Li ser netewê Kurd divê ku ew şerê hemû remanên bi tenêbûnê ve di nava rêzên xwe de bide bikirin û herwehaji pêrejî divê ku ew liberxwedana hemû hewildanên bijavtinê bide bikirin, ku ji kûderê de kanîyên wan jî bêtin biderkevtin. Herwehaji divê ku ew bi pêgîrî ve bide bixebatkirin, da ku ew baştirîn şeweyê biratîyê ligel netewên Dirawsên xwe de ji Ereb, Faris û Turk bide peydakirin.

Serjimara netewê Kurd ji 25 milyon Nefer bêtir têtê biderkevtin,

⁷³Ebdul-Rehman Bezaz: Iraq ji vegirtinê tanî serxwebûnê, r. 283, çapa sêyem, çapxana El-Anî, Begdad 1967, -bi zimanê Erebî ve-.

yê ku ew di serdema nuh de bi gewretirîn netewe tête biderkevtin, ji yê ku ew bi bê gewdeyekî siyasî ve tête biderkevtin. Dê xebata netewê Kurd her û her bête bikirin, gerjî çendjî bi buha ve bête birawestandin û gerjî çendjî dem bête bidirêjkin, da ku ew bi mafeyên xwe ve bête bigihandin, ew mafeyên ku ji bal Rêxistina Hevgirtina Netewan de hatine bibiryarîkirin û yên ku ew wetov têtin bigivaştin:

- "- Mafeyê bijartin û biryardana Rêstikên siyasî ji bala Netewan de.
- Mafeyê nişankirina zînetên xweyî civakî.
- Mafeyê di biryardana zînetên xweyî ferhengî de.
- Mafeyê di yekîtîya erdê xweyî milî de.
- Serwerîya bi carekê ve ji bona miletan di dewlemendbûnên xweyî serûştî de"⁷⁴.

Şeweyên bijavtinê û zordariyê nayêtin bikêrhatin. Hevkarî û jîyana biratî di nava netewan de û herwehaji rêzêlgirtina beramberî hev û hevbeşîya bi başî ve ji bona avanîkirina ayindeyekî çurusandîyî geşkirî bes û bi tenha xwe ve bi rêyeke rast ve tête biderkevtin; ji bil vê rêya hanê û pêve çûn li ser her rêyeke din de dê bêtir ji destanan û bisernekevtinan bide bipeyda kirin.

Di dawîya dawî jî de em Kurd ji birayên xweyî Ereba re bersivê li ser vegotinên Basîyan de didin bidan, ji yên ku me ew datin binîşandan, ku em bi birayên we ve têtin biderkevtin û em ligel we de di çarenûsê de di xweşîyê û nexweşîyê de didin bibeşdarîkirin; belam tevlivêjî de netewê Kurd ne bi beşekî ve ji netewê Ereba tête biderkevtin û herwehaji nejî Kurdistan bi beşekî ve ji welatê Ereba tête biderkevtin. Em ji bona Ereba bi avrû ve didin bibangkirin, ku ew berengarîya mîna van

⁷⁴Dr. Fuad Sako: Bingehe n qanûnî ji bona mafeyê miletê Kurd di çarenûsa wî de, r. 68, çapa yekem di cotana sala 1987 de, çapxana Hedef, Mişigin, Yekîtîya Dewletên Hevgirtîyî Emerîkî de.

remanên şovînê bidin bikin; jiber ku ew bi carekê ve di kara berjewendîya wanî sitratîcî de nayête biderkevtin.

Derîyê Çardehemîn

Devjihevberdan

Kar û bar li Kurdistanê de bi qonaxeke hestyarî ve di dawîya sala 1960 de hate bigihandin. Xwe vekîşandinên serdarîyê ji pêrabûnên başîtîyê ve li dûhevdû de dihatin biderkevtin, ji yên ku ew li paş şureşê de di derbarê bicîanîna benda sêyem de ji destura demî ve pê dihate birabûn.

Kêmanîya herî gewre di pêwendîya miletê Kurd de ligel serdarîya Iraqî de di nebûna hebûna bernameyeke diyar de dihate biderkevtin, ya ku wê divabû benda sêyem di rasta karî de bida bicîanîn û da ku wê mafeyên milîyî miletê Kurd bida binîşankirin.

Sedrariyê dest bi derkirina Efser û Karmendên Kurd ve di sipah û dam û destgehên bajarî de û bi taybetî ve di parêzgehên Kurdî de date bikirin. Desthilatîyan bi eşkere ve mêldarîya xwe ji bona Derebegan di Kurdistanê de didate biderxistin û wê tu guhê xwe bi Partîya Demokratî Kurdistanê ve nedidate bikirin, ya ku ew bi wênerê rewayî ve ji bona miletê Kurd dihate biderkevtin.

Derebegan ji nobûna pêwendîyan di navbera Partîya Demokratî Kurdistanî û Ebdul-Kerîm Qasim de ji xwe re kar jê datin biwergirtin. Wan ji xwe re ligel serdarîyê de didatin bişelafikirin û wan bi pîstirîn ve tola xwe ji Cotkaran didatin biwergirtin.

Herwehaji desteyên kevneperestîyê û şovîniyê ji ji wê nobûna hanê de sûd ji xwe re didatin biwergirtin. Wan xwendekarîyên Kurdî di jimareke pir de ji hereman de datin bihilanîn, herwehaji wan rê li ber derkirina nivîstên siyasî û wêjeyî de di Kurdistanê de didatin biqedexekirin û serdarîyê bi renekî ve bigir bi giştî ve niyazmendîyên xelkên Kurd di ser serê xwe re didatin biavêtin.

Hêjîbêtir hestyarîya Ebdul-Kerim Qasim ji serdana Barzanî hate bibêtirkirin, gava ku ew bi serdana xwe ve ji bona Mosko di 5. 11. 1960 li ser mêvandarîkirina serdarîya Sovyêtê de ji bona beşdarîya ahengên Oktober pê hate birabûn. Li Mosko de ji bona Barzanî pir bi germî ve lê hate bipêşewazîkirin û wî gift û goyên bi dirêjî ve ligel Berpirsiyarên Sovyêtî de date bikirin û herwehaji ew ji bal Xoroşof jî de hate bipêşewazîkirin.

Barzanî ligel Berpirsiyarên Sovyêtî de li ser herifandina zînetê de û dibûna peqandina wêna ji ber hoyê helwesta bedî serdarîyê li Kurdistanê de date biaxivtin. Wî ji Sovyêtê daxwaza navcîtîyê ligel Ebdul-Kerîm Qasim de date bikirin, da ku zînet ji bona rewşên xweyî serûştî bêtin bivegerandin û pêwendî di navbera Partîya Demokratî Kurdistanî û Ebdul-Kerîm Qasim de bête bibaşkirin.

Pir ji dujwarîyan di navbera Partîya Komonistî Iraqî û Partîya Demokratî Kurdistanî de di rêya navcîtîya Sovyêtî de hatin biçarekirin, ya ku Sosolov bi xwe ve pê hate birabûn.

Dîtinên Sovyêtî û Barzanî pir bi nêzîkî hev re dihatin biderkevtin, ku divabû karekî bi pêgîrî ve ji bona xweşkirina zînetan di Kurdistanê de û ne hiştina vêkevtina rûdanên bi tirs ve têde bihata bikirin. Sovyêtê ji bona Barzanî date bisozdan, ku dê ew piştgirtina wî û miletê Kurd bidin bikirin û herwehaji dê ew yarmetîya xebata miletê Kurdî dadwerî li pênavê mafeyên wîyî rewa de bidin bikirin. Herwehaji dê ew her yarmetîyekê ji bona Partîya Demokratî Kurdistanî jî bidin bipêşkeşkirin, heger ku miletê Kurd tûşî hêrîşekê ji bal hêzên serdarîyê de bête bikirin.

Barzanî di 13. 1. 1961 de ji bona Bagdadê hate bivegerandin û wî di roja din de daxwaza dîtina Ebdul-Kerîm Qasim date bikirin; Belam Ebdul-Kerîm ji qazî ve nîşankirina dema dîtîna date biderengîxistin. Barzanî ji du înan bêtir çavdêrîya nîşankirina dema civînê date bikirin, tanî ku wî dikarîbû Ebdul-Kerîm Qasim bidata bidîtin.

Barzanî ji gotinên Ebdul-Kerîm wetov hate biliberkevtin, ku gûmankirinên wîna bi sînorekî wetov ve hatine bigihandin, ku ew pir bi dujwarî ve dikarin bi rêyekê ji rêyan ve bêtin bihilanîn. Di serê Ebdul-Kerîm de hatibû bikevtin, ku Barzanî li ser mezinatîyê de berberîya wî dide bikirin.

170 Barzanî û Tevgera Azadîxwazîya Kurd 1958 - 1961

Barzanî di pêşîya avdara sala 1961 de ji Begdadê hate biderkevtin û wî berê xwe ber bi Barzan ve bi rengekî dawî ve date bivekirin.

Ebdul Kerîm Qasim ji aliyê xwe de fermana dadana rojnama partiyî nawendî "Xebat" date biderkirin û herwehaji wî fermanên din bi girtina jimarekê ji Kadirên Komitîya Nawendî bi tawanbarîya beşdarbûna wan ve di kuştina Sedîq Mîran de date biderkerin. Partî ji rexê karî de ji bona jêhatîya veşartî hate biveguhastin.

Partî bi şiyarkirina cemaweran ve di Kurdistanê û rêxistina wan de pê hate birabûn, da ku ew berengariya her hêrişekê bidin bikirin, ya ku ew belkî ji bal hêzên serdariyê de ji bona ser Kurdistanê bête bikirin. Barzanî bi jêhatîbûneke pir mezin ve ji xwe re çek didatin bikirin, da ku ew xwe ji bona liberxwedanê bide biamadekirin, beramber bi vê jî ve serdariyê ew Eşîrên hanê didatin biçekkirin, ji yên ku wan ji xwe re "Bêbextî û Caşayetî" bi kar ve ji xwe re dabûn bidanîn û ji yên ku wan her û her bi bêremankirinê ve di tuxmê xweyî milî de ji bona hemû pêlan didatin binokerîkirin.

Li kêleka amadebûna xwe de ji bona berengariyê her karekî sipahî de Partî pêwendîya xwe ligel hêzên welatî, milî û demokrasîyî Ereb de li Iraqê û derveyî wê de date bijêhatîkirin, ji bona ku ew ligel serdariya Iraqê de pêwendiyê bidin bikirin, da ku ceng li Kurdistanê de neyete bivêkevtin. Ezîz Şerîf bi karekî mezin ve hate birabûn û wî çend caran serdana Barzan di nava havîna sala 1961 de date bikirin û wî gelekî date bikarkirin, ku ew ji bona serê Ebdul-Kerîm bide bixistin, da ku ew berê xwe ber bi vexistina cengê ve nede bivedan; belam hemû karên wî ber bi ba ve hatin bikevtin.

Di tîrmeha sala 1961 de Komitîya Nawendîyî Partî Celal Talebanî ji bona Barzan date binardin, da ku ew bîr û bawerîya Komitîya Nawendî ji bona Barzanî li ser zîmeta nuh de bide biraxistin û bê kanî çî jî divê bête bikirin.

Barzanî bîr û bawerîya xwe date biderxistin, ku hêjî dem bi lihevhatî ve ji bona bi pêrabûna karekî sipahî ve yanjî ji bona dazanîna şureşê nehatîye bihatin, belam divê hemû pêrabûn bes û bi tenha ve li ser amadebûna ji bona liberxwedana her destdirêjîyekê de bête bitirxankirin, ya ku belkî serdarî pê bête birabûn; jiber ku dem ji bona aliyê Kurdî de

hêjî bi başî ve nedihate biderkevtin û herwehajî hêjî amadebûn bi dawîya xwe ve nehatibû bigihandin. Li ser vî bingehe hanê de Deftera Siyasîyî Partîya Demokratî Kurdistan bîrwerîyek giştî ji bona Ebdul-Kerim Qasim di 30 tîrmeha sala 1961 de date bipêşkeşkirin, ku wan têde ji bona wî datin bibangkirin, ji bona ku ew bide bikarikirin, da ku sînorek ji bona herifandina zînetê bête bidanîn û bi canekî biratî hemû dujwarîyên heyî bêtin biçarekirin; belam Ebdul-Kerîm Qasim bîrwerî di ser guhên xwe re date biavêtin. Nobûn dihatin bibêtirikirin, tanî ku Şûreşa Ilula Welatperwerî Mezin di 11. 11. sala 1961 de hate bivêxistin.

kanîyên lêgerandinê

1. Bihîstinên min ji Barzanî û ji Hevalên hemdemên wî
2. Belgeyên Barzanîyî parastî li nik min de û rûnkinên wîyî tomarkirî
3. Arşîva Partîya Demokratî Kurdistan
4. Ebdul-Rezak El-Huseynî: Tarîx El-wizarat El-Iraqîye - Mêjûwa Wizaretên Iraqî-
5. Dana Êdmoz Şimit: Seyranek ji bona nik Merovên Mêrxas-Wergerandina Circîs Fetuhul-Lah, dar Eltelie, Bêrud 1972, -bi zimanê Erebi ve-
6. Dr. Fuad Sako: Bingehên qanûnî ji bona mafeyê milletê Kurd di çarenûsa wî de, r. 68, çapa yekem di cotana sala 1987 de, çapxana Hedef, Mişigin, Yekîtiya Dewletên Hevgirtîyî Emerîkî de.
7. Edmon Xerib: Tevgera Milîyî Kurd, Dar El-Nerhar, Bêrud 1973, -bi zimanê Erebi ve-
8. Ş. C. Eşîryan: Tevgera Welatîyî Demokrasî di Kurdistana Iraqê de ji sala 1961 - 1968 de, r. 39, Wergerandina Welato.
9. Dr. Suad Xeyrî: Şureşa 14 Tîrmehê, r. 180, Dar El- Ibin Xeldon, Bêrud, çapa yekem di 1. 1o. 1981 de, -bi zimanê Erebi ve-
10. Hesên Elewî: Ebdul-Kerim Qasim: Lênerînek di piştî bîstan de, r. 43, ji belavokên Dar El-Zoraw, London der sala 1983 de - bi zimanê Erebi ve-
11. Mecîd Xedurî: Komara Iraqî, Dar El-Mutehide lilneşir, Bêrud, çapa yekem 1974, -bi zimanê Erebi ve-
12. Curcîs Fethul-Lahê dadyar: Iraq di pêla Ebdu-Kerîm Qasim de - Bîr û Bawerî û Bibîrkevtin-, rûpelên 88 û 582, Xaniyê Nebez ji bona çap û belavkirinê li Siwêdê de di sala 1989 de.
13. Xelîl Ibrahim Husên: Insiklopêdiya 14 Tîrmehê, bergên yek, du,

- çar û şeş, -bi zimanê Erebî ve-.
14. Lêys Ebdul- Husên El-Zubeydî: Şûreşa 14 Tîrmeha 1958 de, r. 29, çapa yekem, Dal El-Huriye liltibae, Begda 1979,-bi zimanê Erebî ve-.
 15. Mohamed Kazim Elî: Iraq di pêla Ebdul-Kerîm Qasim de ji 1958 - 1963 de.
 16. Dr. Mohamed Husên El-Zubeydî: Şûreşa 14 Tîrmeh li Iraqê de, Dar El-Huriye, Bêrud 1966, -Bi zimanê Erebî ve-.
 17. Mehmud El-Dure: Pirsê Kurd, çapa duwem, Bêrud 1966, -bi zimanê Erebî ve-
 18. Mehmud El-Dure: Şûreşa Musilêyî Milî di sala 1959 de, çapa yekem, Begdad 1987, -bi zimanê Erebî ve-.
 19. Ebdul-Rehman Bezaz: Iraq ji vegirtinê tanî serxwebûnê, r. 283, çapa sêyem, çapxana El-Anî, Begdad 1967, -bi zimanê Erebî ve-
 20. Ehmed Fewzî: Ebdul-Selam Mohamed Arif, r. 80, çapxana Dîwanî, Begdad.
 21. Celal Talebanî: Kurdistan û Tevgera Milîyî Kurdî, -bi zimanê Erebî ve-, r. 152, çapa duwem 1971, Dar El-Telîe ji bona çapkirinê û belavkirinê.
 22. Mohamed Hesenên Heykel: Salên Kelandinê, r. 375, çapxanên Ehram, 1988 -bi zimanê Erebî-.
 23. Dr. Welid Mohamed Seid El-Ezemî: Şureşa 14 tîrmehê û Ebdul-Kerîm Qasim di belgeyên Ingilistanî de, r. 48, Dar El-Erebiye, Begdad.
 24. Şakir Xesbak: Kurd û pirsê Kurd di Iraqê de, r. 84, çapa yekem, reşmeha sala 1959 de, -bi zimanê Erebî-.
 25. S. G. Edmonds: Kurd, Turk û Ereb, wergerandina Erebî ji bal Cercîs Fethu-Elah, çapa Tayms, Begdad, di 1971 de, -bi zimanê Erebî ve-

Wergerandina vê nivîsta hanê ez ji bona Elî Xelîl Xweşevî Pêşmerge Qehremanê mîletê Kurd didim bipêşkeşkirin.

Berlin, di 5. 11. 1998 de
Dr. M. S. Cuma

Belgê

ماتن مه باره باری و تعاوننا اصرار، آراشون شاه مکتان
 بیگ تم.

لقد خاله بکراسه محفلک باوری و کیفایه من زودره کاشیه
 و دبیزه، صوکرده، لازمن لودرا زعمین یکنه
 بزانی بچمن و لکدره سیاتوی آ سلیم خبات
 بکنه .. گلک سلاشو اقدارن دی زودره شهید
 صفایک به نسه اقدارن غده بیکنسه وکن ..
 اگر بیست من کشفه رفرفه اولده انزی بیج نیارتاوه
 دبا و کشته ده میج دکم . جاشن کاکه اهدا راجیم ونده
 اقدارن غده ز کاکه بره جی به بیکنسه دکم .

جاشن کاکه صادره و عیاللا میج دکم ..
 شام ۱ خابریه

خلعه ده
 قدری جان
 خدیو جان

Wergerandina belgê jamare (1)

Serdarê gewre û mezin:

Berî hertiştî destê we maçdikim. Hûn bi xêr û selamet hatin... Serseran û serçavan.

Em li Şam çavnêrî teşrîfa we bûn. Nizanim çima hûn di şamê re derbasnebûn! Gelek birayên Kurd dixwestin Serdarê xwe bibînin û hesreta salan teskînbikin.

Hatina we Menewîyata milletê me li her cî zêdetir... Kurd hemû, li her cî, mezhem û meşrebê wan, mefkure û mebdeyê wan çi dibe bera bibe, meznatîya we bi iftixar qebûldikin.

Bêgûman, Cemhorîya Iraqa xweşewist jî bi wicûdî we xurttir û qewîtir dibe... Bingehê biratîya Kurd û Ereba baştir tete danîn.

Ez bawerdikim ku netenê Kurd, Ereba û Faris û Turkên aza jî bi hatina we mîna me dilxweş û dilgeş bûne... Her wekî hûn çêtir û çaktir teqdîrdikin xebata milletê me bi arîkarî û teawina Ehrar, Azayên van miletan pêktê.

Li vir Xalid Begdaş gelek bawerî û kêfa wî ji we re hatîye û dibêje, hemû Kurd, lazîmin li dora Zeîmê yekta Berzanî bixebitin û li gora siyaseta wî a selîm xebatê bikin... Gelek silav û ihtiramê wî ji we re heye. Hevalên me giş ihtiramên xwe pêşkeşdikin...

Heger bi dest min keve di furseta ewel de ezê bêm ziyareta we.

Disa destê we maçdikim. Çavê kak Esed radimîsim û zor ihtiramî xwe ji kak Mîrhac re pêşkeşdikim...

Çavên kak Sadiq û Ubeydulah maçdikim

Şam, 14. 10. 1958

Dilsozê we

Qedrî Can

Navnivîsandin

Belgê jimare (2)

الوثيقة رقم ٢

دوکان - دومازالی ۸۸۰۰۰۰۰۰۰۰

په سوډه کې موزون و دلالان : کول مولا مفضل ارزښت . دوه سیمې نظامي د استخباراتو .

نه ز گویا نه م . زور و تکرار زیم و اوښه لوی استخباره چېت هیاکیم نام
 تکه یا م عنو دهه تیزان بر عاود . قشربند هائی عالیان : تا تیر یو کلیه یو لړ او کو یو لړ او کو یو لړ او کو
 این . زور و تکرار تکه یا م که لړ او کو . . . مشعلی عربی و آ ز آ تانه هیاکیم ترو . خاصه
 فرموده نه اکوډی عاود هیاکیم تری مطیع و غیره و هیاکیم دغه تارین بر عیویش . نام
 نصیحه و ایستادته اوسه طر رهین استخباری توکره . ای زنی یو تهر و خضال بود . دوزخ نام
 ارشاد ته مایرین . انستادتی لهر بر عاود هیاکیم نام مایر دنی اولم . رویت استخبار
 نیک لره عاود ، لره لهر و شروا دسلو را نای بیت و کوه تریه . هر چه تر یگیا د عاود ، زرقه
 کولی مکهلات و قورت هیاکیم . . . انستادتی م خدمت و تهرانی عالیان هیاکیم دغه تریه
 هاتن هیاکیم بر ولوت شده که یو کلیم بود ، بر تهر و دغه تری استخبار رویت و نظامی . . .
 ی تر : لهر تری . حاضر و مضمین هیاکیم اریکلی نام . از گویا ته مه .

 بیاکیم تریه : هیاکیم تریه شاد هیاکیم

دوکان - شکه دومازالی : ضابطه اریکلی :

Wergerandina belgê jimare (2)

Dokan - Domezibalo 8. 11. 1958

Bo serokê mezin û delalman: Kak Mustefa Barzanî... Dujminê Iqtaî û Istiemar...

Ez gorîya te me- Zor sipasî Pêşewayê Iraqîyî biserkevtîyê li ser Impiryalîyê û Kevneperestîyê de Ebdul-Kerîm Qasim ji bona lêbuhuran wî di hatina we de ji bona Iraqê didim bikirin. Bi hatina serwerîya we ve kêreke mezin ji bona nava Kurdistana Iraqê, Turkî û Iranê ve hate bikirin. Em zor sipasiya we dikin, ku we çira azadîyê û rizgarîyê li Iraqê de daye bihilgirtin. Bi taybetî ve we dayite bigotin: ku divê hemû Kurdên Iraqê dest li ser deste de bidin bidanîn û Serbazekî dilsoz û canbêzar ji bona koramê bêtin biderkevtin. Bi van amojgarî û birêvebirinên we ve desteyên kevneperestî û impiryalî li Turkîyê û Iranê de pê hatin bigehrkirin û bixemnakkirin. Dujmin bi van birêvebirinan ve pê hatin bibêhêvîkirin. Heger Xwedawend date bixwestin, dê li jêr serokîtiya Ebdul-Kerîm Qasim Pehlewanê Iraqê de canê Impiryalîyê nek li Iraqê de belkî li hemû Rojhilata Navînî de nayête bimayîn û ew dê bête binabûdîkirin; herçendjî rêga bi dûr û dijwar jî ve û bi derd û kêmanî jî ve bête biderkevtin... Heger Xwedê date bixwestin, dê bi kar û qehremanîya serwerîya we ve hemû bêtin birizgarîkirin. Hatina hêjabûna we ji bona welêt bi mujdeyekî mezin ve ji bona qehr û nemana Impiryalîyê, Kevneperestîyê û Derebegîyê tête biderkevtin...

Êtir herbijîn. Ji bona hemû fermanên we amade û dest li ser sing û serim. Ez bi gorîya we me.

Biçûkê we û Dilsozê we: Ismaîl Heqî Şawis

Navnivîsandin

Dokan - Kompanîya Domezibalo: Efsere pêwendîyê

Belgê jimare (3)

تسبب الرضخ الكرويه الجويه
تسبب الرضخ الكرويه الجويه
عبد الرحمن

الوثيقة رقم ٢

تحيه المبعوثين الدوليين ومطفي

من العيون تبرز بالحد جليل
تأسر الفلك وهم باطل
وهم عرساً بالبرقارة أهلا
قربه للفر حتى توصلوا
لهدنا الى حسن المناخر منرك
ينادي برهاه الله بالفر قائدا
وعاشم جمهورية تبليغ الجملا
وسرنا بفعل للمه نبت الهدملا
واخوان سيقن الرقرا تصفركا ملا
نهم كهدف من المظنن يبعرك
عاش يدسب يرفع الضم والهد

مشركون بهوداً حبه الكرساملا
فعلنا قد تارة في زهينا
وقوض دكراً بالخطاة فارقا
فأيدك الرحمن بالعبنا هدا
لناضلت يا عبد الرحمن زعامه
ألد ايل الدرخا سحبه يدويا
أقننا على ألقا ضمنا منفع
وكل على الاضلاله سد الفه
وانا لثعب واصل سلمه
فأكرادنا والعريدها واخوة
ومنه غاره فينا سوقا لمره

سوم رفيه لم عن وجملا
رغافاً وبهم الشعب للوبر نااضلا
جيباً عزراً للصلح عاملا
وقاقت انذالته وقاقت باطل

فيا مطفي بالسهلة له لناضلا
احيلك باسم انما صبرونا
احيلك والروطاهه ضمتنا
وناضلت يا من للجلالته حجة

سزغاک یامه تدریعت لوانا
سزغاک بصره لافا السعنا
و نضی بایمان (بعزم کرمان)
د کجا حیاة بالوانا (سجده)
خسبو تکرر اجمعا خفرا زینا
ما خطاب مه بالمشهد السوه
وانا اسود عند کل کرسبه
بمشهد - کمرنیته ۱۳۶۷/۱

عالم السهر خفا قاعه الاطم ضاننا
و نرغاک و نرغاک للنفاع مینا
لینن محمد السلام عهد سوهنا
لینن سلامه از نفع نضاننا
و نرغاک لیسر نیش کواننا
و ما قانین بین لنا الشاننا
اذا الدرغ و نساها تخافا لالوزک
احرم المناصل العرقی ابراهیم الحاج سید

(bi zimanê Erebiye. Dê ew wek xwe bête biwergirtin;
jiber ku ew bi xwesxuwani ve hatiye binivîsandin. Cuma)

Wergerandina belgê jimare (4)

C/0 37, King Street,
London
C. 2.

Komela Xwendevanên Kurd li Ewropa**Liqê Ingilistan****Pêşewayê Rehberê Kurd General Mustefa Barzanî**

Bi navê hemû Endamên Liqê Ingilistanê ve silavan ji bona we didim bipêşkeşkirin.

Ligel Hevalên teyî mayî bi qehremanî ve Barzanîyan di rabirdû de xebateke bi nav û bang ve û karekî gewre ne bes û bi tenha ve ji bona miletê Kurd we date bikin; lêbelêjî we ew ji bona hemû tevgerên dujmin bi Impiryalyê ve, li pênavê rizgarîbûna hemû gelên li jêr çepokî Bêganan de û ligel Biraderên Erebi ji bon nehiştina serdarîya Nokerên Impiryalyê nala Nurî Seîdê Xînez û Peyên dor û berê wî date bikin.

Li paş 14 tîrmehê de bi serberzî ve hûn hemû ji bona nava welêt hatin bivegerandin. Êsta Biraderên Barzanîyan hemû ji bona nava welêt hatine bihatin; jîbervêjî ve Xwendevanên Kurd hemû bi dilekî germ ve bixêrhatina we didin bikin.

Hîvîya me wa ye, ku bi hoyê hêjabûna we, Heval û Biraderên weyî Qehremanên mayî ve yekîtîya Erebi û Kurd li ayînde de bi xurtir ve tête birêkûpêkxistin û li jêr serkirdîtiya sewerîya Liwa El-Rukin Ebdul-Kerim Qasim de dê Iraqeke demokrasî roj bi roj ve bi xweşî û serkevtin ve ber bi pêş ve bête bikevtin.

Tehsîn Mohamed Emîn
Sikretêre Liqê Ingilistanê
London, di 24. 4. 1959 de

Wergerandina belgeyê jimare (5)

Komela Zanisti Xwendekaranê Kurd

li Ewropa

Jimare B/1

Mêju 11. 8. 59

Le Berlin/stlitz

Buggestr.5 b/ Fischer

Ji bona Pêşewa û Têkoşerê Kurdê Nebez Mustefa barzanî

Nameya weyî bi nerx ve ji bona kongirê çaremî komela me ji layê Daniştvanên kongire de bi ew perî xweşî û şanazî ve hate biwergirtin û wê ew perî xweşî jî ji bona nava dilên hemûyan date bixistin. Tanî paş xwendina wê jî bi çepî û rêzanekî zor germ ve û li dûhevdu de ji layê hemûyan hate bipêşewazîkirin.

Kongire biryareke sertayî date biwergirtin, ku bi navê hemûyan ve vê nameya supasiyê ji bona we bidin biberzkirin.

Di demekê de ku em ew perê supasiya germî xwe ji bona we didin bipêşkeşkirin, bîr û bawerîya me tete bihêzkirin, ku dê hûnê her û her bi Pêşewa û Dilsozê Kurd ve li rêya karkirinê de ji bona kurdîniyê, ji bona armanc û mafeyên gelê Kurd û Kurdistanê û parêzgarîya komara Iraqîyî xweşewista me, komara demokratîyî Kurd û Ereba bêtin biderkevtin û herwehajî dê hûnê her gav li ser xwebata xweyî bêwiçan de ji bona bi yekgirtina tevgera şureşgêrî ve li hemû parçên dabeşkirîyî Kurdistanê xweşewista me de bêtin biçûyîn, ya ku ew bi awata hemû Kurdekî avrûmet û dilsoz ve tete biderkevtin.

Êtir herbijîn bi xweşî û kameranî ve .

li ser bicihanîna Kurdistanê azad û yekgirtî de, li jêr sêberê demokratîyê û aşîtiyê de.

Bijî komara Iraqîyî demokratî, komara xweşewistî Kurd û Ereba

Mora Komelê û nivîsandina

Kemal Fuad

Sikretêrê Giştî Komelê

Wergerandina belgê jimare (6)

Mêjû, di 27. 11. 1958 de

Ji bona Hevalê meyî dilsoz Mustefa Barzanî

Silaveke hevaltîyî germ

Hevalo! Em vî raportê hanê ji bona we bi palpêdana dilsozîya xwe ve didin birakirin, ya ku jê re sînor ji bona bîr û bawerîyên partî û tevgera rizgarîyî şûreşgêrîyî milletê meyî Kurdî nayête bidîtin. Ev tevgera ku ew bi beşekî ve ji tevgera demokratî û sosyalistîyî cîhanî ve tête biderkevtin, ya ku ew ji bal dewletên sosyalistî û di ser serên wan re Yekitîya Sovyêtîyî mezin de tête birêberîkirin. Ya ku ew nemankirina Impiryalîyê bi carekê ve û rizgarîkirina Merovan ji çewisandinê, zordarîyê, kevneperestî û metirsîya cengê dide biarmanckirin û da ku serbixweyî, geşbûn, pêşvekevtin û aşîtî ji bona tevaya Merovanîyê bêtin bicîhatin.

Di nava mêjûwa tevgera azadîxwazîyî şûreşgêrîya milletê Kurd de di nava van deh salên çûyî de rastîyeke berz tête biderkevtin, ku ew bi hîç rengê ve nikare bête binayînîkirin, ev jî eve ye, ku partîya me û berî wê jî komên pêşrevîyî şûreşgêrî, yê ku partîya me ji wan hatin bipêkhatin, rolek berzî rêberî û kêrdar ji bona birêvebirina tevgera azadîxwazîya Kurdî li pênavê rizgarîkirina milletê Kurd datin bilîzstin û xebata milletê kurd ji xwe re him sertbûn û himjî nermbûna şûreşgêrî date biwergirtin. Ev jî bi baştirîn palpêdan ve ji bona cemawerên têkoşer ve dihate biderkevtin, da ku ew li ser birêvebirina ronahîya dîtina Markisî bêtin biçûyîn û da ku ew di nava wan jî de bête bicîhatin û da ku ew di ruwê têgihîştinê û guhertinê de li ber tevgera gelê Kurd di vê qonaxa hanê de bi dijî Şovînyên Kudistanê ve bêtin biliberkevtin. Herwehajî partîya me û birêvebirinên wêyî rast kêrên mezin di şerkirina şapê tevgera bi tenêbûnê û çepgerîya tundrê ve di nava rêzên tevgera milletê Kurd de didatin bikirin û partîya me bi rola xwe ve bi carekê ve mîna hêzeke sûdkar ji bona girêdana xebata milletê Kurd ligel xebata milletê Ereb de hate birabûn.

Ermanc û durujmên şûreşgêrî, yên ku partî bi wan ve xwe didate bigirtin û li pênavê wan de di nava wan merc û zînetan de didate bixebatkin, bi baştirîn derkevtin ve li ser niyazmendîyên miletê Kurdî rasteqî ve û di şêweyê raxistina wîyî rewa de ji bona jîyaneke azadî û serfiraz dihatin biderkevtin. Belam partî di nava keftilefta xweyî talî dijwar de û di nava çûna xweyî giştî de ji bona bi cîanîna armancên xweyî dûr ve ji bona kevtina nava şaşbûn û jirêderkevtinan hate bitûşbûn, ji yên ku ew nebes tenê li gora çûna rastî pêşkevtina tevgera miletê Kurdîyî şûreşgêrî de nedihatin biderkevtin, lêbelê ew bi zîyana dîtina Markisî - Lêninî ve dihatin biderkevtin, ya ku partî di xebata xwe de pê tete birêvebirin. Tevî ku jî mêjûwa tevgerên şûreşgêrî di cîhanê de bi rengê giştî ve û serpêhatîyên partîyên Markisî Leninî bi rengê taybetî ve me didin bifêrkirin, ku şaşbûn û jirêladan bi dûr ve nayêtin bidîtin, ku ew li nik her partîyeke Markisî de bêtin birûdan, her çend jî endazîya wênayî şûreşgêrî jî bi bilind ve bête biderkevtin û her çend jî ew bi serpêhatyan jî ve bi dewlemend ve bête biderkevtin. Li ser vê de tete biderkevtin, ku rastkirina şaşbûnan û jirêladanan û danîna sînorekî ji bona nehiştina dubarekirina bes û bi tenha ve di pêşvexistina partî de ber bi pêş ve tete biderkevtin.

Mebesta me ji vî raportê hanê tete biderkevtin, da ku em kêmanîyan bidin biçarekirin, ji yên ku partîya me ji wan dide bigilîkirin, herweh jî da ku em ji şaşbûnan û ji rêladanan bêtin birizgarkirin, ji yên ku partîya me ji bona nava wan di vê pêla hanêyî pir hestiyar de di mêjûwa tevgera meyî azadîxwaz de hatîye bikevtin, wetovjî da ku partî bikaribe bi wan kar û barên giranî avêtî bi ser milên wê ve beramber bi miletê me û tevgera wîyî azadîxwazî giştî ve xwe bide birakirin.

Em dê vî raportê hanê ji bona şaşbûnan û jirêladanan bidin bitirxankirin, ji yên ku partî tede li ser encamê zalbûna bîr û barîyên û helwestên take kesî de hate bikevtin, ji yên ku ew ji bal mekteba siyasî de dihatin biwergirtin, ji yên ku wan bîr û bawerîyên şûreşgêrî didatin biderxistin, ya ku tede du Endamên mekteba siyasî niha Tîşk û Bextiyar û Peyên xweyî şûreşgêr li ser rêberîya partî de hatine bizalkirin.

Netêgihîştina şûreşê û lêvenerandina wêna bi lêvenerandineke Markisîyî zanistî ve

Rêberîya partî nikarîbû di serûştîya şureşa 14 tîrmehê de û di lêvenerandina wêna de bi lêvenerandineke rast û durust ve li ser ronahîya dîtina Makisîtîyê - Lêninîyê de û li ser ronahîya zînetaya taybetîyî Iraqê de bête biliberkevtin, ya ku ew bi şureşeke welatîyî demokratî ve (demokratîyî Borcuwazî ve di nava zînetên Iraqê de) dihate biderkevtin, ya ku ew bi encamê xebata hemû gurûhên gelêrîyî şureşgêrî ve dihate biderkevtin û ya ku wê ji bona serdarîkirinê serdarîyêke welatî pê date bipalpêdan, ya ku wê vîna millet di berê wêyî demokratî de di çûna şureşê de date biwênerîkirin, herwehaji wê bestekîya kevneperestîyê û derebegîyê di hundur de didate biwênerîkirin û ew di derve de ligel ordugeha milletên têkoşer de bi dijî Impiryalîyê û cengê dihate birawestandin. Çünke ev şureşa hanê bi şureşa tevaya millet ve bi Ereb û Kurd ve dihate biderkevtin û rola bingehe têde bi destên cemaweran ve dihate biderkevtin; lêbelê ev di diyar û rengê xwe de bes û bi tenha ve dihate biderkevtin û wê ji xwe re rengê wergêkirineke sipahî date biwergirtin û bi gotineke din ve destdaweşandin ji bal sipah de dihatin biderkevtin, ji yê ku ew bi perçeyekî ve ji millet tete biderkevtin. Weha Zeîm Ebdul-Kerîm Qasim û Hevalên wîyî dilsoz vîna Kargeran, Cotkaran û desteyên codayî ji Borcuwazîya biçûk û Borcuwazîya welatî didatin biderxistin. Herwehaji ji bona ser destê serdarîkirinê Wênerên Borcuwazîya Erebîyî gewre hatin bigihandin, ji yên ku ew bi xwedanê berê şovîni ve dihatin biderkevtin, ji yên ku wan li jêr perda yekbûna Erebî de û dewleta Erebîyî yekgirtî ji Kendavê tanî Oqyanos de didatin bixwestin, da ku ew zalbûna xwe li ser gewretirîn bazarê de bidin bifirehkirin, ji yên ku ew ji partîya Baes, Istiqlal û Pîlangêrê Ebdul-Selam û Hevalbendên wî dihatin biwênerîkirin, ji yên ku ew di cewhera xwe de bi hêzên dijî demokratîyê ve têtin biderkevtin.

Berê demokratîyî şureşa 14 tîrmehê û rêberîya wêna ji demjimarên pişî de ji biserkevtina şureşê de hate bidiyarkirin û ew di Serokê xwe Ebdul-Kerîm Qasim de dihate biwênerîkirin, yê ku wî palpêdaneke

xurt ji bona hêzên demokratîyî hevalbend ji bona li pişt komarê de bêtin birawestandin. Wan hêzan amadebûna xwe datin biderxistin û ew ji bona banga şureşê hatin birabûn û ew bi yek rêzê ve bi dijî kevneperestîyê û impiryalîyê ve hate birawestandin û wan bi hemû hêz û karinên xwe ve pişt Rêberên şureşyî dilsoz dane bigirtin.

Rêberîya partî nikarîbû van kar û baran bide binasîn û herwehaji wê nikarîbû, ku ew bi mûyekî ve bi encamên hişmendî ve ji bona biderkirina lêvenerandin raste ve bête biderkevtin û di dawî jî de wê nikarîbû hêzên demokratî di şureşê de bide binaskirin û digel wan de bête birawestandin; hêjîbêtir wê şureş bi lêvenerandineke şaş ve date bilêvenerandin û wê ew bi tevgerekê ve date bidanîn, ku hinek ji neferên sipah pê hatine birabûn. Li ser vî bingehe hanê de rêberîya partî rêyek ji xwe re date bigirtin, ku ew ne bi pêşkevtî ve; lêbelê bi hejandî ve dihate biderkevtin. Weha li ser vî encamê hanê de ew tûşî rêzekê ji şaşbûnan û jirêlêdanan ve hate bikirin.

Yekemîn tişt hinek ji rêberîya partî bi dijî bingehe partî û Hevalên xweyî dilsoz ve ji bona partîya Baes û Serbixwe ve hatin binêzîkkirin û wan pêwendîya xwe ligel wênerên wan û Ebdul-Selam datin bixurtkirin, di dema ku têde partîya komonistî Iraqê û partîya Wetenî El-demokratî ligel berê kevnepererestîyê de pevçûneke xurt didatin bikirin, yê ku ew ji bal berê Ebdul-Selam, partîya Baes û Serxwebûnê de dihate biwênerîkirin. Wan ji hin helwestên şaşbûnên partîya komonist û ji hin berên taybetîyî partîya Wetenî demokratî, (ya ku ew bi partîyeke Borcuwazîyî Welatî ve tête biderkevtin û ya ku ew di şureşê jî de tête bibeşdarîkirin), û ji helwest û berên wan bi mehne ve j i xwe re datin bigirtin, da ew bi lez ve ji bona ser wê rêya bi tirs ve bêtin biçûyîn, ya ku ew ligel piştgirtina berê demokratî û xurtkirina wî û berjewendîya miletê me û partîya me nayête biguncandin.

Gelek ji Hevalên me di rastîya şureşê de dihatin biliberkevtin û wan ji rêberîyê didatin bixwestin, ku ew rawestandinên rast û durust beramberî rûdanan û berên siyasî li Iraqê de ji xwe re bidin bigirtin. Ev jî di komekê de ji biryaran hate biderkevtin, ji yên ku encumena nawendî di navînîya çirya pêşî de date biwergirtin, da ku ew berê partî bide birastkirin, ji yên ku Endamên mekteba siyasîyî niha nikarîbûn li

ber wan de bihatana bikevtin û wan jî bi rengekî pêwist ve bidin bicîanîn. Siyaseta hevkarî û nêzîkbûnê ligel Wênerên Borcuwazîya Erebyî firehbûnê, ji yê ku wan helwesteke dujminatîyî eşkere beramber bi milletê Kurd ve û ji berê demokratîyî şûreşa 14 tîrmehê ji xwe re didatin biwergirtin, zîyaneke pir mezin bi partî û tevgera azadûxwazî Kurdî ve date bigihandin û herwehajî wê li nik desteyên demokratî de dîtineke lêgûmankirinê li ser kêşa Kurd de date biafirandin; jiber ku partîya me bi wênerê wê ve tête biderkevtin. Herwehajî wê siyaseta hanê partî ji cemaweran û ji Berê Demokratî de di Iraqê de date bidûrkin.

Rêberî bi vê siyaseta hanê ve nehate bibeskirin; lêbelêjî wê helwesteke pir nebaş beramberî daxwaza cemaweran ji bona hevkarîyê di navbera herdu partîyên serokî de di Kurdistanê ji xwe re date biwergirtin û ew li ser siyaseta hajbûnê û hevkarîyê de ligel partîya Basî û Serxwebûnê de û li ser siyaseteke dujminatîyî eşkere de ligel partîya Komonist de dihate biçûyîn, ya ku wê cemawerên Erebyî Xebatker didate biwênerîkirin û ya ku wê bi rengekî eşkere û hêz ve piştî Komarê û hîmkirin û xurtkirina berê wêyî demokrasî didate bigirtin. Herwehajî siyaseta wê beramberî partîya Wetenîyî Demokratî dihate biderkevtin, ya ku ew bi wênerê Borcuwazîya Erebyî welatîyî azad ve tête biderkevtin û ya ku ew ji xwe re parastina bazara welatî û abûrîya Iraqî dide bixwestin û di vê deqa hanê giring de berjewendîyên wê ligel berjewendîyên Borcuwazîya Erebyî mezinî firehbûyê de têtin bilihevkevtin. Herwehajî ew bi xwe jî ve bi dijî durujmê yekîtiya bi carekê ve û bi dijî Borcuwazîya mizîna firehî ve tête biderkevtin, (ya ku ew bi berê xweyî dij ve ji bona demokratîyê tête biderkevtin) û ew dixwaze zalbûna xwe li ser gewretirîn bazarê de li jê durujmê dewleta Erebyî yek de ji Kendavê tanî Oqyanosê dide bikirin û ya ku ew bi amade ve tête biderkevtin, çî gava wê bi metirsîyê ve li ser berjewendîyên xwe de date bihestkirin, ku ew xwe ji bona nava dawa Impiryalî bide biavêtin.

Bi dîtineke serpê jî ve Merov dikare ji xwe re bête biliberkevtin, ku herdu partîyên Serbixwe û Basî bi kêmtir ve bi demokratî ve ji partîya Wetenîyî Demokratî ve têtin biderkevtin, na hêjîbêtir ew bi eşkere ve mêldarîya dujminatîya demokratîyê didin bikirin û çî gava ku bi

serdarîkirinê ve bêtin bigihandin, dê ew wê dujminatîya xwe beramber bi demokratîyê ve bidin bitûjtirkirin. Di vê kêsa hanê jî de Şûreşgêr û Tîşk ewende bi bîrkirina xweyî siyasî ve ber bi xwarê ve hatine bikevtin, ku wan çend caran jî dayite bigotin, ku li Iraqê de du partîyên mîna hev têtin bidîtin û ew wênerîya millet didin bikirin, ev jî bi partîya Basî û Partîya me ve têtê biderklevtin; çunke ya pêşî bi partîya milîyî Erebi ve û ya duwem bi partîya milîyî Kurd ve têtin biderkevtin. Ev bi çi Markisî - Leninîyeke seyr ve têtê biderkevtin!!

Siyaseta hevkarî digel Wênerên partîya Basî û Serbixwe ve û dujminatî ligel partîya Komonist û partîya Wetenîyî Demokratî de bi serdejî ve rawestandina nerast bi beramber Zeîm Ebdul-Kerîm Qasim jî ve bi şaş ve têtê biderkevtin; jiber ku ew di destpêka pêşî de bi gewretirîn Wênerê berê demokratîyê ve di sûreşê de bi palpêdana xweyî bi carekê ve bi ser hêzên millet ve dihate biderkevtin û herwehaji ew bi demokratîyê ve dide bibîrûbawerîkirin. Tevî ku jî Heval ji bal alîyên Dost jî de hatin biamojgarîkirin, Di encamê karê hinekan ji Hevalan partî tûşa reswayekê hate bikirin, ya ku ew bi hêsanî ve nayête bihilanîn; jiber ku wan guh bi berjewendîya millet nedane bidan û wan serpehatî ji xwe re ji rabirdû nedane bigirtin; ev jî bi hoyê dûrkirina wan ji berê demokratî û çûna wan pal berê rast hate bikirin, herwehaji bawerî di nava partî û Ebdul-Kerîm Qasim jî de hate bidûrkirin, Herwehaji partî nema dikarîbû bi erkên ser milên xwe ve li pênavê daxwaz û armancên milletê Kurd de bi renekî baş ve pê bête birabûn. Herwehaji ew nema dikarîbû bi wî perçê erkî ve pê bête birabûn û bicîanîn, ji yê ku ew di destûra katî jî de hatibû binivîsandin; çunke serdarî ji partî dihate bitirsandin û wê jê ji xwe re helwesteke bivê û lêgûmnakirî date biwergirtin û ew pir ji rêbazên wê dihate bitirsîn, tanî radeyekî ku li nik wê de bawerîyek hate bipêkhatin, ku canê cihêbûnê li nik partî de hatîye bipeydakirin. Wê siyaseta hanê şikestinek di tevgera azadîxwazîya milletê Kurd de date bikirin û herwehaji wê rûwê têkoşîna şureşgêrîyî pakî partî date bişêwandin.

Ji layekî din de ev liberxistina teskî şureşê û pêrejî remankirina wanî kesîyî çewt jî, ya ku rehên wê xwe ji bona nava mêjê jî didin bidirêjkirin, ligel dûrkevtina Hevalên Berpirsiyar ji cemaweran û guhpênedana bi bîr û bawerîyên wan ve karekî wetov hate bikirin, ku

ev Hevalên hanê xwe bidin bimatkirin û rûwê partîyî şûreşgêrî bidin bişêwandin, ku wan guh bi berpisiyarîyên rêberîyê û erkên wêyî siyasî bi rêvebirina remanî û rêxistinê ve nedane bidan û wan tevaya berpisiyarên rêberîyê bes û bi tenha ve bi destên xwe ve dane bixistin û wan tevaya jêhatîyên xwe bes û bi tenha ve di pêwendîyên xweyî kesîti de ligel alîyên serdarîyê de didatin bidîtin, (mexabin, ku ev jî ligel layên kevneperestîyî jî de dihate bidîtin), wan xwe bi mîna Rêberan û Serokan didatin pêşandan û wan hîç guh bi rexnên û rûnkirinên Hevalên partî û Layîngirên wê nedidatin bidan, ji yên ku ew bi bilind û rast ve daihatin biderkevtin; lêbelêjî wan ew rexneyên hanê bi canekî dujminayeti ve didatin birûkirin û wan li ser kêfa xwe û bîr û bawerîyên xwe de didatin bikarkirin. Wetov wan xwe ji partî dane bidûrkirin û wan xwe ji millet dane bidûrkin û herwehaji wan partî ji cemaweran û ji Berê Demokratî jî dane bidûrkirin.

Dibe, ku bête bigotin, ku partî hatîye bifirehkirin, belê, evaya bi rastî ve tête biderkevtin; lêbelê ev ne bi karên wan ve hatîye biderkevtin; lêbelê ev bi karên û bi xurtbûna Endam Rêberên wêyî din ve hatîye bidîtin, ji yên ku wan helwestên rast ji xwe re didatin bigirtin û wan partî û cemawer ber bi berê demokratîyî rast ve didatin birêvebirin û wan bi karên xwe ve xwe ji şaşbûnên gewreyî Berpisiyaran di jêhatîbûnên siyasî de didatin bidûrkirin. Heger ku ne helwestên şaşî Berpisiyaran ba, dê firehbûna partî bi pir car ve bihata biderkevtin.

Wan dijwarîyên rêxistinê nedane biçarekirin û li zînetên rastîyî heremên partî de lê nedane bixwendekarîkirin, wan guhên xwe bi dijwarîyên wanî rêxistinê ve nedane bidan û wan hin ji heremên Behdînan di ser guhê xwe re bi carekê ve dane biavêtin. Wan partî bi hin ji bîr û bawerîyên bi derd ve û ne bi dil ve dane bidagirtin, ji yên ku wan ji xwe re li nik jimarekê ji Endam û Layîngiran de karekî bed dane biwergirtin. Herwehaji wan rexne û rexnelixwegirtin bi carekê ve di ser guhan re dane biavêtin. Ew ji rêzana perwerdekirina demokratîyê di nava partî de hatin biderkevtin û wan ji xwe re dor û berek ji nava encumena rêberîyê dane biafirandin, da ku ew bi carekê ve pişta wan bidin bigirtin û wan rê li ber Endamên din de dane bigirtin, da ku ew bi kar û barên xweyî rêberîyê, birêvebirinê û siyasî ve di partî de pê neyêtin birabûn.

Heval Şûreşgêr di civînên encumena nawendî de yanî di her kêsekê jî de hêjî dev ji riswakirin û cinêwên xwe ve ji bona pir Hevalên pêşîyî partî de û herwehaji ji bona Endamên encumena nawendî jî de nedaye biberdan. Endamên mekteba siyasî û Berdevkên Şûreşgêr ligel şaşbûnên wî de bi bê bergîrî ve têtin biçûyîn. Ew her û her li ser nexşê wêrankirina lêhatinên baştirîn Endamên encumena nawendî de têtin biçûyîn û ew partî ji kar û barên wan û ji jêhatîyên wan de didin bibêparkirin. Ew di çûna xwe de di rêbazê rêxistinê, siyasî, remankirinê û kar de hatine biderkevtin. Pir nimûne li ser van de têtin biderkevtin, Şûreşgêr cinêv bi Heval Kawe ve dayite bidan, çunke wî bîr û bawerîyeke rast beramber bi rastîya partîya Basî û kevneperestîya wêna dayite biderxistin, ku wê rê li ber Wênerên me de date bigirtin, ku ew ligel Mehdawî de di şeveke pir giring de ji bona partî bête bibeşdarîkirin, da ku ew rastîya helwesta partî û siyaseta wê beramber bi Zeîm Ebdul-Kerîm Qasim û serdarîya wîyî domkorasî bide bixuyanîkirin. Herwehaji Şûreşgêr û Berdevkên wî pir caran Heval, Nebez, Lezgîn û hinên din di nava encumena nawendî de û li derveyî wê jî de dane biriswakirin. Kar bi radeyekî ve hate bigihaştin, ku Şûreşgêr zor xeberên pîs ji bona Heval Kawe date bidan, çunke wî bi servajî bîr û bawerîyên wî ve dayite biaxivtin. Herwehaji wî cinêv ji bona Hevalên din jî de di civînên encumena nawendî de dayite bidan û ew bi gij wan jî ve hatîye biçûyîn û wî dayite bixwestin, ku ew wan bi buxtanan ve ji encumena nawendî û partî bide bidûrxistin.

Em û herwehaji gelek ji Hevalên partî û rêxistinên wê li ber wan şaşbûnan de dihatin biliberkevtin û em li ser wan de di nava xwe de dihatin biaxivtin; lêbelê me nikarîbû wan şaşbûnan jiber gijbûna Berpirsiyaran û dektetorîya wan di bicîanîna bîr û bawerîyên xwe de bidin biçarekirin û me nikarîbû bi karekî ve bêtin birabûn, da ku em wan şaşbûnên hanê

bidin birastkirin, yanî ku em wan ji bona ser cila peyvê bidin biraxistin û bi rengê kêrdar ve li ser wan de bidin biaxivtin. Hatina we kêreke mizin ji hêskirina vî karê hanê date bikirin, da ku em bi destpêkirin û hebûna we ve ligel wanên Zaldar de li ser rêberîyê de bi wan şaşbûnan ve û bi taybetî ve ji yê bingehî ve bêtin birûkirin. Helwesta we hate bixurtîkirin, da ku ew bi berê rast ve bête

biderkevtin, ji yê ku ew di civîna encumena nawendîyî dawî de hate birûnkirin, ku dikarîbû li ser helwestên dawî de bidin biaxivtin û giftûgokirin û pêwistîya rastkirina wan jî dane biderxistin, ji yên ku Berpirsiyaran dabûn bigirtin. Lêbelê tevlivêjî de civîna encumena nawendî nikarîbû mektebeke siyasî bide bihelbijartin, da ku ew bikaribe berên nuh bide bicîanîn û bicîkirin. Tevlivêjî de biryaryên encumena nawendî bi gaveke giring ve ji bona birêvebirina partî li ser berekî rast de têtin biderkevtin. Partî di pişt re dikarîbû ligel partîya Komonist de peymanê hevkarîyê bide bigirêdan, herwehaji wê dikarîbû ji bona nava Berê Yekitîyî Welatî bête bikevtin, herwehaji ev bi serkevtina hîmkirina partî, xurtkirina berê demokratîyî komarî û Serokê wê Ebdul-Kerîm Qasim ve tete badanîn. Herwehaji wan biryaran nobûna devavêtinan di navbera partîya komonist û patîya me de date bikokirin. Herwehaji wan dîtina desteyên demokratî beramber bi partîya me û tevgera miletê meyi azadîxwaz ve di parastina komarê de date birastkirin.

Lêbelê yên ku li ser Rêberîya partî û Endamên mekteba siyasî de bi zaldar ve têtin biderkevtin, ne bes tenê ew nikarîbûn li ser rêbazê nuh de bihatana biçûyîn; lêbelê bi servajî vê jî ve wan nikarîbû xwe ji wê bîrkirinê bidin birizgarîkirin, ji ya ku ew li ser de dihatin biçûyîn û bimêldarîkirin. Wan biryarên encumena nawendî dane belavkirin, piştî ku peymanê hevkarîyê hatibû biderkevtin û ew biryarên hanê ji rexne şaşbûn û helwestên partî beramber bi Bas, Ebdul-Selam, partîya Komonist, Berê Demokratî û hin ji kêşeyên din ve bi vala ve dihatin biderkevtin. Ne bes tenê ev jî lêbelêjî di nava wan biryaran de bîr û bawerîyên Heval Şûreşgêr Endamê mekteba siyasî û Ebdulah û ne bîr û bawerî û biryarên encumena nawendî dihatin biderkevtin:

1. Hêrîş li ser partîya komonist de di nava wan biryaran de li ser wê siyaseta şaş de hatibû bimayîn, ya ku ew ji bal encumena nawendî de hatibû birexnekirin û hatibû bibiryardan, ku divê devjê bête biberdan.
2. Nîşanekirina helwest û siyaseta partî ji 14 tîrmehê beramber bi rûdanên siyasî û kêşeyên dinî giring ve li ser biryara encumena nawendî de di civîna xweyî bi navkirî ve dabû bibiryarkirin, ku divê mekteba siyasî helwesta partî beramberî rûdanekê û her

siyaseteke giring bide binîşankirin û bixuyanîkirin û herwehaji divê ew beramberî wan helwesteke rast bide bigirtin. Mekteba siyasî li ser helwestê xweyî şaş û dij de beramber bi partî ve dihate biçûn. Ji bona nimûne wê helwesta partî bi derkirina xuyanîyekê ve li ser pîlana Ebdul-Selam bi pêrabûna wîyî kuştinê ve û turebûna partî li ser de nedate biderxistin, tevîjî ku ji endamê encumena nawendî Heval Kawe pêşneyarek ji bona Endamên mekteba siyasî jî hatibû bihatin, ku divê daxuyanîyek di wî babetê hanê jî de bête biderkevtin, herwehaji helwesta partî beramber bi serdana Wezîrê Bergirîyî Emerîkî ve ji bona Tehranê û peymana sipahî di navbera Iran û Yekitîya Dewletên Emerîkî de di vê dawîyê de nehate bidiyarkirin.

3. Partî rexne li xwe de li ser helwestên xweyî şaşî berê de û çûna li ser wan de bi dijîtiya wê ve beramber bi partîyxa Komonist ve û rakişandina wêna ber bi layê partîya Basî de nedane bigirtin. Ev jî di wê daxuyîyê de bi diyar ve tete biderkevtin, ya ku ew ji bal rêxistina Yekitîya Xwendevanên Kurdistanê hatibû biderkevtin û ya ku ew ji bal Hevalên partîyî wê rêxistinê hatibû binivîsandin û ya ku ew di dawîjî de ji bal Endamê mekteba siyasî Şûreşgêr hatibû birastkirin, ya ku ew bi canê dujminatîyê ve beramber bi Berê Demokratî ve dihate bidagirtin, ya ku ew ji bal partîya Komonist de di rêxistina Yekitîya Xwendevanên Iraqîyî Giştî de dihate birêkirin û herwehaji Şûreşgêr ji bona kar û barên Basîyan didate bipiştgirtin û Endamê mekteba siyasî Bextiyar li ser daxwaza Xwendevanên Basî date bimorkirin û wî piştgirtina dîtina wan date bigirtin, ku divê ji bona Xwendevanên Erebi biyanî mafeyê dengdanê di helbijartina Yekitîya Xwendevanên de bête bidan; tevîjî ku serdarîyê bi xwe jî ve di rêstika xwe de, ya ku wê ew ji bona Yekitîya Xwendevanên Iraqî de dayite biderxistin, beşdarbûna Xwendevanên biyanî di çûna nava helbijartinan de dayite biqedexekirin. Vêna date bihiştin, ku Xwendevanên Basî daxuyanîyêke têje bi derewan ve li ser komarê de dane biderkirin û ew tede sipasî rawestandina (piştgirtina) Xwendevanên Kurdistanê didin bikirin, ku vê jî navê partî date bibedkirin.

Hoyên metiryalî û rehên remanî, ji yên ku wan ew şaşbûn û jirêderkevtinên hanê dane bikin

Li paş van tevayê çuyî de pirs xwe bi xwe ve dide bidivakirin, ku divê ew hoyên hanê bêtin nasîn, ji yên ku dane bihiştin, da ku jimarek ji Endamên encumena nawendî ji bona ser partî de bêtin bizalkirin, bêyî ku Hevalên dilsoz bikaribin sînorekî ji bona jirêlêdanan wan û yariyên wan bi çarenûsên partî ve di dirêjbûna wê dema hanê de bidin bidanîn, li rastî jî de da ku em bikaribin li ber van şaşbûn û jirêlêdanan de bi rengekî baş ve bêtin bikevtin, divê ku em di hoyên wanî rastîyî berî şûreşê û piştî wê jî de bêtin biliberkevtin û dê em bi rengekî kurt ve wan hoyan bidin biraxistin:

1. Bi dîrkevtina partîyî bi carekê ve ji tevgera welatî û demokratî de di Iraqê de di encamê dîtina tengînî de ji bal Hevalên Berpirsiyar de.
2. Nebûna me di Berê Yekitîya Welatî de; jiber ku partîya Basî nedidate bihiştin û partîya Komonistî Iraqê jî bi dijî me ve dihate birawestandî û wê gûmanên çêkirî li ser partîya me de didate biafirandin û herwehaji ew li ser wergirtina me de ji bona Ber ne bi sor ve dihate biderkevtin û hêjîbiserjî ve Hevalên meyî Berpirsiyar zor ne bidil û sorbûn ji bona çûna kevtina nava Ber dihatin biderkevtin.
3. Kêşên milî li ser rêberîya partî de û li ser serên wan jî de Şûreşgêr dihatin bizalkirin; ev jî di encamê zînetên taybetîyî partî de û jêjî zor gurcnebûna Hevalên, ji yên ku wan bi bîr û bawerîyên Markisîyê - Leninîyê ve didatin bibawerkirin.
4. Negirtina kongireyekî yanî konfirensêkî partî ku jê Encumeneke nawendîyî nuh bête biderkevtin, da ku ew rêberîyê di partîyeke pêşewa de mîna di partîya me de bide bikin.
5. Şerkirina Hevalên dilsoz ji bal Şûreşgêr û Berdevkên wî bi hemû rêyan û hemû rengên dij bi canê hevalitîyî û rêzanên sincî ve di têşikenandin û cinêvpêdana Hevalan û durustkirina bêbextîyên vir ji bona wan didin bikin... Vêna date bihiştin, ku canê bêhêvîdarîyê û xwevegirtinê di nava wan de serê xwe bide

bibilindkirin; tevî ku ev jî bi mehne ve ji bona helwesta wanî bi bêhêvî ve mîna li nik Heval Kawe de nabe bête biderkevtin.

6. Hêrîşa sitemkarîyî valayî ji canê Markisîyî pak de, ya ku ew ji bal partîya Komonist de pir bi germ ve û li ser berekî fireh de û li dûhevdû de li ser partîya meyî pêşerewayî şûreşgêrî de di Kurdistanê de û herwehaji li ser Rêberê û Endamên wê jî de tête bikirin, bêyî jê re hîç bingehê ji rastîyê de û ji rastgêrîyê de beramber bi bîr û bawerîyên partîya me, armancên wê, xêza çûna siyaseta wê û Endamên wêyî dilsozî Xebatvan ve bête biderkevtin. Ew hêrîşa hanê her û her li ser nayînkirin û buxtankirina rewaya kêşa miletê meyî Kirdîyî azadîxwaz de di hate biçûyîn, ya ku wê hêjbêtir bi serde jî ve ji bona kizbûna xebata miletê me û pêşrewa wî partîya meyî şûreşgêrî date bikirin û herwehaji pêrejî wê ji bona kizbûna tevgera şûreşgêrîyî azadîxwaz li Iraqê jî de bi giştî ve date bikirin. Ev hêrîşa hanê bi carekê ve ligel bîr û bawerîyên Markisîyî - Leninî de bi cudabûn ve tête biderkevtin, ku divabû li ser partî komonist de ji wan bîr û bawerîyan de di biryara helwestên xwe de beramber bi partîya me û bizava azadîxwazîya miletê meyî şûreşgêrî ve nehata biderkevtin.

Partîya komonistî Iraqî di dîtin û rawestandinên xweyî şaş de beramber bi partîya me û bizava miletê meyî Kurdî azadîxwaz ve bîr û bawerîyên wênekirî ji bona berjewendîyên Borcuwazîya Erebi di Iraqê de didate biderxistin û wê ne remanên çînîya Karkeran didate biderxistin, ji yê ku wan wênekirina berjewendîyên wê didatin biderxistin. Berjewendîyên çînîya Karkerî Iraqê û milertê Erebi di Iraqê de ligel berjewendîyên miletê meyî Kurd de di mafeyê çarenûsa wî de û di bicîanîna armancên wêyî siyasî, abûrî û zanyarî de bi dij ve nayêtin biderkevtin.

Rawestandinên dujminatî beramber bi partîya me û bizava miletê me ve bes û bi tenha ve ji bona berjewendîyên Borcuwazîya dilbijandî ji bona çewisandina Kurdistanê û zalbûna li se bazara wê de didin bikarkirin. Ev rawestina hanêyî şaş û dujmin, ya ku partîya komonist pê beramber bi partîya meyî wênerê bizava azadîxwazî miletê kurdî ve tête birawestandin, li nik partîya me de wê bi rengekî giştî ve xwe

bitenêkirin, xwe vegirtin û canê germbûna milîyî tenk û hin caran jî saşbûn û jirêderkevtin jî li nik rêberîya partîya me de bi rengekî taybetî ve

mîna kirdarekî beramber bi hêrîşên sitemkarî partîya komonist û helwestên wêyî şas ve li ser partîya me de date biafirandin. Herwehajî wê helwesta hanê cihê wan Zaldaran li ser rêberîya partîya me de date bixurtkirin, ji yên ku wan ji xwe rêya bitenêbûnê û nehevkarîyê ligel partîya komonist û berê demokratî de dane bigirtin.

7. Ragiyanînen Impiryaliyê û kevneperestî, ji yên ku ew rehên xwe ji pêla rîzyayî çûyî ve didin bikişandin, bi dijî partîya me û tevgera mîletê meyî azadîxwaz ve dane bilîstin û wan ew bi cêhêbûnê ve didatin binîşandin, da ku ew wê ji tevgera mîletê Erebi bidin bidûrkirin û beramberî wê berekî dujminatî bidin biafirandin, ji yê ku pir ji Berpirsiyên di desteyên serdarîyê û serpereştîyê de ji Polisan, Serbazan û hinên din ji xwe re didatin û hêjî didin bihilgirtin. Wan ragiyanînen çewt û remanên şaş li nik serdarîya komarî û Rêberên wê de şeweyekî lêgûmankirinê û bivêbûnê beramberî partîya me, bizava mîletê meyî Kurdî, dilsozîya wî ji bona komarê û xebata wîyî rewa ji bona parastina wê, xurtkirin biratîya Kurd û Erebi û hilweşandina pîlanên Impiryaliyê û Kevneperestîyê bi dijî komarê û mîlet ve datin biafirandin. Vêna date bihiştin, ku rêberîya partîya me bi pêrabûna dan û sitendê ve ligel hemû alîyan de û pêrejî ligel Wênerên perê rastî serdarîyê jî ji bona yekîtîyê bide bidaxwazkirin, da ku ew navbidûxistina dilbijandina cihêbûnê li bal partî û mîletê Kurd de di komara Iraqê de bidin binayînkirin. Dûrkevtina rêberîya partî ji berê demokratî bi kêra wan Hevalan ve hate bihêsankirin, ji yên ku ew bi van dan û sitendinan ve hatin birabûn.

Hevalê meyî şêrîn

Berpirsiyarîya mezinî xwe avêtî ji bona ser milên me di vê bêhna teng de, ya ku tere partîya me tete biderbasbûn, li ser me de dide bineçarîkirin, ku em pir bi rastgo ve ji bona hilanîna saşbûn û

jirêderkvetinên xwe ve bête biderkevtin, da ku em sînorekî dawî ji wan re bidin bidanîn; jiber ku em didin bibawerîkirin, ku pêrûniştina me bi şaşbûnên me ve bi canekî dilsoz û dûr ve ji lanyîngîrîyê de bi baştirîn girawe ve ji bona pêşkevtin û rizgarîkirina partîya me ve û ji bona pêrabûna bi rola xweyî mêjûyî ve di rêberîya miletê me de di xebata wî de li pênavê aşîtîyê, rizgarîkirinê û demokratîyê de tête biderkevtin. Em ji te hevkarîyê ligel xwe de ji bona çarekirina şaşbûnan, kêmanîyan, jirêderkevtina û nîşankirina Berpirsiyaran ji bona wan û sizakirina wan didin bixwestin.

Em bi carekê ve didin bibawerîkirin û bidilniyakirin, ku dê karên Endamên meyî dilsoz di partîya me de bi serkevtinê ve bêtin bitackirin.

Endamê encumena nawendî
Salih Reşîd (Hîwa)

Endamê encumena nawendî
Nejad (Kawe)

Endamê encumena nawendî
Xesro Tewfiq (Nebez)

Belgê jimare (7)

الوثيقة رقم ٧

الى الرئيس المحترم

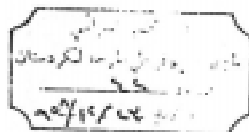
الى وزارة اللجنة المركزية

- ١ - تصيات شريفة
- ٢ - قرار المكتب السياسي في جلسته المنعقدة يوم ١٤ / ١٢ / ١٩٦٤ في دورة اللجنة المركزية التي عقدت اجتماعها الافتراضي في ١٥ / ١٠ / ١٩٦٤ في مركز المكتب السياسي في طرابلس بطلب من اللجنة المركزية في وقتها
- ٣ - قرار المكتب السياسي جديداً في مقال يتعلق بالجزيرة
- ٤ - بيان استقبال التي هي المكتب السياسي وطايرته
- ٥ - الوثائق المتكاملة وغيرها - عند موافقة
- ٦ - مصادقة من تشكيل حزب لعمى في ليبيا وانشاءه في ليبيا
- ٧ - مصادقة من ليبيا في ليبيا وانشاءه في ليبيا
- ٨ - مصادقة من ليبيا في ليبيا وانشاءه في ليبيا
- ٩ - مصادقة من ليبيا في ليبيا وانشاءه في ليبيا
- ١٠ - مصادقة من ليبيا في ليبيا وانشاءه في ليبيا
- ١١ - مصادقة من ليبيا في ليبيا وانشاءه في ليبيا
- ١٢ - مصادقة من ليبيا في ليبيا وانشاءه في ليبيا
- ١٣ - مصادقة من ليبيا في ليبيا وانشاءه في ليبيا
- ١٤ - مصادقة من ليبيا في ليبيا وانشاءه في ليبيا
- ١٥ - مصادقة من ليبيا في ليبيا وانشاءه في ليبيا
- ١٦ - مصادقة من ليبيا في ليبيا وانشاءه في ليبيا
- ١٧ - مصادقة من ليبيا في ليبيا وانشاءه في ليبيا
- ١٨ - مصادقة من ليبيا في ليبيا وانشاءه في ليبيا
- ١٩ - مصادقة من ليبيا في ليبيا وانشاءه في ليبيا
- ٢٠ - مصادقة من ليبيا في ليبيا وانشاءه في ليبيا

١٥٤ / ١٢ / ١٤

التوقيع

ل. ز. المدير العام للجنة المركزية في ليبيا

Wergerandina belgê jimare (7)

Ji bona Hevalê Serokê hêja!
Ji bona Hevalên Encumena Nawendî
Silaveke şûreşgêrî,

Mekteba siyasî di kombûna xweyê 12. 23. 1958 de ji bona bangikirina encumena nawendî ji bona vê kombûna sade di roja 5. 1. 1959 de li cihê mekteba siyasî de dayite bibiryarkirin. Em ji we didin bidaxwazkirin, da ku hûn di dema nîşankirî de bêtin bihatin.

Mekteba siyasî lista kar wetov mîna tê dayite bibiryardan:

1. Guh li raporta mekteba siyasî de girtin û giftûgo li ser de kirin.
2. Axivtin li ser karîna û divabûna girtina kongirê partî de.
3. Giftûgo li ser divabûna pêkhatina partîyekê ji bona seranserî Kurdistanê û wergirtina biryareke dawî derbarê wê de.
4. Xwendekarîya zînetên şureşa me û çî divê ji bona parastina komarê û piştgirtina berê wêyî demokratîyî rast bête bigirtin û çî jî divê ji bona xurtkirina yekîtiya welatî di vî babetê hanê jî de bête bigirtin.
5. Xwendekarîya zînetê Kurd li Kurdistanê de bi giştî ve û li Iraqê de bi taybetî ve û dozandina baştirîn rêyên bi kelk ve ji bona xebatê li pênavê mafeyên rewayî miletê Kurd de di Iraqê de
6. Wergirtina pêrabûnên rêxistinê ji xurtkirina yekîtiya partî û bêtir berzkirina wêna di gorepana dagirtina cemaweran û perwerdekirina Kadiran de
7. Baştirkirina barê partî bi pêyî ezmûnên pêştir ve di karkirinê de di nava Sundikat, rêxistinên Lawan, Xwendevanan û yên din de ji rêxistinên civakî de.

Herbijîn ji bona pêşve.

12. 23. 1958¹

Mekteba Siyasî Partîya Demokratî Yekgirtîyî Kurdistan

Morkirina Partî ligel Jimare 42 û mêjûwa 23. 12. 1958

¹ Di wergerandina Kurdîyî Soranî de ev nameya hanê bi şaşî ve di 12. 12. 1958 de hatîye bitomarkirin. Cuma

Wergerandina belgê Jimare (8)

-Bextiyar nevê nehênîyî ji bona Salih Heyderî û Mecîd jî navê
veşartîyî ji bona Hemîd Osman-

Ji bona Serokê Partîyî hêja
ji bona Hevalên encumena nawendîyî hêja

Silaveke şûreşgêrî

Ji we nayê veşartin, ku partîya meyî demokratî azarîya derdên gelek remanî, siyassî û rêxistinê dide bikişandin û azarîya wêyî van derdan ne îro de tete biderkevtin; lêbelê rehên wanî mêtîyî xwe ji bona roja pêkhatian partî di sala 1946 de didin bidirêjkin. Ew xwe ji bona rastîyê û rastgarîyê didin bikişandin, ku partî nikarîbû xwe bide bisitewandin û mercên partîyeke pêşrvê ji xwe re bide bipeydakirin., tevî ku wê her û her ji xwe re didate bigotin, ku ew bi partîyek pêşrevî ve tete biderkevtin. Verguhertina navê wê û wergirtina Markîsîyê-Leninîyê ji berî sala 1956 de û pêkanîna partîya nuhî (yekgirtî) hîç ji serûştîya partî nedadete biguhertin. Her ew bi xwe ve bi partîyeke welatîyî demokratî ve hate bimayîn. Herwehîjî veguhertinên di nava Endamên rêberîya wê de ji serûştîya wêyî çînî jî nedate biveguhertin. Ji şureşa 14 tîrmehê de tengavîya rêberîyê di partî de bi rengêkî bêtir bi pêgîrî ve hate biberzkin; jiber ku kar û barên partî bi cudabûn ve û bi diwartir ve dihatin biderkevtin û bi eşkere ve nekarina partî û rêberîya wê bi pêrabûna rola pêşrevî ve hate biderkevtin; tevîjî ku partî di gorepanên hevkarîyê û berê welatî de ligel hêzên welatî de hate biserkevtin.

Bi derbasbûna rojan ve pêwesitîyên pele ji bona çarekirina nekokîyan ligel partîya komonist de li ser bingehe bîr û bawerî de dihatin biderkevtin. Çunke hîç derdek li ser asûwê welatî de di Iraq û Kurdistanê de bi bê partîya komonist nikare bête biçarekin. Peymana hevkarîyî welatî bi hingaveke destpêkirîyî gewre ve ji bona çareserkirina kêşa yekitîyê tete biderkevtin, ya ku encumena meyî

nawendî bi pîrsa serokî ve date bidanîn, ya ku ew divê pê bête bigihandin, piştî ku hevkarî bête bicihanîn.

Bi eşkere ve tete biderkevtin, ku di nava partîya me de berên dîtinên cuda li ser kêşa yekitîyê de têtin biderkevtin, Bîr û bawerîya tanî îro zalkirî wetov tete biderkevtin, ku divê bi cihanîna yekitîyê di rêya jihevexistina partîya komonist rêxistinên xwe di Kurdistanê de bête biderkevtin. Ji vê bîr û bawerîya hanê jî bîr û bawerîyeke din tete bişaxkirin, ya ku ew dide bigotin, ku divê partîya me bi partîyeke komonistî ve bête bidazanîn û navê partîya me bi partîya komonist di Kurdistanê de bête biveguhertin.

Bi pê ezmûna meyî taybetî ve û piştî lêvenerandina li ser rewşê de li ser ronahîya serpehatîya me de di nava partîya meyî demokratî de bi divabûn ve li ser xwe de didin bidîtin, ku em bîr û bawerîya xwe ji bona encumena nawendî bidin bipêşkeşkirin, da ku ew di civîna wêyî pêşî de bête bixwendekarîkirin û ew ji bona ser konfîrensê tê bête biraxistin, da ku partî di vî warê hanê de gotina xweyî dawî bide bigotin.

Bes û bi tenha ve veguhertina navê partî ji „Demokratî“ ji bona „Komonistî“, yanjî bes û bi tenha ve wergirtina Markisîyê di wêjeyên partî de nikare rastîya partîyî rêberî, remanî û rêxistinê bide biveguhertin, herwehajî pêrabûna bi mîna vê guhertina hanê ve me ji çareserkirina kêşa yekitîya ermanckirî ligel partîya komonist de dide bidûrkirin. Partîya meyî demokratî di nava perwazeke welatîyî demokratîyî milî de hatîye bisertkirin û li ser wê de ne veguhertina Kesan û ne jî navan dikare bide bikêrkirin. Ev partîya hanê ji pêwistîyeke mêjûyî û milî hatîye bipeydakirin û ew dê bi nasînên xweyî welatî, demokratî û milî ve her bête bidîtin. Baştirîn rewş ji bona vê partîya hanê ku ew ligel partîya komonist de bi carekê ve bide bihevkarîkirin û ku ew girêdana xwe ligel cemaweran de bide bihîmkirin. Ev herdû rûwên hanê ji bona xêza çûna partîya demokratî ji hevdû nayêtin bicudakirin. Da ku ew pêwendîyên xwe ligel cemawerên Kurd de bide bihîmkirin, divê ku ew di wê demê jî de bi xwe jî ve pêwendîyên xweyî xebatî ligel partîya komonist de bide bihîmkirin. Li ser yê çûyî de û di bîr û pawerîya me de ne pêrabûna

veguhertina navê partî û neji dazanîna wergirtina Markisîyê ji bona kêşa miletê Kurd û kêşa xebata yekgirtî bi dijî Impiryalîyê ve bi kar ve têtin biderkevtin. Çarekirinek rastî mêrxas di lihevkirina berjewendîya şûreşa welatîyî demokratî de li Iraqê de û kêşa miletê Kurd de bi giştî ve di wir de têtê biderkvetin, ku rêxistinên partîya komonist bêtin bihiştin û ew ji bona nava rêxistineke duserî di nava partîya demokratî de bêtin bikevtin, ku divê jêhatîbûna wanî bingehîyî cemawerî û dagirtinê bi navê partîya demokratî ve bête bikirin û di piştî vê çarekirina hanê de Merov dikare bi xwendekarîyeke sitewyayî ve li ser baştirîn şeweyên rêxistinên civakî di Kurdistanê de pê bête birabûn.

Ligel hêjabûnek zor de ji bona we

28. 1. 1959

**Endamê Mekteba Siyasî
Bextiyar**

**Endamê Mekteba Siyasî
Mecîd**

Belgê jimare (9)

الوثيقة رقم 1

بغداد

١٩٤٩ / ١٧

شرفا، بوزن سرورک حنیف دیجیگرافی په کورتول کور دوستی

ستورکچي کم دغه شوقین...

له بهر نه ده که خوم په دلسوزی راسته قینه ی حزب کم ده سرورک کم وه پیله توکم
له زلم په پیوستم زلم نه ده که به ده له ی نه زلم وه به خبری نه زلم له ولما
نه له خپله ده په لکه اکادری اوره بجم تا پوان پیتن ده قته پاره بکون چونکه
حزب ابر له روغ غا غنوه تزیله بوه ده

۱- دوان هاتنوه ی اوره نه وه بون ناویک خراب ده دست بیور په حزب ابر وه پوهنه
له ده تادی ابر وه نه تاده خراب دای ل اوره کورید کوه ترسوه لیکت
حزب پیتوه ، به قدم حکوتو کوشیارک وه دلسوزک خراف کابیک دای کور
کرت بکرتن بول لدریدی ش و ناو ناوره خرایانه که به ابر وه ترسا بون

۲- له ور قسه نا شیریا نه که دوان ابر کورید زوم راسته زوم کوی راسته بون
وه شو که به پیتن کور نه نه لمانی لیتنه مرکز و نه په ده تیه شعار بون
۳- به لمانی نه ده بون حزب بریاره نا که هادری نه هات پیتوه سلیمان بولیش
به لمانی نه تال نه زکی خوک توره کور ده توت نه تیه نه هادری په لدریدان
بجینیه وه نه لمانی استقاله نه کم ، ابر پیتن ناچار بون مزاحمت بکون
لدریدان بون هادری کاره پر نه ده دای ماستا حاجن نه کورید چونکه لدریدان
به ترسیان ماستا تا پیر بلانده سم رایوه وه کاریک خا بلانده کورید مرتشک
خراب بوه ستی بر ابر بون / کاده ایره عاید وه نه توت هادری خپره وه هادری
را کورید وه هادری بده ستا صابر شکی نه و توریان تنده ی اوره کورید کورید
که توریان خردین بون خرجان نیگوه کان بادت ، وه بیگور لدریدان توریان کورید
ده ستی کورید برون یا غنوه و ده کورید لدریدان خرافا وه پیتن هادری خرجان
هوان نه نا پیر اوره بون لدریدان ده خرافا لدریدان تزیله کورید کورید
تا تزیان دای اوره کورید بون ده دای دودر خسته وه نه تالیان تزیان وه
چونکه بون ، ابر پیتن بون پیر استی په کورید خرجان مزاحمت کورید لدریدان رای اوره

١- له قهڵێ ئێزله بچینهوه برسیهانی ئا- برۆوهه دانهلم عادهته ناخهیره
بهینهت ٢- سهیخه بیوسقی به نهژاده برونه شههزادی ههیه له ایستی
لهوانا.

٣- له کتێبی سیاسی به موقت بچینه کهرکول تا ئه برۆوهه له کاتێ کاتی
توهان وه تاگرینی عوتهر به شرطێ له ههاری حهیه وه ههاری صالی
وه ههاری حهیه علم بیک بیت

له کاتی برۆیه نه گهه ئه م اجزاگانه نه کهریت حزب له خطر دایه وه
بهروه نهوان له دروات

هه جگه به- لهنی مرکزی تهری دا که دوه دهسته وهی تهری وه جگه
بهره نه کهرته وه بهانه که م تحقیق بکه بزانی چوهی شوکت عهزازی به ده رگهزی
نه د ده و هه کهری نهی زانیوه

ایتریک انسانی دگهزه برهزهو بیلله تومس دول
بزنی انسانی استهانه بر بهینهت بهرست

شورشی

Wergerandina belgê jimare (9)

(Şûreş navê veşartîyî ji bona Nurî Ehmed Taha ye û navên dinî veşartî di vê nameya hanê de wetov têtin biderkevtin: Lezgîn, Hemze Ebdula, Tîşk, Ibrahîm Ehmed, Nebez, Xesor Tewfîq, Salih Heyderî û Mela Mecîd: Hemîd Osman).

Begdad, di 29. 1. 1959 de

Hevalê berêz Serokê partîya demokratî yekgirtîyî Kurdistan

Silaveke germî şureşî

Jiber ku ez xwe bi dilsozekî rastteqînê partîya xwe, Serokê xwe û miletê xwe ve didim bizanîn, min bi pêwîst ve date bizanîn, yê ku ez bi saş ve dizanim û bi ziyan ve dizanim, li we de nedim bihilgirtin, belkî we bidim biagehdarîkirin, tanî hûn bikaribin li pêş demê de bidin biçarekirin; çunke partîya me li rûxandinê de hatîye binêzîkkirin.

1. Li dawîya hatine we de navekî xerab ji bona partîya me, ji bona me û hinekan ji Hevalên me hatibû bidurustkirin û ew navê xerab wetov li we de dabû bikirin, ku hûn xwe bi tirs ve bi nêzîkî partî ve bidin bikirin. Belam bi şarezayî, huşyarî û dilsozîya we ve we bi xwe ve karekî weha date bikirin, da ku hûn ji bona li navbirina wî navê xerab bidin bixebatkin, ji yê ku ew ji bona me hatibû binivîsandin.
2. Ew peyvên naşirînên bi dû me ve hatibûn bikevrtin, ew zor rest nebûn, kêmen wan rastbûn û kêmen hanê jî hemîşe hemû Hevalên Endamên encumena nawendî mîna hev jî nedidatin bigirtin.
3. Partî date bibiryardan, ku Heval Necat ji bona îş ji Sulêmanîyê bête biçûyîn; lêbelê Heval Lezgîn xwe turekir û wî date bigotin, ku divê ew Hevalê hanê li Begdadê de bête bimayîn, heger na dê ez jî vekişandina xwe bidim bidan. Em jî hatin bineçarîkirin, ku em li ser mana Heval Kawe de pê bêtin birûniştin, da ku em dilê Mamosta nedin bitûrekirin; çunke em li wê yekê de dihatin bitirsandin, ku belkî Mamosta kêre li ser we de bide bikirin û ew karekî weha bide bikirin, da ku hûn rawestandineke xerab

beramber bi me ve bêtin biwestandin. Heval Kawe li êre de hate bimayîn û wî ligel Heval Nebez û Hevalê rakirî û kêsperest Salih Ruşdî ew raportê hanê ji bona wê date bipêşkeşkirin, yê ku wî ew helaya date bidurustkirin û xerîkbû, ku ew partîya me bide bitêkûpêkdan. Bêçgeh li nivîsandina wî raportê hanê jî de wan dest bi ragiyandinê û çîvanokan ve di nava xelkê dane dane bikirin û peyta peyta wan Hevalên partîya me ji bona hatina layê we didatin bihandan, da ku ew dijî hinekan ji Hevalên encumena nawendî bidin biqisekirin û tanî bikaribin dilê we bidimn bigerkin û ew daxwaza dîrxistina Hevalan Tîşk û Celal bidin bikirin. Me jî ji bona parastina yekîtiya partîya me li ser bîr û bawerîya we de hatin bipêrûniştin, ku ew herdu Hevalên me bêtin bidîrxistin, bi bêyî ku ew hîç nerazîbûnekê bidin bipîşandan. Ew herdu Hevalên dîrxistî zor bi germtir ji caran ve bi erkên xwe ve dihatin birabûn. Belam li ciyatî ewey Heval Nebez jî ji rêberîyê bête bidîrxistin, ew li ser bîr û bawerîya we ji bona nava mekteba siyasî hate binardin, ku ev bîr û bawerîyê we bi dijî bîr û bawerîyên rêxistinêyî partîyeke şûreşî ve tête biderkevtin; çünke wî Hevalê hanê ligel herdu Hevalên dinî tirsonekî bezandî û kêsperest de hebûna partîya me ber tîrsa nemanê û duberekîyê ve dane bixistin. Herçî çûnîyek bit, Heval Nebez ji bona nava mekteba siyasî hate bihatin.

4. Biryar hate bidan, ku di roja 25 de kombûna mekteba siyasî bête bigirtin. Di yekemîn kombûnê de Mamosta Hemze date bigotin, ku Xesro bi hergavî ve li vêderê de tête bimayîn. Pirsîm bo çî xêre? Gotî: biryar weha hatîye bidan. Gotim: kê biryara weha daye bidan? Gotî: Mela Mustefa. Gotim min muwafiq nîm û divê ku ev biryara hanê mekteba siyasî bide bidan. Gotî: Beşê zorî mektebê, ku Mela Mustefa, Xom û Xesro. Muwafiqin. Gotim: Ku ez ji bona layê Serok diçim û pê delêm, ku ême nemiwafiqin. Debera em li êre de biwestin û em ji bona ser pevyâ donê bêtin bivegerandin. Di roja 28 vê mehê de biryar hatibû bidan, ku em di demjimara 8 de ji bona mala Serok ji bona kombûnê bêtin biamadebûn. Ez di demjimara 7 de bi deh kêmtir ve hatim bihatîn û ez bi dergehê derve ve hatim bigihaştin. Cêbek ji mala we dihate biderkevtin. Min destê xwe

ragirt û ew rawesta. Seyrim kir, ku Mamosta Xesro têde bû. Gotim bo kuwyê? Mamosta gotî: Mela Mostefa li beyanî de ruştîye û netuwanit, ku hat jî dê ew nikaribe ligel me de bête bikombûn. Jibervêjî emê herin. Gotim: Merin. Em bi xwe ve bi bêyî wî ve bêtin bikombûn. Mamosta gotî: Ez zor mandû me û serê min wexte bête biteqandin, netuwanim danîşim, ez dirim û bêhna xwe didim bivekirin. Gotim: Başe biro. Belam Mela Mecîd nikare êtir bêtir Kerkuk bi cih ve bide bihiştin. Em çûn. Di demjimara 8 de Mela Mecîd û Heval Salih hatin bihatin, ez ji wan re li ser pirsê de hatin biaxivtin, ew zor pê hatin bikêrkirin. Mela Mecîd dixwest, ku ew we bide bidîtin û gilîyê xwe bide bikin. Belam hûn li Jor de meşxulbûn û em jî neçarî çûnê bûn. Min di rê de bi Hevalên xweyî tir ve date bigotin: tikadikim, ku ez ji vê bêtir êtir nikarim bidim bihilgirtin; jibervejî ve divê ez bi eşkere ve ji we re bidim bigotin: ku hêjî bendîtî di navbera Mamosta Hemze, Xesro, Necat û hinek Keşên din jî de hatîye bimayîn. Wan jî date bogotin, ku em jî pê didin bihestkirin; belam ne wetov bi tirs ve tete biderkevtin. Li paş giftûgoyeke zor dirêj de min ji bona wan date bigotin: Başe, heger ku em êsta ji bona mala Necat bêtin biçûyîn û ew hersê Hevalên me li wêderê de bête bidîtin, êtir dê we bêtin bibawerîkirin, ku li jêr de îş tete bikin û ew sê Kes jî xwe bi Mekteba Kokî ve xwe didin bidanîn? Gotin: ba biçîm. Em ji bona mala Nejad hatin biçûyîn. Ez ji nişkê ve û li pêşîya herdu Hevalan de ji bona nava jorê hatim biçûyîn. Hersê Hevalên li wêderê de hatibûn bidaniştin, zor ew pê hatin bitêkçûn û li ber devê Mamosta Lezgîn de kaxezek dihate bidîtin, tişt tede hatibûn binivisandin, ew gêj û mêjo bû û wî date bixwestin, ku ew wê bide bidapoşandin, da ku ez wê nebînim. Zû ez vegeyriyam û min ji bona Salih Mela mecîd date bibangkirin. Em çûn û daniştin, bêyî ku em li kesekî ji wan de bidin bigilîkirin.

Hevalê berêz.

Evaya ji partî dilsozî niye. Ew hersê Heval digel Salih Ruşdî de bêwstîya wan bi vê ve tete biderkevtin, ku ew bi baş ve divê bêtin

biliberkevtin û herwehaji divê ku tu zor çak ji bide bizanîn, ku ev Hevalên hanê bi van kirênên xwe ve partî ber bi nemê ve didin bibirin û bes û bi tenha ve armanca wan di pêşvexitina xwe de û li dûçûna zikmakîya xweyî kevin de tete biderkevtin. Egîna, bi namûsa te ve te sund didim, ma çî tete biliberkevtin, ku Mamosta û Xesro digel mekteba siyasî de nayêtin bikomkirin? Lêbelê ew diçin û ew li mala Nejad de têtin bikomkirin.

Ez ji wek hemû Hevalekî tirî partî ziyaneke zor bi min ji ve di encamê partayetîyê de hatîye bikevtin, bi bêyî ku ez guhê xwe bi pê ve bidim bidan û di hemû zînetekê de min fermanên partî dane bicîanin; belam êtir min nema divê, ku ez hevsarê xwe bi destên van Merovan ve bidim bidan, ji yên ku ew bivên yanî neven partî ber bi linavçûnê ve dibin bibirin; jibervêjî ve ez didim bipêşnihadkirin:

1. Heval Xesro li mekteb de bête bidûrxistin, ew ji bona Begdadê nehêlên bête bihatin û divê ew ji bona Musilê bête biçûyîn
2. Heval Hemze li mekteb de bête bidûrxistin û ew li vêderê de bête bimayîn, da ku ew îşên we bide bicihkirin.
3. Heval Nejad ji bona Sulêmanîyê bête biçûyîn:
 - a) da ku ew waz li vê reweştaya naşîrîn de bide bianîn
 - b) Sulêmanî pêwistîya wê bi Nejad ve tete biderkevtin; çunke şarezaya wî li îşê Lawand de tete bidîtin.
4. Mekteba siyasî bi katî ve ji bona Kerkukê bête biçûyîn, tanî ku Hevalên meyî tir bêtin bivegerandin û tanî kongire bête bigirtin, bi mercekî ve ku ew ji Heval Hemîd, Heval Salih û Heval Hilmî bête bipêkhatin

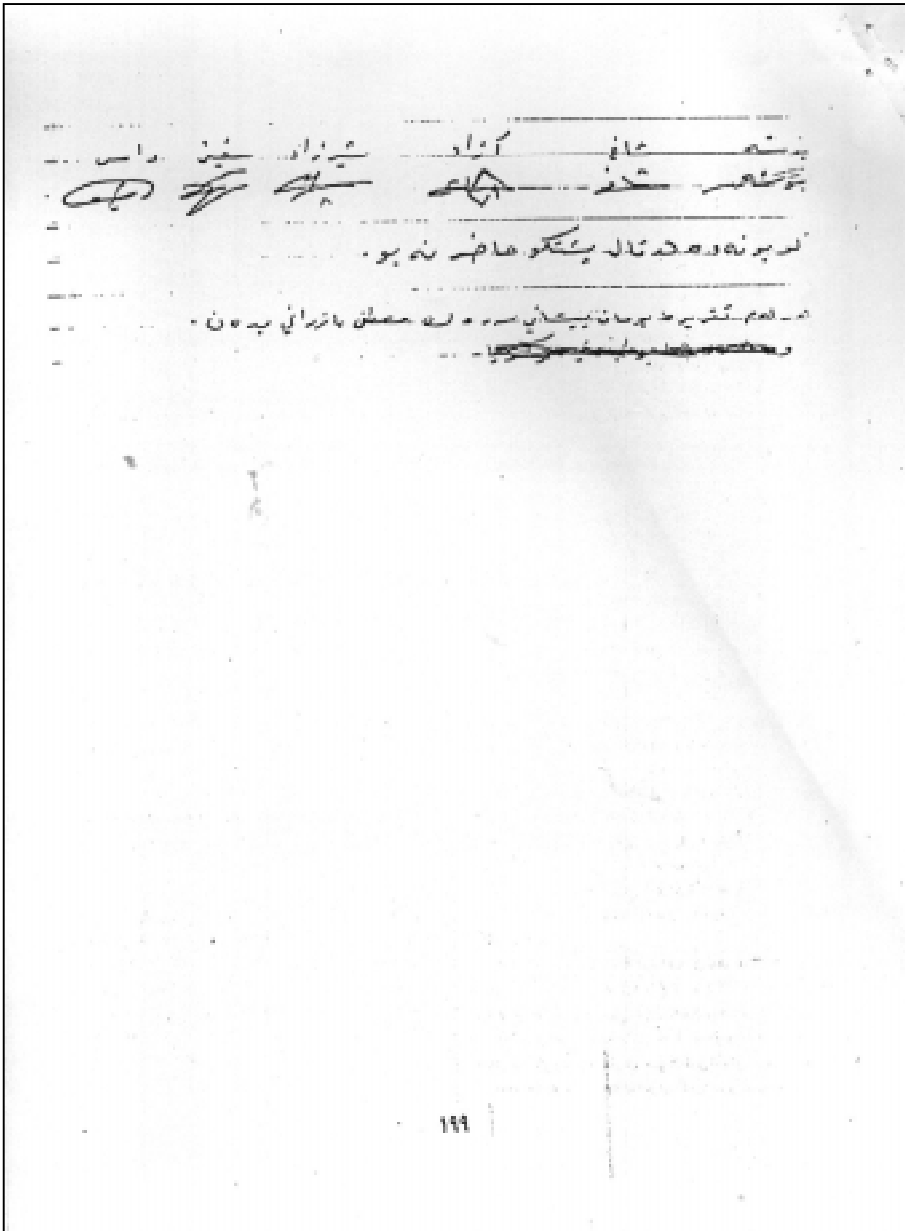
Hevalê berêz!

Heger ku ev pêrabûnên hanê neyêtin bikirin, partî xwe di nava tirsê de dide bidîtin û ber bi nemanê ve tete biçûn.

Rûnkirin: Encumena nawendî date bibiryakirin, ku ew dûrxistina Tîşk û Celal nede bibelavkirin. Ez hêvîdarim, ku tu lê bide bilêkolandin, bê kanî çawan Şewket Arakwî bi derkirina wan herdu Hevalan ve dayite bizanîn?

Êtir bijîn Merovên dilsoz ji bona Partî, Milet û Serok.
Bimrin Merovên Kêserest û Berjewendîperest.

Şureş

Wergerandina belgê jimare (10)

Ev raportê hanê ji bal hindekan de ji Kadirên pêşkevîyî partî de hatîye bibilindkirin.

Ji bona encumena nawendî berêz

Silaveke şûreşgêrî

Li paş xwendin û xwendekarîya biryarên encumena nawendî û belavoka li dû hevdû de derbarê abûnan de ragiyandinên zor di nava Endamên partî de hatin bipeydabûn. Tevaya Endamên partî û malikan bêdilîbûna xwe dane biderxistin. Tevlivêjî de di nava hemû Endaman de hate bibelavkirin, ku hinek ji Endamên encumena nawendî hatine biderkirin û bidûrxistin, ku her wek daxuyanîya 16 dide bigotin, ku abûna rizgarî ji bona Heval Celal nayête biçûyîn, belku ew ji bona Xwedîyê Imtiyaz (S) tête binardin, ku vê li vêderê de dengdane zor dayite bivedan; çunke heger mekteba siyasî û encumena nawendî bidana bixwestin, dê zor bi hêsanî ve û bi rêyeke rast û şiyarî ve ev pirsê hanê bihate biçarekirin, bi bêyî ku Endaman pê bêtin bizanîn û bi bêyî ku cem û col jî di nava partî de bête bikevtin; çunke ev bi pirseke gewre ve nayête biderkevtin, ku ew nikaribe bête biçarekirin.

Mîna vê pirsê hanê divê em wê jî ji bona dostê xweyî xweşewist partîya komonist bidin bihilgirtin, mîna ku pê bête birûniştin, Ku (Kurd bi Netewe ve têtin biderkevtin), tanî ev hate bikirin, zor dem jêre hate bipêwistîkirin û bi diyar ve hate biderkevtin, ku parastina veşartîyên partî nedihatîn bikirin. Hemû Endamên encumena nawendî û mekteba siyasî hatin biskerekirin, ku ji vî karê hanê bêhna wêrankirinê û ne çaksazîyê jê tête bikirin. Di biryarên encumena nawendî de di rupelê sêyem de (di rûnkirinê de) tête biderkevtin, ku partî ji rê hatîye biderkevtin û lêgumankirin di nava partî de hatîye bipeydabûn. Ev di dîtina me de bi şaş ve tête biderkevtin; jiber ku ne Endamekî û ne jî cemawer bi jirêdekevtinê ve dayite bihestkirin. Heger jî ku ev jirêderkevtinê hanê jî bihatina bidîtin, divabû ku ew bi vî rengê hanê nehatana bibelavkirin. Çunke

vê zînetê hanê ragiyandinên yekcar zor di nava rêzên Endamên partî de dane bibelavkirin. Raste, em nadin bigotin, ku partîya me nayête bişaşkirin. Çünke her kesek têtê bişaşkirin, ji yê ku ew dide biîşkirin. Lêbelê yê ku ew nede bikarkirin û li cihê xwe de têtê birûniştin, dê ew neyête bişaşkirin. Her wek Mamoste dibêjin, (kî kar neke, şasîyê jî nake).

Ji laperê (6) de ji biryarên encumena nawendî de têtê bidiyarkirin, ku li ser me de têtê bipêwistîkirin, ku em bi renekî baş ve biratîyê ligel partîya komonist de bidin bikirin û herwehajî divê ku em bi bêdeng ve bêtin biderkevtin, hegerjî ku ew di derbarê me jî de bi şaşbûn jî ve bêtin biderkevtin. Bi rastî ve divê mekteba siyasî û encumena nawendî hiç şarezaya wan li ser rastîgarîya Kurdistanê û rêxistinên partîya komonist di Kurdistanê de nêyete bidîtin.

Havalno! Divê hûn çak bizanibin, ku partîya komonist me bi partîyeke demokratîyî borcuwazîyî milî ve dide bidanîn, mîna ku wan ev di namilka xwe de li jêr navnîşana (Berisiva Remanên Milîyî Borcuwazî) de dane biderxistin, ya ku ew dide binivîsandin, ku partî ne bi rêxistineke Markisî - Leninî ve lêbelê ew bi rêxistineke Milîyî Borcuwazî ve têtê biderkevtin. Jibervêjî ve wan bi demeke dirêj ve em bi Emerîkî, Cihêvan, partîya Seîd Qezaz û Tewfiq Wehbî û Kurtêlxweran ve didatin bipesindan. Hincaranjî wan Hevalê meyî Têkoşer Kak Hemîd bi şêr ve didatin binavkirin, ji alîyekî din jî de Terîq El-Şeeb her roj ji jor de hêrîşên xwe bi ser me ve didatin bibarandin. Tevlivêjî de Hevalên me bi renekî giştî ve rêyeke hişmendîyî rast bi beramberî wan ve didin bigirtin û ew xwe li gora peymanê hevkarîyê de didin bilivandin. Jibilvanjî de ew bi ragiyandinan ve bi dijî Kurê Kurdê Qehreman Mustefa Barzanî ve hatin birabûn û ew nala cenawerên kalandî gotinên Mukerem Talebanî didin bikalandin û bicûtandin û ew dibêjin: Heger ku Mustefa Barzanî li nava gundekî de bihata bijîyandin, dê ew bi bêtir ve bihata bifêrkirin, ji ya ku ew li Rusya de hatîye bifêrkirin. Hêjîbêtir bi servêjî ve ew wî bi nala Serokê Eşîrekê û Derebeyegî ve didin binavkirin û ew didin bigotin: ku şûreşa Barzanî bi şûreşa Eşîran ve têtê biderkevtin, mîna ku Coste ji Heval Hemîd dayite bibihîstin, ku wî dayite bigotin, ku wan tu kêş bi min ve nedan

bidan, da ku ew gotarek li ser şûreşê de bidim binivîsandin. Ji bona çi bédengbûn ji vê bêtir ho Hevalên encumena nawendî? Divabû li ser encumena nawendî de bi her awayekî ve bi rengekî zanistî ve li ber van buxtanên hanê de bida bidan; çünke bédengbûn bi nîşana lawazîyê ve tête biderkevtin. Her ku em dixwazin bi her rengekî ve xwe ji wan ve bidin binêzîkîkirin, deha ew xwe ji me ve didin bidûrkin.

Di laperê (7) de ji biryarîyên encumena nawendî weha tête bidiyarkirin, ku hejandin ber bi rast ve û bi taybetî ve di vê dawîyê de tête bidîtin². Lêbelê em dibêjin, ku hîç me bi vê ve nedayite bihestkirin û heger ku ev heye, çima bi ber çavan ve nadin bixistin? Başê, hegerjî ku ev jî hebit, ma ew di nava hemû partî de hebû, yanjî li nik Endamekî de hebû? Heger ku ev li nik Endamekî de hebû, ji bona çi partî bi vê ve gunehbardikn? Heger ku destyekî têkder neyête bidîtin, da ku ew partîya me bide bitêkdan û da ku partîya komonist vê zînetê hanê ji bona kara xwe bide bikaranîn, mîna ku didin bigotin, ku di nava partî de cihêbûn tête bidîtin.

Li gora biryaran û belavoka navxwe de weha tête bidiyarkirin, ku cudabûn zor berpa bûne û ev cudabûnên hanê partîya me ber bi hezar hezar nemanê ve didin bibirin. Çarekirina vê qîjeqîjî, bê ser û berîyê û têk û pêkçûnê bi hîç tiştekî ve nayête bikirin, jibil ku di vê demê de bi zûtirin dem ve Konfirensêk bête bipêkhatin, da ku ew peyrewa navxwe bide biveguhertin, heger ku li tuwane de di van zûwan de girtina Kongirêyekî nikaribe bête bipêkhatin.

..... Zû zû bi bê derengî ve divê Konfirensêk bête bigirtin, da ku li wan Kesan de bi bê dilovanî ve bête bilêdan, ji yê ku ew ji rê hatine biderkevtin û ji yê ku ew didin bixwestin, ku ew yekîtîya partî bidin bitêkdan. Gêrûkirina wî bi tawanekî gewre ve tête biderkevtin; jiber ku di vê dema hanê de partîya me roj bi roj ve rehên xwe dide bidakutandin.

² Di wergerandina Erebi de di vir de şaşbûnek tête biderkevtin; jiber ku di koka xweyî Soranîyî Kurdî de hejandin ber bi rast ve tête bigotin; lêbelê di wergerandina Erebi de hejandin ji dêlva ber bi rast ve ber bi çep ve hatîye biwergerandin. Cuma

Mêjûwê di vê dema hanê de li ser Serokê nebez, zana û dana Mustefa Barzanî de dayite bisepandin, da ku ew sînorekî ji bona van qîjeqîjan û bê ser û binîyê bide bidanîn, da ku ew kelemên hanê bêtin bihilanîn, ji yên ku ew ji bona pêşîya partîya me de têtin bikevtin û yekitîya wê didin bitêkdan. Divê li wan Kesan de û kî jî be bi bê dilovanî ve bête bilêdan, ji yên ku ew dixwazin partî bidin bitêkdan, di vê dema nasik de ku partî roj bi roj ve di nava xelkê Kurdistanê de tête biçesipandin. Konfirensek zor pêwîste, zor pêwîste, qîjeqîj û qîreqîr zore. Navên hemû encumena nawendî û mekteba siyasî hatîne bieşkerebûn.

Ji biryarîyên encumena nawendî de di laperê (9) de hatîye bigotin: Divê ku kongireyek bête bipêkhatin, da ku ew encumeneke nawendîyî rewa û bi berpîrsiyar ve bide bidanîn. Li vir de weha dide bigihandin, ku ev encumena nawendî bi rewayî ve nayête biderkevtin, ku divê li şûna wê de yekeke rewayî tir bête bidanîn.

Li vêderê de divê bête bigotin, ku belavoka navxweyî di 18. 2 de dide bigotin: ku divê li gora biryarên encumena nawendî de bête bilivandin. Başê, heger ku encumena nawendî bi rewayî ve nayête biderkevtin, ji bona çî biryarên wê bi rewayî ve dê bêtin biderkevtin? Ji rexekî tir ve mekteba siyasî hatîya biagehdarîkirin, ku ew van biryaran bide bicîanîn. Em nizanin, ji bona çî encumena nawendî bi rewayî ve nayête biderkevtin, di dema ku biryarên wê bi rewayî ve têtin biderkevtin? Em nizanin, ji bona çî mekteba siyasî bi rewayî ve tête biderkevtin, di dema ku ev encumena nawendî bi rewayî ve nayête biderkevtin? Her Kesek dide bizanîn, ku encumena nawendî mekteba siyasî dide bidanîn.

Encumena nawendîyî berêz!

Bi rastî ve cigehê daxê ye, ku di nava belavokên partîya me de ev xotî û xorayî hebin

Em hemû didin bidaxwazkirin, ku konfirensek bi zûtirîn kat ve bête bipêkhatin. Di nana van deh rojan de qîjeqîj hatîye bizorkirin. Em ligel we de ji bona lêdana her Kesekî di rêya konfiresenkî zû de

têtin biderkevtin, ji yên ku ew dixwazin rêbazê partî bidein biwendakirin û bitêkdan.

Navnivsandin	Navnivsandin	Navnivsandin
Poste	Şax	Azad
Navnivsandin	Navnivsandin	Navnivsandin
Şêzad	Sefîn	Das

Di vê Kombuna hanê de Heval pişko nehatîye biamadebûn

Hêvîdarin, ku dê hûnê vî raportê hanê ji bona Serok Barzanî bidin bipêşandan.

الوثيقة رقم 11

بيان الحزب الديمقراطي الموحد لكردستان

بكل الخلاص وبراعة . ومن ثمرات ثورتنا قومية النضال المحورية سياسة النضال المحورية سياسة القوم من السلام (جيشنا) . سيكون ثلاثين عاماً من الاستقلال والسيادة والحرية في هذا الوطن . وسيبدأ عهدنا السلام في هذا الجزء من العالم) كما ورد في خطاب الزعيم وصيانه السلام في الوطن وفي الشرق الأوسط وفي العالم من قومية الشعب الأثري في أروبة الارض كلها . والسياسة التي تعيها دولة الجمهورية في الجهاد من الحرب والمداخ عن السلام لا يمكن ان تكون السياسة لتدبير من الثورة الشعبية في الشعب الاخير من قرن العشرين . وستلجأ صياح شهبان ارادته وصياح شروب العالم اجمع .

لقد اعطت حيدرآغا نسفا سياسة الجهاد الاثري . وعدم الاعتراف ميلا الا لانتكاد من قيود الدول الاستعمارية واسلامها الحربية العدوانية وسكتت يدنا من سبب ترويضها برؤسها شيئا لا استقلال واعمالها الاجتريين . ومن هذا الوجه جوهريتنا من وحدة منطقة الشرق في العالم . ولقدت في احد حصون الحرب والعدوان في العالم المره 11 التي كان العراق في العهد القوي وسعدا الطريق الذي اشغره العراق في عهد الجمهورية الجديد . لا يمكن مجال من الاحوال تحولت من سياسة الصانين والصدائق مع الشعب والمرد في اساس نظام القيادة . وما عدم الاعتراف في لهنا وتعليق الثورة نفسها الا الشغل عن الشعب هذا النظام الاجتري والسياس او لذلك في بلد او في آخر . ليس من مخططات سياسة الجهاد الاثري وعدم الاعتراف الاضداد عرفت طلب التعاون في اخلل السياسي والفاشي والاشعاشي بين جمهوريتنا والامام السعدي في جمهورية السني قومية وسائر دول مستعمرات الاستوائية . بل بالتمسك كما يتكلم اترود اقتصاديون وثورة روسوسا كما تروك استقلال العراق وتحتوت ثورة وازدرس التساهل وحلقة في مدارج الرقي والتمدن عبقريات . فلا تحسد السوياتي والمستعمر الاثري كما لا يمكن غير صياح قومية في العراق وازدهار الجمهورية للشعبية ومن لم يجرها وسامعنا في صيغ العراق المحوري . عراق الثورة جرحه لانتماء الدول الاستعمارية في وقت سبيلنا الثورة الاسلحة الرواسي الذي من شأنه نسبية الانسانية وتثيت القلاحين الارضوي هي كانوا حروبين شيئا . ومن هذا العهد السوي الديمقراطي الثورة .

لقد اتت الثورة القوي الديمقراطية كي تتكلم شعبيا في جبهة اتحاد وطن جهادية وانها القوم عن صياح الشعب والاعطاف حول الجمهورية والفتاح من اجل سيادتها من ميوت الامم في الداخل والخارج . ان القوى الديمقراطية الاكثر تقدما وخطري في ظل الجمهورية ذاتها البطل عهد الكرم قدم . خطوط تحس التعاون الاثري . وفي كردستان العراقية حيث لا يوجد تلك الحزاب كثيرة سوى حزبا الديمقراطي

في 11 من الشهر الثاني لثامن الجمهورية العراقية سنة الثم من محرما لثيرة الجاني و صبيح ثورة 11 كوز الثاني .

والقد زيد حربة . ابناء امير وتوجه القوم للكرامة . لرجبها صاها . في الجاهس واه وعرفه من التطورات السياسية والاجتماعية التي حدثت وراه وهو عهد اتحاد النضالات الخارية وما يعني ان يتم لاساسة الشعب والجمهوريه . ولقدت في عهد خطاب زعيم الجهاد عبد الكريم اسم . في عهد جبهة العراق البطل .

من الخلق الكروي . في الدنيا الرابع ان ثورة 11 كوز كانت مستظلل في الابه ثورة الشعب ابطال طيفا له قومية سببية الجاهس والقرعة الاثري . في اسباب الجاهس لروح قومية التي عرفت . ما لحدث جمع السبب بتوجه الجيش نور اعلان الثورة ليعظم العظم والفتيان) سببته (سرير شعب العراق من الاستبداد والفساد وما كان لانقلاب التي كانت عهد القوم وروح القوم) كما في خطاب ابن الشعب السني في لثيرة ثورة لاثم ياتي الى انقلاب عسكري من الاثري . كما في جبهات الاستعمارية تصيرها محولة لروح الشعب في قوس القوم من ادبوح قومية الجاهس الشعبية .

لقد عاشت جبهة الشعب الثورة بسببها الجاهس . في كل زاوية من من العراق في كردستان العراق وفي الجهاد سواد . وكان الطبع الجيش الرماح الاستعمارية في يدنا بعد ثورت جبهة الشعب كسب قومي الفتح في الاثري والاقضية والقوامي وكرمت الاثريين وبعض الصياح في الجيش والفرقة انا في تنظيم ولاهم اسئلة الجمهورية ان حرك من ثيرة سببنا . لقد اجبت جبهة الشعب الكروي في السببية جلا مملكات الحكومة بين سببا الاثري لثام عروبة . من اذا امنت من صدق ولاه الرقون وروسا سببية الجيش والشرطة تركت السط الى مثل الحكومة الجمهورية اخلل في في الحراسة بطل مستعد لذلك وسألها في سبب صيانا الجمهورية . كان من جبهة سببها الجاهس الشعبية في ثورة 11 كوز بعد اصبح دورها اكثر فعالية في دفع الثورة في الاحتفاظ بطل سببها الوطني الديمقراطي الشعب طوال السنة الاخير الشعبية في سببها .

ول جبهتها سبب من مخططة لثامها في ايام دورها كاثلا واستمر في التسليم ايضا عطية كل جبهتها استقلالها من القوم في طريقتها اعدائها وانما نظرة الى المستظن من خلال هذه القدمت الرضا . ان ثورة 11 كوز في ثورة الشعب وتوجه الاكراه والحرب وسائر القواطين الشرقي في العراق . هو ثورة الجاهس من عمال ولاهس . ويوجه وشياط وأسوار وطون وهي جبهتها وسببها تشكل مليون حربة . الحزب الديمقراطي الرشد الكردستان . وهو التبرم الرافعي على كل حال . كما سببا آخر اقره الثورة الهيدة وانته زعيم البلاد في خطاب يراء ان الشعب القاش . مبالغة الشعب ان قال . ان اخلل لثام وان الشعب

هو القوة التي جعلت ايرانيا في كل زلزال ومكان وانما في الجمهورية العراقية
تعدس بهذه القوة... من الذين ان الشعب لا يمكن ان يسل ارادة الا
انما كان يابسا على الساحة... وسلطة الشعب من سيادته على حداثته وعلى
وسلته وشعب العراق مؤانته من فريدين وتأسيسها القوية العربية العراقية
الكرمية... فاسلطة في الجمهورية العراقية التي... من حيث الترميز الرئيسي
ولانها لم تست على الفاص المنقطع الاستعمارية الرجعية العنيفة القمعية...
لم يسل سلطة جديدة ترمز الى ارادة الاكثرية الساحقة من ابناء البلاد ومن
الى ارادة جميع الترميز الرئيسي... وهكذا فالسيادة الوطنية من ملكة
طابع الترميز في العراق... وهي بالذات جوهر الترميز الوطني القوية
11 نيسان

تقليد كوردستان العراقية... التي كل الحق في عارضة السلطة... في
عاصمة من سيادة جنة الى جميع انتم ابناء القومية العراقية التي في العراق
ولما هذا قديماً الذي الره الثورة وامله زعيم البلاد عبد الكريم قاسم
والقواتين والباكون الجمهورية... وطرحا من الطالبي الجوية... الا ان
مناك فضاء جبهة يجب ان نسير لها حكومة الجمهورية... حولا ثورة...
لشبكة كوردستان العراقية القامه على ايدى تركا حردن من تشكيلات
القائمة الشعبية... والسيادة الجارية التي نبيد كل وطن حر ترويض
ايه غير من يخدمون الجمهورية... زعيم العراق عبد الكريم قاسم والقوات
مصلح البارزاني المرحوم.

اما جهاز الادارة فمما جاء الى عملية جارية واحلال الرضا والطمين
من ابناء المنطقة لتسيالكي... الى ما تطلبه جميع الشعب الكردي
من اصلاحات.

لقد نص دستورنا... على جنازة الاستمرار الحرب في الوطن
والعراق... بلو منهم لظروف القومية... اطار الوحدة العراقية ومن
ايضا نظام هذه للشراكة... كس الاكراه... الفانية
بالتهم الكردية... في مدينته بالغة...
ومن الامور... التي... ان الرية... على
القواتين... كوردستان... والصحف...
وقد... من... السياسية... ان الحكومة
الا... كوردستان... كوردستان...
من... الحكومة...
العراق... من...
الاستمرار... في وحدة...
201

الموجود لكوردستان والحرب الشريفة العراقية... التي
رأية يبدان الصان الوطني الذي لا يحجرأ عن حبة الاتحاد الوطني... وعلى
الرحم من التيهاب... اوسع جامع الشعب في العراق... التي
جبهة الاتحاد الوطني... التي...
حرسا على الاتجاه... التي...
الرجعية... التي...
سار... التي...
مها في العراق... التي...
الاسلحة... التي...
المسرح... التي...
واستقلال العراق... التي...

ويع يقينا اننا... التي...
الاسم... التي...
المتطلبين... التي...
الوطنية... التي...
وسوز... التي...
والوطنية... التي...

وقد... التي...
من... التي...
كوردستان... التي...

وكل... التي...
دستور... التي...
العبارة... التي...
الهم... التي...
الفر... التي...
عربية

اللجنة السياسية
للحزب الديمقراطي الموحد لكوردستان
باني... كوردستان

Wergerandina belgê (11)

Daxuyanîya Partîya Demokratî Yekgirtîya Kurdistan

Di 14 de vê meha hanê de Komara Iraqê şeş meh li temenê dirêjî nemirîyî Şûreşa 14 Tîrmehê de hatine bibuhurandin.

Partîya me ji bona rûnkirin û birêvebirina cemawerê Kurd bi baş ve date bizanîn, ku ew bîr û bawerîya xwe û helwesta xwe di gorankarîyên siyasî, civakî û rûdanên din de bide biderxistin û herwehaji ku ew bîr û bawerîyên û helwestên xwe jî beramberî siyastên niha jî, bê kanî çî jî ji bona kara millet û komarê de tête bidivakirin, li ber rû de û ev jî li ber ronahîya gotina Zeîm Ebdul-Kerîm Qasim de di cejna supahê qehreman de bide biderxistin.

Ji rastîyên gewre de, yên ku ew ji bal rastgêrîyê de hatin bicihatîn, şureşa 14 tîrmehê dê her her bi şureşa millet ve bi hemû çînîyên wîyî welatîyî cudan ve bête biderkevtin û ya ku têde supah rola pêşengî dayite biyarîkirin. (Supah bi banga millet ve hate bihatin, yê ku ew bi xwe jî ve jê tête bidîtin. Komên millet ligel hêza supah de xweser bi dazanîna şûreşê ve li ser nabûdkirina zor û sitemê de hatin bitêkelkirin, bi mebesta ku (miletê Iraqê ji zordarîyê û genîbûnê de bête birizgarîkirin û bendên wî bêtin bivekirin, ji yên ku wan azadî didatin bibendkirin û pêşkevtin didatin bipaşvexistin), mîna ku ev di gotina lawê millet de hatîye bigotin, ku çûnîtîya şûreşê ne bi kodetayeke supahî ve tête biderkevtin û ew li jorekê de hatîye bikirin, mîna ku ragiyandinên Impiryalîyê dixwazin pê bidin bigotin, da ku ew gûmanan ji bona nava dilên xelkê bidin bixistin, ya ku bingehê wê di nava cerg û hinavên cemawerên gelêrî de tête bihîmkirin.

Di yekemîn demjimara destpêkirina şûreşê de cemawerên gel di hemû koşekê de di Iraqê de û di Kurdistana Iraqê de tanî Besra hemû bi hemû ve bi mîna hev ve têde hatin bibeşdarîkirin. Hegerjî supah hinek melbendê sitratîcî li Begdadê jî de dest bi ser ve date biragirtin, lêbelê cemawerên gel bi xwe ve destên xwe bi ser hêzên

Serkutekdarên de li parêzgehan, melbendan û navçeyan de datin bidanin û wan Serpereştvan û hin ji Efserên supah û Polîs dane nineçarîkirin, ku ew dilsozîya xwe divê ji bona desthilatîya komarê de bidin biderxistin, yanî divê ew ji kar ve bêtin bikevtin. Ji bona nimûne li Sulêmanyê de cemawerên gelê Kurd sê rojan desthilatî bi destên xwe dane bigirtin, tanî ku ew hatin bidilniyabûn, ku Fermanber û Serokên serbazxane û polîs di dilsozîya xwe de bi rast ve têtin biderkevtin, emca wan desthilatî ji bona Wênerên serdariya komarî de dane bicîhiştin û ew bi mîna Pasevakî ve hatin bimayîn, ji yê ku wan hergav amadebûna xwe didatin biderxistin, ku ew xwîna xwe ji bona parastina komarê didin bigorîkirin. Bi vê ve corê hanê ve beşdarbûna cemawerên gel di şûreşa 14 tîrmehê de dihate biderkevtin û herwehaji rola wan nihaji hêjbêtir bi kargerî ve ji bona palpêdana şûreşê û parastina çûna xêza wêyî welatîyê demokratîyî pêşverû di nava dirêjbûna van şeş mehên wîyê çûyê de tete biderkevtin.

Hîç tiştê nikare xwe li ber bi carkirina kirdarên wê de bide bigirtin, da ku ew bi cihanîna rola xwe bi carekê ve û her û her pê bête birabûn û herwehaji dê ew di ayinde jî de her kelemekî bide bitarûmarkirin, ji yê ku dujminên wê li ber wê de ji bona gihandina armanca wê didin bidanin û heger em jî ji xwe re li ayinde de di nava van pêşkevtinên gewre de bidin bitemaşekirin, dê şûreşa 14 tîrmehê bi şûreşa Kurd û Erebi û hemû Hevwelatîyên bi avrû ve di Iraqê de bête biderkevtin, Ew bi şûreşa Kargeran, Cotkaran, Efser û Serbazanên welatî ve tete biderkevtin. Weha evaya bi rengê têngiştina partîya me, Partîya Demokratî Yekgirtîyî Kurdistan ve tete biderkevtin, ya ku ew bi têngiştineke rastteqîne ve tete biderkevtin.

Rêbazekî din jî di şûreşa pîroz de tete bidîtin, yê ku Zeimê welêt di peyva xweyî aza de date biderxistin, ew jî bi rêbazê (desthilatîya milletê) ve tete biderkevtin. Wî date bigotin: „Ez ji bona hemû dunyayê didim biderxistin, ku millet bi xwedanê desthilatîye ve tete biderkevtin û supah jî erkê parastina aşîtyê li ser de tete biderkevtin. Supahê me li her şûnekê de bête bidîtin, ew aşîtyê û asayîşê jî dide bibalvkirin“. Ca ev siyaseta hanê komara me ji bona

nehiştina şer û parastina aşîfîyê dide birêvebirin, siyaseta qanûna şûreşê li nivê duwemî sedsalê bîstan de li gora berjwendîya miletê me û hemû miletan dedide bisepandin.

Komara me ji xwe re siyaseta bêlayîn û bidûnekevtin ji bona rizgarîkirina xwe ji bendên dewletên Impiryalî û peymanên wanî cengîni dide bigirtin. Vê jî topraxa deverên aşîfîyê li dunyayê de date bifirehtirkirin û kelehêk ceng û destdirêjîyê date birûxandin, ku ev jî Iraq bû. Ev weha nayête biliberkevtin, ku Iraq li siyaseta hevkarî, û dostaniya miletan de dayite biwazhênan û bê layînî wetov nayête biderkevtin, ku em daxwaza hevkrîya siyasî, rewşenbîrî û abûrî di navbera xwe û yekitîya Sovyêt, komara Çînî û Dewletên Sosyalistî de nedin bikin, belkî bi servajî ve tanî ku hevkarîya me bi xuttir ve bête biderkevtin, serxwebûna Iraqê bi qaimtir ve tete biderkevtin, hêzên wê xwe didin bibêtkiririn û abûrîya wê xwe dide bigeskirin; çunke yekitîya Sovyêt û Ordugaha Sosyalistî cîgeh li berjewendîya Iraqê û geşkirina komara me de tiştêkî din nade bixwestin, bi bê yarmetî û piştgirtina wan ve em bi nêçîra Dewletên Impiryalîstan ve têtin biderkevtin. Evaya bi xwe jî ve bi navroka demokratîya şûreşê ve tete biderkevtin.

Şûreşê rê bi hêzên demokratî ve ji bona rêxistina xwe di Berekî Welatî de dayite bidan, da ku ew li dor û berên komarê de bêtin bikombûn û ew ji bona parastina wêna ji hêrîşên dujminên navxwe û derve bidin bitêkoşînkirin.

Hêzên demokratî li jêr sêbera komarê de bi Serkirdayetîya qehreman Abdul-Kerîm Qasim ve ber bi hevkarîya bêtir ve têtin biçûyîn. Li Kurdistana Iraqê jî de rêxistinên zor partîyên din cîgeh ji rêxistinên Partî û partîya Komonist pê ve nayêtin bidîtin û ew li jêr ala peymanê hevkarîya welatî de ligel hevdû de didin bihevkarîkirin, ya ku ew bi beşekî ve ji Berê Yekitîyî Welatî ve tete biderkevtin. Herçende zurbeyî zorî Cemaweran li Iraqê de li jêr ala Berê Welatî de têtin bidîtin, keçi Kilkên Impiryalistê, Kevneperestan, Netewexwazên qelp û Toranîyan rê ji wan re tete bidîtin, ku ew bi hewesa xwe ve pîlanan bidin bigerandin û li ser wan de bi yarmetîya Sixurên Impiryalistê ve bêtin biçûyîn; Jiber ku

Zeîm zebir û zengê ligel wan de bi dijî werankirina wan ve beramber bi komarê, serxwebûnê û berjewendîya gel ve nade bikaranîn.

Em bi carekê ve didin bibawerîkirin, ku dê Zeîmê 14 tîrmehê û serdarîya wî di dawîya dawî de gotinên cemaweran bidin bibihîstin û dê ew destgehên dewletê ji van Bêbextan bidin bipakkirin.

Ne bes tenê di nava Kurdên Iraqê de herwehaji di nava Kurdên Iranê, Turkî û Surî jî de derkevîna komara Iraqê bi derkevîna desthilatîya xweyî netewî ve didin bizanîn, ji ya ku ew jê bi çend piştan ve bi bê behr ve dihatin biderkevîtin.

Ev bê behrbûna hanê tanî wî radeyî hatîye bigihaştin, ku navê Kurdistan nikra bête bianîn û herwehaji Kurd ji sazmandîyên xweyî civakî jî bi bê par ve mîna Yekîtiya Xwendevanên Kurdistan, Yekîtiya Lawên Kurdistan û yên din têtin biderkevîtin.

Ev hemû bêparbûnên hanê bi servajî canê şureşê, şureşa Kurd û Ereb ve û bi servajî wê destûre ve têtin biderkevîtin, ya ku li ser vîna Kurd û Ereb de hatîya bidanîn.

Bijî Deryavanê Komara me Zeîm Ebdul-Kerîm Qasim.

Jîyan û mezinî ji bona komara Iraqê, komara Kurd û Ereb.

Ba petewtir be biratîya û hevkarî di nava herdu netewê Kurd û Ereb de.

Mekteba Siyasîyî
Partîya Demokratî Yekgirtîyî Kurdistan
Di 17. 1. 1959 de³

³ Di daxuyanîya kokîyî zaravaxê Soranî de û di wergerandina wêyî Erebî de cudabûn tete biderkevîtin. Pir rêz û dêr li ser wergerandina Erebî de hatine biservekirin. Ez nizanim, çima wer hatîye bikirin, tevî ku tevlihevbûnek di nava wan dêran jî de tete biderkevîtin. Mîn bes û bi tenha ve daxuyanîya kokê bi zaravayê Soranî ve ji bona Xwendevanên Giramî dayite biwergerandin. Cuma

Belgê jimare (12)

الوثيقة رقم 12

1954

(U)

بسم الله الرحمن الرحيم

في ذكرى استقلال بلجيكا

... له مني ...

... له مني ...

... له مني ...

... له مني ...

... له مني ...

Wergerandina belgê jimare (12)

Raportê encumena navçê Partîya Demokratî Kurdistan li Sulêmanyê de

Di 16. 2. 1959 de

Ji bona Serkê Partîya Demokratî Yekgirtîyî Kurdistan

Têkoşer Heval Mustefa Barzanîyê berêz

1. li dawîya ku partîya demokratî yekgirtîyî Kurdistan bi carekê ve ala Markisî - Leninî dayite bihilgirtin, em pê zor hatin bidilsadîkirin û piranîya Endaman vê hingava hanê pîroz bi tiştêkî giring ve di jîyana partî demokratî yekgirtîyî Kurdistan de didin bizanin.

Em encumena navçeyê Sulêmanîyê zor bi başî ve didin biderxistin, ku ev hingava pîroz partîya me dide bipêşvexistin û ew bi carekê ve dikare rêberîya zurbê xelkê Kurdistanê bide bikin û ew dê roj bi roj ve ber bi xebatekê şûreşgêrî ve bête biçûyîn û partîya demokratî yekgirtîyî Kurdistanê me dê xwe bi carekê ve ji hemû rêlêdanekê ve bide bidûrkin, ya ku ew xwe ji rêya Markisîyê - Leninîyê dide bidûrkin.

Partîya me dikare bi çalakî ve rêberîya Kargeran, Cotkaran û hemû welatperwerên Kurdistanê li pênavê parêzgarîya komara meyî demokratîyî xweşevit de û li pênavê aşîtîyê û yarmetîya hemû gelên cîhanê de û bi taybetî ve Ordugeha Sosyalîstîyê bi Serokîtiya dostê herî gewreyî netewê Kurd û henû gelên çîhanê Yekîtiya Sovyêtîyî mezin ve bide bikin.

Em li ser vî bîr û bawerîya hanê de ji we din bidaxwazkin, ku hûn hêjbêtir li caran de ji bona çesipandîna bîr û bawerîyên Markisîyê - Leninîyê di nava partî demokratî yekgirtîyî Kurdistan de bidin bitêkoşinkirin û herkesek bi ber niyazî jî ve bête biderkevtin, ji yê ku

ew rêya Markisîyê -Leninîyê li partîya me de bide bitêkdan, ew ji zurbê zorî xelkê Kurdistanê bi dûr ve tête biderkevtin û ew tanî êsta di bîr û bawerên Endam û Layîngîrên partîya meyî demokratî de nehatine biliberkevtin. Em bi dilniyab ve têtin biderkevtin, ku dê partîya me bi hilgirtina ala Markisîyê - Leninîyê roleke siyasîyî gewre di Kurdistanê û Iraqê jî de bide biyarîkirin û ew dê bi kanîya rêya rast ve ji bona Kirêkaran, Cotkaran û hemû Welaetperweran ve bête biderkevtin.

Lêbelê heger ku partîya demokratî yekgirtîyî Kurdistan bi her corekî jî ve bivbêt, ku ew Markisîyê bide biveşartin, wetov tête biliberkevtin, ku ew dide bixwestin, ku ew çend Endamekî dûr ji xelkê li dor û berên xwe de bide bikomkirin. Ew rola giringî, ya ku wê di 15 salan de ji xwe re dabû bidîtin, bi xorayî ve tête biçûyîn û ziyaneke zor gewre li hêzên demokratî û komonistî de li Kurdistan û Iraqê de tête bikevtin. Belge jî ji bona vêna jî ve bêtir ji 200 Endamên partîya komonistî Iraqê ji bona nava partîya demokratî yekgirtîyî Kurdistan de hatine bihatin; jiber ku partîya me ala Markisîyê - Leninîyê ji xwe re dayite bihilgirtin.

Ji ber van hoyên hanê ve em bi navê sedan ve ji Endaman û bi navê hezaran ve ji xelkên Layîngîrên partîya demokratî yekgirtîyî Kurdistanê li şarê Sulêmanyê de didin bidubarekirin, ku tu bi xwe ve bi Wênerê me ve ji bona bi cîgîrkirina bîr û baweriyên Markisîyê - Leninîyê ve bête biderkevtin û hîç ji bona hîç kesekî ve rê pê nede bidan, da ku ew bi hîç corekî ve ji vê rêya partîya me neyête biderkevtin.

Em didin bibawerîkirin, ku Komonistî di nava Kurdistan de zor zor bi xwesevist ve tête biderkevtin û tanî êsta hîç komeleke weha nehatîya bipeydabûn, ku ew bi eşkere ve bikaribe berberîya bîr û bawerîya komonistîyê bide bikin. Ev hoyê hanê jî jiber vê tête biderkevtin, gava ku miletê Kurd di dawîya şerê yekemî cîhanî de bi şûreşên xwe ve ji bona serxwebûn û zadîyê pê hate biranûn, neku ew şûreşên hanêyî pîroz ji bal xelkên Kevneperest û Xwefiroşan de hatin bibramberkirin; lêbelêjî ew ji bal Impiryalizma cîhanî de bi hemû hêzên xwe ve û bi agir û hesîn ve hatin bikujandin; jibervêjî ve miletê kurd rûwê reşî Impiryalizma cîhanî bi basî ve date binaskirin û wî date

bizanîn, ku her ew bi dujminê wî ve tete biderkevtin. Di şerê duwemî cîhanî de şûreşên pîrozî Kurdistanê bi berengarî dujminê xwe hatin bikirin, ku ew ji bi Impiryalizma cîhanî ve tete biderkevtin. Miletê Kurd hate bidilniyakirin, ku Berê Sosyalistîyê bi Serokîtiya kelaha bi hêzî aşîtiyê Yekîtiya Sovyêtîyî mezin ve be tenha ve bi dostê wîyî dêrokî ve tete biderkevtin.

Jiber van hoyên siyasîyî girinî hanê de û hebûna rûdanên çînîti di nava Kurdistanê de pêwistî bi partîyeke xweyî Markisîyî - Leninîyî pêşverû ve tete bidîtin; çunke tanî êsta hatîye biderkevtin, ku xelkê Kurdistanê bi bê hebûna partîyeke xweyî pêşverû ve nikarin pêwistîyên xweyî mêjûyî bidin bicîkirin.

Tanî êsta hebûna patîya me karekî girin ji bona ser bîr û bawerîya partîya komonistî Iraqê dayite bikirin, da ku ew xwe ji lêdana Markisîyê - Leninîyê de di Kurdistanê de bide bidûrkin û bêtir ji 7 salan de partîya komonista Iraqê bawerîyê bi vê ve dide bikirin, ku Kurdistan heye, rewşên xweyî taybetî jî heye û çûnîtiya xebatê wê jî bi cuda ve tete biderkevtin, ji yên ku partîya komonist zor bi tûjî ve berberîya wan didate bikirin, ku Kurd hemû mercên Neteweyekî tede têtin bipeydakirin. Lêbelê di encamê têkoşîna partîya demokratî yekgirtî de û bi hoyê ve, ya ku ew bi pêşreva Netewê Kurdistanê ve hatîye bikirin, biraderên Komonist di partîya komonistî Iraqê de di sala 1956 de hatin bineçarîkirin, ku ew pê bêtin birûnistin, ku Kurdistan perçe perçe hatîye bikirin û miletê Kurd mercên desthilatîyên wîyî bi taybertî ve mîna „Zimanê Hevbeşî“, „Hebûna Rewanîya wîyî Hevbeşî“, Xakê wîyî Hevbeşî ûhd...“ têtin bidîtin, mîna ku Mamostê meyî hêja dayîte bigotin: „Her Neteweyek bi rêyeke taybetîyî xwe ve dikare ji bona Sosyalistîyê bête bigihandin. Herwehajî wî ji me re dayite birûnkin, ku xebata miletên Rojhilat zor bi tevlihev de di çavên têkoşîna miletên Ewropî de tete biderkevtin“.

Ku wa bû, jiber van hoyên hanê ve ji bona Kurdistanê rewşên wêyî taybetî têtin biderkevtin û bûna partîya me bi tiştêkî zor pêwistî ve ji bona xelkên Kurdistanê de û ji bona gihaştîna pileyê Sosyalistîyê dihate biderkevtin.

Em jî bi navê encumena şarê Sulêmanîyî partîya demokratî yegirtîyî Kurdistan ve ji Serokê xweyî xweşevist didin bidaxwazkirin, ku ew bide bikarkirin, da ku ew ligel cemawerên partîya me de partî bide bihêzkerin, roj bi roj ve bide bitewtirkirin û bipêşvexistin û yarmetîya Welatên Sosyalistî û Berê Demokrtî jê re bide biwergirtin, da ku partîya me bi rola xweyî mêjûyî ve bête bihelistandin.

Êsta jî em didin bidaxwazkirin, ku (li rêbazê partîya me de lê neyete bilêdan, roj bi roj jî ve ala Markisîyê - Leninîyê tede bête biçesipandin û bi tundtir ve li wan Kesan de bête bilêdan, ji yên ku ew dixwazin xebata çendeha salên xelkê Kurdistanê bête biwindakirin.

2. Ji me re hate biderkevtin, ku partîya demokratî yegirtîyî Kurdistan tûşî teng û çelemiyê ji ber hoyê nakokîyê di navbera Endamên encumena nawendî de (bi Endamên mekteba siyasî jî ve) hatîye bikirin; jiber ku lihevkerin di navbera hemû Endamên encumena nawendî û mekteba siyasî de nayete bidîtin. Ev nakokîya hanê bi wî sînorî ve hatîya bigihaştin, ku partîya demokratî yegirtîya meyî Kurdistanê xwe di nava tirsê de dide bidîtin, ku ew piçir picir bête bikirin û têkoşîna wêyî bi salan ve bi xorayî ve ji bona bicîanîna meramê hinek Kesan bête biçûyîn, ji yên ku ew dixwazin bi her rêyekê jî ve bête bikirin, da ku ew bîr û bawerîyên xwe li ser partîya me de bidin bidanîn.

Lêbelê partîya me partîya yek du Kes niye, partîya me partîya vî Kesî û Neferî niye, belkî partîya me bi partîya xelkê Kurdistanê ve tete biderkevtin û vî partîya hanê gelek gorî dane bidan, lê gelk hatine bigirtin û hatine bikuştin. Ev tevdeji di rêya bîr û bawerîya me de hatine bikirin, neku ew di rêya çend Neferan de hatine bikirin.

Weha partîya me bi partîya pêsrevî Kirêkaran û Cotkaran ve tete biderkevtin. Jibervêjî ve rewşa encumena serewe hîç sudek tede ji bona xelkên Kurdistanê nayete bidîtin û ev du berekî û nakokî di nava hemû Endamên encumena nawendî de ziyânî bi partîya me ve didin bigihandin. Jibervêjî ve em ji Serokê xweyî xweşevist bi navê hezaran ve ji Cotkaran û Kirêkaran didin bixwestin, ku ew çarekirineke zanistî û rast ji bona vê (tengîyê û çelemeyê) bide bidanîn, da ku giyanê partîya me bête biparastîn û ew ji vê metirsîya gewre bête biderçûn.

Pêşneyara me ji bona çakkirina vê nakokîya hanê di navbera hemû Endamên encumena nawendî û mekteba siyasî de, da ku „Yekitîya“ partîya demokrat neyête bitêkçûn, wetov tête biderkevtin: Em daxwazdin, ku bi zûtirin wext „Kongire“ bête bigirtin û ew Kesên bi xetabar ve beramber bi duwaxistina partîya me têtin biderkevtin, ji yê n ku ew canê cudabûnê di nava wê de didin bipeydakirin û ew wê ji Markisîyî - Lenîyê de didin bidurkirin, divê ku kongirê wan bide bidûrxistin û Hevalên Têkoşer, Rast û Xwedan bîr û bawerî ji bona nava encumena nawendî û mekteba siyasî bêtin biçûyîn.

Rûnkirin:

Em ji bona Serokê xweyî xweşevist didin birûnkirin û bidubarekirin, ku gewretirîn û pîroztirîn tişt li layê Endaman de tête biderkevtin, ku bi her nerxekî ve divê parêzgarîya „Yekitîya Partîya Demokratî Yekgirtîyî Kurdistanê û hebûna vê partîya bête bigirtin“ û rê bi hîç Kesekî ve neyête bidan, ku ew partîya me ji bona bîr û bawerîya xweyî çewt bide bitêkdan. Tu bi mîna Wenerê hemû Endam û Cegerşewetîyan ve, ji yê ku ew bi salan ve didin bitêkoşîkirin, da ku „partîya demokratî yekgirtîyî Kurdistan“ bi carekê ve serkirdatîya hemû Perîşan, Hejar û Welatperwerên Kurduistanê bide bikirin, divê rê bi wan ve nede bidan, ji yê ku ew dixwazin vê „kelehê“ bidin bikertkertkirin; çunke em didin bibawerîkirin, Ku tu dê roleke giring ji bona bicîkirina van tiştên hatî di vê kaxeza nivîsandîyî hanê de bide biyarîkirin. Em zor zor bi vê bê ser û binya encumena nawendî ve bi birîndar ve têtin biderkevtin û em hatin bineçarkirin, ku Serokê xweyî xweşevist bi bîr û bawerîya hezaran ve ji Endam û Layîngîrên partîya demokrat pê bidin biagehdarîkirin û bigihandin. Herwehaji em ji we didin bidaxwazîkirin, ku hûn li jêr çavdêrya xwe de encumenekê ji Hevalên rast û dilsoz ji bona nava Endaman bide binardin, da ku tu di derd û kulên wan de bête bigihandin, ji bona ku agehdarîyên te bêtir bêtin biderkevtin. Em jî ji alîyên xwe de mîna encumena Sulêmanîyê dê we li hemû derdên xweyî giring de bidin bigehdarîkirin.

Êtir her pêşkevtîbe ala Markisîyê - Leninîyê li ser çiyayên Kurdistanê de.

Bijî Partîya Demokratî Xelkê Kurdistanê bi Serokatîya Heval Mustefa Barzanî.

Bijî Aştî û Demokratî li Cîhanê de.

Bijî hemû Partîyên Markisî - Leninî di Cihanê de.

Êtir ber bi pêş ve

Partîya Demokratîyî Yekdirtîyî Kurdistan

Encumena Navçeyê Sulêmanîyê

Begdadê

Di 12. 2. 1959 de

Belgê (13)

زال الاسم الحركى للمرحوم الاستاذ حيدر محمداًمين مسوول لجنة محلية أربيسل
للحزب الديمقراطي الكردستاني .

يارق ديكراني به كورتوي كورتان

لا اقلبه اسيسو

ابا ارنامه المناضلين

قىة نغانا الرهني

انتم لكم رسالتى هذه واعلم فيها ان ايمان وثقى بزيبا الطيبين في كورتان العزيزة .
ابا ارنامه يسرى جدا انا هيكم هذا بانكم تعرفون سببا كانت هناك جبات معروفة
ومفضلة تقدمنا فتاآت ضد حزبنا ورناتنا الخبيثة ، تارة اسمنا بـ"المنغولية"
وتارة بالشونينية ، تارة بدعات ادستهار وتعادنا مع حزب النوري والسوي النوري
ومى هذه كانت معلومة مصدرها .

ركن ابا ارنامه فخركم بان في الادونة المؤفيرة ظهرت في صفر من حزب بين القواعد وكم
في القيادة ايضا انما مات ضد رنا قنا الخبيث الذي ضمنا في ميدان النضال على ما ليس
حبا خذصهم للحزب والشعب والرهني كما تمت ظهرت في هذه الاحتمالات ابا طلبة والفتاآت
الكلابية . انصالح بعض ضعفا الانفس والخديين في صفر من حزب هم الذين يسمون
بالدور الاجزاي والتجربين انذجه لك يحكم الى احد وسببا المناضلين .

وتشاد على ذلك انهم كانوا كالمناضلين يتهدرون في الليل ويختفون في الغبار ، حتى لا يلتم
احدا . وانهم اخذوا يعمرون ما وراء الحدود ليس ويرحسون القواعد ويتهمون رناتنا الخبيثين
باصماتنا والخطوات ومعادفة للحزب الفلاني ، ابا ارنامه كل ذلك كانت قد وردت
بالارنامه المناضلين . اء ج ك ع ح . وغيرهم ولم يقفوا عنه فعندئذ ولكن اخذوا
يتصرفون باعمال تجريبية على وشكوك كفتلات في داخل الحزب يتصرفون بالتراحد الخبيثية ويرحسونهم
على اسسها وحين الحيلة التبادلية حزبا ولم يقفوا عنه فعندئذ .

أيها البرنامج الخبركم من مصادر وثيقة الأهمية أني كنت ليلة ١٤ / ١٢ / ١٩٥٨ أستمع عدد
من هؤلاء بنهينا وثالثه ثانياً صحتي ابا رزائي في داره وانه دارت في منظر اوصفا و اتيانه
و انتراآت حول قيادة حزبنا و حول تشكيل حزب جديد و قياده جديدة و مكانة جبالها
مقوتة جيداً و لكن الزعيم الخه يرتسهم الا طريفة الصحيح صراط القمان حول حزبنا العظيم
من يعود بعض منا ضلينا من ابناءنا سينا في خارج الوطن و يعودوا و يعودون نحن العمل
عن ذلك و لكنهم لم يرضوا بذلك و اخيراً أصدر على مناقشة الزعيم لرئيسهم و لكن تم اجابة
الزيم بعد خمسة شربوماً للرضوى . و انهم بعد ما ذكره بدهم الى الزيم .

أيها البرنامج نحن نعلم جيداً ان نظام الداهي للحزب صريح و واضح للقصر العربي في القيادة
من التواضع له المحبة في النعمه و النعمه الذاتي هن ان هؤلاء سيقا منة من انفسهم الى
الخصية القيادة و الحزب لم يجيبه على ذلك ؟ ام ان حزبنا لم يطيعه تاسرنا الدعواتية
المركزية و النعمه و النعمه الذاتي ؟ ام هم هؤلاء خالوا نظام الحزب و حطروه عن
الطريق ؟

أيها البرنامج ان الخالفة يجب معاقبتهم بأسرع وقت ممكن و بالطريق مع ايتم لك من هذه
التحيزات لا تخفم الا اعدا سينا ، و لا تخف من بالكم ان حزبنا المنسي على الديمقراطية
المركزية ، انه حزب الطاعة الحديبية المبنية على الانتقاد و الانتقاد و انتقادي انه
لا تساهل مطلقاً و لا يسبح بالتعامل مع الانتقامين و المتأخذين في داخل حصره
يجب على الحزب و يبين عليه ان يظهر صفتهم من هؤلاء به و ان تاصح .
والا الامام أيها الدعامة يقبلة و ثالثة نا البطل صحتي ابا رزائي

زال

١٤ / ١٢ / ١٩٥٨

Wergerandina belgê (13)

-Di çapa Erebi de belgê 13 û 14 de, yê ku ew bi navê Zal ve hatine binivîsandin, hatîye bigotin, ku ew ji bal Heyder Mohamed Emîn Berpirsiyarê encumena navçeyê Hewlêrê de hatîye binivîsandin. Di paş de, mîna ku Elî Ebdulah dayite bidubarekirin, hate biderkevtin, ku navê Zal bi navê veşartîyî Yedulah Ebdul-Kerîm ve tête biderkevtin, yê ku ew ewsa Berpirsiyarê Begdadê bû-.

Partîya Demokratî Yekgirtîyî Kurdistan

Ji bona Mekteba Siyasî

Hevalên Têkoşer

Silava xebata meyî welatî

Ez vê nameya xweyî hanê ji bona we didim bipêşkeşkirin, ya ku ez tête bawermendî û bawerîya xwe bi partîya meyî pêşrevî ve di Kurdistana meyî şêrîn de didim biderxistin.

Hevalno! Zor kêfxweş dibim, ku ez we agehdarbikim, tevî ku hûn di pêşî jî de didin bizanîn, ku hin aliyên naskirî û gelac têtin bidîtin, ji yê ku ew buxtanan bi dijî partîya me û Hevalên me ve didin biheldibestandin; geh ew me bi cihêbûnê ve, gehjî bi şovîniyê ve, gehjî bi desteyên Impiryalizmê ve û bi Hevakar ve li vê partîya hanê de yanjî ligel wî Kesê hanê de didin bixistin. Ev tevde kaniyên wan bi diyar ve têtin biderkevtin.

Lêbelê Hevalno!

Ez dixwazim we bidim bigehdarîkirin, ku di vê dawîya hanê de di nava rêzên partîya me de di nava bingehan de û herwehajî bigir di nava rêberîyê jî de devbidûxistin bi dijî Hevalên meyî Dilsoz ve hatine biderklevtin, ji yê ku wan di gorepana xebatê de hemû tiştêkî xwe û bi dilsozî ve ji bona partî, millet û welat dane bigorîkirin. Di nava van devbidûxistinên derew de û buxtanên vir de hate biderkevtin, ku hinek Kesên bêrû û Wêranker di nava rêzên partîya me de têtin

bidîtin; ji yên ku ew bi vê rola tawankarî û wêrankirî ve pê têtin birabûn, ya ku ew bes û bi tenha ve bi kara dujminên milletê meyî têkoşer ve tete biderkevtin.

Ji bona nimûne ew bi mîna Çarçemkan ve di şevê de têtin biderkevtin û di rûjê de ew xwe didin biveşartin, da ku tu kes wan nede bidîtin. Wan dayite bidestpêkirin, ku ew li pişt perdê de bidin bikarkirin û ew bingehan didin bihandan û Hevalên meyî dilsoz bi Dostên Axan ve û bi Dujminên vê partîyê yanjî ya din didin bitawankirin.

Hevalno! Herwehaji ev tevdeji dihate bigerandin û dev bi dû Hevalên Têkoşer A, C, E, E û yên din ve dihate bixistin. Ew li nik vî sonerê hanê de nehatin birawstandin, lêbelê ew bi kar û barên wêrankirinê ve bi eşkere ve û bi regekî du bendîyan ve di nava partî de pê dihatin birabûn. Wan pêwendî ligel bingehên partî de didin bikirin û ew wan bi diji serkirdayetîya partîya me de didin bihandan; hêjbêtir ew di vî sînorê hanê de nayêtin rawestandin.

Hevalno! Ez we ji kaneyeke cihê bîr û bawerîyê didim biagehadrîkirin, ku di şeva 21. 12 1958 de hinedek ji wan ligel Pêşewa û Serokê me Mela Mustefa Barzanî de li mala wî de hatin bikomkirin û di wê kombûnê de gelek buxtan û derew li ser partîya me û rêberîya me de hatin bikirin û herwehaji tede li ser pêkanîna partîyek nuh û rêberîyeke nuh jî de hate biaxivtin. Kombûn di nava av û bayekî zor no de dihate bidîtin. Lêbelê Pêşewa dest bi amojgarîya wan ve ji bona çûna li ser rêya rast de date bikirin, ku ew xwe li dor û berên partîya meyî pêşrevî de bidin bikomkirin, tanî ku hinek ji Xebatvanên me ji Lawên milletê me ji derve bêtin bizîvirandin û di piştî vê re Merov dikare kar li ser de bide bikirin. Lêbelê ev bi bi dilên wan ve nehat biderkevtin û di dawî de û wan piyên xwe dane bikutandin, Ku Pêşewa bi bîr û bawerîya wan ve bide bikirin; lêbelê wan di piştî panzdeh rojan de li ser danavê de bi gotina Pêşewa ve dane bikirin. Di pişt re jî wan bibîrxistinek li ser de ji bona Pêşewa dane bipêşkeşkirin.

Hevalno! Em hemû bi başî ve didin bizanîn, ku perewê meyî navxweyî partî bi rast û eşkere ve dide biderxistin, ku ji bona Endamê partî di rêberîyê de û herwehaji di nava bingehan jî de mafeyê wîyî rexne û rexnelixwegirtin tete bidîtin. Gelo van di pêştir de rexnen xwe

ji bona encumena rêberîyê û partî dabûn bipêşkeşkirin û wan bersiv li ser wan de nedabûn bigirtin? Yanjî ku partîya me qanûna demokratîya nawendîyî û rexne û rexnelixwegirtin nedaye biçîanîn? Yanjî ew ji bernama partî hatin biderkevtin û wan ew di ser guhên xwe re dane biavêtin?

Hevalno! Divê Derkevtîvanên ji bernama partî bi leztirîn dem ve bêtin bisizakirin û li wan de bête bilêdan; çunke mîna van reftaran hanê bes û bi tenha ve bi kara Dujminên milletê me ve têtin biderkevtin û ji we nayête biveşartin, ku partîya meyî avakirî li ser demokratîya nawendî de bi partîyeke erekirîyî hesînî ve têtê biderkevtin, ya ku ew li ser rexne û rexnelixwegirtinê de têtê biavakirin. Partîya me bi carekê ve ne bi nerm ve nayete biderkevtin û nejî guh di reftarîkirinê de ligel Perçevanan û Ajawvanan jî de di nava rêzên xwe de dide bigirtin; lêbelê divê li ser partî de bi bê rawestandî ve rêzên xwe ji wan bide bipakkirin.

Ber bi pêş ve Ho Hevalno li jêr rêberîya Serdarê meyî qehreman Mela Mustefa barzanî de

Zal

di 22. 1. 1959 de

Belgê (14)

زال الاسم الحركي للمرحوم الأستاذ حيدر محمد أمين مسوؤل لجنة محلية اربيل
للحزب الديمقراطي الكردستاني

الحزب الديمقراطي المرحوم لكردستان

اللجنة المركزية

ايها البرنامج

تحية تورية

اتقدم اليه الموقرة والساحلة بعض الأضياع والمعلومات والسنة الذي يحدهم عضوا حزبياً،
ورفعه المادة الثانية من باب (ج) فتح (أ) همه توجه الانتقالات والإيضاحات.

ايها البرنامج

استخدمت كتابه قرار المكتب السياسي المترتباً بعبارة عن عضوية اللجنة الفنية بتاريخ ١٩٥٧٧٤
بواسطة رئيس اللجنة الفنية ، وسدورت جدا عندما بلغت به بكل اعتراضات وتونس
وقدمه الواجبات والأوامر الذي تصدر من اللجنة العليا للحزب .
ايها البرنامج ولكنني في نفس الوقت شاصت بقرار أيعادى من قبل المكتب السياسي والمقرر الذي
جيشه به في صفا العتمة بالذات ، ارفه فيه قرار غير عادل ونحن
ايها البرنامج ونحن ما اتول القرار غير عادل نحن الممكن في لراية المكتب السياسي في نطقاً وأرجو
المعذرة اذا كان قد صالته في رئية .

ايها البرنامج وكلي يكون عنكم معلوماً أيضاً قرار المكتب السياسي الصادر بأعباده عن عضوية اللجنة الفنية ،
يقول بقدره انني غير كغرفي لعضوية اللجنة الفنية ، وايضا من صفة الناحية لوداً ان ايها اللجنتم
المناضلة ، اني كنته هندياً في اهلكت اسماة من صغورت جاهرة حزبياً . وقد اهلكت في ذهابي
مادى الحزب والما ، ماكون فلها الانبائية . وما نطقنا مع وحدة الحزب وسارده ومستوراته
وكنته في عهد الادعاء بالأسود ، وكما نمت من امل جبادى الحزب بكل ما طقت لديه من ايماناً وافضل
حين استطع بهذه المناسبة ان اذكر لكم في العتمة الذي ناصفت في اللجنة الفنية وهي رما
آخريه مستور لينة حزبياً وابتعهدوا من الحزب ومن مستور لياتهم التعظيمية ، وفي نفس الوقت هم
كافراً مستور لينة في قيادة حزبياً (اي اللجنة المركزية) انذالت ولا ينزل ك راصحة وحده
قائمة مستور لينة اللجنة الفنية ، وكذا البرنامج بعد ١٩ تموز اليه انه اصحوا لردية اللئانة

والجبهة للفضائل وعادوا وهم أبطال في قيادة حزبنا الشيوعي.

أيها الصغار

من أرى كتبت في ذلك الوقت لعمري في عينا مؤرخا به الأسس والبرهان كما نرى الكفالات
أم في ١٩ تموز ١٩٥٨ في ذلك الوقت في رأيي في ظل نظام جمهورية الشعب في عينا مع والتمسك
والحرية أصبحت غير كقولنا ياترى في وقتنا هذا بعدا لكتبة الشيوعيين المتأصل.

أيها الصغار

أذا كان الكفالات هي بعد ١٩ تموز ١٩٥٨ في عينا مع والتمسك في عينا مؤرخا به أن في ذلك الوقت
في ذلك وقتنا هذا بعدا لكتبة الشيوعيين المتأصل في عينا مع والتمسك في عينا مؤرخا به أن في ذلك الوقت
في عينا مع والتمسك في عينا مؤرخا به أن في ذلك الوقت في عينا مع والتمسك في عينا مؤرخا به أن في ذلك الوقت
في عينا مع والتمسك في عينا مؤرخا به أن في ذلك الوقت في عينا مع والتمسك في عينا مؤرخا به أن في ذلك الوقت

وأيضا من هذه الناحية أرى قرار الكتبة الشيوعيين المتأصل في عينا مع والتمسك في عينا مؤرخا به أن في ذلك الوقت
في عينا مع والتمسك في عينا مؤرخا به أن في ذلك الوقت في عينا مع والتمسك في عينا مؤرخا به أن في ذلك الوقت
في عينا مع والتمسك في عينا مؤرخا به أن في ذلك الوقت في عينا مع والتمسك في عينا مؤرخا به أن في ذلك الوقت

الأساسي لتأييد من عضوية اللجنة الحليفة إلى سبب آخر غير هذا
لأن في اللجنة الحليفة يوجد عناصر استيعاب واجزم أن أقول لعضوية اللجنة لم يصحرا أن يكونوا
يكون معنى الكلمة في ذلك الوقت في عينا مع والتمسك في عينا مؤرخا به أن في ذلك الوقت
في عينا مع والتمسك في عينا مؤرخا به أن في ذلك الوقت في عينا مع والتمسك في عينا مؤرخا به أن في ذلك الوقت
في عينا مع والتمسك في عينا مؤرخا به أن في ذلك الوقت في عينا مع والتمسك في عينا مؤرخا به أن في ذلك الوقت

لديهم بلغة رأيت وأسا والتمسك في عينا مع والتمسك في عينا مؤرخا به أن في ذلك الوقت
في عينا مع والتمسك في عينا مؤرخا به أن في ذلك الوقت في عينا مع والتمسك في عينا مؤرخا به أن في ذلك الوقت
في عينا مع والتمسك في عينا مؤرخا به أن في ذلك الوقت في عينا مع والتمسك في عينا مؤرخا به أن في ذلك الوقت

من أرى كتبت في ذلك الوقت لعمري في عينا مؤرخا به أن في ذلك الوقت في عينا مع والتمسك في عينا مؤرخا به أن في ذلك الوقت
في عينا مع والتمسك في عينا مؤرخا به أن في ذلك الوقت في عينا مع والتمسك في عينا مؤرخا به أن في ذلك الوقت
في عينا مع والتمسك في عينا مؤرخا به أن في ذلك الوقت في عينا مع والتمسك في عينا مؤرخا به أن في ذلك الوقت

وأيضا من هذه الناحية أرى قرار الكتبة الشيوعيين المتأصل في عينا مع والتمسك في عينا مؤرخا به أن في ذلك الوقت
في عينا مع والتمسك في عينا مؤرخا به أن في ذلك الوقت في عينا مع والتمسك في عينا مؤرخا به أن في ذلك الوقت
في عينا مع والتمسك في عينا مؤرخا به أن في ذلك الوقت في عينا مع والتمسك في عينا مؤرخا به أن في ذلك الوقت

أيها الصغار

بجميع انفسهم بالصليبية والتبذير وتفقده انفساً ومخيراً عنه الاضواء وروادها من
تصبح حزبين مختلفين فحينئذ قد بينت قورينين كمرحبه انما تفرقت ايدى بلو جيتا ونسج
كلوا مرادها طيشة عندنا وراة تنظف في نفس العوامة انما بلو وامرنا به الاما مزاجه حبه استه
المنفعة المادكية في الحياة وانظمة الدايمة الثابتة ونسبنا دوماً موقفاً صحياً ك
وطريقة مبرومة في النضال الشرعي. لانظمة المادكي السوية الضيقة والتي تأخر
سير حركتنا .

ديدارنامه

انني اريد بانما المكتبة انيسكو يسير على نهج الاضواء فضلاً كذا في النضالات الدائمة
ببعضها انما خاها بها عند رايان المخرج كمرنعة حسنا أيضاً ووجدت كمرنعة في الكفالة
المرسلة كمرنعة انما نحن انما سنحرم المعية ومن حرمها من حرمها بلو ومن حرمها من حرمها بلو .
ايها الزمان انما حملت كمرنعة تعود الى المراتب المبرومة فمنه من الطريقة الصحية التي هي
ان يسير على المكتبة انيسكو بلو . ولكن للديق في اخطا كثيرة وتكون سبعة بلو .
ديدارنامه بانما مكتبة هذه اقمم انما انتم المناهضة من اهل اني جدياً فلعنا في
مقدمة جهانباز حزبنا للشمسية في سبيل جبار ودي حزبنا ودي سبيل ترميز كوروستا
العزيرة كمرنعة والسير وفعه الجاد في المادسية اللبنيية الذي هو نهج المصلحة
حزبنا في العمل الشرعي النحر .

راه الامام ديدارنامه بليقة جهانباز وبقية ثابته تا ابلو سرحلن ابارزان

زال
١٩٥٩ / ٢ / ٧

Wergerandina belgê (14)

Partîya Demokratî Yekgirtîyî Kurdistan

Ji bona Encumena Nawendî

Hevalno!

Silaeke şûreşgêrî

Ez ji bona encumena weyî hêja û têkoşer hinek ji rûnkirinan, agehdarîyan û rexne û rexnelixwegirtin didim bipêşkekirin, ji yê ku bi mafeyê her Endamekî partîya me ve li gora benda duwem de ji deryê C movika 1 têtê biberkevtin, ku ew rexnan û rûnkirina bide birûkirin.

Hevalno!

Min nameya biryara mekteba siyasîyî berêz derbarê bi dûrkirina min ve ji endametîya encumena navçe ve di mêjûwa 2. 3. 1959 dedate biwergirtin. Zor ez pê xwesbûn û bi şanezî û serfirazî ve min ew date biwergirtin; çünke ew li gora erk û fermanan de hatîye bihatin, ji yên ku ew ji bal layên bilind ve têtê biderkevtin.

Hevalno!

Lêbelê hoyê biryara vê durkirina min ji bal mekteba siyasî de di vê dema hanê de ez bi ne rast ve bi beramberî xwe ve didim bidîtin.

Hevalno!

Gava ku ez dibêjim, biryar ne bi rast ve têtê biderkevtin, dibe, ku di bîr û bawerîya mekteba siyasî de ez bi şas ve têtê biderkevtin. Ez

hêvîya lêbuhrandinê didim bikirin, heger ku meteba siyasî di bîr û bawerîya xwe bi rastî ve bête biderkevtin.

Hevalno!

Da ku li nik we de bi nasîn ve nivîsandina mekteba siyasîyî derkevti ve bi durkirina min ve ji endametîya encumena navçe bête biderkevtin, ew di biryara xwe de dide bigotin: ku ez bi kêrî endametîya encumena navçe ve nayêtim biderkevtin. Ez jî di vî babetê hanê dixwazim ji bona encumena weyî xebatkêş bidim bixuyanîkirin, ku ez di tarîntirîn demjimaran di di rêzên cemawerên partî de bi Serbazekî ve dihatim biderkevtin. Her û her ez bi erkên xwe û bi bîr û bawerîyên partî ve bi dilsoz ve pê dihatim birabûn û dê ezê her û her tandî dawî jî bi dilsoz ve bêtîm bimayîn. Herwehjî min li ser yekîtîya partî, nehînyên wê, belavokên wê û mekteba wê jî di pêla sawa tarî jî de date biparastin û min li pênavê bîr û bawerîyên partî de bi hemû karîn, bawermendî û dilsozî ve date bixebatkin. Ez dikarim bi vê hatina hanê ve bi bîra we ve bidim bixistin, di gava ku min di nava encumena navçe de didate bitêkoşînkirin, Hevalên dinî Berpirsiyar ji nava partî hatin bibazdanû û wan xwe ji partî û berpirsiyarên xwe rêxistinê jî dane bidûrkin, di dema ku ew bi Berpirsiyar ve di rêberîya partîyî (ango di encumenawendîyî) wê demê û neha jî de dihatin û têtin biderkevtin. Di wê demê de min bi tenha xwe ve berpirsiyarîya encumena navçe date bihilgirtin; keçî ew Hevalên hanê li paş 14 tîrmehê de bi lêhatî û mêrxasê xebatê ve hatin biderkevtin û ew bi qehreman ve di rêberîya partîya meyî şûreşgêr de têtin bidîtin.

Hevalno!

Gelo ez di wê dema sawa reş de bi karîn ve û Heval jî bi karîn ve dihatin biderkevtin? Yanjî ew li paş 14 tîrmehê de bi lêhatî ve hatin biderkevtin? Magelo ez li jêr sêbera rêstika komara meyî şêrîn de û di dema aşîtyê, hêmenîyê û zadîyê de bi bê karîn ve têtîm biderkevtin? Wetov hoyê mekteba siyasîyî têkoşer tete biderkevtin.

Hevalno!

Heger lêhatîbûn li paş 14 tîrmehê de û li serdema aşîtiyî û zadîyê de û ne ku ew di rojên sawê de bête bidîtin, ez pê bi carekê ve nadim bibawerîkirin û herwehaji ez bi wan Hevalan jî nadim bikirin, ji yê ku ew di rojên sawê de ji nava xebata didatin bibazdan û ew îro bi mîna Qehremanan û Xebatvanan têtin bivegerandin û ew neha di nava rêberîya partîya me de bi serbilindî ve mîna Qehremanên şûreşa Cezairî azad ve têtin bidîtin, ji yê ku wan serên milletê Cezairî têkoşer dane bibilindkirin. Min pê wehaye, ku biryara mekteba siyasîyî têkoşer ne bi rast ve u ne jî bi mafe ve tete biderkevtin. Di vir de ez dibînim, ku derçûna vê biryara hanê ji bona labirdina min ji nava encumena navçe hoyekî dike jêre tete biderkevtin. Çunke îro di nava encumena navçe de kesên weha têtin bidîtin, ji yê ku ew her gav ji bona vê şûna hanê dest nadin û ew nikrain erkên partîya me bidin bicîanîn û ew nikarin bi başî ve ji bona civînên encumena navçe bêtin bihatin. Cigehe li van jî de nav û banga wan di derve de, li nav partî de û di nava cemeweran de zor bi bed ve tete biderkevtin. Ew şevbuhêrkên xwe li cihê vexwarinê û meyxanan de didin birabuhurandin û nehîniyên partî li wan şûnan de didin bibelavkirin. Gelo evaya bi lêhatî ve tete biderkevtin?

Ji layekî din de, ez dibînim, ku mekteba siyasî biryara dîrkirina min ji ber nekarîna min dide biderxitsin û ji alîyekî din de du kesên din ji bona nava encumena navçe dide bianîn. Ew du kes kîne? Yek ji wan bi Mohamed Kerîm ve û yê din bi Heval dawid ve tete biderkevtin. Ca ez li we de didim bipirskirin, mekteba siyasî çi ji Ebdamê encumena navçe divê? Gelo ew rewşenbîriyê, nav û bangê di nava xelkê dê û lêhatîyî, yan jî tiştekî din dide bixwestin?

Min dayite bibihistin, ku nav û bangê Heval Mohamed Kerîm li Sulêmanyê de li layê xelkê de bi baş ve nayete biderkevtin; jibervêjî ve wî ew derê bi cî ve dayite bihiştin. Di beşê 2 de di benda 2 de ji pirograma partîya me de tete bigotin: Endamê partî divê nav û bangê wî bi başî ve bête biderkevtin. Wetov çilo ew bi Endamê encumena navçe ve hatîye bikirin. Heger ku xwendewarî bi her tiştekî ve bête biderkevtin, ev bi hele ve û bi kara partî ve nayete biderkevtin.

Heval duwem bi Dawid ve têtê biderkevtin, ji yê ku ew bi berî şureşê ve bi demeke kêr ve ji bona nava partîya me hate bikevtin. Ez li encumena we dedidim bihêvîdikin, ku ew lê bide bikolandin. Li layê min de weha têtê biderkevtin, ku di biryara mekteba siyasî de tiştêkî syer têtê têtê biderkevtin, ev jî ku zanyarîya wanî tevayî der barê Heval, çalakî, nav û banga wî di nava cemawerên Feylî de û têgihîştina wî di rêbazê Merkisî jî de nayête bidîtin. Ji bona agehdarîya we jî ez didim bigotin: ku Hevalên encumena navçe Mohamed Hesên, Ebdul-Husên zor tiştan li ser wî de didin bozanîn, heger ku wan qazanca partî û neku qazanca xweyan dane bixwestin.

Hevalno!

Ez dixwazim ji bona we bidim bigotin, ku herdu Hevalên hanê mehekê li pêşê de bergirî li wergirtina endambûna wîna de di partî me de didatin bigirtin, ki çî mekteba siyasî pê hatîye birazîbûn, ku ew bi Endamê encumena navcê ve bête bikin. Wan herduwan didatin bogotin, ku nav û bangê wî di nava Feyliyan de bi baş ve nayête biderkevtin û raborduwê wî bi xerap ve têtê biderkevtin û ew ji bona rêbazê partî bi dilsoz ve nayête biderkevtin. Ew dibêjin, ku ew bi helperest ve têtê biderkevtin, ku ew di yek demê de ligel partîya komonist de û ligel partî jî de têtê biderkevtin. Bi rastî jî ve wî xwe di dema helbijartinê de di xendegha Feyliyan de ji bal Komonistan de bi dijî Wênerê partîya me ve dabû bihelbijartin. Evaya helwestan wan bi beramberî wî ve dihate biderkevtin.

Ca çilo di nava du mehan de Merov dikare hemû nîşan, nav û bangên xweyî cemawerî, şureşgêrî, şevbuhurandinên meyxanan bide biguhertin? Cilo ew dikra bi nav û bangeke baş ve bête biderkevtin û raborduwê wî hemû bi ber bayê şureşa 14 tîrmeha pîroz de bête bikevtin? Ev bi vê ve bi carekê ve nadim bibawerîkirin.

Hevalno!

Ez dixwazim ji we re bidim bixuyanîkirin, ku mekteba siyasîyî berêz ji bona nava pir şaşbûnên siyasî û herwehaji rêxistinê jî û pêrabûnên zordarî û pir tiştên din jî hatîye bikevtin. Lêbelê ev şaşbûnên hanê weha bi hêsnî ve nayêtin biderkevtin û encamên wan dê pir bi bed ve

li ser partî de bêtin birawestandin. Nav bi nav ve dê rastîya her tişteki bi eşkere ve bête biderkevtin, bê kanî kî bi Merovekî dilsoz û lêhatî ve tête biderkevtin û kanî kî bi Merovekî ne aza û ne lêhatî ve ji Merovên helperest ve di nava partîya meyî pêşrevî de û kî jî bi Merovên dilsoz ve ji bona partî û rêbazê wê de tête biderkevtin.

Hevalno! Divê û pêwiste li ser me de her û herem rexê rastîyî ji xwe re bidin bigirtin û herwehaji divê ku em beramberî şaşbûnên yên din bêtin birawestandin. Ev jî ne bi hêsanî ve nayête biderkevtin, ku em wî barê hanê bi ser milên hin ji Hevalên xwe ve di partî de bidin bihilgirtin. Divê ku em xwe bidin biperderkirin û em rexnan li xwe û yên din de di dema şaşbûnan û jirêderkevtuin de bidin bigirtin, da ku em bi partîyên dilsoz, pêşverû û şûreşgêr ve bêtin biderkevtin. Divê ku em Idyolocîyê xwe bidin bipakkirin û hemû bîr û bawerîyên çewt li nik xwe de bidin birastkirin û herwehaji divê di heman kat jî de em li kêşan û Hevalên din de li ser bingehê felsefa Markisîyê û dîtîna partîyî himkirî de biden bitemaşekirin û di hergav de divê em helwesteke rast û durust û rêyeke li gora xebata şureşgêrî de ji xwe re bidin biwergirtin. Herwewehaji divê ku em li kêşên kesayetî teng de nedin bitemaşekirin, ji yen ku ew çûna bizava me didin biderengîxistin.

Hevalno!

Ez weha dizanim, ku mekteba siyasî li ser rêbazekî şaş de tête biçûyîn û divê em di partî de ji rehan de şerê wî bidin bikirin û li her derdê de divê em bi dijî wî ve bêtin birawestandin. Herwehaji dive li ser me de em lê bidin bikolandin û bidin bizanîn, bê kanî kî li ser rastîyê de tête biderkevtin, kî bi dilsoz ve tête biderkevtin, kî bi başî ve û kî bi bed ve tête biderkevtin?

Hevalên Têkoşer!

Da ku em ji bona ser kêşîn bingehî de bêtin bivegerandin, eva bi rêya rast ve tête biderkevtin, ya ku divê mekteba siyasîyî partîya me li ser bête biçûyîn, da ku em ji bona nava şaşbûnan de neyêtin bikevtin û navê partîya xwe nedin bireswakirin.

Hevalno!

Bi dawihatina vê gotina hanê de ez ji bona encemena weyî têkoşîn ve careke din didim bipêşkeşkirin, ku ez bi Serbazekî dilsoz ve di pêşiya cemawerên partîya me de ji bona gorîkirinê li pênavê bîr û bawerîyên partîya me de û ji bon arizgarîkirina Kurdistana meyî şêrîn ve û bi pêyî bîr û bawerîyên Marksîyê - Leninîyê ve têtîm biderkevtin, yên ku ew bi rêbazîya partîya me ve di karê şuresgêrîyî bi ber ve têtîn biderkevtin.

Ber bi pêş ve ho Hevalno bi pêşrewa cemawerên Partîya me ve û li jêr rêberîya Serdarê meyî qehreman Mela Mustefa barzanî de.

Zal

Di 7. 3. 1959 de

Belgê (15)

نداء لجنة محلية اربيل للحزب الديمقراطي الكرستاني .

الحزب الديمقراطي الشيوعي لكرستان

نداء اللجنة المحلية في اربيل

ايها الرفاق الثاقبون

تعليقة قصيرة

ومدت اللجنة المحلية بنهاية صدور نشرات اللجنة المركزية والكيب السياسي لحزبنا الجهادي في ثروة كتابين الثمينين لهذا العام ، من الضروري دراسة هذه النشرات وتقييمها لمصلحة الامم والمواطنين اربيليين .

بما أننا نرى في هذه النشرات على اساسها وفي مقدمتها دليل لفترات اللجنة المركزية وتحليل لعمليات حزبنا والكتاب القليلة التي احرزها في الظروف الصعبة التي اقيمت ثورة (١٤) تموز الفاشلة ودراسة العوامل التي اصبحت ثبات كبرى امام تقدم حزبنا وتوسعه وتوسيع جبهته بين جماهير كردستان على نفس حزبنا ، فبقينا وانهم بالتسوية والبيئية والانتمائية ظهر في انقلاب ثورة (١٤) تموز لثباتان مختلفان وانما ان ثبات الشيوعية البروليتارية وانتمائها الثبات الديمقراطي ولد الثبات مع الثبات الشيوعي البروليتاري وانتماءه عن ثبات الديمقراطية ومن ثبات الديمقراطي . وذلك على العكس من الثبات الشيوعي البروليتاري في حزبنا ولم يتغير وجهه في اللجنة الوطنية الفلاحية في ١٩٠٩ ، بل ان الثبات الشيوعي البروليتاري في حزبنا والقياسية الشيوعية كبرى .

ان حزبنا في ميسل المصنوع على بعض الكتابات القليلة تلمس عن الطائفة الاكثية المهمة لمواطني كردستان العراق ، تلك الطائفة التي تملك اليد بالانتماء الديمقراطي .

وانه لم يبق لنا في اللجنة " ايمان " بالثبات الشيوعي في كردستان ، بل انتماءه وشيخه الكثرة وبما انه يتبعه ويرجع كل ذلك الى استلامه للكامل بدل العمل والثبات ، والى السوفيتية والحزب الشيوعي والمواثيق والى الانتعاش عن نداء الديمقراطية .

من اربيل وتقدم هذه العفائق لثبات اللجنة المحلية في اربيل السوفيتية من المبادئ لفترات حزبنا الاخيرة واخبارها جيدة وشرة وتقدمها وتقدمها لتعديل خطنا وبعثنا وتخليه من الانتعاش والاعضاء التي وضع فيها . واللجنة تملك بكل حكمة هذه الفترات الجيدة العازلة وتحتسب بكل دقة على عديمها وتكفح ضد اي ثبات يحاول عاكسة هذه الفترات وتعارض ايديها في اتجاه نوع التجسسية والانتفاخ يستعرب ان هذه الفترات التي صدرت من الحزب اقربا لتؤدي بحالي الثبات - والانتعاش وتليق به الحزب الشيوعي عليه . كل هذه الامور الفارسة لا تملك في اللجنة بطلا وطى العكس من الكارثية شيئا " المبررين تعبير اللجنة الفترات القليلة التي خلفها الكيب السياسي صلاحيات في المواثيق لنداءه لجنة حزبنا شيوعية بين جماهير كردستان ، بل ان التعاون مع الحزب الشيوعي العراقي الصديق لثباتنا في اربيل ، بل انتماءه الكبرياء في كردستان والبيئية .

تدعو اللجنة جبهة الرضائي التي المدافع عن وحدة جازنا والمحافظة على الخط المزمعي بيد
من حديد وثقلا يعمدوا للمسلمين والمؤمنين جبالا ويريدوا رايها النذال على الخاسل على علم
الانصراف اليه يظنوا بالانكار والاراء الصريحة بين العمال والفلاحين والدفعين والكبة وشائر جهاهير
كسودستان - اهلقة الذين يتاملون بالعلم في مجال المحافظة على الجمهورية العراقية الشعبية الاكبر
والعرب وتسمية اجسادهم الديمقراطية وفي سبيل نيل الحقوق الوافية للشعب الكوردي المعذب للعربية .
ايها الرضائي - كل هصار تميزه تسوننا ضد الاستعمار - ولو اننا الماديين للشعب والثورة - بين ايدي
تحقيق العصرية الديمقراطية واملنا الارض للفلاحين ، وناس المناسبات الثقل في جميع اعمار العراق ، وبلغ
مشور عينة التلقظ على كل زاوية من العراق ، والتعاون والصداقة مع العسكر الجرائي العالي
فد الاستعمار والسياسة مكسب لا يظن له للشعب الكوردي - ولنا وطنا كسودستان .

ايها الرضائي
تاملوا جتا الى جند مع اهلنا العزب الشيوعي العراقي والفرق الديمقراطية الاخرى في
سبيل الامتداد العظمى الشيوعية لجمهورية العراق . كالتمة .

الس اسام تمثيلية جازنا القدام .

اللجنة المركزية لسي اريستان

١٩٥٩ / ٢ / ٢

Wergerandina belgê (15)

Partîya Demokratî yekgirtîyî Kurdistan

Banga Encumena Navçe li Hewlêrê de

Hevalên Têkoşer!

Silevake şûreşgêrî

Encumena navçe bi hatina derkevtina biryarên encumena nawendî û mekteba siyasîyî partîya meyî demokratî têkoşer ve di befirbara vê sala hanê de bi pêwîst ve xwendekarîya wan tete biderkevtin û herwehaji divê ew ji bona hemû Endam û Layîngirên partîya me bêtin bidiyarkirin.

Têkoşerên berêz!

Li paş lêkolîneke qûl de li ser binaxê zanitî û hejakirineke wird de ji bona biryarên encumena nawendî de û lêvenerandina jêhatbûnên partîya me û bi destkevtinên wêyî kêr de li jêr zînetên nuh de, ji yê ku ew di piştî şûreşa 14 tîrmehê de hatin biçîhatin, herwehaji xwendekarîya wan kirdaran, ji yê ku ew di pêşîya pêskevtina partîya me de bi kelem ve têtin biderkevtin û ew xwe didin bifirehkirin û rehên xwe di cemaweran Kurdistanê de didin bihîmkirin, wetov li partîye me de hatîye bihatin, ku partîya me bi tenha xwe ve hate bimayîn û ew bi şovîniyê, rastrewî û cuhêbûnê ve hate bitawanbarkirin. Li paş şûreşa 14 tîrmehê de du şapên cawazî eşkere hatin biderkevtin. Yek bi şapê milîyî borcuwazî ve û yê din bi şapê demokratî ve dihatin biderkevtin. Partîya me ligel şapê milî de hate bireweştin û wê xwe li şapê demokratî û hêzên demokratî jî de date bidûrkirin, ku ev jî bi nîşana bingehîyî jirêderkevtina rastrê ve di partîya me de tete biderkevtin.

Partîya me ji bona bidestanîna hindik ji bi destkevtinan ve dev ji dawxwazên xweyî bingehî ve date bianîn, ji yê ku ji bona

Neşîvanên Kurdistanê Iraqê bi giring ve dihatin biderkevtin û ew bi xurtî ve bi serkevtina demokratîyê ve dihatin bibestandin. Partî nikarîbû cemawerên pir li Kurdistanê de li jêr ala xwe de bide bidagirtin û herwehaji wê nikarîbû reman û bîr û bawerîyên xwe ji di nava wan de bide bihîmkirin. Ev tevde jî ji bona tenbelîya wê û dûrbûna wêna ji bona kar têtê bivegerandin û herwehaji ew ji bona helwesta wêyî dij beramberî partîya komonistî Iraqî û dûrkevtina wêna ji rêberîya komarê têtê bivegerandin.

Piştî xwendekarîyê û hêjakirina van rastîyên hanê encumena navçe li Hewlêrê date bibiryarîkirin, ku ew palpiştî gavên partîyî wergirtîyî di vê dawî de bide bigirtin û ew wan bi rast û bi ber ve dide bidanîn û ew wan bi pir nerex ve ji bona rastkirina çûna partî û dev ji berdana jirêderkevtina partîya meyî vî dawîyê û şaşbûnan dide bidadîn; ji yê ku partîya me têtê hate bikevtin. Encumen bi hemû germbûnê ve palpiştîgirtina van biryarên hanêyê mêrxas û pêgîr dide bigirtin. Ew bi hemû wirdbûn ve li ser ronahîya wan de têtê biçûyîn. Herwehaji ew bi dijî her şapekî ve dide bixebatkin, ji yê ku ew dide bixwestin, ku ew bi servajî van gavên hanê ve bide bikarkirin. Herwehaji ew şerê her pêrabûnekê ji bona çandinîya wêrankirinê û perçebûnê dide bikin, ji yê ku ew didin bigotin, ku dê ev biryarên derkevtîyî ji bal partî de di vê dawîya hanê de bi hilweşandin û nemana partî ve bêtin bidawîkirin û dê ew bi zalbûna destê partîya komonist ve li ser partî de bête bidawîkirin. Ev hemû gotinên vala tu pêwendîyên wan ligel rastîye de nayêtin bidîtin. Bi servajî derewên wan Wêrankerên hanê jî ve encumen gavên şûreşîyî avêtî ji bal mekteba siyasî de bi kirdarekî giring ve di rastgarîyê de dide bidanîn, ku cihe partîya me di nava cemawerên Kurdistanê de bête bixurtkirin û bihîmkirin û hevkarî ligel partîya komonistî Iraqîyî dost de bête bihêzkirin. En jî dê her û her bi sûdên mezin ve ji bona Kurd, Kurdistanê û Komarê ve bêtin biderkevtin.

Encumena me ji bona gişt Hevalan dide bibangkirin, ku ew parêzgarîyê li partî de bidin bikin û ew nehêlin, ku kês bi destên Wêrankar û Awêjgîran ve bête bikevtin, da ku ew ala jirêderkevtina rastçûyîne di nava Kirêkakan, Cotkaran, Rewsnbîran, Kedkaran û hemû Cemawerên Kurdistanê de bidin biberzkin.

Hevalên hêja!

Her biserkevtineke şûreşa me bi dijî Impiryalîyê ve û li navbirina Dujminên gel û şureşê de û ji bona pêkanîna demokratîyê û berzkirina jîyana çîna Kirêkaran bi destkevtineke bê wêne ve ji bona miletê Kurd û welatê wîyî Kurdistan tête biderkevtin.

Xebatê mil bi mil ve ligel Endamên partîya kominstî Iraqê û hêzên demokratî de li pênavê armancên bilindî hemû gelê Iraqê de bidin bikin.

Êdî ber bi pêş ve li jêr ala partîya azayî me de.

Encumena Navçeyî Hewlêr

Di 2. 3. 1959 de

که عصبانیت پارتیها شدیدی بود و وی که نمایان به هیچ وجه سبک نگذشت
پس از آنکه در اینجی و الله که روی ششوی رنگین مانده است در حال هیچ شبیه
نه است خانی

شانه شانه شانه	شانه دره صفت شانه	شانه شانه شانه	شانه شانه شانه
شانه شانه شانه	شانه شانه شانه	شانه شانه شانه	شانه شانه شانه

بوسه رویی به ریز پیشه که

Wergerandina belgê (16)

Ev raportê ji bal çend kesan de ji Kadirên Partî li Koye de hatîye binardin.

Ji bona Encumena Nawendî û Serkê Partîya Demokratîy Yekgirtîyî Kurdistanîyî Pêşmerge.

Li paş silaveke şûreşgêrîyî germ de

Em malikên civandî ligel Berpirsiyarên malikên xwe de evê tîn bi bîr û bawerîya me ve derbarê derkirina biryarên partîya me û daxuyanîya navxweyî ji bal encumena navçeya Hewlêrê de têtin biderkevtin:

Ev civîna me. Peyva me û raportê me hatin bihatin, piştî ku em bi agehdarîkirina encumena navçeya Hewlêrê ve bi nivîsandî ve û bi dev jî ve û bi pircaran jî ve hatin birabûn: lêbelê wê hîç guh bi me ve nedate bidan. Jibervêjî ve me bi pêwistî ve date bidîtin, ku em encumena jê bilindtir û Serokê partîya xweyî şêrîn jî bi vi karê hane ve bidin bigehdarîkirin, da ku karên wetov neyêtin bidubarekirin.

Rexnên me bi wetov ve têtin biderkevtin:

1. Gava ku me careke din biryar ji xwe re dane bixwendin, me tede bi rastî ve dijbûn derbarê danava mekteba siyasî de date bidîtin, ku ew bi jirêderkevtinên ber bi rast ve dide bihestkirin: lêbelê em di pêş de ne li ber van kêşên hanê de dihatin bikevtin û nejî me bi wan ve didatin bihestkirin; ji bil ku em bes û bi tenha ve ber bi demokratîyê û Markîsiyê ve dihatin birêvebirin. Hegerjî ku hinek ji şaşbûnan jî bihata bidîtin, divabû ku ew di nava xwe de bihatana biçarekirin, bêyî ku Endamên partî û cemawer pê bihata biagehdarîkirin, ji yên ku hîç pêwendîyeke wan ligel bizavê de nayête biderkevtin. Herwehajî tede hatîya bihatin, ku partîya me nikarîbû ji bona nava cerg û hinavên cemawerên Kurdistanê bête bigihaştin. Ev jî bi rastî ve nayête biderkevtin; tevî ku cemawerên

Kurdistanê be me ve dihatin bigirêdan û tevî ku biraderên Kmonist jî bi pîrbûn jî vebi dijî me dihatin biaxivtin, tevlivêjî de me ligel wan de biratî didate bikirin û me ligel wan de nedidate bidengkirin. Wan çî hebû û nebû bi dû me ve didatin bixistin. Geha wan em bi Emerîkanî ve, gehjî em bi cihêvanî û nokerîtîyê ve didatin bitawanbarkirin; tevlivêjî de partîya me bi renekî pîr baş ve û bi şêweyekî zanistî ve beramberîya wan date bikirin û wê ji tevaya cemawerên Kurdistanê re hîç û pûçbûna derewên wan date biderxistin û partîya me bi rûwekî sîpî ve ji nava van çîrok û çivanokên vir ve hate biderkevtin... Êtir ew kesê, yê ku ew divê ajawê di nava encumenê de bide bixistin, li kû derê de dihate bidîtin? Hegerjî tiştek jî wetov hatibe bidîtin, hûn tev de bi gunehbar ve têtin biderkevtin. Em li ser helwesta we de bi peroş ve têtin biderkevtin, ma te çî dixwest bidin bicihanîn? Magelo we dixwest, ku hûn encumena nawendî bidin biçaksazîkirin, yanjî ma we dayite bixwestin, ku hun xwe bidin bireswakirin? Ev bi çarekirinê ve nayête binavkirin; lêbelê ew bi wêrankirinê û ziyana partîya me ve di nava van zînetên teskî hanê de têtin biderkevtin, ji yên ku di nava wan de hemû şapên kevnepereşt bi şerê me ve dane bidestpêkirin.

Kake! Gava tu partî bi ber jirêdekevtina rastî ve dide binavkirin, li vê nermtir de ew bi têgihistina tawanîyê ve têtê biderkevtin û ji vê jî bêhnek wetov jê têtê biderkevtin, ku divê em xwe ji bona partîya komonist bidin biberdestkirin. Lêbelê bi cîgehê şanazîyê ve ji bona me têtê biderkevtin, ku em bi partîyeke Marksî ve têtin biderkevtin û em li ser cewhra Markisîyê de têtin biçûyîn.

Lêbelê em ji bona wî pehlewane hanê didin bigotin, ji yê ku ew dide bivegotin, ku jirêderkevtin û şapekî milîyî borcuwazî têtê têtê bipeydakirin. Çima te di dema xwe de dev ji rêzên partîya komonistî xweşevîst date biberdan û ji bona nava partîya meyî şêrîn hate bikevtin? Çima tu ji bona nava partîya hate bikevtin, ber ku tu bide bizanîn, ku partîya me bi partîyeke borcuwazî ve têtê biderkevtin? Çima tu ji bona nava wê hate bikevtin? Magelo partîya me di wê çaxê de ne bi mîna niha ve dihate biderkevtin? Ho birayên (H. S.) bo çî weha li wan Têkoşeran de didin bikirin, ji yên

ku dengê Kurdîniyê bi cîhanê ve didatin bigihandin û ji yên ku ew di hemû kongiran de dihatin bibeşdarîkirin. Belê kîndarîya we bi beramberî wan ve têtê biderkevtin? Edî Kake Ibrahîm Ehmed nebû, yê ku kule lê hate bidan? Edî her kake Celal nebû, yê ku wî dengê kurdîniyê bi cîhanê ve date bigihandin? Dibe, ku we ev hemû dane bijîbîrakirin. Lêbelê çunke dujminên wan jî divên ku ew wan weha bidin bişikenandin, hûn jî vê jî didin bixwestin.

Belê ez xwe ji we re didim biberdestkirin, ku li zor cîgehan de mîna (koyî)¹ pêçewanî têtê bidîtin, ku divê rû bi Axan ve nedin bidan. Magelo çaksazî bi bivêbûn û tawîbûna partî ve têtê biçakirin, gava ku ew tûşî şaşbûneke sade têtê bikirin? Ma hûn nizanin, ku barê vê milletê hanê bi ser milên we ve têtê bikevtin.

2. Di piştî demekê re daxuyanîyek li Hewlêra têkoşer de bi navê encumena navça Hewlêrê de hate biderkevtin, lêbelê peyvên wê weha dihatin biderçûn, ku wê wênerîya encumena nawendî didate bikirin. Ez dikarim bidim bigotin, ku wê xwe date birûreşkirin, ne ku wê cemawerên Kirêkaran û Cotkaran dane bipêgihandin, ku ew dide bigotin, ku şapê borcuwazî şapê demokratî dayite bidaqurtandin. Belê hêjaya encumena navça Helwlêrê ma hêjabûna we li kûderê de di hate bidîtin? Ez dikarim bidim bigotin, ku hîç piştî qîje qîjî tu jîhatîbûna we nehatîye bidîtin û wê xwe bi carekê ve dabû bimelisandin û wê hîç tu erk neditain biçîanîn û ew niha bi destikekî ve di nava destên partîya komonist de têtê biderkevtin û berî vê jî hîç devavêtinek nemabû, ku wê ew bi dû me ve nedabû bidûxistin û yên ku damarê kurdîniyê di wan de dihatin bidîtin, wan ew datin bisarkirin û berberîya wan didatin bikirin. Ew kesên. Ji yên ku jêhatîyên wan dihatin biderkevtin, hemû ber bi xwarê ve dane bidaxistin. Ew dixwazin ji bona nava serên me bidin bixistin, ku Hewlêr bi niyazmendîya xwendekarîyekê ve têtê biderkevtin, yanjî ku zîneke wêyî bi taybetî ve têtê biderkevtin. Encumena hêja! Çima ev xwendekarî û zînata bi taybetî ve nehatîye bidawîkirin? Hindik maye, ku ew me di nava bajêr de li nav de

¹ Kuwî bi pîrbûna gumanê ve ew bi Koye ve têtê biderkevtin. Daner

bidin bibirin. Lêbelê çunke di nava Cotkaran de livandin tête bidîtin, em bi zor xurt ve têtin biderkevtin. Ev ji bona hate biderkevtin, ku ew ji bona nava bajêr rêya tu jêhatbûnê ji me re nadin bidan. Ev ne bes tenê bi rexnê me ve tête biderkevtin, lêbelê jî ev bi rexnê hemû cemawerên Hewlêrê jî ve tête biderkevtin.

3. Em bi xwe jî ve didin bidîtin, ku em bes û bi tenha ve bi nala destikekî ve di nava destên partîya komonist de têtin biderkevtin. Bêlê, em jî pê têtin birûniştin, ku em ligel wan de biratîyê bidin bikin, lêbelê ne ku em xwe bidin bijîbîrakirin û ew bi wî hoyî ve bête bigihandin, da ku pê tevgera Kurdînyê bête bikuştin. Belê me jî zor caran îsên xwe dane bikin, ji yê ku di nava wan de berjewendîya partîya me dihate biderkevtin; beyî ku em pê hîç ziyaneke bi tu kesî ve bidin bigihandin. Wan ji me re didatin bigotin: Bi Xwedawend ve hûn bi serên xwe ve didin bikarkirin. Wetov wan di nava mehekê de hîç rêya karekî ji bona me nedidane bidan.

Serokê malikê	Malik	Malik	Malik
Bextiyar	Xoşnaw	Derext	Şaxewan
Malik	Malik	Malik	Malik
Pasewan	Kake Xoş	Neberd	Dilsoz

Ji bona Serokê berêz pêşkeşe

صحه شه له مانی ده کهن ۱۰۰ هور پاشه که ونه وله نام هون پارتهشان پانکه ونه وده نام هون خه شه
 کوروت نام هون دایانانی ده که م که به زوترینا کان پارکیا گم وه زنده مکه ن که به کیه تی
 پارتهشان پارتهشان وه به ره دپیشه بیا
 کتیر دپیشه وه له ژیر ناموس پارتهشان له نوینه رن راسته قینه ی خه شه کوروشان
 ونه بیکه بو
 معتمد به سیاسی بریاندان
 کرینه نام شه کوروشان

Wergeranidina belgê (17)

(Zereng bi navê nehîniyî Xelîl Hoşyar ve tête biderkevtin)

Serokê berêzî Partîya Demokratî Yekgirtîyî Kurdistan

Silaveke germî şureşgêrî

Di wê rojê de, ya ku mekteba siyasî dest bi hêrîşbirina ser partîya me ve di nava belavokên xwe de date bikirin, min jî mîna piraniya Hevalan bi têkdanê ve date bihestkirin. Her ku dem dihate biderbasbûn, ew têkdana hanê deha bi rengê başitir ve dihate biderkevtin. Di roja 26. 2. 1959 de mekteba siyasî Wênerên xwe ji bona Hewlêrê datin binardin, mîna ku min di raportê xweyî çûyî de li ser de dayite biaxivtin. Li paş giftûgoyekî kurtî nerewa de biryara dûrkirina min hate bidan. Di roja duwem de ev xebera hanê bi sêweyekî fireh ve hate bilavkirin. Nek her ew di nava Endam û Layîngîrên partîya me de bes û bi tenha ve, lêbelêjî ew di nava xelkên dor û berên partî jî de hate bibelavkirin û bi taybetî jî ve ew di nava Hevalbendên Komonistan jî de hate bilavkirin. Herwehajî li Şeqlawe jî de kevintirîn û çalaktirîn Endamê partîya me Heval (Pêşmerge) ew jî bi derdê min ve hate bikevtin, yê ku hemû gundên wî navçeyê hanê û herçî Cotkarên di wî navçî de bi hoyê wî ve ew ji bona ji bona nava partîya me hatibûn bihatin. Êsta li teveya wê xelkê de weha hatîye bikirin, ku ew xerîkin, xwe ji nava partî bidin bikişandin.

Encumena navçeyê Hewlêrê jî ew siyaseta hanê bi xwe jî ve bi ber xwe ve dayite bigirtin. Wan jî du navçeyên giring (Gendênawe û Qerac) bi bin guhên xwe ve dane biavêtin, ji yên ku nêzîka 500 Endam û Layîngîrên partîya me di nava wan de dihatin bidîtin, ji yên ku pêwendîyên wan ligel min de dihatin biderkevtin û wan tu kes ji bona layê wan nedane binardin. Êsta jî weha li wan de hatîye bihatin, ku ew jî hatine bisarbûn û xerîkin, ku ew xwe bere bere ji nava partîya me

bidin bikişandin. Bi servajîvêjî ve ev çendcar bi zar ve min ji wan re dayite bigotin û herwehaji bi nivîsandin jî ve min ji wan re dayite binivîsandin, ku divê ew çarekirina wan herdu navçeyên giring bidin bikin. Neku her eve, herwehaji wan gundên dor û pişt Hewlêrê jî bi pişt guhên xwe ve dane bixistin. Roj niye, ku çend kesek jî gundên Hewlêrê hewara xwe ji bona wan nedin bianîn, da ku ew ser li wan de bidin bidan. Tevilivê zînetê hanê jî de ew guh bi wan ve nadin bidan û ew xwe têde nadin bigihandin. Di nava bajêr jî de ew bêtir xerîkin, ku ew Hevalan bidin biderkirin. Ji bona nimûne ve şevêkî li baregehê Lawan de (10) Hevalên meyî Kirêkar bi çek ve di dema pîlana Musilê de ji bona îşkirinê hatibûn bihatin û wan ji Heval (Asim) dane bixwestin, ku ew ji bona wan bide bihewildan, da ku ew wan di îşekî de bide badanîn. Di bersivê de wî ji wan re date bigotin: ku em bi partîyeke siyasî ve têtin biderkevtin û tu mafeyê me bi ser îş û kar peydakirinê ve nayête biderkevtin û her kesek ku ew daxwazê vê li me de bide bikin, me ew navê û bera ew bi xêr ve bête biçûyîn! Di dema ku Kargerînên partîya Komonistî Iraqê li hezar û yek kun û qurzîyê de didin bigerandin, da ku ew Kirêkarên Layîgîrên xwe bidin bidamezirandin.

Ew her (10) hanê jî hatin bibîntengkirin û ew hatin biruştin.

Li encumena Cotyaran de li paş durkirina min de du Endamên din bi ser ve dane bikin. Tevlivêjî de neku her ew îşî partî jî nadin bikin; herwehaji wan îşî civatên Cotyaran jî dane biragirtin û tu pêtê bi wan ve nadin bikin.

Ev herdu daxuyanîyên navçê me zor bi çakî ve rûwê têkdanderîyî dide biderxistin. Heger ku Hevalek jî rexne li kirdarên wan de bide bigirtin, ew dibêjin, ku ew ji bal Gelacan ve fêrî van peyvên hanê hatine bikin.

Yên serî ji me re didin biderxistin, bê ka li ser partîya me de çi metirsî têtê bidîtin. Bêgûman ew hereşî li mana wê de didin bikin. Xwe paşkevtin û linavçûna partîya me bi paşkevtin û linavçûna xelkê

Kurdistanê ve têtê biderkevtin; jibervêjî ve ez dawxazê li we de didim bikirin, ku hûn bi zûtirîn kat ve vê zîneta hanê bidin biçarekirin, da ku yekitîya me bête biparêzkirin û da ku ew ber bi pêş ve bête bikevtin.

Êtir ber bi pêş ve li jêr ala partîya me de Wênerê rasteqîneyê xelkê Kurdistanê.

Wêneyk ji bona :

Mekteba Siyasî ji bona agehdarî

Encumena Nawendî ji bona agehdarî

Navnivîsandin

Zereng

Wergerandina belgê jimare (18)

Ev raporta hanê ji bal Zerng -Celîl Hoşyar- yekekî ji Endamên Encumena Nawendî de hatîye bilindkirin.

Serokê berêzî Partîya Demokratî Yekgirtîyî Kurdistan
Mekteba Siyasîyî Partîya Demokratî Yekgirtîyî Kurdistan
Encumena Nawendîyî Partîya Demokratî Yekgirtîyî Kurdistan

Silevek germî şursgêrî

Jiber vê hera û horya, yên ku di nava partîya me de hatîye bipedabûn, yên ku pê hereşê li mana wê de dide bikin, bi pêwistî ve li ser şanên xwe de didim bizanîn, weku Endamekî dilsozî partî van rexnên hanê xweser ji bona ber çavên we bidim bixistin

-Rexnê min li ser belavkirinên Partî de-

(Rûnkirina) mekteba siyasî li seretayî biryarên encumena nawendî de di rûniştina wêyî rebendê de, yên ku ew hatine bilavkirin, bi cudabûna biryarên encumena nawendî ve tete biderkevtin; çunke di roja duwayî kombûnê de Heval (Şureşgîr) date bigotin: Ez ji mekteba siyasî hatime biderkirin, hîç tiştekî weha min nedaye bikin, ku bi hoyê derkirina min ve ji mekteba siyasî bête biderkevtin, belkî min bi xwe ve li ser daxwaza (Serok) de ji bona parastina yekîtiya partî lê dayite biwazhênan û heger ku min tiştekî nerewa min dabe bikin, êsta li pêş encumena nawendî de ji bona min bidin bigotin, da ku ez li ber xwe de bidim bidan, heger na, ez razî nabim, ku li paş de mekteba siyasî hîç bi navdûxistinekê ve yanî tiştekî nerewa di derbarê min de bide bibelavkirin. Heval (Tîşk) jî wetov bi xwe ve date bigotin. Di bersivê de Heval (Lezgîn) date bogotin: na... na tiştek weha niye. Em hîç tiştekî derbarê hîç yekekî ji we nadin bibelavkirin û heger ku em rûnkirinekê jî bidin bibelavkirin, dê em bidin bigotin: ku me bes jiber berjewendîya partî guhertineke (rêxistinê) dayite bikin. Min date

bigotin: Heger di bingehan de ji we dane bipiskirin: ev guhertine çi ye? Heval (Mecîd) date bigotin: em dibêjîn, ku ew tiştêkî (Rêberî) bi xwe ve dide bizanîn, ku wê ji bona çi weha daye bikin? Her pirseke weyî din jî bête biditin, wê di rêya (rêxistina) partî de bidin binardin û em dê bersiva we bidin bidan. Ligelvêjî de ku mekteba siyasî ev (rûnkirina) hanê ji ber xwe ve dayite bibelavkirin, ev rexnê xwarê ez lê didim bigirtin.

(kêmtexemînkirina wêna (ango partî) li wergirtina beregirtina cemaweran de ... hd.) ev bi servajî rastgarîyê ve tête biderkevtin; çunke ku ji (serbenî) re bigre heta dighê sînorê Kurdistanê bi zor ve bi Iranê ve hatîye bibestandin, hemû xelkên wan navan ligel partî de têtin biderkevtin. Ji deşta Hewlêrê di nav (Gerdiyan), (Mulkîye), (Şmam û Bişêrî), (Gendênawe) û (Qerac) jî de xelkekî yekcar zor ligel me de têtin biderkevtin. Belgeyî vê rastîya hanê jî raportên encumena Cotyarên Helêrê têtin biderkevtin, ku ez bi xwe ve Berpirsiyarê wê encumena hanê dihatim biderekvîtin.

(kêmtexemînkirina rêberîya partî li birêvebirina cemaweran de di Kurdistanê de), evejî bi servajî (rastgarîyê) ve tête biderkevtin. Belgeyê vê rastîya min jî eve ye, ku partîya me dikarîbû her li desa Hewlêrê de (8) civatên Cotkaran de bide bidamezirandin, ji yen ku wan ji xwe re daxawaza rêpêdanê dane bikin. Êsat daxwaza wan di kar de ye.

(kevtina wêna (ango partî) di hin şaşbûnan û jirêderkevtinan de ji yê ku wan lêgûmankirin li ser siyaseta partî bi carekê ve date bipeydakirin). Ez dibêjim, heger (jirêderkevtin) jî hatibin bikin, partî hemû (bi carekê ve) niye, ku wê bi tenha xwe ve ew dabin bikin.

(ev lêgûmankirinên hanê ji bona nava cemawerên fireh hatine bikevtin). Di vê de her rastî tede nayête biderkevtin; çunke ew hingavên movikên (a), (b), © ji benda yekemî vî raportê hanê bi carekê ve ji me re bi rengêkî eşkere ve hebûna mîna van lêgûmankirinan didi binayînîkirin. Ligelvêjî de ez dibêjim, ku partîya me li hindêk cîgehan de hatîye bilekdarbûn; lêbelê ew lekedarbûna hanê li ber (jirêderkevtina) partî de nayête biderkevtin, mîna ku mekteba siyasî dide bigotin; belkî, (daxê giranim), ew li encamê

piropegenda û hêrîşa nerewayî Hawrîyên (Komonistên Iraqî) de tête biderkevtin, ji yên ku ew bi me ve didin bigotin: Emerîkîne, Derbegîne, Cihêvanîne ...hd. Li pal vê jî de renga, ku hinekan ji biraderên mê jî kirinên „bi serê xwe ve“dabin bikin, ku ew bi (kirdarê alîkar) ve hatibe bikin, ji bona ku ew piropegenda û hêrîşên nerewa tanî radeyekî bêtin biçîgîrkirin, ji yên ku ew jî bi rexneyekî ve dikarîbûn bihatana birastkirin û ev bi pêwistî vê tîra cergbir ve nidihate biderkevtin, ya ku mekteba ew ji bona nava cergê partî dayite biarastîkirin.

Di laperê (7) de li ser (kongirê giştîyî partî de) tête bigotin, -(yekitîya remanî di nava partî de hate bitêkûpêkelbûn û berên wê, helwestên wêyî siyasî û jirêderkevinênwê di vê dema dawî de ber bi rastîyî ve hatin bihejandin). Ev nivîsandina hanê bi carekê ve, mîna ku mekteba siyasî ew bi navê encumena nawendî dayite bibelavkirin, encumena nawendî biryar li ser de nedaye bidan, mîna ku (ji vê dema dawî de) tête bigotin, di vê dema hanê de Heval (Lezgîn), (Bextiyar), (Mecîd) bi zorbên Endamên mekteba siyasî ve dihatin biderkevtin; ji bona vê jî (Berpirsiyarî) bêtir bi ser şanên wan ve û ne bi ser şanên Heval (Tîşk) û (Şûreşgêr) ve tête bikevtin.

Di perê (9) de tête bigotin: (Helbijartina Encumenên Rêberîya hergavîyî rewayî), wate ev (Rêberîya) êsta bi (rewayî) ve nayête biderkevtin û ew di (belavoka xweyî hundurû de) (bi dijî desthilatîya mekteba siyasîyî rewa ve) dide bigotin. Mekteba siyasî eve li bîr niye, ku ev mekteba siyasî bi (rewayî) ve êsta tête biderkevtin, ku her ew encumena ne (rewayî) êsta ew dayite bihelbijartin, ke wabû, ev çilo bi rewayî ve tête biderkevtin? Edî gotina pêşîyên me Kurd nade bigotin: ku kûman jî bi birayê derew ve tête biderkevtin.

Di (Belavoka navxwe de) (her destpêkirinek ji bona Perçebûnê û Bendkirinê) tête bigotin. Gelo heger (piranîya) Endamên Encumena Nawendî daxwaza kombûna Encumena xwe dane bikin, ya ku ew bi pê benda (12) ve di movika (5) de di peyrewê navxwe de bi mafeyekî serûştî ve ji bona wan tête biderkevtin. Magelo ev bi (Perçebûnê) ve pê tête bigotin?

(Rexne li Mekteba Siyasî de)

Di (Belavoka navxwe) de dide bigitin, ku (her mêldarîyek ji bona Liberalîyê), liberalî eve ye, mîna ku Heval Mecîd dayite bikirin, ku wî li Kerkukê de Afretên Kurdistanê û Lawên Demokratî Kurdistan dane bihandan, ku ji bona nava (Rabite û Şebiba Iraqî) bêtin biçûyîn, ku ev jî bi servajî biryarên Encumena Nawendî ve tete biderkevtin.

Heval Bextiyar li ser (Dûrkirina) Hevalên Encumena Nawendî de li layê du Xwendevanan de li Begdadê de dayite biaxivtin, ji yên ku navê wan bi (Sedîq) û (Mehmûd) ve tete biderkevtin û wî li nik wan de dayite bigotin: ku em wan di nava cemeweran de didin binabûdîkirin. Evaya bi xwe jî ve bi derxistina veşartîyên partî ve tete biderkevtin û ew bi hîç kara tevgera welatî ve nayête biderkevtin.

(Rexnê min li Hevalên Mekteba Siyasî (Lezgîn) û (Mecîd) de)

Gava ku min date bizanîn, ku Mamosta (Lezgîn) ji bona Helêrê hatîye bihatin, ez ji bona bixêrhatina wî ve ji bona layê wî hatim biçûyîn, da ku ez hinedek giftûgokirinê jî ligel wî de li ser îş û karê partî de bidim bikirin. Gava ku ez çûm, zurbeye Endamên encumena navçe ligel Heval (Mecîd) û (Lezgîn) de daniştîbûn. Ez jî ligel wan de hatim bidaniştin. Ev rexnên xuwarê jî li vê derê de ez li wan de didim bigirtin: Ew li ser encumena nawendî de ligel min de dane biaxivtin û wan li pêş hemû Endamên encumena navçe de dane bieşkerekirin, ku ez jî bi Endamê encumena nawendî ve têtin biderkevtin, ku ev jî bi servajî peyrewî navxwe ve tete biderkevtin û bi derxistina veşartîyên partî ve tete biderkevtin.

Ji ber ku ez jî ligel (7) Endamên encumena nawendî de têtin bidîtin, ji yên ku ew bi (pirî) ve têtin biderkevtin û ji yên ku wan daxwaza kombûna encumena nawedî ji bona çarekirina van hera, horya û nakokîyan dane bikirin, ji yên ku ew di nava (Encumena Rêberîyê) têtin bipeyda kirin; jibervêjî ve ez bi (Perçevanî) û (Bemdevanî) ve hatime bidanîn û Heval (Lezgîn) biryara (Dûrkirina) min date bidan û wî di derxistinabiryara xwe de date bigotin, ku ew ji layê meteba

siyasî ve hatîye binardin û hemû desthilatîyek bi min ve hatîye bidan; jîbervêjî ve min dayite bibiryarkirin, ku ez te (bidin bidûrkirin). Weha bi ber çavên min ve hate bikevtin, ku her Endamekî çalak tête bidîtin û ew bi koranî ve bi dû tu kesî ve nayête bikevtin, ku ew di partî de tête bidûrkirin, da ku ew partîya me bi baştir ve bidin bikorkirin..

Ez hîç wextekî berhelestîya pakkirina partî nadim bikirin û li rastkirina (jîrêderkevtiyan) de rexne nadim bigirtin; çunke dozanim, ku ev avêtina van hingavên hanê bi hoyê xurtbûn û zengîbûna partî ve di duwaroja wê de têtin biderkevtin. Lêbelê divê ku ev hingavên hanê di kat û şûna xwe de bêtin bidîtin û bi niyazê durustkirina (avanîyê) ve bêtin biderkevtin, da ku ew encamên servajî nedin bidan. Bi layê min ve heger meteba siyasî bi niyazekî pak ve bixwesta pakkirinê bide bikirin, divabû ku wê ew bi vî rengê hanê ve bida bikirin:

Divabû ku mekteba siyasî raportekî dûr û dirêj ji Kongire bida biamdekirin û divabû ku ew di wî raportê hanê de hemû (jîrêderkevtin) û nepakîya wan kesan bidate biderxistin, ku ev nîşanên hanê di wan de têtin bidîtin û divabû ku ew jî li pêş kongirê de bihata bidanîn, da ku kongirê li wan de bida bilêkolandin û sizayî tund, tûj û rast bi dijî wan kean ve bidate biderxistin û ewca bi dûr û dirêjî ve bidana bibelavkirin, neku her bi ser Endaman û Berendaman, belkî bi ser emû xelkên Kurdistanê ve bidana bibelavkirin. Di wê wextê de dê hemû kesekî bi têkrajî ve bidana bigotin: destên xwe xweşbin.

Jiber wanên li ser de hatine bigotin û li ser ronahîya wê pêşneyara hanê de, ya ku ew di roja 28.1. 1059 de li layê (Mecîd) û (Bextiyar) du Hevalên mekteba siyasî de ji bona Serokê Partî û Endamên encumena nawendî hatibû bikirin, ez didim bibawerîkirin, ku destyekî têkder di nava mekteba siyasî de ji bona wêrankirina partî tête bidîtin. Bi taybetî ve gava ku ez didim bidîtin, di katekî de ku rojnama (Itihad El-Şeeb) hêrîşê ji bona ser partî û rêxistinên meyî demokratî dide bikirin, li ciyatî ku mekteba siyasî bersiva wan bide bidan, ew wan tiştên li jor hatî de dide bibelavkirin, ku ji tawîkirin û têkdana partîya me beder hîç tiştêkîtir pêve têde nayête bidîtin. Jîbervêjî ve ez wanên xuwarî tên lê didim bidaxwazîkirin:

Ragirtîna çalakîyên mekteba siyasî destbicî.

Komkirina encumena nawendî zû bi zû.

Komkirina Konfirens bi zûtirîn kat ve ji bona çakkirina wan gîrûgîrîftan û sizakirina her kesekî, ji yên ku ew jirêve hatine biderkevtin û xerabî û nepakî dane bikin.

Egîna, heger xwe lê bideng bide bikin, tawîbûn û nakokî di nava partîya me de xwe dide bibberkirin û bi bêgumna ve partîya me ber bi wêranbûnê ve tete biçûyîn.

Êtir ber bi pêş ve li jêr ala partîya me de, Wênerê rasteqîneyî xelkê Kurdistanê.

Zereng

Endamekî Encumena Nawendî

Di 23. 2. 1959 de

Wergerandina belgê (19)

Daxuyanîya Partîya Demokratî Kurdistan

bi têperbûna salekê ve li ser 14 tîrmehê de

Şureşa 14 tîrmehe bi serkirdayetîya Zeîm Abdul-Kerîm ve bi rûdaneke gewreyî mêjûyî, veguhertinekeve civakî û lutkê raperîn û şûreşên welatî ve yek li dû yan din de tete biderkevtin, ji yên ku gelê Iraqê bi giştî ve û ligel gelê Kurd jî de bi dijî Impiryalistîyê, Paşayetîyê û Kevneperestîya reş pê didatin bikirin, ji wê roja ku pêyên Imporyalistîyê bi xakê Iraqê ve hatin bigihaştin.

Şureşa 14 tîrmehê bi diyara têkoşîna gelê şûreşkêr ve û bi serkevtina wî ve bi dijî rêjîma pîs ve bi çend demjimaran ve tete biderkevtin û ew bi linavbirdina sê koşên hîmê wê ve ji Nurî Seîd, Abdul-Ilah û Feysel ve tete biderkevtin.

Şûreşê rêjîma komarîyî demokratî û desthilatîya welatî li şuna wê de date bidanîn û wê bi vî corê hanê ve benda Impiryalîyê date biçirandin, ji ya ku di nava Rojhilata Navînî de bi xurtirîn zincîra Impiryalîyê ve dihate biderkevtin û Iraqê bi geleha aşîtîyê, azadîyî û demokrasîyê ve hate biveguhertin, ku ew di caran de li jêr sêbera rêstika kevin de bi geleha Impiryalîyê, şer û destdirêjîyê ve dihate biderkevtin.

Komara şûreşgêr bi şikenandina zincîrên desthilatîyê û bi dûkevtinên Impiryalîyê ve yek li dû yek de bi carekê ve bi serkevtî ve date bidestpêkirin. Wê xwe ji pêwemdîya Iraqê ligel peymanê Begdade date bivekirin û herwehajî wê xwe ji rêbazê Eyzinhawer, hevkarî ligel Emerîka û peymna du qolî ligel Ingilistanê de date biderkirin û wê bingehên Şeibîyê û Hebanîyê date bisitandin û wê xwe ji herema zaldarîya Sîterlînî jî date bikişandin...ûhd.

Wê ji xwe re siyaseteke serbixwe ve date bigirtin, ya ku têde kara Aşîtiyê û bi pê Kongirê Bandong ve dihate biderkevtin. Ew li ser siyaseta pêkeve jîyana aşîti, bêlayînî, bi dijî Impiryaliyê, bestina peymanên bazirganî û zanyarî ligel welatên doste û di pêşîya wan jî de ligel Yekitiya Sovyêti û wlatên Sosyali ti ve dihate biçûyîn.

Di siyaseta navxwe de komara me di bin rêberîya Lawê Milet Ebdul-Kerîm Qasim de siyaseteke demokratî ji xwe re date bigirtin. Wê destûra xweî katî ji xwe re date biderxistin, ya ku wê têde azadîyên demokratî ji bona tevaya millet bi hemû milîn û desteyên wîyî bira ve date bigirawkirin. Herwehaji wê di destûra katî de hevbeşîya Kurd û Ereb di welêt de date biçesipandin, bi vêjî ve di cara pêşîn de bi mafeyên milletê Kurdî milî ve di Iraqê de pê hate birûniştin. Herwehaji wê qanûna çakkirina Kiştukalî jî fate bidanîn, ku wê dest li ser zevî û mulkê Derbegên gewre de date bidanîn, da ku ew Cotkaran bide birizgarîkirin. Wê gelek ji qanûnan û yasan date bidanîn, da ku millet bi mafeyên xwe û zadîyên xweyî demokratîyî rêxistinê, rewşenbîrî û di pêkanîna rêxistinên gelêrî, sundikatan, civatên Cotkaran de pê bête birabûn. Herwehaji serdarîya welatî li ser siyaseta geşbûna abûrû û girawkirina jîyaneke baştir ji bona çînîya Kargerande hate biçûyîn. Wê nexşe ji bona bengehên çêkirina welêt û berzkirina endazîya jîyana madî û rewanîyî milete date bidanîn. Wê supahê mertalê sengînê komarê bi tazetirîn çek ve date biçekkirin. Ev tevde di jîyana yek salê komara me komara Kurd û Ereb de hate bidîtin. Milletê meyî Kurd hate biserbestûzadkirin, yê ku ew li pêş şûreşê de li jêr barê çewisandina Impiryaliyê û zordarîya milî de dihate binalîn.

Gelê Kurd, gelê şûreşên Barzan, Sulêmanîyê, Şengar û bi gijdaçûnên çekdarî ve di seransî Kurdistanê de bi dijî hêzên Impiryalistîyê, Kevneperestîyê û Serdarîyên çûyî ve ji bona yek demjimarê jî çen nedane bidanîn û ji gorepanî jî wî xwe nedaye bikişandin û herwehaji ew li paş şûreşê jî de ji bona parastina komarê û rêya wêyî demokratî û li nava rêza Berê Welatî de bi tîjtir ve li dora Zeîm Ebdul-Kerîm Qasim de hate bikomkirin, herwehaji dê ew bi Xebatvan ve di vê rêya hanê de, rêya azadîyê, demokratîyê û aşîtiyê de bête bimayîn.

Her li seretaya şûreşa 14 tîrmehê de partîya me bi dû bangewazîya şûreşê û Serokê wê Ebdul-Kerîm Qasim ve hate biçûyîn û wê xwe û tevaya cenawerên Kurd bi awireke çavan ve bi çek ve ji bona pelixandina hêzên Kevneperest hate bianadebûn, heger ku niyazeke wanî xerab bête bidîtin.

Wê hemû dam û detsgehên serdarîya kevneperest dane biragirtin û wê ne hiştin, ku ew xwe bidin bilivandin, tanî ku wê ew di nava destên Karbidestên şûreşê û komarê de datin bidanîn. Partîya bi hêzeke welatîyî şûreşgêrî ve tête biderkevtin û wê piştî serdarîya demokratî didate bigirtin û wê rolekek giring ji bona payînkirin û hilweşandina pîlanên Kevneperestan û Impiryalîyê di seranserî navçe de bi dijî komara demokratî ve û bi dijî serkirdayetîya Zeîm Ebdul-Kerîm Qasim ve date bilistin.

Herwehajî rêberîya cemawerên Kurd ji bona hilweşandina pîlanên wan Xînzan gelek Gorîvan di wê rêyê de ji Endam û Layîngirên xwe dane bidan. Rolek wêyî baş jî li payînkirina pîlana Kevneperestan de di nava navçeye Biradost de hate bidîtin, ya ku têde Barzanîyên aza di bin rêberîya Tekoşer Mustafa Barzanî de ew dane biberbadkirin.

Partîya me dê her û her têkoşîna xebata xwe û xurtlirina rêzen xwe ji bona kombûna xwe li dor û berên Berê Welatî de ji bona parastina komarê, Serkirdatîya Zeîmê dilsoz Ebdul-Kerîm Qasim û ragirtina biratîya Kurd û Erebbide bikin.

Miletê me dilê wî bi vê cejna pîroz ve tête bixweşkirin, ya ku wê Lawên Barzanîyan ji bona nava himbêza xwe ve dane bixistin, ji yên ku şûreşê ew ji bona nava welêt dane bianîn, piştî ku ew sêzdeh salan jê hatibûn biderkevtin. Gava ku gelê me ligel milletê de beşdarbûnê di ahenga têperbûna salekê de bi ser şûreşa xweyî pîroz ve dide bikin, ew daxwaza bi hiztirbûna biratîyê û yekîtîya hêzên demokratîyî hemû milîyan ve li Iraqê de dide bikin, herwehajî da ku ew bêtir li ser danîna hemûn pîlanên dujminên komarê bêtin biwiryakirin, da ku bi destkevtinên serkvtinên taze ve ji bona paşerojê bi paştir ve ji bona hemû gel ve û bi taybetî ve mafeyên milîyî gelê meyî Kurd bêtin bicihanîn, ji wan mafeyên ku şûreşa 14 tîrmehê bi wan ve pê hatîye birûniştin.

Dê her û her ala şureşa 14 tîrmehê bi gîsnekî ve di nava çavên Impiryalizmê û Kevneperestîyê de bête biderkevtin û dê ew her û her jî bête biberzkirin û dê ew bi serkevtî û pêşkevtî ve bête biderkevtin.

Ber bi pêş ve li jêr ala şûreşa pîrozî biserkevtîyî 14 tîrmehê de.

Bijî komara Iraqê, komara Kurd û Ereb bi azadî, demokratî li jêr rêberîya Zeîm Abdul-Kerîm Qasim de.

Bijî yekîtiya Hêzên Welatî, kelaha sengîna komara meyî nemir.

Encumena Nawendîyî

Partîya Demokratî Yekgirtîyî Kurdistan

Di 14. 7. 1959 de

Belgê (20)

تقرير مخطط جلال الطالباني حول تصرفات ومواقف الاقطاعيين

مرقم - ٧ -
116 || ١٩٨١

حول المواقف التي تقع ضد الجمهورية في المنطقة الكردية
والتي تدبر من قبل اقطاعيين وشيوخ واولادهم

منذ سنة والعناصر التي هي مستعمرة في المنطقة الكردية في العراق، بعد انهم اعدوا اياماً كثيرة
المعروفين كجمهورية السودان ضد جمهورية العراق، بغية جعل العراق بائناً واثقاً في ايدى
التي جعلت ان تهاب المستعمرة لولا ذلك، جبرواً كثيرة لقرضا الناس وتزويد المستوفى وخلق
الاحتجاجات الباطنة ضد الوطنيين الكبار واثباتهم بالوضعية والهمم، وذلك ليس جبراً
شجرة من الوطنيين الكبار و حكمهم الجمهورية الحبيب - السيدون عيرم المنقول
اي المخلص ليتموا بالقرابات الامارات ومن اسبق و حكمه مادة الجمهورية وخاصة من
المخلص المنقول من شدة على كولا وكثرة هيلوم - بعد ذلك استقلت المواقف
الاحمال او تمست جهة نشاطهم التحريضية المولوية المنة الدعوات المتنازعة هذه
الوطنيين انتقلوا الى القيام بالامعان المولوية كقتل الراجلين وحلب امراهم .
ان عناصره انما ككولاء فيدمت بنشاطهم المولوية في ايمانهم :

١- منظمة ر : تقدم العناصر المتطرفة المشهورة ببوله او مستأجرة والرجعية
بناميس عناصر سلطة تركب ايشع الجرائم . فندوة الكرم في ايرام
كل من : بايز باكر سليم انما من نواب العهد المبادئ ومن طائفه با بكر المولوية
واجن با مير باكر سليم انما و حله عباس انما مع بعض اسيانهم فاستقبلوا
كسائر بالترهاب والتفكير من قبل السلطات الحكومية عندما ان حوسس اشرف
تم استقبالهم بالموسيقى والاكتيد الرسمي ! . ويبدو حين يستعمرون المعروف

الذوات يستعاريه ويتصلون بالزيميرين والاسماء المذمومة وانما بالامثلة البائدة
 بغيره لم يشكواهم وجنومهم وتخييفهم منه المحرمية. وكانوا استاءوا
 الكبرياء التي ذمواها على الحياة والاعمال الباطنية في محبة ما على المعيار !
 ان المعاديات متفنون في هجرتهم الشرط والعارف والاعمال الشكوية
 وهم يقومون بتنظيم شبكات الانبياء ليركوا ويربطوا فيها ذمهم ايما رعيه
 لصالح خلف بغداد لجزرة مقدسهم. ومن ذمهم ذمهم - عيلدا
 على دوائر البرص والبريد او انشورا يبروننا كرسائلهم وموثرها كرسائلهم.

- اتجاهات لدراسة البرية وضعه لدرام استوارد .
- ١ - تنظيم المراكز الكوس بعد تنظيمه وتعيين اركانها بغيره للمعروف
 - ٢ - مناقب الترميز والقائما بين دوائرهم والبيش.
 - ٣ - ابعاد رؤسهم من اركانهم وتعيينه كرقاب عليهم .
 - ٤ - معا معاربه الكرم بطور ايسر وجميع التبعات كالمطامير كرميه .
 - ٥ - اعتقادهم كرميات المتأخرين وتعيين اركانهم كالمعزبين لهم
 - ٦ - اتيام بالدرامات الكورس من ايشانهم مستند
 - ٧ - حيث الامور الاقتصادية والاعمال والشقا منو المعية .

Wergerandina belgê (20)

Raportekî bi nivîsandina destê Celal Talebanî ve derbarê kirin û rawestandinên Derebegan

Jimare: 1

Di 16. 11. 1958 de

Li ser wan rûdanan de yên ku ew bi dijî komarê ve di herema Kurdî de ji bal Terîyên Impiryalî û Derebegên Xinîz de têtin bikirin.

Ji demekê de kesên ser bi Impiryalizmê ve û hindek ji wan Derebegên Peyên bi nav û bangên serdema rîzyayî çûyî de, hêzên Kevneperestî reş bi dijî komra Iraqê ve ajawa di nava navxwe de û wêrankirinê di welêt pê têtin birabûn. Ev bi karekî zor ve têtin birabûn, da ku ew xelkê bidin bihandan, rêzên wan bidin bitêkdan û buxtanên derew bi dijî Welatperwerên Kurd ve bidin biafirandin û nav bi dû wan de bi cihêvanîyê û wêrankirinê ve bidin bixistin, da ku ew kunekî di navbera Neşînvanan Kurd û serdarîya wanî komarîyî şêrîn de bidin bipeydakirin, da ku ew tere ji bona nav hundur bêtin bikevtin, ji bona ku ew bi wêrankirinan ve bêtin birabûn. Lêbelê wiryabûna millet û zanebûna rêberîya komarê û bi taybetî ve Qehremanê Rizgarker ev tepên wan Xinêzan dane bipçkirin. Emca pêrabûnên wan bi pêrabûna karan ve hatin biveguhertin û berê jêhatîbûnên wanî wêrankirîneyî tawankarîyê hate bifirehkirin. Ragiyanandinên wanî tawanbarî bi dijî Welatîyan ve hatin binokirin û ew ji bona bi pêrabûna kar û barên tawankarîyê ji kuştina Welatîyan û talankirina malên wan dane bidestpêkirin.

Yên ku ew van xinêzîya didin bikirin, ew li van şûnên hanê de têtin biderkevtin:

1. Navçeyê Pişder:

Ew Derebegên bi nav û bangên ve ser bi Impiryalizmê û Kevneperestîyê ve Çetên Çekdarîyên xwe dane birêkxistin, ji yên ku ew tawanbarîyên xerab didin bikirin. Maweyekî li pêş de ew ji bona Iranê hatin biçûyîn û ji van jî Bayiz Babekir Selîm Axa (Endamê Parlemana serdema rizyayî çûyû) ji desteyê Babekrê Kore, Kurê Bapîr Babekir Selîm Axa, Hemeyê Ebas Axa bi xwe û Peyên xwe ve têtin biderkevtin. Ew li wêderê de ji bal deshilatîyên Iranî de bi germî û hêjabûn ve pêşwazî li wan de hate bigirtin. Pasewanên Pêşewazîyê bi musîqa û silava mîrî ve pêrgî wan hatin bikirin. Bi kirê gîrawê Impiryalizmêyî bi nab û bang ve Elî Hesen Axayê Mengûr ligel birayên xwe de bi çalakîyên xwe ve li ser kîsên Sevakên Iranî û Impiryalizmê dayite bidestpêkirin. Bi alîkarîya Efserên Iarnî ve ew ligel Axê Pişder de hatin bihajkirin, tanî ku ew bi hemûyan ve berekî hevbeşî bi dijî komara Iraqê ve bidin bipêkanîn. Wan bi komkirin û bertîlkirina Axên tûrekîrî ve dane bidestpêkirin û Bêgûman gelek li wan Axên hanê de çavdêrîya lêvenerandina tûtina xwe didatin bikirin, da ku ew di pişt re bi Çeteyên bazdayî ve ji bona Iranê bêtin bigihaştin. Herwehaj ew di vê dawîya hanê de ligel xelkên gundên Bîtwînê de didin bidanûsitendin, ji yên ku erdênn wan ji bal ava Dokan de dê bêtin biposandin. Ew wan ji bona liberxwedana desthilatîya didin bihandan û ew ji wan re didin bigotin, ku hûn divên xanîyên xwe bi cî nedin bihiştin, da ku ew awajîyê û pêvçûnanên xwînavî bidin biafirandin.

25. 11. 1958

Çend Çeteyên Derebegên xinêz bi van kar û barên tawankarî ve hatine birabûn:

1. Ew Serbazan ji bona revê û çûna Iranê didin bihandan, tanî da ku ew li wêderê de Çetên Çekdar bidin biafirandin, da ku ew bi raw û rûtkirinê ve bêtin bixerîkkirin. (Mehmudê Heme Axa) li layê Femandê Bingeha Pişder de dayite bigotin, ku ji bona nava Iranê de hafîye biçûyîn, piştî ku Deberegan û bi taybetî ve Bayîz Babekir Axa ligel de dayite biaxivtin.

2. Çetên Derebegan xanîyê /Ebdulah Mam Resul) dane bişewetindan; çunke ku wî li Qeladizeyî de ser li Welatîyan de didate bidan.
3. Serserîyên Çekdarên wan hêrîsî mala Xebatvanî Welatî (Elî Mam Reza) dane bikirin û çar gulê lê dane bidan.
4. Hinekan ji Serserîyên wan xanîyê (Hacî Serul) dane bigirtin û herçi têde dihate bidîtin, wan ji xwe re dane bitalankirin.
5. Wan gule bi ser mala (Elî Hac Rhmed) de dane bibarandin; çunke Şêx Xalid ji bona mala wî hatibû biçûyîn.
6. Xwendevan (Hemze Hesên) dane bikuştin; çunke ew li Şanoyê (Mam Omer) de bi wênerîya Cîtkaran ve hatibû birabûn. Wan ew bi kuştinê ve berî kuştina wî dabûn bibivêkirin.
7. Mala (Ebdulah Mameş) li gundê (Gird Meyter) de ji bal Serserîyên Derebegan de hate bisûtandin û herwehaji wan ew bi mebesta kuştina wî ve dane bigeuebarankirin.
8. (Restem Qecer) dane bikuştin, piştî ku ew ji Derebegan hate biciyabûn û hate bivegerandin.
9. Li gundê (Şorawê) Derebegan ji bona ser Jinekê destên xwe dane biavêtin.
10. Çunke Karmendê destdanîne li ser de (Hisamedîn Teyîb) bi gotina Derebegan ve nede bikirin, wan lê datin bikutan û hereşa kuştinê lê dane bikirin.
11. Kuştina (Hacî Ehmed Por Rîhan) di navbera Qeladizeyî û Sengeser de.
12. Hêrîşa çekdarî ji bona ser bingeha (Hîro) ji bal Serserên Derebegan de û gulebarankirina bingehê di sê demjimaran de.
13. Wan sê kerîyên pez li gundên (Hîro), (Mereyî) û (Bawezî) de dane bitalankirin û wan ew ji bona nava Iranê dane binardin.
14. Derebegan lûtê (Ebdulah) ji gundê Hîro dane bijêkirin.
15. Li gundê (Omer Kakul) de bi pele ve ji zevîyê (Siyan Secol) tûtina wî dane birakirin û teqe lê dane bikirin.
16. Wan ji bona ser gundê (Seyid Ehmedan) dane bihêrîşkirin û mala Xwedîyê gund Mohamed Axa ji bal Bayizê Babekir Axa û Peyên wî ve hate bisûtandin.
17. Teqe li mala (Hemesor) Muxtarê gundê Seyid Ehmedan hate bikirin û çend gule bi cilên wî ve hatine bikevtin.

18. Li gundê (Bêmuş) de teqe li Cangîr de hate bikirin û bi kuştinê ve ew hate bibivêkirin.
19. Çar mal ji gundê (Gird Meyter) de bi zor ve hatin biderkirin û herîşa kuştinê li wan de ji bal Babekir Axa û Peyên wî ve hatîye bikirin. Ew jî evin: (Mohamed Ebdulah Mameş), (Ebdulah Mameş); (Maruf Seîd) û Hemreş Xidir).
20. Desteyên Derbegan her xerîkin, ku ew di nava xwe de nakokîyan nedin bihiştin, da ku ew tevaya kar û jêhatîyên xwe bi dijî komarê ve bidin biyekkirin.
21. Navçeya Rewanduz û Zibar

Nokerê kevnî Impiryalîyê Şêx Reşîdê Lonanê bi kar û barên gewre ve ji bona pêwendîkirîne ligel Iran û Turkîye de tête birabûn. Pir caran Efserên Turk û Iranîyan bi cil û bergên Kurdî ve serdana wîna didin bikirin û ew jê re mal û çekan didin bianîn, da ku ew gelacîyan bide bigerandin, derd û belan bide biafirandin û Cetên çekdarî bi dijî Barzan û serdarîyê ve bide birêkxistin. Herwehajî Ehmed Zibarî û hinek ji Derebegeyên Kevneperest û Xinêzên navçeyê Akra de her û her pêwendîya xwe ligel Turkiyê û Toranîyên Hevlabendên Turkîyê de li Kerkuk de didin bikirin. Ew ji wan mal û çekan didin bisitandin û pê xelkê didin bitirsandin û awaja navxwe didin biafirandin. Herwehajî pêrejî ew bi rêxistina hêrîşekê ve ji bona bi dûxistina buxtanan ve bi Welatperweran ve li Akra û Barzan de pê têtin birabûn.

3. Rûdanên navça Akra de

Hêzên Kevneperstan xwe di nava bendên kevneperst de bi dijî komarê û serwerîya Endul-Kerîm Qasim ve didin birêkxistin. Fermandarê serbazxanêyî çûyî bi eşkereve yarmetîya wan didate bikirin û bi firmana wan ve Welatperwerên kurd bi tawanbarîya cihêbûnê ve diodatin bigirtin û wî ji bona wan mujde didate bidan, ku dê di nêzîk de Ebdul-Selam desthilatîyî bide biwergirtin û ew dê bi destên xwe ji bona xatirê çavên Axên Kevneperest hemû Welatperwerên Akra bide bidarvekirin.

Komên Kevneperstan di rêya Hevalbendên Toranî de ligel Komela Toranî de li Kerkukê de didin bidanûsitandin.

Gelek rûdan hatine birûdan û ji mezinên wan jî ev têtin biderkevtion:

1. Xorşîd Ereba Axa li gundê Şêx Xalk de di melbenda Eşayirê Seb-e de sê Cotkar dane bikuştin û pênc jî ji wan dane bibirîndarkirin.
2. Ehmed Zîbarî bi hêrîşeke çekdarî ve ji bona ser gundê Hîrt di melbenda Nehley de hate birabûn û wî hevt demjimaran teqe li xelkê de date bikirin.
3. (Ebdulah Teto) ji gundê Siyan de ji bal Serserîyên Ehmed Zîbarî de hate bikuştin.
4. Navça Kerkukê

Komela Toranî çek û barûdê dide bihilanîn, tani ku ew pê bomban bidin bidursutkirin. Herwehaji ew Endamên xwe li ser bikaranîna çekan de didin bifêrkirin. Bi eşkere ve ew didin bigotin: ku dê ew Kerkukê bi (Qubrisê) duwem ve bidin bikirin. Ew pîlanên Impiryalîyê didin bigerandin. Ew ligel Kevneperestan, Xweparêzan û Kilkên serdema rîzyayî çûyî de didin bipêwendîkirin, da ku ew wan tevan bi serhevdû ve bidin bikomkirin û bi dijî komarê ve wan bidin bihandin. Hêj gerandina pîlana wan li ser jîyana Mela Mustefayê Barzanî û Hevalên wî de li ber çavan de tete biderkevtin!

Toranîyan xwe ji bona nava rêzên Polîsan, Perwerdekirinê û dam û destgehê serdarîyê de dane bixistin. Ew bi rêxistina torên sîxorîyê ve ji bona Emerîka, Ingilistanê û Turkîyê ve têtin birabûn, herwehaji ew ji bona berjewendîya peymanê Begdadê bi renekî eşkere ve didin bikarkirin. Di vê dawîyê jî de wan li ser dam û destgehê berî de destên xwe dane bidanin û wan bi dizîbûna nameyan ji bona Axayên xwe ve dane bidestpêkirin.

Pêşnerayr ji bona çakkirina bar û dox û pêşgirtina tawanîyên wan:

1. Rêxistina destgehên serdarîyê piştî pakkirina wan û nîşankirina Lêhatîyan û Dilsozan ji bona komarê di cihên Parêzvanan, Qaimqaman û dam û destgehên Polîs û Supah de.

-
2. Dûrkirina Serokên Eşîrên xînz û tundkirina çavdêrîyê li ser wan de.
 3. Şerkirina tevgera Toranî û hemû kombûnên Derebegîyê kevneperest.
 4. Girtina Axên pîlanker û bi dukevtina Bazdayên û Wêrankerên wan ve.
 5. Destpêkirina çakkirinên pêwistî di heremê de derbarê kar û barên abûrî, kargêrî, rewşenbîrî û laşsaxîyê de.

٢- لتأمين رعاية اللاجئين الذين هم من الجمهورية وثلاثين ارواحهم وبواصهم يجب القيام بالأعمال الآتية التالية:

أ- تسليح قسم من اللاجئين للقيام بمواجبات الدورية ليلاً * داخل القرى

ب- فتح مراكز جديدة للشرطة في القرى القريبة من الحدود

ج- تدعيم مركز لشرطة الشرطة في قلعة دزة

د- إرسال قوتلا جديدة من الشرطة السيارة

هـ- القيام بالأعمال التالية لتتسبب حالتهم المصيبة

أ- استدراج الشربان الموجودين في قلعة دزة وسليمانية من طرف رانية دزرا* لقطع وترين دوكان *

ب- تأمين المياه الصالحة للشرب

ج- ازدياد كمية التخصيب المخصصة لقلعة دزة لقرى* لوجود الجنود والشرطة هناك ولقلة الحاصل على هذه السنة

محمد الرحمن خالد / ١ / ١٢ / ١٥٨

محمد الرحمن خالد
مدير مركز الشرطة في مستوطنة دزرا

Wergerandina belgê (21)

Raportê Serliqê sêyemî depowa Sulêmanîyê derbarê Axên Pişder de

Helwest li Qeladizeyî de

1. Ew Axên, yên ku ew Qeladizeyî bi cî ve dihêlin, ji bona Iranê têtin biçûyîn. Pêwendiyên wanî nêzîk ligel Dujminên komarê mîna Emerîka, Ingilistanê û Iranê de têtin bidîtin. Ji bona vê bazdana wan mebesteke wêyî siyasî tête biderkevtin û neku ew bi tûrebûna wan ve ji bal Cotkarên sade ve yanjî ji bal handan Cotkaran de bi dijî wan ve ji bal desteyekî ve tête biderkevtin.
2. Min ji zor kesan de weku Elî Hesên Axa Merge û jimare 61, 99 C. M Husên Ehmed Serpelê Duwem date bibihîstin, ku Axe bi hoyê berjewendîya xweyî taybetî ve li Qeladizeyî de hatine bimayîn û ew xelkê hanî bazdanê ji bona Iranê de didin bikirin. Wî Serbazê bi navkirî ve date bigotin: ku ew ji bona mala Babekir Axa li gundê xwe de hate biçûyîn; jiber ew bi Peyê wî ve tête biderkevtin. Axê ew li tenîştê xwe de date bidanîn, çayê û cigare jî pê date bidan û zor rêz lê date bigirtin... Babekir li wî Serbazî de date bipirskirin:
 - a- Efser ligel wan de çilonin?
 - b- Gelo ew hez ji komarê didin bikirin û bi fêrkirinan ve têtin birabûn?
 - c- Şevane jimara Pasevanan çendin û çi çek bi wan re têtin bidîtin?
 - d- Pasevan û Efseran li kû de didin bixewkirin û cebexane li kû derê de tête bidîtin?
 - e- Gelo pê xweşe, ku ew her lêre de bête bimayîn, yanjî ew hezdike, ku ew bide birakirin û ew ji bona layê Bavê xwe de li Iranê de bête biçûyîn?
 - f- Şevane çi hêzek li dora Ordugah de tête bidîtin?
 - g- Jê date bixwestin, ku ew hevkarîyê ligel Bazdanvanan de bide bikirin û ew ji wan re bide bigotin, ku ew çavrêbin, tanî ku tiştêk tête bikirin û dê çek û fişekan jî bi ser wan ve bêtin bidabeşkirin.

3. Cotyar bi t kray  ve komar  div n; l bel  ew li Axan de ditirsin, ji y n ku  ekdar   Pey n wan t tin biderkevtin, ne ku ew  evk  bi ser wan ve b tin bihelkutandin, wan bidin biku tin   bitalankirin   gund n wan j  bidin bis tandin...,  unke ew b   ekin   yek tifinga wan j  niye   binkey  parastin  j  li lay  wan de n ye.
4. Polis   Serbaz n Qeladizey  bi cih  bawer y  ve nay tin biderkevtin,  unkr ew bi xelk n nav e ve t tin biderkevtin   hin berjewend y n wan  taybet  j  t tin bid tin   h   roleke ew nadin bil stin, gava ku Serbaz bi xwe    ek n xwe ve di r j n teng de b tin bibazdan. Herwehaj  Pol s n li ser s nor j  de wetov t tin biderkevtin.
5. Helwesta Fermanberan bi nala helwesta Temsekeran ve beramber bi van k   n han  ve t te biderkevtin   ew bi b  gup hdan   bi  avek  sar ve li wan k   n giring de didin bitema ekirin.

Ez didim bip   nihadkirin:

1. Ku ew Polis Serbaz n xelk n Qeladizey  b tin biveguhertin;  unke ew cih  birwa xelk n dervey  nav e nay tin biderkevtin.
2. Avakirina d warek  bilind ji bona parast na Urdugah, Serbazan   Cebexan .
3. Ji bona girawkirina xwe fya Cotkar n ligel Komar  de   parastina can   mal  wan div  ev kar   bar n han  b tin bikirin:
 - a-  ekdar kirina hinekan li Cotkaran de tan  ku ew  ev n y  li gund n xwe de bidin bigirtin.
 - b- Vekirina binkey n din  Pol san li gund n ser s nor de.
 - c- Vekirina binkey  Ber  Mil  li Qeladizey  de.
4. An na h zeke Pol s  h za Xudr .
5. Ji bona çakkirina bar  j nay  div  bi van kar   bar n han  ve b tin birab n:
 - a- R ya di navbera Qeladizey    Sul many  de div  b te biba kirin.
 - b- Ava vexwarin  div  b te bigirawkirin.

c- Ardê behar Qeladizeyî divê bête bibêtirkirin; çunke Polîş û Serbaz jî li wêderê de têtin bidîtin û herwehajî jiber ku kêmbûna hatina çandinyê di vê sala hanê de tête biderkevtin.

Navnivîsandina wî
Serok
Mustefa Ebdulah
Femandarê liqê sêyemî cebexanê li Sulêmanyê de
Di 1. 12. 1958 de

Wergerandina belgê jimare (22)

Raportê Encumena navçeya Partîya Demokratî Kurdistan li Ranyê de
sebarek bi bar û doxê wî navçeyê hanê ve

Partîya Demokratî Kurdistan - Iraq

Encumena Nevçeyê Ranyê

Rijoa: 20. 11. 1959

Daxuyanî

ji bona Endam û Layîngîran

Hilatina roja 14 Gelawêja 1958 de li ser kutkên çiyayên Kurdistan
Iraqê de bi serokîtiya Rolê Gel Kak Ebdul-Kerîm Qasim Bezînvane
Impiryalîyê ve bi rojê azadîya xelkê Kurdistanê ve tete biderkevtin.

Li yekem daxuniya komarê de tanî vê roja hanê jî li ser yek peyrewê
de komara me tete bçûyîn û wê bi hîç corekî ve ji xwe re ne çep û ne jî
rast dayite bogirtin. Gel û Supah, Kurd û Erebi û hemû Kêmîyên
Milîyên tir li Iraqê de ji bona xemilandin û çesipandina komara me bi
hev re dane bibeşdarîkirin. Partîya meyî pêşrevî meyî demokrat li
Kurdistan Iraqê de di yekem rojê de xwe û hemû Kurdekî bi avrû ve
xwe dane biamdekirin û amadebûna xwe dane biderxistin, ku ew li
pênave komara meyî demokratî û Serok Ebdul-Kerîmê xweşevist de
bidin bibextkirin.

Havalno!

Roj bi duwa roj ve kat li duwa kat de dengê zirîna Nokên
Impiryalîştîyê û çilxwrên serdarîyên Tehran, Enqera, Qahire û Iraqa
Azad bi dijî partîya me veû hercar bi navekî ve ber bi guhên me ve tete
bikevtin, ku ew divên bi zor ve partîya me ji rêbazî demokratîyê de
bete biderkevtin û me bi dûjminê komara me û Serok Ebdul-Kerîmê
qehreman ve bide bigihandin.

Lêbelê xewnên wan bi xav ve têtin biderkevtin û debra seg her bi
esmanan ve ji xwe re betin bireyadin. Gelê Kurd li Kurdistan Iraqê de
û li hersê perçeyên dagîrkirin tir de li pênave aşîtyê, demokratîyê,

serbestîyê , parastina komraê û Kak Kerîm de amadebûna bextikirina xwe didin biderxistin. Lêbelê gelo ev dengên nepak li derve de têtin biderçûn?

Na xêr, ev dengên hanê li nav de têtin biderçûn û guhên me li wan de têtê bigihandin, (ku çarekê partî bi emerîkî ve têtê binavkirin, carekê jî ew bi patîşahî ve û carekê jî ... bi çihêbûnê ve têtê binavkirin -ku ew dixwaze xwe ji Iraqê bide bicihêkirin-, carekê jî ew têtê binavkirin, ku ew naxwaze zevî bi ser Cotkaran de bête bidabeşkirin!...) Heta kengî ho Nokerên Impiryalizmê dê ev dengê hanê bête bibilingkirin?

Partîya, ya ku ew bi pêşreva xelkê Kurdistanêyî avrû ve têtê biderkevtin, hîç tiştêkî ji bona we nade bigotin; çünke rûreşî û mirin her ji bona we têtin biderkevtin û Gel û Serok zor çak we didin binaskirin, ku hûn ji bona berjewendîya Impiryalizmê didin bikarkirin.

Biserkevtin ji bona komara Iraqa me, komara Kurd, Ereb û henû kêmiyên milîyî tir. Biserkevtin ji bona Miletan. Biserkevtin ji bona Demokratîyê.

Hevalno!

Guhên we li van dengên pîs û nexweş de di nava navceyê we de lê têtin bigirtin. Divê hûn wan binasin; yan ku ew bi Merovên sawilke ve têtin biderkevtin, yanjî ku ew bi Kirêgirtîyên Impiryalizmê ve têtin biderkevtin. Divê hûn ji bona nemana vî dengê hanê bidin bitêkoşînkirin.

Divê hûn têkoşîneke sext di rêzên partîya demokratî Kurdistanî Iraqê de şan bi şanê birayê xweyî Ereb ve ji bona linavbirdina paşemayê Impiryalizmê, Derebegîyê û Kevneperestîyê bidin bikin.

Ber bi pêş ve li jêr ala Partîya Demokratî Kurdistanî Iraqê de.

Wergerandina belgê jimare (23)

(Nameyek bi destnivîsandina Dr. Ebdul-Rehman Qasimlo ve ji bona Barzanî li barê Hizba Demokratî Iranê de, mîna ku li vê nameya hanê de têtê biderkevtin, (Ebdulah Ishaqî) bi Ehmed Tewfîq ve bi nav û bang ve têtê biderkevtin, yê ku wî kar û barên hizbî di nexweştrîn merc de bi rê ve didane bibirin; ev jî derewên hindekan ji Serkirdeyên (Hedka) ber bi rû ve dide bixistin, ji yê ku ew didin bixwistin, ku rola vî Têkoşerê hanê di rojên herî nexweş de di kar û barên ji bona (Hedka) de bidin bipoşandin, evejî bi cihê mexapînê ve têtê biderkevtin).

Çend ageharîyên li ser Hizbî Demokratî Kurdistanê de

Karê Hizbî Demokratî Kurdistan bi taybetî ve li paş kodetayî sala 1953 de pere ji xwe re dayite bigirtin; çünke Hizb dayite bidestpêkirin, ku ew bi serxwe ve bide bikarkirin û ew karê Kurdistan bi xwe ve bide bipêsvêbirin.

Ev navçeyên, ji yê ku zortir Hizbî Demokratî Kurdistan desthilatîya wê di nava wan de têtê biderkevtin, evin:

Şapûr, Selmas, Ormiyê (Redayê) û dor û berên wê, Mehabad, Serdeşt, Şino, Sendosî û tevaya navçeyên dor û berên van bajaran, Seqiz, Bane û gundên dor û berên Bane, şarê Sine û dor û berên wê, şarê Kermanşan, yê ku taze Hizib tede xerîkê têkoşînê ye.

Di nava van navçeyên hanê de bizûtnewê netewayetî tede zor bi hêz ve têtê biderkevtin, evin: Navçeyên Celaiyan û Şikakan, Mergever û Tevgever, Pîran, Lacan û gundên dor û bîrên Şino û Mehabad û navçeyê Pişderyan tanî sînorên Iraqê, navçeyê Bane û dor û berên navçeyê Ciwaro û Hewreman. Bizûtnewa netewayetî ji sînorê Iraqê û Iranê de li Şinô tanî Kermanşan zor bi hêz ve têtê biderkevtin.

Hizbî Demokratî Kurdistan li zorbeyê wan gundan de sazimanê (rêxistin) tête biderkevtin û ji çend sazimanan (rêxistinan) komitîyek tête bisazkirin.

Çend komitîyan komitîyek navçe tête bisazkirin û di nava bajaran jî de Komitîya bajaran tête bisazkirin û li ser Komitîyên bajaran de komitîya nawendî tête biderkevtin, ya ku ew xebatê dide birêvebirin.

Ew sê kesên, yê ku êsta li Kurdistana Iranê de karê Hizbê bi destên wan ve tête biderkevtin û li komitîya nawendî de têtin biderkevtin, evin:

1. Ebdulah Ishaqî
2. Ezîz Yusifî
3. Rehmetulah Şerîetî

Jimara Endamên Hizib li min de bi çakî ve bi bîr ve nîye; çünke ême carê li ber nehînbûna kar de jimara me bi kêm ve tête biderkevtin. Li paşan de ev ji salekê bêtir ve ez ji Kurdistan dûrim, ku di vê sala hanê de zor goranên gewre di jîyana siyasîyê Kurdistanê de hatinê biderkevtin, yên ku ew bi qazanca bizavê û hizib de têtin biderkevtin. Belam her ewende detiwanim bilêm, ku Endamên Hizbî Demokratî Kurdistan êsta bi hezaran ve têtin bijimartin.

Wergerandina belgê Jimare (24)

(Navê Endamên Encumena Nawendîyî Hizbî Demokratî Kurdistanî Iranê û jimara Endamên wê, yê ku Ebdula Ishaqî bi navbangê (Ehmed Tewfîq) ve bi destnivîsandina xwe ve ji bona Barzanî dayite bidan).

Navê Endamên Encumena Nawendîyî „Hizba Demokratî Kurdistan“ (Iran)

1. Ezîz Yusifî Bi darvekirinê ve hatîye bidadkirin. Çavdêriya dadkirinê dide bikirin. Endamê Encumena Nawendî ye
2. Rehmetulah Şerîetî Bi dadvekirinê ve hatîya bidadkirin. Çavdêriya dadkirinê dide bikirin. Endamê Encumen Nawedî ye
3. Seyid Ebdulah Ishaqî Kadîrekî veşartî û kar ji bona Encumena Nawendî dide bikirin.
4. Xenî Biluryan Bi darvekirinê ve hatîye bidadkirin. Çavdêriya dadkirinê dide bikirin. Endamê Encumena Nawendî ye
5. Haşim Emek Eltulab Kadîrê veşartî û karê Rawêşkarê Encumena Nawendî dide bikirin.
6. Haşim Husên Zade Kadê veşartû û karê Rawêşkarê Encumena Nawendî dide bikirin.
7. Dektor Elî Melewî dadkirî bi zindana hergavî ve, karê Rawêşkarê Encumena Nawendî dide bikirin.
8. Qasim Seltanyan Kadîrê veşartî û karê Rawêşkarê Encumena Nawendî dide bikirin.

**Jimara Endamên Hizim û Layîngîrên wê
bi heft hezar Endam (7000 Endam) tête biderkvetin.**

سه گروهی در هیئت اندک بودی. مورد توجه و آوازه نامبروار و در پی گریختن به ۱۳۴۳ تاریخ کوی
خود تعلق نمود. چونکه صورت سیاسی نه بود به کمک دلداران وقت که در حال و حال و در میان
جوانان کوریه و سکر نامی بود همه با او استعاضای نامبروارین قبول کرد و همه را در پی
ما تا ایستاد تا ما سیاسی حزب که گاه نامبروار خود به پیروی چه چیز بودیم تا که نخریدیم.

له و احاطه کردیم به محیط هر طایفه سیاسی حزب که سه شعبه ایست که در میان هم دارند و این است که
له تا آخر با سقا له دارند (۱) داخلیم همه در پیوسته به اطلاع به یکدیگر که این است که در میان
تالی باره دارند باقی نامبروار همه به یکتا که کم نودت له ملازمی نام نرسیدند با لیوان بنویسند.
بسیار که در پیوسته و زمانه هر روزی که در میان تمام مردم که در میان تمام مردم که در میان
همه تا آخرین روزها خیزش له سه روز در هر که در میان به نشود و مانند در هر صابون
سه تا با آزادی پیشکش دهکا. کتاب و همه پیوسته به پیوسته تا که به پیشکش له که
جانبه زن مردن: قیام همراهِ حزب به یکدیگر که در میان. و با یکدیگر به هر که به پیشکش له
بیتوان به با ما و یکدیگر را که در میان و این بزرگی که بعد از روزی در هر سه روز با این نوشتند و
تیم به با یکدیگر که در میان له پیشکش له که در میان له چاره هر یک حزب با باستان له که در میان
ب- به پیوسته و نام کتابان که در میان که در میان که در میان که در میان که در میان که در میان
در هر سه روز سیاسی بین چین بین حزب و هر که که در میان که در میان که در میان که در میان که در میان
کریه و در کوریه خود را نام که در میان که در میان که در میان که در میان که در میان که در میان
سه روزی حزب در کوریه که در میان که در میان که در میان که در میان که در میان که در میان

سکه و نشان داخلیم - به هر چه که در میان
تقدیر که در میان که در میان که در میان که در میان که در میان که در میان
[Signature]

۱۳۴۳

Wergerandina belgê Jimare (25)

**(Bekir navekî dinî veşartîyî ji bona (Ebdulah Ishaqî)
Hevalê berêz Serokê xebata giştîyî netewê Kurd Mamosta Mustefa
Barzanî!**

Digel baştirîn silav de, wa li jêr de ji bona zanyarî û agehdarîya bêtir daneyekê ji nameya xwe, ya ku min ew ji bona Hevalên Encumena Nawendî di „Partîya Demokratî Kurdistan“ de dabû binivîsandin, bi rêzgirtin ve ji bona we didim bipêşkeşkirin.

Hevalên berêzî Encumena Nawendîyî „Partî Demokratî Yekgirtîyî Kurdistan“ piştî pêşkeşkirina baştirîn silav û bi awata serkevtin û pêşvecûna wan hingavên we di vê dawîyê de ji bona bêtir qayimkirina partî di nava xelkê de û bi taybetî ve ji bona çûna we ber bi girtina kongirê ve dane biavêtin.

A. Ji bona zanyarî û ji bona ku hûn bêtir li ser wan kesan û yan wan Hevalan de bêtin birûnkirin, ji yên yên ku ew ji bona hêla Iraqê de hatine bihatin, bi pêwistî min date bizanîn, ku evên jêrî ji bona we bidim binivîsandin. Diyare, hêvîya Hevalên tête biderkevtin, ku ev zanyarên hanê li çarçoyê Encumena Nawendî de bi baştir ve tête biderkevtin, ku ew ji bona derve neyête biderçûn; çunke cûlandina nelibarî ji hinekan ji wan Hevalan de li pêş salekê de li vir de kosp û kelem ji bona Hevalên Partî dane biafirandin. Ca ji bona ku ew cûlandinên hanê bêtin bidabirîn, min bi piêwistî ve date bizanîn, ku evên xwarên ji bona we bidim binivîsandin:

1. Derbarê Heval „Kerîm - Enwerî“ de di havîna sala 1956 de bi boney wan hoyan ve, ji yên ku ew bi destên Hevalên Encumena Serkirdatî ve hatibûn bikevtin, kombûna Encumena Serkirdatîyê bi tikrayî ve li ser helpesardina (Sarkirina) navbira de dane bidengdan û tanî êsat jî hêjî ew biryara hanê nehatîye biwergîrandin.
2. Heval „Salih - Tewfîq“ navbira zîneta wî di nava cih û rêyên rêxistinan de bi rûn ve nayête biderkevtin, çunke berpîrsiyarîyek

bi navbira ve (Endamê Encumena Çil -Bexş) hatibû bisipartin, wî tanî salekê ew neda biwergirtin û ew hate bidaniştin. Lêbelê ew bi rûdanên 14 tîrmehê ve ji bona jêr barê berpirsiyarîyê ve hate bihatin. Lêbelê zor pê neçû, bi meha ku dê ew li layê serdarîya Iranê de bête bidestgîrkin, wî rêya Iraqê bi bê wergirtina destûr û bîr û bawerîya Hevalên Encumena Navxwe û Encumena Navçeyê Mehabad ve bi ber xwe ve date bigirtin. Hevalan weha didatin bidîtin, ku ew li navçe de bi nehênî ve bête bimayîn û wan ji re cîgah jî dabûn bidiyarkirin. Lêbelê piştî ku jê re bi mîrî ve hate bigotin, ku destûr jê re ji bona çûna Iraqê nayête bidîtin. Navbira benda rêk û pêkîyî partî dide biçirandin û xwe ji bona nava Iraqê dide biavêtin. Lêre jî ew li jêr rêkî û pêkî partî de nemaye.

3. Heval „Celal - Ehmed“ navbira di payîza sal 1954 de li ser biryara têkrazî Encumena Serkirdayetî de jiber zor hoyên sincî û siyasî di nava partî de hate bisarkirin û ta êsta ew biryara hanê nehatîye biwergîrandin.
4. Heval „Cemal - Tewfiq“ di sala 1955 de navbira kişandina xwe ji partî dayite bidan. Wî bi Hevalekî ji Encumena Serkirdayetîyê ve ew kişandina xwe jê re bi gorê ve dabû bianîn. Zor teqela hate bidan, da ku navbira ji bona partî bête bivegerandin; lêbelê razîkirina wîna gelekî bi çetin ve dihate biderkevtin; çunke hoyê wêyî siyasî nebû; belkî hoyê wêyî dildarî û şeweyê... mal û jîyan bû.

Jîbervêjî ve Encumena Navçeyê Mehabadê bi xweklişandina navbira ve hate bipêrûniştin û her li wê demê de tanî êsta danû sitendina partî ligel wî navbira de her bi tengalî ve dihate bikirin û ne ku bi partîyatî ve dihate bikirin.

Li dahatûweke nêzîk de biryara partîyî mîrî li ser wan de dê ji bona Hevalan bête bipêşkeşkin.

Di dawî peyvê de li Hevalan de didim bidaxwazkin, ku ew li ser surandina nelibarî Hevalên navbirî de her core têbênîyeke wan bête bidîtin, hêvîdarim, ku ew zûtur di bersiva vê nivîsandina hanê de ji bona me bidin binivîsandin; çunke her bi van zûwane rewşa wan mîna rewşa Biraderên wan Nejad û yên din tete birûnkirin û kombûna partîyî dawî dê biryara xwe li ser wan de bide biderxistin

û ew dê bi mîrî ve ji bona we û Hevalê berêz Mamosta Barzanî bête bipêşkeşkirin. Tikaye, ji bona hemû core pêwendî û karekî ligel Heval û yan Layîngirên „Hizbi Demokratî Kurdistan“ de hûn didin bipeydakirin, da ku bi baştir ve û li bartir ve bitwanîn bersewên wan bidin bidan û yanjî ji bona ku duwarojê jî ve hûn derdeserî û poşmanî ji bona me nedin bipeydakirin, bi pêwîst ve têtê bidîtin, ku di pêşî de li ser wan de di çarçepêkî partî de peyvîn li ser wan de bête bikirin.

B. Bi pêwîstî ve didim bizanîn, ku tika li we de bidim bikirin, da ku ez bituwanîbim nivîsandineke pîrozbayê û derbirîna siyaseta binçînîyî Hizbi Demokratî Kurdistan bidim sazîkirin, ku hûn çend roj ji pêş girêdana kongire de min bidin bixeberdarkirin, ta ku ez peyam digel pîrozbaya mîrîyî Encumena Srdkirdayetîyî Hizbî Demokratî Kurdistan de ji bona kongire bidim bipêşkeşkirin.

**Serkevtina we didim bidaxwazîkirin. Digel rêzan de
Bekir
Navnivîsandin
Wênerê Encumena Serkirdayetîya Hizbi Demokratî Kurdistan
Di 26. 9. 1959 de**

Wergerandina belgê Jimare (26)

Mamostayê berêz û dilsoz

Hevalê Mustefa Barzanî

Baştirîn silav ji qolaya dilê xwe ve û daxwazîya tendurustî û serberzîya Xwendan û we didim biarastekirin. Dizanim û zorî pê xweşhalim, ku li Barzan de damarên we têtin bibîhinvedan; lêbelê Nehez û Neyarê netewê me we bizanim, maweyê bihinvedana remanê lê birîne. Donê şevê li êre de min xebrera gerandina Kak Sadiq, Kak Ebas û Şêx Ebdeyduh date biwergirtin; lêbelê mîna ku li vir de tête bipeyivandin, ku ew bi baş ve hatine bivegerandin.

Va ye, ji çend rojan de Serokên Eşîran li êre de dane bikomkîrin û li taqimekî de ser bi Cafan ve hinde peyvên nelibarim min dayite bibihîstim û ew digel peyvên kirdîyên Kak Ebas de zor li yek de bi dûr ve têtin biderkevtin. Kak Ebas date biraxistrin, ku Caf jî hate birûnkîrin û ew rêya nelibar ji xwe re nadin bigirtin; lêbelê wetûbêjên wan li êre de li Begdadê de wan Perîşanan li derdetarîkîyê de didin bihiştin û wan didin bixapandin.

Mamoste Can! wa bizanim, ku dê vîna we bête bigirtin, tanî ku rewşa navçe neyête bisaxkîrin û rêk û nelibarî neyêtin biçakkîrin, hûn dê nayêtin bivegerandin. Bi rastî ve ev remana hanê zor zor bi pesinde ve tête biderkevtin. Beramberî xwe jî bi beşê xwe jî ve dê ez li ser wê remana hanê de bêtin bisaxkîrin. Ev Tewtewên çepildanan dermanê derdê netewe û neşîmanê meyî beşkirî û mafexuraw ji bal Dagîrkerên me de nadin bikîrin. Zor seyre li wanê her di ser de agehdarîya wan li ser Mehmudê bêzewar de nîye û ew nizanîn, bê ka navçê Barzan û dor û berê wî di çi zînetê de têtin bidîtin. Ba li wan gerin. Nehatina te ji bona Begdadê de bi rastî ve zor bi pesinde ve tête biderkevtin û ew bi bîrker ve bi tedbîreke qûl û hişmendî ve tête biderkevtin, bi taybetî ve ku piştî vegerandina we li jêr amojgarîyên Xwebdan de cihê hîvîyan hingavên ciwan we ji bona nehiştina ajaw û pevçûnan dane biavêtin. Îro jî ez ji bona layê Bapîr Axayê Nuredîn têtin biçûyîn, yê ku ew ji bona da û derman li Begdadê ye. Donê min date bibihîstin, ku ew dê

roja yekşemê serdana Zeîm bide bikirin. Biryar weha ye, ku ez Fetah li mala Reşîd Arif de bibînim. Bi ciwanî ve ez dê li pêş de bidim bidanîn, ku heger ew bixwaze bi xwarî ve bête biçûyîn, dê ew beramber bi Xweda, netewê Kurd û welatê wîyî Kurdistan ve bi rûreşî ve bête biderkevtin. Digel Kake Ziyad jî de biryar wisa hatîya bidan, ku em du sê taqimên tirjî bidin bidîtin.

Li ser zînetê birayên Penahîner de:

Bi rasti ve ew bi rewşeke gelekî xerab ve hatine bigihiştin. Bi qed serê derzîyê ve avrûwa siyasî û merovanî bi wan ve nedane bihiştin. Her ewende bese, ku bizanin, ku Biraderên Cigarexor hergav destên wan bi hebên serêşê û espirinê ve têtin bidagirtin; jiber ku ew li dermanxana Serçinar de bi xorayî ve bi wan ve têtin bidan.

Ji bona xwe jî min dest ji xwe dayite bibirîn. Heta êsta li şarê Sulêmanîyê de bêtir ji (1500) dînarî û li Begdadê jî de (600) dînarî qerdarim. Nizanim çî bikin. Ew nahêlin, ku em wan li ser gundan û bajarokên dor û berên Sulêmanîyê de bidin bidabeşkirin, da ku ew ji xwe re çandinîyê û kar bidin bikirin. Êstanjî tenha 20 rojên tir mane, ku Cotkar dest bi kar ve bidin bikirin û mawê çandinya dan nemaye. Tenya mawê çandinya tutinê, nok û karkirin di nava baxcan de maye. Li Biraderên partî jî bigere.

Mamoste Can... Neku ez bi pêxweşîbuna xwe ve, belkî bi erkê xweyî milî û partî jî ve ez vê zînetê hanê ji bona ber dîtina we didim bixistin. Ez dizanim derd û kulên navçe zor dor lêdawin; lêbelê di ser vê jî re ez ji we hêvîdarim, ku hûn rêgayekê ji me re bidin badanîn, da ku em tede ji xwe re hingavên pêwîst bikarinbin bidin bigirtin; çunke heger zînet di vê rewşa êsta de bête biçûyîn. Wa bizanim, dê zîneteke wisa bête biderkevtin, ku ew bi hoyê pestbûna her Kurdekî dilsoz ve bête bidîtin.

Çunke wext derengbû. Wa bi ziman jî ve çend peyv min bi kak Mustefa ve dabû bisipartin.

Dîsan saxî û serberzîya Xwedan û ya we li Xwedawendê Bilind de didim bidaxwazkirin. Digel rêzan de.

Ehmed Tewfîq
5. 5. 1960

Rûnkin:

(Ehmed Tewfîq bi navê nehênî ve ji bona (Ebdulah Ishaqî) Sikretê Hizbi Demokratî Kurdîstana Iranê ji sala 1959 tanî 1965 de tete biderkevtin).

Belgê Jimare (27)

ماهو سنه‌ی چاره‌ی نووشه‌ی نووشه

بارشاه

دەگەلێ — لاو و مەردەشت

ولێ ئێم ٣ رۆژ ماڵە بە بەردێشێن و بەنێشێن گەگەم

خاوەن یا ئێم ئێم ئێم بەوێشێن و بەنێشێن ئێم ئێم ئێم

بە نێشێن و بەنێشێن ئێم ئێم ئێم ئێم ئێم ئێم ئێم

بە نێشێن و بەنێشێن ئێم ئێم ئێم ئێم ئێم ئێم ئێم

بە نێشێن و بەنێشێن ئێم ئێم ئێم ئێم ئێم ئێم ئێم

بە نێشێن و بەنێشێن ئێم ئێم ئێم ئێم ئێم ئێم ئێم

بە نێشێن و بەنێشێن ئێم ئێم ئێم ئێم ئێم ئێم ئێم

بە نێشێن و بەنێشێن ئێم ئێم ئێم ئێم ئێم ئێم ئێم

بە نێشێن و بەنێشێن ئێم ئێم ئێم ئێم ئێم ئێم ئێم

بە نێشێن و بەنێشێن ئێم ئێم ئێم ئێم ئێم ئێم ئێم

بە نێشێن و بەنێشێن ئێم ئێم ئێم ئێم ئێم ئێم ئێم

بە نێشێن و بەنێشێن ئێم ئێم ئێم ئێم ئێم ئێم ئێم

بە نێشێن و بەنێشێن ئێم ئێم ئێم ئێم ئێم ئێم ئێم

بە نێشێن و بەنێشێن ئێم ئێم ئێم ئێم ئێم ئێم ئێم

بە نێشێن و بەنێشێن ئێم ئێم ئێم ئێم ئێم ئێم ئێم

بە نێشێن و بەنێشێن ئێم ئێم ئێم ئێم ئێم ئێم ئێم

بە نێشێن و بەنێشێن ئێم ئێم ئێم ئێم ئێم ئێم ئێم

Wergerdina belgê Jimare (27)

Mamostayê berêz û xweşevist Barzanî digel Silav û hurmet

Wa paş 3 roj ji bona dîtin û daniştin ligel Hevalên (Patî) de mane, bidaxewe, wa bizanibim, katê wan ji bona daniştinê nebû. Her li mawê van 3 rojan jî de ducar bi telîfonê ve daxwaz li min de dane bikin, ku ez bi lez û bez ve ji bona nik wan bêtin bivegerandin; jiber ku ew azarê diçêrin û bi bê avrû ve hatine bikin.

Diyare, ku ew tawanbarîya vê rewşa hanê perîşan ji bona ser milên xelkê û şûnên tir ve didin biavêtin, lêbelê ez bi xwe jî ve xwe bi tawankarîya rewşa perîşanîya wan ve didim bizanîn; çunke heger min jî mîna zor kesan li wan de bida bikin, ji yên ku ew êsta li meydan de dar, sîng û pêşxerîn û gerjî min jî ruwên xwe her rojê bi rengê ve bida biderxistin, û li ber dergehê (qudret)daran bihatama rawestandî, êsta min jî mîna van Meydanradan jî detuwanî rewşa Biraderên Têkoşerên Penaber bi vî corê hanê ve nedim bidîtin!!

Lêbelê wa ji bona layê Biraderan têtîm bivegrandin, debî bimrin. Lêbelê ta dawî jî her dê em xwe bidin biragirtin û sax dimînin. Li bîrsîtîyê û derbiderîyê em natirsîn. Bêtir ji 8 salan bi vî rengê hanê em bi serî dibin. Lêbelê roj bi roj ve avruwa me di nava xelkê de tête bibêtîrbûn. Wa bizanim, dîsan bi bîrsîtî û rebenî ve her dituwanin ser ji bona dujminên Kurd nedin bitewandin û em dê serberz bêtin bimayîn.

Tenya daxê sûtunê eve ye, ku reftara êstayî Biraderên partî biramber bi 200 tanî 250 kes li pênavê têkoşînê ji bona Kurd û Kurdistanê de hatin biawarekirin û biderbiderkirin. Ji bona duwa roj ev reftara hanê bîr û hestekê nebaş û sûtînerî ji bona nava (Iraqê) û (Iranê) de dide bixistin.

Lêbelê zor giringtir ji pîrsa Penaberan de pîrsa pêwendî du partîyan (Partîya Demokratî Kurdistan û Hizba Demokratî Kurdistan) tête biderkevtin, ya ku ew ne bes tenê nehatîye birûnkirin, belkî jî ji bona wê li ser de ne peyvîn û ne jî kombûne hatine bigirtin. Li ber çi? Hîç kes bêcgeh li Birayên Nawendîyî Partî, yan jî baştir bidin bigotin,

Mekteba Siyasî de nadin bizanîn.

De Xuwa gewreye. Zor li mêj de çarenûsa gelê Kurd bi destên Birêveberan ve li zor cêgehan de teslîmî qeza û qederê (berdestê çerx û felekê -Cuma) dane bikin. Zeman, rojgar û dujmin çi bi ser me Kurdê hejar ve dayitin bianîn? Gerdenên me ji mû bariktir hatine bikin! Ca jibervêjî ve rewşa me weha xweşe!

Mamostayê dilsoz...

Vaye, îro ez demjimara 5 dever bi layê Biraderan ve ji bona Sulêmanîyê têtîm biçûyîn, dê kengî Biraderên partî ji wê helwesta xwe bi têkoşînê ve di Kurdistanê iraqê de û pêwendî digel bizava perçeyên tirî Kurdistan de bêtin bidakevtin, da ku ew li ser de bidin biaxivtin? Dîsan paş du salan hatûçûn û veğerandin. Çünke pêwendîyên zor qayim û nesistkirîyî Kurdistanê Iranê û êre bi erkekî mêjûyîyî milî ve û bi avrûmet û hesta welatrperwerîya me ve tete biderkevtin.

**Saxî û serberzîya we ji Xweda dixwazim.
Ligel rêz de**

**Ehmed Tewfiq
26. 5. 1960**

Belgê Jimare (28)

رفقای عزیز
 کمیته مرکزی حزب کمونیست اتحاد شوروی -
 به نوسید مسلاهای رفیقان خود را تحریم میارم .
 بنامی نام قبلی خود که بر پایه رفقای شما در اینجا (...) در مسافرت هیئت نمایندگی
 حزب اتحاد جماهیر شوروی سر به لعین تقوی گوید، توضیح چند نکته را لازم میدانیم :
 الف - اعضاء هیئت نمایندگی نام از مشورت برین ترتیب است :
 ۱ - قاسم سلطانیان - (در ران مکتب اسکالامبر) ...
 ۲ - سیوان مینی ...
 ۳ - علی اسکای (سران حزب در امونیت) ...
 نظریه بندهست در صورت ترتیب و صیغه ویزا . بناهای بالا پیشنهاد
 ب - خیلی بهتر و فرصت میداریم ترتیب سفر هیئت حزب را متارن بودن برین
 رهبر مصطفی باستانی در اتحاد شوروی بیشتر ...
 ج - بعدت نظریه در حالی حزب گنج به ترتیب دفع مداخله ما در حالی برای این
 سفر و پذیرا هستیم .
 اسلام و استرام . از طرف
 کمیته مرکزی حزب کمونیست اتحاد شوروی
 (ناروس)
 ۱۹۶۵ / ۱۱ / ۱۹۶۵

Wergerandina belgê Jimare (28)

**Zagros bi navê nehênîyî Encumena Nawendîyî Hizbi Demokratî
Kurdîstana Iranê ve tête biderkevtin
Hevalên berêzî Encumena Nawendîyî Partîya Komonistî Yekîtîya
Sovyetê**

Silavên Hevalên me ji bona we didin bipêşkeşkirin

Li dawîya nameya meyî pêşî de, ya ku me ew di rêya Hevalên weyî
vêderê de () derbarê çûna desteyekî ji Wênerên partîya me ji bona
Yekîtîya Sovyetîyî Sosyalistî dabû binardin, me bi pêwistî ve date
bizanîn, ku em ji bona we van xalên tên bidin birûnkirin:

A. Paş lêkolînê û pîrskirinê weha hate bibiryardan, ku Endamên
desteyê wênerîyê ji van kesan bêtin bipêkhatin.

1. Qasim Sultanyan (li Iraqê de bi navê Kemal Ehmed ve hatîye
binasîn).
2. Sulêman Muînî.
3. Ebdulah Ishaqî (li Iraqê de bi navê Ehmed Tewfîq ve hatîye
binasîn).

Tikaye, van navan binivîsînin û heger ku ew tewabûb, fîza bi wan ve
bidin

B. Baştir weha ye û bi kêş ve dizanim, ku çûna desteyê partîya me
ligel Hevalê Serkirde Mustefa Barzanî de di Yekîtîya Sovyetê de
bête biderkevtin.

C. Bi hoyê kizî barê samanê partîya me ve pêdawistîyên me bi vê
heye, ku bi layê kêş ve yarmetîya me ji bona vê çûnê û dîdarê ve
bête bidan.

**Ligel silav û rêzman - ji layê
Encumena Nawendîyî Hizba Demokratî
Kurdistan
(Zagro)**

92 S/ 1. 11. 1960

Belgê Jimare (29)

ر. ق. ا. ی. م. خ. ن. ر.
 کمیته مرکزی حزب کمونیست اتحاد شوروی

به بند تقدیم سلامهای رفیقانه . . .

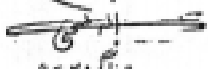
بهترین تبریکات کمیته مرکزی حزب دیکرات گورستان را بنامت جشن کبیر انقوب -
 اکثر مسرفصل تازه و فرین نامگی ز غمگشان جهان . پیروزی و مظهر قدرت و عظمت شوراجا
 بر دستگاه پرسیه نژادیسیم و برید وادی . بشا و کسید شام همه مل اتحادیه شوروی و سوسیالیستی
 تقدیم میگردیم .

ملت گور که ملت ستمیده و محرومی است خطی حزب عظمت را همیت انقلاب کبیر
 هزاران و ثبات مل قهرمان شوروی را دنگ میکند . و بهین مناسبت لازم میاید که شغف
 و سرور ملت گور که گورستان ایران و نوزده اعضاء و حزب دیکرات گورستان « را
 بنامت حلول جشن کبیر انقوب کبیر منگلس و تقدیم دلیریم .

شادیم که درینک بر سر پانده شغف گور و رفیق مسلمانان با دانی نام ملت گور که
 جشن کبیر مل شوروی شرکت میکنند .

فرخنده باد جشن انقوب کبیر کبیر .
 پیروز باد اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی و مکتوم ذلال پانزیر .
 در روز ملت گور . به مل اتحاد شوروی دوست باوهای همه مل
 زنده و مسلح باچار .

در هم تبریکات و احترام : در مل
 کمیته مرکزی ، حزب دیکرات گورستان

 ۹۱ / ۱۱ / ۱۹۶۰ - ۱۱ / ۱۱ / ۱۹۶۰

Wergerandina belgê Jimare (29)

**Pîrozbaya Encumena Nawendîya Hizba Demokratî Kurdistanê ji
bona Encumena Nawendîya Partîya Komonistî Sovyêtî**

**Hevalên berêzî Encumena Nawendîya Partîya Komonistî Yekitîya
Sovyêtî!**

Paş pêşkeşkirina silavên Hevalan.

Bi hoyê hatina cejna gewreyî şûreşa Oktober ve danekî nû di jîna Rencderanên cîhanê de bi derkevtina desthilatîya Sovyêtê ve û bi serkevtina wê ve li ser dam û destgehên Qeyserî û borcuwazîya rizyayî de date bidestpêkirin. Encumena Nawendîya Hizba Demokratî Kurdistanê ciwantirîn pîrozbayê ji bona we û di rêya we jî de ew wê ji bona hemû gelên Yekitîya Komarên Sosyalistîya Sovyêtê de dide bipêşkeşkirin.

Gelê Kurd gelekî hatîye biçewisandin û bibêbeşkirin. Ew çak li ber gewrebûn û giringbûna şûreşa azadîyî gewre û rizgarîkirina gelên Sovyêtîyî aza tete biliberkevkevtin. Bi vê bûna hanê ve em bi pêwistî ve didin bizanîn, ku şadî û bextwerîya gelê Kurd li Kurdistanê de û bi taybetî ve Endamên Hizba Demokratî Kurdistanê bi bûney dahatina cejna şûreşa Oktoberî gewre ve bidin biderxistin.

Em bi bextwerî ve têtin biderkevtin, ku Pêşewayê gelê Kurd Têkoşerê Havalê Mustefa Barzanî bi navê gelê kurd ve di vê cejna gewreyî gelên Sovyêtê de tete bibeşdarîkirin.

Ji bona Yekitîya Komarên Sovyêtîyî Sosyalistî, keleha qayim û xweragir, pîroz be.

Silav ji Gelê Kurd ji bona Gelên Yekitîya Sovyêtêyî dost û dilsoz ji bona hemû Gelan.

Bijî Aştîya bi carekê ve

Pîrozbayî û rêzî dubare li me de bidin biwergirtin.

**Li: Encumena Nawendîya Hizbi Demokratî Kurdistan
(Zagro)**

S 91 / 10. 11. 1960

Wergerandina belgê Jimare (30)

(Şerîf bi navê nehîniyî Barzanî ve û Ehmed Kuwêstanî bi navê nehîniyî Ebdulah Ishaqî ve têtê biderkevtin).

Mamostayê xweşevîs û birêz Kak (Şerîf)

Bêtir li pênc mehan de ez li dîdara we de bêbeşbûm, ca ez bi kêş ve dizanim, ku ez baştirîn silavên kurdîniyê ji bona we bidim bipêşkeşkirin û ez ji baregahê Xwedawendê Bilind saxî û serberzîya Xwedan û we didim bidaxwazkirin. Nek ez, belkî hemû Kurdên xawen avrû û heste bi awatîxwazên saxî û serberzîya we ve têtin biderkevtin.

Cunge biryare, ku ez ji Begdadê de bêtin bivegerandin û ligel Hevalên xwe de ji bona serdaniya nik we bêtin bihatin. Ca ji bona zorî dirêjîyê pê nedim. Bi kurtî ve Kabrayê Nasê me bi hoyê Kak Ebeydulah û Kak Seyid Ezîz ve bi pele ve dîtina min dabû bixwesetin. Ez hatim û min ew dît. Zor peyv li dîdarê de hatin bikirin. Ez dê wan ji we re bidim biovegerandin. Paşî salekê wa 350 dinar qerzê we bi min ve hatîye bidan. Vaye, ez wî qerzê hanê bi hoyê Helgirê vê nivîsandina hanê ve ji bona we didim bipêşkeşkirin. Diyarbû, yê ku wî ew ji bona min dabû, da ku ez, Bav û Birayên xwe pê kirin û firotinê bidin bikirin; lêbelê min weha bi başî ve date bizanîn, ku ez ligel Birayên xwe de ji bona serdana we têtin bihatin. Her bi navê xwe ve wî diravî ji bona me bi qerz ve bide bidan.

Min weham pê pesend û baş bû, duwayî jî hoyeke ji bona we didim biraxistin.

Ewende jî agehdarbin, ku ez û Hevalên xwe ji bona hinek cudabûnên remanî li ser rewî Hizb de ji bona serdana nik we têtin bihatin. Diyare, ji bona zor karên tir jî bi pesende ve têtê biderkevtin, ku hûn hêjabûnê û zor rêzê li Biraderan de bidin bigirtin; çunke ew zor lawin û rêzlêgirtina we ji bona wan dê li ser canên wan de zor bide bikêrkirin. Da ku hûn bi kurtî jî ve li ser zînetê de bêtin biagehdarîkirin, „Qadir Hesen“ ji bona serbar û barekî xwar hatîye bikevtin û ew xwe bi nêzîkî

Komonistan ve dide bibirin û wî bi nivîsandî jî ve tişt ji bona wan dayite binivîsandin... Wi zor pelqajî kir, tanî ku wî Heval Kemal jî ligel xwe de date bibirin. Êsta jî Navbira jî zor bi çepe çewtî ve dide bibîrkin.

Lêbelê li sererayî vê jî de zor li bar de tête biderkevtin, ku hûn li Heval Kemal de rêzê bidin bigirtin, çunke ew zor bi xawinê raburduwekê pak ve û xawinê avrûyê ve tête biderkevtin. Vê jî bizanîn, Qadir Hesen de me êsta dayite bitengalkirin û nahêlin, ku ew destdirêjîyê di nava karan de bide bikirin û heger em ji bona serdana we bêtin bihatin, Navbira ligel me de nayête bidîtin.

Hêvîya min weha ye, ew diravê hanê bi cihê wî diravî ve neyête bidanîn, ji yê ku we pê qewil dabû bidan, ku dê hûnê wî ji me bidin bidan.

Weha bizanim bi pesend ve tête biderkevtin, ku em ji bona layê we bêtin bihatin, ku peyiv li ser vê nivîsandina hanê de neyête bigorêkin. Baştire ku li ser dirav de bête bipeyivandin, çunke ez li layê Biraderan didim bigotin, ku Kabirayê Nasê me dayit bogotin, ku hûn divê Mamosta Şerîf bidin bidîtin.

Êtir destê bi rêzê mezin Xwedan ve maçdikim û saxî û serberzîyê li Xwedanwend de didim bixwazkin.

**Bi rêzdarî ve
Ehmed Kuwêstanî
31. 5. 1961**

Belgê Jimare (31)

(۱) فہرست جی ماٹگانہ کی کار مکانی حرفہ لپی		۵۹/۱/۷
۱- جہانگیر	۷	دیار
۲- سیامند	۷	بانہ و سہ رت
۳- مامہ نہ	۷	مہ گنور و گہ وک و ڈی پورہ
۴- پرورتا	۷	مہ گنور
۵- گوللاوی	۷	سیا نڈو و سیا بیٹھ لا
۶- شہ رف	۷	
۷- آسوس	۷	قاسم پورہ
۸- حسنو	۷	
۹- مہ عدہ	۱۰	بہ مال و منڈالہ و مہ مشلولہ میاد
۱۰- کربانج	۱۰	بہ مال و منڈالہ کربانج
۱۱- آرات	۱۰	دہ رتہ بانہ
۱۲- لوللو	۱۰	میاد بانہ
۱۳- کرین	۱۰	خانہ پورہ
۱۴- نشتان	۱۰	نہ خرم
۱۵- شہروانی	۱۰	سہا بانہ
۱۶- کازہ	۱۰	نہ خرم و سنو
۱۷- ناسر	۱۰	نہ فاشہ
۱۸- مہ عدہ	۱۰	سہا بانہ
۱۹- بلیہ	۱۰	سنہ
۲۰- کولہ پورہ	۷	سنہ

»	۱۴	باران	»	۱۱ - باخچه دانی
»	۱۳	باران	»	۲۲ - سیروز
»	۱۰	باران	—	۲۳ - هوسیه
»	۱۰	کراواتا	—	۲۴ - بوشه
»	۱۰	تابلو سنه	—	۲۵ - ههیرا
»	۱۰	سالیور (سینه)	»	۲۶ - کراوات
»	۱۰	بانه	»	۲۷ - زرننگ
»	۱۰	بانه	»	۲۸ - بنی پاک

265 ۳۶۵ دینار

بهره بردن و ...
 اجرتی استغنی بنگار و چاکان شریح و حاقودین کار و مکانی نه معنی

۱۰۰
 ۹۰۰ دینار
 (۱) ده تغه گنجی بر فون دتر (پاده)
 له قه بار و هه تغه گنجی ۹۰ دینار

۱۵
 ۷۳۳ دینار
 (۲) پازره ده مانجه سی گول و له ده
 ده دیکه به نه ناده و تیره تله ۲۲ دینار ۶۳ دینار

1373 ۱۳۷۳ دینار

لائی کہیں :

۵۳۰ روپے

۱۱ سہ ماہی منگنی روپے

۵۲۰ روپے

(۱) ۱۰۰ روپے

۱۰۶۰ روپے

1060

یا رسیدہ سے فوق العادہ

(۱۰) خیر سہ ماہی مالہ کا فی خیر سہ ماہی

۳۱ روپے

۱ - مالہ تاراں

۱۳

۲ - مالہ سہ ماہی

۱۳

۳ - " " زعفران

۱۳

۴ - " " زعفران

٤ " به غهرا
 ٥ " سهولیهان
 ٣٠
 ٣٣
 ١١٣
 [113]

با کتانه

(٥)

وه ساله به خه ل و نه تهل و هه انو هه

١١ سوار ایست
 ١٢ تده تهب به نه نه
 ١٣ ترو به لوب تهب نه نه
 ١٤ " لود "

١٠٠
 ٢٦٥
 ٩٠٠
 ١٧٥٥
 ١١٣٥
 [2140]

(9)

شماره بیست و یکم از سالنامه لاریستان
 هزینه نامه لاریستان کاندا

۱	زیر	«ساکول»	بانک	۱۸۰	ریال
۲	»	«ره‌خانه»	صاحب‌دار	۹۰	»
۳	»	«کافی‌زهر»	خانی	۲۲۵	»
۴	»	«دوله‌تی»	خانی	۲۷۰	»
				<hr/>	
				۷۶۵	ریال

- (۳) ۱۰۰٪ - (سفره) - ۱۰۰٪
 (۴) ۲۱۴٪ -
 (۵) ۷۶۵٪ -

$$\begin{array}{r} 4756 \\ \times 756 \\ \hline \end{array}$$

(ب)

مستقره حاصلها نه

- (۱) ۱۶۵
 (۲) ۱۱۳
 (۳) ۱۰۰

$$\begin{array}{r} 4756 \\ \times 756 \\ \hline \end{array}$$

Wergerandina belgê Jimare (31)

Dirêjîya wan yarmetiyên Barzanî, ji yên ku wî ji bona Hizba Demokratî Kurdistanî Iranê didate bidan

1. Xercîya mehaneyî Kadirên karkir 7. 1.1959

Nav	Cigah	Çend
1. Cuwanmêr	-	7 Dînar
2. Siyamend	Bane û Serdeşt	7 Dînar
3. Mamend	Mengur, Gerok, Kanî Bokirya	7 Dînar
4. Pîrot	Mengur	7 Dînar
5. Golawî	Miyanduab Sabîn Qela	7 Dînar
6. Şerîf	-	7 Dînar
7. Asûs	Qasîye pêk	7 Dînar
8. Gemo	-	7 Dînar
9. Sadûn bi mal û mindal ve	Meşlûle Mehabad	14 Dînar
10. Kurmanc	bi mal û mindal ve Kermanşah	10 Dînar
11. Awat	bi mal û mindal ve Derveyî Bane	10 Dînar
12. Yulu	bi mal û mindal ve Mehabad	10 Dînar
13. jîn	bi mal û mindal ve Xanî-Pîran	10 Dînar
14. Nîştîman	bi mal û mindal ve Nexede	10 Dînar
15. Şêrwanî	bi mal û mindal ve Mehabad	10 Dînar
16. Kawe	bi mal û mindal ve Nexede û Şino	10 Dînar
17. Nasir	bi mal û mindal ve Rezaiye	10 Dînar
18. Serhed	bi mal û mindal ve Miyanduab	10 Dînar
19. Belêse	bi mal û mindal ve Sine	10 Dînar
20. Kurdpur	- Sine	7 Dînar
21. Baxewanî	bi mal û mindal ve Taran	14 Dînar
22. Pîroz	bi mal û mindal ve Taran	14 Dînar
23. Umêd	- Taran	10 Dînar
24. Cemşîd	- Kermanşah	10 Dînar

356 Barzanî û Tevgera Azadîxwazîya Kurd 1958 - 1961

25. Hîwa	-	Sine	10 Dînar
26. Erarat	-	Şapur (Selamî)	10 Dînar
27. Zerîng	-	Bane	10 Dînar
28. Bêbak	bi mal î minal ve	Bane	10 Dînar
Tevde			265 Dînar

Pêwistîyên çaksazîyê

ji bona parastina cigah û rêgayên Hizbî û hat û çuna Kadirên veşartî

1. 10 tifingên biroyî dirêj (piyade). Buhayê her tifngekê 90 Dînar
900 Dînar
2. 15 demançeyê biçûk û mezin. Her yek bi 23 - 36 Dinar
473 Dînar

Tevde 1373 Dînar

Bi layê kêr ve

1. Şeş tifingên birno
540 Dînar
2. Deh Demançe
520 Dînar

Tevde 1060 Dînar

Yarmetîyên zor pêwit

(3- 9) malên xercên wanî li bajaran de

1. Mal li Taran de 21 Dînar
2. Mal li Mehabad de 13 Dînar
3. Mal li Nexede de 13 Dînar
4. Mal li Urmîyê (Rezayîyê) de 13 Dînar

5. Mal li Begdadê de	30 Dînar
6. Mal li Sulêmanyê de	23 Dînar
<hr/>	
Tevde	113 Dînar

Mehane

(4-9) Destikên barkirinê, veguheztinê, çûn û hatinê

1. Çuwar hêstir	180 Dînar
2. Deh hesp bi zîn ve	360 Dînar
3. Du (2) tirombêlê cêb	900 Dînarî
4. Du (2) tirombêlê lorî	1700 Dînar
<hr/>	
Tevde	2140 Dînar

(5-9) Kirya salane ji bona bingeên hizbî di nava gundan de

1. Gundê	Saloke Bane		180 Dînar
2. Gundê	Refte	Mehabad û Mengur	90 Dînar
3. Gundê	Kanî Zerde	Xanê Lacan	225 Dînar
4. Gundê	Demelnê	Xanê Pîran	270 Dînar
<hr/>			
Tevde			765 Dînar

7. 1. 1959

1. 9 Nefer ji Kadirên bi serê xwe ve û ji bona her yekî	7 Dînar
2. 2 Nefer ji Kadirên bi serê xwe ve, ew li Taran û Kurdistan de dijîn	10 Dînar
3. 3 Nefer ji Kadirên ligel malên xwe ve, ew li Taran û Kurdistan de dijîn	14 Dînar

358 Barzanî û Tevgera Azadîxwazîya Kurd 1958 - 1961

4. 13 Nefer ji Kadrên kêr kuflet û Navrast,
ji bona heryekî 10 Dinar

Tevde 28 Nefer 265 Dinar

7. 1. 1959

A. Yarmetîyên divayî der sala 1959 de

1. Mehanw ji bona 28 Kadirên Hizib 265 Dînar
2. Çekên heyî 1373 Dînar
3. Pêwistîyên ji bona parastina
malên Hizib di nava bajaran de 113 Dînar
4. Pêwistîyên yarmetîya divayên sala 1959 100 Dînar
5. Destikên barkirinê, hatin û çûyînê 2140 Dînar
6. Kîrya xanîyên beregehên Hizib der gundan de 765 Dînar

Tevde 4756 Dînar

B. Mûçeyên Mehane

1. Ji bona 28 Neferan mûçeyên mehane 265 Dînar
2. Kîrya malên Hizib di nava bajaran de 113 Dînar
3. Yarmetîya mehane ji sala 1959 100 Dînar

Tevde 478 Dînar

Yarmetîyên divayî der sala 1959 de

1. 1o perçên tifingên birno û 15 demançe	1373 Dînar
2. Destikên barkirinê û veguheztunê 2 cêbên kevin û 2 lorîyên barkirinê	2140 Dînar
3. Kirya bingehên hizbî di nava gundan de	765 Dînar
Tevde	4278 Dînar

Wergerandina belgê Jimare (32)

Deqa peymanê di navbera partîyên biran de li Iran û Surî de. Di wê demê de Partîya Demokratî Kurdistanê pê wehabû, ku bar û dox ji bona morkirina peymanên bi vî rengê hanê ve libarnebûn.

„Li ser bîr û bawerîyên Hizba Demokratî Kurdistana Iranê û Partîya Demokratî Kurdistana Surî de di civîna girêdayî de di nava Wênerên wan de li Kurdistana Iraqê de di 25 axliva 1961 de“

Li ser bangewazîya Hizbî Demokratî Kurdistana Iranê de ji bona hemû partîyên Kurdistanê de li barê pêşneyara pêkanîna -Encumeneke Giştîyî Kurdistanê- de, da ku Wênerên hemû partîyên Kurdistanê têde ji bona yekxistina teqelên û rêzkirina nexşên xwe di seranderî Kurdistanê de bidin bikarkirin, Encumena Nawendîyî Partîya Demokratî Surî ji bona dengê vê bangewazîyî hate bihatin û di seretayî gulana 1961 de date bibiryardan, ku ew Wênerekî ji Endamên Mekteba Siyasî ji bona Kurdistana Iraqê bide binardin, da ku ew pêwendîyê ligel Wênerên du partîyên biran de bi mebesta rêkevtinê ve li ser pêkanîna Encumena pêşneyarkirî bide bikin.

Di kombûnê de Wênerên Hizba Demokratî Kurdistana Iranê û Partîya Demokratî Kurdistana Surî herdu la zanebûnên xwe ligel hevdu de li ser bar û doxên siyasîyî Kurdistanê de bi giştî ve û Kurdistana Iran û Turkî ve bi taybetî ve dane biveguhestin. Herdu la li girûgirftên partîya din ve di rûwê siyasî û rêkxistinê de hatin gihaştin.

Pîr û bawerîyên herdu la li ser xalên payixpêdan de hatin biyekkirin û ew ji van xalên jêrî de birîtîbûn;

1. Armanca serokî di bizava azadîxwazîya Kurd de di rizgarîkirin û yekitîya kurdistanê de tete biderkevtin û xebat ji bona vê mebesta hanê li hemû pêrçên kurdistanê bi pêwist ve tete biderkevtin û her taktîkekî partîyên Kurdistanê divê bicihanîna vê armanca hanê ber bi çavên xwe ve bide bixistin.
2. Herdu la bi pê wan ve weha tete biderkevtin, ku pêkanîna Encumenekê ji bona gişt Kurdistanê bi erkekî neştîmanî ve tete

biderkevtin; çunke ew sînorê qelpî çêkirî kurdistan li yek de nade bicihêkirin. Miletê Kurd danî pêde nedaye bianîn û xebat li Kurdistanê de bi yek perçe ve têtê biderkevtin û ew li yek de nayête bicihêkirin.

3. Herdu la dane bibiryardan, ku ew Encumenekê di nava herdu Partîyan de bi mîna hingava pêşîn û navkekê ve bidin bipêkanîn, da ku ew Encumeke Giştî bide bidurustkirin. Hedu la bi pêwistî ve dane bizanîn, ku ew bi destpêkirina vê hingava hanê ve carê bidin biduwaxistin. Tanî ku Partîya Demokratî Kurdistan li Iraqê de helwesta xwe di vî barê hanê de bide birûnkirin.
4. Herdu la li ser vê de bi yek bîr ve têtin biderkevtin, ku karên çalakîyî rêxistinê li Kurdistana Turkî de bi wî şeweyê berjewendîya milletê Kurd ve nayêtin bikirin, di pileyê yekem de ji bona vê têtê bivegerandin; jiber ku kar û barên pêwistî Kurdistanî li ser çilobûna kar de di sernaserî Kurdistanê de bi giştî ve û di Kurdistana Turkî de bi taybetî ve ligel hevdû de nayêtin bilihevkin; jibervêjî em em daxwazê li hemû Dilsozên kêşa Kurd de didin bikirin, ku ew bi pele ve kar û barên xwe bidin biyekxistin û Encumena pêşneyarkirî bidin bidurustkirin, da ku bizava rizgarîkirina Kurd bi baştir ve bitwane erkên xwe bide bicihanîn.
5. Herdu la xweşbextîya xwe di bin serokîtîya Têkoşerê aza Mustefa Barzanî de ji bona her Encumenekê yanjî Rêberîyekê Şûnekê didin biderxistin, ya ku ew kar û barên têkoşîna xwe li seranserî Kurdistanê de yanjî li perçeyekî Kurdistana Iran û Surî de bi destên xwe ve bide bigirtin.
6. Lêbelê der barê çonîtîya pêkanîna Encumenê û navînîya wêna, çonîtîya biryarên wêna û corê têkoşînê de li her perçeyekî de ji perçên Kurdistanê de ev bi babetekî ve têtin biderkevtin, ku bi baştir ve têtê biderkevtin, ku Wênerên partîyên hevbeşên di Encumenê de biryarîye^li ser de bidin bidan.
7. Wênerên herdu partîyan wêneyekî ji vê biryara hanê ve ji bona Têkoşerê Hevalê Mustefa Barzanî ve didin bidan, tanî ku ew jî mîna Serokê Partîya Demokratî Kurdistnan Iraqê bide bihewildan, da ku ew wê sarbûn bide bihilanîn, ya ku ew ji bal Partîya Demokratî Kurdistana Iraqê de li astê pêkhatina Encumena pêşneyarkirî de ji bal Hizba Demokratî Kurdistana Iranê û Partîya

Demokratî Surî de têtê bipêşandan, ku wan pêkahtina encumenek di nava xwe de di mawê sê mehan de ji îro ji bona bicîanîna wêna de nade bibiryardan.

Rûnkin:

1. Sê wêne li vê biryara hanê de hatine biwergirtin. Du jê ji bona herdu partîyan û yek jê ji bona Têkoşer Mustefa Barzanî hatine bidan.
2. Ev biryara hanê divabû bi Kurdî ve bihata binivîsandin; lêbelê li ber barê nebar de bi zimanê Erebî ve hate binivîsandin.

Wênerê Desteyê Sikretarîya
Hizba Demokratî Kurdistanan Iranê
Ebdula Ishaqî

Wênerê Mekteba Siyasîyî
Demokratî Surya
Ebdul-Hemîd Sulêman Derwêş

30. 6. 1961

Belgê (33)

المعركة التي رفعها الحزب الديمقراطي الكردستاني الى الحزب الشيوعي حول السلبات القائمة في العلاقة بينهما

الى اللجنة المركزية للحزب الشيوعي العراقي

تعبية طيبة

ان حزبا بالحزب الديمقراطي الموحد لكوردستان والذي يهيمه مسالة اتباعها حركة الوطنية في العراق وبما احتاجها في النضال ضد الاستعمار والحكم الرأسمالي الرجعي يوجد لزاما عليه ان يطلب من الحزاب جبهة الاتحاد الوطني التعاون معه على نزع الاسس العامة التي تنفق عليها الاحزاب المنظمة الى جبهة الاتحاد الوطني . فكانت جهودات حزبا في هذا السبيل تقابل بالسلب من قبل بعض اعضاء الجبهة وحيلة التشويه وتشويه حقيقة حزبا من قبل اعضاء اخرين في الجبهة . وقد ادت هذه الحالة الى خلق جو مكرب ضد حزبا والامة ذاتي الاخرة الصربية بين شعبنا وبنز الفلك بصورة خاصة تجاه تعال الشعب الكردي في سبيل حقوقه المشروعة ضمن الوحدة العراقية ضمن نضاله العام الواضح في سبيل تثبيت الجمهورية وتوطيد ها وتوسيع ديمقراطيتها . ورغم هذا الموقف غير الانشائي من قبل بعض اعضاء الجبهة (خاصة الحزب الشيوعي العراقي) فقد قام حزبا بدوره الكبير في جذب اوسع الجماهير في كوردستان ولحقها حول جمهوريتنا الفتية حول تركه حيلة التشويه ضد . فركز نضاله ضد الدعايات الاستعمارية

التي حاولت ان تجعل من كوردستان جسرا للعبور عنها بلعد خلق الفساق وزرع الفتنة .

ان حزبا قد وعقد وعلى اساس من التفهم الصحيح للعصالح المشتركة بين شعبي جمهوريتنا ودوره الطبيعي في كوردستان في تبيين وايضا الاخرة والنضال المشترك . ويوضح بان تعدد الاحزاب دليل تعدد الاتجاهات وغير ان هذا لا يعني عدم وجود اهداف مشتركة وبما هذه الاحزاب شتى . فعزبا الذي حمل راية النضال الكردي في سبيل الحرية ولم يحمل هذه الراهية بمعزل عن موكب النضال العربي في سبيل الحرية . بل وجد على الدوام جيش النضال في سبيل الاهداف المشتركة ضد العدو المشترك . فكان حزبا في العهد البائد يتقش في صدر جنودته شعار قامة حركية وطنية ديمقراطية في العراق * هذا الهدف المشترك الذي ناضل في سبيله جميع القوى الوطنية وحققته ثورة ١٤ تبرز قياد الفباط الاحرار في جيشنا الوطني .

فما لزم من ان حزبا قد عزل عن جبهة الاتحاد الوطني ولم يقبل ضيا فيه فهو قام بواجبه الا ان في العهد البائد ام في العهد الجديد . ولكن بلا طلال هذه البدع ان جبهة الاتحاد الوطني خلق معانها جنة . فبالاضافة الى ان حزبا يريد ان يخلق مطامح الشعب الكردي المعادلة التي اقترها الدستور المؤقت لجمهوريتنا . فهو يولف قوة وطنية لها وريتها في الحركة التحرية في العراق فعزبه يعني زرع الشك تجاه تعال الشعب الكردي في سبيل حقوقه المشروعة التي اقترها ثورة ١٤ تبرزه يعني كذلك فسخ المجال امام اعدائنا في الداخل والخارج . الاستعمارين ومرتزقتهم ولا تفاد هذه الظاهرة (ظاهرة عدم وجود حزبا في جبهة الاتحاد الوطني) مجالاً للظن بصعوبة تايح شعبيها وخلل البهيلة في صفوف الحركة الوطنية وتشجيع الروح الانعزالية لدى الشعب الكردي وتيقن كل ذلك فان الاعرار على ابقاء حزبا خارج جبهة وطنية عراقية . وفي ظل جمهورية وطنية صنعتها دعا شعبيها المختلطة التي سالت خلاقي عهد طويلا من الكفاح ومعناه الناصر بسياسة التمييز الاستعماري البغيض التي تظهر في غالب الانفعال تجاه كل شي كردي . ولو كان هذا (الشيء الكردي) ديمقراطيا وطنيا صافيا .

وتنا على ما تقدم في رأينا ان وجود حزبا في جبهة الاتحاد الوطني ضرورة وطنية كبرى تقتضيها مصالح صيانة الجمهورية ودوام رسوخ تايح شعبيها وقرار الديمقراطية العفة في البلاد . فهو امر لا يتقبل التجزيل خاصة في الظروف الحالية حيث تسعى الدوائر الاستعمارية ان تدرج دعوى التماسح على الكردي والكوردستاني والكورد والكوردستاني برأ منها .

وبين الطبيعي حينما نرى ان الثورة تشجيب لتفوق الشعب الكردي . يجب ان نتكس هذه المشجاية وجوبا في سلوك واتجاهات جميع الجهات الوطنية . لان القضية لا تتعل الاكراه بقدر ما تتعل المكاسب المشتركة للشعب العراقي خاصة والمسلم العالمي عامة انما تحمل حزبا والحزب الشيوعي العراقي والمسؤولية المباشرة في بلاتنا خارج جبهة الاتحاد الوطني . لانكم لم تتكسوا الحقائق عن حزبا بأمانة وصدق وبروح التجرد من المكاسب العرقية الضيقة . بل على العكس خلقتم صراطا مغتصلا . وأخذتم اسوأ تنويش الى حد انكم ساعدتم على ان يجرأ دعاة التفرقة على احداث ضجة مصطنعة ضد حزبا وقد قادته ناراً بتهمة الانفصالية

وأخري بتهمه الاطلاق مع الحرب العالمي وأوزير العائلي وحتى أصبحت هذه التبعوت والانفراقات مملأها بيد نفس أولئك الذين
يشعرون حيلة العدا ضد الشيوعية ضد الحرب الشيوعي ضد الحركة التحررية و لتزليل طوفان شعبيته والالهة الحركة الوطنية
وجرفها عن طريقها الصحيح ، في حين نحن باصر العاجية الى توحيد الصفوف ونشد اليقظة تجاه محارلات الاستعمار العبيتة
لأخافة سير نورثا

لقد طلبنا قبل عدة اشهر من الشروط التمهيدية للتصاين وان يعلن الحزب الشيوعي من حطاً للعائق الانفراقات بحزبنا بصورة
من الصور ، ولم يكن نعمنا هو اعطاسنا " نعوض العمل بين الخط سير " كما حرصت بذلك ، بل لا نبل ان نطلق اليوم العليبي للتصاين
لأنه سبق لمرات عدة ان تمت اتفاقات ثم سرعان ما كانت تذهب الى الرياح لأمه حادث او التيزر تصرف شخصي ، وأخيراً بدلاً
من العناية باقتراحنا نعرض مشروع (ميزان الجبهة في كردستان) بلسد القاي بالاتفاقات ثنائية وسجلت من مصاديقه في
هذه الاسماء الوطني ، التي هي فكر الحاسا برافسيا لا كتاب جيب القوي الوطني طابعها الوحيد .

وفي اعتقادنا ان الاتفاقات الثنائية في ظروف المعهد الجديد يجب ان تكون مستوحاة من المبادئ العامة التي تتوصل اليها
و نظرية جبهة الاتحاد الوطني وذلك بصفة ضمان الوحدة الوطنية بيننا نحن .

ثم ان هناك قوى اخرى في الجبهة تياتي على نفس الاهداف الخاصة بكردستان الواردة في مشروعك من حيث المبدأ ، ولا جدور
ان نلقى بوقتاً طويلاً من القوى الاخرى الديمقراطية وحول جهودها في حيل تحقيق تلك الاهداف ، هذا فضلاً عن انه علينا ان لا
نكسر الاتحاد والتمسك بالسرور الدماية البسطة بل العزم مستقيماً . " تريب والمثالة حده ان " يظهر القوي التي لها موضعها
في هذا الميدان يظهر عدم رضاها بذلك الطالوب في حين انها على فكر ذلك . ثم لماذا يبين مشروعك نطاق الجبهة مع
سربنا في حدود كردستان فقط ، في حين ان حزبنا في الوقت الذي يعتبر نفسه طليعة الاتصال في كردستان لم يتعالج ، ولكن
يتعالج مشاكل كردستان بمسئل من الوضع العام في العراق ، انما يحتار ان قضايا كردستان العراق هي جزء " من قضايا العراق
وتتوقف على السياسة العراقية للدولة والاحزاب الوطنية لحل القضايا الخاصة بكردستان .

وبناء على ذلك كما نستمد من حيث المبدأ ان التصاين والعمل المشترك بيننا يجب ان يتم كصاين بين حزبين ، اي بين
تصايرات ومواقف الحزبين واخيراً تصاين حيزنا ونهزم وجدنا " بعد ضمان المسام شامتنا مع جبهة الاتحاد الوطني
ان الخلافات السبوتة بين حزبنا ليست " بالدرجوة الرئيسية وحول هذا الضمار او ذلك الموقف ولا احد في اعتقادنا ان الاحزاب
في الاتفاقات ينبغي ان يكون في كردستان هو الباعث الاساس للانشقاق ، وان الحل الذي طرحه حزبنا باقائه حزب ديمقراطي بعد
حل قضايانا ونفسناكم والحل الذي وجد التأييد بصورة تزايدت من قبل العناصر الرئيسية المدركة لواقع ظروف كردستان والجماع
الشعبية التي عليها نطام الامشاق . ورغم اعتقادنا باننا نجابه جملة توحيد الحركة في كردستان على النحو الذي بيناه ، فان
تصايرنا هو الاخر من شأنه ان يقربنا الى هذا الهدف ، وبالاعتماد على ان تصايرنا الجديد على مستوى الحركة العامة في العراق
يساعد على جعل كردستان حيزنا حيزا للثقلين الصلبة وللمدجبارة ضد الوطن المضرب والجمهورية المشتركة . " عليه
والتحقيق مبدأ التصاين الذي اقر من قبل حزبنا سابقاً فيما من بعضنا للاتصال بين مختلف الاجراءات المشاورات الالهية بصفة تقرير نهج
التصاين بالشفقة المبكئة .

والمبني عليه من الفرض عليكم ان نطعموا مويجة التمسيم واتصالات بعد حزبنا لكي تصبح ظروف تصايرنا في جو انشائي حادياً
وسرع الغيرة عاجلة .

ولكم تائق الاحترام

١٩٥٨ / ١٠ / ١٨

المكتب الدائم
لدى هيئة القيادة المركزية للحزب الديمقراطي الموحد
في كردستان

Wegerandina belgê (33)

Ev bi bîrxistina hanê ve Partîya Demokratî Kurdistan ji bona Partîya Komonistî Iraqê li ser netebayên pêwebdîyên di navbera wan de dayite bilindkirin.

Ji bona Encumena Nawendîyî Partîya Komonistî Iraqî de

Silaveke baş

Partîya me partîya demokratî yekgirtîyî Kurdistanî zor bi teng ve saxbûna rêbazê welatîyî xweyî li Iraqê de ji bona biserkevtina têkoşînên bi dijî Impiryalizmê û serdarîkirina Kevneperstan ve bi pêwisti ve li ser xwe de dide bizanîn, ku ew daxwazê li partîyên Berê Yekitîya Welatî de bide bikin, da ku ew jî li ser heman rêbazê de hevkarîyê ligel de bidin bikin; ke çî teqelayên partîya me di vî rûwê hanê de li layên hinekan de ji Endamên Bere de bi hêrîşa navrizandin û rastî şewandin hatin bibersivkirin. Vê asûyekî nesazî bi dijî partîya me ve dayite bidurustkirin û ziyar bi biratîya herdu gelên ve date bigihandin û bi taybetî ve wê tem bi ser xebata gelê Kurd ve li pênavê mafayên wî rewan de di nava yekitîya Iraqê de ligel têkoşînê ji bona çesipandina komarê û firehkirina demokratîyê de date bixistin.

Li sererayê vê helwesta nelibarjî de li layên hinekan de ji Endamên Bere de (bi taybetî Partîya Komonistî Iraqê ve) dîsan partîya me roleke gewre ji bona xirkirina cewawerekî zor li Kurdistanê de li dora komara meyî sîpe de date bidîtin û wê çavên xwe ji ber hêrîş û hoşê hoşa li ser de nedate bigirtin û wê xebata xwe bi dijî ragiyandinên Impiryalîyê ve date binavînkirin, ya ku wê didate bixwestin, ku ew Kurdistanê ji xwe re bi pirbazî ve bide bikin, da ku ew di ser re û tê re ajawîyê û duberîyî bide bidurustkirin.

Partîya me baş li ber berjewendîya herdu gelên komarê de tête bikevtin û ew rola pêşrevaya xwe ji bona petkirina biratîyê û

hevxebatê dide bizanîn. Gûman di vê de niye, ku zor partayetî bi nîşan zor rêbazîyê ve tete biderkevtin; lêbelê rê li hebûna armanca hevbeşî de nade bigirtin. Partîya me ala xebata Kurdî li pênavê azadîyê de dayite bihilgirtin. Wê ev ala hanê bi servajî têkoşîna Erebb ve ji azadîyê nedayite bihilgirtin. Partîya me di ser dema rizyayî de di ser laperên rojnama xwe de durujmê (damezirandina serdarîyeke welatîyî demokratî li Iraqê de) didate bineqîşkirin, ku ev jî bi armenceke hevbeşî ve ji bona hemû hêzên welatîyî ji bona têkoşînê û şûreşa 14 tîrmehê di bin rêberîya Efserên Azadîxwaz de dihate bicîhatin.

Herçende ku partîya me di Berê Welatî de hatibû biperkirawkirin û bi Endam jî ve nehatibû biwergirtin, dîsan ew erkên xwe di serdema rizyayî û nihajî de didate û dide bicîhanîn; lêbelê ji dûrmana wêna de ji Ber zor tengavî û çeleme lê hate bipeydabûn. Di sererayî vê jî de partîya me daxaza awatên gelê Kurd didate bikirin, yê ku ew di destûra katî de pê hatin birûniştin. Partî bi hêzeke welatî ve tete biderkevtin, ya ku qursbûneke wê di bizava rizgarîxwazîya Iraqê de tete bidîtin. Perkirina bi têngiştina avêtina gûmanan ve ji bona ser xebata gelê Kurd li pênavê wan mefeyên wîyî rewa de didin bixistin, ji yê şûreşa 14 tîrmehê bi wan ve hatîye birûniştin. Ev jî mehanan ji bona nava destên Dujminên millet de di navxwe de û di derveyî Iraqê de didin bixistin, ku gûmanan ji bona ser bûna biratîya du gelên me de bidin biavêtin û canê dûrperêzî di nava Kurd de bidin bihêzkirin. Li sererayî vêjî de ji bona dûrhiştina partîya me ji Berê Welatîyî li Iraqê de û li jêr sêbera komarê de pêyîn xwe datin bidagirtin, tevîjî ku xwîna têkelawî rijandî bi dirêjîya salan jî ve di têkoşînê de dihate bidîtin, ev vê dide bitêgihandin, ku siyaseta regezperesti beramber bi hemû tiştêkî Kurd ve tete biderkevtin; herçendjî ku (ew tiştê hanê Kurdî) bi demokratîyî pakî welatî jî ve tete biderkevtin.

Li ber evên me li ser wan de date biaxivtin, pê me bi weha ve tete biderkevtin, ku bûna partîya me di Berê Yekitîyî Welatî de bi pêdawistîyeke gewreyî welatî ve tete biderkevtin, ya ku tede berjewendîya mana komarê tete bihîmkirin û nabe ku ew û bi taybetî ve di vê dema hanê bête bidawîxistin, jiber ku yê bi ser Impiryalîyê ve hêstirên du rû bi ser Kurd û Kurdistanê de didin bibarandin, ku

Kurd û Kurdistan jî ji wan bi bêrî ve têtin biderkevtin.

Em pîrsa mana me li derveyî Berê Yekîtîyî Welatî de bi ser hustuwê partîya we (Partîya Komonistî Iraqê) ve didin bixistin; çunke we bi destpakî û rastî ve û bi canekî dûr ve li bidestkevtinên partayetî de kêşa partîya me û rasteqînên wê ber rû ve nedane bixistin; biservajîvêjî ve we nakokîyên saxte bi dijî partîya me ve dane bifirandin û pêrejî we pîstirîn nav bi dû rêberîya me ve date bixistin, ku Cîyaxwazan bi hevdû re dikarîbûn hera bi dijî partîya me ve û rêberên wê ve demekê bi tawanbarîya cîyawazîyê ve û demekê jî bi tawanbarîya bi rêkevtinê ve ligel filan partîyê de û ligel filan Wezîrî de didatin bikirin. Ev nav û nîşanên bi dûxistinên partîya me ve bi çek ve di nava destên wan kesan de bi dijî komonistîyê ve, bi dijî partîya komonist ve, bi dijî tevgera azadîxwazî ve dihatin biderkevtin, da ku ew pê rêzên gelê ji hev bidin biçirandin û tevgera welatî ji ser rêya wêyî rast ve bidin biderxistin, di dema ku em zor bi niyazmendîya yekîtîya rêzan û xurtkirina şiyarbûnê ve têtin biderkevtin, da ku em bikaribin beramberî pêrabûnên Ipmiryalîyî genî ve ji bona bergirtina çûna şûreşa xwe bêtin birawestandin.

Maweyekî ji vê û pêş de me li partîya Komonist de date bidaxwazkirin, ku ew şaşbûna xwe li ser buxtankirinên bi partîya me ve bide bieşkerekirin, ku ev jî me bi mercê havkarî ve ligel we de date bidanîn. Mebesta me di vir de ew nebû, ku em rêya karkirina di nava cemewaran de bidin bidirandin, -mîna ku we ew dayite bibelavkirin-, belkî me didate bixwestin, ku em asoyekî asayî ji bona hevkarîyê ber bi pêş ve bidin bianîn. Çunke em çend carekê jî ligel hevdû de hatine birêkevtin, keçi ew bi rêkevtinên hanê ve bi hoyê rûdaneke biçûk ve ber bi ba ve hatine bikevtin. We li ciyatî bayixdan bi pêşneyara me ve we piriyejê (Peymana Ber di Kurdistanê) de date bibelavkirin, ya ku ew bi mebesta pêrabûnên peymanên du qolî ve û dur ji pîrsa hebûna me di Berê Yekîtîya Welatî de têtin biderkevtin, ya ku ew bi bêtir pêwîstir û rastir ve têtin biderkevtin, da ku hemû hêzên welatî ji xwe re serûştîya yekîtîyê bidin biwergirtin.

Li gora bîr û bawerîya me de peymanên du qolî di nava zînetên pêla

nuh de divê ew ji canê bîr û bawerîyên giştî ve bêtin biderkevtin, ji yên ku li ser wan de têtin bilihevkerin û ew li ser wan de ji bal Berê Yekitîya Welatî de tête bibiryardan, da ku Yekitîyeke Welatîyî xurt û ligel hevdû de bête bigirawkerin.

Di nava Ber de hinek hêz têtin bidîtin, ku ew li ser wan armancên taybetî de li ser Kurdistanê de di pirojeya we bi xwe ve têtin birûniştin, weha nayête bikirin, ku hêzên dinê welatî bi piştguh ve bêtin bixistin, ji yên ku ew jî ji bona wê mebestê didin bitêkoşînîkirin; cîgeh li vêjî de nabe ku em bi tenha ve bi mebesta çavdêrîya bi cilhanîna wan armancan ve wan bidin bibelavkerin. Divê ku em wan di pêşî de bidin bicîanîn û weha bi wan ve bidin bipêşandn, ku ew hêzên hanê jî cihê wan di vê gorepana hanêjî de tête bidîtin, hegerjî ku ew ev daxwazên hanê jî bi bê dilên wan jî ve bêtin biderkevtin û bi servajî wan jî ve bêtin biderkevtin. Emca bo çi partîya we havkarîyê ligel me de bes û bi tenha ve ji bona nava sînore Kurdistanê de dide biistin? Di dema ku partîya me xwe bi pêşenga têkoşînê ve di Kurdistanê de dide bizanîn û Kêşa Kurdistanê bi dûr ve li barê giştîyî Iraqê nikare bête biçarekerin; çunke pê weha ye, ku kêşa Kurdistana Iraqê bi beşekî ve ji kêşa Iraqê de tête biderkevtin û li ser siyaseta dewleta Iraqê û partîyên welatî de kêşa Kurdistanê tête biçarekerin.

Jibervêjî ve ji bona me weha tête biderkevtin, ku havkarê di navbera me de divê ew bi hevkarîyê ve di navbera du partîyan de bête biderkevtin. Weha durujm û helwesta herdu partîyan û pişgirtina yektir li her layekî de divê bête bidîtin, piştî ew ku ligel Berê Yekitîya Welatî de bêtin biguncandin; çunke nakokî di navbera me de li ser vî durujmî yanjî durujmekî din de nayête bidîtin, belkî bi pêdagirtina we ve li ser hiştina rêxistinên we de li Kurdistanê de bi hoyê nakokîyê ve tête biderkevtin.

Partîya vê çarekirina hanê bi take çare ve dide biraxistin, ku partîyeke demokratî li paş helweşandin rêxistinên me û yên we bête bidanîn, ku têgihîştinên bar û doxên Kurdistanê bêtir ber bi vê ve têtin biçûyîn. Herçende ku em didin bizanîn, ku erkê yekgirtina bizava Kurdistanê ber bi pêş ve tête biderkevtin, lêbelê hevkarîya me ligel hevdû de me ji

bona gihandina van armancan de dide binêzîkkirin. Tevlivêjî de hevkarîya me li asta bizava giştîyî Iraqê û Kurdistanê de me bi kelehekê ve dide bigihandin, ku pê komara meyî xweşvîst bi dijî dujminên meyî hevbeş ve têtê bihîmkirin. Ca ji bona pêkhatina wê hevkarîyê partîya me biryar li ser sayite bidan, ku wê yekek ji me dayite bidiyarkirin, da ku ew ligel kesê de bide bipêwendîkirin, ji yê ku hûn wî didin bidanîn, da ku ew bi pêk ve rê bi pele ve ji bona hevkarîyê bidin bixweskirin.

Bêgûman li ser we de têtê biderkevtin, ku dê hûn pêşîya şepolê çavreşîyê û hêrîşa li ser partîya me de bidin bigirtin, da ku barê hevkarîkirina me li asoyekî hêmenî û li serxwe de û bawerî bi canê biratîyî rastî ve bête bikin.

Ligel rêzman

**Mekteba hemîşeyî
li layê Desteyê Rêberîya Nawendîyî
Partîya Demokratî Yegkirtîyî Kurdistan de
Di 18. 10. 1958 de**

Belgê jimare (34)

تقرير بخط جلال الطالباني حول تصرفات الشيوعيين

لم يبق أحد من الواعين في العراق ، لا يدرك ان الديكتاتور النازي
 الشيعة سياسة الحزب الشيوعي الخاطئة ، سياسة قيا دته التي احدثت
 ما عظم الضرر بالحرية الشيوعيين وسببها وبسببها الموت والبرصيات
 وبمجرد الحركة العنيفة التي لعبت هذه السياسة دوراً كبيراً في
 هدم وحدتها وخلقه جرح المنازعات والشقاق بين العراقيين .

وهنا نذكر ادناه بعض الوقائع التي لعبت دورها العظيم في
 القضاء على جبهة التحرر الوطني وميثاقه التعاون بين ابيارت
 والحزب الديمقراطي والكوردستاني والحزب الشيوعي العراقي .

- ١ - قامت قيادة الحزب الشيوعي بيشن حملة واسعة على الحزب الديمقراطي
 الكوردستاني زاعمة انه حزب امريك وبأفكاره الممولات امريكيتين
 ونشروا هذا الافتراء على اوسع نطاق ، بجه اسر واولاد
 واولادهم الى الحكومة العراقية الزعيم عبد الكريم قاسم نفسه .
- ٢ - قامت قيادة الحزب الشيوعي بيشن حملة ترمي بتهمة الخيانة
 بالوطنية ، ومصادرة الجمهورية وقد استغلوا كل عيب
 من عيوب الشعب الكوردي بجملة الترميم كدليل على الخيانة
 البارتية . فسيدها قامت حملة واسعة بقيادة ابيارت في اقليم
 كركوك والشماليين الكورديين ودمدمية بغداد كمدسكاح زعمشون
 والسقانيه والتعليه الكورديين في كل من السبعين . لم يترك احد
 من هذه الخائبه وتصفيتها بدمويين قتلهم ، قتلهم « سبياً

الى قرية سيئة السمعة، كما أخذوا من ردت تحت اسم "البريد"
البريد الى الحكومة. لوجه الهدى بالانتماء نية وتحسين الخدمة.

١٤) شنوا حملة قوية لاثبات البارت بخدمه القطاع واستفروا المالكين
حقه المزمع كما فاقه من قبل. وطنيين امشركيين في لوكه اسلام
مما جعلوا كل المالكين يصادون الجمهورية او ينزيم قسم
من الطبيعي منهم الى ايمان مع المناصرة الخاشنة. ان بين
الرياءيين مذكور كما نوا في العهد المباد بحسب بيتي
والمرك الحزب الشيوعى نفسه كما شيخ محمد سلالى كليب
عقب كركوك.

١٥) كان الشيوعيون يجربون فعليا جميع الحقود الكروم وستى لقيادة
باسم اقليم كردستان. وقد رددوا الكثيرون منهم لبيدانية
و حليجه وكويخه ورواندر لغات. في المدة بلكرد
كوردستان. ولعل سادسة الاعتداء الاجراسه التي
وقعت على نواى فليس شابا من رتاجر سببه كوردستان
الديمقراطية في حليجه. بعد الثورة ليهه اشهر فيرديس
فنت ما ذهب. هؤلاء الشباب اى حليجه لزيارة. اخوانهم
فرغ اتحاد شعبية كوردستان في حليجه. استقبالهم الشيوعيين
المحكوم. بالمدى والهزوات والمخاض. في صربوهم
هنجا. مبرها، وجوهوا آله من ل١٦) شخصيا منهم.
وكانوا يشهدون السرح على رؤسهم و يبولون لهم
يا كلب ابن الكلب. قل انا كوردستان حتى ازجلك يا
او قل يقط. الكرد وكوردستان كوالاكتك.

١٥) وفي مدينة كويخه. واتساء ذهاب وزير الدولة نواى عارف الى

...صنالك جميع الشيوعيين موتهم واعتادوا بوعشية على البارتيين
...وقرأوا شعائرهم وخصفوا عاليًا الموت تكردستان وانكردان
...وبلدوا مع الحكومة رسمًا اعتقاد بسبع البارتيين .

(٦) وفي مدينة كويخه نخب سول الحزب فكان الشيوعى حاج مرد
الى قائمقام البلدة قائلاً ان البارتيين يهيشون مؤامرة
...امريكى ضد الجمهورى . وعندما اشتقه اعضاء سزبانى
اجتماع لجنة اللجنة الولايه / اصرا السول الشيوعى من قوله
...صريحاً ان ذلك واجب وطنى .

(٧) وفي مدينة مواندرفا اجتمع قائم مقامه البارتيون لاجلاء ذكر
اربعه شهداء اكراد في (١٩) سزبان ، كتبت شيوعيه
...سقوط انكردان وكوردستان وذلك مدأ من صفت
البارتيين . بلجده شهداء كوردستان وقد ردد اهلها
...صغارها المعاصى للكد وكوردستان .

(٨) في مدينة زاخو قائم الترحيمون بالاسنادى البارتيين ان
...الاعلامى انهم سيشون مؤامرة امريكى .

(٩) في مدينة اربيل واثنا وجود النشاط الشيوعى اللج
...الذبح اشركوا عميا به في حركه الشوف الرعبية ،
ذهب السول الشيوعى ناصر يونس حراً فى رده
...الى صباط الاستخبارات (داود السيد شيب) والزمه

...ان البارتيين سيشون مؤامرة انفصاليه وشرفون على
...التحذير اوجاعات ضد حزب الشيوعى وكوردستان (ايدر)
...نظام بحمله في اربيل وكويخه وشقلاوه ودراندز
...ضد البارتيين وفي كل مكان كانوا يتعاونون

... مع الضباط المقيمين استوفينين العرب الذين يكرهون
... القومية القومية ، ضد اليهود في الحركة الكردية المبرزة.

(١٤) وأثناء وجود المقاومة السببية ووجود دأود الجبالي
... على رئيس القوة الثانية من الجيش البراني ، منقول
... البارتيين مع الاشتراك في المقاومة السببية فقاموا
... بأشد الأعمال ارضائية ضد الأكراد البارتيين .

... (١٥) في مدينة القديانية ولأية رطلهذه من طلب شايك المقاومة
... الشخصية الشريفة برفقة احد الشريفيين البارزيين كرم احمد
... معز اللجنة المركزية ، طلب هذا الضابط من بعض كرم احمد
... في هذه المدن الثلاث ، فبدأ ان البارتيين رشيديين
... محسوسا لاجلها وياخذون الدولارات الاولية كية .

... (١٦) في مدينة قلعة هذه اغتقلوا سبعة يارتيين وحبسوا في اركوك
... وكانوا يطلبون منهم ان يشقوا البارتي وصلاحه
... وارجعهم احد ليلته سلاحهم ، كما انهم في السه
... الكبار يطلبون شترتالين من منهم (رانز - الشريفي .

... وقد قيل قولوا في استوفينين وانه شهر لا يتم رخصه اذ ان وشرفهم
... الشريفيين . فعندما لم يكن احشاه من السه انبار .

(١٧) في مدينة رانية اغتقلوا ثمانية يارتيين وطلبوا منهم ان
... البارتي وبنوا القلعة عليه تعذيبا ضد يدلم لطله سلاحهم
... بالاعية من قبل - جهات بغداد العليا .

(١٨) في مدينة كورينجه اغتقلوا (١٨) فلاحا يارتييا وابعدهم
... شترتين من اسجن اطله سلاحهم ليهما صنف لفرق

في المواقف الحرجة الوظيفية قد تبدل لغيرها في الشريعة
فاظلمت سراج هذا العامل الكرمي.

١٩. في مدينة خانقين عبر الشيعيون (المقاومة السنية) هجوماً
على الشيعة البيهقيين و قاموا بالاعتداء على البارزين منهم
وهو ولدوا بحمل العلم (عزيمت شيوان) الذين ظل منهم
مع الحمل (١٥) مما سبب انقراضه الكرمي في بارزين
وفروا نحو أشخاص آخرين ثم ارتضوا لهم لمة اربعة ارباباً.

١٠. قام الشيوعيون في العاصية بالاعتداء على البيهقيين
ثم نكروا في جرائمهم انهم تصادوا مع بعض
عسلاء الاسماء والاقطاع (في مدن البيهقيين).

١١. في مدينة شقلاوة تبادلت اوضاع الاقطاعيين ضد
بيزان وعثمان بك وعمر بك من صفة البيهقيين
لنوتهم بهم واحتفالهم من قبل السلطة.

١٢. نشروا كذوبات بين الجماهير الواسعة لهم كما انوار دونهما
في قطاعاتهم او اجتماعاتهم الخائنين بالكرديين.

١٣. يارتيه كومان يارتيه سوك يارتيه بافان دهره بهاء
هذه جمل القصة (سابق) من البلايا - من البلايا والاقطاع
ووقعوا بدأ على بعض البيهقيين و يارتيه من الشعب
وسب الصالح والفقيرين ١١.

كما انوار دونهما في البيهقيين هو
و يارتيه كومان يارتيه جانسه منكم ناعرو شيوانه

... و بعد از آن ایستادیم و میخواستیم که
... ذیل الشوقینم والیبرجوازیه الوسیه
... عهدتوا المصیر للصبی انوارا، و صحت عهدتواکم انوارا
... کلامهم - بخارین فصدی کون انوارا انوارا
... خاتمه و داخل انوارا

Wergerdina belgê jimare (34)

Raportekî bi destnivîsandina Celal Talebanî ve li barê kirinên Komonistan de

Li Iraqê de hîç kesekî têgihîştî nayête bidîtin, ji yê ku ew di akamê wê siyaseta çewtî partîya komonistî Iraqê de nayête biliberkevtin. Siyaseta rêberîya wêna gewretirîn ziyane bi navûbanga tevgera komonistîyê ve û bi navûbanga Yekîtiya Sovyêtê û hemû Teverên welatî ve dide bigihandin Wê siyaseta hanê roleke gewre li têkdana yekîtiyê, durustkirina barê nakokîyê û duberekîyê de di nava Welatîyan de date biyarîkirin.

Li êrê de li ser hinde rûdanan de ez didim biaxivtin, ji yên ku wan roleke pir pîs li navpirina Berê Yekîtiyê Welatî û peymanê hevkarîyê de di navbera Partî û partîya Komonistî Iraqê de dane bilîstin:

1. Rêberîya partîya Komonist bi hêrîşeke mezin ve ji bona ser partî li Kurdistanê de pê hate birabûn, ku ew dide bigotin, ku Partî bi partîyeke Emerîkî ve tete biderkevtin û ew dolaran li Emerîka de dide biwergirtin. Wê ev buxtanên hanê di nava Kurd û Ereban de didate bibelavkirin û herwehaji wê ev bi serdarîyê û Zeîm Ebdul-Kerîm Qasim jî ve ditain bigihandin.
2. Rêberîya partîya komonist ragiyandineke tindî tûj bi dijî partî ve didate bibelavkirin, ku ew bi ciyaxwazî û dujminê komarê ve tete biderkevtin. Wê hemû daxwazîyên gelê Kurd ji bona mafeyên wîyî milîyî rewa bi ciyaxwazîya partî ve date bikirin, di dema ku lehîya daxwazkarîya mefe ji bal Rewşenbîran de li jêr rêberîya Partî de ji bona mafeyên rewşenbîrî û birêvebirina dam û destegehî zanebûnê (kar û barên rewşenbîrî û fêrkirina Kurdî) pê date bidestpêkirin, komonistan galtên xwe bi vê daxwazîya hanê ve didatin bikirin û navê wê bi rêvebrina Qelyasna ve didatin binavkirin, ya ku ew bi gundekî wêrankirî ve tete biderkevtin. Di vir jî de mebesta wan bi têgihandina serdarîyê ve dihate biderkevtin, ku partî ciyawazîyê dide bixwestin.

3. Rêberîya partîya komonist bi hêrîşeke mezin ve ji bona tawanbarîkirina partî ji bona kara Derbegan û Xwedîyên milkan pê hate birabûn û wê ew lê dane bihandan, ji yê ku ew pêştir bi welatî ve dihatin biderkevtin, yanî jî yê ku wan di nava di bizava aşîtîyê de didatin bibeşadarîkirin. Wan wisa dane bikirin, ku hemû Xwedîyên Milkan kîna wan bi beramberî komarê ve bête biderkevtin û beşekî ji başên wan jî ve ji bona Iranê dane bibazdan. Yekek ji wanên Bazdayî ve di serdema rizyayî de bi ser partîya komonist ve mîna Şêx Mohamed Salihî Kelîseyî nêzîkî Kerkuk dihate biderkevtin.
4. Komonistna dujminatîya hemû mafeyekî Kurd didatin bikirin, bes û bi tenê ve bi bangdan navê (Kurd û Kurdistan) ve didatin biîşkirin. Zoryan li Sulêmanîyê, Helebce, Koye, Rewanduz de banga „Bimre Kurd û Kurdistan“ didatin bihildan. Rûdana destdirêjîkirina ji bona ser nêzîka pêncî Xortên Yekitîya Lawên Kurdistanêyî Demokratî li Helebce de paş şûreşê de bi çend mehan ve hate birûdan, ew bi baştirîn belge ve tete biderkevtin, gava van Xortên hanê ji bona Helebce hatin biçûyîn, da ku ew serdana birayên xwe ji liqê Yekitiya Lawên Kurdistan li Helebce de bidin bikirin. Komonistan xwe bi demaçan, saturan û xenceran dabûn biçekkirin û wan pişîya wan Xortan dane bigirtin, têr li wan de dane bidan û bêtir ji 16 kesan li wan de dane bibirîndarkirin. Komonistan çekên xwe li ser serên wan de didatin biragirtin û wan jî wan re didate bigotin: Segê Segbav bêje „Ez Kurdistanîme, ta ku serê te bidim bibirîn“, yanî“ bilê birûxe Kurd û Kurdistan, heger na, ez te dikujim“.
5. Li bajarê Koye de gava Wezîrê Dewlete Fuad Arif ji bona wêderê de hatibû biçûyîn, Komonistan hêzên xwe bi serhev de dabûn bikomkirin û wan hêrîş ji bona ser Partîyan dane bibirin, durujmên wan dane bidirandin û wan didatin biqîrandin: „Bimre Kurdistan“. Wan ji serdarîyê bi mîrî ve datin bidaxwazkirin, ku herçi Partî heye, divê bête bigirtin.
6. Li şarê Koyê de Lêpirsiyarî partîya komonist Fatih Resul ji bon layê Qaimeqamê şar hatîye biçûyîn û wî jêre dayite bogotin, ku Partî xwe xerîkî pîlanekî Emerîkî bi dijî komarê ve didin bikirin. Di dema ku Endamên partî di kombûna encumena Berê Welatî de

- rexne lê datin bigirtin, dîsan ew li ser peyvên xwe de sor bû û wî date bigotin, ku ev bi erkekî neştîmanî ve tète biderkevtin.
7. Li şarê Rewanduz de kombûneke giştî Partîyan ji bona yadê her çar Gorîvanên di 19 axlivê de dane bigirtin. Gava ku Partîya dane bibangdan: Serberzî ji bona Gorîvanên Kurd û Kurdistan, Komonistan bi rûxandina Kurd û Kurdistanê ve dane bibangdan û Hevalên wan jî heman bang dane bihildan.
 8. Li bajarê Zaxo de Komonistan Karbidestên Mirî dane biagehdarîkirin, ku Partî xwe xerîkî pîlanekî Emerîkî didin bikirin.
 9. Li şarê Hewlêrê de Efserên Milîyên Erebb hatibûn, ji yê ku ew di paştir di pîlana Sewaf de hatibûn bibeşdarîkirin, Berpirsiyarê partîya Komonist Nafih Yinis û yê din ji bon alayê (Dawid Seyid Xelîl) de hatin biçûyîn û wan ew datin bitêgihandin, ku ji bona nava destên Partîyan pîlanekî cihêbûnê tète biderkevtin û wan jê datin bixwestin, ku ber wan bidin bigirtin û rê li ber Partîya Demokratî Kurdistan jî de bigrin. Hêreşeke bi gijî partî ve li Hewlêrê, Koyê, Şeqlawê û Rewanduzê de date bidestpêkirin. Li hemû şûnekê de Komonist ligel Efserê Milî û Şovînyên Erebb de dihatin biderkevtin, ji yê ku rikên wan li netewê Kurd, dijî partî û tevgera azadîxwazî Kurdî Demokratî de dihatin biderkevtin.
 10. Li ser dema Bergirê Milî de, ku Dawid Cenabî bi Fermandeyê Girda duwemî sipah ve dihate biderkevtin, nedidane bihiştin, ku partî di Bergirê Milî de bête bibeşdarîkirin û ew bi xerabtirîn karên tirsê ve bi dijî Kurdên Partî ve dihatin birabûn.
 11. Li şarên Sulêmanîyê, Ranyê û Qeladizê de Efserê Bergirê Milîyî Komonist ligel yekekî de ji Komonistên zil ve Kerîm Ehmed, yê ku ew bi Ehmed Endamê Encumena Nawendî ve dihate biderkevtin, li van hersên şaran de gotarek date bidan û wî tede date bigotin: Partî û Lawên wan bi kirêgirawên Emrîkan ve têtin biderkevtin û ew dolaran ji xwe re didin biwergirtin.
 12. Li şarê Qeladizê de wan heft kesên partî dane bigirtin û wan ew ji bona Kerkuk dane bianîn û wan li wan de didatin bidaxwazkirin, ku ew cinêvan bi Partî, Mela Mustefa û Ibrahîm Ehmed bidin bidan, ta ku ew wan bidin biberdan, her weku li serdema rizyayî jî de daxwaz cinêvdanan ji bona (Stalin û Fehed) û Partîya Komonist dihate bikirin. Ev nêzîka yek mehê li girtinxa nê de hatin bimayîn;

ew ew bi amade nebûn, ku ew cinêvdanan bidin. Wan azaerkî weha bi wan ve dane bidan, ku ew di kevin jî de bi tiştekî weha ve nedihate biderkevtin.

13. Li bajarê ranyê de wan heşt Partî dane bigirtin û ji wan datin bidaxwazkirin, ku ew cinêvan bi patî ve bidin bidan. Li paş eşkenceyekî zor de ji Begdadê fermana berdana wan hate bihatin. Ca ew berbûn.
14. Li bajarê Koyê jî de wan (18) Cotkarên partî dane bigirtin û di dû du mehên girtinê de ew hatin biberdan. Li paş vê de desthilatîya Komonistan hate bikizkirin... Ev jî jiber ku ew bi partî ve dihatin biderkevtin û destên xwe li partî de nedane bihelgirtin û ew bi Komonist ve nahatin bikirin.
15. Li gundê Gomeşîn de malên çend Cotkarên partî ji bal Bergire Milîyî Komonist de hatin bitalankirin û çî di nava wan malan de bidestên wan ve hatin bikevtin, wan ew ji xwe re dane bibirin. Li paş jî de wan ew dane bigirtin û çî tifiş û xincerên wan jî dihatin bidîtin, wan ew ji xwe re dane bibirin.
16. Li gundê Gird Aziban) de li nêzîka Hewlêrê de taqimek li Bergirê Milîyî de hatin biçûyîn û wan Berpirsiyarîyên Partî dane bigirtin û yek ji wan bi paşîya pêkabeckî ve dane bigirêdan û wan ew dane birakişandin û tanî paersuwên wî nehatin bişikenadin û ew ji ser xwe ve nehate biçûyîn, wan waz lê nedane bianîn.
17. Bi hoyê ku supah li jêr desthilatîya wan de dihate biderkevtin, wan hêrîşî ser Cotkarên ser bi partî ve didatin bikirin. Bi dehan ve ji wan didatin bigirtin û bitalankirin û bi dehan jî ji wan ve didatin bidûrxistin. Efseran pêyv ji bona Gundîyan didatin bikirin, ku partî bi kirêkarên Emerîkan ve têtin biderkevtin û ew dolaran jê ji xwe re didin biwergirtin. Divê ku ew bêtin bikuştin û bipakkirin... Eve ji bona vê dihate bikirin, da ku ew Cotkaran bi darêzorê ve ji partî bidin bidûrxistin.
18. li bajarê Koyê de Komonistan hêrîşî ser Karkerekî qurkarîyê dane bikirin; jiber ku wî rojnama (Xebat) Organa Partîya Demokratî Kurdistan didate bifiroştin. Wan têr û pir lê dane bidan, her Komonistan jî ew ji ser îş de dabûn biderkirin. Paşan wan ew bi pet ve dane birakişandin û tanî sera serdarîyê wan ew bi kişandî ve dane bianîn. Ev Karkerê hanê du mehan li nexweşxanê de ji bona

dermankirina birînên xwe hate bimayîn. Di diwayî de, bi meha ku ew bi Kurdekî Iranî ve tête biderkevtin, wan date bixwestin, ku ew wî li sînor de bidin biderkerin. Li paş du mehan de ev ser û ew ser pê dane bikirin û li paş ku Komonist li bar de hatin bikevtin, ew jî hate biberdan.

19. Li bajarê Xaneqîn de Komistên Bergirê Milî hêrîşeke çekdarî ji bona ser Partîyan de dane bikirin û destdirêjî li Navûbangên wan de dane bikirin û wan date bixwestin, ku ew Mamoste (Ezîz Piştîwan) bidin biragişandin, yê ku ew li ser şûreşa Barzan de mawê (15) salan ji kerê xwe hatibûn biderkirin. Wan zor kes dane bikutandin û ji bona mawê çar rojan jî ew dane bigirtin.
20. Komonistan li Amîdîyê de çend caran li Partîyan datin bixistin û wan di rojnameya xwe de didatin binivsandin, ku ew ligel hinekan de ji bi Kirêgirtîyên Impiryalist û Derbegan de hatine biyeklêdan. Mebesta wan jî bi Partî ve dihate biderkevtin!
21. Li bajarê Şeqlawê de Komonistan ligel Derebegan Sedîq Mîran, Osman Beg û Umer Beg bi dijî partî ve dane bihevkarîkirin, tanî ku ew wan bi destên serdarîyê ve bdin bigirtin.
22. Di nava xelkên xwe de û di kombûnên û xwepêşandinên xwe de wan bi Kurdî ve didane biqîjkin:

„Partîyekeman partî sege Partî Axa û Derebege“
 -Partîya me Partîya sege Partîya Axa û Derebege-
 Wan ev wan li cihê bangdana partîya me de didate bigotin: ku
 „Partî yekeman partî Gele hi Cûtyar û Kirêkare“
 -Partîya me Partîya Gele ya Cotkar û Kirêkare-
 Lî Hewlerî jî de wan didatin bigotin:

„Partî yekeman partî Cafe Hizbi Nasir û Şewafe“
 -Partîya me partîya Cafe Partîya Nasir û Şewafe-

23. Di mehrecanên yekê gulana sala 1959 de Komonistan nedane bihiştin, ku Kirêkarên Partî di ahengên nava bajaran de bêtin bibeşdarîkirin. Li sarê Hewlêr de Nafih Yunis li welamê Wênerê Partîya me de li Berê Yekîtiya Welatî û peymanaya havkarîyê de date bigotin: ku „cemawer we nadin bixwestin, jibervêjî ve em bi darêzorê ve rê ji bona beşdarîbûna we didin bigirtin“.
24. Berpirsiyarê Partîya me li Hewlêr de Dadyar Şemsîdîn Muftî dane

bigirtin, li paş ku ew ligel hêzeke partî de li ser kutkirina Cetêyên rabûna Lona de hate bivegerandin, jiber ku ew bi xerîkî pêrabûna pîlaneke Emerîkî ve têtê biderkevtin.

25. Gava ku Şandeke Çîkoslovakî ji bona Hewlerê hate bihatin, kombûnek li Yane -Kulub- de bikirin û rêxistinên ser bi Komonistan ve dane biaxivtin û Komonistan nedane bihiştin, ku kes li partî de û rêxistinên bi ser wê ve bixêrhatina wan bidin bikirin. Gava ku Feysel Samir, yê ku ew wê çaxê Wezîr û Birêvebirê Giştî bû, date bipirskirin, çima Partî bi diyar ve nayêtin bidîtin? Yekekî li Komonistan de Ebdul-Ehed Firesîs date bigotin: Ku Partî bi bi Pîlanker ve hatin biderkevtin û donê ew hatin bibendkirin! (Feysel Samir û Kerîm Şakir birêberê Izgeha Begdadê bi Bînvanan ve li ser vê peyva hanê de têtin biderkevtin).
26. Li Kerkuk de Komonist ligel Toranîyan de didin bihevkarîkirin û wan li Hewlêr jî de datin bihewildan, ku taqimekî bi dijî netewê Kurd ve bidin bidurustkirin. Mukerem Talebanî li layê Muteserîfê Kerkukê, xelkekî zorî Kurd û Turkumanan de date bigotin: Serdarîyê şaşbûn dayite bikirin, ku wê benda duwem ji bona nava destûrê dayite bixistin, baştir weha bû, ku wê navê Turkumanan ligel Erebb û Kurd de bida bitêkelkirin. Gava ku yekekî ji Rêberên partîya me pê date bigotin: ku du netewê serokî têtin bidîtin, ku ew jî bi Erebb û Kurd ve têtin biderkevtin û yên din bi Kêmayên Netewî ve têtin biderkevtin û navê Kêmanîyên Netewî mîna hevtayê çîk û Silovak di destûra Çîkoslovakîya jî de nehatiye bibîrxistin. Mukerem Talebanî date bigotin: Eve bi Şovînî û bîreke Impiryalî ve têtê biderkevtin.

Helwesta Komonistan beramber bi mafeyê milîyî Kurd ve

Komonistan ta sala 1951 de Kurd bi kêmiyeke milî ve nala Turkumanan, Aşûrîyan û Ermenîyan didatin bidanîn û wan li hebûna netewê Kurd haşê didatin bikirin. Wan miştumir ligel Endamên Partîya me de didatin bikirin, ku Kurd netewe nîye û Kurtdistan xeyalekî Impiryalistane ye.

Gava ku di sala 1951 de Beha-Edîn Nurî Serkirdayetî date biwergirtin,

wî pirograma xweyî kevin, ya ku ew bi pirograma Fehed ve dihate binaskirin, destkartî têde hate bikirin û wê pê hate birûniştin, ku Kurd bi netewe ve tête biderkevtin û mafeyê wîyî ji bona diyarkirina çarenûsa xwe tête bidîtin û pirograma Fehed wan bi helperest datin bidanîn. Di dema ku di sala 1952 de Beha -Edîn Nurî hate bigirtin, Komonist li helwesta xwe de paşgez bûn û ew ji bona ser helperestîyên xwe li asta kêşa Kurdî de hatin bivegerandin.

Mamoste Ezîz Şerîf di nivîsta xwe de bigotin, ya ku wî ew di sala 1950 bi nehênî ve li jêr navê (Kêşeya Kurd li Iraqê) de dayite bibelavkirin:

„Ji wêçaxê tanî êsta helwesteke wanî rast nedihate biderkevtin, lêbelê ew di rastîya rast de bi kilkê Şovîniyê û Borcuwazîya Erebi ve dihatin biderkevtin û wan mafeyê diyakirina çarenûsa gelê Kurd û herwehaji mafeyê Ewtonomî jî dane bipoşandin. Wan bi rast û durustî ve berberîya hemû corekî Rêxistineke Demokratîyî Kurdistanî di nava Iraqê û derve de didatin bikirin.“

Belgê jimare (35)

جزء من تقرير إتحاد طلبة كردستان

ب - كما نعلم فإن طلبة الجمهورية في الكليات قاموا بمقاطعة الانتخابات ، وإن اللجان المنتخبة قد فازت جميعها بالتركية بمعنى أنها لاتمثل قسماً من الطلبة وهو لا ، قرروا الإبقاء على إتحادهم حيث لا يؤمنون بالإتحاد المذكور ، إضافة إلى ذلك ، فإنهم قرروا أن ينسحب طلبتهم الفائزين في الثانويات من المؤتمر . وإن إنبحاب هؤلاء من المؤتمر وعدم إشتراكهم في إنتخابات الكليات يعني أن قسماً من الطلبة لا يعترفون بذلك الإتحاد وسيبقون على إتحادهم ، وإذا ما إنسحبنا نحن من المؤتمر فإِنَّ ذَلِكَ سيعني بقاء الوضع السابق حيث كان هناك (٢) إتحادات وكل منها يعمل لنفسه . وإستناداً إلى ذلك فإننا نقيّم الوضع كالتالي :

- إن العراقيين ومن أجل أن يحصل الإتحاد الجديد على الشرعية ويفتأ في الأقلية الأكثرية من طلبة العراق مع كردستان ، فإنهم لا يرغبون في إنسحابنا أملاً في حصول الإتحاد على الشرعية .

- سنفتعل أثناء إنسحابنا وقبل المؤتمر بالوزارة لأجل أن تعترف بوجود إتحاد طلبة كردستان مع تقديم العرائض وإصدار النشرات التي نجسد فيها مبادئنا وذلك لكي نعيد أكثرية طلبة كردستان إلى هذه الفكرة مع إبداء محاولتنا من أجل إقحام طلبة العراق .
5 - في حالة عدم تحقيق شيء من ذلك ، فإننا سنمارس عملنا كالمسابق ونحافظ على إتحادنا .

هذه هي أفكارنا ، نأمل دراستها من قبلكم بشكل جيد ، مع بيان تموراتكم .
واليسى الأمام

اللجنة العليا لإتحاد طلبة كردستان العراق

٩٥٨/١١/١٧

Wergerandina Belgê jimare (35)

Parçeyek ji raportê Yekîtiya Qutabiyên Kurdistan de

B. Weku hûn dizanîn, Xwendevanên Komarê di kolêcan de xwe ji helibijartinan de datin bivegirtin û ew Encumenên helbijartî hemû bi bêdengdan ve hatine biderçûn, ango ew wênerîya beşekî ji Xwendevanan de nadin bikirin û wan biryar li ser mana Yekîtiya xwe de dane bidan û ew bawerî bi wê Yekîtiya hanê ve nadin bikirin; biserdejî ve wan date bibiryadan, ku Xwendevanên wanî li Dibustanên bilind de hatibûn biderçûn, ew xwe ji komgîrê bidin bikişandin. Xwekişandina wan ji kongire û beşdarnebûna wan di helibijartinên kolêcan de wetov tete biderkevtin, ku beşek ji Xwendevanan de bi wê Yekîtiyê ve nadin bibawerkirin û dê ew li ser Yekîtiya xwe de bêtin bimayîn. Heger ku em jî xwe ji kongire bidin bikişandin, weha dê bête biderkevtin, ku dê rewşa caran bête bihiştin, ku sê Yekîti dihatin bidîtin û her yekê ji xwe re didate bikarkirin; jibervêjî ve weha em li rewşê de didin bitemaşekirin, da ku Yekîtiya taze bi rewayî ve bête biderkevtin û bi kêmanî jî ve ku ew wênerîya piranîya pir ji Xwendevanên Iraqê ligel Kurdistanê de bide bikirin, Iraqî naxwazin, ku em xwe bidin bikişandin, bi hêvîya ku ew ji bona Yekîtiya xwe bikaribin rewabûnê bidin bigirtin.

- Di dema kişandina me de û li pêş kongire de dê em pêwendîyê ligel Wizaretê de bidin bikirin, da ku ew bi hebûna Yekîtiya Qubiyên Kurdistanê ve bête birûnistin û herwehî pêtejî dê emê kaxezên nivîsandî bidin bipêşkeşkirin û belavokan bidin biderxistin, da ku em di wan de bîr û bawerîyên xwe bidin bigewdekirin, da ku em piranîya Xwendevanên Kurdistanê ser vê remana hanê bidin bivegerandin û herwehî dê emê pêtejî bidin bihelweldan, da ku em Xwendevanên Iraqî tede bidin bitêgihiştin.

5. Di deme ku tiştêk ji van nehatin bicîhatin, dê emê karên xwe mîna berê bidin bikirin û dê emê Yekîtiya xwe bidin biparastin

Eve bi bîr û bawerîya me ve tête biderkevtin û em didin bihêvîkirin, ku dê hûnê bi başî ve lê bidin bixwendekarîkirin û bîr û baweriyên xwe ji me re bidin biderxistin.

Êtir ber bi pêş ve

**Encumena Berzî Yekîtiya Qutabîyên
Kurdistana Iraqê
17. 11. 1958 de**

Belgê jimare (36)

متكرة اتحاد طلبة كردستان العراق •

يرى اتحاد طلبة كردستان العراق من المراجحة والضرورية ان يبين المقامه
التاليه :-

١- انبثاق اتحاد طلبة كردستان العراق عام ١٩٧٤ مبعثاً عن واثق حركتنا الطلابية
والصداقه الوطنيه والديمقراطية والثقافية ومهتمة بالخدمات النوجيه وتنسيب وجود
لجنة وثقافية نشاطاتهم ونعائيا تمام المختلفة نحو مستقبل افضل وجيدة
دراسية حرة وديمقراطية ، تكفل للطالب العلم والثقافة والانتقال اليها لاجلنا
ابنا و ثقافية هدا في مختلف الاختصاصات العلمية والادبية .
من الظروف الخاصة والمتاثر الفورية الخاصة والمرحلة التا ربحية التي يمر
بها شعبنا و طليته خلقت لنا الشروط الملائمة والمنزلة لنظام طلبةنا في
اتحادهم التي من الدم لا يتناقض وجوده مطلقا مع وصالح الحركة الطلابية
الديمقراطية في العراق ، لتحقيقه ، هذا لنا المشتركة وخاصة كون اتحادنا عبره
استعداده الفاعل لترجيح وجوده ونضالته مع بقية طلبة العراق بشان تجديده
مصلحة الشعب والوطن والمجربية والطبقة العربية والاكرا و صا كرا ابنا والكتيبات
الثقافية .

وقد واصل اتحادنا نضاله به شجاعة ، فندنا التفصيحات في معركة الشرف
مرة الفلاح الطلاب والوطن ضد الدكتاتور والحق المالك البيض وى اولهم المخرنم ،
حق ابلج ثور ثورة ١٤ ثورة الخالدة ، الثورة التي قام بها جيشنا الوطني
بمساندة شعبنا العاثر الذي بمختلف مراتبه وطبقاته الشعبية برعاية
الاطل عبا قد بهم تشاكر ورتانته وبذلك نحتو اعظم صفة لادتنا في اقامة
نظام وبلان والسيرته في نحو الحياة الديمقراطية المسليه ، وما زال اتحادنا
يراهن كفاه العاثره للترطيب وتشبيته حورينتنا العاثرية الجيبية بفنارة
بطلها عليه كرمه تام لتحقيقه جميع اهدافنا الاخرى نالهم والديمقراطية

الذين هم ، ثم ان اتحاد طلبة كردستان العراق ، يستلجح الدخا والمخاض على تراثه القومى
 وثقافته كدمه ، ويستلجح تفويض الجهد والارادة لخدمة مصلحة الوطن الطبيعية الموكدا
 الثقافية في حينه لا يستلجح أية مصلحة اخرى من شغلاته بالاعتناء العام بتفويض
 هذه الجهود والارادة لخدمة المصلحة طلبة كردستان العراق ، بمرئيتهم الكرام ، حسن من خيرا ،
 وعديهم لتتبع سلكهم من شغلاتهم وتفويض مطالبهم وامانيهم وانفسهم من جيل
 عشورهم نيل خيرا .

٧- نظام اتحاد طلبة كردستان العراق من جيل توحيد الكفاح مع بقية

طلبة العراق :

لقد كان اتحاد طلبة كردستان العراق منذ اليوم الاول من وجوده ،
 من جيل توحيد الكفاح ونزوية الكفاح المشترك اخوانه طلبة العرب والجزيرة من أبناء
 العراق ، على اسس عرقية صميمية . نطلب اتحاد طلبة كردستان العراق من اتحاد
 اية الطوائف ، ان يتعارفنا بالكلية الذمى سيتفوق عليه لتوحيد الكفاح والوطن
 المشتركة ، وبعد مجادلات ومناقشات طويلة ، وبعد ان يذك اتحادنا جريشا
 جبارة في هذا السبيل على المنظمات المدون والوطنى ، نودى اتحاد مع
 اتحاد الطلبة العراقيين العام الى اقناره ، عام ١٩٥٦ ، فبدأ الاعتقاد المتداول
 في اتحاد الطلبة العالمى [I. U. S] الذى حضره مندوب من اتحادنا ضمن
 الرضا على كل شىء . وقد اذنت الاتفاقية [اتفاقية بلان] هذه التى
 تمت بانشاء الطينية و مجرئها المل (صادره بابك) سلك الشرح المؤرخ
 من اتحاد الطلبة العالمى ، ضرورة وجود منظمة لطلبة كردستان العراق

باسم اتحاد طلبة كردستان العراق . واتفوه اتحادنا فيما بعد مع اتحاد الطلبة الذين
 العام ، على وضع شلوات الطينية في كردستان العراق في منظمة جديدة باسم
 اتحاد طلبة كردستان العراق ، وتمت تكوين لجنة جديدة عليها من الطينية كما وبرت
 شلوات الطينية فعلا في اتحاد واحد . وذلك على اتحادنا لهدية كعضو في اتحاد
 الطلبة العراقيين العام . وقد عين بهذا الكون والبلدان لجنة مستبينة تنفيذية .
 يوم ١٤ تموز المالى ، عندما اشرف الطلبة الذين لنا اعضاء في اتحاد الطلبة العرب

القويّة للشعب من الساحة لدينا كما بما سنرى ، يا معلم الكلدان سيقية
 افرتم ، ويهدمهم . ولذلك فتمنّى المناظرين في سبيلنا حقوتنا القويّة .
 نودى بملنا صلتكم حسن خدمة للجمهورية ولقضية الكفّة العراية واتحاد الشبيبة
 الشبيبة ، كما نتمنى على الدعواته الدستورية ووعاياتها وبرطلات
 الاقليات الكلدان يهدمهم وسنرى سويتنا اية هتوة قويّة . وسببنا
 نالذي يجرموننا من مارتنة حقوتنا القويّة . باسم الرهبة العراية ووحدة
 الكلدان رخيصة !! - بجمتون - عنة وعي ، وجون - اعظم الكلدان - بنفيتنا
 المشرفة ، برهنتنا الكفّة ، الكفّة العراية الحقة .
 ١ - ولعلنا نلتحق نانا ندم من الكفّة ، نالذي نرى الاتحاد والميدانية
 العراية ، فدوتة وجود اتحاد طلبة كرضت السراة كعضو داخل الاتحاد
 الميدي . ~~الميدي~~
 وبنلان ذلك نمان اتحادنا وسوا من نضاله الميديسون يتصصتنا لأن
 الحو معه والميديون ولد بعات عليه .

Wergerandina belgê jimare (36)

Bibîxistina Yekîtiya Qutabiyên Kurdistan

Yekîtiya Qutabiyên Kurdistanana Iraqê bi pêwistî ve dide bizanîn, ku ew van rastîyên hanê ber bi rû ve bide bixistin:

1. Yekîtiya Qutabiyên Kurdistanana Iraqê di sala 1953 de date biderkevtin, ya ku wê rastîya tevgera meyî Xwendevanan û armancên wêyî welatî, civakî û rewşenbîrî didate biderxistin û da ku ew pêdawistiyên yekîtiyê û lihevkirina kar û baran bide bicihanîn û da ku ew rêberîya cîhatîbûn û kirinên wanî cuda ber bi ayindeke baş ve û jîyaneke xwendekarîyî azad û demokratî ve bide bikin, da ku ew ji bona Xwendevanên zanistîyê û ayindeke ronahî bide bigirawkirin û herwehaji da ku ew ji bona milletê me jî Lawên Rewşenbîr û Karnas di berên cuda de ji karnasîyên zanistî û wêjeyî de bide bigirawkirin.

Barê taybetî û girûgiriftên taybetîyî netewî û vê qonxa mêjîyî, ya ku milletê me û Xwendevanên me tere têtin biderbasbûn, hemû mercên baş û pêwistîyên ji bona birêxistina Xwendevanên me di Yekîtiya wanî taybetî de datin bafirandin, ya ku ew hîç bi carekê ve bi dijî hebûna yekîtiya tevgera demokratîyî Xwendevanan de li Iraqê de û ji bona bicihanîna earmancên meyî hevbeşî ve nayête biderkevtin û bi taybetî ve jiber ku Yekîtiya me amadebûna xweyî bi carekê ve ji bona biyekkirina kar û barên xwe û xebatên xwe ligel Xwendevanên Iraqîyê mayî de date biderxistin, ku ew bi renekî ve ji bona berjewendîya millet, welêt, komarê, Xwendevanên Ereb û Kurd û hemû lawên Kêmanîyên milî bidin bikarkirin.

Yekîtiya me li ser têkoşîna xwe de bi germî ve tete biçûyîn û ew di şerên rûmetê de, di şerên Xwendevanan û welatî de beramber bi Impiryalistê, serdarîya zikreşî Padîşahîyî genî û Nokerên wêyî Xinêz ve gorî tanî şureşa 14 tîrmeha pîroz de didatin bipêşkeşkirin. Şureşa 14 tîrmehêyî nemir serxwe date bihildan. Ev şureşa supahê welatî bi palpišta gelê Iraqê ve bi hemû gurûh û çîniyên xwe ve bi Serokîtiya

Qehreman Ebdul-Kerîm Qasim û Hevalên wî ve bivêkevtin, ya ku wê gewretirîn armancên Yekîtîya me date bicihanîn, gava ku wê desthilatîya welatî date bipêkanîn û ber bi jîyaneke demokratîyî sax ve hate biroyîstin.

Êsta jî Yekîtîya me bi xebata xwe ve ji bona petkirina komara Iraqîyî xweşevist bi serokîtîya Qehreman Ebdul-Kerîm Qasim ve dirêjîyê pê dide bikirin, tanî ku hemû armacên wê di aşîtyê, demokratîyê, dostanîyê û rewşenbîrîyê de têtin bicîhatin. Gûman li vê de nayête bidîtin, ku rola me di têkoşînê de ji bona aşîtya cîhanî û bi gîjcûna bîra şovînistî, kosmopolistî û layûngerên regezperestîyê ve û ligel bi hêzkirina dostanîyê û biratîyê jî di nava herdu gelên Kurd û Ereb û Kêmatîyên Welatî de ji Turk, Ermenî û Aşûrîyan de û herwehaji beramber bi birayên Xwendevanên Kurd û Ereb de li hemû perçên Kurdistanê û welatê Ereb de bi ring ve tete biderkevtin. Biyekxistina têkoşîna Xwendevanên Kurdistana Iraqê ligel Xwendevanên Ereb û Xwendevanên Cîhanê de û bicihanîna armancên meyî xwendevanîyê û wealtîyê û vejandina paşmaya meyî milî, xurtkirina canê meyî şûreşgêrî û belavkirina şiyarbûna demokratî dê rola me di xurtkirina xebata Xwendevanên Ereb û yên din de ji Xwendevanên Cîhanê de bide bixurtkirin û dê ew wan ji bona armancên wanî pîroz bide binêzikkirin. Jibervêjî ve bi serûştî ve tete biderkevtin, ku Yekîtîya me ji Xwendevanên Ereb û Yekîtîya Xwendevanên Cîhanî de hemû yarmetîyê û alîkarîyê dide bihêvîkirin.

2. Pêkhatîya Yekîtîya Xwendevanên Kurdistan ji bona vena nayête biderkevtin, da ku ew duberekîyê ji bona nava Xwevanên Iraqê de bide bixistin; çunke hemû didin bizanîn, ku rêxistinê Xwendevan bi rêxistina partîyeke siyasî ve nayête biderkevtin, belkî bingehe wê weha tete biderkevtin, (ku ew Xwendevanan bi destyekî ve ji xelkê ve têtin biderkevtin, ji yên ku ew li jêr bar û doxekî mîna hev û li jêr sêbera rewşên wekhev de têtin bijîyandin). Cîgeh livêjî de Gîrûgiriftên Xwendevanan û armancên wan bes û bi tenha ve bi karkirineke rêxisti ve û têkoşîn ji bona wan dikarin bêtin bicîhatin. Ev jî bes û bi tenha ve dikare di rêya rêxistinê û dagirtîna hemû hêz, kar û baran de bi renekî hişmendî ve li ser bingehe zanistîyî rast de bête bikirin. Li her layekî de gîrûgiriftên hevbesî û rewşên taybetî û daxwazên hevbesî bêtin bidîtin, çarekirina wan tete

bixwestin, divabûnên xebatê ji bona wan têtin bidîtin, ango divabûneke bi rêxistîyî birêveberî ve ji bona vê xebata hanê têtê bidîtin.

Xwendevanên Kurdistanê Iraqê gîrûgiriftên wan têtin bidîtin û ew li jêr barekî taybetî de têtin bijiyandin û pêdawistiyên wanî taybetî jî têtin biderkevtin; jibervêjî ve divê rêxistineke wanî taybetî bête bidîtin û jibervêjî ve Yekîtiya we Yekîtiya Xwendevanên Kurdistanê Iraqê hate bipeyda kirin.

Amadebûna Yekîtiya me bi Endam ve ji bona çûna nava Yekîtiya Xwendevanên Iraqîyî Giştî dawîya tevaya derew, navbidûxistina perçebûnê û cihêbûnê ...hdw. dide biderxistin. Yekîtiya Xwendevanên Kurdistanê dikare parêzgarîyê li rewşenbîra netewê xwe de bide bigirtin û ew ji bona çarekirina gîrûgiriftên rewşenbîrîyî bide bikarkirin, ku hîç rêxisteke din ev pê nayête bikin,, ji ya ku ew ji bona vê kêşeya hanê dide bixebatkin. Cigê livêjî de ku Xwendevanên Kurdistanê li gîrûgiriftên xwe de baştir bi sareza ve têtin biderkevtin û ew bi bêtir ve bi berpirsiyar ve ji bona pêkanîna armanc û awatên xwe ve têtin biderkevtin.

3. Bêgûman Yekîtiya Xwendevanên Kurdistanê Iraqê li yekem roja peydabûna xwe de têkoşîn ji bona bihêzkirina xebata hevbeşî ligel birayên xweyî Xwendevanên Ereb û yîn din de li Iraqê de li ser binaxeyekî zanistîyî rast de dayite bikin. Yekîtiya Xwendevanên Kurdistanê li Yekîtiya Xwendevanên Giştîyî Iraqê de date bidaxwazkin, ku ew ligel hevdû de hevkarîyê bidin bikin, bi şêweyê ku ew ligelhevdû de li ser biyekirina xebatê û karê hevbeşî de bidin bilihevkirin. Li paş giftûgo û hewildanên dirêj de û piştî ku Yekîtiya me pir bi kar û barên û destpêkirinan ve di vî warê hanê de li astê cîhanî û welatî de pê hate birabûn, ew di sala 1956 de ligel Yekîtiya Xwendevanên Giştîyî Iraqî de li paş girtina kongirê çaremî Yekîtiya Xwendevanên Cîhanî (I. U. S.) de bi peymanekê ve hate bigihaştin, gava ku Wênerê me jî wekû Çavdêr ligel Wênerê Iraqî de ji bona kongire hatibû biçûyîn. (Peymana Pirag) ku herdu la datin bimorkirin û Hevkar (Sadiq Babek) Berpirsiyarê Rojhilata Navîn di Yekîtiya Xwendevanên Cîhanî de li wêderê de dihate bidîtin, Ew dide bigotin: Divê Rêxistinek ji bona Xwendevanên Kurdistanê Iraqê bi navê (Yekîtiya Xwendevanên

Kurdistana Iraqê de) bête bidurustkirin. Paşan Yekîtîya me ligel Yekîtîya Giştîyî Xwendevanên Iraqê de hate birêkevtin, ku herçi rêxistineke herdu la li Kurdistana Iraqê de bête bidîtin, dîvê ku ji bona nava yek rêxistinê de bi navê (Yekîtîya Xwendevanên Kurdistana Iraqê) ve bête bivegerandin. Encumenekê balayî herdu la hate bipêkhatin û rêxistinên herdu la li yek rêxistinê de dane bikomkirin û ev Yekîtîya hanê li Yekîtîya Giştîyî Xwendevanên Iraqî de hate biendamkirin. Herdu la tanî du salan li ser vê peymanan hanê de didatin bikarkirin.

Di roja 14 tîrmeha nemir de ew Xwendevanên li Yekîtîya Xwendevanên Iraqî de hatin biderkevtin, ji yê ku ew têde bi endam ve dihatin biderkevtin, wan datin bidazanîn, ku ew peymanan hanê bi hele ve di hate biderkevtin. Lêbelê Yekîtîya me dest pê ve date bigirtin û ew li ser cî bi cîkirina wê ve bi sur ve di hate biderkevtin û wê li Yekîtîya Xwendevanên Iraqî de date bidaxwazkirin, ku ew li ser wê peymanê dîvê bête biçûn; lêbelê wê pê neda bikirin. Tevlivêjî de Yekîtîya me ji bona berjewendîya bizava Xwendevanan û yekxistina têkoşîna birayetîyê giştî ve ligel wan de didate bikarkirin û her ligel wan de didate bibeşdarîkirin.

Bûna vê Yekîtîya me bi pêdawistiyên mêjûyî, welatî û Xwendevanî ve tete biderkevtin; çunke ne Yekîtîya Giştî û ne hîç Yekîtîyeke din jî dikare ji bona armancên welatî û Xwendevanan bide bitêkoşîn. Hemû didin bizanîn, ku Yekîtîya Giştîyî Xwendevanên Iraqî, ya ku baştirîn Xwendevanên Pêşkevîyên Erebi di nava wê de têtin bidîtin, di nava rêzên xwe de yak tak armanc ji armancên me nedayite bihilgirtin. Ew di katekî de ji bona armancên Erebi ji Kendavê tanî Oqyanosê de dide bitêkoşînkirin, wê xwe ji bona hîç armanekeke netewê Kurd nedyite bimadûkirin. Li kongirên Cîhanîyan de destên Wênerên Iraqê bi boyaxeke Erebiyî xurû ve têtin biboyaxkirin û ew hebûna Wênerên Kurd nahêlin bêtin bidîtin, da ku ew armanc, daxwazî û dilbijandinên rewayî milletê Kurd bidin biderxistin û ew li ser mafeyên netewatîyî Kurdên Iran û Turkî de bidin biaxivtin, ku ev hemû zordarî li wan de têtin bikirin.

Bûna vê Yekîtîya hanê em wê bi pê benda sêyem ve li destûra katîyî komara Iraqê de bi mafeyekî rewayî gelê Kurd ve li Iraqê de din bidîtin. Bi eşkere jî ve tete biderkevtin, ku mafeyê netewayetî pêş

hemû tiştêkî di rêxistinên xwe de tete dide biderkevtin, ji yên ku ew di yekîtîyên rewşenbîrî û civakî de mîna yekîtîya Xwendevan û yên din de têtin biderkevtin. Jibervêjî ve Yekîtîya me bi sur ve li ser pêwsîtîya rêxisteneke taybetî ve ji bona Xwendevanên Kurdîstana Iraqê de tete biderkevtin.

Bi baştir ve tete biderkevtin, ku em bidin bibîrxistin, ku rêdan bi Xwendevan û mîletê me ve ji bona pêrabûna bi mafeyên xweyî milî ve dê ew yekîtîya biratîyê di navber aherdu mîletên biran de ji Erebb û Kurd de bide bixurtkirin, dê wetov jî biratîya Iraqî bête bihîmkirin. Mêjû li hemû layekî dide bihewarkirin, ku ew dewletên bi çend mîletan ve têtin biderkevtin, hîç biratî di nava mîletên wê de nikare bête bidirêjkirin, heger ku hemû mafeyên wan ji bona wan pê neyêtin bidan û heger ku berê têrkirî bi mînahev ve ji bona lawên wan mîletan neyête bidan, da ku ew bi wan mafeyên xwe ve pê bêtin birabûn. Çîkoslovakya ji bona me nîmûneyekî zîndî li ser vîna de dide bipêşkeşkirin. Bi servajîvêjî ve bi nayînkirina mafeyên milî ve ji bona mîletan û nehiştina pêrabûnên Lawên wan bi wan mafeyan ve gewretirîn zîyan bi biratîya wan ve dide bigihandin û dewleta wan ve dide birûxandin. Jibervêjî ve em xebatê ji bona bi pêrabûna mafeyên xweyî milî ve didin bikirin. Bi pêrabûna vî karê yweyî hanê ve em bi baştrîn kar ve ji bona kara komarê û kêşa biratîya Iraqî ve û ji bona yekîtîya herdu mîletên biran de didin bikarkirin û herwehajî em pîropegenda Impiryalîyê bi derew ve didin biderxistin, ku radya Iranê dide bigotin: Kurd hatine bixapandin û hîç mafeyekî netewayetî jî ji bona wan nayête bidan. Ewên bi navê yekîtîya Iraqî û yekîtîya xebatê ve û bi van rengên hanê ve rêya mafeyên meyî netewayetî li ber me de didin bigirtin, -divê bizanîbin yanî nizanîbin- ku ew gewretirîn zîyanê bi kêşa biratîya rastîyî Iraqî ve didin bigihandin.

4. Jiber ewên li ser wan de hatîye biaxivtin, em bi rastir ve didin bidîtin, ku Yekîtîya nuh ji bona Xwendevanên Iraqê bi pêdawîstîya hebûna Yekîtîya Xwendevanên Kurdistanê de pê bête birûniştin û ew wê bi mîna Endamekî di nava vê Yekîtîya nuhî hanê de bide biwergirtin. Heger na, dê Yekîtîya me li ser rêbazê têkoşîna xweyî pîroz de bête biçûyîn û dê ew bi neçarî ve bête biserkevtin, jiber ku mafe ligel de tete biderkevtin; jiber mafe tete bibilind û di ser wî re tiştêkî din nayête bilindkirin.

Belgê jimare (37)

زورگرت و به په له یه

په سه روکې په پرتو پارټي د پوکراني په لگرتو کورستان - پشاور
د نیکه له لږنه د لږو هوبو

له لږو شو شکرانه :

له ۲ د وایه دا ، به ته وایي پاش جه شرفي نه دروز گوزانگی زورگرنگ و
خه تهر هاتوته سه سیاستی حزبی شیوعی عراقی له ناوچه یی ره دانز که
خه تهر که یی په کلاو یه ک ضدی پارتمان نه وه ضدی جه ره که یی وه لکه نیشه
به هورته یی گشتی . وه پاش دراست و لک کولینه وه و امان بوده که وت
که له ۲ سیاسته و گوزانه شتیکی فبائی و ارتجالی و له بهر نه سبای
طاری نیه ... به لکو له سه بنگه ییکی تایبه تی و تا کتیکیکی مه سومه ...
ده مازیشیان له ۲ سیاسته د وژمنایه تیه به را بهر به پارتي که سبی
حزبی و غوښه زر کردنیانه . واته له ریځای .. (ته صقیه) یی ام حزب وه
عنی پارتمان له جما هیر به اتهام کردنی به خیانت و تعادن له گهل
ده ره به گډ و کونه په رستان (به درو) .. وه بو میوان چول کردن
بو حزبی شیوعی نه ۲ سیاسته یان گرتوته بهر . نیجه چر کاتیک
بیری نه وه مان نه کردوته وه که .. که ۲ د زور له اهمیت تی حزبی
شیوعی که ۲ بکه نیه وه وه له پیروزی مبادی مارکسی - لینینی
هو مان شک دار کیمین .. ههر له سه ره ۲ خطیه شه .. وه بیره

۲۱۷

با وە رەش جەماهيرمان توجیه کردووە .. کە چەي .. تا ئێهه له وان له چینه
 نزیك له وان خویان لیان دور نه خه نه وه .. وه هه تاپیان ناخۆشه
 ئیه به هه جۆریك خۆمان له مبادی مارگهسي نزیك كه نه وه ..
 یا لێنیزم .. به به بره و له و مرشدي خۆمان دانستن وه گو بیری
 مه وه یان کردینه وه .. کە ئەم کردووه به به یه یه یه بیهته هه یه له وان
 و کتر کردی له وان .. وه واله نا و جهاهیر بک و له که نه وه که ئیه هه گه
 نا توانین پشیره و یه کریکار و جوتیار و هه شار بکه یه .. یا ئادات ..
 نا مانی ئەم چینه به یه یه دهی .. وه له یه خۆش و ناخۆش ئیه هه یه
 ناخۆش نه ره به گه و بو جوازیه ق بیه .. طبعاً له و بو جوازیه ته شه .. کە
 له وان له لێن .. یه غه یه بو جوازیه یه یه شه ..
 له به ره وه به نا شکر که وتونه ته (موار به مان) شه مان یه ته فردین
 استغز زمان له که ن ، جنیومان یه ته ده ن .. قو تاپانی (عیراتی)
 فیر نه که نه به تاپه یه یه که گان و ژنان به نا شکر له نا و کولانان و
 بارار جتیره به نه نمانی پارتمان بده ن .. (بیری پارتی) ..
 وا .. هه واله نا و شار ، دیهاتیه .. هه ندی پیا و یه سووک
 فیر نه که نه جنیه به پارتی بده ن .. وه بله و بکه نه وه که پارتی
 وه کو حزبی (بعثی) وایه .. وه هتا وه کو نه وان له موصل بیان
 کرا و اش به پارتمه گان نه گه یه .. وه له جاده گان لاشه یان نه گه یه
 هه روا بله و نه که نه وه که پارتی ضدی جهریه یه خۆشه دیته ..
 وه پال یه یه ئیستعمار و دوژمنانی جهریه یه تن .. له لایکی تریشه وه
 ساقبه یه نهالیاتی پارتی نه که نه به جۆریکی یه شه زمانه ..
 و له خواره وه هه ندرک له م کردو وه ناره وایه یه حزبی شیعیه ره دانده
 نه نو سین بو نا گاداری و وه رگرتن ته بیری مستهجل بو نه مانی له م

١ - پێش چوێند رۆژێك براده رێك له لێندي بوی ئێمه .. نامێکی ئۆ دیت .. له گۆ ئێمێه وه .. نامێهه نگرشاره نا ئابیت که ئه گاته ره وانده له بازار ئه یربیت فلانه که سی دوکانه که ی له کوپه ؟ .. هه ر (حسن حاجی ماهر) که ئه نرا مکی هزی شیوعیه له پیت پێش به کارا ئه گری و ئه ئه یرسی (فلانت بۆ چیه) کارا ئه ل (نامێکم بیه بوی) .. (حسین) ئه لیت من برای ئه م نامێکه به ره من کارا ئه نامێهه نگر نامێکه ی تسلیم ئه کات .. له پاشان ئا ئه درا وه کا غزه که مان وه رگرتوه ... به لام پاشان ئه وه ی (حسین) ئیشی خۆی کرد بو .. وا هه تکمان ئه که نا .. وه ته هه دای ئه سار مان ئه که ن .

٥ - له ناو بازار جماعت جماعت .. هه ر به که دارێک هه ل ئه گرن وه له پێش براده ره کافی ئیمه تیه ره به بن یا له پێش دوکانه کانیان کۆنه بنه وه .. وه جنیوه ده ن .. توانی ئه گرن .. بۆ ئه وه ی براده رانی ئیمه جواریان به نه وه و بیکه ن به (فتنه) .. وه ئه مه مه ده تکی نووره تورمینی و غصب له دای براده رانی ئیمه به ئه که ته خواته وه .. ترسی ئه ده مان هه یه رۆژێک ته قیت و فتنه یکه گه وه ره موو بیات ..

- به ئوتومبیل و رها هه ی بچوک بچوک .. به ناو بازار تی ئه پهرن و په لاره که ده ن له پارتمان وه هه که به ئوتومبیل به لای براده رانی ئیمه ته په رجون ده ن ئه که به ره که نه وه و شه ریان ی ئه فرودش .

- هه ر پیا وکی پسی و خراپ و ناخا و جاسوس له ناوچه که هه بیت بلدی ئه که نه وه که پارته .. وه هه که نا و ی فه رایه یلک بیت .. یا خرایه ی (بکریت) خوش و نا خوش ته بیت پارته کرد بیه تی) ..

٨ - ناووسه ق ئیکۆشه ره به ره کانه ئه شکین و جنیرمان پی ئه ده ن وه له م دورایه ر .. ده ستیان ناوه ته یه خه ی ... (عه ظمێ بارزانی) .. له تا و

چایخانه‌گان .. له ناوجه ماهیر ... به مرانی نه و ی له پیشی چادی جراهیری څن
 وه پلغی ریزو نیکو شه ری که م بکه نه وه .. خو ابراهیم احمد و نه و ی تره ر
 صبح ..

۱۰۰۰ عرلین پارتیان له جبهه صیر به اتهام کردی به خیانت و تعاون له نکل خه به گرو
 کونه په رستان (جهد و م) ..

- له گوندی دایانا ریگراومان هه بو .. شیوعیه کان هیرشیان برده سه روه
 بلدوان کرده وه که پارتی له یه ویننه له دایانا کوره و آتوریه کان لیک بکات
 .. وه آگاداری حکومتیان کرد که ایله پارتیه کان چوینه دایانا بو به شه رهینانی
 کورد و آتوری .. تا وای له هات به زه پرو توری ریگراومان کانی نیته یان تیک
 دا وه له به رختری آتوریه کان هادار له که ن ثابت دود حیزب له دایانا هه بیت
 (شیخ نجیب و هیدر قادم) مسؤلانی شیوعی له دایانا به آشکرانم دعایه
 که نه ن .. نیته شه له ترسی به راپوونی نه نیامی خراب .. ناچار له دایانا له نیشتا
 ده ستان و سکوشان کورده .. وا بزائم له م بابه ته وه کاک هیدر عثمان له ره وانیز
 به تار بستی له مسئله ی دایانا و آتوریه کان باشی شاره نایم په بیا کرد -

۱- له سه ردا وای وزیر ارشاد لینه یکن مشترک له پارتی و شیوعیه کان
 چونه لیدی بو پتیک هاتنونه هیتشتی نه م ده ضعه .. که هیه مسؤلوی
 عزیزی شیوعی حضرتیه (شیخ سلیمان رمضان) به هه عرقه تیکه وه له جو می
 کرد وه اتهامی مسؤلی نیته یی کرد که گوا یا مسؤلوی نیته له گه ل عناصری
 ستا مرو خراب ارتباطی (مریمی) هه یه ده که دادای لی کرا شرحی نه م
 قسه یه بکات و تفصیل بکات وه نادیه یه کیک له وله شناخه ستا مرو
 سربانه بلنت که مسؤلوی نیته ارتباطی له نکل هه ن .. ده م ی گرا و گوند
 بادی شور کردن .. ما زبری قوره بو وه بی گون (روس .. روس مکیه بازار ی غون)
 نه لیره دامسول وه ستا وه مسئله که شه برابیه وه ..

پاشرته واری بوی اجتمع له وان مانه لیدی مند مکی مرانق وزیر و مرانق کان و

ئەم دەستەبەندییەکانمان لە ئامارێکەوە بە ٣ جۆرە بۆ یەکێک یان یەکێکیانمان لێکدانەوە کردووە . . . بە ٣ جۆرە بۆ یەکێک یان یەکێکیانمان لێکدانەوە کردووە . . . بە ٣ جۆرە بۆ یەکێک یان یەکێکیانمان لێکدانەوە کردووە . . .

ئەم دەستەبەندییەکانمان لە ئامارێکەوە بە ٣ جۆرە بۆ یەکێک یان یەکێکیانمان لێکدانەوە کردووە . . . بە ٣ جۆرە بۆ یەکێک یان یەکێکیانمان لێکدانەوە کردووە . . . بە ٣ جۆرە بۆ یەکێک یان یەکێکیانمان لێکدانەوە کردووە . . .

بە ٣ جۆرە بۆ یەکێک یان یەکێکیانمان لێکدانەوە کردووە . . . بە ٣ جۆرە بۆ یەکێک یان یەکێکیانمان لێکدانەوە کردووە . . . بە ٣ جۆرە بۆ یەکێک یان یەکێکیانمان لێکدانەوە کردووە . . .

Wergerandina belgê jimare (37)

Raportê rêxistina partî li Rewanduzê de li ser reftarên Komonistan de

Zor giring û bi pele ve

Ji bona Serokê berêzî Partîya Demokratî Yekfirtîyî Kurdistan -Bedgad

Wêbeyek: ji bona Navçeyê Hewlerêyî Partîya Demokratî Yekgirtîyî Kurdistan

Silaveke şureşgêrî!

Di vê dawîyê de û bi carekê ve li paş cejna newroz de goraneke zor giring û bi tirs ve ji bona ser siyaseta partîya komonosta Iraqî de li navçeyê Rewanduz de hatî bihatin, ya ku metirsîya wê bi derbekê ve bi dijî partîya me ve û bi dijî tevgera welatî ve bi rengê giştî ve têtê biderkevtin. Li paş xwendekarîyê û lêvenerandina wêna de weha ew ji bona hate biderkevtin, ku ew siyaseta hanê û ew gorîna hanê li ber tiştê ji nişkê de, li ser pîyan de û yanî ew jiber hoyên neçavdêrkirî de nehatîya biderkevtin, belkî ew li ser bingehê taybetî û taktîkê neqşirî de têtê biderkevtin.

Mebesta wan jî di vê siyaseta dujminatîyê hanê jî de biramber bi partîya me ve bi deskevtina partiyatî û xwe zalkirinê ve têtê biderkevtin: wate di rêya ... (nabûdkirina) partîyan de û bi dûrkirina partîya me ji cemaweran ve û bi tawanbarîya wê ve bi xinêzîyê ve û bi hevkarîyê ve ligel Derebegan û Kevneperstan de (bi derew ve) têtê biderkevtin... Bi hêvîya çolkirinê ve ji bona partîya komonist wan ev siyaseta hanê bi ber xwe ve dane bigirtin. Me hîç di katekî de me bîra vê nedayite bikirin, ku em zor li giringbûna partîya komonist de bidin bikêmkirin û em li pîrozbûna bîr û bawerîyên Markisîyê - Lênînyê de bidin bigûmankirin... Her li ser vê xêzanahê de ... û bîr û bawerîya hanê jî de me cemawerên xwe dane birêvebirin... Ke çî ku em ber bi wan ve xwe didin binêzîkkirin, ew xwe li me de didin bidûrxistin...

Weha bi wan ve nexweş tête biderkevtin, ku em bi hîç corekî ve xwe li bîr û bawerîyên Markisîyê - Leninîyê de bidin binêzîkkirin... Yanjî gava ku em wî rêbazê hanê bi peyrew û rêberê xwe ve bidin bidanin. Ew ji vê têtin bitirsandin; ku ev reftara meyî hanê dê wan bide bilawazkirin û bigizkirin. Ew di nava cemaweran de didin bibelavkirin, ku em hergîz netuwanin pişrewa Karkeran, Cotkaran û Hejaran bidin bikirin, yanjî ku em nikarin armancên wan çînîyên hanê bidin bicihanîn... Evaya bi aweta wan ve tête biderkevtin... Jibervêjî ve bi xweşî û nexweşî ve divê em bi partîya Axan, Derbegan û Borcuwazîyê jî ve bêtin biderkevtin. Bi seruştî ve ew Borcuwazîya hanê, ya ku ew wê didin bimebestkirin, bi Borcuwazîya reş ve tête biderkevtin. Jibervêjî ve ew bi eşkere ve şerê me didin bikirin û şer bi me ji ve didin bifiroştin û xeberan ji bona me didin bidan... Ew Xwendevanên (Iraqî) û bi taybetî ve Keçan û Jinan didin bifêrkirin, ku ew bi eşkere ve di nava kolan û bazaran de xeberan ji bona Endamên partîya me bidin bidan... Herwehaji ew dibêjin: (bimre Partî).

Herwehaji ew di nava bajaran, gundan û ... de hinekan ji Peyên sivik ve didin bifêrkirin, ku ew xeberan ji bona Partî bidin bidan. Wan dayite bibelavkirin, ku Partî bi mîna partîya (Basî) ve tête biderkevtin. Wehaji mîna ku wan li Musilê de bi serên Pasyan ve dane bianîn, dê wehaji ew bi serên Partîyan jî ve bidin bianîn û dê ew li cadan de laşên wan bidin birakişandin. Herwehaji ew wetov didin bibelavkirin, ku Partî bi dijî komara xweşevist ve tête biderkevtin û ew bi Palpiştên Impiryalistê û Dujminên Komarê ve têtin biderkevtin. Li layekî tir jî de ew çavdêrîyê li kar û barên partî de bi corekî bê şermezarî ve didin bikirin.

Va em li xwar de hinekan ji kirinên nerewayî partîya komonist li Rewanduzê de didin binivîsandin, him ji bona agehdarî û himjî ji bona pêrabûnên bi lez ve bêtin biwergirtin, da ku ev rewşa nexweşî hanê bête binehiştin, ya ku ew boşayeke zor di navbera herdu Partîyan de dide bidurustkirin û ya ku ew bi lêdanekê ve ji bona tevgera welatî ve û bi dîrxistin cemaweran ji kerwanî vê tevgera hanê ve tête biderkevtin.

1. Her li newroz de ew peymanê hevkarî di ser guhên xwe re dane biavêtin û bi hîç corekî ve ew guhên xwe bi bendên wê ve nadin bidan. Herwehaji ew hebûna partî guh pê nadin bidan.

2. Ji bona danîna sundikata Karkeran wan em pê nedane biagehdarîkirin. Her wan bi xwe ve çend Karker dane bikomkirin û gotarek di nava wan de dane bixwendin: ku (îro bi roja me ve tête biderkevtin) û kesek ji me pê ve nayête bidîtin û her bi navê xwe ve wan daxwza rêpêdana Sundikata xwe li navçeyê Rewanduzê de dane bikirin, tevî ku ew bi çak jî ve didin bizanîn, ku li navçeyê Rewanduzê de bêtir ji 70% Karkeran de ser bi me ve têtin biderkevtin; jibervêjî ve Karkerên me zor daxwaz li me jî de dane bikirin, ku em jî daxwaza sundikatekê ji bona wan bidin bikirin, keçî me ji wan re date bixuyanîkirin, ku sundikat bes û bi tenha ve divê bi yekê ve bête biderkevtin û du sundikat di nava navçeyekî de bi şasî û mertirsî ve tête biderkevtin û ev bi dijî bîr û bawerîyên rast û berjewendîya çîna Karkeran ve tête biderkevtin. Wetov me ji bona wan date bigotin û kenkî rêpêdan bi sudikatê ve hate bidan, divê hûn jî ji bona nava wê bêtin biçûyîn; heger çî jî wan em di ser guhên xwe re dane biavêtin; lêbelê em ji rêya rast nayêtin biderkevtin.
3. Berpirsiyarekî partîya komonist (Husên hacî Tahir), di dema ku ew di (encumena hevkarî de bû), ji bona du Endamên Karkerên me date bibangkirin û wî ji wan re date bigotin: ê we çima çarenûsa xwe bi wê partîya hanê ve dane bigirêdan, hûn zîyandikin... Li paşan jî de îş bi we ve nayête bidan û divê hûn li pê kar de bêtin bigerandin.; heger ku hûn li gel wan de (wate ligel Partî de) bêtin bimayîn û wî bi wan ve date gotin: (Partîya we) ...weki Basiyanin. Rojek dêt, dê emê jî êre bi Musil ve bidin bikirin. Wî em dane biamojkarîkirin, ku em xwe ji partîya xwe bidin bidûrkin û ji bona nava wan de bêtin biçûyîn.
4. Pêş çend rojek ji bona Biraderekî ji navçeya me nameyek ji bona wî ji gundekî de tête binardin. Namehilgir şareza nabêt, gava ku ew ji bona Rewanduzê de tête bigihandin, ew di nava bazarê de dide bipirskirin; filan kes dukana wîne li kuye? Her (Husên HacîTahir), yê ku ew bi Endamekî partîya komonist ve tête biderkevtin, ber bi Kabira ve tête biçûyîn û pêşîya wî dide bigirtin û ew lê dide bipirskirin: Filan bo çîye? Kabira dibêje: (nameyeke ji bona wî pê me)... (Husên) dibêje: Ez Biryê wî me, namê ji bona min bid. Kabira Namehelgir namê ji bona Hisên dide bidan. Li paşan de hate

bizanîn û me kaxeza xwe date biwergirtin, lêbelê li paş ku (husên îşê xwe dabû bikirin. Weha ew me didin birûsarkirin û destdirêjîyê li ser nehînîyên me de didin bikirin.

5. Di nava bazarê de qefil bi qefil ve tîn û diçin. Her yek ji qeflê darekî ji xwe re dide bihilgirtin û ew li pêş Biraderên me de têtin bitêperandin, yanjî ew xwe li pêş dukanên wan de didin bikomkirin û ew ji wan re cinêvan didin bidan û ew gotinên pir pîs di ber wan re didin biavêtin, da ku Biraderên bersîva wan bidin bidan û da ku ew bi wê gelacîyê ve şerekî bidin bilidarxistin... Ev ji demeke dirêje de ku tûrebûn û bîntengbûn dil û cergên Biraderên me didin bixwarin... Tîrsa me heye, ku ew rojekê bête biteqandin û gelacîyeke gewre xwe bide birûdan...
6. Bi Otombîl û xwepêşandanên biçûk biçûk ve ew di nava bazarê re têtin bitêperîn û hêrîşê ji bona ser partîya me didin bikirin. Her ku ew xwe bi otombîlê ve bi layê Biraderên me ve didin bitêperandin, ew bi dengêkî berz ve şer bi wan ve didin bifiroştin.
7. Her Peyakî pîs, xerab, Axa û Casus di navçe de têtin bidîtin, ew dibêjîn, bi layê wan ve nekevin, Jiber ku ew bi partî ne. Her ku navekî xerabîyekê bête bigotin.. yanjî xerabîyek bête bikirin, (xweş û nexweş divê Partî ew dabin bikirin).
8. Nav û nîşanên Têkoşerên meyî berz didin bişekenadin û cinêvan bi wan ve didin bidan û di vê dawîya hanê jî de li çayxanan... li nava cemaweran de ew destên xwe ji bona yexê (Mustefa Barzanî) jî de didin biavêtin, bi mebesta ku ew wî li pêş çavên cemaweran de bidin bixistin û pileyê rêz û têkoşîna wîna bidin bikemkirin... Bi xwe ve ji bona wan her Ibrahîm Ehmed û yên din her bi hîç ve têtin biderkevtin... Her bi derew ve ew didin bixwestin, ku ew partîya me ji cemaweran bi tawanbarîya xenêzîyê û hevkarîya ligel Derbegan û Kevneperestan de din bidûrkirin.
9. Li gundê Diyana de rexistekê me dihatin bidîtin... Komonîstan hêrîş ji bona ser wê de dane birin û wan date bibelavkirin, ku Partî dide bixwestin, ku ew li Diyana de di nava kurd û aşûrîyan de bide bilêkdan... Herwehajî wan serdarî jî datin biagehdarîkirin, ku em Partî ji bona Diyana hatine biçûyîn, da ku em şer di nava Kurd û Aşûryan de bidin bivêxistin. Tanî ku weha lê hate bikirin, ku bi zebir û zorî ve wan rêxistina me li ber xatirê Aşûrîyan dane

bitêkdan û wan didatin bihewarkirin, ku du partî li Diyana de nabin bêtin bidîtin. (Necmîdîn û Qadir) Berpirsiyarên Komonistnan li Diyana de bi eşkere ve vê ragihandina hanê didin bikirin... Ême jî ji tirsê berpabûna encamên xerab de ... hatin bineçarîkirin, ku em li Diyana de li îş de hatin birawestandin û me xwe bi bédeng ve date bikirin. Wa bizanim, di vî babetê hanê de Kak Hemîd Osman li Rewanduz de bi taybetî ve di vê pîrsa Diyana û Aşurîyan de baş şarezayî jî xwe re dayite bipedakirin.

10. Li ser daxwaza Wezîrê Irşadê de encumeneke hevbeşî jî partî û komînistan ji bona layê wî hate biçûyîn, da ku ew bêtin bipêkhatîn û wê rewşê nedin bihiştin... Keçî Berpirsiyarê partîya komonist (Şex Silêman Mustefa) bi hemû hêza xwe ve ji bona ser partî date bihêrîşkirin û wî Berpirsiyarê medate bitawanbarkirin, ku ew ligel Merovên Pîlanker û Bedker de bipêwendîyên bi tirs ve dide bikirin. Gava ku daxwaz lê hate bikirin, ku ew van peyvên xwe bide bidarêjtin û bi dirêjî ve li ser de bide biqesekirin û navê yekekî jî wan Merovên Pîlanker û Sawdar bide bigotin, ji yê ku Berpirsiyarê me pêwendîya wî ligel wî de tete bidîtin. Wî devê xwe date bikirtin û serê xwe date bişorkirin... Tanî ku Wezîr jî li hate biturekirin û wî pê date bigotin: (Wis, wis, bi bazara xwe ve mede bikirin). Li vêderê jî de Berpirsiyar hate biwestandin û kêşe jî hate bidawîkirin. Li paş tewawbûna civînê de ew li layê Wênerekî Yawirê Wezîr û Yawerên wîyî din de û ligel Birêveberinê Polis de hatin bimayîn. Bê gûman wan hemû xerabîyên xwe biramber bi partî ve dane bigotin. Li gora lêkolandina me de li layê me de tete birûnkirin, ku ji bil gelacîyan, derew û delesan de bi dijî partî û Endamên encumena navçê ve û bi taybetî ve Serokê encumenê wan tu dirêxî nedane bikirin... Heger ev li layê Rêberîyê de di ser guhan re bête biavêtin, dê encamên xerab jê biramber bi me ve bêtin biderkevtin.
11. Di şeva 10-11. 4. 1959 de Lawên Demokratî Kurdistan - Rewanduz- ahengeke şanokî hebû û wan Biradrên me ji Kawilkanê de dabûn bimêvandarîkirin. Her ku Biraderên me ji Kawilkanê de bi otombêlê ve li Kawilkan de ji bona hatina Rewanduz de bi ser rê ve hatin bikretin... Endamên ser bi partîya komonist ve otombêla wan di nava bazarê datin bragirtin û li pêş Cavên xelkê de ew dane

birûsarkirin, bi mehana ku ew divên li wan de bêtin (bigerandinhatin... Ême ji we piştrastin). Weha van reftaran ligel me de didin bikirin.

12. Herweha di çarçêwê navçeyê Rewanduz de... zor bi tundî ve şerên Rewşenbîrên partîya me didin bikirin û wan bi Xinêzîyê..., Sîxuryê, Peyên Xerab û Cihêvan ve didin bitawanbarkirin, da ku ew navûnîşana wan bidin bişikenandin û wan li pêş çavên cemaweran de bidin bisivikkirin. Bi pîstirîn û bi bêavrûtirîn kar ve di vî rûwê hanê de wan dayite bikirin; ew jî eve: Berpirsiyarê partîya me, yê ku ew weha didin bibawerîkirin... ku partî di navçeyê Rewanduz de li ser şanê wî de tete birawestandin... Heger ew bêtin bilaçûn, dê partî jî bête birûxandin, li ser vê pawerîya wanî hanê de... bi hemû rengêkî ve wan şerê vî Berpirsiyarê hanê didatin bikirin û ew didin bikirin. Di (3) vê mehê de û li vê pêş de û tanî pêrê di 9. 4. 1959 de wan netuwanî çî kêrekekê bidin bikirin...; çûnke ev Biraderê me li hemî navçe de dihate binaskirin, ku ew bi Merovekî sincî berz ve, xwe rewêştbaş, destpak û Têkoşerekî rasteqîne û dilsozê gel ve tete biderkevtin û herçi pîlanên wan dihatin bidîtin, ew tanî roja 9. 4. 1959 de nehatin biserkevtin. Roja 9. 4. 1959 Wezîrê Dewletê û Iraşdê Fuas Arif ji bona Rewanduzê hate bihatin û ligel êvarê de ji Serdarê Supahî Giştî de fermana girtina du kesan li rewanduzê de hate bihatin û li ser wan li Jêr de neşînkirina bi darêzorê ve bidin bidanîn. Ew herdu kesên hanê bi carekê ve tu pêwendîya wan ligel partî de nedihate bidîtin û ev rastîya hanê jî partîya komonist didate bizanîn. Lêbelê çunke Kurên wan li kolêcan de didatin bixwendin û hindin jî wan bi Fermanber ve dihatin biderkevtin û herwehajî hinek ji Xizmên wan bi Endamên Partîya ve û hinekî din jî ji wan bi Endamên partîya komonist ve dihatin biderkevtin. Partîya komonist ji vê rewşa hanê ve kêş ji xwe re date biwergirtin û ew ji bona nava bajêr de bi çepê û lêdan ve hatin bikevtin: (Partî ... hatin bigirtin... Henû bi Xinêz ve têtin biderkevtin... Hemû dane bidûrkirin). Weha bi tund ve rewşeke zor bi tirs ve wan di nava bajêr de datin biberpakirin. Di nava vê heraya hanê de wan date bibelavkirin, ku Berpirsiyarê partî (Xinêzê gewre Sikretêrê partî jî) hatîye bigirtin û ew ji bona Semawe hatîye bidûrkirin. Herwehajî Endamekî tirîjî di Encumena Navçe de ... û Serokê Encumena

Yekîtiya Xwendevanên yekek ji Endamên partîya komonist ... xelkekî zor li çapxana xwe (Itîhad El-Şeeb) de, ya ku ew bi baregehê Lawên wan ve dihate biderkevtin, dane bikomkirin û wî gotinek ji wan re date bixwendin... (Birayan, ez mojdê ji bona we didim bidan... (Filan) Serokê Partiyên Xînez -Xayîn- jî hate bigirtin û nora yê wanî din jî dê bête bidîtin. Bi eşkere ve hate biderkevtin, ku partî bi Xînez ve tete biderkevtin û divê ew li cadan jî de bêtin birakêşandin). Herwehaji wî ji bona Hevalekî me dabû bigitin, divê ew xwe bide biveşartin, tanî ku wan hêjî ew nedaye bigirtin û herwehaji wî bi yekekî tirjî ve dabû bigotin zû bide bibazdan, tanî ku wan ew nedaye bigirtin. Di çapxana wan jî de çepê lêdan û helperkî bi wê hatina pîroz ve ... (bi hatina girtina Partîyan ve) dihatin bilidarxistin. Bi ha û ho ve bi nava bazarê ve ber bi jor ve bi rengêkî sêtbûn ve dihatin biçûn. Ev şêtbûna hanê ew di navçe de didin biberpakirin... Ew bi vî corê hanê ve şerên partîya me di navçe de didin bikirin. Ew bi xenceran ve xwe ji bona ser Endamên Partî ve li pêş çavên gelek de ji Neşîvanên bajêr de didin birakişandin... Ev rewşa hanê weha dirêjkirina wêna nikare bête bikirin û dê jê metirsîyeke zor lê bête bipeydakirin. Bi pêwîst ve xwesere divê ew bête biçarekirin. Em bimade ve têtin biderkevtin, ku em navan û Bînavan ji bona lekolîne de bidin bipêşkeşkirin, ku navê Berpirsiyar partî di nava cemaweran de dani bisivikkirin û wan ew bi xînezbûnê -xiyanetê-ve dane bitawanbarkirin û wan derewên wisa jêre dane bihelbestirandin, ku biryar hatiya bidan, ku ew gilî li ser (Husên Hacî Zahir) ... Teqeydîn û Zîrar Ebduh de bide birakirin, ji yê ku ew bi Endamên bilindî Komonistan ve têtin biderkevtin. Lêbelê li ser biryara Encumenê de çavdêriya pêrabûnên Rêberîyê divê bête bikirin. Tikaye, zor zor zû me bidin biagehdarîkirin, magelo em di dadgehê de gilî li ser wan de bidin birakirin, yan na û ma dê encamê vê gilîkirina hanê beramberî Berê Welatî û Encumena Bilindî Hevkarîyê çi bête biderkevtin? Ew (Komonist) êstajî dev ji şerkirina partî û Berpirsiyarê partî nedane biberdan, beşkim, ku ew germtirin, ku ew wî bi hemû nerxekî ve li êre de bidin bidûrkirin. Tîrsa me heye, ku ew destdirêjiya ser wî bidin bikirin. Di wî katî de em jî têtin bineçarkirin, ku em dest û hinera xwe li wan de bidin helkîrin û em tola xwe ji wan de bidin

bisitendin. Birwa me weha ye, ku li dijî Berpirsiyarê partîya me de zor xerabî di rê serdarîyê de hatiyê bikin. Tikaye, destlicî de agehdarîya Rêberîyê bidin bikin, da ku ew bi hemû hêzekê ve Berpirsiyarê me bide biparastin û rê bi pîlanên wan ve neyête bidan.

Belgê jimare (38)

تقرير مرفوع من قبل لجنة محلية داخل للحزب الديمقراطي الكردي من السبي الجارزاني

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله الذي جعلنا منكم أمة واحدة
والصلاة والسلام على من لا نبي بعده
والله اعلم بالصواب

نقدم اليكم رؤسنا وفضوئنا الشريدين ونتمنى لكم الصحة والبريق
بعينكم البصيرة والدين والحدود المثلثة المرفوعة لجمهوريتنا الحبيبة ولزعيمنا اللدود عبد الكريم تكام وكوئنا من جميعا
قد وضعنا وسومنا نضج كلالنا في الحياة فدانة لجمهوريتنا الحبيبة ولزعيمنا اللدود عبد الكريم تكام وقد اثبتنا
ذاتك بصيرة نبيته وهدايتة بسوفه نقتدي به من الوداع له ورفاؤنا وفضوئنا الهيا لجمهوريتنا الحبيبة
بذاتنا باننا نرفع الامتيازات المرفوعة وتمنيتة في الوقت الحاضر من فضائنا [تاريخنا] بمرحمتكم
الحاضرة من فضوئنا الذين المسؤولين قدوة ما ستمنيتة في المستقبل.

لقد كنا من اوله الذين والمطالبيين في حينه بتشكيل المقاومة الشعبية في زمرنا الى ان تمت تشكيلها
بفرائده بمزيد الواسع والوسع ان الامر بالمقاومة المكونة الاول عدنا من شرح عند ابتداء تشكيلها ولقد
الامر بتركها في فترة معينة [الشريدين] وقد ناقشنا معه مرارا وتكرارا بالكلية من قبل هذا الاتجاه
الذي يوادى الى بنه التذمر والشك بين المواطنين الاضافة لبعثه كفايا من الجيش المرفوع يجب ان يكون
فترة الميول حسب ما كان زعيمنا اللدود عبد الكريم تكام بفرائده لمرادنا في ذلك وقت اتجاهه السابق وسوا
لسياؤكم شيئا عدنا لفاقة والشكوك التي تقوم حولك وحول رقيته المكونة اننا [تاريخنا]
امر بالمقاومة الشعبية من قيسنا بمراد الذي يسعدك من رايه.

اشترك المكون الاول [عدنا] امر بالمقاومة الشعبية في زمرنا من اننا نكتم في قضاة زمرنا
سالم في المرفوعة من قبل نفسه من الشريدين في قضية زمرنا بتشكيل اتحاد جميعات اللدود من منذ
مرادنا من باسالم من المقارين المسلمين في القرى لاخذ قوتهم انفسهم من بالفضل والتهدية.

وفتح نزهة خالفاً لمراسم المذخرين ومنه تم ارساخ بيوتهم بما يزاره من بيوت - لا يخرج المشايخ اخرج المشايخ منهم
 المشيخين بأمر المدون عندنا من المصحح والسائد من المشايخ والفتن المدون من طلبة العلم والباحثين
 وقد اعدت عمل هذه القلعة وبلداً داخل القلعة وقد اجزأ من المسائل من ميسرة الوحدة الادارية
 والشروط بأنها على الهيئة الاستعداد للتطبيق من مسيل جمهوريتنا الثالثة - وزعمنا اننا وجدنا العلم قائم
 من من شأنه - بأنه تلقى الادراهم ونقص تلك جدارة - اخص من لسعت كل من مرة فحده عند الجمهورية
 الثالثة وزعمنا الشيخ عبد الكريم بنكم فاجزأنا بالتحقق الادبي والبره من كل مستشار ولدينا كبريتنا
 لكل حركة -

٨ - اذ المدون الثاني (انصاره) امر القادة الشيعة بمشاوره صراحة بلغة العمل للمدون الثاني انه
 لم يفتح الامر سيادة الحكم العسكري العام بتدريج بلهنا والبناء من المشيخ ولدينا كبريتنا من المشيخ
 من حيثنا بره جردتهم ارساخ - واستادهم كهددوا ايمن القوم من الشيعة بالانه من هو يصح شيوعياً يستحق
 ٩ - سر لوزن ال امر القادة وانشاءه ليعقد جلسات سنية ربه وقد فرجوا السياسة الدرية استعدت لخطاب
 به من حيثنا ايمن ورجلنا من آخر الليل وقد وجدنا المرشد والشرذمة من مؤلفنا الاشارة الى علم بانهم
 كانا يملكون تلكات يزولت من تحت الزعم لهم اجراءه وقد مشيتهم وقد اتفق ذلك على ان اجراءه
 لا يتباين مطلقاً امام جماعتنا بما لا يقر الاى شيخ على الزعم والادعاء كمرهم يوزن باننا من جرد
 الاشارة جردت المشيخين والاشارة من خلف حمة جماعته كبيرة في داخل القلعة وخارجها وكان من الذين زعمنا
 سداً الى المومن الذين اذقتنا الشرذمة المستندة والباكين من جميع القراء اباننا ما كنت صبح وتشتبه من شخصين
 نعتل منهم وكانا بالنايين من المصحح وكل القائل انه غير معلوم جيداً واهل .

١٠ - وفتح امر القادة ارساخ التي تبين فيها على فحشة القادة ولدينا كبريتنا من المشيخين .

١١ - كانه المقدم صمد على الذين لا يباين من كبريتنا الشاه والزيات ويتبين على التبعين حاله ونظائره من فضا زعمنا
 والذين سرحوهم فراقوا المشرقي المقدم المشكور المومنة خلفه الشيرين بان منه من المومنة انتم قلعة وقد ترجمه
 من اعدا الزمان والفتنة المالك في الزمان وهو من لم يكن من مشيخنا بالاشارة .

١٢ - لتسببه بوردت من المصلح المالك في الزمان والاشارة الشيرين واغناشها حيث نسج من نسجهم ومن

Wergerandin belgê jimare (38)

(Mora Navçê Zaxo û li ser de :Jimare 15, Roja 3. 7. 1959)

Raportê Encumena Navçêya Zaxoyî Partîya Demokratîyî Kurdistan ji bona Barzanî

Gewre û Şureşgêrê Mezin Mustefa Barzanîyê berêz

Em piştgirtin û dilsozîya xwe ji bona we didin bipêşkeşkirin û daxwaza biserkevtin leşsaxîya we didin bikin.

Ji ber ku hûn bi Qehreman, Piştrastê Serbazê Dilsozê Komara me û Zeîmê yekta Ebdul-Kerîm Qasim ve têtênin biderkevtin û çunke em hemû tistên xweyî heyî ji bona Komara xwe û Zeîm Ebdul-Kerîm Qasim didin bigorîkirin û me ev jî bi kirin ve dayite bixuyanîkirin û em vê jî didin bixuyanîkirin, ku em bi dilsozî ve û bi bêsinor ve ji bona Komara me û Zeîmê me didin biderxistin. Weha me li van rûdanên êsta de li melbeda Zaxo de date bilêkolandin, yên ku ew didin birûdan, em dixwazin van lêkolandin hanê ji bona we bidin biberzkirin û tika me weha ye, ku hûn van lêkolînan ji bona Berpirsiyaran de bidin bigihandin, tanî ku rê li ber wan de bête bigirtin, ji yên ku ew xwerîkirin, ew xwe bidin birûdan.

Di dema xwe de em yekem kes bûn, ji yên ku wan daxawaz durustkirina Bergirê Milî dane bikin û ew li Zaxo de hate bipêkhatin, belam mexabîn, her li sereta de Sitvanê yekem Ednan ew bi pawan ve ji bona Taqîmê Nasrawî (Komonostan) date bikin. Çendcar em ligel de hatin biaxivtin ku ew waz li vî rêbazê hanê de bide bianîn; jiber ku ew nerazîbûnê û tûrebûnê ji nava Hewelatîyan dide bixistin û jiber ku ew bi Efserekî suoahê Iraqê ve tête biderkevtin, divê ew li gora bîr û bawerîya Zeîm Ebdul-Kerîm qasim de bête biderkevtin; lêbelê ew her li ser ^re xwe de tête biçûyîn. Em hinekî li ser çewtî û gûmankirinan de li ser wî de ji bona weyî berêz ve didin biaxivtin, ji yên ku ew ligel Hevkarê xwe Sitvanê duwem (Sinharîb) Femandeyê Bergirê Milî de li Pêşxabûr de li ser de têtin biçûyîn.

1. Sitvanê yekem Ednan Fermandeyê Bergirê Milî li Zaxo de ligel Qaîmqamê Zaxo de Salim Ebdul-Rezaq de, yê ku wî xwe bi Komonist ve dayite bikirin, Yekîtiya Komela Cotkaran li Zaxo de du meh li pêş vê de dane bidamezirandin û wan Çekdar ji bona nava gundan dane binardin, ta mu ew bi darê zorê ve Navnivîsandina Cotkaran ji xwe re bidin bigirtin.
2. Hinekan ji Bergiran de li ber devê Sitvan Ednan de didatin bigotin, Her kesekî, ku ew ne bi Komonist ve neyête bikirin, nikare ji bona nava Bergirê Milî ve bête bikevtin, her wan jî bi xelkê ve didatin bigotin: herkesek sirudê (Hizbi Hawrêyan hizbî gewreye) nelê, ew li Bergirê Milî de tête biderkirin.
3. Pêş çejna Gorîya rabirdu hin qise dihatin bikirin, ku ew li Bergirê Milî û Qaîmqam de li barê pasevanîya ser sînor de dihatin bibihîstin, ku ev Pasevanîya hanê bes û bi tenha ve ji bona Komonistan ve tête bidîtin. Efserê Serbazîkirinê jî beşdarî van qisên hanê jî dayite bikirin.
4. Pêş cenja gorîyê Destêyekî Nardî ji bona Musilê hate biçûyîn, da ku çavên wan bi Fermandeyê wêderê ve bête bikevtin û gilî li Qaîmqam û Fermandeyê Bergirê Milî de bidin bikirin, ku ew bi êşkere ve layê Komonistan didin bigirtin û dê xelk waz lê bidin bianîn, ji yên ku zor zor ji wan de bêtir û zortirjî bi dilsozên komarê û Zeîm Ebdul-Kerîm Qasim ve têtin biderkevtin. Gava ku ew hatin birêkevtin, Efserê Saloxîya Musilê bi pileyê Servan ve bi pêrgî wan ve hate bikirin û wî qise ji bona wan date bidan, ku hûn hatine, da ku hûn gilîkirinê li ser Komonistan de bidin bikirin. Hûn bi têkder ve têtin biderkevtin û herwehaji wî peyvên din jî dane bikirin. Destê Nardî jî ev pêyvên hanê bi Fermandeyê Musilê ve date biragiyandin.
5. Pêş cenja gorîya rabirdu Sitvanê duwem Mohamed Reşîd Hacî Bedrî ji Efsrên Musilê de, ji yê ku mêldarîya wîyî komonistîyê dihate biderkevtin, ji bona Zaxo hatibû biçûyîn û ji wê jî de ew ji bona gundê Espêndarok di hêla navçe Sindî de hatibû biçûyîn. Paştir otombîlek, ya ku tabût tede dihatin bidîtin, ji bona wî gundî û gundên Lîvu, Navkendal û Mêgesor hate biçûyîn. Eve jî Yekek ji wan Otombilan ve dihate biderkevtin, ji yên ku yekek ji wan bi tabûtên xweyî dagirtî ve bi çek ve li ser rêya Musilê Zaxo de hate

bidozandin û bigirtin; wetov tête bigotin.

6. Di danê êvra roja 26. 4. 1959 de deng hate bibelavkirin, ku tabûteke Bergirê Milî l rêya Zaxo - Musil de hatîye bigirtin û bergirê Milî ji ligel wê de dihate bidîtin û ew bi çek ve têje dihate biderkevtin. Di danê êvara wê rojê de Desteyekî li Nardekî de ji Mafê Aferetan -Jinan- de ji Musilê de ji bona Zaxo hate biçûyîn û ew ji bal Pêşwazîvanan de dihatin bibangikirin: (Ev şeve ev şeve teryê didin bibirîn, em gel didin birizgarîkirin, soz ji bona te şevê). Herwehaji wan hereşe ji bona ser xelkê didatin bibirin, ku ew dê wan bidin birakişandin. Li paş rojava de hinek ji Bergirê Milî de li derveyî şar de hatin bidîtin, ku wan li ser rêya Zaxo- Musil de çavdêrîya çekan didatin bikirin.
7. Herçendejî ku birozka Serdarê Giştîyî Supah jî hatîye bihatin, ku herçî çek û fişekên li layên Bergirê Milî de têtin bidîtin, divên ku ew ji bona Cebexanên serdarîyê bêtin bixirkirin kes divê wan nedin bihilgirtin. Sivan Ednan Fermandeyê Bergirê Milî li Zaxo de ev çekên hanê nedane bidanîn, Karbisetan jê re ev jî dane bigotin, belam ew dide bigotin: ez bi xwe ve dizanim; çunke Zaxo ligel cihekî din de bi cudabûn ve tête biderkvetin. Di şeva 27. 6. 1950 de Begirên Milî li ser fermana Sitvan Ednan de çekên xwe ji cebexanê datin biderhînan û Sitvan Ednan bi xwe jî ve wê şevê û roja dawî jî hate biberzbûn. Vê xelk zor date bisergêjkin. Me jî Berpirsiyarê Birêvebirinê û Polîs datin biagehdarîkirin, ku hemû amade û can li serdestin, li pênavê ku ew komarê û Zeîm Ebdul-Kerîm Qasîm bidin biparastin. Em çavdêrîya fermanê didin bikirin û her pîlanek bi dijî komarê û Zeîm ve bête bikirin, em dê wî bidin bipankirin. Ji me re hatîye bigotin, ku em bi çavdêr û wirya ve divê bêtin biderkevtin.
8. Sitvanê duwem Sinharib Fermandeyê Bergirê Milî li Pêşxabur de bi yekekî mîna ve Ednan tête biderkevtin. Wî jî fermana Serdarê Giştîyê Supahî di ser guhên xwe re date biavêtin û wî çek li Bergirê Milî de nedate bisitendin û wî hereşe li hinek gundan de dayite bikirin û herkesekî ku ew bi Komonist ve neyête bikirin, dê ew bête bigirtin.
9. Fermandeyên Bergirî û Bergir her ji bona kombûnên veşartî ve têtin bixerîkkirin. Ew bi otombêlan ve ji bona nava gudnên

Sindiyan hatine bi çûyîn û nivê şevê jî ew hatine bivegerandin. Pasevanan, Polîsan û Xelkê ew dane bidîtin û ew dibêjin, ku wan qisên xerab bi Zeîm ve dane bigotin; çünke ew ligel wan de nayête biçûyîn. Belam ew newêrin, ku ew van qisan li layê me de bidin bikin; çünke ew dizanin, ku em bi Pasevanên Dilsoz ve têtin biderkevtin û em bûn, yê ku wan ajawa Şewaf dane bitemirandin. Di nava dused kesên hêrsa ser Şewaf de dabûn bikin, bes û bi teha ve du Komonist têde dihatin bidîtin, ku ew jî bi bê çek ve dihatin biderkevtin.

10. Femandeyê Bergirî ew çekên hanê, yê ku ew hatibûn bigirtin, ji bona ser Taqimê xwe de date bidabeşkirin û hişta jî ew çekên hanê hêj li layên wan de têtin bidîtin.
11. Serheng Mohamed Elî, yê ku ew ji Kerkukê hatibû bihatin, ji bona lidûgerandin û girtina Derebegên tawanbar li melbenda Zaxo de, ji yê ku ew di vê dawîyê de hatibûn biberdan, ew bi bê Wênerê Komonistan ve nedihate bilivandin. Carekê ew ji bona Sundikata Karkeran li Zaxo de hatibû biçûyîn û wî dabû bihereşekirin, ku kesê ji wan bi Komonist ve neyête biderkevtin, dê ew be[^]te bigirtin.
12. Gûman lê tete bigirtin, ku bi hoyê Bergirê Milî ve çek ji Musilê de ji bona Zaxo hatiyê bihatin û ew hatiya biveşartin. Ev ji di rêya Jinên wan de hatiyê bibihistin. Em jî bi made ve têtin biderkevtin, hemû core pîlanek bi dijî komarê û Zeîm ve bête bikin, dê emê wî bidin bipankirin.
13. Yekek me ji bona layê Femandeyê Cîgeh de li Musilê de dayite binardin, da ku em van agehdariyên hanê pêve bidin bigihandin; lêbelê ew li wê de nedihate bidîtin, û ew ji bona Begdadê de hatibû biçûyîn. Li vêderê de li Zaxo jî de birwa bi kesekî ve cîgeh li Fermanberê Telîfonê de bi navê (Şehban) ve nayête bikin. Herwehaji birwa bi Çawîşê Bêtelêyî agehdariyê ve li Zaxo de nayête bikin. Herweku me soz dayite bidan, dê emê hemîşe bi Serbaz û Pasevanên Gorîvan ve li gişt katekî de li pênavê komarê, hêjabûnên me û Zeîmê yekta Ebdul-Kerîm Qasîm de û li jêr frmana we de bêtin biderkevtin.

Her biserkevtîbin û ji bona parastina komara nemir û Zaîmê yekta Ebdul-Kerîm qasim de bimînin.

Rûnkirin:

Ji bona Helgirê namê hûn detuwanin hemû tişketî bi dirêjê ve jêre bidin bigotin

Du Endam me ji bona çavpêkevtina we de me dane binardin. Nehînîyên zor li ser pîlana dijî Komarê û Zeîm Ebdul-Kerîm Qasim de ligel wan de têtin bidîtin. Êweyî berêz, tikaye, bi taybetî ve wan bidin bidîtin û birwa bi wan ve bidin bikin; çünke ew li dilsoztirînên Komarê, Zeîm, Êwe û Gel de têtin biderkevtin.

Encumena Navçeya Zaxo

Belgê jimare (39)

تقرير من منطقة خانقين حول المشاكل مع الحزب الشيوعي

١- في ليلة ١٦/٨/١٩٥٩ كان جبهة من أعضاء وعضو الحزب الديمقراطي الموحد لكرديستان في شينجيم باغجوي حسن خانقين التي تفرق حيث نزلنا عندنا بقصد الاستراحة لمدة ساعة واحد لكي وبعد ذلك نذهب مباشرة غداً إلى خانقين فوجدنا في مولاي الحزب الشيوعي بقيادة كل من محمد احمد رستم و احمد فتح رستم وعلى رأس من الذين في جبهة منظمة جميعاً اتفاهوا على بيوتنا ولم يتحركوا بنا الا وانهموه وكانوا يتحدثون بكلماته فينا - (حين ياتي حيزه بانفسه ليروي فكره وتبوه وجاهته) وكانوا يحذل هذه الاطال الشيوعية يتلغون العبارات التالية في حقنا روائي افراد - الشرطة الموجودين في قريتنا وعدد هم (١٢٠) كرتيا .

٢- في ليلة ١٦/٨/١٩٥٩ ايضا قامت جبهة منظمة الاطال الشيوعية بالثورة والبارحة والوقت زيادة نرا انكشافه المذكورين في الثورة الاولى بطاحية استخدام الفصحين الخاصة في الثائرة و كانوا - نالصح - يشترطوا يتكلمون بكلماته فينا عندنا ، واكثرين ذلك ، وان جميعا على سائر شيخ حسن وابنه علي بن حسن وهن يرتبط الى الثقلان و انباليا طبعه في ايامين ذهبوا اقربوه ، وفي اثناء العاهرة صدم كل من احمد فتح رستم و محمد احمد رستم و محمد احمد و محمود امين و امين حسين وغيره بصفه واحد فانه مركزه و كرمه النعم وحسن تليرو و حسيه الذي هم من ختيس و مزبه الحزب الشيوعي ، وجميعا على كل من محمد علي و علي علي و جعفران امير و سعيد شيخ حسن و علي شيخ حسن و محمد جعفر و يدعيه شيخ حسن وليمة شيخ حسن الذي هم من ختيس و مزبه الحزب الديمقراطي الموحد لكرديستان وانباليا عليهم فيها بالمس والسيارة والسيارة الاسر الذي ادى الى حين كل من محمد ولي و محمد جعفر و جعفران الكبر بالكرمان ، وان كل من محمد علي و جعفران الكبر راخين في السجنين الجيهميين كرتيا و خانقين و شقرة ، وان كل من محمد جعفر و سعيد شيخ حسن مولدين حاليا في موششرة كسور تيشلي تليها صاحبين بعدة جريح ، ورجعي افراد الشرطة الموجودين في قريتنا (كسلاو) يتكلمون على صفة هذا واليا .

٣- بتاريخ ١٤/٨/١٩٥٩ يتيسر لنا جالسين في منزله حفر شيوانه مع اسر العفر العميد (حسن محمد خان) انه قال احمد فتح رستم بالحرف الواحد - ان الوجود بيد الكيم باسمه ارتبب خلفه لولا وجوده فيها لدمرنا ، عند مسيرنا فافترس عليه العميد المذكور و طاقه بخله لا يمين باي انسان يتخلص ان يتخوه يحق هذا التهم على جيب الحسين الزعيم الواحد بيد الكيم قسم ، الا انه اسرطى ليله السابق وكبره ثانية .

٤- ان كل من احمد فتح رستم و محمد احمد رستم و محمود الطان لمعين من الدين و خليفته و رحم طازه و عثمان حسن خدر و علي مدعي الدين و صرح حسن خدر و محمد سعيد قادرانامير و حسن قادرانامير و محمد ماريو و شمس الدين ابيد و محمد و محمد الطان حبيد و محمود حيدر احمد الجاه و كثيرين غيرهم من ختيس و مزبه الحزب الشيوعي و من يحلن المذبح بمختلف الراهه جهرا و سخرتيا و يحذرون طيحا داناه و في ذلك زمانا لا يحس لظني حتى الختالير بسبل والمعي و كل ذلك ونحن نناشئ على ختير .

• بتاريخ ١١/١/١٩٨٩ قامت عناصره في (شروزخروماتو) بتفسيح استهداف الغد حين الحصة تسمى الضامسية
 وفي انائها ضمت بلاتين متتالي و مرميد و الحزب الشيوعي بقيادة (صالح فخرمز) و (نجن شيجا) و (تدياز)
 و(زين العابدن) خذ ليلنا هديم (صالح فخرمز) على جبهة من متتالي و مرميد و الحزب الديمقراطي الموحد لنيروستان
 و غيره فدهم بطلات فخرمزال مسلما ، عانشر الديمقراطيون الي رش شكريهم الي الرياضات العنبرية ، مان على اثر شواهم
 اصرافياش كركوك الصديق (فخرمز عبد الزهم) الي شروزخروماتو للشعير ، وبدلا من ان يحسن من الضحية صوسوعيا
 اخذ بين و يخرّب الديمقراطيون على جبهة على كونهم هم المحك و عليهم وقال بالحرف الواحد (ان الازداد تقيم ضوفا
 متآسرين) و (المن ايضاً لير لندركم بالسراوية الشعبية ... كساجيد ... الازداد تقيم ضوره) عند ووجه غناهم
 الي جبهة من مرميد و الحزب الشيوعي الذي كانا موجودين في مركز الشرطة اثناء المتعين و ضموا الي الديمقراطيون -
 (بالله هدوا ما تانرا جيتسي حال تيزو الهنيد ؟) قبايوه بلولم - (بلو والده تانرا انكرين الدياسير) .
 وبعد الانتباه من هذه الفتايم بالأمانة (بذوا) صالح فخرمز) الي تركيز و رن اليوم الثاني و اذا به قد عاد حاصلة
 وشانته من تن (امتن) ولفظ جوب التجار و ينتم كل من يتادفه به في اشرف من الهورانيين و غاشلها ان يبرن
 الي سيادة الحاتم المسكر بالعام نفسه بالثنية و على انهما سمنا بحسن سبارة عشية من تركيز لتسيه و هذا ولا تعلم
 اذا سينتد من الأبراط تحصد • • كل ذلك ونحن صامتين و صابرين و وحما يميننا من السيك نفس صلصين ليهنوتنا
 و متين على عهدنا نفس ، كل حال ، شوقه سبل جيتسي و بينا الأوجد و الأوجد و الأوجد اللوا • السر كسسن

عيسى سليم

محمد قادراين

عيسى سليم

محمد قادراين

Wergerandina belgê jimare (39)

Raportê Navçeya Xaneqîn li barê gîrûgiriftan de ligel Partîya Komonistî Iraqê de

1. Di şeva 18/19. 6. 1959 de desteyekî li Endamên û Layîngirên Partîya Demokratî Yekgirtîyî Kurdistan de di rêya xwe de li Xaneqînê de ji bona Kefrî de dihatin bivegerandin û ew li layê me de hatin bidabezîn û li paş demjimarekê de ew hatin birewistin. Di dawîya wan de taqimekî ji Komonistan de bi serokîtîya Hemey Ehmed Rostem û Elî Muhyedîn ve bi xwe pêşandaneke çekdarî ve pelamarî ser malên me dane bidan û hîç malek nema dihate bidîtin, ku wan xwe pêde nedan biavêtn. Qiseyên zor naşirîn wan didatin bikirin, mîna ku: (Hizbi partî hizbi başe, nîwe kere û nîwe çaye). Ligelvêjî de li ber çavên Jin û Mendalan jî de wan teqe didatin bikirin. Polisên gundê me, ji yên ku ew bi 22 kesan ve dihatin biderkevtin, li wê derê de dihatin bidîtin û agehdarîya wan lê dihate biderkevtin.
2. Di şeva 21/22. 6. 1959 de xwepêşandaneke çekdarî bi hemû core cekekî ve di bin serokîtîya her ewên li jor de bi hoyê gorîkirina pênc Cotkaran ve li Nasireye de date bidestpêkirin. Herweku caran qiseyên zor pîsyan didane bikirin. Wan Pelamarî mala Şêx Hesên û Kurê wî Elî Şêx Hesên datin bikirin. Wan ew ji malên wan de ji bona ser cadê datin biderxistin û bi ser canên wan ve bi lêdan ve hatin bidakevtin. Li katê vê xwepêşandina hanê de Ehmed Fetah Rostem, Husên Ehmed Rostem, Mehmud Emîn, Emîn Semîn, Xole Pexe, Mohamed Qale Mezger, Bekir Ceyran Ekber, Seîd Şêx Hesên, Elî Şêx Hesên, Hemîd Çetrî, Bedîe Şêx Hesên û Lemîe Şêx Hesên lêdan dane bixwarin; çünke ew ser bi partîya demokratî Kurdistanê ve dihatin biderkevtin. Ew bi dar, berd û xinceran ve bi ser ser û colakên wan ve dihatin bidakevtin, ku ev bi hoyê birîndarbûna Mohamed Welî û Mohamed ve bi xencerê ve û Ceyran Ekber bi kule ve hate biderkevtin. Êsta ew herdu jî li nexwesxana Kerkukê de hatine bikevtin û rewşa wan bi baş ve

nayête biderkevtin. Mohamed Çetrî û Seîd Hesên li polîşxana Kefrî de hatine bigirtin û heryekî ji wan bi çend cîyan jî ve bi bîrindar ve têtin biderkevtin. Hemû Polisên Kelar jî li ser vê rûdana hanê de bi agehdar ve têtin biderkevtin.

3. Di roja 14. 6. 1959 de li çayxana Şêrwane de em hatibûn bidaniştin, Serpolîsê Şêrwane Cawîş Hesên Hemexan ligel me de dihate bidîtin, gava ku Ehmed Fetah Rostem date bigotin: „Zeîm Ebdul-Kerîm Qasim dayite bihelekirin, herger Paşgez nehatana bidîtin, dê me ew bida bipankirin“. Çawîş deng lê date bibilindkirin û wî jêre date bigotin: Hîç kesekî dilsoz nabe qîseyên wetov bi Zeîmê yekta Ebdul-Kerîm Qasim ve bide bigotin; lêbelê ew her li ser qîseyên xwe de bi sur ve dihate biderkevtin.
4. Her yek li Ehmed Fetah, Hemey Ehmed Rostem, Mehmudê Hacî Muhyedîn, Xole Pexe, Rehîm Xaze, Osman Hesên Xidir, Elî Mela Muhyedîn, Omer Hesên Xidir, Seîd Axa Mîr, Hesên Qadir, Hemey Sabîr, Şefîq Hacî Mecîd, Ferîq Hacî Mecîd, Mehmud Hemîd, Ehmed Caf û gelekî din, ji yên ku ew ser bi Komonistan ve dihatin biderkevtin, bi eşkere ve hemû core çekek ji xwe re didatin bihilgirtin û ew kaltên xwe û destdirêjîyê ji bona ser xelkê didin bikirin, keçi ji bona me rê pê nayite bidan, ku em ji xwe re xencerekê yanî kêrekê bidin bihilgirtin. Lebelê dîsan me xwe dayite bimatkirin.
5. Di 21. 6. 1969 de bi bûna gorîbûna pênc Cotkaran ve li Nasirîyê de xwepêşandanek li Duzxurtû de hate bipêkhatin, li katê wê xwepêşandanê de Komonistan ew li jêr serokîtîya Salih Felamerza, Şex Teyîb, Şabaz û Zeyin El-Abidîn didtin birêvebirin. Salih Felamerz pelamarî taqimekî ji Layîngîrên Partîya Demokratîyî Yekgirtî^yî Kurdistanê de date bidan û wî qîsên naşîrîn bi wan ve date bidan. Partîya me hate bineçarîkirin, ku ew li layê serdarîyê de bide bigilîkirin. Li ser vî gilîyê hanê de Efserê Inzibata Kerkukê Fexrî Ebdulkerî ji bona Duzxurmatû hate bihatin. Ji dêlva ku ew li ber wî gilîyê hanê de ji xwe re bête liberkevtin, wî dest bi lêdan û cinêvdanan ve ji bona Partîyan de date bikirin, jiber ku wî date bigotin, ku Partîyan ev destdirêjîya hanê dane bikirin û ev peyvên hanê bi eşkere ve ji devê wî dihatin biderkevtin: „Kurd hemû Xenêzin-xaînin- û Pîlangîrin“ û „nalet li Bavikê wî kesî de bête

bikirin, ji yê ku wî ew di Bergirê Milî de dane biwergirtin...Gewadino ... Kurd hemû bi gû ve têtin biderkevtin“. Emca wî rûwê xwe ber bi Komonistan ve date bivekirin û destê xwe ji bona ber partîyan de date bidirêjkin û ev qisên hanê bi eşkere ve ji dev hatin biderkevtin: „tu xwa emana Casusê Nuri Seîd nebûn“. Hemûyan bi hev re datin bigotin: „Wellah le Casus xeraptirin“. Di dawîya van siqêfan de wî Salih Felamerzî ligel xwe de ji bona Kerkukê date bibirin. Di roja paş de ew hate bivegerandin û wî ligel xwe de rêjnkek ji rengê „îstin“ de date bianîn û ew pê li ser milê xwe de li nava bajêr de dihate bigerandin û her ku wî partîyek didate bidîtin, wî jêre cinêv didatin bigotin. Em jî pê hatin bineçarîkirin, ku em birûskekê ji Serdarê Giştîyî Supahî bidin binardin û me ew têde date bigihandin. Li paş de me date bibihîstin, ku otombîleke supahî li Kurkukê de hatîye bihatin û wê ew ligel xwe de dayite bibirin. Ca em nizanin, ka çi bi serê wî ve hatîye bihatin. Lêbelê ligelvêjî de me xwe li ser xwe de dayite bigirtin û em bi bê deng ve têtin biderkevtin. Herçî li me de bête bikirin, dê her bi dilsozê komarê ve bêtin biderkvetin û dê emê li sersoza xwe de bêtin bimayîn. Her tiştên xwe em bi gorîya komarê û Zeîm Ebdul-Kerîm Qasim ve didin bikirin.

Mohamed Qadir Emîn

Elî Selîm

Belgê jimare (40)

(١٧) تقرير الميرزا محمد باقر الخليلي
 صفة المصنف في مؤامره مشرف
 في يوم ١٠ من شهر الظفر من الالزام بان تفر جميع طغفان خوفا للخليل بالذندام
 بسبب خبر انصار المسلم يوم ١٠ من شهر الظفر من الالزام بان تفر جميع طغفان خوفا للخليل بالذندام
 وانشاء بعد الظفر انتم في الذندام تفر من انصار الالزام بان تفر جميع طغفان خوفا للخليل بالذندام
 من انصار الالزام بان تفر جميع طغفان خوفا للخليل بالذندام
 ان من خرج من المصنف ما استعان بالمشورة في المشورة من انصار الالزام بان تفر جميع طغفان خوفا للخليل بالذندام
 ان آرتيشت شياخ وصراف الالزام بان تفر جميع طغفان خوفا للخليل بالذندام
 عند فعل الشيخ فوجدت ان الالزام بان تفر جميع طغفان خوفا للخليل بالذندام
 ان نظام من السور في صوره وكون المصنف في الالزام بان تفر جميع طغفان خوفا للخليل بالذندام
 بالمال المقدم في حاله من رقت له بالتسوية ان الذندام في عمل الشيخ الخليلي
 واد اجرام من البراءة المصنف في ان انتظار في وارثه الالزام بان تفر جميع طغفان خوفا للخليل بالذندام
 ان في يوم ١٠ من شهر الظفر من الالزام بان تفر جميع طغفان خوفا للخليل بالذندام
 من انصار الالزام بان تفر جميع طغفان خوفا للخليل بالذندام
 ان نظام من السور في صوره وكون المصنف في الالزام بان تفر جميع طغفان خوفا للخليل بالذندام
 بالمال المقدم في حاله من رقت له بالتسوية ان الذندام في عمل الشيخ الخليلي
 واد اجرام من البراءة المصنف في ان انتظار في وارثه الالزام بان تفر جميع طغفان خوفا للخليل بالذندام
 ان في يوم ١٠ من شهر الظفر من الالزام بان تفر جميع طغفان خوفا للخليل بالذندام
 من انصار الالزام بان تفر جميع طغفان خوفا للخليل بالذندام
 ان نظام من السور في صوره وكون المصنف في الالزام بان تفر جميع طغفان خوفا للخليل بالذندام
 بالمال المقدم في حاله من رقت له بالتسوية ان الذندام في عمل الشيخ الخليلي
 واد اجرام من البراءة المصنف في ان انتظار في وارثه الالزام بان تفر جميع طغفان خوفا للخليل بالذندام

في الطريقه من ان عدونا فيلنزلك يبلعه من عسر يمشي في سنيه وذي المرسه المبرزة
 لنا فخر حسن ونلاشون بشفقة وكان التسع الاكبر عنا اكراد ولم يكن بسنا على دنا
 اديب سوي ثلث ايام من سننا حفظ وكان عدونا جميعا يرموننا من عسر وسنه
 شنية وكان الشمام ممدوع علينا والماء من الشروع في دورة البياض في لا يسح
 لنا بل ونلعنا لندهمنا في عارهم لذلك الضغن وكنا نسال من الحرس عن احوالهم
 حيث ان امر المرسل كان ناكب عن عينا بهد في جناحنا في ان ياتي لنا بالاشارة
 المخبية الطيبه وحوالي السابعة الرابعة فتح صا لا من نفس يوم المرسه
 في علينا في الفقه ابراهيم المديوم الماكن (خبر الله عنكم) ثم امرنا ان
 نسوي ونلقوا صبي واحد ثم قال لنا بالبرق الواحد نحن لسنا عند المرسل تمام
 بل نحن سنقتلكم ربيك بالربيع هكذا واخذ بعضه بغض بقوله صوت المرسل
 ثم قال: انتم واستراني ربحنا المرسل في الهندسة وقال بطيه: انتم ونسوا
 المرسله قسا ما جابه ربح المرسل وجمع في اهل حاز انتم فقال له الخائف ما لي
 بالمرسله لعل شينا في الخليه واضاف اخبرني كم خليه على في فلم يجيبه بحبيبه
 سأل المرسل عام تجيب من صا القبيبه حيدري ما ونسوا انا ما لثقت الصا
 اننا نحن المرسل المذكور وقيل ان تكلم سألته انا بعد من وقلمت له
 ان الذي كنت عدونا قبل يوفين في ذرة التجهه وضيقنا في رطلنا
 وكل شرفنا بالمرسله حرا واننا فنظفنا رشا شته من المرسل
 في سالي خلا انتم صا صا القبيبه ليس فلكم زنب وانها حرمي
 ندمينكم للا من بالسطرة نقط ليس الاذرة من تقعدوا على نون في قوله
 في سطلو سرا حكم قدا ان نه القابيه عسر فلا تماتوا ابراهيم
 وخرج الصا في السالكين ان كان يقتلنا ربيا برعنا شته المرسله
 وبعد عسر وشانده تقريبا اتمى - آخر المرسل وقال ابراهيم كم ان نضول قله
 سالت بالمرسله حقه اكمل الشا في الى الشا عند فروعنا حرا شريفا
 ما لنا نضول بقدره ونهتف لبيبة الشوم عينا كديم - واسم المرسل
 شذا الشا في الصا في السارسة والنضول عينا انتم صا صا القبيبه
 الصهيه - تحمل لنا الصمام وكان نعت المرسل المرسله وادلى حقه كغير
 حال ربيعه قديه ونشار للمديوم لقصه المديوم ربي اتمى اليه

أينا

سببها أن تغيرات قوية جداً وكان أسود كسيف يرفعه الزساء من أبنائه
 أن ثمة فطنتنا أن الطيار من استحقاق هذا الصواب المهدف في رعدة جيدة . وبعد
 أشد فقهه الرشاشات ولما كان صوت الرمي يقترب شيئاً فشيئاً نحو وسطنا
 في القلعة المبرية وبدأ يبعثنا بما يل كسر الباب والنوافذ فقرأنا أن المدحج
 هذا الوقت خطر خرافة حيث أن الصوت يخبئ - ويصوت من كثرة الخرافة جهات
 أشد من المراسنة شديدة علينا ففعلنا الشكر من الأخطار ولقد ربي
 ساعة رأينا مظاهره تتقدم نحو القلعة وكانت المظاهرة محتلة من
 الكرمين والريجين يسيرون في منتصف السارج الذي هو على حيلة الدواجن
 ولما نوا يرتدون بياض التريم غير التريم تام ولما لم يزدون إلا التريم الذي كسر
 نلتقط الخونة المتأرون وحلدهم لهم الجو قرب باب راحة الأخطار ففعلنا
 عليهم نيران شديدة من الرشاشات فوجدنا سطح القلعة مما أركبنا أن سقوط ثلاث
 أشخاص منهم . ودخلت المهادير إلى داخل ساعة الأخطار ففعلنا المهادير
 المهادير وسحبنا صوتاً يناديهم أيها الخطايا الخونة لا تطلقوا النار فقام
 من الخونة وأضاني أن الخونة التي تسمى قتلت من بينهم بسحبنا في المهادير
 وانا لم نكن نقترب ففعلنا الخونة تزداد ما نقترب كما في هذه الخونة
 نيران شديدة من الرشاشات فتقدم أحد الرماة وكان ينادي بطلق أسود
 مما بينا المهادير وأسمي على الخونة نحو الثلثة حتى يصل إلى قمة القلعة فإذن
 في صوته أيها الخونة لا تطلقوا النيران فقام الخونة التي تسمى الخونة التي
 رابعاً أيها الخونة لما نوا نستمر في ما نوا نقترب من الرشاشات ففعلنا
 المهادير ففعلنا رشاشات الخونة السطحي يسحب في الخونة وفي
 هذا الوقت قامت عليه نيران شديدة من سطح القلعة فلم يلبث بل استمر
 ذلك الحادي وأشد يدعو الخونة التي تسمى نطق النار من الخونة
 وعندها أنقطع صوت الرشاشات تماماً ولم يبق صوت الرشاشات في رعدة
 ساعة نرى فيها أشد صوت الرشاشات في وسط القلعة فإذن ما نوا نقترب
 وبنا نقترب الخونة من القلعة الخونة للقلعة من رشاشات الأخطار الخونة
 التي كانت تكس على المهادير سقطت منهم منهم في الأخطار من رشاشات
 التي تولى الخونة وانجرت نحو رشاشات القلعة من رشاشات الخونة

١- كمل السليم و قورج صباغ الرصيف كمل القمانج بالرقعة و استمر أشد بعد الزمان في
 كمل و كان حقا انصاع عن يوم ١٠ من شهر رجب و في ذلك الوقت ان صباغ يوم ١٠ من شهر رجب
 ثم لما التمس على السليح الرضاشيت كان شاليد سورا سورا و انما قيل و بعد
 ان كمل كان على القلعة توجهت شمس صباغ بال المدينته و كملنا من السيطرة على الجوز
 و عام كمل حقا بتطهر القاطع بساورة المدينته و مرانج انور و انما التمس
 و كملنا يومين ثم تطهر القلعة و سورا يوم ٥ - - - - -
 ٢- في ١٠ الصباغ و صباغ الرصيف المشتركين في المراسلة في كمل غير ان كملنا الجرم
 في القلعة حيا الجيئة ان جمل من كمل صباغ و عام بال أعمال كثيرة و كان حقا كمل في المراسلة
 ٣- في سنة ١٠ من صباغ القلعة ان كملنا
 ٤- ان كملنا في سنة ١٠ من صباغ و كملنا في سنة ١٠ من صباغ و كملنا في سنة ١٠ من صباغ
 ٥- ان كملنا في سنة ١٠ من صباغ و كملنا في سنة ١٠ من صباغ و كملنا في سنة ١٠ من صباغ
 ٦- ان كملنا في سنة ١٠ من صباغ و كملنا في سنة ١٠ من صباغ و كملنا في سنة ١٠ من صباغ
 ٧- ان كملنا في سنة ١٠ من صباغ و كملنا في سنة ١٠ من صباغ و كملنا في سنة ١٠ من صباغ
 ٨- ان كملنا في سنة ١٠ من صباغ و كملنا في سنة ١٠ من صباغ و كملنا في سنة ١٠ من صباغ
 ٩- ان كملنا في سنة ١٠ من صباغ و كملنا في سنة ١٠ من صباغ و كملنا في سنة ١٠ من صباغ
 ١٠- ان كملنا في سنة ١٠ من صباغ و كملنا في سنة ١٠ من صباغ و كملنا في سنة ١٠ من صباغ
 ١١- ان كملنا في سنة ١٠ من صباغ و كملنا في سنة ١٠ من صباغ و كملنا في سنة ١٠ من صباغ
 ١٢- ان كملنا في سنة ١٠ من صباغ و كملنا في سنة ١٠ من صباغ و كملنا في سنة ١٠ من صباغ
 ١٣- ان كملنا في سنة ١٠ من صباغ و كملنا في سنة ١٠ من صباغ و كملنا في سنة ١٠ من صباغ
 ١٤- ان كملنا في سنة ١٠ من صباغ و كملنا في سنة ١٠ من صباغ و كملنا في سنة ١٠ من صباغ
 ١٥- ان كملنا في سنة ١٠ من صباغ و كملنا في سنة ١٠ من صباغ و كملنا في سنة ١٠ من صباغ
 ١٦- ان كملنا في سنة ١٠ من صباغ و كملنا في سنة ١٠ من صباغ و كملنا في سنة ١٠ من صباغ

(الاستشهاد بالزينة قبلها) في وقتها (التي هي في)
 ١ - الفقيه صاحب الله المتنا وبها الميراث شهد من ابياسه البظانها بيده الما لم يغير الله حسرتي
 ٢ - وانا جليل كما لا يفتخر من حسنته من العرضه امير تركوا له الحدود وروا طياره بظانها
 ٣ - الما لم يغير الله حسرتي وانا لم يغير الله حسرتي الما لم يغير الله حسرتي الما لم يغير الله حسرتي
 ٤ - الما لم يغير الله حسرتي وانا لم يغير الله حسرتي الما لم يغير الله حسرتي الما لم يغير الله حسرتي
 ٥ - الما لم يغير الله حسرتي وانا لم يغير الله حسرتي الما لم يغير الله حسرتي الما لم يغير الله حسرتي
 ٦ - الما لم يغير الله حسرتي وانا لم يغير الله حسرتي الما لم يغير الله حسرتي الما لم يغير الله حسرتي
 ٧ - الما لم يغير الله حسرتي وانا لم يغير الله حسرتي الما لم يغير الله حسرتي الما لم يغير الله حسرتي
 ٨ - الما لم يغير الله حسرتي وانا لم يغير الله حسرتي الما لم يغير الله حسرتي الما لم يغير الله حسرتي
 ٩ - الما لم يغير الله حسرتي وانا لم يغير الله حسرتي الما لم يغير الله حسرتي الما لم يغير الله حسرتي
 ١٠ - الما لم يغير الله حسرتي وانا لم يغير الله حسرتي الما لم يغير الله حسرتي الما لم يغير الله حسرتي

Wergerandina belgê jimare (40)

Raportên Çawîş Sedîq Ebdul-Ezîz ser bi liqê dagirtina biçûk ve der derbarê Pîlana Şewaf de

Di roja 5. 3. 1959 de di tîpê de ferman hate biderçûn, ku hemû parçên supahê Musilê lê jêr bivebûnê de bêtin bidîtin, çunke di roja 6. 3. 1959 de Aştîyaz ji bona Musilêw têtin bihatin. Di roja 7. 3. 1959 de di demjimara dudwê paş nîro de bivêbûna dawî hate bihatin. Ez jî ji xwe re ji bona nava şar hatim biçûyîn. Min ji xwe re xwepêşandanek date bidîtin, ku ew bi jîyana Zeîm Ebdul-Kerîm Qasim ve didin bibangkirin. Ez ji bona malê çûm. Di demjimara şeş Çawîşek ji bona nik min hate bihatin û wî daxwaza hatina min bi pele ve ji bonad serbazxana Berdî date bikirin. Li paş nîv-demjimarekê de min xwe date biguhertin û di nêzîka demjimara 7 de ez bi şûna Pasa Şehrebanîyê ve li layê Kargeha Caw de hatim bigihandin. Dîtim, ku Pas nayê. Pirsiyarim kir, gotin, ger û derçûn qedexweye. Serbazxane jî li mala me de zor dûr bû. Pêwendî min ligel Yawirê Serheng Mixaîl Ebdul-Kerîm de date bikirin û min jêre bi telefonê ve date bigotin, ez nizanim, ku ez çilo bêm? Wî ji minre date bigotin, tu li mala xwe de çavdêriyê bide bikirin, carê meyê. Beyanî bi otombîla Supah ve di demjimara 7 û çarîkekê di roja 8. 3. 1959 de min xwe bi serbazxanê ve date bigihandin. Gava ku ez ji bona nêzîka dukana serbazxanê de hatin bigihaştin, min date bidîtin, ku Serbazgehê Berdî li hemû layekê de dor û berên Pasevanên tîpa pênc dane bigitin. Pê m seyr bû. Li Serbazekî de min date bibirskirin, wî date bigitin, ku ji nîvêşêvê de Evserên Welatperwer hatine bigirtin. Wî ji min re jî date bigotin: ku ew li dû te jî de têtin bigerandin... Min date bizanîn, ku pîlanek bi dijî serdarîyê ve di nava destan de tête bidîtin. Min date bixwestin, ku ez ji piştê ji bona derî bidim bibazdan, gava ku ez bi pilên derî ve hatim bigihaştin, mîn li wê de Pasewan datin bidîtin û wan datin bigotin, çûna derve bi qedexe ve tête biderkevtin. Ez hatim bivegerandin û ji bona deryê gestîyê li ser çem de hatim bicûyîn. Li wêderê de Başçawîş ji bona min date bibangkirin û date bigotin, ku Fermande te divê. Ez ligel de

hatim biçûyîn, Femande li wêderê de nebû, Sitvanê Xinêz Kamil Ismaîl li wê de bû. Wî ji bona min date bigotin: Were ji bona êre. Tu hatîye bigirtin.... Dî vê dema hanê de Sitvanê yekem Yusif Mîran û Reîs Salim li hengela endazeyê de hatin bipeydabûn. Sitvanê Xinêz Kamil û Serbazên xwe berên lulên Şêst tîrên xwe ber bi van herdu Efseran ve dane bivekirin û ji wan re datin bigotin: çekên xwe deyin, hûn hatine bigirtin. Sitvan Yusif Mîran destê xwe ji bona ser demança xwe de date bibirin. Çawîşê Xinêz Malelah bi demaçê ve li destê wî date bidan û wî ew date bibirîndarkirin û wan ew ji bona girtîxanê ve dane bibirin.

Di vêdema hanê jî de min date bidîtin, ku derfta rakirina min têtê biderkevtin. Min rûwê xwe ber bi wî pirê ve date bivekirin, ya ku ew ji bona dergehê xuwarê ve têtê biçûyîn. Gava ku ez ji bona serê pirê de hatim bigihaştin, min date bidîtin, Ku Pasewan bi şêst tîr ve li ber degehê xuwar de têtin birawestandin. Ez ji bona layê rûbar de hatim biçûyîn, min li wir jî de date bidîtin, ku li wêderê jî de li ser banê kelehê de pasevanî têtê bigirtin. Ez ji bona nivê nava telê ve hatibûm bikevtin. Necarbûm, hatim bivegerandin. Gava ku çavên Sitvanê Xinêz Kamil Ismaîl bi min ve hate bikevtin, wî lula tîfinga xwe li min de date bidan û wî date bigotin:Min negot, li êre de raweste, min date bigotin: ez ji vir nehatime bilivandin. Wî date bigotin: biru ji bona girtîxanê, tanî ku ez ji bona nava wê bêtin bihatin. Tu bi fermana Femandarê tîpê ve hatîye bigirtin. Ez ji bona girtîxanê de hatim biçûyîn. Min date biditin, ku ew bi Welatperweran ve mîna (Çawîş Eyub Xalid, Çawîş Hatem Eweyid, Yarîderê Çawîş Mustefa Têlî, Xwedê lê bête bixweşkirin, Serbaz Cafer Ebdul-Kerîm û Serbaz Zuhêr yasîn û di dawîya dawî jî de bi min jî ve) têtê bidagirtin. Herwehaji têtê li liqê dargirtina supahî de di hengela endazîyê jî de (Başçawîş Salih, Çawîş Mustefa, Çawîş Ehmed, Çawîş Mohamed Sediq, Çawîş Selah û hinên din jî têtin bidîtin, ku navên wan ji bîra min de hatîye biçûyîn). Min li wan de date bisilvkirin, wan jî bi xêrhatina min ve datin bikirin. Wan date bigotin, ku evaya bi pîlan ve têtê biderkevtin û em jî hatine bigirtin. Min ji wan re date bigotin, guhên xwe me dinê, her êwe bi tenha xwe ve li jora welat de nînin, li zor Hevwelatîyên nava bajêr jî de hatine bigirtin. Belam dilniyabin, pîlan ser nade bigirtin, Tozekê li vê û bi pêş de guhê min li radyo bû, Zeîm Ebdul-

Kerîm bi sax û zindî ve têtê biderkevtin. Wan date bipirskirin: Raste Zeîm bi sax û zindî ve têtê biderkevtin? Gotim: dilniyabin. Tozekî umêdî bi ber wan ve hate bikevtin.

Li paş nivdemjimarê de derî hate bivekirin û me date bidîtin, ku Sitvanê Xinêz Lamîl Ismaîl û şêstîr bi destê wî ve hatîye berawestandin û du rêz Serbazên Çekdar jî ligel de hatinê birawestandin. Sitvan date bigotin: werin, derkevin derve. Em hatin biderkevtin û di nava du rêzên Serbazan de hatin birawestandin. Witi biron. Rewîştin. Wan em ji bona wî degahê ser rûbar de datin bibirin. Bi yektir ve me didate bigotin, wa diyare, ku kar hatîye bidawîkirin. Malavayê li yektir de me ji xwe didatin bikirin... Belam pêş ku em bi dergehê derve ve bête bigihandin, Pasevan pêş me ji bona ser wan pêleyên kevirî qata duwem de hatin biserkevtin û wan ji me re datin bigotin: de bi serkevin. Me bêhna xwe date bikişandin û em hatin biservekevtin. Wan em ji bona qata duwem ji bona jorekê dane bibirin, ya ku derîyê wê ji bona ser şeqamên ji bona rûbar û darisatên xuwarî kelehê de têtê biçûyîn. Joreke biçûk bû, cîgahê du qeryolên nivistinê têtê dihate biderkevtin. Em bi bîst û pênc kes ve dihate biderkevtin. Jora tenîştî me sî û pênc kes hatibûn bitêxistin. Beşê zor ji me Kurd bûn, tenya sê çuwar Erebi ligel me de dihatin bidîtin. Bi têkra ve em bi şêstûpênc kes ve dihatin. Xwarin û azoqe hebû. Wan nedihîştin, ku em ji bona mîrkrinê jî de bêtin biçûyîn. Wan teneke ji bona me dabûn bidanîn. Femandeyê Pasevanan Çawîş Ebdulcebar deng û bas ji bona me didate bianîn.

Di nêzîka demjimara çarê êvara roja 8. 3. 1959 de Sitvanê Xinêz Xeyrulah Eskerî ji bona jora Girtîxanê hate bikevtin û wî ji me re date bigotin: hemû hestin û bi yek rêzê ve rawestin. Emca wî date bigotin: Em wek Ebdul-Kerîm Qasim nînin, dê emê we bi gulan ve bi teq teq teq ve we bidin bikuştin. Herwehajî wî bi dev û zimanê xwe jî ve didate biteqînkirin. Wî destê xwe ber bi Başçawîş Salih ve di endazîyê de date birakişandin û wî date bigotin: Tu li vêderê de bi serokê şanê ve têtê biderkevtin. Ewî jî date bigotin, ez nizanim, tu li ser çi dide biaxivtin? Wî Xinêzî pê date bigotin: (Tu Stalin), nizanî bê şane çîye? De ji bona min bide bigotin, da ku ez bizanibim, bê ka çend şane hene? Wî welama wî neda. Çawîş Hatem Uweyd li liqê dagirtinê de date bigotin: Gewrem min tawanim çîye? Efserê Xinêz xwe ber pê ve

date biwergerandin û rûwê xwe ber bi wî Çawîsê hanê ve pê date bikirin; lê berî ku ew bide biqisekirin, min jêre date bigotin: te du roj pêştir li layê me de li dewreya dagirtinê bû, me xizmeta we didate bikirin û me tu date bifêrkirin, êsta jî li padaştî vê madîbûna me jî de tu teqekirinê li me de dide bikirin? Şêstîra di destê xwe de berê wî date bişorkirin û wî date bigotin: ku hûn bi Efseryarên dagirtinê ve têtin biderkevtin û hîç li ser we de nayête biderkevtin. Me hûn jibervê ve datin bigirtin, neku hûn tistekî bidin bikirin. Guhmedinê, sibehê demjimra duwazdeh dê emê we bidin biberdan. Efsere Xenêz ji bona derve hate biçûyîn û ew xerîk bû, ku ew me hemûyan ber bi devê Şêstîrê ve bide bidan. Li paş çend deqîqan de Serpasevanek hate bihatin û wî date bigotin: Ez mizginê ji bona we didim bidan, ku Begdad bi vê pîlana hanê ve pê hate bizanîn û Şewaf hate biteqawîtkirin...

Dilên me tevan pê hatin bixweşkirin. Em bi çepelêdanan ve hatin bikevtin û me bi hev re bi jîyana Zeîm Abdul-Kerîm ve datin bibangkirin. Tanî demjimara şeşûnîv her em wisa hatin bimayîn û otobileke hengela endazîyê ji bona nik me de hate bihatin û wê xuwarin ji bona me date bianîn û li jêr qapekî gewreyî birinc de petekî barîk û qayîm ligel birekeke hesinî de ji bona me hatibûn bidanîn. Me dest bi birîna hesinê pencerê ve date bikirin, tanî ku em ji wêderê de bi pet ve ji bona xuwarê ve bêtin bidabezandin; çunke her kesekî bi bê pet ve bihata bidabezandin, dê wî milê xwe bida bişikenandin. Di nêzîka demjimra 9 de min temaşeyî xuwarî penceran date bikirin, min date bidîtin, ku li xuwar her pecereyekî de Pasevanek Çekdar hatîye bidanîn... Dîsan me ji xwe re datin biremankirin û hîç me ji xwe re çareyeke din cîgeh ji şikendina derî û pelamara ser Pasevanan pê ve nedate bidîtin, ji yên ku jimara wan bi heft kesan ve dihatin biderkevtin û tîfing û şêstîr jî ligel de dihatin bidîtin. Demijmar nehûnîv Serpasewanê ser bi me ve hate biguhertin û Çawîşekî Xinêz ji bona şuna wî de hate bihatin. Me dita bizanîn, ku îşê me metirsî tède tète biderkevtin. Di demjimra dehûpênc deqîqan de Efsere Cavdêrîyê Abdul-Cebar Abdul-Rehman ser bi liqê dagirtinê ve ji bona layê Pasevanên ber penceran de hate bihatin û wî li her yekî ji wan de didate bipirskirin, îşê te ciye? Wî didate bigotin: Ez pasevanîyê li pencerê de didim bikirin. Wî ji wan re didate bigotin: divê hûn

wiryabin, heger ku yekekî li van Girtîyan de date bixwestin, ku ew di pencerê re bête biderkevtin, divê hûn teqê lê bidin bikirin, yanjî bi singo ve lê didin bidan. Pasevanjî gotê, belê Gewrem.

Çawîş Xalid Taha date bigotin; guhê te lêbû, bê ka wî çi date bigotin? Belê, belam Xwedê gewre ye. Heger ku Xwedê date bixwestn, dê ew bi sizayê van qeseyên xwe ve bête bigihandin. Bêtirjivêjî ve em dihatin bitirsandin, ku ew me bi şev ve ji bona şûneke dûr ve bidin bibirin; jibervêjî ve me date bibiryardan, ku em çar kesan li ber derî de bidin bidanîn, di dema ku Xinêz bêtin bihatin, her çarên me pelamarî wan didin bidan; çunke em zorin û em dikarin wan bidin bibezeandin... Belam tanî beyanî jî hîç tiştêkî xwe neda birûdan.

Di beyanîya roja 9. 3. 1959 de me date bizanîn, ku Efserên Welatper jî herwehaji ew di nava girtîxanê de têtin bidîtin û hîç li wan de nehatîye bikirin. Di demjimara heft de dengê teqînîya şêsttîrî li ordugeha Xezalî de me me date bibihîstin, li paş de du firokên (Fiyorî) li esmanê Musilê de hatin biderkevtin. Em zor hatin bitirsandin; çunke ev core firokên (Fiyorî) li Musilê de û li jêr destên Şewafê Xinêz de têtin bidîtin. Paştir gurmîna rêjînkana germ bû. Li pîr de deng nema. Di nêzîka demjimara heştûnîv de çar firokên din corê (Velî) li esmanê Musilê de hatin biderkevtin. Dilê me xweş bû. Me bi jîyana Ebdul-Kerîm Qasim ve bang date bilêdan. Paştir firokên me rûwên xwe ber bi baregehê Şewafê Xinêz ve dane bivekirin. Yek li dû yan din bombên xwe didatin biavêtin û guhên me li teqînîyê de dihatin biderkevtin û teqînî zor bi hêz bû. Me date bidîtin, ku dûkekela reş ji bona esmanan dihatê biçûyîn. Me date bizanîn, ku Firokvanên meyî aza li nîşanên xwe de dane bixistin. Êtir her dengên rêjînkana ji bona me dihatin bihatin û ew dengên hanê kêmkêmkê li girtîxana me de (Serbazgehê Berd de) dihatin binêzîkkirin. Hinekan ji me datin bixwestin, ku der derîyan û penceran bidin bişikandin; lêbelê derçûn vê dema hamê têde metirsî dihatê bidîtin; çunke Xinêzan li hemû layekî de Serbazekî zor û Pasevanên bi hêz jî ve dabûn bidanîn. Li paş çaryekdemjimar de Xwepêşdanên bi ber kelehê dihatin bihatin û ew bi têkelîya Xelkê û Serbazan ve di nîverastî şeqaman de dihatin biderkevtin. Di taxa Dewasê de wan bi jîyana Ebdul-Kerîm Qasim ve bang didatin bilêdan û wan didate bigotin: (Maku Zeîm, îla Kerîm). Ba Xinêz û Pîlangêr bêtin birûxandin. Gava ku ew bi dergehê Daîra

Eşxale ve hatin bigihaştin, rêjînkeke qayîm li wan de hate bikirin, sê kes li wan de hatin bikevtin. Xelkê xwe ji bona hewşa Eşxalê û pişt dîwarên malan datin biavêtin. Me date bibihîstin, ku yekekî didate bibnagkirin, Efserên Xinêz teqemekin, çunke hûn bisernakevin, Şewafê pîs hatiye bikuştin û êsta kelexê wî bi ser şeqaman ve tête birakişandin, heger ku hûn nadin bibawerîkirin, dê em wî ji bona vê derê jî ve bidin bianîn, tu ku hûn bi xwe jî wî bidin bidîtin. Bersiva Xinêzan bi gulebarandineke xurttir ve hate bidan. Yekekî di nava xelkê de dihate bidîn û paltokî reş li ber de dihate bidîtin, ew ji xelkê hate bicihêbûn û ew ji bona layê kelehê de hate bihatin. Wî bi dengê ber z date bibangkirin: Serbazino! teqe li birayên xwe de medin bikirin, hûn ji wanin û ew jî ji wene. Êwe jî ho Efserên Xinêz! Hûn bi xwe ve dizanin, ku pîlana we nehate biserkevtin. Ewe Şewafê Serokê we li ser kolanan de tête birakişandin. Êdî ji bona çi hûn destên xwe helnagirin? Kolebaraneke qaîm li ser banê kelehê de lê hate bikirin; lêbelê wî guhên xwe pê neda bidan û her ew ber bi pêş ve dihate bihatin. Di vî katê hanê de destrêjeke zor tundtir hate bikirin û teqe name. Tanî çaryekademjimarê teqe me nema didate bibihîstin.. Paştir teqê li layê balafirxanê de date bideştpekirin û ew her ji bona layê me de dihate binêzîkkirin. Me hinek ji Serbazên xwe di nava daristana xuwarî kelehê de ditain bidîtin. Destrêjîkirin ewnde xurt bû, hinek di nava daristanê hatin bikevtin û yên din xwe ber bi paş ve dane bivekişandin û ew ji bona rojhilatî kelehê de ber bi rûbarê Dicle ve dihatin biçûyîn. Di vî katê hanê Serheng Ebdul-Mecîd Ebdul-Hekîm Rozanî ji bona ber dergehê girtîxanê de hate bihatin û wî date bipirskirin, kî li vêderê de têtin bidîtin? Me date bigotin, ku em Efseryar li hêre de têtin bidîtin. Dergeh bişkînin? Wî got, na. Weha mekin, carê rawestin.

Ji nişkê ve Serbaz Husên Ehmed Ebdula ser bi liqê dagirtinê ve wêneyekî Zeîm Ebdul-Kerîm pê bû, wî date bigotin: Birayên min hengela endazîyê bi dergeh ve hatine bigihandin, dergeh bidin bişikenandin. Serheng date bigotin: Bi fermana kê ve dê dergeh bidin bişikenandin? Serbazekî jê re date bigotin: Bi fermana min! Êdî em nema hatin birawestandin û me dergeh date bişikenadin, pencere me datin biderhînan, em ji bon aderve hatin biderkevtin û me çekên Pasevanan ji wan datin bisitendin, ku ew bes û bi تنها ve sê tîfing

hatibûn bimayîn. Min li Pasevanekî de date bipirskirin: Gewad, Pasevan û fişek li kû derê de ne? Wi date bigotin: ku Çawîş fişek ligel xwe de dane bibirin û bes û bi tenha ve wî her tifingek pênc fişek jêre dane bicîhiştin. Sisêyan ji me ew hersê tifing dane bihilgirtin û yên din dar û perçeyên dergeh dane bihelgirtin û ew ber bi wî hewşê ve hatin birewiştin, ya ku ew di navbera Serbazên layên me de û Xinêzan de dihate bidîtin. Herçende wan teqe li me de didatin bikirin, ew bi kesî ve nehatin biketin û em ji bona nik wê hêza Serbazên li wêderê de hatin bigihaştin. Heryekeki ji me Şestîr yanî tifingek date bihilgirtin û şeş ke ji me ji bona serbanê kelehê hatin biserkevtin, ku ew jî ji Sitvanyarê Xwendevan Hazim, Çawîş Eyub Xalid, Çawîşyar Mustefa Têlî û yekekî din, ji yê ku navê wî ji bîra min hatîye biçûyîn, dihatin biderkevtin û herwehaji ez ji ligel wan de dihatin biderkevtin. Her yek ji me li penayekî hatibû birawestandin. Ez li tenişta Çawîşyar Mustefa Têlî hatibûn birawestandin. Yekekî bi Şestîrî ve me date bidîtin, ji yê ku wî teqe ber bi wî şeqamî ve didate bikirin, ji yê ku xwepêşandanî têde didate bidîtin û ew bi nêzîka sed yardî ve ji me ve dihate bidûrkevtin. Min nedizanî, ku ew Efsere yanî Serbaze. Min ji bona Mustefa Têlî re date bigotin: Teqê li pêşiya wî de bide bikirin, tanî ku ew awirê ji bona me bide bidan. Gava teqe lê date bikirin, wî awirek ji bona me date bivedan û xerîk bû, ku ew Şestîra xwe ji bona ser me de bide bisurandin. Lêbelê min mawe pê neda bidan û min lula şestîra xwe têda date bigirtin û dest li ser zimanê wê de date bidanîn, tanî ku hemû fişekên têde hatin biteqandin. ew date bigulekirin, emca ez hatim bivegerandin. Serbaz Husên Ebdulah û Çawîş Eyub Xalid li pêşiya me de bûn, hêştan en ji bona xuwarê nehatibûn bi gihaştin, du ji wan li ser pêlan de ji bon axuwarê de hatin biheldêrandin. Min date bidîtin, ku yek ji wan Çawîş Mustefa têlî û yê din jî Sitvanyarê Xwendevan Hazim bû. Weku Şetan em hatin biderkevtin. Me dixwest, ku em bêtin biserkevtin, lêbelê nedane bihiştin û wan date bigotin, ku evaya bi xwe kuştinê ve tête biderkevtin. Hinekan ji me rûwên xwe ber bi girtîxana Efsereên Azad ve dane bivedan. Ez li pişt Çawîş Xalid Taha de dihatin biçûyîn, da ku ez wî li pêşkevtinê de bidim biparastin. Li nêzîka baregeh de teqe li me de hate bikirin. Min date bidîtin, ku Çawîş Xali li pir de hate birawestandin û wî rûwê xwe bi min date bivedan, Xwîn ji dev û çavên wî de dihate birijandin. Min jêre date

bigotin: Kak Xalid rawesta, bizanibim çiyê. Tu birîndarbû ye? Wî date bigotin, na hîç nîye. Ew li ser xwe de ji bona Girtîxana Efseran de hate biçûyîn. Êdî min ew li wêdrê de date biçîhiştin û ez ji bona qatê xuwarê hatim biçûyîn, yê ku Welatperwer têde hatibûn bigirtin. Gava ku ez bi dergeh ve hatin bigihandin, min date bidîtin, ku wan dergeh dayite bişikenandin û ew ji bona derkevtinê têtin bixerîkkirin. Min silav ligel wan de date bikin. gava ku min seyrkir, min date bidîtin, ku Serheng Mecîd Rezwani li ber dergehê Cebexanê de hatîye bidaniştin û hêştajî demança wîna bidestê wî ve tete biderkevtin. Gava ku wî ez datin bidîtin, ew ji bona serpiyan hate hestandin û silav li min de date bikin û wî date bigotin: Min dergehê girtîxanê ji bona wan date bişikenadin, wa min date bikin û weha min date bikin... Min jêre date bigotin: Weh ate date bikin, gava ku te date bizanîn, ku pîlana we nehate bisernegirtin. Ca çawan çavên we bi xwe ve têtin bikevtin! Min nehişt, ku ew li ber çavên min de bête bidûrkevtin, tanî ku Efserekî Azad hate bihatin, ji yê ku min didate bizanîn, bê ka ew kî bû! Min ew ji bona destên date bidan û wî ew ji bona girtîxanê date bibirin.

Êdî me jorên serbazgeha Berdê dane bipakkirin û bes û bi tenha ve ser ban mabû, li wêderê de hêjî berberî dihate bikin û ew zor jî bi tîn ve dihate biderkevtin, ku ew nidihate bipakkirin. Çendcarî me didate bixwetin, da ku em bi ser ban ve bêtin biserkevtin, me nikarîbû. Di demjimara heftûnîvê wê roja 9.3. 1959 de me çend kesek date bidîtin, ku ew ji ser ban de ji bona layê pilên xuwarê de têtin bidakevtin. Başçawîş Salih ji bona wan date bibangkirin: werin, xwe bidin biberdestkirin. Wan date bigotin: Em ditirsin, bèn, ku hûn me bidin bikuştin. Me ji wan re date bigotin: na, na em nadin bikuştin. Sitvan Yusif Mîran hate bihatin û lempak destê wî dabû bianîn. Wî ji wan re date bigotin: Çekên xwe ji bona xuwarê de bidin bifirandin. Wan çekên xwe ji bona xuwarê dane biavêtin û ew bi xwe jî ji bona xuwarê hatin bidakevtin. Heşt kes bûn. Yek ji wan Çawîşyar yek C1 û şeşê din Serbaz bûn. Li wan de mate date bipirskirin: Kes li serî de hatîye bimayîn? Wan date bigotin: Kes nemaye, heger ku yekek nebe, ew jî em nizanin, ku ew hatîye bikuştin yan jî bibirîndarkir? Wan date bigotin; ku Efserên Xînez ji êvarê de hatine biçûyîn. Bawerîya wan bi me ve nedihate bikin û ew ji bona ser rê jî nehatin biçûyîn. Me ew ji

bona girtîxanê de datin binardîn û çekên wan jî me ji wan de date bisitendin. Ji 20 fişekan bêtir li layên wan de nedihatîn bidîtin. Ew jî bi yê Serbazekî ve dihatin biderkevtin, ji yê ku wî nizanîbû şêsttîra xwe bide biteqandin. Pasevanîyeke qayîm me li ser pêlekan de date bidanîn û Evseryar ji bona ser hemû şûnên kelehê de xwe dane bidabeşkirin. Teqe tanî beyanîya 10. 3. 1959 de her û her dihate bikirin. Gava ku em ji bona ser ban de hatin biçûyîn, bêtir ji kelexekî kuştî hîçtîr nedihate bidîtin. Emcare beşekî me ji bona nava bajêr de hate biçûyîn û me destên xwe bi ser Serbazan de date bigirtin û me ew hêl dane bipakkirin. Bi yarmetîya zirîpoş û Dilsozan ve bi du rojan ve me najar date bipakkirin.

Ew Efser û Sitvanyarên di pîlanê de li serbazgeha Berdî de hatibûn bibeşdarîkirin:

1. Serheng Ebdul-Mecîd Rezwanî: Çekdar û Endamê pîlanê bû. Wî karekî zor ji wê date bikirin. Ew ser bi liqê dagirtina biçûk ve dihate biderkevtin.
2. Reîs Endanan Şemsidîn: Çekdar û Endamê jêhatîyî pîlanê bû û ew ji liqê dagirtinê bû.
3. Reîs Mohamed Receb: Çekdar bû êw li melbenda polîsê Musilê de bû û ew ji liqê dagirtinê bû.
4. Reîsê yekem Elî Husên Xefaf: Endamê zor karkirê maka ajawê bû û ew ji liqê dagirtinê bû.
5. Reîs Ebdul-Cebar Ebdul-Rehman: Çekdar bû, lêbelê zor kar nediate bikirin. Ew ji liqê dagirtinê bû.
6. Reîs Xeyridîn Elî: Ev bêtir li Jinan de dihae biçûyîn. Ew weha bi tirsonek ve dihate biderkevtin, ku wî nikarîbû çûkekî bide bikuştin.
7. Sitvanê yekem Kamil Ismaîl: Zor bi jêhatî ve dihate biderkevtin. Di yek demê de wî çend îş bi hev re didatin bikirin. (Ew li tîpa Pênc bû).
8. Sitvanê yekem Xeyrulah Esker: Zor metirsîdar bû. Mina av vexwarinê wî xelk didatin bikuştin. Ev bû, yê ku wî teqe li Serheng Ebdulah-Şawî de date bikirin. (Ew di hengela zerîdar de bû).
9. Sitvanê yekem Ismaîl: Eve jî ji Beşdarvanan bû û (ew di hengela zirîdar de bû).

10. Sitvanê yekem Hesên Şêx Salih: Femandeyê desteyê dagîrker bû û ew li serbazgeha Berdê (tîpa pênc) de bû.
11. Çawîş Ebdulah Eboş: zor sergerm bû. Teyê bigota, ku ew bi xwe ve femandeya bizavê dide bikirin. (Ew ji liqê dagirtinê bû).
12. Çawîş Xelef Hesên: Ji Pîlangêran ve dihate biderkevtin û ew bi Serpasevanên Sitvanyaran ve hatibû bidanîn. (Ew di liqê dagirtinê de bû).
13. Çawîş Malelah: weke segekî har bû. Ew li ser Girtîvanan de hatibû bidanîn. Ew ji Polisîserbazî ve dihate biderkevtin).
14. Çawîş Xazî: Herwehajî ew ligel Efserên Xînez de dihate biderkevtin û ew weku yekekî li wan de dihate biderkvetin. (Ew di tîpa pênc de bû).
15. Çawîş Imrahîm Mohamed: ew bi jêhatî ve nidihate biderkevtin. (di liqê dagirtinê de bû).
16. Çawîşyar Sahir Ferhud: Ew bi ser pasevaniya dergehê gewre ve di pîlna de hate bikirin. Wî ji bona Pasevanekî de date bigotin: Êsta em li destên Gawiran de hatin birizgarîkirin. (Ew di liqê dagirtinê de bû).

Ew Gorîvanên di nava yanjî di nêzîka serbazgeha Berdê de hatine bikuştin.

1. Serheng Ebdulah Şawî: Ew li ber dergehê gewre de bi destên Xeyrulah Eskerîyî Xînez de hate bigorîkirin.
2. Têkoşer Kamil Qezançî: Ew li jor de, gava ku ew ji bona avdestê hate biçûyîn, bi destên Xînezên Mehmud Ezîz û malelah hate bigorîkirin û ew li nivê rê de li ber deriyê avdestê de hatibû biavêtin. Min û Serbazekî din ew date bihilgirtin û me ew li şûneke pak de di jora xwe de date bidanîn, ya ku ew têde hatibû bikuştin.
3. Sitvanyarê Xwendevan Hazim: Ew li ser banê kelehê de hate bigorîkirin. Bêhnekê di berî gorîbûna wî de em ligel hevdû de bûn.
4. Başçawîş Mustafa têlî: Ew jî li ser banê kelehê de hate bigorîkirin. Pêştir em bi pêk ve bûn.
5. Başçawîş Herz: Ew li dergehê biçûk de li layê dukanê de hate bigorîkirin.
6. Başçawîş Ehmed Ebdul-Qadir: Ew li layê dergehê biçûk de li layê

dukanê de hate bigorîkirin. Wêneyê Zeîm Ebdul-Kerîm pê bû.

Birîndar û Kuştîyên din jî min datin bidîtin; çunke ew dûrbûn, ez bi wan ve nehatim bigihaştin û min ew nedane binaskirin.

Belgê jimare (41)

- ١- حضور عبد الرحيم الفريخ الكركوتي يوم ١١/١١ واجتماعه وقرائه يوم ١٤/١١
 اتجه عنده حكومة كركوت برفقة المأمور نور الدين ابراهيمي كما روي من بشار
 انصلا مع كركوت وكين سنة بلدي كركوت وما سب البلديين اهل واصل اعلمت
 وضابط متفاحه جيلان صبري صاحب مخزن اقمه دينة وكان من بكتريجي ورتبه
 طيار متفاحه يحيى جواد دانه وجهه انكليزيه « ورتبه متفاحه عبادي حمنة ورتبه
 متفاحه طيار عبد الرحمان ابو فضال ورتبه في شركة النفط دانه ورتبه
 حاصره شرطه النفط وعاونه طه جبول وعقود الاثر صباح بيان »
- ٢- ذهب الفريخ الى تاديب الشركة برفقة العاظم مساعدون شرطه النفط طه
 جبول وعقود نعم الاجتماع هناك وهذه الاجتماع المذكورين المعه ورتبه
 بحضور ورضا دم الناديه « المدعو ميرزا »
- ٣- اجتماع ما تصال الفريخ و ابراهيمي ببلدان معاونه كركوت وضابط
 « غفر » ورتبه معهم المكونين ابراهيم الزاوي شرطه النفط ورتبه ها
 اجناسهم مع حنة او دين ورتبه برلمان صبري التوطين ورتبه كركوت
 معاونه صبري النفط العام اليهودي الربيطاني ، ورتبه فني الاجتماع غادرا
 كركوت عائدا الى بشار بطلبه باصدا طيارات الشركة وكان
 المذكورين اعلاه قد حضر المطار لترديه لا يشهدوا عبالة الفا
 طين في اطناء الشركة الذي يهذف الى المطار بحجم وظيفته وعاونه
 عبد موسى دعاه في مضمون نيزن المطارات بالمطار .
- ٤- تم كركوت قبل حنة اياح جاسوس بريطانو برحه كركوت بيشتر قسم
 من طاريم الدراف عن طريقه لبات بلدان في كركوت .
- ٥- عقد الاجتماعات كركوت في شركة نفط كركوت ببلدان كركوت
 وبطرفها كان من المعيد غاوان امين خالي ورتبه اوامر عمل الاوشان
 العام ورتبه اوامر الاستخبارات ورتبه ثماندين ثمن للاكيون في
 الاوسه لرتبه صناعة النفط ورتبه اوسونه سياسه ورتبه هو جسي

سیاسی، پارتی، و مکتبە ئێزیدیەکان و مەسە ئێزیدیەکان و عەقەدە
 و کەسێکی ئێزیدی بەرێوەبەرێکی عێراق، مەسە ئێزیدی و ئێزیدی عێراق
 ٦- اتصالات رؤساء عشائر العراق بمعاونته صدر بشرفه العام
 المستر كرامت يهوديا بریطانی و ئێزیدی و ئێزیدی عێراق و ئێزیدی عێراق
 ٧- آدم القوي، محاسب دائرة الدرييلك، بعضه أجهامات مع ناكل القوي
 و بعضه الاثني عشر طباط شقاعدين و ئێزیدی نو رار آدم ووا حيا ناك
 و رار ئېزیدی ئێزیدی - بئێزاره و اتصالات آدم سنه
 بئيفارة الاميريكيه بئيهار .

٨- تاهفة الجاوري « خيفة حامي ساره غلطين » و عبد الواحد خاني و عيسى
 ترميان و برا الدين و كجي و قعيد شقاعه شمس الدين الطيار و مەسە
 بون ايه و نو بر جرف و مرید البریطانی الماس سنه و ميسر . ئی
 ١٩٥٥ ان هونوز، كونه الوصل بينه العربيه المتحدة و الخونه ئی
 و اتل الدراف من الرحبيك و ذلك لتزبيبه الاجناس من الخونه
 العربيه ال و اتل الدراف للشا من و قرديب الخونه الخونه برور
 ال و ال العربيه المتحدة من الدرافين مع اتصالاتهم المتبشره
 بصدرة سنه من رؤساء المشا نو كوكوس و كوكوسه عا حيا ائمان
 و عظماء العالم و رؤساء سارا و كوكوسه و وليم . وان تاهفة له
 جاعه في الوزارة الجاوريه بئيدار و برا سطنهم بئین عا و واریات
 الام و بئیرنه للمكوم العراقيه وله اتقال انما مع الدكتور المسفید
 رموك طباط نو بجا بئنه و لهذا الدكتور لهو عیدین حامي ساره .

٩- وليد . صفتك هو ائت الشركة . كونه الوصل بينه الرحبيك و الخونه
 و كوكوسه و سنه لا كافي و ميسر كيب الشركة .

١٠- خنده ائشوره و عهده حبيبه الموارثه « نزلوا لهذا الخنده و ٦٥ ماشوخا
 و هم من برتال عساك الخونه و لا يسع ملود الرطون لهذا الخنده
 الام و ماشوخه صوفين و من صوبير الخونه و كماله لهذا الخنده
 بئین من خبن شوقه رجعه بئیدار عا و عظماء انما و لهذا الخنده

شخصية لاجتماعهم فقط وقبل ايام خمسة اجناس و خمسة محل من
 خلفه العتارين و بعد حصلت افاد عن عبد ركن ~~البحرين~~ ~~البحرين~~ و تداروا
 ما وضع خطه للوضار بالون اثنا. المبره الى تجره كوكوكوس
 بسبب مفادرة الازيم المستف و في كل عشرة ايام يبعث اجناس
 بندا الفنون و يظهروا موصار صلاحه و قبل عشرة ايام عنده اجناس
 عقده معاد شرطه صيرتار و عيا جاراته ليدبر ايشه و موصار و برشيه
 فيه شتا و شكار صابر و عيا موزك شكار صادم شفاهه و كمال بك من
 اقاله القلمه و ولده صباي كمال و بعد سا فرا من اجماره صيرتار و موصار
 صابر و عنده شكار صابر و برشيه مرال فيه او . صاحب الفنون ناظر
 ١١- كذا ابراهيم بين اربيعت اشوخ لى بيه او ر ايشان و كوكوكوس و كوكوكوس
 و ابراهيم لهم . كمال الكونين صومره موصار موصاف اشركه و صيرتار
 موصاف شرطه موصاف اشركه صابا و ادره ادره اشركه و صيرتار
 اشركه و صيرتار اشركه و صيرتار اشركه كوكوكوس

١٢- ما قام نفا. عنده بيلو لانا بيلو لانا الملقب لدا آبي لا لغونه ادره بين ابراهيم
 لى موصاف عنده و ابراهيم و ابراهيم و ابراهيم و ابراهيم و ابراهيم
 بينه و ابراهيم و ابراهيم و ابراهيم و ابراهيم و ابراهيم
 و ابراهيم و ابراهيم و ابراهيم و ابراهيم و ابراهيم

١٣ - و ان ابراهيم لهم روايت في اشركه لغونه صباي ادره صيرتار لهم نواد و ابراهيم
 الذي احيانا يبعثه لاجتماعات بيا و ابراهيم و ابراهيم و ابراهيم
 عطا ترز و باشو و صا طيه كات اشركه و انه ابراهيم و ابراهيم و ابراهيم
 سياتانهم تحت تصرف اشركه عنده ابراهيم و ابراهيم و ابراهيم و ابراهيم
 عنده ارسال صيرتارهم الى ابراهيم و ابراهيم و ابراهيم و ابراهيم
 فيما منهم كمال او ابراهيم ابراهيم و ابراهيم و ابراهيم و ابراهيم
 و كمال صيرتار ابراهيم و ابراهيم و ابراهيم و ابراهيم و ابراهيم
 اشركه و ابراهيم و ابراهيم و ابراهيم و ابراهيم و ابراهيم

١٤ - ما قامه اخره ببعثه لاجتماعات بيا و نواد و ابراهيم و ابراهيم و ابراهيم و ابراهيم و ابراهيم

Wergerandina belgê jimare (41)

Raportê Kadirekî Partîya Demokratî Kurdistan li kerkukê de

1. Hatina Ebdul-Weha Xerîzî ji bona Kerkukê de di roja 1. 10 de û kombûn û vegerandina wîna di roja 4. 10 de tete biderkevtin. Gava ku ew ji bona Kerkukê de hate bihiatin, Parêzer Nuredîn Waîzî ligel de bû. Wan pêwendî ligel Cîgerê Serokê Bajarvanîyê, Jimêryar Salih Efendî û Efserê Teqawît Celal Sofî de dane bikirin, yê ku ew bi xwedîyê firoşgeha Efrewît ve tete biderkevtin. Herwehaji wan pêwendî ligel Kamil Tekrîtî, Reîsê Teqawîtê Balafirvan Yehya Ciwad, (yê ku Jina wî Ingilîzî ye), Rêisê Teqawît Ebadî Hesên û Rêisê Teqawîtê Balafirvan Ebdul-Rehman Efxanî di Yana Kompanîyê Nftê de bi agehdariya Serokê Polisê Neftê, Yawirê wî Taha Micwel û Komisarê Asyîşê Sibah Beyatî ve dane bikirin.
2. Xerîzî ji bona Yana Kompanîya Neftê hate biçûyîn û wî li wêderê de ligel Waiz û Yarîderê Polisê Neftê Taha Micwel de kombûnek ji xwe re dane bigirêdan.
3. Xerîzî civîn û pêwendî ligel Yarîderê Komrikê, Efserên FQ2 û Ibrahim Hezawî Komsarê Pôlîsê IK jî de date bikirin. Di pişt re ew ligel Hesên Odîl, mister Polman Birêvebirvanê karmendîyê û mister Grig Yawirê Birêvebirvanê Giştî Neft ve, yê ku ew bi xwe ve jî ji Cuhên Ingilistanê ve tete biderkevtin, hatin bikomkirin. Li paş kombûnê de ew ji Kerkukê de hatin biderçûn û ew bi Balafira Kompanîyê ve ji bona Bagdadê de hatin bivegerandin. Hemû Dîtinvanên wan ji bona lê malavaya wan de ji bona Balafixanê de hatibûn bihatin. (Herwehaji Ebdula Axa Karkerê Agirkujîyê û Karker Ebid Musa karkere pompa bezîne li Balafirxanê jî de daihatin bidîtin).
4. di pêş pênc rojan de Sîxurê Ingilîzî mister V. Rinter ji bona Kerkukê de di rêya Libnanê de hatîye bihatin û ew hêştajî her li Kerkukê de tete bimayîn.
5. Kombûnên Kompanîya Neft her û her têtin bikirin û tede Sertîp Edil Emîn Xakî, mister Over ji bal Eşxalê Giştî, Mister Odîl ji bal Hewalgerî, Mister Fandî Vol (Eksiden), mister Lamk ji bal

pîşesazîya Neft, mister Edmond Siyasîmedar, mister Hoçkes, mister Polman ji bona karmendîyê, mister Frezer Siyasîmedar, Sertîp Rukin Ibrahim Feysel, Rei^s Rukin Ebdul-Ezîz li FQ2, Edil li cihê Mensur Xeyat de, Sitvanê Balafirvan Muhsin Sebxetulah li mala Fermanberê Kompanî Petros de ligel Ingilîzan de têtin bikombûn

6. Pêwendîyên Serokên Hozên Dilêm ligel Yarîderê Giştîyî Kompanîyê mister Girigê Cihûyî Ingilîzî, E. Rukin Ibrahim Feysel û Serhengê Teqawtê Fazil Ebad Ebdukeradî de li dûhevdû de têtin bikin.
7. Adem Asurî û Jimêryarê destgehê Drilk civînan ligel Nayil Yaqubî, hin ji Ingilîzan û Efserên Teqawtkirî li mala Adem Asurî de didin bikin û carcaranjî ew di nava xanîyekî de li ser rêya Kerkuk - Begdadê de didin bikin. Herwehajî pêwendîya Adem ligel balwêzxana Emerîkî de li Begdadê de her û her têtin bikin.
8. Nahîz El-Cadirî (Cîgerê Hilmî Semare Felestînî), Evdul-Wahîd Fehmî, Isa Nerîman, Beha-Eldîn Welî, Sertîpê Teqawtê Şemisdînê Balafirvan, mister Ponîd Kurê Wezîrê Postê û Telegrafîyê Ingilîzîyî pêşî Mis û Mister li K. 3 de evana bu girêka pêwendîye ve di navbera Erebiyî Yekgirtî û Xinêzan -Xainan- de di nava Iraqê de ji Kevneperestan de têtin biderkevtin. Ew çek ji Yekgirtîya Erebi de ji bona Iraqê de didin bianîn, ji pîlanê û revandina wan Xinêzan, yên ku ew dixwazin, ji bona Erebiya Yekgirtî bidin bikin. Herwehajî pêwendîya wan ligel Serokên Hozên Kerkukê de (ji Hewîce, Hesên Asî, Muzhir Ebas, Serokên Samera, Tekrît û Dilêmdê) têtin biderkevtin. Nahîz Taqîmê wî di Wizaretê derve de li Begdadê de têtin bidîtin. Li wê de ew hemû hewalekî giring û nehîniyî serdarîya Iraqê dide bizanîn. Pêwendîya wî jî ligel Doktor Sertîp Remzî Xeyat li Hebanîyê de têtin bidîtin û ev Doktorê hanê bi Zavayê Hilmî Semare ve têtin biderkevtin.
9. Welîd Lêrgervanê Dukanên Kompanîyê bi girêka pêwendîyê ve di navbera Kevneperestên Musilê, Kerkuk û mister Lnaklî û mister Kîp de di Kompanîyê de têtin biderkevtin.
10. Hotêl El Sewre „bi maka hûnandina pîlanan ve têtin biderkevtin“. Mêvanên vî Mêvanxana hanê bi (65) kesan ve têtin biderkevtin û ew ji Çetên Xinêzan de têtin biderkevtin û ew nahêlin, ku tu kes ji

bona nava mêvanxanê de ji bil kesên bi ser wan ve bêtin biderbasbûn. Xercîya vê mevanxanan hanê ji bal Merovêkî bi navê Elî Mustefa Axa tête bidan. Ev Mêvanxana hanê bes û bi tenha ve ji bona kombûnên wan de hatîye bitirxankirin. Çend roj bi pêş ve civînek hate bikirin û têde Xelef Eqabî, Elî Mustefa Axa û Sertîp Rukin Ibrahîm Feysel li FQ2 de hatin biamadebûn. Ew li ser vê de hatin biaxivtin, ku ew li ser rêya Kerkuk de bi hatina derkevtina Zeîm ve ji nexweşxanê de ajawê bidin bidurustkirin. Her deh rojan carekê kombûneyk li vê mêvanxana hanê de tête bigirtin û têde Mela Sabir Mela Mohamed tête bibeşdarîkirin. Şeş roj pêştir kombûnek hate bikirin, ku têde Yarîderî Polîs Mohamed Reşad, yê ku ew ji Dîwanîyê de hatibû, Mela Sabir, Yunis Omer, Sertîpê Teqawîtkirî Sabir, Ebdul Ezel Serhngê Teqawîtkirî, Kemal Xelkê Qela û Sebahê Kurê wî hatin bibeşdarîkirin. Di pasî de Yarîder Mohamed Reşad, Mela Sabir, Sertîp Şakir Sabir, Yunis Omer ... û Xwedîyê mêvanxanê Hacî Xefur ji bona Begdadê hatin biçûyîn.

11. Girêka pêwendîyê di navbera Kevneperestên Xinêz de li Begdadê, Musil, Kerkuk, Tekrîtê û Dilêm de ji van kesên hanê ve: Kamil Tekrîtî, Mohamed Mela Mecîd Fermanberê Kompanîyî û Mecîd Dara Qumîsêrê Polîs, yê ku ew hatîye biderkirin û êsta bi Karmendê Kompaniyê ve tête biderkevtin. Idwar Warisê Şerîkê, Samîyê Şerîkê û Conê Şerîkê li Kerkukê de têtin biderkevtin.
12. Qaîmqamê Qeza Ane Ebdul-Rehman Ebdul-Rezaq, yê ku ew bi navnîşana „Ebleh“ ve tête binavûbangkirin, bi girêka pêwendîyê ve di navbera Kevneperestên navçeyê Ane û T. 1, K 3 û Xinêzên Kevneperestên Kerkukê û Kompaniyê ve tête biderkevtin. Girêka pêwendîyê di navbera û Kevneperstan de li Anê de bi Xizmê Qaîmqam ve „Remzî Xunkar“ ve tête biderkevtin, yê ku ew ji berî sê rojan de ji wêderê de hatîye bihatin.
13. Yê ku ew ji xwe re mehane ji Kompaniyê de ji bona berjewendîya Impiryalîyê de didin biwergirin, bi: Newzad Awçî, yê ku hin caran kombûn di mala wî li Kerkukê de têtin bikirin, Beha-Edîn Fercud, Parêzer Eta Terîbaş, û Satih Nivîserê Kompaniyê ve têtin biderkevtin. Yekem û duwem otombêlên xwe ji bona jêr destên Kompaniyê de dane bixistin, da ku ew lêgûmankirin li xwe de bidin bidûrxistin, gava ku ew xelkên xweyî piştrast ji bona

Remadîyê, Begdadê û Kerkukê de ji bona kombûnê de didin binardin, yanî gava ku ew tiştan pê didin binardin; çuneke ew dikarin bi şev û roj ve bêtin bigerandin, tevî ku gerandin bi qedexa ve tete biderkevtin.

14. Ji alîyekî din de ji bona civînên di mala Fuad Elî û Yaqûbî de têtin bigerandin, Di wan civînan de tete Yarîderê SerInzibatê Kerkukê Sitvan Ismaîl Xelîl, Ebdulah Kor Qontiratçiyê Polîs, Başçawîş Inzibat Hemîd, Cemalê Xeyat, Muşîr Hacî Husên Serokê Kehreba Dubis û Amînê Sertaş têtin bibeşdarîkirin.

15. :

1. Nuredîn Waîz
2. Mela Sidîq (Şerîke)
3. Omer Hemed Şufêrê Şerîkeya Ciyilocî (Şufêrê Ehmed Necmidîn)
4. Şêx Ebdulah Hesên Nivîsyanê pêwendîyên Neftê
5. Elî Husên Şufêrê Agirkujîna Kompanîya Dibisê
6. Ibrahim Husên Birînpêçê Kompanîya Dibisê
7. Ebdul-Setar Feysel Şufêrê Agirkujyê
8. Eze-Dîn Serpereştê Agirkujînê. Her û her ew ji bal Şerîkê de „ji bal mister Vadî Vol Serpereştê Îksîdeni de, yê ku ew bi Efserê Sîxurîya Ingilîzî ve li Xaneqînê de dihate biderkevtin“ ji bona Ewropa û Turkiyê de tete binardin.

1. Rûnkirin: Nivîsanvanê nehînyî taybetî ji bona Dîwana mister Lengli ew bi Ebas Fethula ve di PL . 1 Kerkû de tete biderkevtin.

2. Rûnkirin: Eweên bi Tekrîtî ve têtin biderkevtin û hemîşe pêwendîyan ligel Kompanîyê de têtin biderkevtin, evin: 1. Mihamed Ebdulah, 2. Letîf Mohamed Salih, 3. Ehmed Şerîf û 4. Elî Reza

Efserek bi pilê „Reîs“ ve di fermangeha Balafîrxana Kerkukê de di roja 9. 10. 1959 de qîse ligel Begdadê de bi telefonê nehînî ve date bikin, ya ku ew li Balafîrxanê de tete bidîtin û ew rastexo ligel Begdadê de tete bigirêdan. Wî li yekekî de ji Karmendên Balafîrxanê de li Begdadê de date bipirskirin: „Li layê we de çilo ye? Û ma hêjî

Xelk nedane bigirtin? Ji bona min bide bigotin: Medhet çilo ye?“
Bînvânên guhdar li van peyvan Evbûn: N. E. Beytel, Ibrahîm Mela
Mohamed û Serbazê Beytelî Mohamed.

Belgê jimare (42)

نداء الحزب الديمقراطي الكردستاني وعلى الأخصر فإن تأريخه يعود الي أواخر العام 1958

بارزى ديموكراتىيە كوردستانى

نداء الحزب الديمقراطي الموحد لكردستان

ابها الثامنون في سبيل السلم والديمقراطية

ان انتصار ثورة ١٩٥٨ - تموز الخالدة ، وتأسيس الجمهورية العراقية المزيزة ، لم يؤدنى فقط الي تعطيم السموات للقوى
الاستعمارية والشرق الاوسط اذ تلاحق أسس حاص بنفاد الحزب المدواتي ، والى تحويل العراق الي قلد مديعة للسلم والحرية
في للعالم ، بل كانت هوية سامية لثعلت المستعمرين واذنابهم أيضا . بيد انه لم تكن فترة قصيرة حتى الماتوا من
ذمهم وبدأوا بمسلك التزاسرات لاعادة سيطرتهم علينا ، وايضا ثانية بين برائن اليهودية والبرؤس والاشعباد
الاستعماري واد ١٩٥٨ من جديد في صحن ميادين بغداد .

فلن كوردستان العراق سرطحت ما اخذوا بيت الدمايات المسمومة ضد الجمهورية العراقية الفتية
- جمهورية السويج والاكرد - ونشروا أكاذيب الانفصالية ، واتهام المناهدين الوطنيين العسكريه
وحزيم العالبي بمتخلف الافترادات المتطرفة ، ورفق التقارير والاحباريات للنفذة للنفذة الي السلطات الحكومية
ومحرفا بكل قرام التحريض الحكومة ضد الوطنيين وحرنا . وكالذة وضمم الدين ، من ذلك كمال ، خلق التفرقة
بين الحكومة اليهودية ، وبين الحركة التحررية الكردية ، وطابئة جاهل كوردستان العراق ، حرنا المناصر
جدة ايجاد فترة يتسلون منها تحارية جمهوريةنا الفتية وهدمها من الداخل . غير ان نضال حرنا وحكمته الزعيم
البلال عبد الحكيم قاسم ، قد اعطاه هذه التزامية الامد - جارية ، وحالا بين الاستعمار وبين تحقيق
أمنته هذه .

ومم ذلك ولقد استطاع الاستعمار ، متواريا ورواه ستار من ضباب الدمايات والانترادات ، وفي
خلة من القوى الوطنية المتصارعة فيها بينها ، أفت يزلب القوى الرجعية من طوائف موارئين للاستعمار .
وتحاصر تركيا العالبي اكثر من اخلاصهم لوطنهم ، واقطاعيين اكرد خونة ، ضد أمن الجمهورية وسلامتها
ان الاممال الاجرامية التالية للديرة تحت الشرائح الاستعمار واذنابه ونحت جميع ديمر الوطنيين الرجعيين ،
لبيت بشكل لا يفتح مجالاً لثعلت حقيقه ما تقدم بياته : -

أولاً : الفتنة التي دبرها العلويون في كركوك . يوم ٢٥-١٠-١٩٥٨ ، عداء زياره للتدخل الوطني الكبير مصطفي البارزاني لما . هذه الفتنة الميأه التي لعب فيها العلويون المجرم مصطفي رافع ، العميل العتيق للاستعمار ، ونائب القنصل الاميركي وجواسيس شركة النفط هناك ، دور المحرض والموجه وانصرف بصورة مكشوفة . وهذا ذلك ، فإزال العلويين مستمرين في شراء الاسلحة وخزنها بأعداد كبيرة والتمهين على ايام . انما في واستبدال الاسلحة المختلفه زاعمين انهم سيحولون كركوك الى فارس ١٩٤٤ م ومعروف لدى الجميع ، ان هؤلاء العلويين على اعبه الاستعداد دوماً لتنفيذ اواصر تركيبا وحلف بغداد والقنبل وقتن رغبات الاستعمار .

ثانياً : في زيار وعقرة ، توصل شرذمة من الرجعيين الخونة ، والجواسيس السابقين والاتعابيين المجرمين امثال (احمد انا الزبياري ، ومحمد نرس انا ، وسيمكو فارس انا في منطقة زيار) وامثال (عثمان مصطفي وفائق مصطفي وملا مصطفي ، وجواد علي وحجي خندان ، وخورشيد طارب الخوومن رؤساء خورجيه صابر رقيب ، وسدروك بديع ، في منطقة مفره) توصل هذه الشرذمة الهدامه اجمال التجسس لحساب تركيا والدوائر الاستخباريه توصل اعمال القتل والقتل بالفلاحين ، كما حدث في قرية (هرن) حيث قتل ثلاثة فلاحين وجرح خمسة آخرون ، وحيث خلق في الطريق عبدالله تبه ، على يدي هذه الشرذمة . ولهذا الشرذمة المجرمة علامات وبيده بدوائر الجاسوسيه الاميركيه والبريطانيه في الرسل ، والمبارزين في سكر سكر ، وهي جادة في العمل بلحم القوي الرجعية للمتعمدة اخيانه تحت لواء الآخر بنية احداث همتن والشاغبان من الفاضل .

أثالثاً : في منطقة برادوست وبالك الحبط يارزاد ، دأب الجاسوس الخفي الشيخ رشيد لزان والشيخ علاء الدين ، على المغايبه ضد الجمهوريه ، فتمسلا من ابواب الضباط الاتراك والبرانيين وتسهيل مهمه الجواسيس الاجانب .

رابعاً : في منطقة يشدن فر الكثيرون من الاغوات الخونة ، امثال (بايز بيكر سليم انا) و (ابن بايز بيكر سليم انا) و (حه عباس انا) الى كردستان الشريه للتحقق بايران تسرق اموم والذين مع الخائن على حسن انا واخوه وغيرهم من الاغوات الخونه على احداث القتل وارتكاب جرائم القتل والسلب والحرق وتعرض جنود حامية يشدن على الفرار الى ايران ، كما اعترف الجندي (محمود حه الله) لدى آسم الاستدوع ان بايز بيكر سليم انا قد سره على الفرار الى ايران . لقد ارتكب ملاه الاستماره عزلاء في هذه المنطقة الهامه جرائم كثيره نذكر منها على سبيل المثال لا الحصر ما يلي : -

(جيقيل المشهد حرة حسن ، مجتو اتحاد بيليه كردستان البراق ، وروسن تاجر ، وطلخ احمد بورويان)

٢ - اطلاق الرصاص على الناشئ (علي عام رضا) وعلي ديار (علي الحاج أحمد) في قلعة دزه ، ودوار (جه سور) هتار قرية (سيد احمدان) بورد (جهان كبير محمود) في قرية ييموش

٣ - ابراق بيت (مهدا الله عام رسول) وبيت (مهدا الله عامش) في قرية (كردم بهت) . والمهجوم السلع على قرية (سيد احمدان) وحرق دارها سببها عمد اغا ، والمهجوم السلع على محقر شرطة هيرود

٤ - الاعتداء الشنيع ، بالقوة على امرأة في (شوران) . والاعتداء على السيد حدام الدين طيب بأمر حيز قلعة دزه

٥ - سلب ونهب ثلاث مغلغلان من الشتم من نري (هيرو) و (صوبي) و (باردزي) وارسالها الى ايران

خامساً : في منطقة خاتين ، تتدنى المسابك التي سلحتها الحكومة الايرانية ، على الاراض الرقابة باستمرار ، وكثيراً ما يتهبون الرائي والاهوال . كما سلحت الحكومة الايرانية المشار الولاية لها في معانة كردستان للتصيب من قبلها ، وتحرغها لهجوم على اهالي الحدود الرائيين

سادساً : في معانة النيلية ، تواصل المصايب وتطاع الطرق الاتراك ، سرق الوائي والاعتداء على الاعمال في مناطق الحدود . وكثيراً ما يتهدون على القرى الناخمة للحدود

سابعاً : تحشد قوات تركية وايرانية كبيرة على طول الحدود الرقابة الايرانية التركية تحت اشراف الضباط الامريكاني الوجوديين بكثرة في سرهشت وديار بكر ، ودير هولاء الواسعات ضد الجمهورية العراقية .

وعدا ما تقدم ، فان القاعة طهران الفارسية والدرية والكردية ، والذاعات واديو كرامتشاه وسنه ومهايا و تهرين واللثة الكردية ، تواصل الهجوم على الجمهورية العراقية ، وتدهر الاكراد باستمرار الى التمرد والمعيان في بغداد والاحساء بأيران الآرية ا .

ثانياً : يزداد نشاط جواسيس الانكليز والامريكاني في كردستان العراق بشكل مخصوص ضد الجمهورية العراقية والتدبير الفتن والتفائل الفلسطينية .

بابا جهار كردستان العراق للشرغاه ا

ان المغائين السالفة ، فكشف مجلوا ، كيف ان الاستمرين الايركاني والانكليز والفاشيون الترك والفرس ، يعاولون خلق الفتن والاعتشاشات في كردستان العراق . ولا شك انكم تعلمون ان محاولاتهم الاجرامية هذه ، معادية للعاطف الوطنية ، وهي ليست الا لخدمة سياساتهم الاجرامية بحال الكرد وكردستان ، سياسة اثناء الالة الكردية ، واحتلال وتقسيم كردستان ، ونهب خيراتها وترواتها الضخمة ، وايقاء شعبيها في حالة التآخر الديامي والانتصادي والاجتباب والفتاق . ان هولاء الاعداء الالهة للشعب الكردي ، يروسون اليوم خدع شعب كردستان وتحرشهم ضد الجمهورية العراقية ، جمهوريتهم المنيبة .

ولا ريب انكم لن تسبحوا بمرور ستاوسم الجهدية ، وتقدمون جيداً ، مدى الخطر الكبير الذي تشكله هذه
 للزعامات الاستعمارية على جمهوريتكم الزبيرة ، وعلى حياة الحرية والسمامة والديمقراطية التي ستقدمون بها في ظلها ، وعلى
 مستقبلكم البير وصحتكم الطبيعية ، فنبهنا ، واسفروا هذه الالاميب ، ووسعوا فواكم ونهشوا لاجهاط جميع الزعامات
 الاستعمارية الريرة ضد جمهوريتنا الحربية ، فنوطد جمهوريتنا بقيادة بطلها العظيم عبد الكريم قاسم .

يا جميع المختسين م الوطنين الثمرتين .

ان حزبتنا ان تضع ايدكم هذه الرقام التوسية ، يدعوك وحبب بكم جميعاً ان : هموا ووجدوا قواكم في صفوف جبهة الاتحاد
 الوطني للدفاع عن الجمهورية واتجاهها الديموقراطية والمقاومة جميع الزعامات الاستعمارية . ويصادكم حزبتنا ان يواصل النشاط
 - كمشور . في جبهة الاتحاد الوطني - بكل قوة ضد الاستعمار ومزامراته الدنيئة .

عاشت الجمهورية العراقية الزبيرة بقيادة زعيمها الكبير عبد الكريم قاسم .

عاشت الاخوة العربية - الكردية حجرة الزاوية في انتصاراتنا

للوث والمزوي والبار لاذنب الاستعمار والرجسين التلونة .

عاشت جبهة الاتحاد الوطني العراقية .

الكتيب السياسي

للحزب الديموقراطي الموحد لكرهستان

باري ديموكراتي به ككر تودي كرهستان

Wergerandina belgê jimare (42)

Bangewazîya Partîya Demokratî Yekgirtîyê Kurdistan

-Bi pîrbûn ve mêjûwa wê ji bona dawîya sala 1958 de tete bivegeandin-

Ho Têkoşerên rêya Aştîyê û Demokratîyê

Bi serkevtina şureşa 14 tîrmeha nemîrî ve û damezirandina komara Iraqîyê xweşevist ne bes tenê wê textikê piştî Impiryalîyê li Rojhilata Navrast de date bişikenandin, rehên peymanî Begdadêyê şerxwaz datin helkişandin û Iarq bi keleha hîmkirîyê aşîtîyê û zadîyê di deverê de date bikirin, wê hêjî biserjî ve li Impiryalizmê û Kilkên wê de serî datin bisurandin û bigêjkin. Lêbelê zor pê nehate biderbasbûn, ew li gijî wê de hatin biderçûn û wan vîlikên ji nû ve didatin bihûnandin, da ku ew dîsan zalbûna xwe li ser me de bidin bivegerandin û careke din ew me li jêr pencên bendîtî, perîsanîyê û zordarîyê Impiryalîyê de bidin bixistin û ew me ji nû careke din ji bona nava bendîxana Peymana Begdadê de bidin biavêtin.

Li Kurdistanê Iraqê de bi xêrayî ve wan bi rijandina piropagendên jehravî ve bi dijî komara Iraqê -komara Kurd û Erebb- ve dane bidestpêkin. Wan bi belavkirina derewên Cihêbûnê, Tawanbarkirina Xebatvanên Welatperwerên Kurd û partîya wanî pêşrev bi buxtan, vir û delesan ve û di rêkirina raport û hewalên derew û durustkirî de ji bona Karbidestên Serdarîyê dane bidestpêkin.

Çi di hebana wan de ji bona handana serdarîyê de bi dijî Welatperweran û partîya me ve dihate bidîtin. wan datin biderxistin. Mebesta wan li van kirinên nemerd de dihate biderkevtin, ku ew duberekîyê di navbera serdarîya komarê û bizava azadîxwazîya Kurd, pêşreva cemawerên Kurdistana Iraqê û partîya meyî têkoşer de bidin bidurustkirin, da ku ew ji xwe re tede xaçirêkekê bidin bipeydakirin, ji bona ku ew ji xwe re tere şerê komara meyî sava bidin bikirin û wê ji hundur de bidin biherifandin. Lêbelê xebata paertîya me û şarezaya Zeîmê Qehreman Ebdul-Kerîm Qasim ev vîlika Impiryalîyê datin biberavêtin û wan nehiştin, ku ev hêvîyên Impiryalîyê bêtin bicîhatin.

Ligelvêjî de Impiryalyê li pişt perdê de piropangenda xweyî derew jiber bê agehdariya hêzên Welatperwer de bide bibelavkirin, çunke hêzên Welatperwer di nava xwe de bi pêxîlên hevdû ve hatibûn bikevtin. Van hêzên Kevneperestî Toranî ser bi Impiryalizmê û Dilsozên Tukiyê ve, yên ku ew jêre bi dilsoztir ji welatê xwe de dihatin biderkevtin, û herwehaji Derbegên Kurdên Xinêz jî dikarîbûn bi dijî asayîşa komarê û aramiya wê ve bidin bikarkirin. Ev karên tawankirîyî hûnandî li jêr çavdêriya Impiryalyê û Teriyên wê de û li ber çav û guhên Helbijarvanên Kevneperestîyê de bi eşkere ve dihatin bişînbûn, ew hîç gûman li ser rastiyên hatî de nedin bihiştin:

1. Ew awaja ku Tôranîyan di roja 25. 10. 1958 de li Kerkukê de di dema serdana Têkoşerê Gewreyî Welatperwer Mustefa Bazanî ji bona wê de dane bisazkirin. Ew awajeya korî Toranî ji bal Tawankar Mustefa Raxib de hate bidurustkirin, yê ku ew bi Kirêgirtîyekî kevnî Impiryalyê, Şahbederê Emerîkî û Sixurê Kompanîya Nefte ve tête biderkevtin. Wî bi eşkere ve rola handanê û birêvebirina wê ajawê didate bidîtin. Cigeh li vê jî de Toranî her ji bona kirîna çekan xerîkin û wan çekekî zor jî dane biveşartin û herwehaji ew xwe li ser bikaranîna çekan û avêtina bomban de didin bivêrkirin. Ew bi devên xwe ve didin bigotin, ku dê ew Kerkukê bi Qurisê duwem ve bidin bikin. Li layên hemûyan jî de têtin birûnkirin, ku ev Toranîyan hanê jî hemîşe ji bona bicîkirina fermanên Turkîyê û peymanê Begdadê bi pê arezûwa Impiryalyê ve bi amade ve têtin biderkvetin.
2. Li Zîbar û Akrê de destyekî kevnepereştî Xinêz, Sixurên kevnekan û Derebegên Tawanbarên nala Ehmed Axayê Zîbarî, Mohamed Faris Axa û Simkô Faris Axa li Zîbarê de, yanî weku Osman Mustefa, Fayiq Mustefa, Mela Mustefa, Cewad Elî, Hecî Xendan, Xurşîd Ereb Axa û Serkên Surçî Sabir Reqîb û Sedrok Bedî li navçeyê Akra de... ev taqimên Wêrankerên hanê hemû ji bona berjewendîya Turkîyê û Dam û Destgehên Impiryalyê de didin bikarkirin. Kuştin û linavbirina Cotkaran dirêjîyê pê didin bidan, mîna ku wan li gundê (Hêrtê) de sê Cotkar dane bikuştin û pênc jî ji wan de dane bibirînadrkirin. Di rê de Ebdul-Lah Teto wan date bixenekandin. Ev tqaimê Tawanbar pêwendîyeke wanî nêzîk bi dam û destgehên Sixuriya Emerîkî û Ingilizî ve li Musilê de tête

biderkevtin û herwehaji pêwendîya wan ligel Toranîyên Kerkukê de tête biderkevtin, da ku ew hêzên Kevneperestîyê û Xinêzîyê li jêr ferman Yekekî din de bidin bixirkirin, bi niyaza ku ew ajawa navxweyî bidin bidurustkirin.

3. Di navçeyê Biradost û Balek de dirawsên Barzan Sîxurê xurîyê Şêc Reşîdê Lolan û Şêx Ela-Eldîn bi vexistina ajawê ve dane bidestpêkirin û Efserên Turk û Iranî ji bona layên wan de têtin bihatin û ew karên Sîxurîyê ji bona Beganan ve didin biasankirin.
 4. Di navçeyê Pişder de gelek li Axên Xinêz de weku (Bayiz Babekir Selîm Axa), Kurê wî (Bapîr Babekir Selîm Axa) û (Hemey Ebas Axa) ji bona Kurdîstana Rohilafîyî bi zor ve bi Iranê girêdayî ve hatin bihelatin. Ev ligel Xinêz Elî Hesên Axa û birayên wî û Axên Xinêzên din de ji bona vexistina ajawê her bi xerîk ve têtin biderkevtin. Her û her ew kuştinê, talankirinê û sûtandinê didin bikirin û herwehaji ew Serbazan didin bihandin, da ku ew ji bona Iranê bêtin bibazdan... Mîna ku Serbaz (Mehmud Heme Axa li layê Femandeyê ser Embarê de dayite bigotin, ku Bayiz Babekir Selîm Axa ew ji bona reva Iranê dabû bihandin. Ev Tawanbarên hanê di vî navçeyê giring de zor tawanbarî dane bikirin û hinekan ji wan de em didin bibîrxistin:
1. Kuştina Gorîvanan Hemze Hesên ji Endamê Yekîtiya Qutabîyên Kurdîstana Iraqê de, Rostem Qecer û Hacî Ehmedê Por Rîhan.
 2. Teqe li Têkoşer (Elî Mam Reza) de, li mala (Elî Hacî Ehmed) de li Qeladizeyî de, li mala (Heme Sor) Muxtarê gundê Seyid Ehmedan de û li (Cangîr Mehmud) de li gundê Bêmoş de dane bikirin.
 3. Sutandina mala (Ebdul-lahê Mam Resul), mala (Ebdul-lah Mameş) li gundê Girmeyter de û pelamarî çekdarî ji bona ser gundê Seyid Ehmedan.
 4. Destdirêjî ji ser namûsa Jinekê de li (şoran) de dane bikirin û herwehaji hêrîşkirina ji bona ser Husamedîn Teyîb Karmendê destdanî li Qeladizeyî de dane bikirin
 5. Talankirina sê kerî pez li gundê (Hêro), (Merê) û (Bawezi) de dane bikirin û wan ew ji bona Iranê de dane bibirin.
5. Di navçê Xaneqîn de, Çetên ku Iranê çek bi wan ve dane bidan, ew

ji bona nava xakê Iraqê de têtin bihatin û ew terş û pez didin bitalankirun. Serdarîya Iranê Hozên layê xw jî de di herema Kurdistanê de dane biçekdarîkirin û ew wan ji bona hatina ser sînorê Iraqê de dide bihandan.

6. Hêzên Cete û Rêgirin Turk li navçeyê Amêdîyê de mer û malat didin bidizîn û li ser sînor de ew ji bona ser gundan de didin bidestdirêjîkirin.
7. Hêzeke zorî Turk û Iranî li ser sînorê Iraqê de li jêr fermandarîya Efserên Emerîkî de li Serdeşt û Diyarbekir de hatîye birkirin. Ew pîlaneke bi dijî komara Iraqê ve dide bixerîkkirin. Cîgek li van jî de Radya Taranê bi farisî, Erebî û Kurdî ve, Radya Kermanshah, Sine, Mehabad û Tevrîzê bi Kurdî ve her hêrîşê ji bona ser komra Iraqê didin bianîn û ew daxwazê li Kurdan de didin bikirin, ku ew dev ji Begdadê de bidin biberdan û ew ji bona pal Irana Arî de bêtin biçûyîn.

Ho Cemawerên bi avrûyêb Kurdistan!

Ev rastîyên, yên ku em li ser wan de hatin biaxivtin, bi eşkere ve didin biderxistin, ku Impiryalîyên Emerîkî û Ingilîzî û Faşîyên Turk û Faris bi vexistina hera û ajavê ve li Kurdistanê Iraqê de pê dane bidestpêkirin. Ew bi xwe jî ve didin bizanîn, ku ev vexistina agirê wanî tawanbarî bi dijî berjewendîya welat ve têtê biderkevtin û ew her û her bi wê siyaseta wanî pêşîyî bed ve bi dijî bizava Kurd û netewe^Kurd ve têtê biderkevtin. Wan Kurdistan date bidagîr û dabeşkirin, da ku ew saman û dahatîyên wê ji xwe re bidin bitalankirin û da ku her millet di warên siyasî, abûrî, civakî û rewşenbîrî de bi paşkevtî de bête bimayîn. Ev Dujminên hanê didin bixwestin, ku gelê Kurdistanê bidin bixapandin û ew wî bi dijî komara Iraqê, komara meyî şêrîn ve bidin bihandan. Hîc gûman têde nayête bidîtin, ku hûn hîc tu rêyê bi xistina kulavan ve ji bona ser serên pê nadin bidan. Hûn baş didin bizanîn, ku çi metirsîyeke gewre bi hoyê van pîlanên hanê ve berê xwe ber bi rûwê komarama meyî xweşevist ve didin bivekirin; jiber ku ev hêrîşa hanê ji bona ser jîyana azadîyê, bextewerîyê û demokratîyê de têtê biderkevtin. Kake hêjî dem têtê bidîtin. Ca wiryabin û agehê we divê li fêlên dujminan de bête biderkevtin. Hêzên

xwe bidin biyekxistin, da ku hûn bikaribin hemû pîlanên Impiryalîstan bi dijî komrama mayê şêrîn ve ji rehan de bidin bihelikişandin. Ba komara me bi Serokîtîya Qehreman Ebdul-Kerîm Qasim ve bête bi pet û hîmkirin.

Ho Dilsoz û Welatperwerên Iraqê!

Di dema ku partîya me van rastîyên hanê ji bona ber destên we de dide bixistin, ew daxwazê li we tevan de dide bikin, ku hûn hêzên xwe di Berê Yekîtîyî Welatî de ji bona parastina komarê, rêbazê demokratîyê û berberîkirina gişt pîlanên Impiryalistîyê de bidin biyekxistin. Partîya me peymanê dide bidan, ku ew dê weku Endamekî BerêYekîtîyî Welatî dirêjîyê bi têkoşîna xwe ve û bi hemû hêzên xwe bi dijî Impiryalistîyê û pîlanên wêyî pîs ve bide bidan.

Bijî Komara xweşevista Iraqê bi Serokîtîya Zeîmê mezin Ebdul-Kerîm Qasin.

Bijî Biratîya Kurd, Ereb berdê bingehîyî bi serkevtina me ve.

Mirin û Sermezarî ji bona Kilkên Impiryalîstan, Kevneperestan û Xinêzan.

Bijî Berê Yekîtîya Welatîyî Iraq.

**Mekteba Siyasîya
Partîya Demokrtaî Yekgirtîyî
Kurdistan.**

Belgê jimare (43)

رد التركمان على نداء الحزب الديمقراطي الكردستاني

التركمان الديمقراطيون

رد على نداء الحزب الديمقراطي الكردي .

يا رواد الديمقراطية والسلام .. ويا أحرار العراق *

إن انتصار ثورتنا المعجزة ثورة الجيش والشعب يوم 14 تموز الحالك وبشفقة الشعب العراقي قد فوت على بعض الأكراد المتطرفين تحقيق ما ريعم الاتصال التي لم تكن في يوم من الأيام خافية على أحد .. وإن معرفة هؤلاء البعض لهذه الحقيقة سالتهم إلى أن يكيلوا الاتهامات جزأماً على تركمان العراق المناهضين من أجل الديمقراطية والسلام والحيمة المرة الكردية والوحدة العراقية . وإنما انتصر تركمان العراق الوشقة لأحسن رادع لهذه الاتهامات وماهجرة كادوباني التي قدمت فيه كركوك * ٢٧ * شهيداً وأكثر من خمسون جريحاً من عيرة شبابها المناهضين غرباً على مذبح الحرية وذلك في حزيران عام ١٩٦٦ إلا دليلاً على ذلك ~~وتمسكهم في~~ انتفاضة الشعب الجبارة سنة ١٩٤٨ استنكاراً لمعادمة بوريسموث الجائرة الدليل ~~ثاني~~ على الروح التضالية الكامنة فيهم .

كذلك خروج أهالي كركوك عن بكرة أبيهم في مظاهرة كبيرة تأييداً لثورة الجيش وقادته الأمشاسوس في صباح ١٤ تموز وإرسالهم سيل من برقيات التأييد لدليل ثالث على وطنيتهم .
وإننا نفتخر بأن وفدنا الذي جاء إلى بغداد لتقديم الولاء والأخلاص لجمهوريةنا العزيزة وإظهار تأييدنا للثورة المباركة ولزعيمنا الأوجد عبد الكريم قاسم كان من أعظم الوفود .

كل هذه الأدلة تدفع عنا تهمة الطورانية تلك التهمة التي أصبحت كلمة استهلاكاً ~~تعرضها تلك~~ الفئة من المتطرفين الأكراد من حين لآخر .

الطورانية كما هو المعروف حركة ترمس إلى جميع أممك العالم في وطن واحد وإن براتنا من هذه التهمة واضح لدى

حكومة بغداد وهي للشيء العراقي . وإن نخلل الكلام في هذا الصدد .

وإن حادثة كركوك كما هي معروفة عند حكومتنا تلتخص بما يأتي :

في يوم ٢٥-١٠-١٩٦٨ رجع المناضل البارزاني من السليمانية إلى كركوك في طريق عودته إلى بغداد . وقد استغل هذه الفرصة بعض المتطرفين الأكراد الذين جاؤوا من خارج كركوك وأخذوا يستنفون أهالي كركوك بلاقنتهم وعتاباتهم المضادة للوحدة العراقية وللتركمان بصورة خاصة وكانت إحدى هذه الهجمات [كركوك شاري كوردانة بادزيبسي سي بيكتة] باللغة الكردية وسامعاً باللغة العربية * كركوك مدينة الأكراد ليزكها غير الكردي * وكركوك مدينة كركوك تركمانية * حقيقة لا تحتاج إلى جدال .

وأخذوا بعد ذلك يطوفون في شوارع كركوك رائحين لانفايم المادية وعائنين ، فلبسط الاستعمار وأذناه ، وهم يمشون بأيديهم الجالس في الكليبات والسابقة وأخذوا بعد لك يجمعون على هذه الكليبات والمخازن عظمين واجهاتها وأثابها ولوحاتها . وان سجل التخصيص موجود لدى الحكومة فراجعوها بالحزب البارتي الكردي إن أردتم الحقيقة .
 أما كون مصفى راقب موجهاً لثمة كركوك فلو اقتراء مردود من من أسانه لانه لم يكن في كركوك أثناء الحادثة بحيث إنه ساكن في بغداد منذ أمد بعيد ، وأما اتهامه بأنه عميل حتى للاستخبارات فانا نذكركم بالدور الذي لعبه في حرب فلسطين فهو كان عميلاً للاستعمار لما قذف باستقالته في وجه العدو الأله في تلك الظروف الحرجة ساحباً نفسه من معرلة حرب فلسطين . وأما شراء أهالي كركوك الأسلحة وتدريبهم عليها فانا نحيلكم الى الاستخبارات العسكرية في كركوك تبرز لكم الأسلحة التي ضبطوها في فندق الراقدين لدى أولئك المتطرفين الانفصاليين .

أقلب الورقة

كل هذه الحقائق تدفع عنا هذه الافتراءات والمزاعم الظالمة وانا كان بما يزعمه الحزب البارتي الكردي عن خزن اهالي كركوك للأسلحة وتدريبهم عليها صحيحاً فلم لا يتجربون الجهات المختصة بذلك لكي تتخذ التدابير بحقهم ونحن مستعدون للتعاون مع الحزب البارتي الكردي ومع أي حزب أو منظمة في العراق للكشف عن هذه الاعمال ان وجدت وأخيراً ندعوكم ايها الوطنيين والعمالين علم صيانة الجمهورية والمناضلين في جبهة الديمقراطية . على وحدة الكيف العراقي وعلى سبل السلام الى التكتف والتساند غرباً وكراداً وتركماناً وسائر الاقليات الاخرى . ندعوكم جميعاً الى الحذر وعدم الأصغاء الى مزاعم المتطرفين والفاشيين والشوفيين . ندعوكم الى العمل يداً واحدة للنساء على مولاة والائتلاف حول قائدة البطل وزعيمنا الامجد الذي لا تعرف زبناً سواء بمحترمي نسف .

عاشت الجمهورية العراقية حرة ديمقراطية بقيادة زعيمنا العظيم

عبد الكريم قاسم

عاشت الأخوة العربية الكردية التركمانية

عاشت الجبهة الوطنية

والموت للاستعمار وأذناه الرجعيين مفرق الصقوف

عن تركمان العراق الديمقراطيةين

Wergerandina belgê jimare (43)

Bersiva Turkumanan li se bangewazîya Partî Demokratî Yekgirtîyî Kurdistan de

Turkumanên Demokratî

Bersiv li ser vegotinên Partîya Demokratî Kurd de

Ho Rêrewanên Demokratîyî û Aştîyê... Ho Azadîxwazên Iraqê.

Bi serkevtina şûreşa meyî pîroz, şûreşa gel û supah ve di roja 14 tîrmeha nemir de rêya gihiştina armancên hinekan ji Kurdên cihêxwazvanan de date bipûçkirin, ku hemû layekê jî vê didin bizanîn. Ca çunke ew bi xwe jî ve vê rastîya hanê didin bizanîn, jibervêjî ve ew bi dijî Turkumanên Iraqî ve bi buxtanan ve dane bidestpêkirin. Jî yên ku ew ji bona demokratîyê, aştîyê. Jîyana azad û yekîtiya Iraqê de didin bitêkoşînkirin. Helwesta Turkumanên Iraqê bi baştirîn berberê van buxtanan ve tete biderkevtin. Di dema kuştara Gawirbaxê de di sala 1946 de tede 27 Gorîvan û bêtir li pêncî Birîndaran de ji baştirîn Lawên Turkumanan de hatin bidîtin. Turkumanan di raperîne de sala 1948 jî de bi dijî peymanî Portsimis jî ve dane bibeşdarîkirin, ku ev jî bi nîşana canê xebata wan ve tete biderkevtin.

Herwehaji derkevtina xelkê Kerkukê bi carekê ve di xwepêşandinê de ji bona piştgiirtina şûreşa supah û Rêberên wêyî aza ve di roja 14 tîrmehê de û nardina birûskên layîngîrîyê ev hemû bi nîşana welatperweryê ve tetin biderkevtin.

Em şanazîyê bi vê ve didin bikirin, ku desteyê Şanda me ji bona Begdadê hate biçûyîn, da ku ew dilsozî û layîngêrîya me ji bona komara meyî xweşevist û Zeîmê yekta Ebdul-Kerîm qasim de bidin bipêşkêşkirin. Ev belgeyên hanê hemû bi hev re tawanbarîya Toranîya me ji ser me de didin bihilanîn, ev buxtana hanê ji bona ragiyandina nav xwe hinek ji Kurdên serhişk nav bi nav ji xwe re didin bikaranîn.

Weku hûn dizanîn, ku Toranîti bi bizûtneweyekê ve tete biderkevtin, ya ku ew dide bixwestin, ku hemû Turkên di cihanê de di yek welatî de betin bikomkirin. Serdariya şûreşê û gelê Iraqê jî didin bizanîn, ku em li dorhêla wê de tetin bikomkirin, êdî em zor li ser vê de nayêtin

biçûyîn.

Rûdana Kerkukê, mîna ku Serdarî jî dide bizanîn, weto hatîye birûdan: Di roja 25.10. 1958 de gava ku Barzanîyê Têkoşer ji Sulêmanîyê ji bona Kerkukê de hate bigihaştin û ew ber bi Begdadê de dihate birowiştin, hinekan ji Kurdên serhişk ev ji xwe re bi kês ve datin bizanîn. Ji yên ku ew ji derveyî Kerkukê hatibûn bihatin, wan bi giravêtina xwe ji bon xelkên Kerkukê dane bidestpêkirin, gava ku wan bang bi dijî yekîtiya Iraqê û Turkumanan ve didatin binagkirin. Wan didatin bibangkirin û digotin: (Kerkuk şarê Kurdane ba lê derçê Bêgane). Bi xwe ve peyv li ser de hatîye biderkevtin, ku Kerkuk bi şarekî Turkimanî ve tête biderkevtin. Emca ew bi ser şeqamên Kerkuk ve dihatin bigerandin û durujmê wan pê bû û wan didatin bibangkirin: (Biruxe Impiryalist û Kilkên wê) û wan bi destên xwe ve nîşana wan kesan didatin bikirin, ji yên ku ew di kazînoyên xwe de dihatin birûniştin. Li paş de wan hêrîşî ser dukan û enbarên wan dane bikirin û derî û camên wan dane bişikenandin û ew zîyana ku wan dane bikirin, ew li nik serdarîyê de tête bidîtîn. Debera hizba Partî ji xwe re li wê zîyanê de bide temaşekirin.

Yên ku ew dibêjin, Mustefa Raxib ev hera hanê dayîte bivêxistin, ew didin biderewkirin, çunke ew kesên hanê li wêderê de nebûn û ew li Begdadê bûn. Tawanbarkirina wî jî bi kirêgirtîyê Impiryalistê ve em dixwazin bi bîra we ve bidin bixistin, bê ka wî çi rolek di şerê Felestînê de dayîte bilîstin, Heger ku ew bi kirêgirtîyê Impiryalistê ve bihata biderkevtin, wî vekişandina xwe li ber dev û çavên Ebdul-Ilah de di wê dema nazik de nedidate bidanîn. Lêbelê li ser çekkirina xelkê Kerkukê û fêrkirina li ser wan de em we ji bona Hewalgerîya Supahî de di Kerkukê de didin binardin, tanî ku hûn bizanîbin, ew çekên, yên ku ew li mêvanxana Fafîsden de hatibûn bigirtin, bi çekên Kurdên serhişk û Derebegên wî ve têtin biderkevtin.

Ev rastîyên hanê wan buxtanan ji me didin bidûrxistin. Ev vegotinên hizba Partî bi xirkirina çekan ve ji bal xelkên Kerkukê de û fêrkirina wan li ser de, heger ku ew bi rast ve tête biderkevtin, çima ew dam û destgehên taybetî nadin biagehdarîkirin? Da ku em jî ligel Partîya Kurd de û ligel her partî û taqîmekî din bi amade ve bêtin biderkevtin, ku em bi hev re van tiştan bidin bieşkerekirin.

Di dawîya dawî de ho Welatperwerên karkerên ji bona parastina yekîtî û hebûna Iraqê didin bangkirin, ku Ereb, Kurd, Turkuman û Kêmîyên Mîlî piştta hev bidin bigirtin û biwiryabin û ew guh bi peyvên Serhişkan, Faşit û Şovînîyan ve nedin bidan. Em ji we didin bixwestin, ku hûn hemû bi yekdestî ve bidin bikarkirin û van mehêlin û li dora Serdarê Qehremanê meyî yekta Ebdul-Kerîm Qasim de bêtin bikomkirin.

Bijî Komara Iraqêyî azad û demokratî bi Serdarîkirina Zeîm Ebdul-Kerîm Qasim ve.

Bijî Biratîya Ereb, Kurd û Turkumanan.

Bejî Berê Welatî.

Mirin ji bona Impiryalistîyê û kilkên wêyî Kevneperest, ji yên ku ew rêzên me didin biçirandin.

**Ji dêlva
Turkumanên Iraqîyî Demokratî de**

Belgê jimare (44)

به پێشانی پارتی پێشکەوتوو و پێشکەوتوو کۆمەڵەیەکێتیان هێناوە و شایێکیان کرد .
دوینێر چۆن تۆرانیگە ئەگەر ئەگەر ئەو پێش بوو بەزاد بوو [نۆمشتی تیکۆشەری
گەورە کۆمەڵەکان و گەورە کۆمەڵەکان] و هەر وەک لە سەر چاوەڕێ فەرە و ئەم
و پێگە [بەیت] . ئەم چۆن تۆرانیگە ئەگەر ئەو پێش بوو بەزاد بوو [نۆمشتی تیکۆشەری
تەمبە بابا ئەم] [دایە زێوی و پێشکەوتوو] [نۆمشتی تیکۆشەری] .
تەمبە بابا ئەم [دایە زێوی] . [نۆمشتی تیکۆشەری] .

بەتێن
١٩٥٨
/ ٥٥

Wergerandina belgê jimare (44)

Xebereke bi pele ve ji bal Kadirekî Partî de li Kerkukê de hatîye binardin.

Ji bona Encumena Partîya Yekgirtîyî Demokratîyî Kurdistanêyî mezin li şarê Kerkukê de

Donê çend Toranîyek li Kerkukê de ji bona Begdadê de ji bona (kuştina Têkoşerê gewreyê Kurdistan û Iraqê de Mela Mustefa Barzanî hatine biçûyîn), her weku min ev ji serçavîyên wan de ev dengê hanê date bibihîştin. Ev çend Toranîyên hanê li Begdadê de li Mêvanxana (Findeq Kerkuk El-Cedîd) de... nêzîka Bab El-Difah) de hate bidabezîn û hêzeke dinî wan jî li Mêvanxanan (Findeq Ikspirês El-Şemal - nêzîka El-Meydan) de hatine bidakevtin. Ev dengê hanê min li (Çawîşê Asayîş de) dayîte bibihîstin.

Betîn
di 22. 1. 1959 de

Belgê jimare (45)

تقويوين خيويين من مصدر حزبي

تعبدا احيانا الرئيخ (برادرست) لنا بي -

١- ان مديرانې تركوت و معانې غيرى و معانې الياس الذي يشتغلان في ذاتيه امن تركوت و يدخل الياس تركوتى في دائره كركوت تركوت و المنقول الان الى البصرة . و انومر معانې في امن شركه تدركوت تركوت و انومر ابراهيم العمراوى المنومر في محضره منقوله النقط و الرئيس المتقاعد عبادى الذي يشتغل في غربا* دوزيره . و الدتيا و المتقاعد يحيى جواد في شركه نيلكركوت (نمره ٨) و انزل على به الشيشي و انحر جواد في شركه تدركوت تركوت و حسين شى المتقاعد من الجيش المشيرى باله (الناي) و حلقى طاع تان و يارة و دنان سنان الذي كان تابا في التطهيرة الامنية في كركوت و رستم معنوى النائب من سره امدت تركوت و جواد صاحب سينا العليين و حلف طابى القصدت في شركه النقط و على انا السان في القلعة و منى جواد صاحب سول النسل و النشم و سبى معنوى عزيز و كرم آدي الصبور (كرم تور) مع المعنى باهر و هوانان بقال .. و شيا* طالب الصيد لى في ميدانية تركوت و معنوى العامل في شركه نيلكركوت و هو ابراهيم اخذت دانا غير الله .. ان مولانا* جميعهم من الرييل المتقدين و الخونه و لديهم علاقات قوية و احدا بعد الاخر . و بالاحقر مدير الامن و معانې الياس و سنان غيرى الذين يجتمعون دانا في دار المعانې غيرى و دنقا سنان امر الان ليعاخذ المسترشد الصدو اسمايل خليل يجتمع و يشغل بهم ايضا ..

٢ - ارسل لنا الشرطى السرى الصدو (١) رسالة موقفة باسمه و التي املتها عند الرئيخ (برادرست) حول فيها بيان من الايام كتبت و انفا عند باب مدير الامن و ان معانې الياس و معانې محمد جواد حسن جالسان عنده . و كان معانې الياس يقول لسنان محمد جواد حسن (.. انك لست لكمان بان تمتد على ريزر خيتار و من ذلك هو شوزاني فن و لم يشتغل لشعرية ..)

٣ - ان هذا الرييل المسمى ريزر خيتار هو رجل طوزاني خان و هو و ذلك الرييل الذي زيرنى تسجيل نفوس عام ١٩٥٢ و الذي احوال الى المحكمة بتهمة تزوير الاوراق . فوان من السجل هو الذي ايضا فتح كان هو (يلدان) الذي عرفنا به الحجم على الذين كانوا يودعون التنازل اليه معنوى البارزاني .. و كما شير لنا و انومر في شهر (١) بانته حاد ريزر خيتار - يانفر شيئا الى سريرا و لديه علاقات قوية بالرييل الحياتين و الناصدين الذين يحملون ضد حكومتنا الوطنية في كركوت و الشيرانيين الذين يسكنون حاليا في بغداد في الاحمية كاليمنيين و الآريين ..

٤ - و يقول (١) المذكور في خبره بان (٢) لديه معلومات تامة بكل هذه العلاقات الخفية و ان هو حوا من مدير امن كركوت لم يتمكن باخبار تلك العظمتى و ان اذا انتقل من كركوت الى اربيل فان هو حوا ان يشار يشير الى كل الاسرار التي يخفى تحت هذه الشبهة الخفية .. و ان الانطماض ١٩٥٤ ١٩٥٤ قد بعدوا ... لانهم يكرهون ان يشار على هؤلاء الخفية و ابريا في يوم ١٤/١١/٥٦ الى بغداد و ثلثها فيها التيسر على ريزر خيتار ..

- ٦- ان الشخص (٢) اخبرنا بان قد جلبوا الاسلحة من الفرنج - السرب من وحدة الذي يخطط فيها بال الدبلة والراب النهير .. على بعد (١٥) كم على اليمين - عدة مرات و بحيرتها بواسطة التوت التي حرجية ووزونها على متان السيد بواسطه رتبههم متان العاصي وحسن العاصي .. لقد داراها مدير امن كركوت ومعاونه باسم الزبارة والرتبة .. وما تعلم حتى الآن قد جلبوا ثبات وبهايات من الاسلحة الى هناك وكل وجبة فيها حماره من (١٥ - ٢٥) بقره ورتبات .
- ٧- يوجد هنا لك ~~الشرطي السري~~ معتدا لمدير امن كركوت وهو يدوره بعقبا ايضا .. يرسله مدير امن كركوت بين حين وآخر بالمرجات الرسمية الى بغداد ليامن اتصاله بالبحثيين في بغداد بصورة مستمرة ..
- ٨- ان القائد الاول الطيار حسن صهبة الله العمري يتصل بالسمايين في شربة التند والذين الملاطيين الشونة بصورة مستمرة .
- ٩- بين كل ١٥ - ٢٥ يوم يأتيه الشونة من العويبة من امر الانتباه واستمرار اخرى من اتاعلم يجتمعون في دار مشير الكركي ويتعلمون بمشيم يمشي لسين ورجونم .
- ١٥- ومراسم عديدة يجلبون الاسلحة من الحرجية بواسطة سيارات دائره البر الى داراين هم .. والذين في داراين ان تلك الاسلحة باجمعها يجلبونها للمشرف نفسه ولكن لتبعد التند به - لان لم يدبره - لم يأتي بها الى داره .. ومن ذلك كما علمنا ان جلب تلك الاسلحة بالسيارات المعادة لدائرة البر ليست على علم اي مهندس او مأمور مشرف في دائره البر ..
- ١١- يوجد شخص في دار حسين جمعة القيرت نفس في الشركة - دائره الاراضي - بزم بانة دائره هو المشير العام للبحثيين ولكن بعد تدقيق وتحقيق علمنا بان النشر العام للبحثيين لم يأتي في هذه الايام الى كركوت وان هذا الشخص يستتبه ايضا ..
- ١٢- ان المتورقات حسن ~~البياتي~~ البياتي المتورق في دائره امن كركوت له عدة عمه بالانواريين وشجعهم دوما بانهم يجيبونهم ان لا يخافون وحيان يتنصروا من الاراد ..
- ١٣- وان ذوقين البران الفلسطيني البشيرة خصصها على بعد ١٢ كم دراهم على شهر حرجية لتعين الدجاني و قد اجتمع في يوم ١٦٥ / ١ / ٨ تمهيدا بالسفراء ابراهيم حسر مدير ادارة الفرنج وعلى مستوى مدير كوميونيتيكنس في الشركة والمعهد الطيار المتواجد حسر الدين في ذلك المكان في الساعة ٢٠ - ٢١ مساء وسعد استقرض هذا الاجتماع الى ١٠ / ٢٠ - ١٠ / ٢٠ .. وان هذا الشخص كان لم يمتن هناك بين فان هذا ~~المتورق~~ للدباباته فكل ولكن الآن قد حول بيته الى هناك وجعل منه وزنا لتجسسها ليسر الضيق العرب الفلسطيني والاشقيين والشورايين العربه الطامعين .. ان جميع هؤلاء الشونة يجتمعون بعضهم ببعض في هذا المكان بعيد عن انظار المراقبين .
- ١٤- ان البعثيين قد بدأوا بتز اعطاء العمورين ووسا بدأوا بتعديل اوراقهم ايضا لتتدين المراقبين واخفا افعالهم التاسدة ..
- ١٥- كما ذكرت اعلاه قد نقل (٨) بتمت وبهايات .. ولهم ما نرى بان شيئا الى جميع المتأمرين والعاديا البعثية - ونقول ايضا بالعامم - اذا يسمونهم - ان يوجدوا الماكن الاسلحة .. فاذا اراد ان

بقوا بهذه اللجنة ليعيدان بعون (أ) تحت إشرافنا ، كما يجب ان يستقروا من وظائفهم ليعملوا
 بشأن الأستاذين وهم بالتبهم هذا ..

من كسكرتير

١٩٦٠ / ١ / ١١

الغبار

- ١- إن الدكتور (عبد الحليم) مدير مركز التربية الترفيحية لطلبة المدارس في "ديس" موجود
 يسيطر جدا في التربية لبحث العربي بجيش غالبا من شعائر المدرسة اساطير أبناء - خاصة -
 أ - يوسف محمد - عامل في الشركة المذكورة .
 ب - محمد حسان - " " " " " "
 ج - محمد رجب - " " " " " "
 د - صالح حيدر - " " " " " "
 هـ - محمد جليل محمد - " " " " " "
 و - صالح مطلق - " " " " " "
 ز - و ابن شين بيان - لم ندر اسمه - شين العرب في سورية .

- ٢- الأستاذان يتبعون سرا وخاصة في الأوقات التي أخذت التفتيش عليهم تماما ، مثل :
 المدرسة على حياة سيادة كل يوم وأما به بالرمضان الدائم والخيانة .. كان رقم أمن من التجسس في أمنه والقبض
 في الساعة (٩) مساءً ابتعنا من أكثر من (١٥) شخصا في (ديار بكنتيب) في "ديس" .
 ٢- يوجد هناك مدرس في مدرسة من مدارس العام فاسم يدعى (خير) وهو مدرس لدروس التربية البدنية والاجتماعيات ،
 وهو نشيط في أعمال وأنشطة الدس والتزوير ولديه عدة نية من ١٩٥٥ / ١٩٥٥ ضباط الترحيل الحرة .. ويوجد
 هناك طالب يدعى (عصم) وسورية زعيم الأول في الشارع يفتنون ويصلون دائما نظريا - وليس وكيل الطاقم
 أيضا عدة نية من (عصم) حتى في انشراحيان يرسل اليه سيارات تزين العزم (١٦٠٥٠) عدة أسلحة
 باب المدرسة يربط بالمدارس الشانير بأخذ عدة استراتيجيات من المدرس في السلم ان السيارات المذكورة من سيارة
 وكيل الطاقم ..
- ٣- بتاريخ ١١-٢٠-١٩٦٠ هناك رجل خبير من بغداد .. في شرايعه .. من السيارات المذكورة في الساعة (٩)
 بعد الظهر وكان خبير في العف - في الدرس - انشراح الى الساعة (٩/٣٠) ب . ش . هـ . فقد انقضا
 من الدرس اعنته واتبعه به نحو - نوب - .
 ٢- ان الدكتور (عبد الحليم) صاحب مركز (أعمال التربية) في خان الزمان يفتن اشرايات في خريفه
 الطموح (سكركستون) المرتفع في الإدارة المحلية و (العصم احسان عبدالله) سرا - اذا شاهدتم او
 تبع عليهم احد بطور يتوهم ويرتكب ..
 ٤- ان العقيد ابراهيم خطير يزور كرم شركة النفط بحجة احتياجه لشيء التي مره يذهب اليها كالم .. دجال ..
 نراي - مثل - .. دجال شام .. وغيرها ..
 ٥- الدكتور خليل كة والدكتور رفعت شلب ورئيس الأول عبد الحليم عبد الحليم وشايف الاستخبارات وشايف الاغنية
 وكيل الطاقم .. هؤلاء كلهم يتبعون في مكان (سيد احمد الساعاتي) في هذا ان وكيل الطاقم قد
 وأر ديار الساعاتي المذكور مران حتى الآن ..
 ٦- المدير الاغنية سيد حبيب سيد حبيب ، ما ماهر محمد الطاقم امام سيد - عيني - .. هؤلاء الاعناس
 أيضا يتبعون سرا على الأثر في دار سيد حبيب المذكور ومعلوم أيضا سيد شادي سيد حبيب - السلم
 الساعاتي - و سيد زوزن ابن ارج سيد حبيب ..
 هذه هي معلومات التي نتبعها هنا اليهم ، ولدينا اماكن عديدة ننته بها ولكن حتى الآن لم نأخذ
 معلومات كافية عنها .. وان مشغولين بمراقبتها .. فنود انكم يها تدرجها ..

من كسكرتير
 ١٩٦٠ / ١ / ١٦

Wergerandina belgê jimare (45)

Du raportên deng û bas ji kanîyeke Partî de

Deng û basên Heval (Biradost) weha dibêjin:

1. Birêvebirvanê asayîşa Kerkuk, Yarîder Xeyrî û Yarîder Elyas, yên ku ew li dîwana asayîşa Kerkukê de didin bikarkirin û Cemal Elyas li detsgeha gumrika Kerkukê de dide bikarkirin, yê ku ew êştta ji bona Besra hatîye biveguhestin, Qomisêr Sebah li asayîşa Polîsê Nefta Kerkukê de, Qomisêr Ibrahîm Ezawî li Kompanîya Neft de, Reîsê Teqawît Ebadî, yê ku ew li kehreba Dîbsê dide bikarkirin, Balafirvanê Teqawît Yehya Cewad li Kompanîya Nefta Kerkukê de Nemre 8, Karker Elî Beg Tekrîtî. Nahîz Camid li Kompanîya Nefta Kerkukê de, Husên Elî Teqawîtê Supah, yê ku ew bi navê (Elmanî) ve têtê binavkirin, Xelîl Fetah Şufêr, Ednan Osman, yê ku ew li nik Şahbendera Emerîkî de li Kerkukê de bi Nivîsvan ve dihate biderkevtin, Rifet Yaqubî, yê ku ew bi Nivîsvanê Asayîşa Kerkukê ve têtê biderkevtin, Newzad, yê ku ew bi Xwedîyê sînema Ela-Eldîn ve têtê biderkevtin, Xelef Ekabî, Yê ku bi Qontiracî ve li Kompanîya Nefta Kerkukê ve têtê biderkevtin, Elî Axa, yê ku mala wî li Qela ye, Ezmî Fuad, yê ku ew bi Xwedîyê Gerca şûştinê û girêzkirinê ve têtê biderkevtin... Mustefa Terzî, Kerîm Awçî, yê ku ew bi navê (Kerîmê kor) ve têtê binaskirin, yê ku ew êştta ligel Seîd Elî de têtê biderkevtin û ew bi bê îş ve têtê bidîtin, Ziyad Talib dermanfiroş di dermanxana Kerkuk de, Mehdî Kark li Kompanîya Nefta Kerkuk de, Yê ku ew bi Xuwarzayê Eta Xeyrulah ve têtê biderkevtin,... Ev tevde bi hev re bi xerab û xînez ve têtin biderkevtin û pêwendîyên wan ligel yektir de têtin biderkevtin. Bi taybetî ve pêwendîyên Birêvebirvanê asayîşê, Yarîder Elyas û Yarîder Xeyrulah bihev têtin bidîtin û ew hergav li mala Yarîder Xeyrî de têtin bikomkirin. Yarîderê Inzîbatê Supah Ismaîl Xelî navê wî jî ligel wan de têtê biderkevtin.
2. Polîsê Nehînî jimare (1) nameyek morkirî bi navê xwe ve, ya ku

koka wê li nik Heval (Biradist) de tête bidîtin, dayit binardin, kû ew têde dide bigotin: Rojekê ez li ber dergehê Birêvebirvanê asayîşê de hatibûm birawestandin, ku Yarîder Elyas û Yarîder Mohamed Cewad Hesên li layê wî de hatibûn bidaniştin. Yarîder Elyas bi Yarîder Mohamed Cewad Hesên ve date bigotin: (Tu zor bi şaş ve tête biderkevtin, ku birwa te bi Remzî Xonkar ve tête biderkevtin; ew bi Toranîyekî tox ve tête biderkevtin û hergîz wî îş ji bona Ereban nedaye bikin...).

3. Ev Kabrayê hanêyî bed, yê ku jêre Remzî Xonkar tête bigotin, ew bi Toranîyekî Xinêz ve tête biderkevtin. Yê ku wî sextekarî di amara serjimara sala 1957 de dayîte bikin, ku wî Kurd bi Turkuman ve dayîte binivîsandin û ew li ser vê de ji bona ber dadgehê de hatîye bidan. Herwehaji wî Kazînoya (Yêldîz) date bidanîn, ya ku jê hêrişê malên wan kesan dihate bikin, ji yê ku wan malavayê li Têkoşer Mela Mustefa Barzanî dane bikin. Mîna ku ji me re di wî raportê (1) de hatîye biderkevtin, ku ev Remzîyê Xwînkare hanê zor ji bona Surî tête biçûyîn û pêwendîyên wî ligel Peyên xerab û xinêz de têtin biderkevtin, ji yê ku ew bidijî serdarîya meyî welatî de li Kerkukê de didin bikarkirin û ew ligel Pîlangêran de dide bidanûsitendin, ji yê ku ew êsta li Begdadê de li Ezemîyê de mîna Yaqubîyan û Awçîyan têtin bidaniştin.
4. Jimare (1) di raportê xwe de dide bigotin: ku jimare (2) agehdarîyên wîyî zor li ser van pêwendîyên bi tirs ve têtin bidîtin û ew ji tirsê Birêvebirvanê asayîşê Kerkukê de nikarîbû wan agehdarîyan bide biderxistin. Lêbelê heger ku ew ji Kerkukê de ji bona şûneke din bête biveguhêstin, dê ew her tiştî bide bigotin û dê ew veşartîyên vî taqimê hanê bide bieşkerekirin..
5. Peyên 3, 4, 5 û 6 dane bidûrxistin, çunke wan raportên xwe li ser van Xinêzan de dane binivîsandin û herwehaji wan di roja 14. 11. 1959 de ji bona Begdadê de dane bibirûskirin û wan têde daxwaza girtina Remzî Xonkar dane bidaxwazkirin.
6. Peyê jimara (7) em dane biagehdarîkirin, ku wan çek ji Mernê de li nêzîka Menhê de dane bianîn, di wî cihê ku ava Zey û Diclê têtin bitevlihevkin û ew ew bi Belem be ji bona Hewîce dane bipemandin û ew wan bi ser Hozên Ubeyd ve di rêya Serokên wan Muzhir Asî û Hesên Ebas de didin bidabeşkirin. Van herduwan

- serdana Birêvebirê asayîşa Kerkukê û Yarîderê wî dane bikin. Mîna ku me dayîte bizanîn,, tanî êsta sê carî bi vî şeweyê hanê ve çek hatîye bihatin û her car jî ew çekên hanê bi (15 - 20) tîfing û şêstîr dihatin biderkvetin.
7. Polîsekî nehînî heye, ku ew bi Bawerpêkiravê ve ji bal Birêvebirinê asayîşa Kerkukê ve û bi Basî jî ve tete biderkevtin. Birêvebirinê asayîşê wî car caran jî ji bona Begdadê de dide binardin, da ku çavên wî bi Basîyan ve bêtin bikevtin.
 8. Sitvanê yekemî Firokvan Muhsîn Sebhetul-Lahê Omerî pêwendîyên wî ligel Siyasetmedarên Kompanîya Neft û Ermenîyên Taşnaqan de têtin bidîtin.
 9. Her 10 - 15 roj carekê Xînezên Huweyce ligel Serinzibatê Kerkukê û yên din de ji bona mala Muhir Tekrîtî têtin bihatin û ew li wêderê de ji xwe re têtin bikomkirin û ew yektir didin bidîtin.
 10. Çend car li Huweyce de bi otombila destgeha avdarîyê ve çekan ji bona Kurê Mamê Muzhir Tekrîtî de didin bianîn û ev çekên hanê ji bona Muzhir Tekrîtî de têtin bihatin. Lêbelê tanî gûman lê neyete bigirtin, ew wan çekan ji bona wî rastîxwe nadin bianîn. Mîna ku me dayîte bizanîn, anîna van çekan bi tirombêla destgeha avdarîyê ve bi bê agehdarîya Endazyarê Berpirsiyarê destgeha avdarê ve tete bianîn.
 11. Yekel li mala Husên Cuma de bi serdanî ve di Firset Kilas ve li Kompanîyê de tete bidîtin, dibêjîn, ku ew bi Lêgervanê Giştîyî Zindanan ve tete biderkevtin. Lêbelê piştî ku me lê date bikolandin, ji me re hate biderkevtin, ku ev Kabrayê hanê bi Lêgervanê Giştîyî Zindanan ve nayete biderkevtin, lêbelê ev bi Kabirayê Kompanîyê ve tete biderkevtin.
 12. Qomisêr Fayîq Hesên beyatî di destgeha asayîşa Kerkuk de pêwendîyeke wîyî nêzîk ligel Toranîyan de tete biderkevtin. Ew wan dide bihandin, ku ew netirsîn û tola xwe ji Kurdan de bidin bigirtin.
 13. Zenun Cerahî Felestinî şûneke 12 kilometir li K1 dûr de li ser rêya Hewîce de ji xwe re dayîte bidiyarkirin, ku dê ew tede kargeha bi xwedîkirina Mirîşkan ve bide danîn. Di roja 8. 1. 1960 de di demjimara heftê êvarê de di wê şûnê de ew ligel Ibrahîm Hesên Birêvebirvanê destgeha Kompanîyê, Elî Mustefa Birêvebirvanê

Kompanîyê û Piştîvan Balafirvanê Teqawît Şemsidîn hate bikombûn. Ev kombûna hanê tanî demjimara 9,30 êvarê hate bixayndin. Ev kabirayê hanê êsta mala xwe jî ji bona wêderê de dayîte bibirin û ew bi hêlîna kombûnan ve ji bona Şêxên Erebyî Xinêz, Ingilîzan û Toranîyên Xinêzî genî de dayîte bikin. Ew li wê şuna dûr de têtin bikombûn, tanî ku tu kes wan nede bidîtin.

14. Basî Endamên xweyî Naskirî didin biguheştin û otombêlên wan jî didin biguhertin, bi mebesta ku ew wan bidin biveşartin.
15. Weku min date bibaskirin, (8) bi sê carî hatin biveguheştin û hemû bi amade ve têtin biderkevtin, ku ew Pîlangîrên xwe û Malikên Basî jî bidin bideştîşankirin. Herwehajî ew didin bigotin, ku ew dikarin şuna çekan jî bidin bieşkerekirin. Ca ku wan date bixwestin, ku ew vî karê hanê bidin bikin, divê (8) li jêr destên me de bête biderkevtin. Herwehajî bi pêwistî ve têtê biderkevtin, ku em li belgeyên wanî nehîni de lê bidin biwazanîn; çunke bi vî ser bergê hanê ve em tu sûdî ji xwe re ji wan de nadin biwergirtin.

**Ji Kerkuk
di 14. 10.1960 de**

Nûçe:

1. (Ebadî Husên) Birêbirvanê Kompanîya kehreba Dibis bi Endamekî kirdarî jêhatîyî Hizba Baes ve têtê biderkevtin. Bêtir ew ligel van kesan de têtê bikombûn:
 1. Yunis Mohamed bi Karker ve di wê Kompanîyê de têtê biderkevtin.
 2. Sebee Xemas bi Karker ve di wê Kompanîyê de têtê biderkevtin.
 3. Hesen Receb bi Karker ve di wê Kompanîyê de têtê biderkevtin.
 4. Salih Hemudî bi Karker ve di wê Kompanîyê de têtê biderkevtin.
 5. Mucbil Mohamed bi Karker ve di wê Kompanîyê de têtê biderkevtin.
 6. Salih Mutek bi Karker ve di wê Kompanîyê de têtê biderkevtin.
 7. Kurê Şêx Bunyan, Navê wî me nizanî bû. Bavê wî bi Şêxê Erebyî ve li Hewêce de têtê biderkevtin.
- Ev kesên hanê di dema metirsîyê de bi veşartî ve têtin bikombûn.

Herwehajî gava ku teqekirin li Zeîm de hate bikirin û ew hate birîndarkirin, tevî ku gerandin bi qedexe jî ve dihate biderkevtin. Şevêkê di demjimara nehê şevê de bêtir ji 40 kesî de li Dirîling kempê Debis de hatin bikombûn.

2. Mamostayekî (Dibistana Nawendiyî Imam Qasim) bi navê Xeyrî ve tête bidîtin û ew zor bi çalakî û jêhatîbûn ve di ajaw û pîlangerandîne de tête biderkevtin û pêwendiyên wîyî tund bi Efsereî Xînez re têtin biderkevtin. Bi Efserekî Reîsê yekem bi navê Munim ve pêwendiyên wî têtin bidîtin. Li Balafîrxanê jî de hemîşe bi telefonê ve ligel yektir de didin biaxivtin. Pêwendîya wî li vê jî de bêtir ligel Cîgerê wargehê de tête biderkevtin, ku ew zor car otombîla xwe ji bona wîna bi nemra 13050 ve ji bona ber deriyî dibistanê de dide binardin. Û ew wî Mamostê hanê ligel xwe de dide bihilgirtin. Di roja 17. 1. 1960 de Xeyrî li Begdadê de hate bivegerandin û ew otombêla hanê di demjimara çar paşnîvro de hate bihatin û ew tanî 4,30 li ber derî de çavdêriya Xeyrî didate bikirin, tanî ku ew ji fêrkirinê hate bidawîkirin, di pişt re ew li otombêlê de hate bisuwarbûn û ew ber bi Qorîyê ve hatin birewiştin.
3. Sebrî Xwediyê Firoşgeha Emrazê kehreba li şeqamê Ewqaf de bêtirî demê Şakir Şukrî Fermanberê dîwana cihî û Serheng Ihsan Ebdullah li wê firoşgeha hanê de têtin bikombûn. Heger yekek bi ser wan ve bihata biçûyîn, ew zerdibûn û ew dihatin bişelijandin.
4. Sertîp Ibrahîm Xizeyir hemû roj serî kompanîya neft didate bidan, her rojekê jî ew bi mehnakê ve geh wî mirîşke, ... şetlek, ... eloşîşek û tişekî din ew ji bona wêderê de dihate biçûyîn.
5. Dîktor Xelîl Taha, Doktor Refet Qutib, Reîsê yekem Abdul Letîf Abdul Xenî, Efsereî Hewalgeriyê, Efsereî Azûqê û Cîgirê Serdar... ev hemû li dukana Seyid Ehmed Seatçî de dihatin bikombûn. Cîgerê Serdar du carî ew ji bona mala Seatçî de hatîyê biçûyîn.
6. Birêbirê Ewqaf Seyid Hesîb Seyid Necîb, Mela Sabir Mohamed Imamê Mizgefta Muselahê jî li mala Seyid Hesîb de bi dizî ve dihatin bikombûn. Seyid Hadî Seyid Necîb Mamostayê Teqawî û Seyid Reûf Birzîyê Seyid Hesîb jî ligel wan de dihatin bikombûn.

Ev bi hewalên meyî Iro ve têtin biderkevtin. Li zor şûnên din jî de

guhên me li hewalên wan de têtin biderkevtin, lêbelê hêjê ew bi tewawî ve ber bi guhên me ve nehatine bikevtin. Herweha em çavdêrîya wan didin bikirin û heger tiştek ji wan de bidestên me ve hatin bikevtin, em wan ji we re didin biragiyandin.

Kerkuk
28. 1. 1960

Belgê jimare (46)

رسالة الشيخ احمد البارزاني الى أخيه مصطفى البارزاني حول اعتداءات الزبياريين والسورجيين على قري منطقة بارزان + المدفوعين من قبل مدير شرطة الموصل - اسماعيل العياوي *

بسم الله العزيز سيادة صد مصطفى البارزاني المرحوم
خية خالكه

اجر الله اسم توفرا مرفيعه بسلام الفداء والحدارة . بدمه قد يذمه على الأذى
بأتمام به الزبياريين والسورجيين بالهجوم على قريتنا زيرموه وكل ذلك يتولد
وقربنا منه سيجي بياومه وأخلاقه الخونة سنة الجورانية وأبشاعها الخلق بدمه وأنه
يقصد بذلك إبعاد كل من يخلصه من سيادة زجينا اللومج عود الكرم تمام سنة
العبود وسطر البطله من رجس الاستعمار وأبشاعها الاستعمار الكمال يقال
بصيته قد سماه الله . وأنه قد زالت ردوا إلى على العداقة فأبليت على نفس
بغير سيادة زجينا بأن تكونوا جنوداً فلكيتم له بدمته والبربرية المرافقة الخسيسة
والمخونة يريدون إبعادنا من سيادته ويحاولون بالديار من قرة حيا ودمه الكرم
من بلادنا ولأنه جباناً أنا بدمه ذلك ويقتلونهم بأبشع وأبشع المخونة مبراً زيرموه
السنة والعدوة صينا ومن حاز زيد الله اللومج وأطعمه انصافه كزينا المرحوم
الله سلطانة الاله الأبد .
وقد أجمع سالمير والدينا كرم كزانا الصالحين بصيته الله بأذنا همد . والله الصبر
ظناً من سوء خلقنا ونقلت نصيبنا والله ماخذاً من أذننا صينا ونساء نيتنا . ومن
يشرك بالله فهو حبه نعم المولى ونعم النصير . والله من قوتهم

أخيه
الطيب

احمد البارزاني

١٤١٠ / ٥ / ١٦

Wergerandina belgê jimare (46)

Nameya Şêx Ehmed Barzanî ji bona birayê xwe Mustefa Barzanî li ser destdirêjîkirina Zîbar û Surçîyan ji bona ser gundên navçeya Barzan li ser navtêdana Birêbirvanê Polîsê Musilê Ismaîl Ebawî de.

**Birayê xwşevistim Mela Mustefa Barzanîyê berêz
Silaveke pakî.**

Ez ji Xwedawend de didim biniyazkirin, ku hûn bi tendurustî û bextewerî ve bêtin biderkevtin.

Tu bi xwe jî ve tete biagehdarîkirin, ku Zîbarî û Surçîyan pelamarî gundê zêwe dane bikin, ev jî bi navtêdana Ismaîl Ebawî û Xinêzên nala wî ve hatîye bikin, ji yên ku ew bi dijî komarê û Hevalbendên wêyî dilsoz ve têtin biderkevtin. Mebesta wan bi vê ve tete biderkevtin, ku herçî dilsozên li dora Zeîmê yekta Ebdûk-Kerîm Qasim de bidin bidûrxistin, ji yên ku ew bi Rizgarîvanên welêt û Pakîrîvanên çilka Impiryalîyê û Terîvanên wê ve têtin biderkevtin. Ez jî her li ser vê peymanê hanê de têtin bidîtin, ku min layê Zeîm bi ser milên xwe ve daye bidan û ez jêre û ji bona komara Iraqêyî sava bi Serbazekî dilsoz ve bi hemû hêzên xwe ve têtin biderkevtin. Xinêz didin bixwestin, ku ew me ji Zeîm bidin bidûrxistin û ew bi hemû hêzên xwe ve derew û delesan bi dijî Barzan ve didin bibelavkirin, lêbelê ew ji xwe re xewnan pê didin bidîtin. Ew vê bi çavên xwe ve nadin bidîtin. Herçende tund û tûjî û dujminayetîyê jî ligel me de didin bikaranîn, hêjbêtir deha em bi dilsoztir ve têtin biderkevtin û her û her em karên rast û pak didin bikin.

Derdê me nede bixwarin, em hemû bi başî ve têtin biderkevtin. Kar nayete bidîtin, ku Xwedê wî nede biçakkirin.

Birayê min!

Li me bê şans de kesek niye! Eger na, li ser raya dilsozî û pakbûna canê me de çima divabû tiştên weha ji bona ser rêya me de bêtin

bihatin? Pena bi Xwedê, her kesê ku pişta xwe bi Xwedê ve bide bibestandin, her dê ew bi serkevtî ve bête biderkevtin.

Her bête bimayîn û bi bextwer ve bête biderkevtin.

**Birayê we
Ehmed Barzanî
28. 5. 1960**

Belgê jimare (47)

رسالة صادق بابوالبازاني أمين أخ الجازاني حول وجود مخطوط لتجريد البارزانيين من السلاح .

سيادة العلم مصطفى البارزاني المحترم

تعبه واحتراماً :

ارجو ان تكون بخير - وبعد لاخيتك على العلم بانني سمعت من
 بصير موشقي بان مصحف لواء اربيل افتتح في كتاب سري
 تجريد البارزانيين والزيباريين عن السلاح وقد ايدته ثمة
 الفرقة بذكرك ان وكيل القائد وكذلك ايدها مدير الأمن
 العام ، ولاخيتك على سيادة العلم خطورة هذا الكتاب الذي
 اعرضه مصحف اربيل وايدته بكل من القائد ومدير الأمن العام
 ادهما من الجيش والثاني من الأمن . وللاشك بان ثمة
 الكتاب وهذه الخطة مبررة وسأمره وثمة ضد
 الجمهورية ضد الزعيم المؤسس عبد الكريم المحبوب ، حيث
 ان هؤلاء يحاولون لاذخ خلق الفرقة وابعد البارزانيين
 عن الزعيم ولكن حين ان ينالوا حاربهم ، ان
 البارزانيين جرحين اثناء التوجه للزعيم بجمهورية ، وكان
 كما دلت على الاثار بالامر والامر سيادة الزعيم
 الامر . وارجو ان تعلم بان ثمة خطورة ضد تجريد البارزانيين
 وحكم عن السلاح لان امانة الزيبارين غير سهلة ثمة كما
 تجريد عن السلاح . هذا منقذنا بغير ناسن الاضمان

الشيخ
 صادق ابيدواني

218

Wergerandina belgê jimare (47)

Nameya Sadiq Babo Barzanî li ser nexşeyê çekkirina Barzanîyan de

Mamê gewrem Mustefa Barzanîyê berêz!

Silav û rêz

Hêvîdarim, ku hûn başbin. Ji bon ageharîya we de min ji serçavîyeke bawerpêkirî de dayîte bibihîstin, ku Parêzvanê Parêzgeha Hewlêrê bi nameyeke veşartî ve dayîte bipêşniyarkirin, ku Barzanîyan û Zibarîyan bidin biçekkirin.

Fermandeyê Leşkerê Kerkukê -ango Cigerê Fermandar- layê wî pêşniyara hanê dayîte bigirtin û herwehaji Birêvebirvanê Giştîyî Asayîşê jî piştî wê pêşneyarê dayîte bigirtin.

Mamê birêzim!

Tu bi xwe jî ve dide bizanîn, ku ev pêşniyara hanêyî ji bal Parêzvanê Hewlêrê de hatîye bikirin û Fermandar û Birêvebirvanê Giştîyî Asayîşê jî piştî wê dayîte bigirtin, ango ev bi piştgirtina Supah û Asayîşê ve tete biderkevtin. Gûman li vê de nayete biderkevtin, ku ev pêşneyara hanê û ev nexşê rêxistîyî hanê bi pîlanekî pîs ve bi dijî komara me ve û bi dijî Zeîm Ebdul-Kerîm Qasimê xweşevist ve tete biderkevtin. Ev didin bixwestin, ku ew ajawê bidin bivêxistin, da ku ew Barzanîyan ji Zeîm bidin bidûrxistin, lêbelê ew vê ji xwe re nadin bidîtin, ya ku ew çavdêrîya wê ji xwe re didin bikirin; çunke Barzanî bi Pasevanên hêz ve ji bona Zeîm û komarê de têtin biderkevtin.

Ligel vê jî de ez ji we didim bihêvîkirin, ku hûn bayixê bi vê xebera hanê de bidin bidan û Zeîmê berêz tede bide bigihandin.

Tikaye, vêjî bidin bizanîn, ku mebesta wan bi tenê ve bi çekkirina Barzanîyan ve tete biderkevtin; çunke çekên Zibarîyan nehatine binivîsandin, tanî ku ew bikaribin wan ji wan bidin biwergirtin.

Ligel gewretirîn rêz û hêjabûnê de

Bicûkê we
Sadiq Barzanî
23. 12. 1959

Belgê jimare (48)

د به غدا
٢٠٠٤-١٩٦٠

سەوکی زور محترم وگه لهك هوشه ویت
جه نانی ماموستا مهن بازرانی
له دوان پێشکەش کردنی ئیخترام و سڵاوکی زور گەرم
ههوادارم که بێته له خوشه و به خهتیارانی نایاب
گەر له بچوکی خهوشتان پرسیار دهنه و ههروه
له سایه ی خودا و ئێوه وه زور باشم .
به پیریتم زانی به ههوش کاک ته سه ده وه
ئیم نامه تان بر بنیرم له سه سه شتانه هواره ده
١- و مۆسته مه ری پارتێ نزیك بوته وه / به هه
قانون ئهغی له تاره (٥-٦) مانگی دادیته
به سهرت / جا هیاره بهوهی جه نابیهته
لێه به بگه زور پیریته به سه ره خهتن
مۆسته مه ری پارتێ جه دانانی ری و شیری
باش و راست .

۴۔ نہ ہائے وہ تان بو پیش از سرگوشی میگویان
 لہ لایہ شیعہ کا نہ وہ انور فای قس لیکر وہ
 کہ روہ حاجہ ماعہ کی خدیوہ کان (عینہ و نہ ارشاد)
 ۶۔ نہ وہ نذہ مانہ وہ تان کہ بارزان کہ لایہ تان
 حکومت نہ وہ رنگہ باش لیک نہ دریکہ وہ
 بہ تاسیہ کی ناہر زای میلہ کی کورد و نہ عیم
 نہ روگی زور حقہ م
 لہ وہ حقہ نیستہ دا ہائے وہ چہ نابکان
 زور بہ باش دادہ نذری ا جا دیارہ
 تارہ زور دوستانہ ا نیوہ عی بہ باش و زمان
 عیش کہ رہہ وہ بہ باش و زمان
 سیر بہ بیجا آمدن
 وہ نور نہ لوم لہ نہ پادشاه نہ کہ م
 کہ ز جیت بو چہ زور بہ ت

و کورد و کوردستان
 و لوزی بچولتان

مہ لول کالہ بانی

جلد ۳۶۱

Wergerandina belgê jimare (48)

Nameyeke Celal Talebanî ji bona Barzanî de, yê ku ew di vê dema hanê de ji bona Barzan hatibû biçuyîn.

Begdad
20. 4. 1960 Z. de

**Serokê zor berêz û gelekî xweşevist
Hêjayê Mamosta Mustefa Barzanî!**

Li dawîya pêşkeşkirina rêz û silavekî germ de ez bi hêvîdarim, ku hûn her û her nava xweşîyî û bextiyarîyê de bêtin biderkevtin. Hegerjî hûn li Bicûkê xwe jî de didin bibirskirin, li saya Xwedê û we de zor başim.

Min bi pêwîst ve date bizanîn, ku bi hoyê Kak Es-ed ve vê nameya hanê ji bona we li ser van tiştên xuwarê de bidim binardin:

1. Vaye, kongirê Partî hatiye binêzîkbûn. Li gora bendên qanûnê de divê girtina wîna ji (5 - 6) mehan bête bigîrkin. Ca ji bona hêjabûna we tête bidiyarkevtin, ku li êre de yekcar zor bi pêwîst ve ji bona biserxistina Kongirê Partî û danîna rê, şuna baş û rast tête biderkevtin.
2. Nehatina we ji bona pêşwazîkirina Mokiyan de li layê Komonistan zor bi xerabî ve peyv li ser de hate bikirin û herwehajî ev ji bal Hevalbendên Xerîryakan (Hemze û Nejad jî) hate bikirin.
3. Ewende mana we li Barzan de li layê serdarîyê de renga wetov lê neyete bitemaşekirin û bi taybetî ve li layê Dujminên Kurd û Zeîm de lê neyete binêrîn.

Serokê zor berêz!

Di wextê êsta de hatina weyî birêz zor bi baş ve dê bête bidanîn, Ca diyare, ev bi arezuwa we ve tête bigirêdan. Hûn çi bi baş ve bidin bizanîn, ez jî wê bi baş ve didim bizanîn.

Êtir rêza min ji bona Şêxê gewre û destên wî jî didim bimaçkirin û ez zor silavan ji bona Şêx Sadiq didim bikirin.

Her bijît ji bona komarê, Kurd û Kurdistan.

**Dilsozê Bicûkê we
Celal Talebanî**

Belgê jimare (49)¹

شتقی مە ئی سە روکی مە ئی
 مە ئی بارزان
 بەر لە کێ پر ئە قینی و د لۆژی دە سەتت وە بیتە پرورد
 ران لە شێرم . شیرە تیت جە نابێ وە لەناو تیتە ن گە ل
 برانێ بە زکی کامێ - بیتە لەشێ چا قیتە مە کر بێ
 بیئێ بەش و تە کبیر - برایتە مە لەندە لک
 خە لە ئی کرن وە لە و د یالکێ لەندە باشێ تیدا ب
 ن قیت ئە م گە لک لە ئیابن ئر بەرز و لەشێ بن
 لە و مە یڕینێ کە وە خنت لەندی بیتە لەیق و
 ایمانە مە گە لە کە یامە زینە بە رفیزا زامە ئی مە
 بە لێ بە بیونا فە و ن قیت - برایتە مە لە مە حازر
 در سەتت لک تا برایتە مە بیتە دە رقی کە کە قنە
 بە رستانە لەبێت - بە لێ ئە م ئە ئیابن رخنە تا
 ئا شکر بە ئین . لە مە ئی مە ئی مە ئی مە ئی مە ئی
 حاجە سادە برۆ کە لە مە مە ئی مە ئی مە ئی مە ئی
 وە زان مە ئی .

¹ Ez vê nameya Salih Yusifî, mîna ku ew bi Kurdî ve hatîye binivîsandin, wetov ez wê li vêderê de didim bitomarkirin. Cuma

برایین معلومه گریه کاغذ نری سعد الله سیام مروفه کج
 زور غیبی ربا شے اور پاورد ریکنه ره کانه
 لیدین بهتایین ره شهباب برایتیه به بسینه کاسیدی
 رنگه بین لدا ریاری پینه کرنه اولکه رفته ریانه
 بجه به ده م یانه بکاغذ نه لثم بزائینه
 اری نری روزا لعیاره لیدین شریه .

بهنده
 ۶۶۰/۵/۶۵ سناریه سخن

Wergerandina Belgê jimare (49)

Nameya Gorîvan Salih Yusifi ji bona Barzanî.

Ew hatibû binardin, da ku ew bîr û bawerîya hinekan ji Serokên Eşîran de bide biwergirtin, ji yê ku ew evîndarîya welatperwerî didin bikin û ew ligel partîya me de têtin bitebakirin.

**Xweşevistê milletê Serkokê mezin
Mustefa Barzanî!**

Bi dilekî pir evînî û dilsozî destên weyî pîroz radihejînim. Şîretit cenabê we hinartin digel birayê me Zekî kamil -bêt lipêş çavêt me ku bicihbînîn bihiş û tekbîr- Biryêt me hindek xeletîkirin û li dîmahînê hinde bas têdabû divêt em gelek huşyarbin û bi hezer û hişbin, herwe mirînebin ke wext hindi bibit hêvî û îmane me gelg mezine biserfiraziya milletê me, belê me bîhna fere divêt -Birayêt me hemî hazir û durustbûn heta biryêt me bêt derve ke Kevneperestane hilên-Belbê em neşayîn ruxseta eşkere bidinê, hemî muxlisêt millet û cenabê we ne, Hacî Sadiq Biro digel hecî Eşîreta xwe destê we rademîsêt.

Birayê me helgerê kaxezê Sedelah Selîm zor fêdayî û baş û bawerpêkirî de tête layê cenabê we ji ber biryêyên meyîn Am

edî. Tikaye, harîkarî bêne kirin û her fermanek bit bedem yan be kaxez em bizanin.

Her bijî runa le-yawe lanê şêrîn

**Bende
Salih Yusigfi
25. 5. 1960**

Belgê jimare (50)

تقرير من الموصل حول تصرفات مدير شرطة الموصل اسماعيل العياوي

المعادية للكرد

الرجس في الموصل التالي :

- ١ - ان حاكم التحقيق سالم الصمار يلمس على المواطنين الذين يلمس عليهم القيس من الجحشيين واطاعة المستشفيات الطيوة مهم دون ان تاخير او تاجيل وهذا مقر من معالي الامن فاضل سيد حسين الشوراني الجحشي ويصرف اللوا والسائير عياره .
- ٢ - ان اعضاء الحزب البعث الخائن لتجزيرة السراوية يواهلون تناساتهم التآمرو بعبوة عشية يوم ١٤/١٠/٢٠٠٠ في النشاط التخفي التآمرو كل من تصرف اللوا مدير الشرطة عند الحدود رئيسا سيد الفاضل السيد وعديس التبريزي وهاين الامن فاضل سيد حسين السيد والتآمرو عيسى مختار وحلة التعمارية وحمود الحسار و نسي حلة بي شيه - التآمرو المعلقه وان الحدود العراقية ليس مفتوحة لتسليح وقد التى الجحش في ١٠/١٠/٢٠٠٠ على اشقي من مستخدمى امانة الموصل لياجها يتهرب الضمير البارزين من وجه العدالة لى بغداد التي سررا رجا كل من (غازي محمد موسى) و (فاطم - عبد الشريد) وانما اختراا تشيكلان في حزب - البعث التآمرو في الموصل .
- ٣ - ابا الرجسيين في اللوا عند اخذوا يركبون بواصم مراغانية وادب مهم التصادم التآمرو ١١/١٠/٢٠٠٠ وينتقلون بصورة عشوائية .
- ٤ - ان مدير شرطة اللوا عمل في البده لا يخبره على غير جهن الشرطيين المخلصين من الفروع وحتى من داخل البده يتوا وايجادهم على اللوا ووزيم في الاقضية الجديدة ، وان هذه مفا متعقد لمرار اقواته الخاصة كنه يتسحر احدا بما يقع من افعال اعدائية تجاه المواطنين وربما كانت هناك جماعات سادية تجبورية و بدون افعال بعض افعال المتأففة واستاروا بالجزيرة وهناك يترن يد تعلقوا من لولا البطلين .

من مرسول

Wergerandina belgê jimare (50)

Raportek li Musilê de sebarest bi kirinên Ismaîl Ebadî Birêvebirvanê Polîsê Musil ve bi dijî gelê Kurd ve

Bar û doxê Musulê bi vî çeşnê hanê ve tete biderklevtin:

1. Dadvanê lêpirskirinê Salim Sear Basîyan dide berdan û ji yên ku ew têtin bigirtin û herçî belge û kaxezên ligel wan jî de hatine bigirtin, ew bi bê rawestandî ve ji bona wan dide bvegerandin. Ew vê jî bi hevkarî ve ligel Yarîderê Asayîş Fazil Seyid Husênê Torîyê Basî û Parêzvanê Parêzgehê Isamîl Ebawî de dide bikirin.
2. Ew Endamên hizba Basî, yên ku çavdêrî bi ser wan ve hatîye bixistin, bi eşkere ve çalakîya pîlanên xwe didin bikirin û piştî wan jî bal Parêzvan, Birêvebirvanê Polîs, Çavdêrê Sînor Rifet Ebdul Nafie Omerî, Birêbirvanêve Sernivîsandinê û Yarîderê Asayîşê Fezil Seyid Husên, Pêlangîr Mela Isa Muxtarê gereka Numanîyê û Mehmud Muxtarê Nebî Şît de, yêku ew bi Pîlangîrenkî nasîn ve tete biderkevtin, tete bigirtin. Sînorê Iraq û Surî ji bona qaçaxê de bi vekirî ve tete biderkevtin. Di roja 20. 1. 1960 de du kes ser bi Xuraka Musilê ve hatin bigirtin, ji yên ku wan didatin bixwestin, ku ew çend ji wan Xwendevanên, ji yên ku wan ji dadgeha Begdadê de dabûn birakirin, ji bona Surî bidin biawarekirin. Yek ji wan bi navê Xazî Mohamed Musa û yê din bi navê Xanim Sedulah Reşîd ve dihatin biderkevtin û ev bi Endamên çalakîyên Hizba Basî ve û ji Pîlangîrên Musilê ve dihatin biderkevtin.
3. Kevneperestên Parêzgehê dîsan serên xwe dane biberzkirin û ew bi cem û col ve têtin bikevtin û ew bi eşkere ve têtin bigerandin.
4. Birêvebirvanê Polîs di vê dawîya hanê de hemû Polîsên dilsoz ji Navînîyê û nava bajêr dane biveguhestin û wî ew dane bidurxistin.

Wî ew ji bona dor û berên Parêzgehê ji bona navçên dûrde dane biveguhestin. Ev jî bi karekî mebestî ve tête biderkevtin, tanî ku ew bikaribe karên bi dijî Welatperweran ve bi rê ve bide birin, yanjî tiştek bi destên wî ve bi dijî komarê ve tête biderkevtin û ew nade bixwestin, ku ew pê bêtin bizanîn; jibervêjî ve ew wan ji kol xwe de dide bikirin.

Ji Musilê

Belgê jimare (51)

قائمة باعتمادات احمد الزبياري على الفلاحين في منطقة عقرة دون أن تتخذ الحكومة أي إجراء لمنعه .

- 1 - شيب 250 رأس من الغنم من قرية - دقري .
- 2 - شيب 70 رأس من الغنم في قرية كويش وخرج شخص من اهالي القرية .
- 3 - خرد يوشى قهدهي من قرية كشي وخرج ابنه اسماعيل .
- 4 - حرق قرية نسي وخرج شخص يدعى بلال ونجيب شخصين رأس من الغنم ضمن القرية المذكورة .
- 5 - شيب 70 رأس من الغنم في قرية شبي .
- 6 - لقب بشكالية ابن محمد طاهر مختار قرية باكرمان .
- 7 - شيب 150 رأس من الغنم في قرية جعفرية العاشقة الى كويش مختار القرية وخرج من القرية .
- 8 - شيب 250 رأس من الغنم في قرية جيس شيرين العاشقة الى العدمو عبي وطرد من القرية .
- 9 - شيب 500 رأس من الغنم في قرية جيس العاشقة الى مناهل جيس .
- 10 - اطلق النار على مصطفى عبد الله في عقرة .
- 11 - شيب 80 رأس من الغنم في قرية اسپندان .
- 12 - شيب قرية كوشى راشنا . المدافعة عن انفسهم خرج محمد طيسر ابن جيس القا وخر ابن اعاهد القا الزبياري .
- 13 شيب 200 رأس من العاشقة من معلوية بكر وشكالية انگليزية العقرة وشكالية عبد وماكنسة باغلة يرامين وقاتل بيته اخرى في قرية ميرزاك .
- 14 - قتل بنت قصور ابن عم كويش وشيخ الشياريين في قرية دقري .
- 15 - خرج شيب كويش في قرية دقري بظفر معادن عقرة وماوير المركز و2 شرطية بينما كسان الجريح بخدم الشرطة .
- 16 - قتل كويش حسين في قرية عسرن .
- 17 - طلب هلك 16 هلك من الامناء من اهالي قرية دقري بينما يخرجون الى عقرة .
- 18 - ترحيل اهالي قرية كوزكي وكشي وشيخ في ناحية شبله واحدا على هذه التوى .
- 19 - تراك تعضان القا في قرية شبي واتسافه خولما من الزبياريين وكش في اربيل .
- 20 - لقب الموائد التجارية من تراسق باهر من اهالي بلدة بينما كان يشغلها من طريق عقرة الى بلدة .
- 21 - شيب 100 رأس من الغنم في قرية انش من كل حبيب بوطا ورايد عبد الله وجماعة صغيرة من القرية تابعة للعدائية .

Wergerandina belgê jimare (51)

Ev lîsta hanê li ser destdirêjîyên Ehmed Zîbarî de ji bona ser navçeya Akrê de tête biderkevtin û sedarî bi hîç pêrabûnekê ve ji bona bergîrîya wan de pê nayête birabûn:

1. Talanîkirina 360 ser mer ji gundê Defrê de.
2. Talanîkirina 60 ser pez ji gundê Gerîş û birîndarîkirina yekekî ji xelkê gund de.
3. Derkirina Yunis Kadanî ji gundê Ges û birîndarîkirina Ismaîlê Kurê wî.
4. Sutandina gundê Desê û birîndarîkirina Bilal Nawêk û talanîkirina 50 ser mer li wî gundî de.
5. Talanîkirina 60 ser pez ji gundê Şihê de.
6. Dagîrkirina tifinga Kurê Mohamed Tahir Muxtarê gundê Bagirman.
7. Talnîkirina 150 ser mer ji gundê Çemê Şirta de ji pezên Işo Keyê gund û wan ew ji gund jî dane biderkirin.
8. Talanîkirina 360 ser pezên Hecî ji gundê Çemê Şêrîn de û wan ew jî ji gund dane biderkirin.
9. Talanîkirina 558 ser mer ji gundê Cimê ji pezên Ismaîl Çimê de.
10. Teqekirina li ser Mustefa Ebdulah de li Akrê de.
11. Talanîkirina 80 ser mer li gundê Espîndarê de.
12. Talanîkirina gundê Çem Sinê û di dema gulebarandinê de Mohamed Selîm Kurê Tanî hate bibirîndarkirin, ji yê ku ew bi Birazyê Ehmed Zîbarî ve tête biderkevtin.
13. Talanîkirina 300 ser pez ji kerîyê Bekir de ligel tifiŋeke Ingilîzîyî kurt, Çivteyekê, mekîneyeke durûtînê, radyoyekê û gelek kel û pelên malê ji gundê Mîrzîk de.
14. Kuştina Keça Qemso Birazyê Edoş Serokê Tiyarîyan li gundê Defrê de.
15. Birîndarîkirina Xizmê Edoş li gundê Defrê de li ber çavên Yarîderê Akrê û Karmendê Navînîyê û 25 Polîsan de, di gava ku Birîndar karê Polîsan didate bikirin.
16. Kuştina Derwêş Husên li gundê Hirn de.

17. Talanîkirina barê 16 hêstirên xelkên Defrê, ji yên ku wan diatin bixwestin, ku ew barên xwe ji bona Akrê bidin bibirin.
18. Bi pêrabûna barkirina xelkên gundên Gozgê, Gisê û Şihê di navçeya Neglê de û dagîrkirina wan gundên hanê.
19. Numan Axa û Peyên wî ji tirsê Zîbarîyan gundê xwe bi cî ve dane bihiştin û ew ji bona Hewlêrê de hatin biçûyîn.
20. Dagîrkirina tiş û mistên bazirganîyê li Tewfîq Mamer ji xelkên gundê Bile de, yê ku wî ji Akrê ji bona Bile didate bianîn, da ku ew wan ji xwe re li wêderê de bide bifiroştin.
21. Talanîkirina 400 ser pez ji gundê Qedîş de ji pezên Hebîb Yusif, Reşîd Ebdulah û xelkên dinî wî gundê hanê de, ji yên ku ew bi navçeya Amêdîyê ve têtin biderkevtin.

Wergerandina belgê jimare (52)

Daxuyanîya partîya Komonista Iraqê bi eşkere ve destdirêjîyên serdarîyê dide biriswakirin.

Daxuyanî li partîya Komonista Iraqê de

Xebatê li pênavê ragirtina zordarîyê û tirstêfirandina ji bona Hewwelatîyên Barzanîyan de bidin bikirin û liberxwedanê ji bona mafeyên demokratîyî miletê Kurd bidin bikirin.

Ho Hewwelatno! Ho Lawên miletê meyî mezin!

Ji çend mehan de çalakîyên Impiryalîyî Derbekeyî Kevneperest bi nobûn û diyar ve li Kurdistana Iraqê de têtin bikirin. Kesên Berpirsiyar û Neberpirsiyar li dam û destgehên asyîşê û destgehên serdarîyê de li pişt van çalakîyên Kompanîya Neft, Peymana Sento û dam û destgehên Impiryalîya Ingilîzî û Emerîkî de têtin birawestandin. Wer diyare, ku serdarî jî wan dide bitûjkin, tanî ku ew bi dijî tevgera demokratî ve û bi dijî Barzanîyên Aştîxwaz ve û Dilsozên Kurd ve bêtin biderkevtin.

Rûdanên reşkujî, destdirêjî û firandinê ji layên Çetên Asayîşê de bi rengê eşkere ve û destdirêjîyên Derebegan jî di van çend mehan de bi radeyekî ve hatine bigihaştin, ku jê bêhna vêxistina têkdanê û şer di nava Lawên welatê meyî şîrîn de tête biderkevtin. Berî niha bi demekê ve li Kerkukê de şerekî date bidestpêkin, ku destgeha Asyîşê û Inzibatê Supahî tede roleke serekitî dane bidîtin û serên çend Hewwelatîyên Kurd û Turkumnan tede hatin biçûyîn û ew bi hoyê şewandina jîyana Hewwelatîyan hate bikirin û wî zîyaneke zor li abûrîya xelkê de date bixistin. Du heman kat jî de deng hatîye bibelavkirin, ku hizba Şûreşa ser bi Impiryalizmê ve li Sulêmanyê de xwe dide bixerîkkirin, ku ew şûreşê bide bivêxistin û damezirandina dewleteke Kurdî bide bidazanîn. Herwehajî di wê dema hanê de Qirêjên Parlemanvanên Nurî Seîd ji Derebegên li bawêşa Axayên xwe

de li Iranê û Peymana Sento de hatine bivegerandin û ew parêzgarîyê li Kurd û Kurdistanê de didin bikirin. Derebegan li hemû Kurdistanê de bi destdirejîyê ser Cotkaran ve û bi taybetî ve ji bona ser Barzanîyan de dane bidestpêkirin. Ligel van çalakîyên Impiryalist û Kevneperestan de hinde rojnamên bikirêgirtî ve li Begdadê de bi qîreqîra Regezperestan ve dane bidestpêkirin û ew ji bona bijavtina Netewê Kurd de didin bidaxwazkiri û ew cawazîyên taybetî û neteweyî gelê Kurd didin bijibîrkirin û ew xerîkin, ku ew bidestkevtinên herî geşkirî li paş şûreşa 14 tîrmehê de jê bidin bisitandin. Bi eşkere ve tête biderkevtin, ku tiştên di nava wan rojnamên lêgûmankirî de dihatin bibelavkirin, dengvedana xweyî xweser di nava siyaseta mîrîyî serdarîyê de didatin bidîtin, ya ku wê şerê rojnamevanîya Kurd û tevgera siyasîyî welatî di Kurdistanê de didate bikirin. Wê dijbûna xwe bi beramberî girtina kongirên zanyarî û demokrtîyî Kurd ve date bidazanîn û herwehaji wê jêhatîbûnên Birêvebirina xwendekarîyên Kurd dane bitawîkirin û wê bendên destûra katî û peyvên mîrî başî berê bes û bi tenha bi peyvên rût û qut ve dane biguhertin. Li jêr givaştina Şandîvanên Derebegên Peyên Kompanîya Neft û Peymana Sento de serdarîyê serê xwe date bitewandin û wê bi xurtî ve nav di wan de didate bidan û bi merdî ve yarmetîya wan bi mal û çek ve didate bikirin û herwehaji wê pêrejî bi xurtî ve hêrîşa xwe li ser Komonistan, Partîyan û hemû hêzên demokratî di Kurdistanê de didate bivêxistin. Ew Fermanberên Demokrat, Welatperwer û yê din dide biveguhestin û yê din ji bona şûna wan dide bixistin, ji yê ku ew li ser demokratîyê bi giştî ve û li ser mafe û berjewendîyên milîyî Kurdî de bi taybetî ve bi kîndar ve têtin biderkevtin.

Ji bona dirêjpedanê bi vê siyaseta pir metirsîyî hanê ve Serdarî dide bixwestin, ku ew ji bona wî taqimê Derebege pal pê dide bidan, ji yê ku ew destdirêjîyê û dujminatîya Eşîrîyî çekdar bi dijî Hewwelatîyên Barzanîyan ve didin bivêxistin, ji yênn ku ew duwazdeh salan ji xakê xwe de ji dest zordarîya Impiryalistê de li serdema rizyayî çûyî de hatibûn biawarekirin. Êsta jî serdarî bi zebrî çek ve dide bixwestin, ku ew wê zordarîya li ser wan de bide bitazekirin. Taqimê Derebegên gemarên serdarîya rizyayî çûyî de ji Eşîrên Zîbarî, Herkî û Biradost ve bi palpišta serdarîyê ve bi eşkere ve niyazên xweyî pîs bi dijî

Barzanîyan ve dane biderxistin û ew bi piştîvanîya desthilatîyên serdarîyê ve xwe didin bibextyarîkirin. Dam û destgehên Asayîşê û Sixurîtyê, ji yên ku ev destdirêjî û dujminatîya Derebegan li ber çavên wan de têtin bikin, bi xwe jî ve van nakokîyên hanê dide bitûjkin, tanî ku Diktatorîya take kes bête bîmayîn, ya ku ew zîyanê bi aramîya welêt, azadîya millet û hêzên welatperwer ve dide bigihandin.

Mexabin, ku serdarî û destgehên wê rêyekê ji xwe re didin biwergirtin, ji ya ku ew ligel hewildana Kompanîyên Neftê û Impiryalîstan de hevdu didin bigirtin, ji yên ku ew milyonên xwe û torên Sixurîyên xwe ji bona karkirinê de didin biyekkirin, da ku ew yekbûna millet û yekbûna rêzên hêzên wîyî welatperwer bidin bikizkin û bihelweşandin, tanî ku layê Iraqî li giftûgokirina Neftê de bidin bilawazkin.

Hêzên Pêşkevî û cemawerên milletê meyî Iraqî li Kurdistanê û li tevaya welêt de bi mafeyên wan ve tete biderkevtin, ku ew li wan pêrabûnên bi dijî Barzanîyan ve tuşî nîgeranîyê bêtin bikin, ji yên ku ew bi xwedanê mêjûyêke dirêjî pir li welatperwerîyê, serfirazîyê û gorîvanîyê de teten biderkevtin. Em dizanîn, ku ev pêrabûnên hanê bi perçeyekî ve ji siyaseta zordarîyê û lawazîkirina hêzên demokratî ve li Iraqê de tete biderkevtin û ew yekser bi dirêjîpêdana veşartina mafeyê milîyî gelê Kurd ve tete bibestandin û ew bi paşvekişandina xwe ve bermaber bi Derebegan ve û bi razîkirina destgehên Impiryalîstên Ingilîzî û Emerîkî ve tete biderkevtin.

Partîya me partîya Komonîsta Iraqê li cemawerên milletê Kurdistanê û hemû xelkan de bi Kurd, Erebb, Turkuman û yên din ve dide bidaxwazkin, herwehaji ew li hêzên welatperwer û demokratî de bi gel û serdarîyê ve dide bidaxwazkin, ku ew wiryabin û şiyarî fêl û telên Impiryalîstê û Peyên wê bin û ew biratîya xebatê bi dijî Impiryalîstîyê, Derbegîyê û Kevneperestîyê ve bihev re bidin bixurtkin. Divê ew ji serdarîyê bidin bidaxwazkin, ku ew divê dev ji vê siyaseta destdirêjîyê de ji bona ser Hewelatîyan de bide biberdan û divê ew bi pêgîrî ve rêzên Welatperweran nede bitêkdan; çünke ev siyaseta hanê ligel berjewendîyên gel de nayête biguncandin û ew hêrîşê li ser Serxwebûna Welêt û bidestkevtinên şûreşê de dide bikin.

Partîya Komonîst li cemawerên hêzên welatperwer de dide

bidaxwazkirin, ku divê ew hevdû bidin bigirtina, da ku ew van pêrabûnên çewt bi dijî Barzanîyên Qehreman ve bidin biwestandin û parêzgêrîyê li maf û azadîya gelê Kurd de bidin bigirtin, ku ev jî bi tiştêkî ve ji maf û azadîya demokratî ve tête biderkevtin, ya ku gelê Kurd jî ji bona wêna dide bixebatkirin.

Cemawerên milletê me û herwehaji hemû hêzên Welatperwerên me roj bi roj ve têtin bidilniyabûn, ku dirêjkirina dema neasayî û sepandina diktatorîya take kes her û her bêtir derd û kulan li ser Lawên milete me de didin bibêtirkirin û herwehaji hêrîşê li ser Serxwebûna welatê me de bêtir dide binokirin, ji ya ku ew bi xebata dehan sal ve pê hatîye bigihandin; jibervêjî ve divê roj bi roj ve daxwaza gel bêtir bête bipetkirin, da ku ew bidin bidaxwazîkirin, ku divê ev siyaseta hanê diktatorîyî take kes bête bidawîhatin û da ku damezrandina pêyên welatî li ser bingehêkî demokratî de bêtin bihîmkirin.

Partîya Komonista Iraqê
Begdad. di 30 gulanan 1961 de

Çend wenyên mêjûyî

Barzanî û Cemal Ebdul-Nasir
Qhire, mala Serok Ebdul Nasir, çîrya pêşi 1958

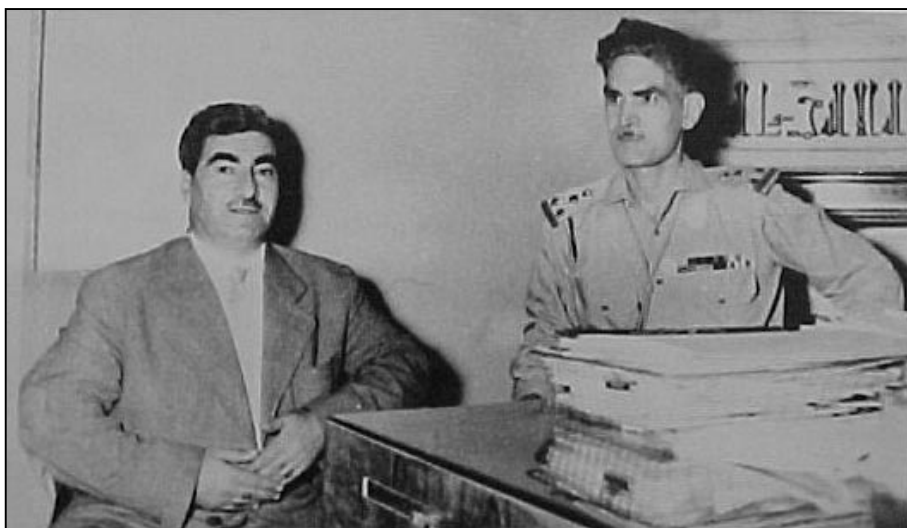
Serokê Xwedê lêxweş Cemal Ebdul-Nasir li ber dergehê mala xwe de malavayê li Barzanî û Şanda Yawerê wî de dide bikirin.

Dema dakevtina Barzanî ji Balafira xwe de ji Qahirê de li Balafirgeha
Musenna de, ya ku wê ew ji bona guhestina wîna ji bona Begdadê li
roja 6. 10. 1958 de dabû bianîn.

Cemawerê gelê Iraqê pêşewazî li gorepana Balafirgeha Musena de li Barzanî de di roja 6. 10. 1958 de dide bikin.

Barzanî serdanîya Ebdul-Kerîm Qasim di serbeyanîya roja 7. 10. 1958 de date bikin.

Şandên Kurdistan ji bona pîrozbaya veğerandina Barzanî ji bona welêt
li Begdadê de têtin biamadekirin.

Şandên Kurdistan ji bona pîrozbaya vegerandina Barzanî ji bona welêt
li Begdadê de têtin biamadekirin.

Cemawerên Sulêmanîyî pêşewazîyê li serdanîya Barzanî ji bona bajarê xwe dikotaya meha çirya pêşî de didin bikirin.

Barzanî serdana Merqeda Rêberê Nemir Şêx Mehmud Hefîd dide
bikirin.

Barzanî Tacgulekî li ser Mezarê Gorîvanan de li goristana Seywan de dide bidanîn.

Barzanî û Ezîz Şerîf.

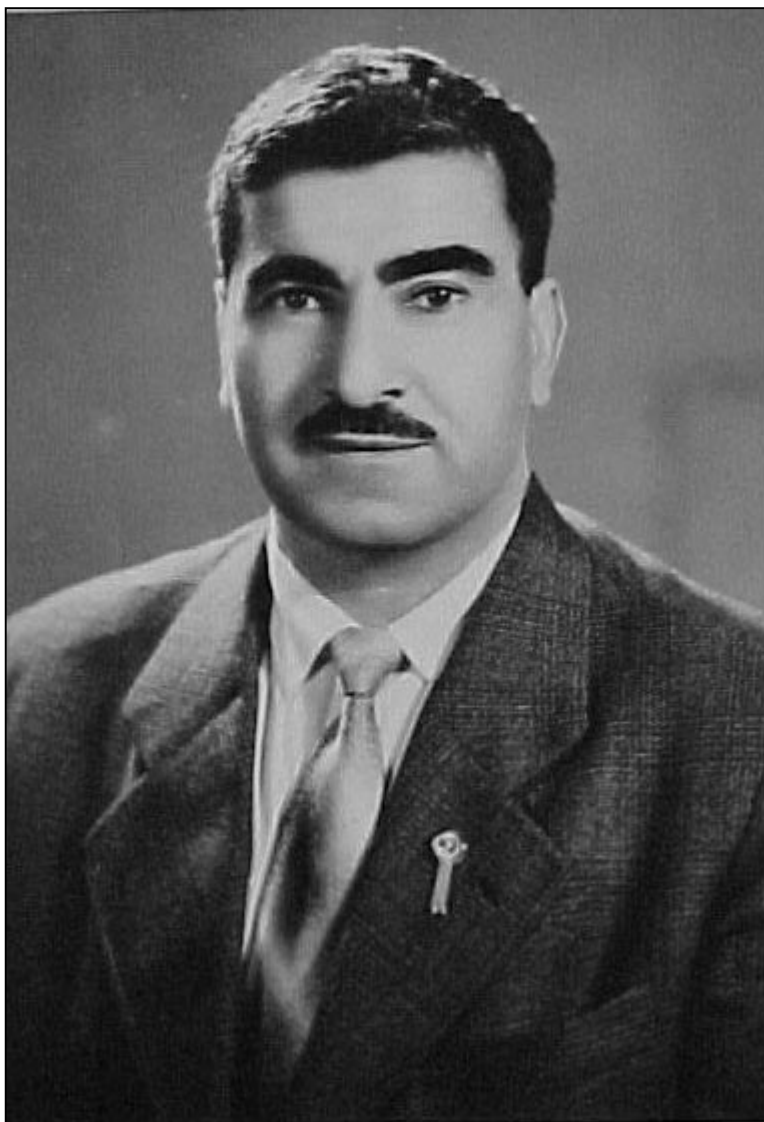
Barzanî û Mehdawî.

Barzanî û Ehmed Salih Endî Serokê Erkanê Sipah û Dadwerê Giştîyî Serbazî.

Barzanî û Sadiqê Biraziyê wî.

Barzanî di dawîya vegerandina wîna de ji bona welêt de, Wênegir
Ebûş. Ev wêneyê hanê di kotaya 1958 de hatîye bigirtin.